

6#564104

10 +

UAN

UNIVERSIDAD AUTÓNOMA DE NUEVO LEÓN

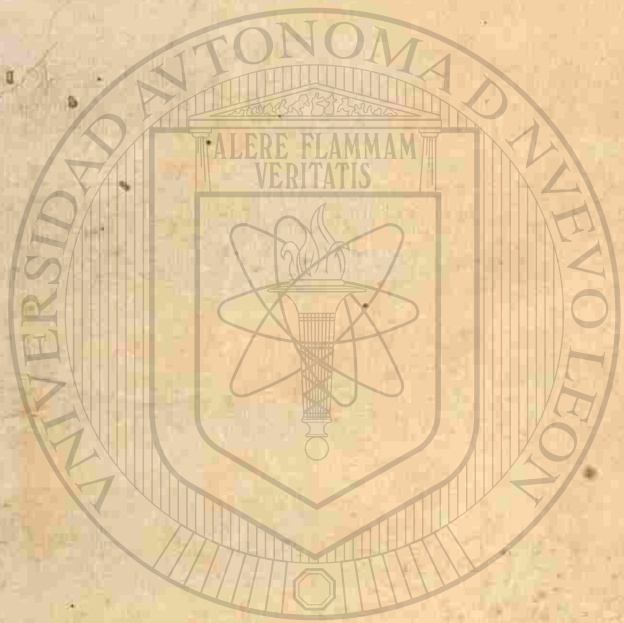
DIRECCIÓN GENERAL DE BIBLIOTECA

KJA2150
.C88
A2
1601-70
v.1
1.4-5
c.1

1080045064

UNIVERSIDAD AUTÓNOMA DE NUEVO LEÓN
DIRECCIÓN GENERAL DE BIBLIOTECAS

179

Dn. Ioannis

G V T I E R R E Z
I V R I S C O N S V E T I
P R A E C L A R I S S I M I, H I S P A N I,
CANONICI DOCTORALIS ALMÆ
ECCLESIE CIVITATENSIS,

Practicarum Quæstionum Ciuiliū

SUPER LIBRO SEXTO ET SEPTIMO SECUNDÆ
Partis & aliis legibus precedentium Librorum, Nouæ Colle-
ctionis Regiæ Hispaniæ,

LIBER IV.

46397

IN QVIBVS LXXIII. QVÆSTIONES ADMODVM
vtilis in praxi continentur.

Cum Tabulis Legum, Quæstionum, nec non rerum ac verborum
Indice vberissimo.

Et Cæsareæ Matellat. Priuilegio Decennali.

FRANCOFVRTI
E Collegio Musarum Paltheniano.

M. D. C. X. I. V.

Nobilibus,
CLARISSIMIS, DOCTISSIMIS
INTEGERRIMIS AC HONESTIS-
SIMIS VIRIS,

Domini Patronis, Mecenatibus ac Fautoribus suis,
uniuersis & singulis,

SOCIETATIS MERCATORIAE
in Nobili Francofutto.

s. p.

QVamprimum, Viri Nobiles, Clarissimi, ac integerrimi, præclarissimi Iurisconsulti Doctoris Ioannis Gutierrez, Præbendæ literariæ, (vulgo *Doctoralis* nuncupata) Ecclesiæ Ciuitatis Canonici, Tractatus luculentissimos, tum de Tutelis, tum de Iuramento, ex Hispania per amicos elegantioris lituræ fautores vnicos, ad me, non sine magnis meis sumtibus ante octenniū missos, videre mihi contigit, statim ex voluntatis meæ desiderio pellegi, nec quid de ipsius sentirent scriptis alii docti, longe a mente mea profectus sum, aliorum iudicia exposcens. Adeo enim ingenio excogitata, industria elaborata, iudicio perfecta, omnibus denique numeris absoluta esse perspexi omnia, vt non solum Hispaniæ, & regno præcipue Castellæ, summe necessaria, sed omnibus aliis prouinciis totius orbis utilissima iudicarem, ita vt sine magna Reipublicæ literariæ iniuria vel minima temporis dilatione eius editio differri non debeat. Nec mora: periculi faciendi causa, tractatum de Iuramento & Tutelis cum Quæstionibus eiusdem Ciuilibus prælo subiecti: ac in publicum emporium produxi: conspicendū ac trutinandum altiorib. ingeniis præpositi. Nec mea me se fellit opinio: adeo enim non displicuit Iurisconsultis meus conatus, meumque iudicium, vt auida manu, quotquot viderunt, eum expecterēt laborem omnes. Vt enim in verbis est parcissimus, ita rerum & sententiarum pondere & copia est locupletissimus, præsertim vero tot rerum iudicatarum & cum theorica collatarū exemplis, vndique conquistis, veraciter fideliterque propositis refertissimus. Quæ causam memouit, vt procedente die, præfatis tractatib. & Canonicis Quæstiones cum Consiliis, tum nostris in primis Iurisconsultis omnibus, tum exteris, utilissimas, gratissimas & optatissimas coniungerem. Quod nec ipsum male cecidit. Verum cum ab eo tempore in Hispania libro tertio Quæ-

fionum ciuilitum, (cuius inscriptio in nostra editione cura promissione
 Quarta & Quinta partis perperam facta fuit: Solum enim tertius liber
 omisso quarto & quinto inconsiderata collatione facta ad lias recopi-
 lationū, prodierat / recēs accesserit Liber Quartus: omnino necessarium
 duxi, eundem cum nostra Germania per typos communicare, vt & qui
 priores partes suo sibi comparauerunt, ea, eo non destituantur, & qui in
 posterum eas coemturi sunt, eas habeant integras. Verum cum, cui
 innitar, sacram requiram anchoram, ac tutissimum, quo confugiam, de-
 siderem patrociniū, nullum mihi portum, nullam anchoram, nullum
 praesidium magis necessarium, in hac vrbe video, quam vos mul-
 tiplici rerum vtu, ac doctrina instructissimos, bonarum literarum fau-
 tores strenuos. Vestrā ergo opem, vestrūque auxilium, a vestra po-
 testate, auctoritate, beneuolentia & liberalitate profectum, expe-
 to, simulq; vestrā, quā est a sopitis turbis in testinis prima ac praeci-
 pua, congratulor ac congaudeo Societati. Vos vero hunc librum ne
 emori patiamini, sed ipsum fouete, alite atque sustēte, vt vobis foue-
 tibz viuat, & viuētibz augeatur. Quod fiet, si vestra auctoritate, vo-
 luntate atque facultate, vt oro & obsecro, opus hoc vestro nomini d-
 natum tueamini. Datā Francofurt. Cal. Aprilis 1614.

V. Excel.
 Totus

Zacharias Palthenius D. ac librarius
 in Repub. Francofurt.

ILLV-

UNIVERSIDAD AUTÓNOMA

DIRECCIÓN GENERAL DE BIBLIOTECAS

ILLVSTRISSIMO DOMINO
 DIOANNI DE ACVNNA VILLARVM DE VALLE,
 Alcantarilla, & Carracenilla Domino, Regni Legionis maiori Notario,
 & meritisimo Castellæ Præfidi Doctor Ioannes Gutierrez
 Canonicus Doctoralis Ciuitatenfis.

Inscriptum Fronti Acunnæ clarissimum nomen, quin dicam
 numen (Illustrissime Præfete) frenare posses; deberet imo,
 Zoitorum in librum nostrum virulenta probra, linguamq; pro-
 cacem. At precam si id sacrandi tibi codicem consilium nostrum
 duxerit unquam. Vt quidem diuinum Heroem abiectissi-
 mis opponam Pygmæis? Aut cur Cicadas ala (vt fertur) corripimus otiose?
 Nam

Quid prodest muscas operolis pellere fabis
 Negligere est fatius

Quid tandem? Ut occasione ere nata, oratione proluxa gentilium tuorum
 stemmata illustria, pariter ac vetusta, virtutemq; contexam maiorum, maior
 qua, nisi tua, nulla? Apage, vt tam actam agamus rem, eius veram iuris,
 rerumque omnium notam laudemus prudentiam vni, cui soli post longa ore-
 rum, & honorum experimenta prudentissimus Princeps in tam procelloso ma-
 ri clarum commendavit secure: ne quod in Hereulis verbum laudatorem,
 olim alij, in nos eque inelament omnes? Quis negat? Ea igitur nostri animi
 ratio, illaq; mens, vt quod ex prae cordis veritate deprompta firmamus sermone,
 siquidem vox non aeterna, scriptis saltem testemur aeternum: Gutierrezum qui-
 dem tam veretuum, ac si erentum, & libra: tamq; tua (bono suo fato) bene-
 uolentia experientem, vt tuam in studiosos homines mansuetudinem, & hu-
 manitatem futura secula videant, & inuideant simul. Vale (maxie virtu-
 te, & prudentia Amplissime vir) publicamque, ac studioforum priuatam
 rem perpetuo tuere.

INDEX LEGVM ET QVAESTIONVM
HVIVS LIBRI QVARTI, SVPER SECVNDA
parte nouae collectionis Regiae Legum
huius Regni.

- In l. 1. 2. 3. 4. & 5. tit. 1. lib. 6. noua collect.*
Quest. I. Vtrum attentio hoc iure Regio. *In Casu-
ros armatos, sint liberi, ac immunes, de pagas rudes
perbas, y moneda forera, necne.*
Quest. II. In l. 4. & 5. agitur de intellectu harum le-
gum.
Quest. III. An nobiles sanguine videntes officii, vel ar-
tibus v libus, amittant suam nobilitatem naturalem,
et quae privilegia.
Quest. IV. Vtrum praedicta l. 3. tit. 1. lib. 6. procedat
in militibus armatis exercitibus alia officia in hac l.
non enumerata.
Quest. V. An milites armati, de quibus in l. 1. 2. 3. & 4.
huius tituli, gaudeant privilegiis nobilibus sanguinis
concessis per leges Hispaniae.
Quest. VI. An sicut vxor vidua, quae fuit nupta nobili
sanguinis gaudeat privilegiis mariti defuncti, vt in l. 9.
tit. 1. lib. 2. nouae coll. Reg. ita etiam vidua, quae nup-
ta fuit militi armato, gaudeat etiam debet eius pri-
uilegia durante viduitate.
Quest. VII. An fidalis, seu nobiles privilegio Principis,
seu Regis nostri pecunia efficitur. Item alii, qui ante
sua origine erant plebei, possint esse milites, seu
Commenatarii, hoc est, de *Habitio, y sijnas de los
Ordens militares de Espanna*, non secus, quam illi qui
a maioribus suis origine, ac sanguine nobilitatem
trahunt, an vero isthaec nobilitas posthuc, & data
non sufficit, sed requiritur natus.
Quest. VIII. An si conditor maioratus, vel melioratio-
nis causa, & disponat, quod succedens in eo, vel in
eo non contrahat matrimonium cum plebeis, sed
cum generosa, vel si talis, & si fuerit femina cum ge-
neroso, vel si talis, an satisfaciatur dispositioni maio-
ris huiusmodi, vel meliorationis succedens contra-
heans matrimonium cum muliere, vel homine nobili
ex privilegio Principis.
In l. 7. tit. 1. lib. 6. noua collect.
Quest. IX. An privilegium, vel gratia Principis immu-
nitatis, seu armatae militiae alicuius rei scripturam
requirat ad suam effectum, & valorem.
Quest. X. An circa ea quae dicta sunt in quaest. praede-
denti, gratia principis valeat, & proficit absque literarum
expeditione.
In l. 8. tit. 1. lib. 6.
Quest. XI. Quare privilegia nobilitatis, & exemptionum
Imperatoris Caroli V. vt Imperatoris concessa
suddis suis, & originariis suorum Regnorum, in-
telligantur tantum concessa in terris Imperij.
In l. 9. tit. 1. lib. 6.
Quest. XII. An haec l. in quantum prohibet ne arma, &

- equi militum capiantur, aut pignorentur pro vilo
debito, nisi si Regis procedat in malis bonis ex-
sistentibus, in quibus fiat exsecutio, vel etiam si alia
bona non existant.
In l. 1. tit. 2. lib. 6.
Quest. XIII. Quomodo procedat praedicta lex, & de
eius intellectu dum in ea constitutum est, fidalis
Hispaniae teneri probare pacem, & concordiam pa-
cto inter se initam, nec vilo modo eam violare.
In l. 4. & 5. tit. 2. lib. 6.
Quest. XIV. An fidalis possit renuntiare privilegio
ab eisdem legibus sibi concessio, ne capi aut incarci-
ri possit pro debito civili.
Quest. XV. An praedicta l. 4. dum praecipit: *Que nin-
gunn Hispana pueda ser preso a tormento, si hodie in
vbi, & praxi.*
Quest. XVI. An nobiles, hoc est, fidalis perna igno-
miniosa puniendi sint, si eorum crimina hoc possint,
sicut plebei in vero in hoc quoque sint privilegiati,
& perna nobilitati afficiantur.
Quest. XVII. An Doctores, & Advocati possint de in-
ter torqueri pro delictis, quibus plebei torquentur.
Quest. XVIII. An Decuriones, eorumque filij, & nepo-
tes possint torqueri pro delictis suis.
Quest. XIX. An iudici pro delictis a se commissis pos-
sint iure torqueri, si legitima ad sint iudicia, crimina
que sint eius qualitatis, vt pro eis tortura locum ha-
beat.
In l. 7. tit. 2. lib. 6. noua collect.
Quest. XX. Agitur de intellectu praedictorum l. 7. circa
quam quaritur, qualia privilegia nobilitatis sint re-
uocata, & qualia non.
In l. 11. tit. 2. lib. 6.
Quest. XXI. Quaritur circa praedictam l. 11. quae enun-
tatur, nobiles carcerem separatam habere debere, quo-
modo hoc intelligatur, & praeticetur.
Quest. XXII. An nobili blasphemio possit carcer
assignari quam publicus.
In l. 12. tit. 2.
Quest. XXIII. An filij legitimi, attento iure com-
muni, ac Regio, gaudeant nobilitate patris, tam
quoad tributa, quam quoad alios honores, & privi-
legia nobilitati concessa.
In l. 5. tit. 6. lib. 6. noua collect.
Quest. XXIV. Quaritur circa praedictam l. 5. quae ca-
uetur, neminem posse portare arma necia, post-
quam campana pulsata est, quae debet pulsari decima
hora, an si campanarius non pulsauerit campanam, &
aliquis fuit inuentus cum armis, post horam solitam
pulsandi campanam, nonquid debeat condemnari
in poenam amissionis armorum.

Quaest.

Quaestiones Libri I V:

- Q**uest. XXV. An incidat in poenam huius legis, qui vi-
sus per iudicem, vel eius officialem portare arma in
via, vel loco prohibito, aufugiens, quousque ingressus
fuit domum suam, vel locum tutum, iudexque, vel
eius officialis semper insecutus est eum, & in dicta
domo propria, vel loco tuto apprehendit eum cum
armis.
Quest. XXVI. An appellatio armorum veniant etiam
pirata ad defensionem, adeo vt statutum, vel lex
loquens de facientibus vim cum armis, vel deportan-
tibus arma comprehendat eos, qui portant arma spe-
ad defendendum, non vero ad offendendum.
Quest. XXVII. An familia perquirens de nocte por-
tantes arma reperit tres socios simul assantes, & sub
eorum pedibus vnum ensem, vel aliam armam spe-
ciem, nec sciri possit cuius fuerit, an omnes tenentur.
Quest. XXVIII. An credendum sit officiali dicenti, se
deprehendisse talem esse armis prohibitis tempore,
vel loco vetito, deprehensio hoc negans.
In l. 9. tit. 6. lib. 6.
Quest. XXIX. An praedicta lex, in quantum prohibet
Quintumna persona traxerit spada, verdugo, ni esto quis
de mas de cinco quartas de vara de chila en largo: com-
prehendat eum a Regno nostro ignoranter con-
trauenientem dispositioni nostrae leg.
In l. 9. tit. 11. lib. 6.
Quest. XXX. An quemadmodum quilibet suis expen-
sis potest facere puentes in flumine publico, ita etiam
possit facere molendinum sine licentia Principis.
Quest. XXXI. An possit edificari de nouo molendi-
num in praedictum alterius molendini antiqui.
In l. 12. tit. 11. lib. 6.
Quest. XXXII. An domus temporales locorum pos-
sint prohibitiones facere, vt ipsi, & non alij habere
possint diuisiones, & alia huiusmodi.
Quest. XXXIII. An Respublica possit saltem indire-
cte statueri in praedictum farorum, vel molendi-
norum praetorium, praecipue si alta facultate Re-
gia ad imponenda vetae gula pro suo arbitrio, vt in
exemplo hic posito.
Quest. XXXIV. Quaritur circa verba huius legis, quid
dicatur iustitias ad faciendas prohibitiones, &
statuta ad molendum triticum ad sua molendina, &
coquendum ad suos furnos, & similia, non vero alibi.
Quest. XXXV. An quilibet possit suo quadraginta anno-
rum dominorum, vel communis facienda statuta,
& prohibitiones in suis terris, & dominis, an sit
sufficiens ad hoc, vt in ea tueri debeat.
In l. 11. tit. 13. lib. 6.
Quest. XXXVI. Quaritur circa hanc legem, quid sit
in futuris, & quae pars eius iure communi, & nostro
Reg. videntur, ortus, pro ditioni competat.
In l. 11. tit. 13. lib. 6.
Quest. XXXVII. An repositus in via, vel itinere extra-
hentes res prohibitas ab his Regnis, possit iuste poenam
legum huius Regni puniri.
Quest. XXXVIII. An haec lex sit seruanda in quantum
praecipit, per am impositionem contra extrahentes mo-
niam ab his Regnis, quousque locum habere contra Praelatos,
cleros excomunicatos, & alios quoscumque.
Quest. XXXIX. An soloni clericorum pro fructibus
de his, scriptum, & Ecclesiasticum circa extrahentem
eorum a territorio sine excom. & privilegiati, sicut
sunt clerici, & Ecclesia.
Quest. XL. An sacrus in quo exportatur frumentum
ex causa quae frumentum amittitur, iunctur, sit
frumentum.
Quest. XLI. An poena, quae imponitur extrahentibus
ab his Regnis res vetitas, nempe, vt res agitantur,

- plaustra, boues, equi, muli, & cetera, locum h. d. ad
quando praedicta, in quibus res vetitae exportantur,
sint aliena, vt pote commodaria.
Quest. XLII. An agriculatores forenses possint suam
partem frumenti, quam recollegerunt in territorio,
exportare impune ad domum suam.
Quest. XLIII. An sint alij casus, vel iussu exculantes
frumentum, & alias res vetitas, & quibus rei defen-
dantur vltra supra enumeratas. *In l. 27. tit. 11. lib. 6.*
Quest. XLIV. An extrahens frumentum ab his Regnis
comprehendatur sub legibus praedictis extrahi
panem.
In l. 9. tit. 11. lib. 6.
Quest. XLV. An praedicta lex, quae enunciat: *Que si las
Alouas de sacas vedadas lo qaren algun agrario los Cor-
regidores de su Magestad, y las justicias de la Corte Real,
puedan por simple querrela, o por apelacion, o por otra via
de decessos conacer, y determinar, sit simpliciter, & ge-
neraliter intelligenda, siue grauen illatum sit per
interlocutoriam, vel alius quocumque modo grauen
inferatur.*
In l. 14. tit. 26. lib. 6.
Quest. XLVI. An iustus casus possit poenam etiam
certam, & praesam, & sit ordinariam moderari,
absque fraude, vel dolo.
In l. 27. tit. 11. lib. 6.
Quest. XLVII. An passio, vel capatio creditur sub
iuramento super morte, vel amissione bouum, ovium,
caprarum, vel animalium, maxime si adducatur pelles.
In l. 28. tit. 11. lib. 6.
Quest. XLVIII. An extractio frumenti, quamuis a
Regno non extrahatur, tempore necessitatis, & in opem
possit interdici a iudicibus inferioribus, & conciliis
ciuitatum, & populorum.
Quest. XLIX. An ciues possint cogi frumentum in
territorio collectum conuicinis, potius quam exteris
vendere, tempore quod adest in nouae caritatis.
Quest. L. Concilia ciuitatum, & oppidorum, item, &
ciues loci, vbi frumentum colligitur, intra quantum
tempus admittantur ad retrahendum illud, quod ab
exteris est emtum.
In l. 31. tit. 26. lib. 6.
Quest. LI. An si famulus deserat dominum, absque
eius culpa ante tempus seruitij completum, debeat
tur ei salarium temporis praeteriti, quo adest, iuravit.
*Index questionum libri septimi nouae
collectionis Regiae.*
In l. 1. tit. 1. lib. 7. noua collect.
Quest. LIII. An statuta ciuitatis, vel villa egerant con-
firmatione Regia.
In l. 3. tit. 2. lib. 7.
Quest. LIV. An privilegia, & consuetudo in mem-
ris conciliis populorum competenda eligendi. Re-
tores, & indices sine valida, & seruanda.
In l. 8. tit. 3. lib. 7.
Quest. LV. An Rectores ciuitatum, vel oppidorum,
possint esse fidei iuratores Theaurarj Regis, qui hoc
officium emittit a Rege pretio.
Quest. LVI. An habens obligationem publicam ma-
celli, & similia possit esse simul Receptor, vel Perceptor
eiusdem oppidi.

Q. 21. LVII. An Procurator Generalis civitatis, vel vltz. qualis dicitur Syndicus, possit sine condictione Maceo, hoc est, Obligado de las carnes carcerat, a de osi as ob laciones publicas de mantenimientos de la Republica.

In l. 4. tit. 2. lib. 7. Q. 21. LVIII. An preconi in locacione, & conductioe rerum, sicut in oppidorum, & populorum huius Regis, & singulis novem diebus danda sint.

In eadem l. 4. Q. 21. LIX. An publica concilium, vel fideus Rogus facta localiter ne suorum redditu. um possit agere in solidum pro more ede deputata contra socios conductorum, quos ipsi in conductioe pradiorum in socios postea admiserunt, seu nominaverunt.

In l. 11. tit. 7. lib. 7. Q. 21. LX. An non obstante predicta l. 11. qua caveatur: Que la justicia y Regido no puedan dar tierras, sin preceder licencia Real para ello, possint Rectores aliquo calu dare aliquas terras.

Index questionum practicarum ex aliquibus legibus praecedentium librorum.

Q. 21. LXI. An triticum, & cetera cerealia, quibus per leges Regias, & rerum pretium taxatum est tempore ingentis necessitatis, possint vendi propria auctoritate secure in conscientia vltra illud pretium taxatum.

Q. 21. LXII. An dominus frumenti possit secure in foro conscientie exigere iura portationis: Por las leyes del pan de sus reinos, que la cistia cada fanega de pan puesta en su casa, uno que se la traygan su reinos por condicion del contrario.

In l. 1. & 2. tit. 1. lib. 1. nona collect. Q. 21. LXIII. An iudices Conservatores Apostolici concessi in legibus, possint iure debitores eorundem ex causa civili compellere, atque censuris cogere ad solutionem debitorum ad instantiam Praetorum, suorum, & conventuum ipsorum, necne.

In eadem l. 1. & 2. tit. 1. lib. 1. Q. 21. LXIV. An loca regularia, & similia que iuxta Concilium Tridentinum Conservatores eligere

possunt, auctoritate Apostolica conveniri possint coram iudice ordinario Ecclesie illius, vel coram suo Conservatore conveniendi sint.

In l. 1. & 2. tit. 2. de las cosas, lib. 3. fra. Q. 21. LXV. An mulier transiens ad secundas nuptias teneatur referre archas prioris mariti filius illius matrisque.

In eadem l. 1. tit. 2. lib. 3. fra. Q. 21. LXVI. An sponsus, vel maritus, omine dotis, & in dotem possit promittere sponsam, vel uxori vltra decimam partem suorum bonorum, & an valida sit huiusmodi promissio.

Q. 21. LXVII. An admittitur mora purgatio attentio iure canonico, eiusque equitate in dispositione iurata, & vbi alius non poterat mora purgari.

Q. 21. LXVIII. An mulier postquam semel agnovit bona qua sita, seu perherata consorte matrimonio possit postea recedere, & reuocare acceptationem, licet eorum a se factam praetextu multitudinis debitorum, postea apparuerint abstinendo se a predictis bonis, & se recunando.

Q. 21. LXIX. An beneficio restitutionis in integrum res, cum fructibus sit restituenda.

Q. 21. LXX. An restitutio in integrum competat pro nuda lesione.

Ad l. 4. tit. 5. lib. 7. Q. 21. LXXI. An substantias res Reipublice, vel proprias voce praconij omnibus conducere, et, vel emer volentibus intra certum terminum, obligetur ad locandum, vel vendendum eorum, arenibus intra eundem terminum, & effectus boni certum pretium.

Q. 21. LXXII. An clausula codicillaris apposta in testamento fratris, in quo fuit turpis perlonas insituta, operetur, quod ab intestato intelligatur relicta hereditas heredi scripto per fideicommissum, rupto testamento per querelam fratris, vel fororis, vtriusque coniecti, vel consanguinei ex parte patris.

Q. 21. LXXIII. An filius spurius dicatur turpis, & infamis persona ad hoc, vt institutus heres a fratre flantibus alijs fratribus, vtriusque coniunctis, vel consanguineis possint hi que clare testamentum fratris instituentis praedictum ipsum.

PRAC-

UNIVERSIDAD AUTONOMA

DIRECCION GENERAL DE

PRACTICARVM QVAESTIONVM CIRCA LEGES REGIAS HISPANIAE, PRIMAE PARTIS NOVAE COLLECTIONIS REGIAE, Clarissimi Iurisperiti Doctoris Ioannis Gutierrez, Praebendae literariae (vulgo Doctoral nuncupatae) almae Ecclesiae Ciuitatenfis Canonici.

LIBER QVARTVS.

QVAESTIO PRIMA.

QVAESTIO I.

SVMARIA.

Milites armati: An attentio iure Regio fiat liberi, ac immunes, de pagar todos pechos y moneda forera, necne: & numeru sequentium eligatur, & probatur pari affirmatiua, num. 7.

- 1. Requisita ad hoc, vt milites armati gaudeant, sui militum, & nam. 3. quomodo hoc sit intelligendum. 2. Lex noua generalis non corrigat casus exceptos atque speciales leges veteris. 3. L. 1. huius tituli primi lib. 6. Nouae Collectionis Regiae expeditur pro parte affirmatiua. 4. L. 2. eiusdem tituli expeditur pro eadem sententia affirmatiua. 5. Sub num. 6. Milites armati sufficit, que vayan a seruir, quando se ofrece ocasion, sin que puntualmente mantengan caballos, vt exprimitur in Regio Curia, de los hijos dalgo Pintia. 6. Ratio praemialis generalis attendi debet, nisi lex ipsa se declaret, atque exponat, vt in casu l. 2. tituli primi lib. 6. Nouae Collectionis. 7. Rex potest immunitatem, libertatem, & excusationem alicui concedere a tributu gratioso, vel ob seruicia, vel rogam alterius, imo, & a mortu, & numeru sequentium, quomodo intelligatur. 8. Rex licet liberos aliquos ab annis tributo nihilominus reuebitur ad soluendam monetam, nisi nominatiu eam desuper auerit, a quo non immunitas facit, nec tunc perpetuo a solutione erit liber erit, sed tantum pro tempore vita illius Regis, qui gratiam, sine huiusmodi privilegiorum eadem concessit, nisi in eo dicatur, quod in perpetuum ipsum liberat a solutione praedictae monetae. 9. Filiales, ac proinde liberi, & immunitas a contributionibus, & moneta forera, potest quia a Rege effici, & quomodo hoc intelligendum.

VERBO PROINTELLECTO l. 1. 2. 3. & 4. tituli 1. Nouae Collect. Reg. An attentio hodie iure Regio, los Cavallos armados, sint liberi, ac immunes, de pagar todos pechos, y moneda forera, necne? Et videtur primo para negatiua vera quando ipsi sua origine erant plebei, & tributarii ex hac nostra l. 1. ibi: Mas que pagasen en todos qualquier pechos, assi Reales, como Cauales, segun que antes que fuesen armados Cavallos lo solian pagar, no embargante qualquier cartas, y valasales que sobre ello ouiesse dadas, & iterum ibi: Excepto en los dichos pechos.

Secundo, quia etiam in eadem l. 1. postea in decisione requiritur ad hoc, vt praedicti milites armati gaudeant sui militum, que sean tenidos de tener continuamente cavallas, y armas para servir al Rey en las guerras, y que el cavallo sea de valor con que pueda servir, vel arien cumplido en que era hijo de plata, & alia in hac l. contenta, y que de otra qualis no pueden gozar de la Cavalleria, ni de las privilegios della, y que las hijos que ouieren ayuda antes de la Cavalleria, no gozen de la exempcion, y privilegios della, sino los hijos que ouieren de las de la dicha Cavalleria, con la mejor ayuda, y no otros, ni de otra qualis. Hoc tamen respectu aliarum praetoriarum, atque privilegiorum militibus concessorum praeterquam tributorum, videtur necessario intelligendum, Conforme a lo precedente de la misma ley en que se refiere la pragmática del Rey don Juan, publicada en la ciudad de Toledo, anno 1422. en que expresamente se mada; ne alias detur exceptio ipsius per secundam partem nostrae l. cum in hac secunda parte nihil de immunitate a tributu expresse, & in individuo decedatur, sed generaliter de libertate, & immunitate dicatur militarium: Ergo intelligamus hoc iuxta superiorum partem eiusdem l. ita vt speciei exceptio in principio legis non derogat per generalitatem subsecquentem, ne scilicet inducamus correctionem, cum lex noua generalis minime corrigat casus exceptos, atque speciales leges veteris, iuxta l. sciendum iunctis glo. ibi, vbi communiter DD. notant ff. qui statu d. cog. & in l. 3. C. de sententiar. lib. 12. verbo Discussionibus continetur approbatam: similis recte inspecta, Liber IV. A

In l. 1. 2. 3. & 4. tit. 1. lib. 6. Nouae Collect. Reg.

in hac consuetudine, in principio, glof. 3. C. qui testam. facer. post. Bart. in l. sed & posteriores, & ibi Ioan. Orosium. num. 12. ff. de legibus. & in l. 1. num. 23. ff. de consil. Princip. post. Ios. ibi, num. 16. Mencha. de successione. creat. 3. numer. 10. D. Conarr. in rubr. de testam. 2. part. num. 16. Mexia in l. Regia Tolca. in 2. fundamento. 2. part. num. 14. cum segg.

5. Nilominus tamen pars affirmatiua probata videtur ex ead. l. 1. ibi: Auis armado muchos Cavaleros que eran pecheros, y que antes consequido las dichas Cavalerias, por el fin de pechar, que mandasse no gozar de la tal libertad, iuncta decisione, ibi: El qual en las dichas Cortes de Zamora mando, y nos ota ordenamos, y mandamos, que todos aquellos que fuesen armados Cavaleros, por el o por nos, o por nuestro mandado, para gozar de las tales Cavalerias sean tenidos, &c. Expendo verba narrativa precedentia, ibi: Por se escusar de pechar, que mandasse, que no gozassen de la tal libertad, salvo aquellos que comunitamente manutuviesen cauallos armados iuncta predicta decisione dum dicit: Para gozar de las tales Cavalerias: Ergo, respectu de no pechar han de gozar de las tales Cavalerias, hablando como va hablando de no pechar.

Secundo, huc pars deciditur atque expresse probatur in leg. 2. huiusmodi tituli vbi precipitur, que los dichos Cavaleros armados para que puedan gozar de la dicha Cavaleria, guardando los dichos contenidos en la dicha l. precedente no solo de no pagar monedas, mas de todas qualquier pechos, pecheros, y repartimientos Reales, y de los Concejos donde vivieren, aunque antes fuesen, y nunqun fido pecheros, o hijos de pecheros, tanto que vivan en oficio de Cavaleros, y de armas, y fieren en el arte segun manda la ley del quadero de los mandados, y no vivan en oficios baxos, y vniuersales: saluo que paguen en aquella cosa que los hidalgos deven pechar, y contribuir: porque en aquellas han de pagar como los hidalgos, & postea l. 3. loquens declarat precedentem, como se entiendo viuir por armas, y cauallo, y que los oficios son viles, y baxos en el proposito, & in terminatiua tener, & late probat Burgos de paz. consil. 45. per totum loquens in privilegio Regis Catholici, concesso anno Domini 1476 cuidam, quo illum militem fecit, tuncq; & suos descendentes ab omni contributione immunes fecit, etiam moneta forens, vbi late agit de intellectu dicti legum, & etiam consil. 48.

6. Obiectandum tamen est iuxta praxim dictam legum, nempe circa questura d. l. De mantener continen mentes Cavaleros armados cauallos, y armas conuenientes para poder servir en la guerra, nempe, quod Pintur in Regia Curia, de los hidalgos, receptum est, que hasta que vayan a servir, quando se ofrezca ocasion, sin que puntualmente menengas cauallos, ni armas, ni acudido hecho de ellos, teste Ioan. Garcia de nobilitate glof. 1. §. 2. num. 59. & glof. 2. num. 17. vbi adducit predictam consultationem, quam refert D. Azevedo in present. l. 1. num. 77. cum sequentib.

Quid tenendum? Prior pars, & sic allumina hodie proculdubio est obseruanda per text. expresse in notione eiusdem Regis Ioannis II. in l. 4. huius tituli. l. lib. 6. Noua Collectio Regie. in v. ff. Decimos. ibi: Qualesquiera que eran pecheros, e hijos de pecheros que fueron armados Cavaleros de diez y ocho años atras, o fueren de aqui a de lante, que pechen, y paguen, y contribuyan en todos los pechados, y monedas, y otras qualquier derramas, con los otros pecheros de las ciudades, y villas, lugares donde moraren, no embargante la dicha Cavaleria, y los privilegios, y exencion de ella, ni qualquier leyes, y ordenamientos, ni cartas, ni privilegios que hasta aqui renozcan, ni tenieren, o ganaren de aqui adelante aunque sean dados, &c. Causas las renouamos, y cassamos, y anulamos y damos por ningunas, y de ningun valor, en quanto atanes a los dichos pechos, como cosa que rinde en noxa, y danno del bien publico de nuestros Reynos, & in principio lex illa reddit aliam rationem, porque no seria racon, ni de justicia se deue ralar, que aquellos que son pecheros, y no son nacidos, ni criados en el

oficio de la Cavaleria, ni atendido ofado, ni acostombrado, ni seyendo habiles, y capaces, expertos, ni experimentados en el negocio militar, y hecho de Cavaleria, no cabiendo en ellos la tal dignidad, gozen de los privilegios, y libertades, e inmunidades, y franquicias de la dicha Cavaleria, & ita per hanc l. limitatur l. 1. supra hoc titulo secundum nostrates in d. l. 1. num. 71. precipue Humada in l. 23. glof. 1. numer. 4. tituli. 21. part. 2.

Sed tunc circiter intellectum huius l. duo sunt consideranda: Primum, quod licet ratio predicta promissalis generalis sit, & iuxta eius generalitatem deberet alias iure quoque extendi eius dispositio, extradiis a nobis supra, lib. 3. Practic. quæst. 17. num. 83. cum sequentibus: attamen hoc in nostra specie nostræ legis locum minime habet, quia ipsam in sua de iure delectat, atque exponit, ibi: En quanto atanes a los dichos pechos, como cosa que rinde en noxa, y danno del bien publico de nuestros Reynos, sicque in tribus omnibus, atque ipsorum respectu tantum leges precedentes huius tituli per hanc nostram leg. 4. nouorem, eiusdem tamen auctoris, corriguntur, quo fit, vt quoad alta privilegia, libertates, & immunitates, de los Cavaleros armados, in l. 4. non corrigat predictas leges anteriores, sed imo ipsa iustitiam, atque obseruandam maneat: Como se para asiar, y hissejar, y reparar, y hazer los otros autos, y gozar de todas las dichas franquicias, y privilegios, y gracias, y exencion, que se gozaron, y se gozaren los Reynos de dichos Cavaleros armados, por diez, y seis gozar, vt in l. huius tituli in versiculo. Y san eja limitacione.

Secundum tamen quod, non obstantem decisionem nostræ l. 4. Rex potest libertatem, immunitatem, & excusationem alicui concedere a tribus gratis, vel ob seruata, vel rogata alterius. Tunc, & a moneta, nam licet eum liberet ab omni tributo, nihilominus tenebitur ad solvendam monetam, nisi inominatim eam designauerit, a qua eum immunitatem facit, nec tunc perpetuo a solutione eius liber erit, sed tantum pro tempore vix illius Regis, qui gratiam, siue huiusmodi privilegium eidem concessit, nisi in eo dicatur, quod in perpetuum ipsum liberat a solutione predicta, & in omnia, & ex parte disponit l. 1. in tituli. 18. part. 3. per quam legitur etiam late agens Orlata de nobilitate. 4. part. precip. cap. 1. num. 8. Et obtinuit in suo casu Burgos de Paz d. consil. 45. num. 11. & per totum consilium: hocque non est contrarium nostræ l. 4. ipsa enim loquitur, in los Cavaleros armados: nos vero in hac secunda obseruatione minime, sed in privilegio immunitatis a Rege concesso a tribus, & moneta forens, ex aliqua causa rationabili, pura ob benemerita, & seruata, quo casu non procedit lex nostræ 4. vt bene iure probat Burgos de Paz d. consil. 45. numer. 3. 18. & 19. Nam si nocet præterea dicta obseruatione verba dicti l. 4. ibi: No embargante la dicha Cavaleria, y los privilegios, y exencion de ella, quæ videntur privilegia quoque comprehendere: loquuntur namque, & procedunt in privilegiis, & exemptionibus ratione predictæ militie armate concessis, & sic in consequentiam eius: focus vero in privilegiis, & in exemptionibus a tribus, & moneta forens principaliter ab ipso predicta militie ob benemerita, vel seruata a Rege concessis, de quibus loquitur dicti l. 10. part. 3. sicque casus sunt diuersi, vt etiam aduertit Burgos de Paz vbi supra num. 6. Nil mirum ergo si diuersa iuris dispositio in vno quoque sit iustroducta ex diuersitate rationis.

De perpetuitate autem dicti privilegii, quia leges nostre videntur inter se in hoc contrarie, ac discordantes, nempe dicte lex 10. & 3. & l. 4. tituli. 18. part. 3. & l. 4. tituli. 26. part. 2. videntur sunt late hæc de re agentes, Gregor. Lopez in d. l. 10. in glof. De aquil. 177. & Ioann. Garcia de nobilitate glof. 1. §. 1. numer. 7. cum sequentibus.

Ex lu.

Ex superioribus deducitur, posse quem privilegio ex causa (nempe ob seruata, vel benemerita) a Rege effici si dalegum, ac proinde liberum, & immunitem a contributionibus, & moneta forens, esseque obseruandum huiusmodi privilegium iuxta tenorem ipsius, in dicta iuris dispositione, hoc est, dicti l. 10. Partite cum similibus: Porque diuersa causa es Cavalero armado por privilegio, y hidalgo de privilegio, imo, El Cavalero armado por privilegio mucho menor: tunc de nobleza, y honra, que el hidalgo de sangre, y armados que el que es hidalgo de privilegio: Plenus enim prouidit per privilegium nobilitatis, quam per privilegium armate militie, vt ex pluribus probat Orlata vbi supra, num. 8. & in terminis predictam deductionem probat l. 2. tituli. 27. part. 2. & tenet Bart. & ibi ceteri Doctores in l. 1. in §. volum. C. de dignit. lib. 12. in expositione distinctionis, & cum aliis Orlata 4. part. cap. 1. num. 1. cum sequentibus, probatur etiam in l. 1. huius tituli, ibi: Y en el caso puda gozar, no solo de no pagar monedas, mas de otros qualquier pechos, y pechados, &c. Sed melius in l. 6. tituli. 27. part. 2. ibi: Pueden dar honra de hidalgo a los que no lo fueren por linea, & ibi glof. aie, quod istud potest Rex facere sine causa, & per eam bene probat nostram deductionem Ioann. Garcia de nobilitate glof. 1. §. 1. num. 56. & ante cum Iustitiam Mencha. de successione. creat. §. 30. num. 29. cum sequentibus. Tandem conclusionem probat Dominicus a Soto de iusticia, & in l. 3. quæst. 8. art. vltim. eadem. fin. veris que vero, dicens, posse Regem, vigente Regni necessitate, vendere huiusmodi honores, si tamen duo concurrant: primum ne adiunctam habeant iustitie functionem, aut administrationem aliam, aut gubernationem: mox ne id fiat in aliorum iuriam, ita ne tribuimus, quo vnus leuatur, oneretur reliqui oppidant, sed excipitur a summa, quod oppidum soluit, cuius in ordinationem ad liberam sequitur nobilissime Emanuel Rodriguez in sua summa de casis de concordia 2. tomo c. 79. consil. 18. & vltima: nescio tamen an in praxi fuerit illa, cum per eam videntur quodammodo derogari libera potestati Regi a iure concessa.

S Y M M A R I A.

- 1 Intellectus, & concordia l. 4. & 5. huius tituli. lib. 6. & num. 12.
- 2 Militia multiplex est in nostris Regniis.
- 3 Principes potest creare militem plurimum.
- 4 Nobilitas an requiratur ad militiam concedendam iure communi, & Regio.
- 5 Cavalero de espuela dorada se presume hidalgo.
- 6 Cavaleria de espuela dorada, con que solenidad se dio al principio, & num. 6. La forma que despues ac a se ha vliado.
- 7 Militiam de per sonen esse dignitatem, scilicet in militia de aurata.
- 8 Milites quomodo olim creabantur, & ornabantur.
- 9 Milites aurati, & cruxiferi, an gaudeant privilegio vero militum.
- 10 Cavaleros armados, quibus gaudeant privilegio.
- 11 Cavaleros pados quibus iuran, & quibus gaudeant privilegio.
- 12 Regis auctoritate cognoscunt de militia equitum armatorum, sicut cognoscunt de militia, los Cavaleros pados.
- 13 Cavaleros de alarde, o de premia, o guerra quantos, & a quod tenentur.
- 14 Militia equitum armatorum quomodo concedatur.

in eadem l. 4. & 5.

Q U A E S T I O II.

1. QUAESTIO secundo, de intellectu, & concordia l. 4. cum §. hoc eodem tituli. lib. 6. Noua Collectio

Regia? Videntur enim inter se contrarie nimis, atque repugnantes, lex enim quarta, vt vidimus disponit, que no se armen Cavaleros de aqui adelante hombres pecheros, y que los que fueren armados de diez, y ocho años atras, y de ay adelante pechen, sin embargo de qualquier carta en contrario dada; Lex vero quinta statim sequi ha precipit, que ninguno se armen Cavaleros por alcala, ni de aqui, salvo por la mano del Rey, y no de otro alguno, y que se goze de la merced, y que quepa en el Orden, y la dignidad de Cavaleria, y que al tal veleso arma con la solemnidad que las leyes de estos nuestros Reynos mandan, y que entons pueda gozar, y goze de los privilegios de la Cavaleria, y no en otra manera.

Primo, videtur dicendum, vt lex quarta procedat quo ad tributa, lex vero quinta, quo ad cetera privilegia militie, nam cum lex quarta sit generalis, nec de tribus loquat, & lex precedens contrarium specialiter in tribus disponat, eam non comprehendit, vt dicebamus in questione precedenti: hæc tamen concordia vera non est.

Ideo tunc secunda concordia sit, distinguendo, multiplicem esse militiam apud nos Regnicolas: Laprimaria de aquellos que llamamos Cavaleros, como son personas nobles, y principales, que juntamente con la buena sangre tienen patrimonio, y hacienda, o son descendientes de nobles, y ricas familias, aunque ellos por sus personas sean pobres, y tales tales fueron al principio elegidos por Cavaleros, y llamados hidalgos: porque dimes de la buena sangre, los hidalgos con algo, como lo dice la l. 2. titulo 21. part. 2. y a estos mismos llaman algunos Cavaleros de espuela dorada, secundum Orlata de nobilitate. 4. part. cap. 1. numer. 6. & l. 8. & Doctor Azevedo in rubrica huius tituli. 1. numer. 2.

La segunda es, la que hazen los Reyes de España nuestros Señores, que llaman de espuela dorada, que es cae sobre hidalguia de sangre, y no se puede dar sino a quien la merezca, expresse l. 2. titulo 21. & l. 13. & 14. eodem titulo, part. 2. Licet alias Princeps pebeum possit creare militem, cum ipse sit qui nobilitat, vt cum Bart. & legibus Regis probat Gregor. Lopez in dicti l. 2. in glof. De bun. hage, vbi quod de iure communi non requiratur ad militiam, quod quis esse de genere nobili secundum Ioannem de Platea in l. 7. rancia C. i. argot. milit. libro. 12. sed hodie iure nostro Regio ad hanc militiam requiritur nobilitas, vt probant dictæ leges Regie. Ex quibus, Qualquier Cavalero de espuela dorada se presume ser hidalgo, quam presumptionem in specie nostra late iure comprobatur Ioann. Garcia de nobilitate glof. 1. §. 1. numer. 52. vbi quod ita in praxi fuit obtentum, & Doctor Azevedo in leg. 1. numer. 7. supra hoc titulo.

Et ha Cavaleria se dio al principio con tanta solemnidad de velar las armas, y con pezoçada, y con calcar las espuelas doradas: de esta manera la recibio el Cid Rey Diaz en el Altar de Santiago: y en el mismo Altar se armo Cavalero el Rey don Alonso el Oncano con la misma solemnidad, como se dice en su historia, capitulo cinco y tres, el qual armo otros muchos Cavaleros desta manera, como se cuenta en aquella su historia, capitulo cinco, y quatro, y cinco y cinco, y lo refiere largamente Ioan Garcia en el lugar arriba citado. T. alli en el numero cinquenta y tres, pone otra forma, que despues ac se ha vliado en esto, y resulto, que este primero genero de Cavaleria es hidalguia perpetua, y natural, y heredada, y que no se rreñiere a vna, ni a dos, ni a tres generaciones como la dei Doctor Azevedo, y que en ella habent locum omnia, que de vera nobilitate scripta sunt iure communi antiquo: idem sentit, ac tenet ex eisdem legibus Bart. Orlata vbi supra, numer. 6. & denique Humada in l. 1. tituli. 21. part. 2. glof. 6. numer. 2. vbi quod in Hispania dignitate illa non decedat.

Liber IV. A

tantur, nisi viri nobiles et utroque parente sint. & ista militia indubitanter dicitur dignitas. ¶ Sicque in ea limitatur magis communis sententia Doctorum, que iure communi habet, militiam de per se non esse dignitatem, quam ibi in principio illius glossæ refert idem autor: iure namque nullo Regio non procedit hæc communis sententia in hac militia de iurata, secundum Didacum Pet. in l. 7. titulo 1. libro 4. Ordinament. solum. 1555. per text. & Ignat. Salzed. in additionibus ad regul. 463. Bernat. Regis.

1. Hæc per se videtur, quod inquit Petrus Gregor. in 2. part. Synod. intr. vniuers. lib. 19. de personis cap. 3. num. 27. nempe, quod milites donabantur comitalis argenteis in signum strenuitatis: unde comitatus, item torquibus aureis, & cingulo, & balteo ob egregia facta, quæ ornamenta hodie vesta sunt in calcaria, & cum prædicantur: hinc cingulo donati dicimus more prius, gladio percussit, & auram fieri equitem, & illustis cinguli dignitate præcingit, ut apud Cassiodorum variatim 9. ad Colloquium Comitem, legimus, & nobis prædicti non conueniant militiam hanc, nisi tantum, quod ad maiores honores, & alias nobilitatis præeminencias, & ad exercendum ipsius militiæ causis, quod patet ex eod. quod Otalora de nobilitate. 4. part. cap. 1. numer. 6. & ad fin. pagin. 276. refert dicens: Que los mismos Reyes, Principes, y infantas, y ricot humores recibian esta Orden, de Cavalleria, como parece por las Coronas, y por la ley 36. titulo 2. part. 3. ibi: Quando bisseñe el Rey su hijo Cavallero, Similiter de equitibus auratis meminit primus ornatum (ut ipse dicit) Franciscus Phileplus libro epistoliarum 24. epistola 1. ad Albert. Parisium, ut refert Tiraquei, de nobilitate, cap. 6. num. 13. Et inquit Humad. in l. 23. glof. 1. numer. 2. suad. 21. part. 2. fol. 173. column. 1. quod hi milites aurata militia, vel aurati, veteres milites non sunt, quis in castro non degunt, & ob hoc privilegium militiam non gaudent, secundum Petrum de Anab. quic eos vocat milites vanos, quibus assimilantur milites cruciferi, qui arma, & militiam penitus ignorant, & ideo priuatur privilegio, quæ militibus ratione veteris militie conceduntur, et sunt illa, que in testamento concessa sunt, & circa iudicia tractanda: gaudent tamen privilegio concessa dignitati, nempe conceutione, ne talias vel collectas solvant, ut ceteri plebei.

2. La 1. terrena Cavalleria, es la que se da, y da a pecheros, que se arma Cavalleros por los hazer bien, y merced: desta hablan las leyes precedentes deste titulo: nempela l. 1. 1. 2. & 4. como por ella parece literalmente: estos Cavalleros armados pro privilegio, aunque tienen, y gozan de muchos privilegios, pero no de no pechar, porque si antes de ser armados Cavalleros eran pecheros, tambien lo han de ser despues, ut in l. 4. huius tituli diximus in questione precedente.

Esta Cavalleria tambien se da a hidalgos, como a pecheros: pero en duda no se presume, que el que se arma Cavallero sea hidalgo, como se presume que lo es el Cavallero de espuela dorada, de que hablemos arriba en la primera manera de militia, ni que no la sea. Sed potius in hoc genere militia probatio nobilitatis remanet in dispositione iuris communis: & sic assenti se esse nobilem, incumbit onus probandi, ut docent nostri Hispani, Otalora dist. 4. part. capit. 1. numer. 7. & b. Ioann. Garzia dist. glof. 1. §. 1. numer. 55. & 56. Azevedo in dist. l. 1. numer. 13.

3. La 1. quarta manera de Cavalleria, pone Iuan Garcia, vbi supra, de los Cavalleros Parios a fuer de Leon, que refiere Otalora de nobilitate. 4. part. capit. 1. numer. 7. adonde pone la forma en que se concede, y dice Iuan Garcia, que esta Cavalleria prima pecheros por presuncion de

deshecho: porque pues libra de los cargas a que los Eporales no son obligados, bien se colige, que el que la recibe no lo es, y que esta solo pertenece a Otalora, y no a Alcaides de Burialgo, por consistir en aquel privilegio: Sed meo iudicio hæc militia, De Cavalleros Parios: eadem est cum tertia precedenti, nempe, De Cavalleros armados, prout rectius cenet Otalora dist. capit. 1. numer. 7. & cum eo Azevedo in dist. l. 1. numer. 14. in principio secunda. ¶ Unde sicut de militia, De los Cavalleros Partidos, cognoscitur Regii Auditores, non vero indices nobilitatis naturalis, hoc est, sanguinis, ut prædicimus, ita, & de illa militiam armatorum (cum vtraque sit eadem.) & in privilegio consistens, ita videtur Ioann. Garzia numer. 55. & Azevedo in dist. l. 1. numer. 13. & 14.

Alia 1. est militia, nempe, la de los Cavalleros de alarde, o de premia, o de guerra quantiosos, qui differunt a precedentibus, & de istis militibus, De alarde, loquuntur l. 16. cum sequentibus, hoc titulo. I. q. 1. ubi obligados a hazer alarde en cada un año dos veces, y a tener armaz, y caballo de cierto valor, y a yr a las guerras quando fueren llamados, segun lo dispone la dicha ley 10. cum sequentibus, & hi solum gaudent immunitate, quanto a las monedas, y a pagar, y despagar, ut patet ex pragmatias Regis de hoc agentibus, & declarat late Otalora eorum originem, dist. capit. 1. numer. 9. per totum, vbi refert formam de Leon, cum etiam meminit Ioann. Garzia dist. numero 16. de his etiam militibus agit Burgos de Paz consilio 46. numer. 8. & 10. & Azevedo in dist. leg. 1. numer. 17. vbi quod hic ordo militum fuit extinctus Placentie iussu Regis nostri Philippi.

Hic 1. militiam sic distinctis, & declarat, vera concordia inter nostras leges quartam, & quintam est, quod lex quarta procedens loquitur de militibus armatis, qui antea erant plebei, & sic tributarii, ut patet ex eius sententia: lex vero quinta de militibus, De espuela dorada, que es la Cavalleria que se da en informacion de nobleza, & hidalgos de sangre, y con la solemnidad de visar las armas: & sic intellexit leges hæc, non sunt contrarie, sed diuerse, ut patet ex supra dictis: hinc intellectum, & concordiam assignant eisdem, probant atque passim profertur scriptores præcitati Hispani: lex vero 10. infra eodem loquitur, De los Cavalleros de alarde, o de premia, o guerra, o quantiosos, ut patet ex eius littera, & contextura.

At quamvis hinc intelletus, & concordia conformis sit, atque convenienter intelletus, 4. diuina tamen videtur, atque aliena a dict. l. 1. nihilominus eam probato, tum quia communis nostrorum est, tum etiam, ut euitemus legitimi contradictionem, atque contrarietatem; denique, quia nostra lex quinta eisdem annuit, dum inquit: I sea tal, que nos entendiemos que lo mereca, y que cabren en la Orden, y dignidad de la Cavalleria, y que el tal vala las armas con la solemnidad que las leyes de nuestros Reynos mandan; in hoc enim cognoscimus loqui hanc legem quantum de militibus auratis, qui alius sunt nobiles sanguinis, de his enim loquitur dist. l. 13. & 14. titulo 27. part. 2. ad quas la refert dist. l. 1. ibi: Con la solemnidad que las leyes de nuestros Reynos hablan; non vero de militibus armatis, qui alias erant plebei, & tributarii.

Quamvis 1. enim Otalora dist. capit. 1. 4. part. numero 7. existimet, imo affirmet, que en armas a estos Cavalleros, quasi se guarde la misma forma, y solemnidad que a los otros de espuela dorada, qui ab origine sunt nobiles, atque fidalgi, de qua in dist. l. 13. & 14. hoc tamen verum non est, hæc enim militia, De los Cavalleros armados, que se da tambien a pecheros, como a hidalgos, solamente se concede por alçada, o carta, o privilegio, fuit vna

in otra solemnidad, actual, ni real, y en ninguna cosa se distingue de un privilegio, y assi començan los Oydores desta, y no los Alcaides de hogo delos, por manera, que consiste en solo un pagamiento en que se escribe, y en las palabras del, ex text. in capite parvo, de privilegio, Et hæc est vera, & essentialis differentia inter hæc duo genera militum: licet Otalora vbi supra, aliud velit secundum Ioannem Garzia vbi supra, dist. numero 55. Cuius dictum verius fortassis cenet Doctor Azevedo, in dist. l. 1. numer. 14. & probatur ex l. 6. huius tituli, ibi: Con la solemnidad, y ceremonias que las leyes de la Partida disponen, o sin ella, & iterum in fine, ibi: Aunque no interuenyan las ceremonias, y solemnidades de las leyes de las Partidas; sed & eundem intelletum ad nostram leg. quantum inuocatis consideratio, quia cum hæc nostra l. quinta sit condita ab eodem Rege Ioanne Secundo, quo & precedentes huius tituli, & in eisdem Curia, quiniimo, & in ipsismet petitionibus, nempe vigesima tertia, anni millesimi quatuorcentissimi quadagesimi secundi, & trigesima nona anni quadagesimi septimi, quibus & lex 4. eisdem tituli, ipse non inferuntur a compilatoribus huius Nouæ Collectionis Regis, iussu Regis factæ, & ab eo confirmatæ in vna eademque lege, sed imo tanquam de diuersis agentes diuiduntur, atque pro differentibus ponuntur, & lex nostra quinta collocatur post finitam materiam, De los Cavalleros armados, de quibus in l. 1. 2. 3. & 4. precedentibus huius tituli, tanquam loquens de aliis militibus, nempe, De los de espuela dorada, de quibus in dist. l. 13. & 14. tituli 27. part. 2.

SUMMARIA.

- 1 Nobilis sanguine veniens officio vilibus, vtrum amittant suam nobilitatem, & privilegia, nec no.
- 2 Nobilis exercens officium vile, atque mechanicum, vel mercatoriam, amittit privilegia nobilitatis.
- 3 L. 3. huius tituli lib. 5. Noua Collectio, in eadem procedit in nobilitate accidentalit, non parit in naturalit.
- 4 Privilegia non amittuntur per vsum artis mechanicæ, aut officii vilis, cum iura sua sanguinis a maioribus, prouentia renuntiare minime valeant.
- 5 Conductor, vel Collector tributorum aliorumq. rerum Regalium, potest incarcerationi ob debitum suo Regi, non absque sua nobilitate.
- 6 Facilius preuenit ea que competunt iure speciali, quam que iure communi subsistunt.
- 7 Rex concedens privilegia, potest eadem auferre vtenilibus vilibus officii, & quomodo hoc fit intellegendum.
- 8 Quando agitur de perdeno privilegio, dicitur agi de lucro amittendo: quando vero agitur de perdeno iure communi, dicitur agi de damno.

In eadem. l. 3.

QVAESTIO III.

QVÆRO tertio, circa eandem l. tertiam huius tituli l. 6. Noua Collectio, Regis, dum enumerat officia vilia, quibus veniens miles armati amittunt privilegia militie, nempe, De saltibus, pelle ferri, carpintero, pedreros, herreros, tintadores, barberos, espiceros, vacaciones, capateros: in nobiles sanguine veniens prædictis officii, vel artibus vilibus, amittant suam nobilitatem naturalem cuiusque privilegia? Et videtur prima facie dicendum, eam amittere, tum quia art mechanicæ, & officia vilia magis contradiunt nobilitati naturali, quam est privilegio concessa. Sed hæc amittitur, ut in hæc l. 3. Ergo, & illa. ¶ Tam etiam, quia iure etiam communi nobilis officium vi-

le exercens, attem mechanicam vel mercatoriam amittit privilegia nobilitatis, ut in l. vna. C. negotior. milit. lib. 12. & in l. nobilitate. C. de comere. & mercat. & in l. militie, la segundia, cum l. sequenti. C. de re milit. lib. 12. & hanc partem tenent, ac probant plurimi quos congesti lib. 3. Practicæ. Question. 471. 13. numer. 26. vbi numero sequenti refertur hoc limitate, & intelligere Petrum Playa de del. 1. tomo. cas. 1. numer. 10. quando ipsemet nobilis, & vtrius huiusmodi arte officio vilis: sicut in l. 1. per nos vel infitiores, & quod hoc sequitur Casp. per nos vel allegans in l. damnum dat. ff. de regul. iur. & de eo late agit Tiraquei de nobilitate. cap. 27. num. 7. cum seqq.

Nihilominus tamen contraria sententia verior est, & tenenda, imo quod lex nostra tantum procedat, & locum habeat in nobilitate accidentalit ex privilegio, in qua vere loquitur, non vero in nobilitate naturali derivata a progenitoribus: hæc enim, nec eius privilegia amittuntur per vsum, & exercitium artis mechanicæ, aut officii vilis: cum iura sanguinis a maioribus prouentia renuntiare minime valeant. l. iura sanguinis, ff. de regul. iur. & l. iura sanguinis, ff. de pact. præsertim in opprobrium totius ordinis nobilium: argumento capiti. si diligenti, de foro compe. & eorum, que late resoluimus in nostro tractatu de Iuramento Confirmationis. 1. part. cap. 16. num. 37. cum sequentibus, in illa questione, an nobilis, hæc est, fidalgius possit renuntiare privilegio, quod habet, ne pro debito cuius incarcerationis, ibi namque numero. 47. cum sequentibus, cum veteri, & tenenda sententia in iudicando, & consulendo, probauimus partem negatiuam. Quare in terminis nostre questionis principalis, hanc opinionem tenet Auendano in sua dictionaria, verbo Cavallero, & cum eo alii nos eandem late probauimus libro 1. Practicæ. Question. quæst. 137. numer. 18. & libro 3. quæstion. 13. numer. 97. cum sequentibus, vbi quod ita est receptum in Hispania, & nouissimo post nos eandem sequitur D. Azeved. supra hac l. 3. numer. 11. & 12.

Limitatur tamen hæc pars in nobili conductore, aut collectore tributorum, aliorumque rerum Regalium, in enim ob debitum huiusmodi huius capiti, atque in carcere detineri potest, ut in l. 4. tituli 2. infra hoc lib. 6. de cuius ratione, atque intellexit late egimus d. quæst. 13. num. 100. cum sequentibus, sic limitantes præsertim nostram, & ceterorum sententiam: idemque nunc tenemus, & affirmamus.

Non obest primum fundamentum contrarie partis, quoniam ipsum non sibi satis, conllat, quin potius contrarium verius videtur, ¶ facilius enim petunt, ea que competunt iure speciali, quam que iure communi subsistunt. l. cum militis 5. militia missis ff. de milit. 101.

Præterea, Regia Maiestas concedens similia privilegia, potest ea auferre officii vilibus vtenilibus, quia potuit a principio non concedere, cum hoc penderet a sua liberalitate, gratia, atque mera voluntate: ergo, & illis modum formam, & conditionem adicere, ita vt seruatibus talia requisita, & non aliis prolixi, ut expresse facit d. l. 3.

Denique facit glof. in l. 2. §. 1. verbo Confusio in fin. ff. de iud. quam ibi notat Decius, vbi habetur, quod quando agitur de perdeno privilegio, dicitur agi de amittendo lucrum: quando vero agitur de perdeno iure communi, dicitur agi de damno: Ergo sequitur, quod facilius potest auferri lucrum, quam inferri damnum. l. fin. C. de cond. lit. ita Ripa in l. fin. famulatio. 5. dist. num. 27. ff. de leg. 1.

Non obstat, & secundum, quia iura ibi allegata diuersitate ratione soluiuntur, loquuntur enim in militibus aurata militia, quibus iura privilegia concedunt, Lib. IV. A 3

si d'algo, &c. si adhiberet, de fangre, vel de generis, proculdubio in specie debet impleri sub pona primationis, quia clara est voluntas disponentis: idemque est etiam, si illud non adhiberet, vt in num. 4. 2. quod præcipue procedit, si conditor maior ams, vel maior ams in nobilitate sanguinis sit, vt in num. 4. 3. immo etiam si nobilitas sit ex primogenio, si tamen sub prædicta conditione, aut præcepto disponat, vt in num. 4. 4. idem est in plebeo eodem modo, si inuente, vt in num. 4. 1. quod limitandum, vt in num. 4. 5.

45 Verba testis, si secundum eius conditionem, & statum varie promittat a debet, intelligi, vt hic.

46 Filius naturalis in dubio ac censetur vocatus ad fideicommissum filium legitimum, plura perpendenda sunt de quibus hic, & num. 47.

Circa eandem II. Regias.

Q V A E S T I O VIII.

1 Q V A R T O, circa eandem leges, quid si conditor maioratum, vel maioratum causa, & disponat, quod succedens in eo, vel in ea non contrahat matrimonium cum plebeia, sed cum generosa, vel fidelia, & si fuerit femina, cum generosa, vel fidelia, an satisfaciatur dispositio maioris huiusmodi, vel inferioris succedens, contrahens matrimonium cum muliere, vel homine nobili ex privilegio Principis?

2 Et pro introductione huius questionis observandum erit, validam iure conditionem, seu præceptam, & præcipue observandum, quò maior vix institutor successibus in huius, ne cum quodam persona cetera, ac distincta, vel cum persona alicuius familie, vel vtri generis, vel qualitates matrimonium contrahant, adeo, vt alias successores maioratus sine eius successione privandi, vt in l. in m. ita, & in hoc modo, & in hoc penult. ff. de condi. & demort. ex hoc namque præcepto non dicitur, induci videtur, cum maioratus successor honeste cum aliis contrahere possit, l. cum ira legatum, in princ. ff. de condi. & demort. D. in consil. 475, num. 24. Berthol. Sacinus, h. i. num. 1. volum. 1. Emanuel A. ost. in resp. tit. cum tale sit arbitratu in limitatione, in princ. ff. de condi. & demort. ar. & probatur Genes. 28. vbi Isaac præcepit filio suo Jacob, ne acciperet uxorem de generatione Chanaan; et hoc apud nos scribentes contempnissimè ita venalla quo ad hoc superesse possit, ubi tandem occasio, secundum Doctor. Molin. de Hispan. p. 1. magis. lib. 2. cap. 3. num. 21. dicitur, hoc esse summe notandum ad plures maioratus, quibus eorum est, quod successores contrahere debeant matrimonium cum personis generis vndeque probatissimi, vel nobilibus, nec contrahere possint cum personis, quæ ex genere ludorum vel Sarracenorum, vel etiam conuersorum descendant, quod etiam affirmat, & late probat Pelaez de maiorat. part. quæst. 1. num. 1. & 2. Et quoniam in hac specie vile sit ante contractum matrimonium iudicialiter inquirere de genere mulierum, cum quibus contrahere volunt successores, & de qualitatibus illarum amplissimas probationes ad perpetuam rei memoriam, coram iudice illius loci a quo mulieris origo pendebat: atamen probare non possumus huiusmodi nimiam, & extra ordinariam diligentiam, ne ex ea, vel dolus præsumatur, vel successores occasio iniuri præferatur, cum ad hoc vt huiusmodi probationes iudiciales valide essent debissent prius citate proximiores successores, qui hac causa sibi oblata longas lites iure, vel iniuria introducerent, atque eas dilarent, ne forsitan matrimonium contrahere volens conseruaret intentum, & per genera matrimonii libertas perindere tum impediretur, vt de censuit D. Molin. vbi sup. num. 34. illud addens: conueniens quidem esse, vt maioratus suc-

cessor extra iudicium diligentem inquisitionem qualitatum mulieris faciat, ita vt, vel ipse nõ circumueniatur, vel quamuis hoc sibi acciderit, possit de huiusmodi diligentis iudicialiter constare, quòd id in iudicium deductum fuerit.

Præsertim, similiter, cum quo maioratus successor, in specie de qua agimus, matrimonium contrahat, communiter probatissimi, seu nobilibus generis tempore contractus matrimonii habita sit, seu probat illiteratus de defectu ignorat potuit, eoque tempore successor ipse ad id sciendū debuit diligentiam adhibuit, postea autem corruptum sit, eam mulierem vete ex genere ludorum Sarracenorum, vel conuersorum procehere, vel ignobilem atque plebeiam esse, dicendum erit, successorem huiusmodi, non esse maioratum successorem primandum, argumento text. in l. si quis pater, ff. ad Alcedonia. vbi si quis mutam pecuniam de se dedit filio famulus, qui eam in matrimonium, seu iura habebatur, habebit actionem aduersus illum, ac si vere sui iuris exisset, testaturque tunc Macedonianum Senatui Consilium.

Nec dicatur, quod qui cum alio contrahit, eius conditiones, & qualitates tenetur diligenter inquirere, vt in l. quis cum alio, ff. de reg. iur. Hoc namque ex illius textus declaratione fallit, quando ignorantia ellet multum probabilis, & in l. arg. l. in l. si mulier, ff. ad leg. fal. de adu. & l. Barbarus, ff. de off. probat. Ex quibus iuris in specie id probant gloss. in d. l. quis cum alio, Alex. l. d. d. & Cayrol. vbi l. p. Molin. vbi sup. num. 30. vbi num. 31. dicit, hoc esse intelligendum, quòd quis fuit in hac communi reputatione nobilitatis, vel generis paritatis per decentium: reputatio namque minoris temporis ad id non sufficeret, propterea dixit Bald. in l. 1. num. 3. C. si aduersum rem iudi. vbi sic limitat, & intelligit d. l. si quis pater, & cetera iura supra adducta, idem Bald. in l. si post mortem, in fin. princ. ff. de adu. & l. si in test. recipit, num. 10. ff. de iur. test. cum iudic. sed contrarium in eo quod reputatio minoris temporis in specie d. l. si quis pater, sufficit, late probant Decius in l. si emancipatus, num. 4. C. de collat. id quod probabiliter videtur Molin. vbi sup. num. 32. dummodo ad eam, ex quibus, quasi possessio a communi reputatione acquiritur est, sit ex his, quæ a communitate accideribus eius natura sunt, vt ex eis possit maioratus possessorem, seu successorem probabilem ignorantiam contrarie qualitatis ostendere, & in minore hoc facilius admittendum esse probat a 33. nihilominus tamen, inquit, hæc omnia cum casu congeritur exactius examinanda esse, propter maioratus institutoris enim voluntatem, qui ex præd. clausula voluisse credendum est, ne maioratus successio ad personas generis infectæ deuoluatur, cuius voluntati prædicta aduersarij commo. quatinus ex æquitate admittenda videntur, imo, & iudicio fundamento videtur tenendum ex d. l. si quis pater, iudic. supra adductis pro eis intellectis.

Illud autem in proposito dubitari posse contingit, anrequam ad nostram questionem principalem deueniamus: An prædicta prohibentur, quia de non nubendo tali homini, vel ei, qui fuerit de genere ludorum, &c. adimpleatur prima vice, ita quod si iudic. vel tertio vice post persona prohibita nubere, absque priuatione legati, vel primogenij? In quo prima inspectione dicendum videtur, pro prima tantum vice intelligendum esse, atque ideo si prima vice nubat mulier, permisso, postea vidua possit iterum, ac iterum nubere homini illius generis, a his prohibiti ubique legati, vel maioratus amissione, & idem in masculo, cui eadem conditio iniuncta est. Primo, quia verba sunt intelligenda pro prima vice. Lib. 1. de hoc sermone, ff. de verb. signif.

Et si ideo in conditione affirmatiua, si Titio nupteris, intelligitur, si nupteris prima vice, quia si nubere prima vice

ma vice alteri, diceretur conditio defecta, ita vt licet, eo mortuo postea nubere Titio, non recomaleceret legatum iuxta glossam, verbo Nubendum, & ibi D. d. in hoc gen. 106. ff. de condi. & demort.

Secundo per text. qui videtur expressus in d. l. hoc genus, vbi aliquando in conditionibus negatiuis, si Titio nõ nupteris, qui text. in v. ff. quod alii nubendo nihilominus legatum consequetur.

Nihilominus tamen fecius, gloss. in d. l. hoc genus, contrarium probat in conditione negatiua, nempe, vt ea nõ solum sit accipienda de prima vice, sed etiam de secunda, & tertia, & de quacumque alia, & ideo licet alii nupteris, quia postea, illo mortuo, iterum nubere Titio, non potest consequi legatum, nisi Titio mortuo, antequam sibi nubat, quia plus negat negatio, quam affirmatiua confirmatio, quam glossam communiter receperunt esse confirmatæ Alexio, in d. l. huius, & Alexia vbi supra, num. 2.

Ex qua inquit Oldes, d. conf. 16. n. 1. & 2. quod si testator vete filius, ne contrahat matrimonium, nisi cum filio, nepotibus, affinis, vel propinquis mercatorum, si primo contrahat cum ipsi, secundo vero cum milite, vel filia militis, amittit legatum, vel hereditatem si cõtrahens contra voluntatem patris, refert Paul. de Castr. in d. l. hoc genus, num. 4. dicens, quod semel fuit recordatus de illo consilio, & de glossa, quam citat Oldrad. & habuit honorem, & l. ff. licet corrupte eius literam referat in l. d. iuris, §. quod in anno, num. 2. ff. solut. matrim. Quare in nostra questione supra tacta, num. 5. idem tenendum censio, quod præfata gloss. d. l. hoc genus in sua, cum expressa sit in terminis nostris, & communiter approbetur per D.

Nec oblat primum fundamentum contrarium, quia illud etiam dilatum est superioribus.

Nec etiam secundum, quia iuxta glossam, & communem intelligitur mortuo Titio non emmanita poterit conseq. legatum: licet enim Paul. de Castro & Acofta teneat alio modo, & forte vetus in puncto iuris illam textum intelligere, tamen in iudicando non est a glossa recedendum secundum eundem Paul. Caliren. vbi supra. Denique text. ille loquitur, quòd vna tantum persona est prohibita, nos vero quòd quoddam certum genus personarum ideo nec secunda nec tertia vice poterit mulier illis nubere: dicit namque ratio voluntatis testatoris, nempe, vt sua familia semper nobilitetur & illustretur clari sanguine, item propter tributa non soluenda.

7 Ad rem igitur, & ad nostram questionem principalem in particulari descendens, pars affirmatiua in ea spe, re probanda videtur. 1. Primo, quia pars sunt iactæ alicui qualitatem per naturam, ac iustitiam per privilegium, ex doctrina Bald. recepti in l. cum de ratione, ff. de exco. tutor. quam agnoscat D. in questione præcedenti citari.

9 Secundo, ex alia doctrina eiusdem Bald. in l. si filius, ff. si certi perat. vbi ponit regulam dicens, quòd vbi talis vete & sicus equiparatur, dispositum in casu vero locum habet in casu si d. vbi in cap. ad admittendum, & in cap. cum aliquid de cler. vbi r. & l. Leon. ex parte, Sacin. conf. 1. num. 10. lib. 1. & declarat optime idem Soci. conf. 200. n. 9. lib. 2. facti l. liberos. C. de collat. vbi paria sunt, quòd quis de iure communi vel ex speciali privilegio admittatur: quod fundamentum latius exornat Mieres. de in v. v. 1. p. 9. ff. num. 6.

10 Tertio facit, quia omnis nobilitas procedit a Principe secundum Alberic. in l. inopertentes, ff. de dep. i. q. v. v. v. i. b. i. referre plures idem tenentes Itaq. de nobil. cap. 8. n. cum seq. & probatur in l. Regis vobis sit. & in l. 7. cum seq. tit. 2. n. 2. Ergo nobilitas citans a Principe per privilegium facta voluntati, & conditione testatoris, de qua agimus.

Quarto, quia filius legitimatus est vete legitimus secundum Bart. in l. i. qui pro curatore, num. 20. ff. de i. i. cap. cuius opinio decem comprobatur fundamentis. Inf. ibi num. 27. cum seq. & c. v. v. v. & communis conclusio secundum eundem l. i. in v. v. v. num. 9. ff. de liber. & postum. & D. c. confit. 25. num. 4. late Itaque in l. si inquam, verbo Suscepit liberos, num. 77. C. de reuocand. donat. Pelaez vbi supra, num. 8. & cum Bart. in hoc omnes conuocant, vt ex Paulo affirmamus in repet. l. nemo, ff. num. 33. ff. de legat. 1.

Et in terminis nostre questionis principalis hanc partem tenuit Greg. Lopez in d. l. 3. in gl. Con vellana, tit. 21. p. 3. pro qua faciunt decisa in superioribus, quætionibus huiusmodi, & decisa Rot. Roman. Mohedani, de primat. vbi quod fuit per omnes dominos de cõm. stante statuto Ecclesie, a Sede Apostolica confirmato, nullum admitti debere ad Canonatum, & præbendam, nisi vere sit nobilit ex vtroque parente, & natus nobilit, vt nobilit ex privilegio admittetur, esseque habilem, sufficenter, & idoneum ad Canonatum.

Hic tamen non obstantibus opinionem prædictam Gregor. Lopez veteam esse minime putat Pelaez vbi supra, num. 9. cum seq. Quinimo contrarium tenet & probat pluribus fundamentis, & sic quod stante prædicta conditione prohibitiua, & præcepto de non contrahendo matrimonium cum plebeia, vel plebeio, sed cum nobili, si prohibitis contrahat matrimonium cum nobili, hoc est, fidelia de privilegio, minime satisfaciatur voluntati, & conditione testatoris, ac prohibe amittat legatum, maioratum, vel nupteratum. Et quidem, 1. Primo, quia testator, qui huiusmodi præcepta, gratiam, vinculaque sciunt, graudando filios vel filias, nepotes, aut alios descendentes, ne matrimonium contrahant, nisi cum mulieribus nobilibus, maxime exoptant proprie familia, & generationis augmentum, & confirmationem, & quod indies crescat tam in nobilitate quam in diuitiis, & in aliis qualitatibus, nec solum respiciunt, quòd descendentes gratati fiantur privilegio, & preeminentiis nobilibus competentibus iure communi, & Regio, verum illad mirum in modum anxie, & sollicito curant, vt posteritas eorum in infinitum ius suum generis habeant ex omnibus lateribus clarum ac perspicuum, & incommutabile, & quòd quotidie magis illustretur: At omnia hæc cessant in nobili ex privilegio, quinimo huiusmodi nobilitas apud nobiles sanguinis videntur, & exosa est illis.

Secundo, quia genus sanguinis eius non potest, l. 2. tit. 2. p. 2. lib. 1. El linage no se pu de conyrtar, ex qua lingua, ibi Gregor. Lopez in gloss. verbo La honra, quod privilegium generositatis conseruatum per penitiam non valet, nisi derogetur illi, l. 2. Sed potest dici hoc esse necessarium, quia lex illa non loquitur de privilegio generositatis, hoc enim vendere Princeps iure suo potest, vt probatur in questione supra citata. Sed de ipso genere sanguinis, quòd quidem cõtra sit: mirabile, tanquã naturale, etiam cum renuntiatione illius legis vendi nõ potest, non enim vilo pacto effici valet vt quod f. d. cum est, inf. q. am. si quis possit, aut quòd est, aliter factum sit, l. in l. 5. ff. de cap. & p. lib. 1. num. 5. & naturalia iura per Principem quidem mutari non possunt, sed naturalia vbi v. v. de iur. nat. gent. C. de collat. corroboratur hoc secundum fundamentum ex d. l. 3. tit. 21. part. 3. ibi: Fidelia quia, segun diximos en la ley antes desta, es nobilita que viene a los hombres por lineage. Ergo quomodo potest privilegio illi hæc fidelia iura cõtra iustitiam acquiri?

Nec dicatur, quòd saltem effectus ipsius nobilitatis sanguinis privilegio Principis vendatur, acquiri possit, quatinus ipso genus clarifanguinis vendi nõ possit, vt dicebamus hoc enim quatinus ita veteum sit, procedere tamen potest, quoad privilegia, parrog. tiaz, & Liber IV. B

peccat, vel imperitus, aut quicumque is sit, quod optimum est, amare praesumitur: et eodem modo respon-

47. Similiter non obstat quod supra reulimus ex eod. Mantio fol. 285. num. 15, quia procedit & loquitur in descendentibus testatoris, vel substituti ab eo, quos idem testator ratione propter sanguinis amorem: & praeterea in ea specie non aderant alii filii, qui admitti possent, quam naturaliter tantum. Ideo nil mirum, ut testator, qui erat humilis, ubi alii filii legitimi, & naturalibus deficientibus illos admitti hoc casu voluerit. At vero in questione nostra licet nobilitas, sine fidalibus ex privilegio similis sit, dispositio in eadem specie nobilitatis, non tamen eadem est illa qualitas eundem sanguinis, ac proinde amoris erga ipsum, quomodo specie obiecta: & praeterea in nostra positae inveniunt alii plures nobiles sanguine, cum quibus verificari possit praedicta conditio, denique voluntas dispositio in dubio ad naturaliter potius nobilitatem applicata censenda est, quam ad civilem & confidam.

48. Quirto. Item non esse probandum censo in plebeio eodem modo disponente eisdem rationibus, cum mens omnium istorum sit, priorum conservare suum clarum sanguinem, cumque obscuro non commisceri, reliquorum nobilitandi proprium genus vana & propria nobilitate.

49. Sexto. Superiore non procedere existimo, quando clare, aut tacite conit. claris & iudicis consuleris, quod disponens aliud voluerit, nempe ut contrahendo matrimonium cum nobili ex privilegio censatur partium conditioni, vel praeterea praedicta: tamen cum hoc observandum sit, non tamen dicitur clare, aut tacite id collate ex consensu, quod disponens ignobilis, aut nobilis ex privilegio sit, ut probatum.

Quis igitur cum his, le & or amantissime, ad futuram rem declaratam questionem alias difficilem.

SVM MARIA.

- 1. Gratia, vel privilegium Principi cuiusvis rei an scripturam requirat ad suam effectum & valorem. & num. seq. resolutum num. 7. & declaratur, n. 8.
- 2. Gratia de stylo iuris per testes non probatur.
- 3. Expeditio literarum in gratia pensioni nihil praestat, nisi respectu probationis, cum solo verbo Principi perficiatur gratia.
- 4. Gratia ex sola signatura per se non sufficit.
- 5. Regula Consiliaria 33. dispensationis dispensationis non suffragari nisi literis expeditis intellectu.
- 6. Gratia ex solo verbo fiat, perfecta est, considerata per se, licet essentia atq. substantia sit, solum respectu perfectionis formae, atque probationis.
- 7. Regula Cancell. de non iudicando iuxta formam supplicationis intellectu.
- 8. Facultas ad insinuandum maioratum, non requirit scripturam.
- 9. Gratia Regi scriptura originalis presentanda est, nec sufficiens testimonium ipsius.

QVAESTIO IX.

QVAERO circa l. 7. tit. 1. lib. 6. Nouae Collect. Regiae: 1. An privilegium, vel gratia Principi immunitatis, seu armata militia, alteri iure scripturam requirat ad suam effectum, & valorem. Et eam non reprobatur nostram, dum dicit: Mandamus que para prouar, los que pretendier ser oves por Cavaleros armados, y de las adas por tales Cavaleros armados, no ha que enagen solamente testimonio de la Cancellaria, si no que mostris realmente el primer goque inuieren dello: Haec namque lex expresse requirit adualem praesentationem privilegii ad probationem ipsius. Ergo ad valorem eius sufficit, quod sit facta gratia ore Principis, & ex tunc erit firmum, validum, & perfecte dicitur: probant l. 6. 7. 8. & 9. tit. 18. p. 3. ibi: & por que esto se a firma, & non venga en duda, dille esta carta. Et in terminis ita docet, Bald. in l. si quis per calumniam, num. 3. C. de episc. & cler. vbi docet, quod eo ipso quod Princeps facit gratiam simpliciter verbo, ista gratia est perfecta, antequam litera expendantur, quamvis probatio eius non possit fieri per testes, sed per ipsas literas iam absolutas, atque expeditas, estque communis sententia, ut plurimos congruens testator ex Cello, consil. 6. num. 6. D. Molina de H. span. privileg. lib. 2. cap. 7. n. 55. Sequitur Petrus Sordus cum. 109. num. 6. vol. 1. vbique communiter tenent de stylo Cuius. et ut gratia per testes non probetur, & loquens in gratia Papae facta per verbum, fiat, ut statim sit perfecta, cum alius probat Rebass. in praxi benefic. 2. p. signatura, n. 15. & late Gomez in reg. de nouis. d. 9. q. 1. Sic etiam in gratia pensionis expeditio literarum nihil praestat, nisi respectu probationis, cum solo verbo Principi perficiatur gratia, Clem. 1. de sepul. Paris. consil. 5. num. 60. vol. 4. & nos alios allegantes, consil. 9. num. 6. Imo et ex sola signatura perficiatur gratia, & constitutione, cum gloss. 25. q. 2. tamen ante literas concessas quis non dicitur habere Canonicum titulum, Ioan. de Molin. in Repertorio, verbo gratia, quem refert & sequitur Puzos in consil. 32. num. 8. vbi quod propterea non potest fieri processus super talibus supplicationibus signata, quod ibi in signatura inferiorum a Papa dicitur videtur expeditum, licet in supplicatione signata & data per Papam forte non procederet, quia dicta potest, quod si non probaret, coloraret titulum, qui sufficeret in possessorio, & quod gratia Principi probari non possit nisi per literas, agit omnium optime Mascard. de probat. 2. tom. ver. gratiam, concl. 45. per tot. & n. 7. de communi a testatur, & num. seq. conciliat opiniones contrarias, & tandem in l. 4. nostram praedictae resolutionem plures citans sequitur de num. 29. inquit esse venientem & communem consensum in praxi in palatio caelorum seruari, utque esse firmam & stabilem permanere, & num. seq. pluribus modis eam declarat & limitat.

Nec supra dictis obstat reg. Cancellariae si, vbi disponitur, dispensationes non suffragari nisi literis expeditis: ea namque sic intelligenda est, nempe, ut statim & gratia se dispensatio concessa atq. signata est, perfecta sit, quoad essentiam non tamen poterit suffragari nisi postmodum, literis expeditis: non enim requirit regula illa literarum expeditio a principio. Vide si ante similibi iudicium, quo quocumque tempore licet expeditur gratia, atque dispensatio suffragabitur quavis in principio iudicii solo verbo concessa inuentatur. Ita pulchre loquens in proposito intelligit de eam regulam Soc. consil. 41. 3. & 4. lib. 3. & Glossator antiquus de regul. & Gomez. in reg. de non iud. iuxta formam supplic. q. 6. n. 2. dicens ita posse iudicium in Rota Consistorio, quos refert, & sequitur D. Molina vbi sup. num. 56. et resoluens, quod consiliorata perfectione essentiae atque substantiae, gratia ex solo

elo, verba sunt, perfecta est: perfectione autem formae, atque probationis ante literarum expeditioem gratia in perfecta consideranda erit: quod si postea litera expeditur, tunc a principio gratia ipsa perfecta atque absoluta iudicabitur, ut optime & magistraliter declarat Soc. in vbi sup. & est de mente omnium scribentium a iudicibus canonum, siq. intelligenda, & de claranda est in nostra Regia in sua praed. decisione.

Similiter non nocet altera regula Cancellariae de non iudic. lo iuxta formam expeditioem, quia loquitur in casu specialii, vbi de iudicibus iudicium indicib. conuenit de iudicibus agitur, & regula ipsa ad iudices dirigitur, respicitur in iudicium, quod cum a principio nullum sit, non potest ex post facto validum, ita Gomez. in d. q. 6. n. 1. & sequitur D. Molina vbi sup.

Sed vera, decidendi ratio ad illam regulam est, ut per D. Molin. vbi sup. n. 62. ideo ibi gratia nullum effectum abq. literarum expeditioem obtinet, quia ea gratia non continet aliquod perfectum, sed ad quaedam concelsa fuerit in qua specie nihil, nisi receptus iuris, atque expeditus, fieri potest ex doct. Bal. quem citat.

Contraria tamen pars in nostra questione principali videri ex eo, quod per expeditioem literarum datur forma & perfectio gratiae, quae ante eam dicitur informis atque imperfecta, ut valuerint Domini de Rota dicit. 451. n. 5. in nouis, & dicit. 20. n. 3. de concess. prob. in nouis, testimo. Gomez. in d. reg. de non iud. iuxta form. & q. 1. num. 2. cum seq. Arguid. de Bullamer. consil. 4. col. 5. ad fin. Felin. in d. vbi de constituti. num. 5. & in cap. venienti, num. 2. de accusat. dicit. 2. num. 11. Et patet ex constitutione Iulii III. edita sub die 27. Maii 1553. refer. Bannin. Parisiens. de reg. benef. q. 12. num. 1. pag. 159. nempe quod gratia dicitur informis, licetis non expeditis. Nihilominus tamen haec opinio debet intelligi iuxta precedentem resolutionem, & distinctionem communi, nempe quod respectu perfectionis essentiae gratiae ex solo verbo, fiat, perfecta sit: respectu vero perfectionis formae atque probationis minime: licetis vero expeditis a principio, gratia ipsa perfecta atque absoluta esse iudicetur, ut constat ex praefatis auctoritatibus.

Sed quoniam haec se habeant, veraque sunt, nihilominus ut rectius intelligantur, distinctioem vti opus est: ut si, quidem tunc deum per verbum, fiat, Principi ipsa gratia perfecta & confirmata sit, quando ipsa gratia iudicium amplius quam Principi concessione requisitis, licetis vero, quando gratia alicui concessa, ut valiquid facere possit, tunc namque non poterit illud facere, aut ipsarum literarum expeditioem, quamvis gratia ab initio effectum obtineat, in optante atque conciliante omnia, quae in hac materia inueniuntur, Bald. in l. falsus, n. 21. C. de iur. sequitur plerumque citati D. Molin. vbi sup. num. 57. cum seq. & Azued. in hac l. 7. n. 1. cum seq.

Ex quibus constat, idem paritatem dicendum esse in facultate ad maioratum insinuandum concessa, cum non exeat aliquod imperfectum, sed ad aliquid faciendo in concedendo, praecipue cum verbum, fiat, in his & similibus facultatibus ac privilegiis, non a Principe, sed ab eius Consiliariis qui vult esse armatus, de la camera, & profertur, quod non debet esse tantae virtutis, & efficacitae prior verbum, fiat, prolatum a Principe, in quo praefixi auctores loquuntur, ut constat ex verbis Bald. in l. inuenimus, n. 6. C. de leg. dum exemplum est, quando Papa vixit, ut dicitur in d. dicit. Pro non minus eadem Episcopi consilii praecipue, ut inquit Molin. cum plures videamus, quod post istam concessioneem a Rege pro his Consiliariis, Princeps ille subsciberet reculat, quae nullum effectum obtinent, nisi a Principe subsciptae sint, ut in l. 1. tit. 4. lib. 6. Nouae Collect. Reg. in ver. l. si quis iudicet, & c. Ex

qua resolutione, & distinctione verissima est tenenda, plura infra D. Molin. vbi sup. n. 60. & seq. apud ipsam videnda vilia nimis in praxi.

Et cum ad probatioem gratiae, & privilegii requiratur scriptura merito ut ipsa scriptura originalis actualiter producenda sit, ne sufficit testimonium ipsius, ut decidit nostra lex Regia: quia tenor privilegii praetenditur, & obseruandus est, ut in l. porro de priuileg. cum similib. 2. has mille fraudes fierent, & quia scriptura in casibus probationem alterius, non probat illam, nisi e. g. nalliter producantur, text. in auth. si quis in aliquo documento cum materia, C. de edend. probatur etiam ex l. probaturis, C. de dicitur offi. & apperit. iud. lib. 2. et in terminis idem probat ex quodam Regia scheda quae refert Ordolet. de nobil. q. 8. l. 2. n. 5. & Didac. Patra in l. 2. in gloss. affim. talos in iustros. libro, tit. 4. lib. 2. v. d. m. col. 1. 4. 5. licet id non audeat affirmare, cum tamen habeamus nostram l. Regiam 7. id expresse probantem.

SVM MARIA.

- 1. Gratia Principi an in foro conscientiae valeat, & profici abq. literarum expeditioem, & num. seq. Primum fundatur par negotia, quia limitatur duobus casibus, num. 2. & 3. sed eligitur pars affirmatiua, num. 4. cum seq. & num. 10. & 11.
- 2. Lex fundata in praesentem non habet locum in foro conscientiae.
- 3. Forma conscientiae non est obligatus apud iuris, neque strepit iudiciorum.
- 4. Penitentia sacra stylo refertur gratia ad absoluentem concessa.
- 5. Regula Cancell. 33. intellectu.
- 6. Signatura sola sufficit in Gallia.

QVAESTIO X.

QVAERO modo pro pleniori intelligentia materiae, de qua in quaest. praecedenti: An ista dicitur procedant, quando quis vult gratia abq. literarum expeditioem in foro conscientiae tantum, an iuxta conscientiam in foro iuris, licetis gratia, vel privilegii communi expedita: sed tantum de iure a Principe ore proprio fiat, gratia, veluti in gratia assensu, & concipiuntur personis auctoris, & similia?

Et prima quidem facile videtur dicendum: Partem negativam indubiam esse, ut in terminis dicitur maxime & antiquis praedictis Hieron. Paul. literarum & privilegiorum Vicecorre. & or in sua praxi Chance. apud in parte bona quae afferuntur, in ver. & faciant haec ad quae. pag. mibi 166. in parum, vbi ex professo eam late probat, nempe quod veniens gratia, licetis non expeditis, tunc non sunt secudum Theologos in foro conscientiae, Et rationem, quae videtur satis concludens, assignat, quia Papa quando concedit gratiam illam, sub tacita conditione concedere videtur, quatenus literae inde expendantur, & mens sua atque intentio talis praesumitur, ne gratia suffragari nisi licetis expedita. Idque constat ex lit. Reg. Cancell. 33. de insinuat. vbi quod ipse dispensationes a Papa concessae non suffragantur, nisi literis expeditis: Ex quo infert ipse, quod salua conscientia, quae soluitur non possit, aut pensionem recipere, licetis non expeditis, etiam si partes hoc vellent: ex quo regula hoc dicitur, quia consensus partium vltra intentionem Papae operari non potest, qui in hac specie vult, quod ad effectum perfectionis literarum expendantur: nam per signaturam gratiam Papae facere censetur, iuxta stylum per Cancellarium limitandam, seu declarandam, ut per Argud. dicit. 301. & Molin. ver. gratia, qui stylus habet, gratiam Papae esse informem, & non elaram, nisi literae expendantur, quia alias gratia summe non haberet demque esse, ac in omnicasi, in quo esset de voluntate Papae tacita, vel expressa, quod literae expeditur, quia ante expeditioem gra-

ignorantia propter simplicitatem, quæ a continuo vñ arriorum procedebat, hæc namque privilegia nolunt Dd. vt dicitur communiter vt affirmit, atq; miteresoluit Boffius ubi sup. n. 104. & 105.

10 Si tamen f. militis significacionem in alium accipiamus sensum, nempe nobilitatis, proculdubio nobiles genere & sic fidalgii de quibus in li. huius Regni regulariter pro delictis torqueri non debent, etiam si hi non militent, nec vere milites sint. dum tamen sint nobiles genere; ipsi enim nobilibus, & sic, a los Cavaleros y hidalgos, leges nostri Regni concedant inuisumodi privilegiorum, ne torquantur pro delicto, absq; eo quod sint in militia aequaliter, nec habeant, aut in eis concurrant requisita a iure in militibus, de quibus in li. de testam. milit. qui antiquitus habebant illa insignia, de quibus in li. penal. ff. de quib. causis. armis, & qui vacabant armis, & hodiernis temporibus intelligitur de armigeris nostri temporis;

11 poris: f. quia illa privilegia militaria hodie dantur militibus, qui sunt in matricula, & vacante armis, non vero illis, qui stant in domibus inermes & in delictis, secundum Regiæ in li. C. de testam. militis, & B. in li. C. qui bonæ ed. poss. qui armigeri hodierni successerunt in vicem illorum militum antiquorum, vt probat Dida. Perz ubi sup. quibus inter cetera privilegia, quæ a iure habebant, hoc etiam vt concedebatur, ne pro delictis suis torquerentur, etiam si contra eos essent inditia, alias iusticiaria ad torturam contra plebeios, vt in li. L. militis cum similibus, & in dictis libris partium. At vero nos hic, nostraq; ll. 4. & 7. huius tit. non loquimur de his militibus sed de los higos dalgos, a los quales dantur y conceduntur el mismo privilegio, que no puedan ser puestas a quisiçion de tormento, por que antiguamente los susos torçado por fuero: imo etiam iure communi, vt in li. L. militis, C. ad l. Jul. Maiest. cum co-

12 teris supra adductis, f. quod ea ratione confirmat nostra l. 5. Porque demer ser favorecidos los higos dalgos por los Reyes, puea con ellos ha en sus conquisas, y dellos se sirven en tiempo de paz y de guerra: y por esta consideracion los fueros concedidos privilegios y libertades, especialmente por las leyes susodichas: y assi para que goz en dalgos privilegios de no ser puestos por delictos, ni puestas a quisiçion de tormento, no es menester que sean fidalgas, ni que concurran en ellos los requisitos de fidalgados, o de ser de los nobres de armas de los nuestros tiempos, por que esse ha lugar y se requiere en los que no son nobles de sangre, o los dalgos por linage, esse solo les basta, por que goz de los dichos sus privilegios, puea como dicit en nuestra l. 5. nuestros Reyes non ellos ha en sus conquisas, quando los han menester, y llaman y dellos se sirven en tiempo de paz y de guerra.

13 In summa igitur dico, f. quod hoc verbum, seu nomen, mil. s. dicitur apud nos potest habere significaciones diuersas. Prima est respectu militie, & in eo sensu iuxta magis communem sententiam Equites, & Capitanei non torquentur de iure, cessante consuetudine in contrarium, quæ tamen adest in vrbe & statu Ecclesiastico, vt torquentur: alii vero milites privati, qui modo sub vno præfecto, & modo sub alio stipendiaria capiunt, de iure torquentur, vt prædicimus. Secunda significatio est respectu generis nobilitatis, hoc est de los higos dalgos y Cavaleros, y en esta significacion y sentido, est verissima. & omnino tenenda proculdubio in iudicando & concludendo nostra secunda & receptissima sententia: Solus Aviles ubi supra, dum censuit milites nostros temporis, quales sunt nobiles non militantes, esse torquendos allu. inatus est atq; profusus loquutus contra leges nostras, quas credendum est, virum alias in praxi veritissimum non ignorasse, sed carum fuisse oblitum. Cautendum igitur est in hoc ab eius opinione, ne forsan aliquem iuniorum in praxi decipiat, tametsi capite non facit loquutus in nobilibus, sed ex mente & verbis ipsius paulo ante proxima colligamus. Vt cumq; sit, nostra

nam legum decisio obseruanda est in praxi regulariter. Nobiles igitur, & sic fidalgii non solum non sunt torquendi, sed nec terrendi, nec ad torturam ponendi: f. paria enim sunt timor tormentorum, & ipsa tormentorum, L. nonnulli ff. de quib. causis. armis, ne compelleretur ff. quod fido, sur. aut. ubi notant Dymus & Baldo, & plurimos referens Padilla, in l. nonnulli de pona. n. m. 4. C. de tran. salis. & probat efficacius ex litera nostræ ll. 4. dum dicit: Que ningun higo dalgos pueda ser puestas a quisiçion de tormento, Considero enim has ll. non dicere: No sean a tormentados, ni que no los sea dado tormento sine que no puedan ser puestas a quisiçion de tormento, & sic loquuntur de preparatione ad torturam, quod est minus. Ergo nec quod est maius, quasi dicerent, non solum nobiles non possunt torqueri, sed nec poai ad torturam, & sic nec comminari, secundum Auetand in l. dictionario verb. Cavalero, in vers. quæritur privilegium illi, & Azced. in præsentis, n. 75. f. Licet enim sola terro non possit proprie dici tortura, quia vere corpus non est illi, nec illi dolorem in cutis, quia tam bene torquetur animus, eius ob illum timorem, dolorem, & cruciatum non medioerem afferit, idcirco falem largo modo potest dici tortura, vt per Paul. Gerland. in tract. de quisiçion. & torment. q. 4. n. 1. in vers. primus, sine infirmo gradu tortura est, & seq. Foller. in præf. crim. in vers. res endur aut torquentur, n. 16. vers. primus gradus est. Contrad. in præf. in tu. de negacione crimin. & tortur. n. 11. n. 4. in vers. primus est tortura Hippol. Remu. conf. 395. n. 4. in vers. primus quando reus, vel quantum, quos refert & sequitur Facina. r. p. quæst. crim. q. 3. n. 43.

Excipit lex nostra quinta casus, f. in quibus iura disponunt nobiles esse torquendos. Hi sunt plures, vt patet ex nostris de hoc agentibus: nempe nobilem crimem l. x. Maiestatis diuina; vel humanæ (& sic proditoris Regis, aut reipublicæ) vel crimem simoniacum, quoque mittentem item maleficium, aut mathematicum, quoque hi similes: nec non reum criminis privati carnis, vel furis item, grassatorem, & piratam, vel crimem falsi perpetrantem, & in aliis casibus, de quibus per Modestinos.

Add. f. Greg. Lopez. in l. 2. tit. 30. part. 7. in gloss. Camalero. idem esse in crimine sodomie ex pragmatica Regia disponente eundem processum, etiam quod ad torturam seruati in crimine isto, sicut in crimine hæretici, seu l. x. Maiestatis: quæ hodie est l. 1. tit. 21. lib. 8. Non Collect. Reg. sed in illis torquetur nobilis, vt prædicimus, Ergo & in hoc: & cum Greg. Lopez ubi supra, transit Didac. Perz, in li. 4. col. 157. circa fin. tit. 2. lib. 4. ordin. & ante eum idem probauit Orator. de nobilit. s. p. sine nota. 4. Et hæc sententia proculdubio in his Regni Hispaniæ communiter prædicatur non solum contra nobiles huius criminis reos, sed etiam contra nobilissimos, & viros admodum illustres, a quibus sunt seniores de Tulle, in de rellationem, & eorum tantum criminis, vt patet, quando forte contingit in Hispania id perpetrari, quod in posterum Deus auertat, dicitur namq; l. Regia. n. 21. lib. 8. loquitur: Contra qualquer persona de qualquier estado, condicion, preeminencia, y dignidad que sea.

Ex quibus potest inferri inquit Greg. Lopez, ubi supra, quod si nobilis accusaretur de crimine, de quo interuenit alleu. sua, potest torqueri, sicut audiuit cessare aliquos iudices maleficiorum: pro quo bene scit, f. quia in crimine ruptæ fidei magis punitur nobilis, quam ignobilis, e. cum quidam, de iuram. ande, ubi Bald. notat, quod nobiles, si delinquant in crimine proditoris, aliorumque furcis debent suspendi, licet alias talis præf. furcarum sit plebeiorum, non vero nobilium, l. 3. §. p. n. ubi gloss. & Bart. ff. de re milit. de quo infra alio loco late agemus: Præterea generis proditoris occidens generis, solum rumpit illam fidem inter generos, olim præstram,

litam, de qua in l. supra huius tituli. Denique quia ex indiciis pronocatur generosus generaliter ad duellum: & pugna equiparatur torturæ, vt per Bald. in prima de pace tenenda. l. 2. vers. sed non quod, etiam Greg. Lopez. in l. 4. tit. 3. p. 7. quam illustrationem Greg. Lopez. vt nobilis pro crimine alleu. sua torquetur possit, sequitur Didac. Perz in dict. l. 4. col. 157. circa fin. tit. 2. lib. 4. ordin. & ante eum Orator. de nobilit. s. p. c. fin. num. 4. in vers. & si acciderent.

11 Sed quomodo f. ab his citetur pro hac opinione Greg. Lopez, eamque ipse præmiserit, nihilominus tamen ab ea discedere videtur, & tenere contrariam, dicens, quod ex quo hoc nulla lege cauetur, non firmat istam extensionem, neque approbat talem præsumptionem, nisi ubi tot & tanta indicia concurrerent, quod vix negari possit; tuncq; de Principis scientia forte hoc procederet iuxta Lantib. Cadlog. l. 1. Maiest. Quo fit, vt dum Orator. & Didac. Perz in contrarium sententiam citant Gregor. Lopez, decipiuntur, quando quidem licet prius illam fundauerit, postea remanet in eo, quod modo diximus, eamque melius refert & sequitur in hac sententiam Azced. in præsentis, num. 37. in vers. quæritur, quam venio rem restitu. o. & tenendam in iudicando, & consulendo, cum nostræ l. 5. dicat, y en otros que las derechos de pona. lura aam que non hoc disponunt in iura proditoris Regis, Patriæ, aut Reipublicæ, atque ideo excusio huiusmodi contra nobiles in re adeo crudeli, sicut est tortura pro crimine alleu. sua fieri non debet, nisi ubi tot & tanta indicia concurrerent, vt vix negari possit casum, vt inquit Gregor. Lopez. f. Gravior enim est membrorum dissolutio, vti usque manus obfessionem, vt inquit text. in authent. in nulli iudicem, §. quia vero nos oportet, ubi qui membrorum, &c. c. c. §. quem text. in tortura intelligit, & citat Egidius Boffius, in præf. crim. in tit. de tortur. num. 12. addens quod pati torturam, est, i. supremas angustias sustinere, & tortura est grauisimum cruciatu corporis, & sperat obfessionem, vti usque manus, vt inquit text. in dict. authent. in nulli iudicem §. vltim. cum concordantibus, de quibus per Hippol. de Maiest. in li. diuina. col. 1. ff. de quisiçion. & in præf. crimin. §. exp. in n. 39. §. cum d. Tiber. Decian. r. r. §. in n. 137. vltim. 2.

SVMARIA.

- 1 Nobiles, hoc est fidalgi, an pona ignominiosa puniendi sint, sicut plebeios, scilicet crimina hoc possunt, & an pona honorabilior afficiantur, & num. seq. distinguuntur, num. 3.
- 2 Nobilitas non solum suspenditur, verum datur præceptum in præcipuum, & honoratissimum, abhorreant, & despiciant, sed in l. 2. in n. 5.
- 3 Nobilitas ex auctore punitur pona pecuniaria, quam plebeios, sicut pona corporali.
- 4 Nobilitas non torquentur, ita pona ignominiosa afficiendi non sunt.
- 5 Nobiles non sunt feroci suspendendi, sed decipiendi.
- 6 Nobilitas non est damnanda ad terrores, & n. 7.
- 7 Regis, qui non habet in bonis, licet in corpore, sed hoc proceat in ferocia, aut in vitiis perferens: sicut in nobilitate, aut in honore, vt in n. 9.
- 8 Pona ignominiosa est pona minima, in persona nobilitate, vt est pona pecuniaria, etiam magna.
- 9 Nobilitas pro crimine lesæ fidei afficiatur pona plebeios, sicut contra, n. 14. & 16.
- 10 Prædicimus crimem vere nobilitate impugnat, & proditoris signa delenda sunt.
- 11 Nobilitas alteribus feroci suspendendi sunt.
- 12 Nobilitas parat torquetur, suspenditur, atq; ad terrores ducitur, & similia grassator, si vñ, nisi lauerit, & vñ, cum grassator accusatur, sed quo si de crimine fuerit agatur, & n. 14.

19 Dicitur & homines huiusmodi non suspendantur, nec puniantur, vel pona, nisi si fuerint nobiles, nec serui torquentur, 21 n. 24.

20 Dicitur faciant negotia vniuersaria, & alia in fauorem duntaxat.

21 Dicitur quæ nobilitatem.

22 Dicitur omnes dies possunt Principes, ita vt in eis locum habeat Clem. l. de Baptismo.

23 Sicut pro nobilitate, ita & pro dante semper præsumitur.

In eadem ll. 4. & 5.

QVÆSTIO XVI.

QVæro, f. vltimus super eisdem ll. 4. & 5. An nobilitas, hoc est, fidalgia pona ignominiosa puniendi sint, sicut crimina hoc possunt, sicut plebeios, vñ vero in hoc quoque sint privilegia, et sicut vt inquiruntur quædam privilegia, vt torquentur, & a quæ in digne, hoc est, vt punitio, debent valere, vt pona honorabilior quam plebeios afficiantur? Et in hoc l. 2. tit. 28. part. 2. inquit f. quod nobilis non solum suspenditur, verum datur præceptum in præcipuum, y le arrostran, abhorreant, & despiciant, ubi: A Cardenon que los despendan de lo que ayo; Vnde aliquando suspenditur nobilis a pedibus, vt quasi præceptum moritur ex d. l. 2. & l. 2. tit. 28. part. 2. ubi: Que los matassan cruelmente por ello, rafiandolo, & despendiendo, vñ dicitur l. Regis probat Ioa. Gau. Calceus, in tract. de nobilit. gloss. in princip. num. 14. cum seq. addens, quod pirata, licet nobilis, torquetur & suspenditur & dicitur rem ex ad terrores, & quod ita in Colloquio S. Marti obseruatum videtur: Equiparatur enim grassatoris, & est publicæ diffidat, & quod ita utat omnes in eub. namque. C. de fort. ubi Baldo. & Salp. dicit, quod est in iniuriis Deo & hominibus, & quod dispositi in grassatore terrores habent locum in grassatore marino: conduntur plura in hac parte, cum dicitur Tirac. de nobilit. c. 20. n. 100. cum seq. loquens in nobilitate crimine proditoris & falsitatis committentis.

Nihilominus tamen f. quæstio nostra ita resoluenda est, vt si quidem de pona pecuniaria impedienda agatur, grauius fit puniendus nobilis, aut constitutus in dignitate, quam plebeius: At si de ornatiu, & a tractetur, non ita puniendus fit nobilis, aut plebeius, quæ qualiter personarum ex qua iustissime fit pona mutatio, ex l. aut factis, §. persona, ff. de pona l. si ad hunc partem, in pona & §. 1. ff. ad leg. Jul. pecul. l. Padius. & vltim. si de pona & mansuet. l. 3. §. vltim. & panis ff. ad leg. Cornet. de si caris & Passorale, in pona, in si de delictis, & vltim. de pona, ita gloss. communiter approbata, in e. cum quidam, in pona, de terrores, verbo dignitate, ad fin. r. de Conarra. lib. 2. vltim. r. r. §. 9. num. 3. nec non §. Jul. Clar. in præf. crimin. §. ff. q. 60. in vers. præf. etiam, & allegat plurimos assignans rationem differentie Tirac. l. 6. §. 1. in n. 125. & 126.

Vnde sicut non torquentur nobiles f. vt in no stricte, & gibus, ita pona ignominiosa afficiendi non sunt sicut in no stricte, & gibus, f. Eideo cum pona furcarum, & suspensionis ignominiosa sit, nobiles ea non sunt plebeios, sed decapitandi, iuxta gloss. in l. 3. §. 1. ff. de re milit. ubi Bart. l. mor. §. sed etiam, ff. de pona. & ita de consuetudine seruati tellatur Bald. in d. e. cum quidam, num. 3. & cum alio Conarra. ubi supra num. 4. in vers. quoniam, refert Thom. Gramma. de l. 32. f. dicitur, & hoc nobilem non esse damnandum ad terrores, vt remigij feruit officio, atque ita Neapoli pronuntiatum fuisse ad magnam Curiam: f. Quinimo & in Hispania ita 7 obseruatur secundum Gomez Arias, in l. 77. Tituli. num. 34. quem & alios plures idem attestantes de consuetudine refert Iulius Clar. ubi supra, in vers. & ita de consuetudine. Eandem sententiam, loquens in militibus

publicum, non privatum, ut puta in arce, vel in domibus Consistorii, & Concilii, vel in alio loco publico: nam si esset domus privata, vix diceretur carcer, ex dicto l. 4. ibi: *En la carcel, o en otra prison, que se abien recabada,* ut alias pro crimine blasphemie tenet Ioannes Garfia de nobis glossa in principio, num. 9. de quo postea in sequenti proxima questione nuncupatum agemus; & hæc declaratio colligitur, ex doctrina, & mente Angel. 19 & sequacium ubi supra, estque vera, & tenenda nisi in casibus leuionibus, vel ubi culpa grauis non probatur aduersus nobilem, diuitem, & honorabilem personam; tunc enim, postatis pensandis, arbitrio boni viri, & domus aliena, & propria sub fideiussoribus, vel fida custodia, eisdem pro carcere assignari poterit.

SUMMARIUM.

1. Nobili blasphemus non possit aliter carcer assignari quam publicus, nempe palatium, domus sua, vel aliena, in qua adimpleat triginta dies carceris, qui imminuetur propter blasphemiam iuxta l. huius Regni, nec nec & numerus sequens restituitur. n. 4.
2. Viles persona blasphemans in carcere publico cum vinctis panem triginta dierum iurat.
3. Pauperis non excusat blasphemans a pena triginta dierum in carcere publico cum vinctis sustinenda.
4. Confraternitas pauperum incarcerationi sunt fundata in Rebus publicis bene instituta, ut decet in carceribus gentes alienas, sicut, negotia procurant, atq. ideo salarium est de publico constitutum aduocatis, & procuratoribus pauperum, d. m. 6.

In eadem l. ii.

QUESTIO. XXII.

Quæro, si circa eandem l. i. An nobili blasphemus possit aliter carcer assignari, quam publicus, nempe palatium, domus sua, vel aliena, in qua adimpleat triginta dies carceris, quam imminuetur propter blasphemiam iuxta l. huius Regni, nec nec?

Hæc questio potest decidi in favorem nobilitatis læt traditis in questione proxime præcedenti; quod cum nobili, vel honorabili persona possit hoc casu dispensari circa carcerem, quia non deest eos sic publice poeniteri, & poenam elemosinis redimere, tenent Hostiensis, & Abb. in cap. 2. de mala d. per se. in cap. 1. de vobis, & in cap. multorum de sententia excommunicationis, & medicina de poenitentia d. 1. & in terminis ita tenet Auend. in 2. part. c. 5. Præ. nu. 22. in vers. & atena huiusmodi doctrina, dicens, quod hoc ipse admittet, si in tali palatio, ultra capturam personæ assignaretur nobili fida custodia suis expensis, unde valde recedere, vel catenas tollere, & quod sic distinctus, & ligatus talis nobilis, vel cipo, vel catenis, ut vere carceratus dici valeat, iuxta glo. in l. fin. C. de decurion. lib. 12. & Coria. in parte captura de quo per Hippoly. in prædic. crimin. s. antinam, num. 26. eandem opinionem sequitur Auiles. c. 25. Præ. in gloss. dispensares, num. 7. existimans hanc esse mentem pragmaticæ Regiæ, & illius capitis de hoc loquendum, quia deducit esse magno militi, & literato, & similibus personis propter hoc esse in publico carcere, & sic publice poenitere, quod non deest honorabilem personam, sicut dicitur. Abb. in cap. 2. num. 5. de mala d. tandem dicit ita se obieruisse in praxi in ciuitate Placentiæ, ubi propter istas blasphemias aliquos nobiles, & literatos incarcerationi in domibus suis, vel amicorum, & aliquando aliquos pauperes in carceribus locorum suorum, & non in carcere publico ciuitatis, vel possent se iustitiae, & carnis, & tabernarios in tabernis, & macellis deimitti captos cum catenis, ut in officiis suis sic capti ciuitati seruirent, & quod carni deus syndicus procederet contra se, &

natores Regii iusserunt, scilicet solvere. & ut amplius non procederet, sed negotium ad Consilium Regale committeret, sequitur etiam Greg. Lopez, l. 3. in 2. par. 7. glo. fin. vers. quod autem, & dicens, quod circa poenam a de qua in dicto pragmatice, non licet etiam cum nobilibus dispensare, ut habetur in dicto cap. 25. Prætoris, sed in modo carceris distinguuntur debent nobiles a plebeis per supra dicta. Eandem sententiam Auend. & Auiles sequitur Az. ved. in l. 3. num. 11. cum sequentibus. in 6. lib. 3. nona collect. Regiæ, dicens Auend. tenere, quod nobilibus blasphemans possit trentanarium implere in domo sua, licet tandem num. 13. addat, quod si quitur; tu tamen in carcere publico nobilibus deputato, non vero in domo sua, pro blasphemia, vel delicto sitio graui d. tunc nobilem, ne pro i. lo. poenam trentanarium cum catenis, & lig. minibus sicque licet priorem sententiam de iure probet, at tamen admonet in praxi iudices, quod modo retulimus. Sed idem Az. ved. in l. 3. supra hoc in iterum laudat, & ex processu probat priorem sententiam Auend. & Auiles sine prædicta adine nitione, & allegat insuper eandem opinionem tenentem Dida. Perez. in l. 1. tit. 8. glo. penultima. in fin. pag. 203. lib. 4. orientamenti.

Sed contra hanc opinionem a nostris vix receptam, videtur facere l. 1. tit. 4. infra hoc lib. 4. vbi inquit lex. Que nungua persona de Res. Reynos, de qualquier estado, o conuencion, preeminencia, o dignidad que sean, no sean o fados de Rey, de seruo de Dios, & de se pena, que la primera vez se aprisa, y este en prision en un mes, & en la 2. de Corregidor. Hodie l. 2. in 2. lib. 3. huius nona collect. Regiæ, ubi præcipitur iudicibus, quod castigationi maneat poenas in dicto l. & alios contentas, En las personas que conuena a las fueras, o a pasar en sin excepcion de persona, de mayor ni menor condicion, lo pena, que se dispusieren en cõlla en poco, o en mucho, pãsses el yuz, que se dispensa a lamisma pena, que el transfresor de la dicha pragmatice a auã de auer.

Hinc tamen difficultati responderi potest, quod licet in poena prædicta dispensari non possit, quoad enim procedatur ad correctionem in peccatis, non est facienda distinctio personarum inter magnam, & parum, ut per Abb. in cap. nouis tit. 8. de iudi. in modo tamen coercendi, & puniendi, & in generibus poenarum bene fit differentia, ut ubi per eum, & probat bene Auiles ubi supra, num. 8. & v. lo. Gregor. Lopez ubi supra, sed prædicta l. 5. de poena blasphemantium loquens, non dicit, quod triginta dies prædicti adimplentur in carcere publico, sed quod blasphemus sit captus, & in vinculis per vnum mentem; carcer vero de iure est arbitrarius, ut in l. ff. de cust. car. & nobili diuiti, honorabil q. personæ alius est assignandus, quam ignobili, ut supra questione præcedenti produximus, in 10. & palatium, & domus propria, vel aliena, quinimo & tota ciuitas potest eidem pro carcere assignari, ut ubi etiam diximus. Ergo habemus intentum.

Quid si tenendum in praxi; tutius & securius est tenere, ut in carcere publico nobilibus, & ceteri homines blasphemii detineantur cum vinculis; nihilominus tamen censio iure obseruari posse priorem opinionem Auend. & sequacium tam in nobilibus, quam in diuitibus, & honorabilibus personis, veluti literatis, Recto-ribus, perpetuis ciuitatum, vel villarum, & similibus, nec ob id poterit iudices in syndicatu condemnari, aut puniri; nec in eadem poenam taloni, de qua in dicto cap. 25. Prætor. Tum quia iure factis probatur hæc opinio, ut vidimus in questione præcedenti, tum etiam quia recepta est a nostris iudicibus, & quia reuera iuridica est, dum tamen eam restringamus ad palatium publicum, non privatam, ut puta, En la fortaleza, alcazar, o en las casas de Consistorio, y Ayuntamiento, vel in alio loco publico deputari solito pro carcere similibus personis, secus vero in domo propria, vel alia privata, quia nec

verum est, nec Auend. hoc clare dicit, ut in terminis aduersus Az. ved. produxit Ioannes Garfia, de nobilit. glossa in prin. nu. 5. cuius in hoc sententia mihi placet consideranti, quod hæc carceratio pro prima blasphemia non imponitur pro custodia, sed in poenam, & poenitentiam delicti, ut in dicto l. Regiæ. Ergo in loco publico adimpleri debet: Traditur autem in contrarium in questione præcedenti, loquens, & præcedentia carceratione ad custodiam, quod est diuersum; denique nobilibus blasphemando magis delinquant, & quos non puduit Deum eiusque sanctos irreuerenter offendere, nec pudere debet condignam poenam a nostris legibus tam iuste pro blasphemia huiusmodi impostam, in loco publico luere.

Hinc est, ut falsum, aut potius ridiculum existimem; quod de aliis hominibus viliibus, & inferioris conditionis in praxi deduxit Auiles ubi supra, Viles enim persona tam in poenis, quam in carceratione acrius, & vilius puniri debent, ut resoluimus supra hoc libro, præcipue cum diuina Malesiam blasphemant; hoc enim inter est in alia peccata, & blasphemiam, quod qui peccat, legem transgreditur, qui vero blasphemat, contra ipsam Deitatem impie agit, ut Aristoteli ait in illud Evangelii quatenus dixerit blasphemiam, Matthæ. 23. ut referet. & sequitur Petrus Gregori 3. in synagoga. ser. vniuers. p. 1. lib. 3. cap. 12. v. 2. quod blasphemiam in dicto est, & exaceratio, & facit erga detractionem, & profectum, & culmisiu, quæ diuersa est, & diuersam poenam habet, pro motu scilicet, cui inferatur.

Nec pauperibus blasphemantes a poena nostrarum legum publicis sustinenda, excusare debet: tandem ob eam rem in Republicis bene instituta fundate sunt confraternitates pauperum incarcerationum, ut detentor in carceribus, ut neculant, suaque negotia procurant; atque id eo de publico est salarium constitutum aduocatis, & procuratoribus pauperum, ut experientia docet, & tradit Doctor Couarr. qui nihil ignorat, in prædic. questionibus, cap. 6. num. 4. quod munere aduocati pauperum incarcerationum non aliquando, cum laici essent, plusquam decennio facti fuimus: hoc igitur factio antidoto, & medicina funderetur morbo pauperum, ut ubi que latens, & præuidio publice vindictæ in fauorem nostre Christianæ Religio nis introducit, ut & alii in posterum a blasphemando absterneant, quod minime faceret viles, & alie personæ inimicæ conditionis, si in domibus suis, aut aliorum priuatorum, vel in taberna, aut macellis per iam prædictam carcerationem adimplere possent, & extirpandam, his locis per iudices imponeretur. Accedit, quod si opinio Auiles in hoc sit vera, contemneretur prolixus, & vilius, ut ubi his personis viliibus prædicta poena, a proinde frequentius Deum blasphemant, atque Sacerdotibus, quod summe abhorruit legislator, & setque contra eius mentem, & principalem scopum excellendi, collectis Republica huiusmodi grauisimum peccatum. Peccata illi prædictæ Regiæ illud punientes generaliter, & indistincte loquuntur contra omnes carnis, & omne status, conditionis, præsentitæ, & dignitatis hinc. Ergo si nobilitati, & pauperibus in hoc esse distinctum, sicque omnibus, & nobilibus, diuitibus, honorabilibus, & viliibus, illasque essent profecto in hoc peccato, si quandoquidem vix in aliquo statu hominum cum rigore venirent exsequendis, ac veris candide, sic quæ sita sunt forma, & præcepto prædictarum l. quod minime est dicendum.

SUMMARIUM.

1. Fili legitimus ante iure conuicti, ac Regiæ gaudeat nobilitate patris, tam quoad tributa, quam

2. quoad alios honores, & privilegia nobilitati concessa, & numerus sequent.
3. Fili legitimus ante iure conuicti, ac Regiæ gaudeat nobilitate patris, non debeat tributa, & contributionem, & contributionem, non ea gaudeat post legitimatorem.
4. Fili legitimus, qui ante legitimatorem gaudebat nobilitate patris, gaudeat etiam ea, quo ad tributa, & exemptionem, & prout est iure naturalis patris nobilitatis.
5. Filius naturalis, & ante in omnibus nobilitate patris, etiam quo ad tributum, & exemptionem, & n. 5.
6. Filius naturalis, & ante in omnibus nobilitate patris, etiam quo ad tributum, & exemptionem, & n. 5.
7. Filius naturalis, & ante in omnibus nobilitate patris, etiam quo ad tributum, & exemptionem, & n. 5.
8. Filius naturalis, & ante in omnibus nobilitate patris, etiam quo ad tributum, & exemptionem, & n. 5.

In l. 12. tit. 2. lib. 6. Noua Collect. Reg.

QUESTIO. XXIII.

Quæro, si circa l. 12. tit. 2. lib. 6. noua collect. Reg. quæ cauetur, Quæ legitimatorem non esse dicitur, in eadem que per illas se excuset de poena las peccos, sermone, & contributiones a que tran obligatus, & debeat pagari ante que fuisse legitimatus. An iure communi tenent, & præterea Regio, sicut legitime gaudeant nobilitate patris, hoc est, de si huiusmodi quoad tributa, quomodo quoad alios honores, & privilegia nobilitati concessa, quomodo aliorum latissime examinaui pro vtraque parte, & ferens in hoc duas opiniones contrarias, cuiusque auctores in rep. 6. in. post de heret. qualis, & diffinim. 187. cum seq. & in eodem num. 189. circa 7. & 8. melius, & verius esse tenere indistincte cum communi, & recepta sententia, nempe quod ante quam concederetur hæc noua coll. citio legum huius Regni generaliter, & indistincte respectu omnium etiam contributionum filius legitimatus gaudeat nobilitate, & honoribus patris, hoc de vero ea condita, contrarium esse dicendum, in quo quod legitimatus, licet non sit natus ex damno causa, non sit immunitas ab his contributionibus, & in illis tenetur contribuere, ad quas alias citis legitimatus non tenetur per hanc l. 12. & per l. 20. tit. 1. lib. 2. cum sine comp. R. g. vbi simpliciter, & generaliter in omnibus legitimatus hoc statutum, & de iure communi hanc esse veritatem, & communem sententiam, alios al. g. in affirmat. Otalora de nobilitate 2. part. 3. part. cap. 3. in fine, vers. de legitimatus, nempe quod legitimatus non gaudeat nobilitate patris.

Sed post non tantum quæstionem longam, & vti si sermone discussit concisionis offer. D. 520. etiam in l. 20. tit. 1. lib. 2. cum pluribus seq. lib. 2. nona collect. Regiæ, ubi etiam prædicta opinio, ut sic, licet non arctius duas, vel tres conclusiones, quos dicit veras esse fore iudicio, nos vero quid tenendum sit nonne clarius, quam in prælo loco distinguemus.

Prima conclusio, si quod filius legitimatus a Principe, qui ante legitimatus non est, non debet gaudeat patris nobilitate, quoad tributum, & contributionem exemptionem, non ea gaudeat post legitimatorem, & ita procedunt occurrat, & de l. 20. tit. 1. lib. 2. & hanc probauimus ubi supra, in qua communita, & recepta sententiam, cum Clientes, O. o. c. & M. interrolo, eamque veritatem, & tenendam in iudicando, & consulendo reputat Az. ved. ubi supra, in 47. in v. siculo, 120. tamen semper est, quæ sit, & tenet eam etiam M. interrolo, l. 1. tit. 1. glo. in 2. lib. 3. in vers. v. in eodem vers. 6. & M. in l. 1. leg. l. in 1. a. citandus.

Secunda conclusio est, quod filius legitimatus, qui ante legitimatus non est, debet nobilitate patris iudicabit

uel. in pract. crim. in princ. num. 76. & in trakt. ad defen-
sam, in rubr. an iudicium pro reo danda sit, nu. 69. Blan. de
iudic. ad l. fin. num. 13. de quæst. Mafcard. de probat. lib. 1. con-
clus. 97. num. 2. & hos alioque referens Farinac. vbi sup.
num. 72.

7. Tertio, si idem a fortiori erit contra eum, qui deserit
arma euaginata, quia si sine dubio animum offendendi
habet, et plures referens, sequitur Farinac. vbi supra nu-
mer. 73.

8. Quarto, si maximum erit iudicium erit contra e-
um, cuius gladius reperitus fuerit penes eadaver occisi,
& cum illo gladio ille occisus fuerit, & penes in quibus
reperita fuerit vagina vacua, apta ad recipiendum illum
gladium reperitum; tunc enim ex hoc solum reus possit
bene totus, vt ex Bar. de off. 106. sub num. 3. & Carre-
ro in pract. crim. in l. vlt. de iudic. & in 39. iudic. in
vlt. an. si quis in iudic. & Menoch. de presump. lib. 1. quæst.
89. numer. 137. credit sine dubio Farinac. vbi supra nu-
mer. 74.

9. Similiter etiam, & quinto in delictum oritur contra
eum, qui ante commillum homicidium reperitus fuerit,
a cetero, polite arma, vel de illis aliqua experientiam
facere, dando cum gladio super armatura, aut quid si-
mile: ex illis enim preparamentis colligitur illius animus
vulnerandi, & occidendi, vt ex alijs probat Menoch.
de quæst. 89. num. 122. & Farinac. vbi supra num. 75. Quod
procedit etiam, quod ex talibus preparamentis, comito-
ro de occisione, presumitur, quod si ex proposito, & de-
liberate occidit, vt in l. 1. si quis occidit, vbi quis ad huc ipse
aptatus, & preparatus reperit, ff. de vi, & vi arm. per quem textus
ita tenet Blanc. de iudic. ad l. fin. ff. de quæst. num. 67. cum
seq. & Menoch. vbi supra nec non Farinac. num. 103.

10. Idem etiam in eo, qui ante homicidium paratum ex-
erebat se in armis, de iudic. vt per Menoch. de conclus. 89.
num. 122. in vlt. item si exerebat, & Mafcard. de conclus. 89.
sub num. 25. quos & alios refert, & sequitur Farinac.
vbi supra num. 76.

11. Aliud etiam iudicium refert Carre. de pract. crim.
l. trakt. de iudic. & in 36. iudic. contra illum, ad cuius
gladij mensuram reperitur vulnera in occiso, sequitur
Vasquez. de iudic. 125. num. 6. Menoch. de presump. 10.
de quæst. 89. num. 127. & Ioan. Mar. Mantuell. reg. crimin. 17.
vbi quod hoc iudicium diluitur, quando probetur,
quod dominus gladij illum alteri accommodauerit:
quod verum intelligi, data ipsius domini ignorantia
delicti committendi, prout in dubio regulariter presu-
mitur, tunc enim nulla culpa imputari illi debet, sed
profecto predicti iudicium futile est, ac multum debile,
alio non concurrente, cum plures in vna ciuitate, vel
oppido reperiantur gladij vnus mensuræ, vt obseruat
metuo Farinac. vbi supra num. 78.

12. Limitatur etiam procedens regula affirmatiua, vt
non procedat, quando quis deserit arma ob aliquam ius-
tam causam, vt quia miles, vel si Presidis iussu illa por-
taret: tunc namque ex huiusmodi delatione armorum
nullum oritur iudicium, secundum Nouell. vbi supra in 10. ad
ad defen. in parte, an iudicium pro reo danda sit, nu. 61. cum
aliqua in Mafcard. de conclus. 97. num. 4. & conclusio-
ne 123. post n. 1. & Farinac. vbi supra n. 79. & 81.

13. Secundo, si limitatur ead. reguli in eo, qui habet ve-
teres inimicitias, nam si, animo potius se defendendi,
quam aliquem offendendi presumitur deserere arma, se-
cundum Nouell. vbi supra n. 61. & Mafcard. de conclus. 97. nu-
mer. 4. in fin. & conclus. 128. num. 1. & Farinac. vbi supra
num. 81.

Tertio limitatur, vt armorum delatio faciat iudici-
um in eo, qui non sit solitus deserere arma, quia in non
solito loquuntur Doctores, quos refert Farinac. numer.
82. vnde cessat hoc iudicium in homine solito familia

arma deserere, vt constat ex mente prefatorum aucto-
rum.

Quarto, si obseruandum erit, quod prefatum iudici-
um delationis armorum per se ipsum solum, cum sit re-
mota, non est sufficiens ad toturam, alij non con-
currentibus, vt fuit de mente Thob. in consil. 60. num. 25. in
vlt. non obstat ad huc, & firmatur Mafcard. de Angul. inter
consil. crimin. diuers. consil. 92. num. 12. vol. 2. & hinc est ve-
rias secundum communes, & approbatas opiniones,
vt aduersus Jacob. de Bellouit. & Blanchum contrari-
um tenentes, attestatur Farinac. vbi supra de quæst. 32. num.
84. quæst. sequitur libentissime.

Ex quibus omnibus, iam deduci videtur decisio
nostræ quæstionis principalis, de qua in eius principio,
nempe vt quantum campanarum non pulsauerit campana
hora solita, neque aliquam alia, & aliqui fuerit
inuentus cum armis de nocte, post horam solitam pul-
sandi campanam, possit & debeat condemnari poena
nostræ, quæ est amissionis armorum, quia in hac spe-
cie nullat quocumque ratio, quia nostra l. fuit condita, vt pa-
cet, nempe vt obuietur delicti ab illa horam postquam
committi solent; Ergo eadem debet esse iuris dispositio
sicut illud, totum simul, ff. ad l. Aquil. Secundo quia nostra lex
ad id tempus se referre videtur, quod fieri solent, arguuntur,
l. liberum. ff. de iudic. ff. de iud. qui nos. infam. Aliter, de Be-
satis in 2. parte. ff. de iud. quæst. 77. valet enim argum. a solitis,
text. in l. si quis donauerit, & vbi supra ff. de vi, & vi arm.
quod si nalis. 8. non agitur, & vbi supra ff. de iudic. ad huc
congrua plura. Euerard. in cont. legal. loco. 62. de vlt. in
princ. & per totum, & opinionem Alberici vbi supra, sequitur
in proposito Bobadilla in suscipit & de Carregio lib. 1.
cap. 13. num. 52.

Tertio, si quia sonitus campanæ de quo in nostra l.
requiritur in eum finem, vt quilibet certiorate de ho-
ra, vt patet sed quando quis est certus per sonitum ho-
ræ, non debet amplius certiorari, vt in Regula. 12. cum
qui certus est, de c. Sed sonitus horæ est publicus, ergo
ignorantia eorum, quæ publice sunt non excusabit, vt
late per hanc causam Beccium, consil. 60. num. 4. & 5. & ita in
terminis similis statuti hanc opinionem probauit, & te-
nuit Euerardus vbi supra, in vlt. hinc etiam est, quod si di-
cat statutum; & probat lare Angelus in tractatu. moralis,
verb. de nocte num. 4. per totum, quia de veritate noctis
(adde tu, & horæ) constat, & Bobad. vbi supra.

Nihilominus etiam tamen contraria sententia, & sic ne-
gatiua est tenenda, quod in predicta specie inuentus,
& apprehensus cum armis ea non perdat: Primo ob il-
lam salutiferam, & specialem iuris presumptionem, quæ
habet, vt in dubio delictum non presumatur, nec ali-
quid licet tempore prohibito, licentia si pro socio. Baro
communiter approbat, in l. non solum 5. sed vt probat, ff. de
ope. noui. num. 7. vbi tenet, quod si hanc statuto, quod post
medium mensum Martij liceat pulsari in aliquibus
partibus, non ante, si accesserit aliquis, quod pulsauerit
de Mens. Martij, ex quo in parte dicti mensis factum
est punibile, in parte non, nisi exprimitur, & probetur
illa pars temporis, in qua factum est punibile, non de-
bet sequi condemnationem, vt notat, in l. cum actum, in fin.
ff. de neg. gest. de communis, vt testatur cum alijs. Dogma in
sua pract. crimin. tit. de conuict. num. 79. & 80. vbi cum A-
lexand. quod totus mundus sequitur illam doctrinam
Baro, & ea que est optima, & expressa ad hoc, quod vbi
aliquid fieri potuit tempore prohibito, & tempore per-
missio, in dubio presumatur factum tempore permissio,
quam ad hoc vltra supra dictos sequitur plures referens,
Beccium, de consil. 60. num. 24. Ergo ita in proposito dico-
dum est, quod cum arma illa hora possit esse permissum
portare, idem & prohibendum in dubio, non pulsata cam-
pana, censetur tempore permissio portari.

Secundo

Secundo quis cum nostra, l. sit prohibitoria, & pec-
nalis indocens formam præcætam, & limitatam, nempe
Que persona aliqua non possit trahere las armas en ella contenidas
de nocte, & spues de tenida la campana de la queda en ningun
lugar que sea, omnino debet secuti, ad hoc vt prædict.
poena locum habet, & sic requiritur necessario ad in-
curtionem poenæ, quod campana sit pulsata, & quod
postea quis cum prædictis armis apprehendatur, deinde
quod campana post decimam horam noctis pulsetur.
Hæc namque omnia formam inducunt substantialem,
& ac proinde, ea non seruata, corrumpit actus, iuxta late a no-
stra consilia, lib. 3. pract. quæst. 1. n. 5. cum pluribus seq. & Pri-
terea fundatis in aliqua lege, vel dispositione requi-
rent aliquam limitationem, debet ante omnia illam pro-
bare, vt pluribus iuribus comprobatur Anto. Gom. 3. tom.
cap. 1. de delict. num. 44. & alij plures auctores.

Et si vbi verba legis non conueniunt, nec iuris dispo-
sicio locum habet, l. 4. S. totius cum similib. ff. de dam. infect.
At vero, quod horologium sonent, & hora solita sit
iam elapsa, vel præterita: Si la campana de la queda no ha
sonado, non sufficit: illud enim quod addit nostra lex,
Que la campana de la queda se tenia dada las diez de la no-
che, est de claratio dicti precedentis, & assignatio horæ,
quæ sonitus ipse campanæ de la queda incipere debet, ad-
hoc vt post ipsam radam, & pulsatam arma amittantur.

Ergo vtriusque requiritur, & vnum sine alio non suffi-
ciat. Vtriusque namque concurfus facit vnam in-
tegram atque indiuiduam dispositionem, & conuincitur
ex verbis statim sequentibus nostræ legis, ibi: Si después
de cantada la campana a la dicha hora, persona alguna truxere
las dichas armas, las ay a perdidos, y las nuestras justicias se lo
quien: Ecce ergo quomodo lex in sua dispositione
principalis, post enaratam formam precedentem ad in-
curtionem poenæ præcætam, requirit vtriusque,
quod quis deprehendatur cum prædictis armis, Después
de cantada la campana a la dicha hora, quo manifestum sit,
vtrum sine alio non sufficit; atque ita, quod si in illa no-
che, La campana de la queda no se doctore, no se doctore a la
dicha hora, sino a otra antes, no eslan perdidos las armas.

Denique, & quod minus peremptorio, considero
per elucidationem, huius veritatis, quod sonitus, & ta-
ctus campanæ de la queda, ex mente coniecturata, & si-
gnificatione legis latorem in hac parte ideo requiritur,
atque introductus fuit, vt per discursum tactus cam-
panæ, habentis tractam successuum certi spatij temporis,
non vero momentaneum, prout contingit in sonitu ho-
ræ horologii, qui amatari incedunt sibi præcaueant, vel
relinquendo arma, vel se cum eis recolligendo, ne delicta
intempertua noctis hora perpetrentur, & vt eis,
quatenus fieri possit, opportunitatem remedijs obuietur, vt
eademmet nostra lex declarat, ibi: Y mandamos a los Cor-
regidores, y Alcaldes, y otras justicias de los dichos señores Rey-
nos y Señorios, que roden de noche, y engan especial cuidado,
para que no se hagan delitos, ni excessos, &c. Sed ne auaritia
iudicum, ipsorumque ministrorum, eos obuecarer, præ-
ueniendo horam, faciendū, prima nocte campanam
pulsati, sicque commercium frequens & solitum tolle-
retur illo tempore, summa cum ratione præter tactum
campanæ de la queda, assignata fuit hora decima noctis,
quæ sonita, campana de la queda incipere pulsati: Ne-
cessario igitur cum magna prudentia requiritur pul-
satio campanæ post illam horam, vt homines cauti hant,
atque præmoniti per aliquod spatium tempus, puta
per actum pulsationis campanæ successuum, vt si quis
primum, secundum, vel alios non audiat, ceteros audi-
re possit, & sic nullam iustam præterdere possit igno-
rantiam: quasi campana sibi illo tempore dicente, caue,
caue: alij quosdam tamen la queda a su hora, sine de auso para
rodos, & hoc significat adiectio illa de queda, hoc est, para
que cada vno quede, & de las armas, & in terminis tenet O-

gau. Vuluem. de propost. ad verb. &c. in dictione post, num.
2. pag. 79. hoc autem non sit sufficienter per solum soni-
tum horæ repentinum, & quia facile, vt sæpe contingit,
ignoratur, vtrum hora, quæ sonat, sit decima, vel alia,
nisi magna cautela ipsa teneatur, & numeretur.

Tandem etiam considero, quod lex nostra est declarato-
ria, & limitatoria legis præcedentis, quæ generaliter de
indistincte canetur: Que porque sobre el tract de las armas,
y quitarlas, ay debates con las justicias, y algunas veces, y cobros, y
y otros inconuenientes, por quitar esto mandado, que cada vno en
estos Reynos, y Señorios pueda traxer vna espada y vn puñal,
excepto los nueuamente conuictos, &c. y porque conforme a
esta ley, si no se hiziera la siguiente, auia y ouiera los dichos de-
bates: y parecia que de dia y de noche se podian traxer licitamen-
te las dichas armas, aunque con grandes inconuenientes de en-
dos, quæstiones y deliros de noche, especialmente de la aquel tri-
po en que comunmente se suelen y deuen recoger las bombes a
acostarlas, ausendo quietud: vno nuestra ley quinta, que es la si-
guiente, para obuiar y remediar la susodicha cosa, como ella lo declaro
en su prefacion, a qua ratio finalis dispositionis sumitur,
vt in l. fin. cum materia, ff. de hered. inst. Y declaro, y firmo
la dicha ley precedente, que generalmente en todo tiempo
permittia traxer las dichas armas en la forma, y de la manera que
hemos visto. Ergo si campana non pulsatur, vel in tempo-
re tangatur, remanet casus peccati sub reg. l. præ-
cedentis.

Accedat etiam vltimo, quod nostra lex est penalis, & o-
diola, ideoque extendenda minime est, nec trahenda
extra casum, in quo loquitur, argum. reg. odia restri-
gi, cum similib. de reg. iur. in 6. l. sui singulare, l. quod vero con-
tra, ff. de legib. cap. cum dilectus de consuet. cap. 1. & 2. de filiis
prouinc. c. quod dilectus, de consuet. & affin.

Nec contra hoc dicatur, quod cum in nostra l. aga-
tur de puniendis, & coerendis illicitis, debet dici por-
tius fauorabili, quam odiosa, ac proinde extendenda
proprie fauorem publicum, qui in his verbatum, argu-
mento doctore Bartoli, in l. quem admodum, C. de agric.
& censu lib. 11. vbi tenet, quod licet lex penalis & odio-
sa extra significatum proprium nullatenus extendatur,
tamen vbi extensio tendit ad fauorem reipublicæ, ita
debemus eam extendere sicut legem fauorabilem, & ideo
cum pertinet ad fauorem reipublicæ puniæ malis-
ficiæ, ad hoc vt prouincia in quiete remaneat, poena fla-
turi punientis facientem maleficium punietur heri faci-
ens, & debet extendi, si facit fieri, Roman. consil. 10. col. vlt.
Felin. in cap. translatio, column. vltima, in vlt. alius est no-
tandum, de consuetio. Desuim in l. factum suum 5. in penalis-
lib. 4. fallen. ff. de regulis iur. & consil. 67. colum. 2. Alexand.
in l. cum quidam antequam, ff. de lib. & posthumi, retext. plures
Dida. Perez, in rubric. l. lib. 3. ordin. col. 747. post medium,
& Extrar. in cent. legal. loco 35. vlt. vltima. & sequuntur
communiter Doctores secundum Flamm. P. vlt. de con-
suet. benef. q. 13. n. 1. quibus adde Beccium, consil. 71. nu. 4.
Cum ergo militet eadem ratio in specie nostræ quæst.
obuiandi, scilicet, delicti, videtur, idem ius esse statu-
endum, vt in l. illud cum similib. ff. ad l. Aquil. & cum no-
stra lex sit fauorabilis, interpretatio largi fieri potest l. 1.
S. pecunia ff. de calumniis. l. sed ei Italia, in prin. & in 5. nu-
tini dato, ff. ad Macedonia. c. quanto, de priuileg. c. si curas, de
sententia excommunic. lib. 6. Decim. consil. 297. vol. 2. & consil.
301. col. 2. notatur in d. reg. odia, &c.

Respondemus namque contrarium esse verum, nempe
vt nostra lex sit odiosa ex sequent. & Primo, quia lex
facta in odium aliquorum, vel alicuius rei, cenetur o-
diola, & restringenda est, l. qui exceptionem, ff. de condit.
in deb. vbi quod Senatus consilium Macedonianum in-
ducens exceptionem filij fam ad arcedum dolum litem-
neratorum, & votum captandæ mortis alienæ, iuxta l. 1.
ff. ad Macedonia. est odiosum, & restringendum, Calder.
consil. 14. sub tit. de verb. sig. Alex. consil. 128. post princ. lib. 1.

Libel IV. E 1

defensio, ut sic ratione armorum offensiuorum amittat etiam arma defensiuâ, quia cum omnibus simul incidit armatus, & tunc merito ut appellatio armorum prohibitorum utraque simul portata comprehendatur, atque amittatur, quod clare probat nostra l. ibi: *Arms offensiuas & defensiuas*. Copia enim illa, & coniungit & requirit ad sui veritatem cõcursum utriusque copulati, ut in regulis. Insuper igitur manifestissime nostra l. loquitur tantum in hac specie, & sic merito inquit: *Si aliquis fuerit contra el da ho veiamiento*. Si quidem hinc repetitur & apprehensus cum armis offensiuis, in super & simul cum defensiuis, secusque ideo esse, si cum armis defensiuis tantum quis fuerit apprehensus, sumto argumento a contrario sensu, quod fortissimum est in iure. *L. si hinc veit, ff. de officio cui mandat. est in iur. l. Accedet & secundo, quod licet in nostre legis, antequam huic noua coll. Reg. infereretur, aliter se haberet, nempe ibi: *Quis offensiuas, quer defensiuas*. Et sic loquebatur distinctue. Vnde nihil mirum si Petrus Plaza, cui non contingit ad nostra tempora noue collect. Reg. petente, morte præuento, vtilissimum exitum dicitur, leg. illa Regia secundum priorem in literam distinctionem opinionem nonnulli contrariam esse probatam: fateor enim illo tempore hoc verum esse, siue qui fuerit apprehensus cum armis defensiuis tantum, siue simul cum offensiuis. At vero hæc temporibus cum compilatores hanc in rem iussu nostri Regis Philippi literam distinctionem in copulatiuam commutauerunt, idque Rex nosse apparet, & secundum has l. nouam hinc compilationis Regis inferas indicandum esse præcepit, ut canetur in pronuntio Septuaginta Regia in p. p. e. u. d. dem collectiois postea, manifestus ostenditur, quod si quis fuerit apprehensus cum armis defensiuis solum, atque offensiuis, ea non amittit: idque patet ex mente aperta nostre legis secundum nouiorem literam: non enim in portandis armis defensiuis tantum, in hac eadem ratio prohibitionis, quæ in offensiuis, quæ metus attendenda est in hac materia, ut resoluimus supra. Et in terminis similibus constitutionis prohibentis arma defensiuâ etiam portare, ut intelligatur, quando huiusmodi arma defensiuâ, simul cum offensiuis portabunt, attendit ratione, quod cum eis adiacerit quis fiat ad maleficionem; secus quando tantum defensiuâ portat, & non offensiuâ, a ratione cessante. *Verit. Mach. de Afflic. in constitutione Regis interuentus, in 3. notabili, quem refert & sequitur Carer. Regi. vbi supra. d. m. 3.* Et hanc opinionem nostram l. sic interpretans, tenet Ioan. Redm. vbi supra. num. 13. cum quatuor sequ. cuius rationes placent Azeved. in present. num. 2. in fin. adicit tamen, quod in paxi male admittitur a iudicibus, cuius occasione hæc portem, quod arma defensiuâ, cum quibus quis solum fuerit apprehensus amittantur, tenet Bobadilla in sua p. l. de Corregid. lib. 1. c. 3. num. 62. Adde ego hoc procedere ex inordinata quorundam iudicum cupiditate, qui in re propria obsecantur. Deinde ansam eisdem præbuisse literam distinctionem legis antiquæ que supra relata, & inde profuixille fortan, vique ad nostra tempora eandem præxin in curia & errore iudicum: At vero qui sunt circumspici & timorate conscientie aduertant ad literam nouam nostre legis cuique mentem & intentionem, minimeque iniuriam faciant, rapientes quod iuris non est, quia sibi a iure non defertur. Quamobrem si aliud fecerint, resque ad suprema Tribunalis deferatur, apud quæ iustitia & veritas obseruatur, atque attenditur absque humano villo respectu, existimo reuocandam, atque præcipiendum iudicibus, ut arma defensiuâ sublata, quæ tantum quis deferebat, eidem restituantur: appellari enim potest, secundum Tiber. Decian. d. lib. 2. c. 4. num. 21. post alios, quos refert: dicit tamen se nunquam vidisse, aliquem interpoluisse appellationem,*

quia solet statim exequi pœna absq; aliquo processu, sed dem credo secus agere iudices in syndicato, si ab eis petatur, prout tenentur.

Limitanda tamen videtur nobis hæc sententia in casu supra præmissis, nempe quando forte apparet, quod quis se armasset armis defensiuis, absque offensiuis, animo pugnis, vel alias, si quem offendendū, ne ipse offenderetur ab eo, quem intendebat offendere, secundum Afflic. quem citauimus supra.

S V M M A R I A.

- 1 Familia perquirens de nocte portante arma reperit tres socios simul affantes, & suis eorum pedibus versus eum, vel aliam armorum speciem, nec sciri potest, cuius fuerit, an omnes tenuerint: & num. sequ. resoluatur. num. 6.
- 2 Occisus in via, a vicinis præsumitur occisus, & ideo ipsi debent torqueri, & quomodo hoc intelligatur. num. 5.
- 3 Occisus iuxta domum, vel in domo alius, ab ipso præsumitur occisus, & quomodo hoc intelligatur. num. 5.
- 7 Repertus plures portante arma vetita, vel in loco vitæ, an totus puniri possit amissione armorum, vel pars statui.

In eandem l. 5. Q V Æ S T I O XXVII.

Q V Æ R O vltimus circa eandem l. quid sit familia perquirens de nocte portante arma, reperit tres socios simul affantes, & suis eorum pedibus versus eum, vel aliam armorum speciem, nec sciri potest, cuius fuerit, an omnes tenuerint: Hæc questio potest sibi locum vendicare, quando vltra amissionem armorum, alia pœna esset ab statum imposita apprehensus cum armis: nam si solum puniuntur manumissione eorum, prout iure nostro Regio contingit, nulla dobitatio est, quando eodem in sine iura illa arma vniuersi, vel alterius potent familia ea auferre, quia eos inuenit cum illis, hora vel loco prohibitis.

Dubium autem versatur maximum, quando ab statuto alia in super pœna adicitur, & ignoratur, atque incertum est, cuius sint arma, quæ reperitur iuxta eorum pedes: & quidem si vnus tantum reperitur, & iuxta illum gladius, aliaue arma prohibita, nec sciri demonstrat, quis ibi ea posuerit, nec aliquam verosimilem asserat rationem, quod ipse illum gladium non habuerit; poterit quidem puniri, cum in iudicium sit vehementer, nec possit verificari, quod ille gladius fuerit alterius, vel ab alio ibi positus, nisi doceret de optima sua conditione & fama, & quod ipse nunquam solitus esse ferre arma, si que nisi in iudicium illud alius conieceris & probationibus elideret, puta docendo, quod ens non erat suus, & simul puniri posset pœna statuti, ut in terminis tenet Tiber. Decian. lib. 2. de variis quæst. circa gestationem armorum, c. 4. num. 12. in resportarem tamen, & ante eum Hippol. in præd. crim. s. pro complemento. num. 28. quem refert & sequitur Azeved. in l. 6. huius tit. num. 5. & tenuit eam Petrus Plaza. de delict. lib. 2. c. 1. num. 17. in fin. vbi verissimum iudicat, quod a ministris iudicis possit huiusmodi inuentus, & apprehensus armis spoliari, quod quidem est indubium quod si sint plures reperti cum armis iuxta pedes eorum, videtur prima facie dicendum, quod omnes puniantur, & si sit pœna delationis armorum pecuniaria, vno soluentur, ceteri liberentur. ¶ Primo, quia occisus in via, a vicinis præsumitur occisus, & ideo ipsi debent torqueri, ita Bald. in l. Dominum horrorum ff. locati, quem sequitur Grammat. consil. 33. num. 2. & cum eo transit Menoch. de arbit. lib. 2. c. 1. num. 4. casu 39. num. 5. idem alios citans lib. 5. præsumtionum. præsumt. 31. num. 17. ¶ Secundo, quia occisus iuxta ostium alicuius, vel in ipsius domo,

ipso Domino domus occisus præsumitur, secundu. Dyrum in l. 5. ff. ad Senatus. consil. 33. num. 1. quem sequuntur Grammat. & Menoch. vbi supra. num. 55. vbi alios idem tenent refert, & tenet Bar. in l. Adles ff. de via pub. per. text. lib. 1. & plures ferunt Anton. Gomez. in l. 1. de Testi. num. 58. & de vitioque agerunt iuris in l. 1. de iure iur. Reg. ad ff. lib. de iudic. & tortor. 9. Ergo ita in specie nostre questionis dicendum videtur, ut arma pœpe aliquos inuenta, dicantur illorum, atque ita cum armis inuenti dicantur, & puniantur omnes, nisi contrarium probent, & in certis nostre questionis, ita tenet Florianus, in Licet. M. l. 8. ff. si plures, ff. ad leg. Aquil. dicens, ita fuisse iudicatum Bononia, quem sequitur Ioan. Anania, in cap. significasti, et. 2. num. 25. de homicid. & March. de Afflic. in l. 1. de iustit. Reg. in notacionibus. num. 11. & eos non citans Menoch. vbi supra. d. num. 54. cum sequitur, resoluens eundem, num. 57. quod ipse malum urbicet iudicis arbitrio.

Contraria tamen sententia, imò quod in prædicta specie nullus tenetur alia pœna statuti, quam Ipso iustione armorum tenet Alber. de Rofat. in 2. part. stat. q. 12. quia cum statum sit contra arma portantes, non constat de delicto, quia nullus est repertus habere, aut portare arma: potuit enim alius, qui non erat præsens ibi, ea relinquere. ideo ratione incertitudinis & delicti non apparentis nullus esse potuissent, & Albericum sequitur Romanus in l. 1. de hoc respectu, ff. ad Syllan. Et hæc opinio magis placet Hippolyti de Martul. scrip. in eamque videtur inclinare Bald. in l. 1. non saltem, §. 2. ff. de off. Presid. regl. Licet adhuc se non resoluit: sed cum sequitur Barbat. in tradit. Cardin. a latere, quæst. vltim. num. 2. cum sequitur, quos in hanc sententiam citant Menoch. & Tiber. Decian. vbi supra. & sequitur Carer. Regi. in præd. crim. c. 1. in ten. lib. 1. itemque eundem. num. 45.

Et tenendo hanc secundam partem non obstant fundamenta prioris contrariæ adducta pro ea a Menoch. vbi supra. quia respondens nos, hic non agere, an ensis reperitus iudicis conuictus constet, quod solent quis cum ibi posuerit, sed quoniam: An omnes debent puniri, tanquam portantes arma, cum nescitur, quis portauerit, quod est dicendum. ¶ Pariter non obstat secundum, quia ita demum procedit, si vicinus, vel Dominus sit mala fame, solitque talia committere, alias non possunt torqueri, ut declarat Bald. in l. 1. in princ. c. locat. quem sequitur Caf. in l. 1. ad not. num. 41. in fin. c. n. 4. ff. de iust. & iur. & in terminis ita declarat prædictam doctrinam Roman. in l. 1. ff. qui in villa, cum 4. ff. ad Syllan. vbi dicit, quod Bar. in l. 1. de iudic. esse multum dubitabile: sed quod pro saluanda eius auerit debet intelligi. Vt cum sit dominus domus, pœna cuius ostiis repertum est cadaver, erat solitus talia committere, alios non, & Alexand. in d. Ladis, Hippolyti. in præd. crim. c. Sollicitor. num. 97. & 107. qui dicit, num. 97. dicit esse quæritendum hanc limitatiuam, quia vere est notabilis & laetosa, & quod eam habuit in factis, & obtinuit in iudicis causis criminalibus in eivitate Bononiæ, idem Menoch. d. præsumt. 31. num. 22. & Hippolyti. consil. 5. num. 41. Tiber. Decian. vbi supra. num. 12. Sed & alias declarationes dicte doctrine congerit Menoch. in d. lib. 1. c. 1. num. 23. cum sequitur, quos omittimus nunc, quia hic non conueniunt, procedunt alias, nempe cum ageretur de iudicis & tortor. ad ff. lib. 2. non velli. ff. Reg. vbi Deo proprio dicemus.

6 Quid tenendum? Et quidem in vno ensis tantum, gladio, vel alia specie armorum reperitis iuxta pedes aliquorum simul affantium, verior & certior videtur hæc secunda sententia, & tenenda in iudicando & consulendo, ratione incertitudinis, quæ hic proprie versatur. In qua specie illam recte probant Tiber. Decian. vbi supra. ubi limitat, quando constaret illogesse pœna ferri arma, & solitas cum armis vagare: verum si ad sint plura arma, quæ omnibus ibi inuentis sparari possunt, tunc videtur esse prædicta incertitudo. Quinto violenta præsumtio adesse videtur contra omnes, quod vni quique sua quæque arma ex his portaret, nisi probetur contrarium, ac proinde omnes teneri pœna statuti, iuxta priorem opinionem, ita de motu si pœna sit, & non magna: secus vero si corporalis, vel alia grauis, cum ad eam incurrendum requirantur in criminalibus probationes luce meridiana clariores, ut in l. 1. de præbat. cum siml. quæ lex intelligitur, non cum de sola pœna pecuniaria indicendis, sed cum de corporali agitur, ut plures allegant, testatur Jacob. Menoch. d. de reat. p. 1. rem. 1. num. 19.

Nec sufficientes erit ratio dicere, quod potuit alius, qui non aderat præsens, ea ibi arma relinquere. Nam ex quo astantes eundem sententiam ibi arma relinquere, portantes eundem ostendit præterquam quod hoc inquam extraneum proinde quod non sit, sed quod sua sunt arma, vel saltem, quod ipsi ea portabant, & portant, quando quidem iuxta & pœna eos reperitur, præcipue si mala fama contra eos simul conuictat, neque solitos esse, cum armis vagari: quæ nostra sententia præcipue in hoc faciendo calu colligi videtur ex mente Decian. vbi supra, quamuis aperte eam non inuoluit.

Vltimo t pro complemento huius questionis addendum duxi, quod si quis pluribus diebus, vel paucis si in vno eodemque die pluries reperitus sit portante arma vetita, aut loco venio, puniri poterit toties, quous reperitus fuerit cum eis, armis armorum, vel alia statuti. Nunquam enim vnum delictum cum statum inuenit pœna vel tenet delicti, l. 1. ff. de p. iur. delicti. l. 1. l. 1. ff. ad l. Apul. Quinimo vbi inquit l. 3. c. de Episcop. audient. remissionem venie criminis (nisi femel) remissa non habeant, nec eos liberalitatis Augusti referat humanitas, qui impietatem veteris aduersi non emendationi potius, quam confusione deliquit: & ibi gloss. verb. remissionem, notandum ad moner, delicta iterata plus puniit, & allegat plurimam ad hoc, & in remissionem, de quibus agimus, ait Anles in c. 29. de reat. gloss. super. num. 2. & cum eo Decian. lib. 1. num. 2. in fin. & cum illis probant Decian. d. c. 4. num. 13. intelligens verum esse, quando interpolatis temporibus, arma prædicta portauerit, scilicet si femel domum eam cum armis, & ea portante per plures horas vagando per verberem, & que ipsi v. quom distionitane namque licet per plures horas portauerit, & sequis cum eis vilis fuerit, erit tamen vnicum delictum, nempe quæ tantum puniendus erit portans, ut per Bar. in l. 1. de iudic. §. de reat. ff. de reat. c. Bald. in l. 1. de reat. §. remissio, de reat. quos sequitur Hippolyti. in sua p. alia. crimina, §. pro consil. mento. num. 32. Quod indubium est, cum puniatur & debeat, nisi pro illa vice, qua cum prædictis armis fuit deprehensus, iuxta l. 7. hoc. tit. & latius per nos resolutum supra. Quæ si femel fuisset quis deprehensus eique fuisset arma sublata, vel cum eis dimissus fidei iuribus, & postea neglige neglige eodem die deprehensus fuisset cum armis, tunc propter contentum videtur doplii pœna puniendus, iuxta l. 1. de p. iur. delicti, §. solus. vbi gloss. adducit concordantes, ff. de reat. verbo, animosus, v. efficit. & bene Decian. vbi supra.

S V M M A R I A.

- 1 Credendum an sit officiali dicenti, se a pœna esse pœnam cum armis prohibitis tempore, vel loco vitæ, deprehensus hoc negauerit, & num. sequent. resolutur negatiue. num. 4.
- 2 Nemo citatus credendum est hoc essentis, non vero in alio magi præiudiciali. l. 1.

supra ubi limitat, quando constaret illogesse pœna ferri arma, & solitas cum armis vagare: verum si ad sint plura arma, quæ omnibus ibi inuentis sparari possunt, tunc videtur esse prædicta incertitudo. Quinto violenta præsumtio adesse videtur contra omnes, quod vni quique sua quæque arma ex his portaret, nisi probetur contrarium, ac proinde omnes teneri pœna statuti, iuxta priorem opinionem, ita de motu si pœna sit, & non magna: secus vero si corporalis, vel alia grauis, cum ad eam incurrendum requirantur in criminalibus probationes luce meridiana clariores, ut in l. 1. de præbat. cum siml. quæ lex intelligitur, non cum de sola pœna pecuniaria indicendis, sed cum de corporali agitur, ut plures allegant, testatur Jacob. Menoch. d. de reat. p. 1. rem. 1. num. 19.

Nec sufficientes erit ratio dicere, quod potuit alius, qui non aderat præsens, ea ibi arma relinquere. Nam ex quo astantes eundem sententiam ibi arma relinquere, portantes eundem ostendit præterquam quod hoc inquam extraneum proinde quod non sit, sed quod sua sunt arma, vel saltem, quod ipsi ea portabant, & portant, quando quidem iuxta & pœna eos reperitur, præcipue si mala fama contra eos simul conuictat, neque solitos esse, cum armis vagari: quæ nostra sententia præcipue in hoc faciendo calu colligi videtur ex mente Decian. vbi supra, quamuis aperte eam non inuoluit.

Vltimo t pro complemento huius questionis addendum duxi, quod si quis pluribus diebus, vel paucis si in vno eodemque die pluries reperitus sit portante arma vetita, aut loco venio, puniri poterit toties, quous reperitus fuerit cum eis, armis armorum, vel alia statuti. Nunquam enim vnum delictum cum statum inuenit pœna vel tenet delicti, l. 1. ff. de p. iur. delicti. l. 1. l. 1. ff. ad l. Apul. Quinimo vbi inquit l. 3. c. de Episcop. audient. remissionem venie criminis (nisi femel) remissa non habeant, nec eos liberalitatis Augusti referat humanitas, qui impietatem veteris aduersi non emendationi potius, quam confusione deliquit: & ibi gloss. verb. remissionem, notandum ad moner, delicta iterata plus puniit, & allegat plurimam ad hoc, & in remissionem, de quibus agimus, ait Anles in c. 29. de reat. gloss. super. num. 2. & cum eo Decian. lib. 1. num. 2. in fin. & cum illis probant Decian. d. c. 4. num. 13. intelligens verum esse, quando interpolatis temporibus, arma prædicta portauerit, scilicet si femel domum eam cum armis, & ea portante per plures horas vagando per verberem, & que ipsi v. quom distionitane namque licet per plures horas portauerit, & sequis cum eis vilis fuerit, erit tamen vnicum delictum, nempe quæ tantum puniendus erit portans, ut per Bar. in l. 1. de iudic. §. de reat. ff. de reat. c. Bald. in l. 1. de reat. §. remissio, de reat. quos sequitur Hippolyti. in sua p. alia. crimina, §. pro consil. mento. num. 32. Quod indubium est, cum puniatur & debeat, nisi pro illa vice, qua cum prædictis armis fuit deprehensus, iuxta l. 7. hoc. tit. & latius per nos resolutum supra. Quæ si femel fuisset quis deprehensus eique fuisset arma sublata, vel cum eis dimissus fidei iuribus, & postea neglige neglige eodem die deprehensus fuisset cum armis, tunc propter contentum videtur doplii pœna puniendus, iuxta l. 1. de p. iur. delicti, §. solus. vbi gloss. adducit concordantes, ff. de reat. verbo, animosus, v. efficit. & bene Decian. vbi supra.

primo, ne scilicet ipsi præiudicium aliquid inferant, eadem merito dicendum est, ut secundum molendinum, siue domus eius pro tempore existens, non possit contradicere primo, ne æquum comprimatur, aut recolligatur, in sui præiudicium, quandoquidem si hoc posset impedire, idem præiudicium fieret primo molendino ex defectu aquæ, quod licet ex aliis impedimento cursum aquæ: nam impletur aqua primum, & sic non posset moliri: in dubio autem præsumitur, nunquamque facere principaliter, ut sibi profit, & non ut alteri noceret. Guld. Pap. q. 291. quem refert, & sequitur O. Bau. Cachet. de iur. Piedemont. 17. num. 4.

Quid autem sit dicendum, quando de prioritate, aut possessione molendinorum non constat, sed sumaris in dubio, consulendus est Ahr. Gom. ubi supra.

S Y M M A R I A.

1. Domini temporales locorum non possunt prohibitioni facere, ut ipsi & non a y habere possunt dicitur. & alia huiusmodi cum sequ. ubi pars affirmativa fundatur, sed negatiua in re communi, & Regio prædator n. 9. cum seq. & limitatur n. 17. cum seq.
2. Domini habentes iurisdictionem temporalem recognoscuntur a superioribus, an possint subditos suos elidit, vel statum cogere, aut iure communi, ut ad sua molendina iurisdictionem molendinorum, & panem coquendum ad suos fornos, non vno ad alios lesent, & num. seq.
3. Ille, qui longo tempore visus est fornus, vel molendinum non potest prohibere volentem novum fornus vel molendinum facere, nisi probet, hanc sibi servitutem debere.
4. Dux, Marchio, vel Comes ex quo quis fuit creatus, vel concessa iurisdictione omni temporalis, censetur in eum translatam omnium potestatem imperialem, & competere ei non modo Regalia, sed etiam ea, quæ sunt Imperatori reservata in Regum Imperialis Corona, de quibus num. 5.
5. In comprehendendo præiudicium, et alibi, quam in locis suis iurisdictione vendantur, potest aliter ex privilegio Principis competere.
6. Dominus non solum potest prohibere in alio loco, quam in suo iurisdictione vendantur, sed etiam res suas ex capite vendantur.
7. Ordinatio Domini, quando respicit in primam iurisdictionem, ad est proprium patrimonium ipsius, quia tendit in iurisdictionem Domini tanquam ambitiosa, & tendens ad primam iurisdictionem non valet.
8. Dominus furni ad quem populus loci venisset per centum annos ad coquendum panem non potest prohibere populo, quo minus alibi vendat, vel possit sibi fornus edificare, nisi alias prohibuisse, & ab eo tempore habere præscriptionem completam in sui favoram.
9. Dominus temporalis recognoscens superioribus, licet habeat potestatem ordinandi, non tamen potest facere pragmatice contra dispositionem iuris communis.
10. Ordinatio quæ sita autem potest ad iurisdictionem, vel furnum ordinandi non est ad publicum subditorum commodum: ergo est monopolium, quod si non potest nisi a non recognoscens superioribus.
11. Fines, quæ ad libertatem suam, de re sua disponere potest.
12. Libertas est naturalis facultas de re sua ad libitum disponendi.
13. Statutum communitalis in præiudicium molendinorum Archiepiscopi, vel Episcopi non valet: limitatur, n. 21. sed auctor tenet contra limitationem.
14. Statutum civitatis, quæ prohibet vinum in urbem adduci extra ipsius fines & territorium collectum non comprehendit vna, quæ ex Ecclesiasticum vinum colligitur, & non obstante hoc statuto clerici possunt vinum

- alium, quam ex territorio colligam, in civitate, ad ducere.
15. Statutum prohibens bene in eum, qui subditum non sit, alicui, non comprehendit Ecclesiam: nisi in casu de quo hic.
 16. Statutum imponens onera & tributa præiudicium civitati, vel villa, quando legit, & comprehendat præiudicium Ecclesiarum.
 17. Laici possunt præiudicare Ecclesie in iure querendo saltem per iurisdictionem, modo id non faciant principales, ut necesse est Ecclesie sed ad eorum commodum & necessitatem ut in casu de quo hic.
 18. Statutum civitatis in præiudicium molendinorum Ecclesie eiusdem civitatis non valet, limitatur, ut in num. 25.
 19. Statutum cogens subditos ad molendum in molendino universitatis statum præiudicium singularium personarum & subditorum de re ipsa sita habentium molendina in territorio, non valet.
 20. Statutum debet esse æquale & commune inter omnes subditos sine dano aliquorum, & non ad unum tantum, & quando statum concernit eorum & dandum non vniuersale, sed aliquorum particularium tantum, illud dicitur iniquum & dolesum, ad quod particularis si gratiam possint a tali statuto appellare.
 21. Statutum cogens subditos ad molendum in molendino civitatis, an valet, quando ex tali statuto fieret præiudicium clerico non subdito statum.
 22. Statutum non videtur valere, quando agit de lignis singulis ad vniuersitate, nisi omnes, & singuli consentiant, adeo, maior pars vniuersitatis non sufficit.
 23. Animus nocendi præsumitur, quando ex aliquo facto nulla percipitur utilitas, vel quando vniuersitas gratia ex ea relaxata se commodum.

In l. 12. tit. 11. lib. 6. Nouæ Collection. Regiæ. QUÆSTIO XXXII.

Quæro circa l. 12. tit. 11. lib. 6. non collect. Reg. qua cavetur: Quæ nunguam persona populi faciat, in iurisdictione aliquorum in sua villa, & iugare, in terra, in extra partes, paraque illis, yno otio aliquos potest habere, y tener mesones, y tierras de su tierra, y aceres, y pedana, y calcedo, y otras cosas, ni desquenda, ni ve cian de los tales lugares que ellos lo tengan, y si algunos estancieros y venedores tienen fechos los quitan luego, y deshagan qualquier arrendamiento que tengan fechos cerca dello, y no los hagan mas, se lo penas ex quo caen los que inponer, y hanc notada inoposicioni, y por que lo susodicho se contra barcho, y cargo de conciencia, y en gran parte de los pezuas y naturales dices Reyno, y de las veccas de los donde esto se haze, idem cabetur in l. 19. tit. 6. lib. 3. Non. Collect. Regiæ. An Dominus habentes iurisdictionem temporalem, an possint, & loci, recognoscens tamen superioribus, ut in his Regibus Hispanie omni domini particularis recognoscens in superiorum Regem nostrum in iurisdictionem Hispanie, possint subditos, elidit, vel statum, iure communi, attempto, cogere, ut ad sua molendina tribuant molendinum deserant, non vero ad alia, vel panem coquendum ad suos fornus, non vero ad alia.

Ei videtur primo, in favore domini non esse decidendam hanc questionem ex traditis per Petr. Surd. conf. 127. n. 2. & 3. lib. 1. ubi quod ex tex. in c. quoniam d. dist. dicunt Heit & lo And. in significante de appell. licet ille, qui longo tempore visus est furnus & molendinum, prohibere non possit volentem novum furnum, vel molendinum facere, nisi probet, hanc servitutem sibi debere esse pæcto, vel quia publicis acquieuerit per tempus sufficiens ad prescribendum hoc ius licet domino villæ assensu, & talis servitutis sibi debeat.

- debeat, ideoque inferunt & præsupponunt id licere Aspino, quamvis non probet servitutem hanc sibi debere.
4. Secundo pro eadem parte facit: nam ex quo quis fuit creatus Dux, Marchio, vel Comes, vel ei concessa iurisdictione omni temporalis, censetur in eum translata omnis potestas Imperialis, ut inquit Paul. Casp. conf. 37. col. fin. vers. ex eorum in solo. Felin. in c. cum nobis, vers. tertia dist. de heredi. de præscript. Boff. in sua præxi. tit. de Regal. num. 3.
 5. Relat. a P. all. conf. 2. num. 4. 2. vol. 3. quibus in locis, volunt etiam, quod Ducibus, vel Marchionibus, sic creatis, competant non modo Regalia, de quibus in c. 1. que sint Regal. Sed etiam ea, quæ sunt Imperatori reservata in signum Imperialis Coronæ, utius indulgendi, restituendi ad famam, creandi tabelliones, eudendi monetam (quod in his Regibus verum non credo) & alia similia facienda, quos refert Petr. Surd. ubi supra. num. 4. & 5. Dux enim quod suos subditos & eorum bona quamvis superioribus recognoscant in suo statu, saltem ex consuetudine generalis, scientibus ipsi summis Principibus, introducta omnia possunt, quæ possunt ipsi summi Principes in orbe, Decian. c. pastoralis, col. 2. in fin. de appellat. Cur. in conf. 1. num. 29. & conf. 6. num. 9. ubi testatur de communi & plurimos citat Alber. Beau. conf. 45. quos refert & sequitur Hieron. Gabr. conf. 163. num. 45.
 6. Sed potest hoc in prohibendo & compellendo ex privilegio Principis alicui competere, nempe ne alicuiquam in locis suis iurisdictione vendantur, secundum Abd. in d. c. significante, in 1. notab. de appellat. ubi idem dicit esse in furno, molendino, & similibus, & sequitur ibi Decian. in princ. & voluit gloss. in l. sine si maris, ff. de iurictio, H. 8. in princ. & loen. And. in d. significante. l. conf. 1. 6. col. 2. vers. vnde dicit in terminis, vol. 2. Guld. Pap. q. 291. Brun. conf. 151. col. penult. & eos refertens Petr. Surd. ubi supra. num. 2. Ergo multo magis tale ius habet Princeps, & potest id per se ipsum exercere, ut probat Surd. ubi supra. n. 5. cum seq. & sic tranlatum est in Duces, Comites, & Marchiones.
 7. Tertio, quia non solum ipse dominus hoc potest prohibere, sed etiam vasallus ex concessione domini, ut probat Petr. Surd. ubi supra. n. 1. & 2. Ergo a fortiori hoc ius habebit ipse Dominus.
 8. Quarto, ex quo doctrina Bald. conf. 410. vol. 1. ubi post longam disputationem resolvit, quod quando ordinatio domini respicit privatam utilitatem, id est, proprium patrimonium ipsius, ut quia molendina sunt sua, & quectus similiter privati iuris, quia tendit in buriam domini, talis ordinatio tanquam ambitiosa & tendens ad privatam utilitatem non valet, & ambitiosa, ff. de decret. ab ord. faciens. locus si ordinatio respiceret Republicam, quia molendina essent publica, & quectus seu redditus inde proveniens, serviret publicis necessitatibus, quia hoc casu valet, et talem ordinacionem exigit publica necessitas, quia propter eam recedimus a privata, l. iur. prope fin. C. de caduc. tollend. aut rei que Communia, de leg. 1. movetur, ff. de iur. ff. de munib. & honor. quam Bald. bimembrem doctrinam sequitur Iscob. de Sancto Grego. in sua iurisdictione, in verb. & cum molendinis, col. 7. & Aymon. Cranes. de antiq. tempor. 4. part. circa præmissa, num. 5. cum sequenti. fol. 224. num. 4. & 5. vol. 2. quod & voluit Calder. conf. 11. tit. de conf. & Bald. conf. 11. inter confilia Anchar. Aymon. Cranes. ubi supra. num. 8. & O. Bau. de iur. Piedemont. 17. num. 4. & 5. & faci. Tiber. Decian. in d. cum. tract. crimin. lib. 2. c. 2. num. 39. ubi tenet quod valet statum cogens subditos ad molendum in molendinis civitatis, quando ex hoc fieret præiudicium laicis non subditis, sed & in favore domini non in hac specie tenet plures congesti per Nicolaum Boer. dist. 127. num. 1. 2. & 3.
 9. Nihilominus tamen contrarium indistincte tate

communi & Regio tenendum est, imo quod nec domini temporales recognoscens superioribus, nec Republica in propriam utilitatem similia præcepta, edicta, decreta, aut statuta facere possunt iure communi, quæ deferre iurisdictionem ad molendinum, vel panem ad coquendum ad unum, vel alterum molendinum, vel furnum, est actus mentis voluntatis, ut patet, nulla enim probatio ne eger, & tenent D. d. in significante de appellat. & plures citat Roland. a Valle conf. 2. 2. num. 2. volum. 2. & Petr. Surd. ubi supra. num. 20. Ergo permittenda non est prædictis dominis, vel Republice huiusmodi violentia, præsertim cum id tendat in grave subditorum præiudicium, & maxime eorum, qui alia in urbe, vel oppido eiusque territorio molendina, vel furnos construxerunt, aut edificaverunt, aut construere velint, cum auferatur eis libertas sibi de iure permissa.

Quinimo si in villa fuerit furnus, ad quem populus loci venisset per centum annos pro coquendo panem, ille, cuius est furnus, non potest prohibere populo, quo minus alibi vendat, vel possit sibi fornus edificare, nisi alias prohibuisse, quæ contra ea, quæ sunt licita de se, & debentur de iure communi non corrit præscriptio, nisi a tempore, quo fuit prohibitus, Ita Ioan. Faier. ib. 9. aqu. num. 20. In fit. de actio. Capol. de serv. ubi supra. cap. 50. quæst. 2. ubi inquit, ita tenere communiter Dd. Guldus Pap. quæst. 296. quos & alios refert, & sequitur Petr. Surd. conf. 127. num. 23. lib. 1. Et inquit lac. in sua iurictio. in verb. & cum molendinis num. 4. quod dominus loci habens furnum, vel molendinum quod homines semper accersant, non possunt prohibere, ne novum edificent furnum, vel molendinum, & ita in hac questione concludunt Dd. communiter secundum Barbat. de præscript. in 4. part. quinta part. princip. al. 9. 5. in princ. Et refert Surd. ubi supra. d. num. 23. ubi alios plures idem tenentes citat, & num. 26. eam appellat receptissimam sententiam, citatque etiam Bertran. dicentem, quod si homines promississent domino accedere ad suum furnum, talis promissio præsumeret extorta per vim, & erit rescindenda, & num. 24. cum Neuman. quod si subditi prohibiti acquiescerunt, id licet metu præsumuntur, quod late confirmat Narz. conf. 106. num. 10. cum sequent. tandem addit Surd. num. 25. ex Bertrand. & Ripa, quod etiam si existeret conventio inter dominum & homines, quod dominus tenere debeat furnos aptatos & habiles ad coquendum, & homines qui tradant vigesimam, vel quadragesimam partem panis, ex hoc non probatur compellendi homines.

Secundo, quia licet dominus, recognoscens superioribus habeat facultatem ordinandi, non tamen potest facere pragmatice contra dispositionem iuris communis, l. 2. C. de off. 1. r. 8. Prat. Clement. in Romanis de electione. præcipue in præiudicium subditorum, ut per Innocentium in c. fin. de offic. deleg. Paul. Casp. conf. 228. col. fin. vers. constat autem. Roland. a Valle d. conf. 22. num. 7. vol. 2. Aymon. Cranes. ubi supra. num. 5. similiter Republica licet possit condere statuta pro bono ipsius regimine, & iuribus populi, & ibi communiter Dd. ff. de iust. & iur. non tamen id facere potest contra ius commune, ut ibi, quidquid in contrarium, nempe ex causis publicæ utilitatis dicit Aymon. ubi supra. num. 5. Quod autem publice utilitatis dicitur, vel ordinatio contineat monopolium, patet non ordinari, ita quod illi tantum possit ad molendinum, vel furnum ordinatis, non est ad publicum subditorum commodum: Ergo est monopolium, quod fieri non potest nisi a non recognoscens superioribus, l. iur. 4. in v. d. C. de monopol. & quod ordinatio ipsius, prohibito seu statum huiusmodi sit contrarius commune, satis constat, postea quæ de iure communi vniuersæ ad libitum fuerit de re sua disponere potest, in re notanda, cum similib. C. mand.

alia exempla r. fert. Avenda. ubi supra. D. b. i. r. i. t. a. m. e. n. t. e. p. o. t. e. s. t. d. e. h. a. l. i. m. i. t. a. t. i. o. n. e. q. u. i. a. e. s. t. n. e. s. t. f. r. u. s. t. r. a. t. o. r. i. a. & i. n. a. n. i. s. r. e. d. d. e. t. u. r. p. r. a. s. e. n. t. i. a. c. o. m. m. u. n. i. s. r. e. s. o. l. u. t. i. o. n. e. e. u. m. t. e. m. p. e. r. l. e. d. e. t. u. r. p. u. b. l. i. c. a. v. i. l. i. t. a. t. e. e. x. p. r. a. d. i. p. r. o. h. i. b. i. t. i. o. n. e. & p. r. a. s. c. r. i. p. t. i. o. n. e. q. u. a. r. e. d. i. f. f. i. c. i. l. e. e. r. i. t. i. n. p. r. a. x. i. o. b. t. i. n. e. r. e. i. u. x. p. r. a. d. i. c. t. a. m. s. i. n. i. t. a. t. i. o. n. e. m. N. e. q. t. e. x. t. i. n. d. i. s. t. i. n. c. t. i. o. n. e. C. d. e. s. e. r. v. i. t. u. s. & a. q. u. a. l. o. q. u. i. t. u. r. i. n. h. a. c. s. p. e. c. i. e. s. e. d. i. n. s. t. i. a. m. u. l. t. u. d. i. c. t. a. & e. x. l. e. p. a. r. a. t. i. s. n. o. n. s. i. l. l. a. t. i. o. n. e. v. s. i. n. n. a. t. u. r. a. l. i. t. e. r. q. u. i. b. i. c. o. m. m. u. n. i. t. e. c. u. m. s. i. m. i. l. i. t. e. r. d. e. a. c. q. u. i. r. p. o. s. s. S. a. l. u. a. r. i. e. a. t. a. m. e. n. l. i. m. i. t. a. t. i. o. f. o. r. t. i. s. p. o. t. e. r. i. t. q. u. a. n. d. o. i. n. d. e. s. m. a. g. i. s. a. c. m. a. g. i. s. R. e. p. u. b. l. i. c. a. e. x. p. r. a. d. i. c. t. a. p. r. a. s. c. r. i. p. t. i. o. n. e. & p. r. o. h. i. b. i. t. i. o. n. e. l. e. d. e. t. u. r. n. e. t. a. n. t. u. m. & t. a. m. i. m. m. e. n. s. u. m. d. a. m. a. n. u. m. p. a. t. e. t. u. r. v. e. l. g. m. e. r. a. l. i. u. s. q. u. o. t. i. e. s. R. e. p. u. b. l. i. c. a. n. o. b. i. l. i. t. e. r. l. e. d. e. r. e. t. u. r. e. x. p. r. a. d. i. c. t. i. p. r. a. s. c. r. i. p. t. i. o. n. e.

Habemus igitur ex supradictis nostram resolutionem communiter approbatam, scilicet, per immemorialem prescriptionem, cum prohibitione dominorum & patientia subditorum, acquiri iustum titulum ad obtinendam ius in predictis franchis & prohibitionibus, ut volunt. & tenent omnes auctores praecitati, sicque cum frequentissime ad suprema huius Regni tribunalia de se querela vasallorum, qui coguntur per dominos ad eorum propria molendina, & furnos triticam molere idem, & panes coquendos ducere, soluta ordinaria m. recede, & prohibentur alios furnos & molendina habere, ad aliave huius officij causa omnino accedere: nam nisi legitime probata fuerit, hac in re prescriptio immemorialis (modo scilicet praedicta) absoluntur ab his oneribus subditis, damnanturq. domini, ut subditis libertas permittatur: priusata & propria molendina & furnos h. re ad eave accedere huius muneris causa, put ipsi subditis libere fuerit, quod frequentissime in praxi profertor atq. observatur ut d. B. Couar. ubi sup. d. n. 6. in pr.

Non obstat opinio Neuzan. & sequantur supra in contrariam adducta, quae habet, quod si subditi prohibita quiescerent id scilicet metu praesumuntur.

Qua respondetur primo, quod procedit, quando subditi ad id compelluntur, & coguntur metu poenarum, quia tunc non potest dici, aliquam esse natam consuetudinem, quae non producit ex actu voluntario, quando scilicet aliquis est tam potens, qui populus non poterat contra ligere, ut Anton. de Butr. in e. p. n. de consuet. in re. p. e. c. l. i. v. i. r. e. x. h. o. d. i. c. i. t. u. r. q. u. i. d. d. e. a. c. t. u. m. t. e. n. e. n. s. i. q. u. e. m. r. e. t. i. m. & s. e. q. u. i. t. u. r. N. a. t. a. c. o. n. f. 106. n. m. 12.

20) Vbi quod licet ius in exigendi collectas, compellat de consuetudine diutina, modo non sit violenta, sed communiter ab omnibus approbata, rex. in e. f. si de offi. Archid. & ibi gl. lo. And. in a. 2. col. 2. de immuni. Ecclesiarum.

21) Accedit quod Hostien. scribit in e. d. i. c. i. t. i. s. d. e. a. r. b. i. t. v. b. i. q. u. e. r. e. n. s. q. u. i. d. i. m. i. l. e. s. t. e. m. p. o. r. e. c. u. i. u. s. n. o. s. e. x. l. a. t. m. e. m. o. r. i. a. c. o. n. s. u. e. t. u. r. i. n. a. l. t. e. r. i. u. s. n. e. m. o. r. e. s. c. i. u. d. e. r. e. l. i. g. n. a. r. e. l. h. o. m. i. n. e. s. v. i. l. i. s. c. a. s. t. r. a. i. n. l. i. m. i. n. e. a. l. t. e. r. i. u. s. s. i. c. s. c. i. n. d. e. r. e. v. e. l. a. n. i. m. a. l. i. p. i. s. c. e. r. e. r. e. s. p. o. n. d. e. t. q. u. o. d. t. u. e. n. d. a. e. s. t. c. o. n. s. u. e. t. u. d. o. d. u. m. n. o. d. o. n. o. s. i. n. d. u. c. t. u. r. p. e. r. v. i. o. l. e. n. t. i. a. m. & i. b. i. t. u. m. s. e. q. u. i. t. u. r. i. n. e. A. n. t. o. n. d. e. B. u. t. r. & A. b. b. & N. a. t. d. n. 12.

22) Quinimolia lex cogat, praeterm. s. i. o. i. u. r. i. s. o. r. d. i. n. e. q. u. a. t. u. n. e. c. o. g. i. t. v. e. p. r. i. m. a. t. u. s. c. o. n. s. u. e. t. u. d. o. n. o. i. n. d. u. c. t. u. r. q. u. i. d. t. u. n. e. c. o. g. i. t. u. r. N. a. t. a. v. b. i. s. u. p. r. a. d. n. 12. l. p. r. o. b. i. t. u. m. C. d. e. s. e. r. v. i. t. u. s. l. i. b. i. o. l. a. d. e. n. o. t. i. u. m. C. d. e. m. e. a. l. S. e. c. u. s. s. i. u. d. e. x. c. o. g. a. t. p. e. r. v. i. a. m. i. u. r. i. s. d. i. c. t. i. o. n. i. s. s. e. r. v. a. t. o. i. u. r. i. s. o. r. d. i. n. e. q. u. i. a. t. u. n. e. b. e. n. e. i. n. d. u. c. t. u. r. c. o. n. s. u. e. t. u. d. o. q. u. i. a. i. s. t. a. c. o. a. t. o. e. s. t. l. i. t. a. s. e. c. u. m. i. n. l. e. g. u. m. d. i. s. p. o. s. i. t. i. o. n. e. m. l. i. c. e. t. f. o. r. t. e. e. x. i. m. q. u. i. t. a. t. e. i. u. d. i. c. i. s. s. i. c. i. l. l. i. c. i. t. a. l. p. e. n. u. l. i. f. f. d. e. i. n. s. t. i. t. u. t. u. r. i. a. & i. b. i. t. u. m. s. e. q. u. i. t. u. r. i. n. e. e. o. l. 21. v. e. r. s. i. t. e. m. q. u. o. d. a. n. i. n. d. u. c. t. u. r. c. o. n. s. u. e. t. u. d. o. p. e. r. c. o. n. s. e. n. s. u. m. c. o. a. l. t. u. m. l. i. f. f. d. e. l. e. g. i. s. i. u. m. q. u. e. m. a. d. h. o. c. r. e. f. e. r. e. t. & s. e. q. u. i. t. u. r. N. a. t. a. v. b. i. s. u. p. r. a. d. n. 12.

23) Limitatur igitur nostra praedicta communis resolutio, quando com. i. u. r. i. s. s. u. b. d. i. t. o. s. a. c. q. u. i. e. n. s. i. s. p. e. r. h. i. b. i. t. o. n. i. c. o. a. c. t. u. m. p. e. t. u. r. a. r. u. m. & s. i. c. q. u. o. d. a. c. q. u. i. e. n. s. i. a. & c. o. n. s. u. e. t. u. d. o. f. a. c. t. u. i. n. d. u. c. t. a. p. e. r. v. i. o. l. e. n. t. i. a. m. t. u. n. c. n. a. m. q. u. e. e. x. l. o. p. r. a. s. c. r. i. p. t. i. o. n. e. n. o. n. e. r. i. t. v. a. l. i. d. a. p. r. a. d. i. c. t. a. c. o. n. s. u. e. t. u. d. o.

sive prescriptio, sed tunc demum cum libere & spontanee, vel saltem abique coactione, & violentia fuerit acquiritum hoc ius.

Secundo respondetur, quod est verum sit in dubio praesumi, metu subditos acquiescisse, ut inquit Neuzan. ubi supra. Quod etiam comprobatur ex doctrina Innocen. in e. si deliquit. de prescrip. quem ibi sequitur Abb. in vers. venio ad secundum membrum. ubi tenet, quod quando Episcopus exigit gravamina servilia a subditis, praesumitur quod timore subditi praesertunt: indubitanim enim servitia praesumuntur per vim, & metum a subditis extorta l. si per impressionem. C. quod metus causa. Bal. in tit. de pace. Constit. in verb. postione.

Sic etiam si domino temporales collegerit a subditis suis collectas, iura hospitiorum, munerave quaeunque, etiamsi probant per longum tempus, hac sibi fuisse praesentia, & titulum alligant, adhuc non obtinebunt, quousque probent contri veritatem, cum non censentur illa data animo contrahendae obligationis, sed potius ex quadam familiaritate, aut per dominorum impressionem, metum, vel coactionem secundum Hostien. in e. quod laeuter. de reg. iur. Ioan. And. & Abb. ibi testatur esse communem opinionem, quam etiam sequitur, & communem profertur, alios allegans, Padilla in l. si a. quam. num. 37. C. de ser. iur. & a. q. u. a.

Quoties enim inferior patitur, si aliquid in rem suam pro consentu. Bart. diffinit. 7. num. 3. vers. secundo proba. Padilla ubi supra num. 39. inde deducens num. 40. Quod etiam si validi tempore longissimo permiserint dominos locare arua communia ipsius oppidi, vel civitatis, non ex hoc poterit dominus eos a palio illorum pratorum prohibere.

Hactamen recte procedunt, praeterquam si per tempus immemorabile prescriptio inducta fuerit, titulusque allegetur, qui per immemorabile probatum sufficienter inducit, ut in terminis impositionum per dominos a suis vasallis exacta: tum cum aliis probat Couar. in reg. possessor. de reg. iur. in 6. n. 2. p. 1. s. 4. n. 4. & refert Padilla ubi sup. num. 38. quamvis ipse ibi non existimet, pro dominis iudicandum ex sola immemoriali, nisi titulus aliquis, vel tituli aliqua adminicula probentur, cum tempus immemorabile vitium impressionis, quo ipse semper praesumit a iusticiis praesert, non excuset. led opinio contraria, & sic Couar. approbat expressim in l. 1. n. 15. lib. 4. non collecti. Reg. ibi: Ten quanta al derecho de la propiedad & c. ubi deciditur, quod immemorialis legitime posita in hoc loco tituli sufficientes habeatur, super qua lib. 1. praed. q. 92. late diximus, & infra q. seq. agemus.

Vade in terminis nostrae resolutionis communitis, de qua supra, cessabit metus in dubio alias praesumimus, si a tempore prohibitionis cum acquiescentia subditorum tempus immemorabile transierit, quo domini temporales, vel communitates sint in possessione faciendi praedicta franchis, & prohibitiones, ut habet nostra praesentia communis resolutio, nisi per violentiam consiterit, subditos semper acquiescisse, vel praediximus, & ita intelligenda est haec materia.

Sunt tamen, qui existimant, probata praescriptione immemoriali, non esse necessarium probari, quod vasalli prohibiti ad alia molendina accedere, huius prohibitioni consentientes ad domini furnos, & molendina panes coquendos, & triticum molendum detulerint, ut colligitur ex Decio, cons. 27. num. 14. & 15. Ay. Crauet. cons. 11. col. penult. n. 24. & 25. sed hoc ita accipiendum esse affirmat Couar. ubi sup. d. n. 6. vers. posterior. ibi hoc verum, ut ex hoc tempore praesumatur quasi possessio a quibus eo modo, & forma, quae iure necessaria est, iuxta communem resolutionem supra dictam, aliquo immemorialis v. i. n. i. m. p. r. a. e. s. c. r. i. p. t. i. o. n. i. s. p. o. s. s. e. s. i. t. u. m. s. i. c. e.

qualificata, et resolutum: Ipse tamen Couar. hanc praesumptionem prohibitionis praesert, quando immemorialis temporis v. i. m. p. r. o. b. a. t. u. r. s. i. m. i. c. u. m. a. l. i. q. u. o. t. p. e. r. h. i. b. i. t. o. n. i. b. u. s. i. n. i. p. s. i. u. s. t. e. m. p. o. r. i. t. r. a. c. t. u. c. o. n. t. i. n. g. e. n. t. i. b. u. s. l. i. c. e. t. n. o. q. p. o. t. u. r. p. r. o. h. i. b. i. t. o. i. t. a. a. n. t. i. q. u. a. v. t. i. p. s. a. i. m. m. e. m. o. r. i. a. l. i. s. a. b. v. a. p. r. a. s. c. r. i. p. t. i. o. n. e. s. u. s. f. u. i. s. s. e. e. t. s. i. t. p. r. o. b. a. t. i. o. n. e. m. p. r. o. h. i. b. i. t. o. n. i. u. m. a. l. i. q. u. o. t. q. u. o. t. a. m. l. i. t. e. m. t. r. i. g. i. n. t. a. q. u. a. d. r. e. g. i. n. t. a. a. u. t. q. u. i. n. q. u. a. g. i. n. t. a. a. n. n. i. s. p. r. a. e. s. e. l. e. r. i. n. t. : E. x. h. o. c. e. n. i. m. p. r. a. s. u. m. e. n. d. u. m. e. r. i. t. i. m. m. e. m. o. r. i. a. l. e. m. p. r. a. s. c. r. i. p. t. i. o. n. e. m. a. p. r. o. h. i. b. i. t. i. o. n. e. p. r. o. c. e. s. s. i. s. s. e. a. l. i. q. u. i. n. u. l. l. a. p. r. o. b. a. t. a. p. r. o. h. i. b. i. t. o. n. e. i. m. i. n. i. m. e. a. d. m. i. t. t. e. r. e. t. q. u. o. d. e. x. D. e. c. i. o. A. y. m. o. n. & a. l. i. s. a. d. n. o. t. a. n. t. : Q. u. o. d. v. l. t. i. m. o. i. p. l. e. v. t. v. e. r. i. s. s. i. m. u. m. & r. e. c. e. p. t. i. s. s. i. m. u. m. p. r. o. b. o. l. l. u. d. v. e. r. o. q. u. o. d. s. u. f. f. i. c. i. e. r. e. i. n. q. u. i. t. C. o. u. a. r. u. m. p. r. o. b. a. r. i. n. e. m. p. e. a. l. i. q. u. o. t. p. r. o. h. i. b. i. t. o. n. e. s. t. r. i. g. i. n. t. a. q. u. a. d. r. e. g. i. n. t. a. a. u. t. q. u. i. n. q. u. a. g. i. n. t. a. a. n. n. o. r. u. m. p. r. a. s. u. m. e. n. t. e. x. h. o. c. i. m. m. e. m. o. r. i. a. l. e. m. p. r. a. s. c. r. i. p. t. i. o. n. e. m. a. p. r. o. h. i. b. i. t. i. o. n. e. p. r. o. c. e. s. s. i. s. s. e. s. u. b. i. n. t. e. l. l. i. g. i. t. u. m. e. n. t. e. q. u. o. d. l. i. t. e. m. s. a. m. a. n. t. i. q. u. i. o. r. v. e. l. a. n. t. i. d. u. s. q. u. o. q. u. o. d. p. r. o. h. i. b. i. t. i. o. n. i. u. m. p. r. o. b. a. t. u. r. i. l. l. i. u. s. n. e. m. p. e. t. e. m. p. o. r. e. a. d. p. r. a. s. c. r. i. b. e. n. d. a. m. n. e. c. e. s. s. a. r. i. j. e. x. m. e. n. t. e. D. o. c. t. o. r. u. m. t. e. n. e. n. t. i. u. m. c. o. m. m. u. n. i. t. e. n. t. i. a. m. & c. l. a. r. i. u. s. B. o. e. r. d. d. e. s. t. 125. n. 5. i. n. p. r. o. m. m.

An autem sufficiat tempus quadraginta annorum cum prohibitionibus, & patientia prohibitorum, ad inducendam praescriptionem in proposito quoad possessionem, statim in seq. proxima quaest. agemus.

SUMMARIA.

- 1) Quasi possessio an adveniens dominorum, vel communiter facienda franchis, & prohibitiones in sua terra, & domini, an possit ad hoc, ut in ea tueri debeant? & v. i. m. i. s. s. e. q. u. o. d. p. r. o. h. i. b. i. t. o. n. e. n. o. n. s. u. f. f. i. c. i. e. r. e. n. u. m. 3. c. o. m. s. e. q. u. o. d. v. i. s. i. m. u. l. t. i. c. i. t. u. l. i. s. h. a. b. i. t. u. a. d. p. r. a. s. c. r. i. b. e. n. d. u. m. v. t. i. n. n. u. m. 11.
- 2) Quasi possessio dominorum exactis aliquo a vasallo forentis auctori, conservanda est ut quo ad iudicium, possessorium: immemorabile vero sufficit quo ad praesentiam Regi ex l. h. n. e. 15. lib. 4. non collecti. Reg.
- 3) Tempus quod requiritur, ut sufficiat, quo subditi nos contra iudicium proclamauntur potest dominorum, de curia ad coquendum in eorum furnis? & n. s. e. q. p. a. c. i. p. e. n. u. s. 3. v. a. l. i. s. e. t. i. a. m. e. o. s. u. a. n. d. o. d. e. b. o. r. u. t. n. 4.
- 4) Quasi possessio contraria non relevat ad onere probandi immemorabile, & conservandi, & si quibus in communem, & Regium, & primus status natura resistit.
- 5) Lex si aliquid velle, expressisse: cum iuriter id non expressit, censendum est id noluisse.
- 6) Lex si lib. 4. non collecti. Reg. dispositio v. i. s. e. r. v. a. s. i. e. t.
- 7) Domini vasallorum, attentis iure communiti, nullo tempore possunt iurare ad suspensionem exigendi, nisi iustitiam quoque probent.
- 8) An immemorabile ab idem sit, & materialitate rationis inducta, & correctio non valet, n. e. q. u. i. t. u. r.

In eandem l. 12.

QVAESTIO XXXV.

1) Quarto, circa intellectum eiusdem nostrae legis 12. An quasi possessio 40. annorum dominorum, vel vasalli sit iuris ad coquendum panes ad sua furnos, vel molendina triticum ad sua molendina, & servitium praestandi franchis, & prohibitionem, & similia, cum patientia prohibitorum per praescriptum tempus 40. annorum sufficiat ad hoc, ut in quasi possessio, vel quod sit iuris, & defendi debeat, quo a iudice non possit iurari, & defendi iure proprietatis? s. i. s. e.

2) In hac quaestione si negotium facere videtur l. 1. d. 1. r. lib. 4. b. n. s. e. l. l. r. e. g. d. e. c. i. d. e. n. s. Q. u. o. d. i. d. e. m. a. g. u. a. l. i. t. a. t. e. p. e. r. t. e. m. p. u. s. & i. g. n. o. r. a. t. i. o. n. e. q. u. a. r. e. a. d. d. e. n. t. i. o. n. e. h. u. i. c. e. s. t. a. n. o. n. p. o. s. s. e. s. i. t. u. m.

de licet aliqua impossibilitate, ut si quit ados, in primis de la dicha possession por juez, & de imposiciones ni por otras algnas: salvo que siere la propiedad de la dicha finca a los que pretendieren tenerla: y para en quanto a la propiedad de la memoria presentada por la manera, y con las qualidades, y circunstancias que por derecho y leyes de los Reynos se deve probar, sea en el lugar de suolo bastante.

Hec namque in sua 1. par. licet loquatur in impositionibus dominorum, & non in franchis, & prohibitionibus, de quibus hic agimus: idem tamen in eis videtur dicendum, cum militet eadem ratio: ergo idem ius habere locum debet, l. i. l. i. u. d. e. m. s. i. m. i. l. i. t. a. t. e. A. g. u. i. l. Quid enim interest inter novas impositiones, & franchis? V. t. r. i. q. u. e. e. n. i. m. m. a. x. i. m. e. n. o. c. e. r. u. r. v. a. s. a. l. l. i. s. q. u. i. n. i. m. o. m. a. g. i. s. g. r. a. v. a. n. t. u. r. i. p. s. i. m. p. o. s. i. t. i. o. n. i. b. u. s. q. u. i. a. h. u. o. m. n. e. s. t. a. n. g. o. n. t. q. u. a. m. f. r. a. n. c. h. i. s. q. u. a. t. a. n. t. u. m. n. o. c. e. n. t. p. r. i. v. a. t. i. s. q. u. i. b. u. s. d. a. m. h. a. b. e. n. t. i. b. u. s. f. u. r. n. o. s. v. e. l. m. o. l. e. n. d. i. n. a. s. & s. i. m. i. l. i. a.

Secundo, pro eadem sententia considero verba nostrae l. ibi: Lo qual mandamos que assi se haga, y exemplo, si las penas en que casti los que imponen, y licen nuevas imposiciones: Ergo eadem est ratio in v. i. r. i. u. s. q. u. o. d. i. n. e. b. u. s. q. u. a. n. d. o. q. u. i. d. e. m. c. o. n. t. r. a. v. e. n. i. e. n. t. p. u. n. i. u. t. e. r. c. i. t. e. m. p. e. n. i. s.

Tertio eadem pars asstruit ex traditis per Rolan. a Valle. cons. 2. n. 2. & circa n. 5. & n. 25. lib. 2. ubi tenet in proposito sufficere, quod subditi per 10. & 20. annos nunquam contradixerint proclamationi potestati dominorum, de eundo ad coquendum in eorum furnis, sed acquiescerint eidem, secundum Petrum Jacob. in sua praed. in libel. de forma quem sequitur Boet. d. d. e. s. t. 125. n. 5. & praesertim 20. v. l. 4. n. 1. am. r. u. m. q. u. a. t. e. m. p. o. r. a. d. i. c. u. n. t. u. r. i. m. o. s. i. m. a. t. i. s. i. m. a. t. i. s. q. u. o. d. i. b. i. r. e. f. e. r. e. t. & e. t. i. a. m. s. u. f. f. i. c. i. e. n. t. a. d. c. o. m. p. l. e. n. d. a. m. p. r. a. s. c. r. i. p. t. i. o. n. e. m. v. t. i. n. t. e. r. m. i. n. i. s. a. l. l. e. g. a. t. h. o. c. t. e. n. e. n. t. e. s. l. a. l. i. i. n. l. e. q. u. o. m. i. n. u. r. u. 23. ff. de s. o. m. i. n. l. o. q. u. e. n. t. e. m. i. n. p. r. a. s. c. r. i. p. t. i. o. n. e. l. o. n. g. i. s. s. i. m. i. t. e. m. p. o. r. i. s. l. i. c. e. t. n. o. s. i. t. i. m. m. e. m. o. r. i. a. l. i. s. & A. s. t. l. e. t. d. e. c. i. f. 388. B. r. o. m. c. o. n. f. 30. col. 1. & B. o. e. r. d. e. c. i. f. 126. col. 1. i. n. f. q. u. e. m. n. o. n. i. n. v. e. n. i. e. n. t. & i. n. t. e. r. m. i. n. i. s. n. o. s. t. r. a. l. e. g. 3. c. a. m. r. e. f. e. r. e. n. s. i. d. e. m. v. o. l. u. i. t. A. z. u. e. d. i. n. d. l. 2. n. 1. & 2. d. i. c. e. n. s. q. u. o. d. n. o. s. t. r. a. l. i. s. d. e. b. e. a. t. i. n. t. e. l. l. i. g. i. l. i. m. i. t. a. t. i. p. e. r. i. l. l. a. m. q. u. o. n. i. a. m. i. l. l. a. n. o. n. i. o. r. e. s. t. & q. u. o. d. v. a. p. e. r. i. l. l. a. m. n. o. n. v. e. n. i. a. t. c. o. r. r. i. g. e. n. d. a. l. i. s. s. e. d. p. o. t. i. u. s. l. i. m. i. t. a. t. a. & d. e. c. l. a. r. a. n. d. a.

Est etiam pro hac parte doctrina Bald. in l. de quibus. d. n. 2. ff. de leg. 3. ubi tenet, quod valet consuetudo, & volens, quod omnes volentes molete, teneantur & teneantur molendinum, vel omnes volentes emere ligna, teneantur venire ad meum nemus, licet non sit rationabilis: & inquit Gregor. Lop. in l. 2. gl. 2. tit. 7. p. 3. quod requiritur consuetudo immemorialis, quae habet vim privilegij in his, quae non possunt fieri abiq. privilegio, de quibus in d. l. 2. ut minor praescriptio quam immemorialis non sufficit: sed si privilegium non esset necessarium, minori tempore acquiri posset, veluti si quis esset in consuetudine prohibendi alios, ne irent ad aliud molendinum, vel furnum, quia tale ius bene acquireretur ex eo tempore, quo prohibiti acquiescerant prohibitioni per tempus legitimum ad praescriptionem complendam, secundum Abb. & Bald. quos refert.

Nihilominus tamen sententia principalis supra dicta in specie nostrae quaestiones vera mihi non videtur, sed potius contraria, imo quod praedictum tempus, ne ad id minus immemorabile sufficiat ad praescriptionem praedicti iuris se sequentibus.

Primo, quia hoc est de mente communis opinionis, cum de hoc tempore immemoriali plerique Dal. communiter loquantur, de quibus supra in quali. praeced.

Secundo, quis sumus in materia odiosa, & p. e. n. a. l. i. t. a. t. q. u. o. d. l. i. b. e. r. t. a. t. e. m. n. a. t. u. r. a. l. e. m. i. n. f. r. i. n. g. e. r. e. t. e. t. n. i. m. i. s. q. u. i. p. r. a. e. d. i. c. i. a. t. v. a. s. a. l. l. i. s. v. t. p. a. t. e. r. e. r. g. o. r. e. s. t. i. n. g. e. n. d. a.

Tertio, quia non est lex quae dicat, nec probat, si sufficere in proposito consuetudinem, siue praescriptionem

48. annorum, sicut adest in impositionibus domino- rum contra vasallos.

Quarto si quia cum situs in pœnalibus, & corre- ptivis communis, imo in quibus ius commune. & Regium, & primæus status naturæ resistit, quasi pos- sesso contra non relictus ab onere probandi, iuxta glossam ordinariam, & communiter approbatus, in l. f. f. si quis aquarum, c. de possessione, ibi. f. ubi et de off. f. f. s. f. s. v. d. c. e. v. l. i. p. r. o. c. u. m. l. i. b. 3. p. r. a. t. i. q. u. a. s. t. 9. n. u. m. 9. Si igitur probatio requiritur a quasi possidente contra primæum statum naturæ, merito ut ea. ad n. i. nus dehi debeat, quæ privilegio principis acquiescat. & sic immemorialis.

Quinto, quia nostra l. 1. 2. solum excipit titulum iu- stum, exhibitum intra terminum 90. dierum ab ea assig- natum, non vero possessionem, sicut in imposi- tionibus excipit altera illa l. 8. At quasi possessio a 6. an- norum, de qua agimus, non est titulus, ut constat ex textu cap. 1. de prescrip. lib. 6. ubi requiritur titulus, & pos- sessio 40. annorum, ad præscribendam decimas in terra alienam parochiam, & prescrip. & possessio 40. an- norum duobus sunt.

Sexto, quia si lex nostra hoc velle, expressisset, sicut fecit, quando id voluit, ut in d. l. 1. in impositionibus. Cum ergo hoc lex nostra non dixerit, censendum est, id noluisse arguere. l. unica, §. ubi autem, ad finem, ibi. nam in contrarium voluit, nulla erat d. f. f. ubi de com. i. v. m. 44. de prescrip. c. de caduc. tollend. text. in c. i. m. r. corporalia. de translatione Episcopii, c. 6. & in c. ad audientiam, de decimis, c. de genti. p. l. r. a. c. o. n. d. a. n. t. u. r. l. i. b. 1. c. l. i. p. r. o. q. u. a. m. v. e. r. b. o. l. i. b. r. a. n. u. m. 3. c. de r. e. u. e. n. d. a. d. o. n. a. R. o. l. a. n. d. a. V. a. l. l. e. c. o. n. s. i. l. 66. n. u. m. 37. l. i. b. 4. B. e. c. i. u. s. c. o. n. s. i. l. 30. n. u. m. 16. l. i. b. 1.

Modo non obstant fundamenta in contrarium su- pra adducta, & non quidem primam, hoc est d. l. 1. tit. 1. l. 1. q. 2. non colligitur, quia illa tantum loquitur in im- positionibus, non vero in franchis, ut patet ex eius l. i. t. r. a. & c. o. r. r. e. x. t. u. r. a. Hæc tamen diversa sunt, & dissimi- lia, & ideo diversis nominibus nuncupantur, argum. l. si idem voluerit, c. de co. h. l. i. b. Nec militat eadem ratio in franchis, quæ in impositionibus: In illis enim ita æque privilegio præiudicatur, non solum proat quibus- dam libentibus molendina & furnos, sed etiam omni- bus subditis, & extrinsecis, quod quidem subterre- na compelluntur, & coguntur accedere ad furnos, & molendina dominorum, vel vniuersitatis: non vero in alijs: Quod sit euidens ex eo, quod in præcedenti questione resolutum, cum receptissima sententia requirit, scilicet, prohibitionem fructum hominibus, & acquiescentiam, atque patientiam eorum pro tempore immemorabile, ad hoc ut hoc prescrip. tione acquiritur contra ipsos, & aduersus alios habentes, vel habere volentes furnos, & molendina: Ergo omnibus supra dictis præiudicatur.

In his vero impositionibus solum præiudicatur sub- ditis, & adhuc in eis tanquam materia odiosa, raro illius l. 8. dispositio obseruata fuit, ut inquit Padil. in l. si aquam. v. n. 21. C. de seruitut. & aqua. idque iure optimo seruatum esse videtur in d. l. 1. n. 8.

Quinto, iure communi attentio, in eadem specie contrarium est verius, & receptius, nempe dominos in his impositionibus exigendis vlla temporis pœssione non posse seruare, nisi titulum quoque probent, cum non censentur omnia illa data in iure contrahendi ob- ligationem, sed potius ex quadam familiaritate, aut ecce- propter dominum ipsorum timorem, & impres- sionem, ut voluit H. f. i. n. r. e. g. l. a. q. u. a. l. a. t. e. n. t. e. r. d. e. r. e. g. i. u. r. v. o. l. u. i. t. A. n. d. P. a. n. o. r. qui tam testatur esse communem opinionem in hoc casu, in c. v. n. e. l. 2. de possid. Prælati, com- muni secundum Padil. in d. l. si aquam. n. 27. dicit enim, se aud. re. p. r. e. t. u. r. q. u. i. d. u. s. e. x. h. a. c. p. r. a. e. s. c. r. i. p. t. i. o. n. e. d. o. m. i. n. o. s. i. n.

veriusq; Regal. P. a. t. o. r. i. s. & P. i. n. i. m. i. & G. i. n. t. e. n. s. i. A. u. d. i. t. o. r. i. o. c. o. d. e. n. n. a. r. i. E. a. n. d. e. m. R. e. q. u. i. r. u. r. & c. o. m. m. u. n. e. t. e. l. l. a. n. t. u. r. p. l. u. r. e. q. u. o. s. c. o. n. g. r. e. s. s. i. l. i. b. 3. p. r. a. t. i. q. u. a. s. t. 9. v. b. i. e. t. i. a. m. r. e. t. u. l. G. r. e. g. L. o. p. m. l. 6. d. i. 23. p. a. r. 4. q. 1. n. g. l. o. s. q. u. a. d. A. n. d. de Cordou. in sua summa. q. 11. ubi in probante in foro iudiciali, & eontrario, in terminis d. l. 1. l. 1. etiam in immemorialibus, expressio: R. e. h. i. r. e. s. o. l. u. t. i. o. n. i. s. h. a. b. e. e. s. t. v. a. l. d. e. z. q. u. a. m. f. e. n. t. e. n. t. a. m. & p. r. o. b. a. b. i. l. i. t. e. m. n. o. n. p. r. o. b. e. n. t. a. d. o. m. i. n. i. s. v. o. l. u. n. t. a. r. i. e. & l. i. b. e. r. a. l. i. t. e. r. a. b. i. l. i. q. v. l. l. a. c. o. n. d. i. t. i. o. n. e. h. a. b. u. i. s. s. i. s. s. i. t. d. o. m. i. n. i. s. a. v. a. l. l. i. s. L. i. c. e. t. c. o. n. t. r. a. r. i. u. m. d. e. f. e. n. s. i. l. p. o. s. s. i. t. s. a. l. t. e. m. i. n. f. o. r. o. i. u. d. i. c. i. a. l. i. s. c. u. m. a. l. i. s. q. u. o. s. e. t. i. a. m. i. b. i. r. e. s. o. l. u. i. m. u. s. n. e. m. p. e. v. l. l. e. e. t. h. o. c. n. o. n. p. r. o. b. a. t. u. r. s. t. a. n. t. e. d. l. 1. p. r. o. b. a. t. a. i. m. m. e. m. o. r. i. a. l. i. p. r. a. e. s. c. r. i. p. t. i. o. n. e. a. d. m. e. r. i. t. u. s. s. u. b. d. i. t. i. s. & v. a. s. a. l. l. o. r. n. o. n. s. i. t. p. r. a. e. l. u. d. e. n. d. i. a. v. i. s. n. e. e. x. t. o. r. i. o. q. u. i. a. v. i. u. s. t. a. n. t. i. t. e. m. p. o. r. i. s. p. r. a. e. s. c. r. i. p. t. i. o. n. e. m. v. i. o. l. e. n. t. i. a. & o. p. p. r. e. s. s. i. o. n. i. s. e. x. c. l. u. d. i. t. d. i. a. m. u. s. e. t. i. a. s. u. p. a. p. p. r. o. x. i. m. e. p. a. e. d. C. m. i. g. i. t. u. r. i. n. t. e. r. m. i. n. i. s. d. l. s. o. l. a. q. u. a. s. i. p. o. s. s. e. s. s. i. o. 40. a. n. n. o. r. u. m. n. o. n. r. e. l. e. u. e. t. i. p. s. o. s. d. o. m. i. n. o. s. n. i. s. p. r. o. b. a. t. u. r. p. r. a. e. d. i. c. t. a. v. o. l. u. n. t. a. r. i. e. & g. r. a. t. u. i. s. i. o. l. u. t. o. v. a. s. a. l. l. o. r. u. m. : a. f. a. t. o. r. i. o. r. i. d. i. c. e. n. d. e. m. e. n. i. q. u. o. l. l. o. m. o. d. o. s. u. s. t. i. t. u. e. r. e. q. u. a. s. i. p. o. s. s. e. s. s. i. o. n. e. 40. a. n. n. o. r. u. m. i. n. t. e. r. m. i. n. i. s. n. o. s. t. r. a. l. 1. 2. c. u. m. i. p. s. a. t. a. m. v. i. r. t. u. l. u. s. r. e. t. e. r. e. t. a. t. q. u. e. e. x. c. l. u. d. e. n. t. : q. u. a. n. d. o. q. u. i. d. e. m. f. o. r. u. m. e. x. c. i. p. i. t. t. i. t. u. l. u. m. i. u. s. t. u. m. a. d. f. a. c. t. o. r. u. m. p. r. a. e. d. i. c. t. a. p. r. o. h. i. b. i. t. i. o. n. e. s. & s. t. a. n. c. h. a. i. n. t. r. a. t. e. r. m. i. n. u. m. 90. d. i. e. r. u. m. p. r. o. d. u. c. t. a. d. a. n.

Ad secundum respondetur, non esse bonam esse sequentiam: Lex nostra eandem penam imponit domini impositionibus exigendis vasallos, & francis, & francis, Ergo verum quod facere poterit, si sint in quasi possessione id faciendi per spatium 40. annorum: nam instantia hæc datur, quod in impositionibus est lex, quæ hoc expresse cauet, & non dominus in præiudicium non obieratur, ut resolutum: In franchis vero nulla inuenitur.

Ad tertium adductum ex Roland. a Val. c. responde- mus, in contrarium esse magis communem sententiam d. d. ut resolutum supra in quest. præced. cui meminit in p. r. i. n. c. p. r. o. c. u. m. l. i. b. 3. p. r. a. t. i. q. u. a. s. t. 9. n. u. m. 9. v. b. i. e. t. i. a. m. r. e. t. u. l. G. r. e. g. L. o. p. m. l. 6. d. i. 23. p. a. r. 4. q. 1. n. g. l. o. s. q. u. a. d. A. n. d. de Cordou. in sua summa. q. 11. ubi in probante in foro iudiciali, & eontrario, in terminis d. l. 1. l. 1. etiam in immemorialibus, expressio: R. e. h. i. r. e. s. o. l. u. t. i. o. n. i. s. h. a. b. e. e. s. t. v. a. l. d. e. z. q. u. a. m. f. e. n. t. e. n. t. a. m. & p. r. o. b. a. b. i. l. i. t. e. m. n. o. n. p. r. o. b. e. n. t. a. d. o. m. i. n. i. s. v. o. l. u. n. t. a. r. i. e. & l. i. b. e. r. a. l. i. t. e. r. a. b. i. l. i. q. v. l. l. a. c. o. n. d. i. t. i. o. n. e. h. a. b. u. i. s. s. i. t. d. o. m. i. n. i. s. a. v. a. l. l. i. s. L. i. c. e. t. c. o. n. t. r. a. r. i. u. m. d. e. f. e. n. s. i. l. p. o. s. s. i. t. s. a. l. t. e. m. i. n. f. o. r. o. i. u. d. i. c. i. a. l. i. s. c. u. m. a. l. i. s. q. u. o. s. e. t. i. a. m. i. b. i. r. e. s. o. l. u. i. m. u. s. n. e. m. p. e. v. l. l. e. e. t. h. o. c. n. o. n. p. r. o. b. a. t. u. r. s. t. a. n. t. e. d. l. 1. p. r. o. b. a. t. a. i. m. m. e. m. o. r. i. a. l. i. p. r. a. e. s. c. r. i. p. t. i. o. n. e. a. d. m. e. r. i. t. u. s. s. u. b. d. i. t. i. s. & v. a. s. a. l. l. o. r. n. o. n. s. i. t. p. r. a. e. l. u. d. e. n. d. i. a. v. i. s. n. e. e. x. t. o. r. i. o. q. u. i. a. v. i. u. s. t. a. n. t. i. t. e. m. p. o. r. i. s. p. r. a. e. s. c. r. i. p. t. i. o. n. e. m. v. i. o. l. e. n. t. i. a. & o. p. p. r. e. s. s. i. o. n. i. s. e. x. c. l. u. d. i. t. d. i. a. m. u. s. e. t. i. a. s. u. p. a. p. p. r. o. x. i. m. e. p. a. e. d. C. m. i. g. i. t. u. r. i. n. t. e. r. m. i. n. i. s. d. l. s. o. l. a. q. u. a. s. i. p. o. s. s. e. s. s. i. o. 40. a. n. n. o. r. u. m. n. o. n. r. e. l. e. u. e. t. i. p. s. o. s. d. o. m. i. n. o. s. n. i. s. p. r. o. b. a. t. u. r. p. r. a. e. d. i. c. t. a. v. o. l. u. n. t. a. r. i. e. & g. r. a. t. u. i. s. i. o. l. u. t. o. v. a. s. a. l. l. o. r. u. m. : a. f. a. t. o. r. i. o. r. i. d. i. c. e. n. d. e. m. e. n. i. q. u. o. l. l. o. m. o. d. o. s. u. s. t. i. t. u. e. r. e. q. u. a. s. i. p. o. s. s. e. s. s. i. o. n. e. 40. a. n. n. o. r. u. m. i. n. t. e. r. m. i. n. i. s. n. o. s. t. r. a. l. 1. 2. c. u. m. i. p. s. a. t. a. m. v. i. r. t. u. l. u. s. r. e. t. e. r. e. t. a. t. q. u. e. e. x. c. l. u. d. e. n. t. : q. u. a. n. d. o. q. u. i. d. e. m. f. o. r. u. m. e. x. c. i. p. i. t. t. i. t. u. l. u. m. i. u. s. t. u. m. a. d. f. a. c. t. o. r. u. m. p. r. a. e. d. i. c. t. a. p. r. o. h. i. b. i. t. i. o. n. e. s. & s. t. a. n. c. h. a. i. n. t. r. a. t. e. r. m. i. n. u. m. 90. d. i. e. r. u. m. p. r. o. d. u. c. t. a. d. a. n.

Poterit tamen procedere, opinio A. r. e. t. u. d. si ad f. l. 1. tit. 1. l. 1. q. 2. non colligitur, quia illa tantum loquitur in im- positionibus, non vero in franchis, ut patet ex eius l. i. t. r. a. & c. o. r. r. e. x. t. u. r. a. Hæc tamen diversa sunt, & dissimi- lia, & ideo diversis nominibus nuncupantur, argum. l. si idem voluerit, c. de co. h. l. i. b. Nec militat eadem ratio in franchis, quæ in impositionibus: In illis enim ita æque privilegio præiudicatur, non solum proat quibus- dam libentibus molendina & furnos, sed etiam omni- bus subditis, & extrinsecis, quod quidem subterre- na compelluntur, & coguntur accedere ad furnos, & molendina dominorum, vel vniuersitatis: non vero in alijs: Quod sit euidens ex eo, quod in præcedenti questione resolutum, cum receptissima sententia requirit, scilicet, prohibitionem fructum hominibus, & acquiescentiam, atque patientiam eorum pro tempore immemorabile, ad hoc ut hoc prescrip. tione acquiritur contra ipsos, & aduersus alios habentes, vel habere volentes furnos, & molendina: Ergo omnibus supra dictis præiudicatur.

In his vero impositionibus solum præiudicatur sub- ditis, & adhuc in eis tanquam materia odiosa, raro illius l. 8. dispositio obseruata fuit, ut inquit Padil. in l. si aquam. v. n. 21. C. de seruitut. & aqua. idque iure optimo seruatum esse videtur in d. l. 1. n. 8.

Quinto, iure communi attentio, in eadem specie contrarium est verius, & receptius, nempe dominos in his impositionibus exigendis vlla temporis pœssione non posse seruare, nisi titulum quoque probent, cum non censentur omnia illa data in iure contrahendi ob- ligationem, sed potius ex quadam familiaritate, aut ecce- propter dominum ipsorum timorem, & impres- sionem, ut voluit H. f. i. n. r. e. g. l. a. q. u. a. l. a. t. e. n. t. e. r. d. e. r. e. g. i. u. r. v. o. l. u. i. t. A. n. d. P. a. n. o. r. qui tam testatur esse communem opinionem in hoc casu, in c. v. n. e. l. 2. de possid. Prælati, com- muni secundum Padil. in d. l. si aquam. n. 27. dicit enim, se aud. re. p. r. e. t. u. r. q. u. i. d. u. s. e. x. h. a. c. p. r. a. e. s. c. r. i. p. t. i. o. n. e. d. o. m. i. n. o. s. i. n.

SUMMARIA.

1. Theſaurus quæ sit proprius, & duo ad hoc requiruntur, & in l. 1.
2. Theſaurus inuentus dicitur domini fortitè.
3. Pecunia inuenta si ea firma sit excusa, ut ex illa constet recentius esse inuenta, non censetur esse theſaurus.
4. Theſaurus non censetur quando ex ſcriptura, vel in- ſtrumento ſumitur inſe, & conſtat de ſubſtantiâ.
5. Pecunia inuenta ſemper præſumitur eſſe alienam, & in- ſtrumento conſtat de reſcriptis neceſſariis ad conſtituendum theſaurum.
6. Theſaurus inuentus in iuribus omni probandi non eſt ſtatè memoriam temporis, quo ſunt abſcondita pecunia.
7. Theſaurus correptus, quæſit.
8. Spoſitoria ſpuleria pientia dicitur apud Indos, tenentur ad reſtitutionem iuredicti deſignatorum.
9. Theſaurus in iuris inuenta inuenta in propria fundo, eſt Cæſaris, & Fidei, n. u. 1. cetero inuenta in alieno fundo malis artibus, contra Aſiat. ut in n. 12.
10. Theſaurus inuenta in fundo emto pertinet ad venditorem deſcriptum, & remanet in Cæſari vendit. ſecundum Aſiat. ſed non eſt hæc opinio expedita, nec vera, ut in n. 14. & 15. ſed non ſit theſaurus, ſed pecunia terra credita, venditur eſt reſtituenda, ut in n. 16. & in primo caſu venditur agere non poſſet ratione d. l. 1. n. 17.
11. Theſaurus inuenta in muro, vel pariete domus, vel ſubſidi deſcriptum ab alio, tenetur ad reſtitutionem veli.
12. Theſaurus domini non acquiritur ex ſola ſcientia, ſed requiritur apprehenſio.
13. Theſaurus inuenta in articulo iurisdictionis, an in ſero conſe- crante licite eorum retineri poſſit, dicitur Eſtius auſerit au. 21. probatur pari aſſeruatione.
14. Theſaurus inuenta, non conſuetudo eſt in ſtatu, nec pars ſolæ, ſed d. i. b. i. n. u. 21. C. de ſacros. l. i. c. c. ubi quod eſt vera, & communis conſuetudo, & regula, quod in corre- ptoris non eſt licita extenſio, etiam ex minoritate ratio- nis, dicitur in l. 2. p. r. a. t. i. q. u. a. s. t. 9. n. u. m. 9. v. b. i. e. t. i. a. m. r. e. t. u. l. G. r. e. g. L. o. p. m. l. 6. d. i. 23. p. a. r. 4. q. 1. n. g. l. o. s. q. u. a. d. A. n. d. de Cordou. in sua summa. q. 11. ubi in probante in foro iudiciali, & eontrario, in terminis d. l. 1. l. 1. etiam in immemorialibus, expressio: R. e. h. i. r. e. s. o. l. u. t. i. o. n. i. s. h. a. b. e. e. s. t. v. a. l. d. e. z. q. u. a. m. f. e. n. t. e. n. t. a. m. & p. r. o. b. a. b. i. l. i. t. e. m. n. o. n. p. r. o. b. e. n. t. a. d. o. m. i. n. i. s. v. o. l. u. n. t. a. r. i. e. & l. i. b. e. r. a. l. i. t. e. r. a. b. i. l. i. q. v. l. l. a. c. o. n. d. i. t. i. o. n. e. h. a. b. u. i. s. s. i. t. d. o. m. i. n. i. s. a. v. a. l. l. i. s. L. i. c. e. t. c. o. n. t. r. a. r. i. u. m. d. e. f. e. n. s. i. l. p. o. s. s. i. t. s. a. l. t. e. m. i. n. f. o. r. o. i. u. d. i. c. i. a. l. i. s. c. u. m. a. l. i. s. q. u. o. s. e. t. i. a. m. i. b. i. r. e. s. o. l. u. i. m. u. s. n. e. m. p. e. v. l. l. e. e. t. h. o. c. n. o. n. p. r. o. b. a. t. u. r. s. t. a. n. t. e. d. l. 1. p. r. o. b. a. t. a. i. m. m. e. m. o. r. i. a. l. i. p. r. a. e. s. c. r. i. p. t. i. o. n. e. a. d. m. e. r. i. t. u. s. s. u. b. d. i. t. i. s. & v. a. s. a. l. l. o. r. n. o. n. s. i. t. p. r. a. e. l. u. d. e. n. d. i. a. v. i. s. n. e. e. x. t. o. r. i. o. q. u. i. a. v. i. u. s. t. a. n. t. i. t. e. m. p. o. r. i. s. p. r. a. e. s. c. r. i. p. t. i. o. n. e. m. v. i. o. l. e. n. t. i. a. & o. p. p. r. e. s. s. i. o. n. i. s. e. x. c. l. u. d. i. t. d. i. a. m. u. s. e. t. i. a. s. u. p. a. p. p. r. o. x. i. m. e. p. a. e. d. C. m. i. g. i. t. u. r. i. n. t. e. r. m. i. n. i. s. d. l. s. o. l. a. q. u. a. s. i. p. o. s. s. e. s. s. i. o. 40. a. n. n. o. r. u. m. n. o. n. r. e. l. e. u. e. t. i. p. s. o. s. d. o. m. i. n. o. s. n. i. s. p. r. o. b. a. t. u. r. p. r. a. e. d. i. c. t. a. v. o. l. u. n. t. a. r. i. e. & g. r. a. t. u. i. s. i. o. l. u. t. o. v. a. s. a. l. l. o. r. u. m. : a. f. a. t. o. r. i. o. r. i. d. i. c. e. n. d. e. m. e. n. i. q. u. o. l. l. o. m. o. d. o. s. u. s. t. i. t. u. e. r. e. q. u. a. s. i. p. o. s. s. e. s. s. i. o. n. e. 40. a. n. n. o. r. u. m. i. n. t. e. r. m. i. n. i. s. n. o. s. t. r. a. l. 1. 2. c. u. m. i. p. s. a. t. a. m. v. i. r. t. u. l. u. s. r. e. t. e. r. e. t. a. t. q. u. e. e. x. c. l. u. d. e. n. t. : q. u. a. n. d. o. q. u. i. d. e. m. f. o. r. u. m. e. x. c. i. p. i. t. t. i. t. u. l. u. m. i. u. s. t. u. m. a. d. f. a. c. t. o. r. u. m. p. r. a. e. d. i. c. t. a. p. r. o. h. i. b. i. t. i. o. n. e. s. & s. t. a. n. c. h. a. i. n. t. r. a. t. e. r. m. i. n. u. m. 90. d. i. e. r. u. m. p. r. o. d. u. c. t. a. d. a. n.

36. Theſaurus inuentus conſuetudo materiam, in fundo d. i. l. i. c. u. s. e. r. i. t. & n. 27.
37. Theſaurus inuentus in fundo alieno abſque arte magica, data iurata opera, totum domini fundi conſuetudo ſeruitutis tamen inuenta, pro parte dimidia domino agri: pro alia dimidia inuentori: quod præcedit etiam in ſero conſuetudo, ut in n. 29. etiam inuentum theſaurum in agro alieno, adhibita ſubſtantiâ, tenetur nam queſt. uum in conſuetudo domini agri reſtituere, etiam ante ſententiam, ut in n. 30.
38. Theſaurus inuentus in fundo alieno ex facultate domini cuius ſunt, & n. 42. cum ſig. aſſignatur tres caſus, n. 43. & 44.
39. L. 3. §. ſi in c. ſi in loco, ſi de iure ſi. c. §. Theſaurus, in ſi. de v. r. u. m. d. i. s. t. i. c. t. u. m. p. r. a. e. d. i. c. t. u. r. l. a. t. e. d. i. s. t. i. c. t. u. m. ſ. c. d. p. e. t. i. u. c. o. r. r. e. l. l. i. c. i. d. a. t. u. r.
40. Theſaurus inuentus in loco Principis, Fiſcali, vel eorum publico, cui acquiritur, & n. 50.
41. Theſaurus inuentus in iuribus Regio, cuius ſunt, & n. 51. l. i. t. 13. l. 8. n. u. a. c. o. l. l. e. l. l. R. e. g. d. e. i. n. t. e. l. l. i. c. i. t. a. g. i. t. u. r. d. n. 52. & de eius limitatione in 52.
42. L. 1. n. 12. l. 6. n. u. a. c. o. l. l. e. l. l. R. e. g. de theſauris inuenta agri, ad corrigendum commune, & l. 4. n. 21. p. 2.
43. Clauſula in ſine pœſta referitur ad iuribus præcedentia, & e. i. p. s. u. p. q. u. a. n. d. o. e. l. a. u. ſ. u. l. a. p. r. a. e. d. e. l. e. t. o. n. o. n. h. a. b. e. n. t. d. a. r. e. m. & d. e. r. m. i. n. a. t. a. d. e. p. r. o. h. i. b. i. t. i. o. n. e. m. ſ. e. c. u. s. a. l. i. a.
44. Theſaurus ex totius ſere vrbis conſuetudo ad Reges, & Epiſcopos pertinet: & n. ſi vbiſda nec non præd. conſuetudo agitur late p. r. o. c. & c. n. 53. ubi ad tandem deſignatur.
45. L. i. t. 13. l. 6. n. u. a. c. o. l. l. e. l. l. R. e. g. ſ. e. c. u. n. d. u. m. A. u. t. e. n. d. a. n. o. n. h. a. b. e. n. t. l. o. c. u. m. i. n. e. o. q. u. i. a. m. i. n. u. e. n. t. e. t. h. e. ſ. a. u. r. u. m. & p. r. e. ſ. e. n. t. a. t. i. n. f. u. n. d. o. R. e. g. i. s. q. u. i. a. t. u. r. e. d. i. m. i. d. i. a. m. p. a. r. t. i. u. m. h. a. b. e. n. t. i. t. h. e. ſ. a. u. r. u. m. ſ. i. d. e. c. o. n. t. r. a. r. i. u. m. p. r. o. b. a. t. u. r. e. e. a. d. e. m. l. 1. l. 1. n. 13. l. 8. n. u. a. c. o. l. l. e. l. l. R. e. g. p. r. e. d. e. l. a. i. n. p. r. a. e. n. t. i. a. & m. a. n. i. f. e. ſ. t. e. t. h. e. ſ. a. u. r. u. m. i. n. t. e. r. m. i. n. i. l. o. c. i. n. ſ. i. p. e. r. m. o. r. a. t. u. r. n. o. n. v. e. r. o. e. a. r. e. e. o. n. ſ. i. l. i. u. s. t. e. r. r. e. r. i. t. u. m.
46. Adverſaria, & vena auris, argenti, & ſilicis, & ſi hinc ſtando in iure nature, ſunt domini fundi, & ſi hinc ſpſus: & ideo eorum non poſſet quis emere fundum, in quo ſit aliquod minerale, quoniam in ſiſt. illud d. i. c. t. u. r. v. e. n. i. d. e. n. t. i. s. & h. a. b. e. n. t. i. n. o. n. ſ. p. e. c. i. e. l. o. c. u. m. e. m. e. d. i. a. n. o. l. i. a. c. u. m. ſ. m. i. l. C. d. e. r. e. ſ. t. a. d. v. e. n. d. i. t. u. r. v. n. o. c. o.
47. Adverſaria inuenta in proprio fundo, poſſet illud ſibi re- ſeruari: inuentum vero in fundo alieno totum erit ad- miniſtrari.
48. Adverſaria cuius ſunt hodie iure R. e. g. i. s. & n. 62.

Inl. i. tit. 13. De Theſauris. lib. 6. Nouæ Collect. Reg.

Q. U. A. E. S. T. I. O. X. X. X. V. I.

Quæſtio prima, quid ſit theſaurus, & quæ pars ſit iure communi, & poſtea Regis inuentoris, atq; prædatoris com- petat, & de iudic. l. 1. n. u. m. n. 13. & l. 4. §. p. r. a. t. i. q. u. a. s. t. 9. de theſauris reſcriptis arguuntur.

Quod primum reſpondemus, quod theſaurus eſt pecunia ab ignotis dominis ſupra hominū memoriam reſcripta, longinquam nuda, & theſaurus ſi de acquir. rerum actionum. vbi quod eſt verus quædam depoliſa pecunia, cuius non eſt memoria, vel in dominum nō habeat ſe enim ſit eius, qui inuentus, quod non alienum ſit alio- quilibet, vel licet causa, vel metus, vel custo- dia coadacti ſub certa, non eſt theſaurus, cuius etiam ſureſit, id eſt, ſecund. A. c. i. t. l. 6. §. p. r. e. r. e. q. u. i. d. e. c. i

oye dez v. que en la ciudad, o villa, o lugar donde mora, o en su termino, o en el sitio, o en otros bienes que son de su casa, declarant per verbis statim sequentia, licet, q' e' portio ex cana no, vt ordo literæ expoficit hæc enim sub ad omnia præcedentia referri debent, cum sint vbi eadem oratione, atque difpofitione, & claufula: Cõfpenfus namque est fenfus vique ad verba statim fequentia, *Que nos la vengon a hazer fob' l'ua* 54 p. 6. ¶ Et habemus de iure regulam, quod claufula in fine polita, referatur ad omnia præcedentia. *Itali fort' p'ura. §. fin. ff. de leg. 1. cap. in quifitioni. in fin. de appellato. l. 3. §. fin. ff. de liber. et posth. l. 1. C. de liber. præter. vel exher. ad. l. doli verborum. ff. de feruo corrupt. & tradit. alios allegans. Anton. Gabriel. lib. 3. comment. opin. tit. de claufula. conclus. §. in princip. præcipue quando claufule præcedentes non habent claritatem, & determinatam difpofitionem; fecus aliter. vt ibi per eum. num. 8. l. i. m. 1. a. & ad hanc difpofitionem noftra l. pro hac parte tenentes contrarium minime respondent. Ex his etiam corruis modificatio Azueed. prædicit. atque ipfius diftinctio, vt patet.*

55 Nihilominus tamen fere totus orbi hæc confuetudine introducta est, quod thefaurus ad Reges, & Fiscum pertinet, vt affirmat D. Couarr. vbi fupra num. 4. autoritate Palu. in 4. sent. dist. 3. quæst. 3. art. 5. conclus. 1. & D. Anton. in fua fum. 2. p. tit. 1. c. 15. §. 2. affirmantium, thefaurum de confuetudine vbi cumque reperitur, esse Principis, & quod iuxta hanc communem confuetudinem, lex noftra fãnsierit, quartam partem thefuri inuentori tribuendam, nulla de domino agri dicta mentione; & quod ideo et in hoc Regno nihil d. beatur, tenet, probat, atque defendit cum Couarr. vbi fupra. certè etiam præcitat in Molin. Theolog. d. conuol. §. 6. col. 371. verfo. Paladanus cuius confuetudinis etiam meminit Azueed. in dist. 1. num. 6. & opinionem Palu. vbi fupra fequitur, & probat Aragon. de iuris. §. iur. quæst. 66. art. 3. verfo. de iuris autem pag. 426. & latiffime comprobatur Salu. de iuris. §. iur. dist. quæst. 66. art. 3. conclus. 6. col. 139. in fin. & col. fequenti. vbi citat eam tenentes Palu. D. Anton. & Couarr. vbi fupra, atque Alfonso a Castro de leg. p. 2. lib. 2. etola. 3. & inquit, quod eam tenent omnes fere recentiores, & quod etiam vltimus apud omnes fere nationes, thefauros inuentos in proprio, vel illius privati fundo, cum primum id Rex nouit, illos sibi applicare, data inuentori, vel domino fundi quinta parte, & quod licet in aliquibus partibus non fit talis confuetudo, vt per Sotom. 3. ar. in Regno Castellæ illa reperitur, imo est condita de eo lex, nempe noftra, de qua agimus, quam ibi citat, qua habetur, vt omnes thefauri sint Regis, data inuentori quarta parte, & quod in Regno Valentie feruatur ius commune supra explicatum: De Regno autem Franciæ, & Portugallie agit Barbosa vbi fupra. ad fin. d. §. si fundum. Et ita obseruandam est: cõfco vigore dictæ confuetudinis generalis, quæ ita noftram l. i. Regiam huius tit. 13. De leif. f. iur. interpretata est.

56 Tenentis prædictam confuetudinem damnet, f. esse que in illi iam probe Syluest. in fuma verb. inuentum. num. 13. T. hinc. verbo reftitutum. num. 27. ad fin. & Soto. lib. 3. de iuris. §. iur. quæst. 3. art. 5. verfo. fecundum argumentum. & Coma. lib. 3. conuincitur. cap. 4. ad fin. & Barbosa in d. 2. §. si fundum sub num. 49. et præcetera ratione, quia prædicta confuetudo in eis per violentiam, quam moribus ventionum fuerit induta, & ideo non d. beat habere vim legis, iuxta notata in cap. fin. de confuet. & quia cum thefaurus, ratione f. iur. æquitate naturali inuentori concedatur, vt in dist. 1. thefaurus. l. ff. de ver. d. iur. non debet facile admitti confuetudo, quæ repugnet naturali rationi.

He. namq; Syluest. & fequacium opinio illa est, &

non tenende in legi; in dicit potuit prædicta confuetudo, vt cenfent prædicti primi auctores, & Caiera Conar. vbi fupra allegatus dum non referunt, minime improbatos, vt obseruat eum Couarr. In quo ratio Syluestri, & fequacium fufficiens est. Licet enim ratione naturali ea, quæ in nullius bonis font, occupantis thefaurum, non tamem ex hoc tollitur potestas Principibus, quibus administratio Reipubli. a commiffa est, quia possint, quæ in nullius bonis font, privato domino applicare, postquam applicationem, quæ occupauerit, non occupat, quæ nullius font, sed quæ iure humano domino habent, tradit Conradus de contratt. 1. part. §. 8. & 9. ne potens §. 10. Ergo thefaurus, priusquam inuentiatur, potest per legem humanam alicui applicari, vel in solidum, vel quoad partem, si que applicatus dari debet his, quibus lex humana iussit, & statuti dantur. Pro præterea, quia si ratio Syluestri vera est, eadem profecto fateri deberet ipse, inquam esse legem, quæ thefaurum inuentum in fundo alieno pro parte dimidia statuit ad dominum agri pertinere, non ad inuentorem totum, & tamen nemo vnquam tam legem, sine lege hoc ius uentens damnauit. Sedi mo D. Thomas, & ceteri Theologi de hoc agentes, ea, vt iustas, probant, & admittunt iure lege vero naturali nulla pars thefuri domino fundi d. beatur, non magis, quam si quis rem propriam in agro alieno derelictam dimittat, illa nam que res non peruenit ad agri dominum, sed ad eum, qui per modum illam occupauerit. Ergo quemadmodum lex potuit dimidiam thefuri partem domino fundi adicere, ita etiam potuit eandem partem, vel totum thefaurum Fisco, vel Regi ad onera publicæ sustinenda, soluendum, atque reddendum esse, statueret, vt et etiam arguunt Couarr. vbi fupra. 193. ad fin. cap. Nec his rationibus fufficiens respectu Barbofæ vbi fupra. d. 4. §. vt in hereditate Remanæ, et ergo fundamenta Couarr. infoluta, & sum in f. namq; hanc sententiã vrgenter probant, vt etiam docuerunt lere Salo. col. 150. 4. cum §. 99. & Molin. Theolog. vbi fupra. col. 372. affirmant, quod iuxta Couarr. contrariaria sententiam Soti impugnat, quæ iam fundamentum aduersus Syluest. & sequos mihi multo plus placet, quæ Barbosa. Fit igitur ex supra dictis, quod lex Regis, & confuetudo generalis ter huius Regni, inter præteritis, iuste ac valide potuerit inducere, thefaurum vbi cumque inuentum, f. Regis, atq; si ipse Fisco, data quarta parte inuentori illam statim prodenti, atq; in an. l. statim, vt et etiam conclusit Salo. vbi fupra. col. 139. & ceteros, quod Rex, vel Reipublica pot. in conuincere, & in solidum, & iustam, quæ statuitur, vt thefaurus quoque inuentus in proprio, & peculiaris agro, vel domo alicuius privati, si is, sit totus Regis, seruat aliquam partem inuentori, vel domino loci, in quo inuenitur in. Hæcque lex, siue confuetudo, cum sit iusta, & non penalit, obligabit quoque inuentori in conscientia ad deputandam Fisco, & reddendam ipsi thefaurum, vbi libet inuentum minus quarta parte, quæ sibi eadem lege, & confuetudine d. fertur; idq; nuncupatum constat ex Couarr. vbi fupra. d. 4. §. in verfo. sed etiam sent. & Molin. vbi fupra. d. 4. §. 99. in f. vbi q. Caier. Nauar. & ceteri Doctores affirmant, in foro conscientie circa thefaurum legib. ciuilib. cuiuslibet loci est, standu quod sane secundum Molin. non affirmaret, nisi existimaret potestatem esse in Rep. ad applicandum dominium, iustis de causis, quibus placet thefaurum. Idè probat Aragon vbi fupra. d. 4. §. dicens, sibi tunc videri in hæc re, q. in acquisitione thefauri vbi vnaquodque, sit Proprietate; & loquatur, nisi manifestè contineat iniquitatem; quidquid Soto vbi fupra. coarctari tenet, dicens, quod Rex non possit iusto titulo quartam, vel quinquam partem ab inuentore exigere, & sic in Hispania, hoc non esse in vto, & e. vbi etiam ex limitat, conscientia obligare, sed posse inuentorem, secundum ius commune vti, cum iustitia

totum thefaurum possidere, sed alit, & multo probabilius placet, istam l. Regiam a se præcipere, vt sit Regis, & de facto applicari Regi, & sic remanet prædicta obligatio in conscientia, vt prædictum, vt etiam dixit, & probat Salo. vbi fupra. col. 150. verfo. sed cum sales aduersus Soto vbi fupra, cum Couarr. & Castillo, & tandem inquit, quod ita est sententiam.

57 Deducitur f. etiam ex eisdem, minime posse procedere, quod existimauit Auenda. in fupra. d. 4. cap. 4. nu. 13. in 7. conclusione 1. part. cap. Prætempore, quod difpofitio noftra l. Regiam. tit. 13. lib. 6. noua collectio. Regis, non habet locum in eo, qui iam inuenit thefaurum, & apprehendit in dicto fundo Regio, quia tunc dimidia partem habebit dicti thefuri, sed loquitur in eo, qui denuntiat tantummodo, esse thefaurum, vt a iudicibus apprehendatur, & dicit Regi, & sic loquitur ante realem apprehensionem, & actualem, hoc est, in casu quod tantum sit conscientia loci, & thefuri ibi reconditi: si autem iam apprehendisset thefaurum, debe. eum dimidia pars inuentori.

Hæc namque opinio, & intelligentia Auendani f. illa omnino est, tum quia lex noftra scio dixit, *Qualquer que fupere, o yere dez v.* vt in primis illis verbis, *Supere, de cetera conscientia, & intelligentia procedat, & intelligatur, f. iur. inuentio tantum, vt ex inuentione, & apprehensione, quæ est certior conscientia, & in verbis fequentibus, ibi. O yere dez v.* vt auditum tantum significaret, tum etiam quia iura commune, & general. in confuetudinem prædictam huius Regni, quæ vbi dicit, est obligat etiam in conscientia, vt præmissimus, & quæ sic interpretatur noftram l. Regiam, vt inuentori thefaurum, illam manifestè, statim tantum debetur quarta pars thefauri inuenti: Fisco vero reliquæ quartæ partes, & ita merito Auendani in hoc reprobatur toto ore Azueed. in dist. leg. 1. numero 10.

58 Rectius autem idem Auend. vbi fupra. in 7. conclus. v. item d. docet locum procedere in prodente, & manifestante thefaurum in terminis loci, vbi ipse moratur, non vero extra eos, vel illius territorium: non enim licet fodere terram ad inquirendum thefauros, vbi quis non moratur, vt patet ex d. 4. §. 2. p. 3. & l. 3. & 4. c. 2. huius tit. 13. permittente, vbi que fodere terram, loquuntur, non quoad inueniendum thefaurum, sed mineras auri, vel alterius metalli, quod iure prebat Chaffin. & est eo Azueed. hic nom. a quæ verbis noftra l. *Donde morare o en su termino onere, o yere, probat, & veram esse cenlet opinionem hanc Auendani.*

59 Mineralia autè, & venæ auri, argenti, & cuiuscumque metalli, stando in iure nature, sunt domini fundi, & in bonis ipsius, quia illa non sunt velut thefauri absconditi supra hominum memoriam, sed velut fructus, & partus terræ fructus autem terræ sunt domini terræ, sicut & ipsa terra, cuius est dominus.

60 Hinc f. est, quod stando iuri nature, non potest aliquis emere agrum alterius, in quo sit aliquod minerale, quin manifestè illud domino vendenti, quauis seculum sit in thefauro, vt supra v. num. 1. quia cum minerale sit fructus terræ, est res ipsius venditoris, & in quam habet ius dominii, licet eum agrum, quauis eum lateat, vt et probat Salo. de iur. §. iur. c. 6. art. 5. fupra. D. Thom. opuscul. 7. col. 1307. l. ubi b. igitur in hæc specie locum remedium, l. ex eum finit. C. de re. ind. ver. d. si forte deceat, vlt. etiam in illi preuentione, dicti mineralis, quauis ignorata a principio, mereretur, quod non est iam thefauro rationibus prædictis.

est in bonis ipsius tantum, & cetera eius, ita Salo. vbi fupra.

Sed f. de his mineralibus habemus Hispani leges patrias huius tit. 13. difponentes, quod in eis feruandum est; & in super alios nouiores, dicit cum pluribus capitulis, a Rege nostro Philippo II. anno 1584. in f. in Lorenzo el Real, quæ proculdubio valida, & feruanda sunt, vt patet.

Iuxta igitur has l. particulares Hispaniæ, & huius Regni conseruandam, omnia minerata a cuiuscumque generis metalli, vbi cumque inueniantur, sunt Regis, & dicitur expensis, & aliqua parte data inuentori, & domino agri: Lex nãq; tenet huius tituli 13. statutu, omnia mineralia esse Regis, vbi cumque existant, nec licet alicui, absq; licentia, & priuilegio Regis, ea alicui quaerere, aut fodere, reuocata l. Reg. 2. in quibus contraria Simili l. 2. eiusdem tituli idem Rex nofter appropriat sibi dominium omnium mineralium, metallorum, & reuocat omnem gratiam, cuiuscumque, per sonam f. ceteros, apponitque quifiam conditiones, & modificationes. Vnde in Castellæ per huiusmodi l. sunt Regis mensura omnia & merito secund. Salo. vbi fupra. quia huiusmodi ius quidam f. uctus, & partus terra producti ab ipia dicitur, f. conscientiam, & decorem, vnde ipfius esse d. beatur, cui incumbit terra defensio, & protectio, qui est Rex. Secundo, quia non sunt quibus fructus terra, sed optima ipsius, & pignora similia, & abundantissima ditiora, quæ totum Regiam Maiestatem, & non priuatum cuiuslibet, secunt. In Regno Valentie idem obtinuit confuetudo, quæ iam habet vim legis, vt metalli omnia sint patrimonium Regis, & ita in Castellæ, & in eo Regno Valentie nemo illa potest quaerere, aut fodere, reuocata conscientia, sine licentia & priuilegio Regis, quod si contra fecerit, qui quid acciperit, deductis exp. suis, tenetur restituere vbi dicitur, quorum Rex est verus, & legitimus dominus. In his Regnis, & Proinciis standum est priuatis legibus, & confuetudinibus cuiuscumque loci, ita Salo. vbi fupra. Et rectè.

SVMARIA.

- 1 Repertus in via, vel itinere extrahitur ex prohibitis ab his Regnis, an possit iusto patris legum bonis Regis parari, & nec sequi, num. 2. referuntur ad hunc tit. 13. col. 1. 2. 3. 4. 5. 6. 7. 8. 9. 10. 11. 12. 13. 14. 15. 16. 17. 18. 19. 20. 21. 22. 23. 24. 25. 26. 27. 28. 29. 30. 31. 32. 33. 34. 35. 36. 37. 38. 39. 40. 41. 42. 43. 44. 45. 46. 47. 48. 49. 50. 51. 52. 53. 54. 55. 56. 57. 58. 59. 60. 61. 62. 63. 64. 65. 66. 67. 68. 69. 70. 71. 72. 73. 74. 75. 76. 77. 78. 79. 80. 81. 82. 83. 84. 85. 86. 87. 88. 89. 90. 91. 92. 93. 94. 95. 96. 97. 98. 99. 100.
- 2 Repertus in via per denia, & extra vias vti sunt præsumitur exportare contra aduentum, si dicitur, & cetera in u. 8.
- 3 Presumitur contra eum, qui ingreditur, vel egreditur aliter quam per portas.
- 4 Repertus cum frumento in consensibus territorii per ciuitates denenti, presumitur, quod v. e. exportare: idem præparatur in consensibus illius ciuitatis, & v. v. 1. 2. 3. 4. 5. 6. 7. 8. 9. 10. 11. 12. 13. 14. 15. 16. 17. 18. 19. 20. 21. 22. 23. 24. 25. 26. 27. 28. 29. 30. 31. 32. 33. 34. 35. 36. 37. 38. 39. 40. 41. 42. 43. 44. 45. 46. 47. 48. 49. 50. 51. 52. 53. 54. 55. 56. 57. 58. 59. 60. 61. 62. 63. 64. 65. 66. 67. 68. 69. 70. 71. 72. 73. 74. 75. 76. 77. 78. 79. 80. 81. 82. 83. 84. 85. 86. 87. 88. 89. 90. 91. 92. 93. 94. 95. 96. 97. 98. 99. 100.
- 5 Repertus cum rebus prohibitis in cabannis, in itinere ibi moram forte trahent, vel propter pinam, vel ad præbendum publicum equis, & cetera, si se ipsum parauit, & velle transferre ad domum, & ipsi ad euadendum parauit: poterit in iudicio a iudice iudicari, & n. 35.
- 6 Repertus in via exportare, & prohibitis exquiri ante prolassi, & se profert, & presumitur ad eos, qui nec voluntatem mutasse.
- 7 Exportari res prohibitas, veluti frumentum, & dicitur, si d. f. v. e. ad domum, & cetera, si non alicuius vicius, & ille negat, ratione mendacii conuincitur.
- 8 Repertus in via exportare, & prohibitis exquiri, & cetera l. b. i. v.

Consulunt ergo pro exoneratione sue conscientie, & salute anime humilimos transgressores prudentes, & rei glorios viros, quorum iudicio se subdant.

Ma tamen sententia est sub censura melius sententia, vt quomuis in praedicta specie proculdubio peccet mortaliter. vt in terminis tenet Magister Aragon, & Emanuel Rodriguez. *sup. citati quæst. 37. num. 32. cum aliis* qui nihil tamen dicunt de restitutione hoc casu faciendâ, pro it credo dicent, si ea esset faciendâ: autem censura minime ad eam faciendam teneri, quia transgressores huiusmodi minime peccant contra iustitiam commutativam, sed contra iustitiam legalem, cuius transgressio ad restitutionem non obligat iuxta communem omnium Theologorum sententiam, quam refert D. Covarr. in regula precatorum. 2. parte. §. 3. num. 5. de regul. iur. in sexto. §. num. 5. lib. 2. practicar. quæst. 162. sub num. 4. vers. nihilominus tamen. Hodie vero iure nouissimo permittit esse frumentum asportari ex his Regnis Castellæ in Regnum Portugallia soluta decima, vel certis quibusdam iuribus Regi nostro, eiusque conditoribus.

Ob eandem igitur similia damna licet imo in se sanxit nostra lex Regia prima huius tituli 18. Quæ la penam passis contra los sacadores de monedas, ayun lugar contra los Perlados y cleros y exentos, y contra qualquier persona de qualquier estado, y dignidad que sea: vtpote de bono, & conueniente Reipublice regimine, & gubernatione regens, præcipue cum clerici gratia maioris qualis, & negotiationis, id faciant, & sic causa cupiditatis, & auaritiæ quæ in eis præcipue reprobat, quia est radii omnium vitiorum, & maxime indecens statui Ecclesiastico, & religioni.

Leges namque Imperatorum regulariter clericos comprehendunt, & de op. non. nuntia. & in cap. sim. adu. torum. c. dist. iusticia. & in cap. quoniam. & in cap. de ap. tit. c. in cap. quæ autem, cum multis ibi positis. & probat, atque declarat latissime Felin. in cap. Ecclesia sancta de a. r. d. num. 37. de consuet. vbi num. 36. ad fin. cum num. sequi. id confirmat ex Beato Thoma, & summa Pisana dicens, quod leges humane, si iustæ sunt, habent vim obligatiuam in foro conscientie, & a lege æterna a qua deriuantur, iuxta illud Proverb. 8. Per nos Reges regnatis, & legum custodiamus iustitiam. Et dicuntur in istis tribus modis secundum Thom. Primo ex fine scilicet, quando ordinantur ad bonum commune. Secundo, ex auctoritate, scilicet, quando lex lata non excedit potestatem ferentis. Tertio, ex forma quando, scilicet secundum a qualitatem portionis imponunt subditi onera ad bonum commune, refert, & sequitur Mexia in præ. quæ. taxa panis. conclus. §. num. 40. † Vbi quod ex hac ratione, pragmatica taxæ panis clericos obligat, secundum Thom. de Platea, & alios quos ibi citat. quod etiam latus probauimus, plures allegando, lib. 1. præd. quæst. 160. num. 9. & 11. & Menoch. de success. etia. §. 10. num. 640. vers. & Hispania vsu. & num. 661. restatur de communi cum D. Thoma. 2. q. 96. art. 4. & 2. q. 60. art. 5. & allegat alios plures, quod in ciuile si expressè non reprobat ab Ecclesia, nec continet in se peccatum, debet oblectari in foro anime.

13 Hinc etiam est, quod statuta, & consuetudines laicorum circa conseruationem passuum, non solum ligant laicos vicinos populi, sed etiam clericos, & religiosos, qui propter conseruationem boni publici tenentur ea oblectare sub eisdem penis, secundum D. communiter in cap. quid clericus de foro comper. 166. Mexia vbi sup. ad num. 9. vbi alios citat expressè. Regia 12. hoc disponens in l. 3. lib. 1. n. m. c. h. l. Reg. quæ ex sopradictis multa est, & seruanda, vt latus probauimus libro primo practicar. quæstione quarta, numer. 3. & Bobadilla. in sua Politica de Corregidores, libro 2. cap. 15. nu. 243. cum se-

quenti. Vbi nos, & alios citat. & sequitur, dicens, nostra, & Azued. sententiam in d. l. 2. c. l. m. g. 4. receptam.

Secundo, † hac nostra sententia principalis, dum probamus decisionem nostram legis primæ, tituli 18. lib. 1. de nou. eccl. Reg. quatenus comprehendit in prohibitiuone penali extrahendi monetam ab his Regnis. Prelatos, & clericos, alioquin exemptos, esse iustam, & iudicium comprobatur, ex l. 1. c. 1. in l. 25. lib. 3. nou. eccl. lib. 1. Hogan reparacionem por las personas de qualquier qualidad, estado, o condicion, preeminencia, o dignidad que sean, asy clericos, y personas Ecclesiasticas, como Comendadores, & qualquier Orden, & Canales, y Conduanes, y ducen, & y donzellos, que estuueren en su jurisdiccion sin exceptar persona alguna, que en la tal ciudad, villa, o lugar tuuere pan de lo que se portuocare, que denon, y pueden vender, y se manden, y aprometen a que lo vendan, segun lo fuere por ellos repartido. De qua l. Regalate egimus, lib. 1. præd. q. 13. Ratio namque illius legis, & quæ ea sustinetur est, propter bonum commune, & totius Reipublice necessitatem, & sustentationem. Et præd. in proposito citat Bobadilla. in sua Politica de Corregidores, lib. 2. cap. 18. loquens: En el reyno que sobrare a los Obispos, Clerigos, y Monasterios que se les pudiese tomar, y por asy la parte que se repartiere entre los probos, & darlos en pan cocido, aunque ellos lo contra gan: idem Bobadilla. libro 2. c. 13.

Tertio, † ex resolutione plurimorum Doctorum, quos refert, & sequitur Bobadilla in sua Politica de Corregidores, lib. 2. c. 18. n. 245. quæ habet, quod statuta laicorum clericis, vt vicinis conuenientia, quæ tunc sunt contraria suis priuilegiis, sed præter ea ipsos ligant, & comprehendunt, & proculdubio in ipsi fauorabilibus.

Denique, † & propin terminis, hanc nostram resolutionem principalem tangere videtur Ripa in tract. de re. 16 me. ad confirmand. ubi n. 122. cum sequenti. nempe in statutum vetans exportari frumentum, aliaue res liget personas Ecclesiasticas exportantes, vel exportationes eorum annonam: & reuoluit, quod si vium, vel frumentum sit recollectum ex prædictis Ecclesiis, clarum est, quod statuta laicorum non ligant personas Ecclesiasticas, nec bona Ecclesiarum, cap. Ecclesia sancta de a. r. d. de consuetudine Thom. Primo ex fine scilicet, quando ordinantur ad bonum commune. Secundo, ex auctoritate, scilicet, quando lex lata non excedit potestatem ferentis. Tertio, ex forma quando, scilicet secundum a qualitatem portionis imponunt subditi onera ad bonum commune, refert, & sequitur Mexia in præ. quæ. taxa panis. conclus. §. num. 40. † Vbi quod ex hac ratione, pragmatica taxæ panis clericos obligat, secundum Thom. de Platea, & alios quos ibi citat. quod etiam latus probauimus, plures allegando, lib. 1. præd. quæst. 160. num. 9. & 11. & Menoch. de success. etia. §. 10. num. 640. vers. & Hispania vsu. & num. 661. restatur de communi cum D. Thoma. 2. q. 96. art. 4. & 2. q. 60. art. 5. & allegat alios plures, quod in ciuile si expressè non reprobat ab Ecclesia, nec continet in se peccatum, debet oblectari in foro anime.

de Corregidores, c. 1. n. 266. vbi etiam probat, prædictam ampliationem. Ex hac igitur communi resolutione, ad quam se remittit Ripa vbi sup. bene delecta videtur, Ripam in similibus terminis nostræ legis prohibentis pecuniam, siue monetam extrahi ab his Regnis comprehendere clericos, Ecclesiasticos, & personas respectu bonorum suorum patrimonialium: sed in terminis eisdem nostræ l. primæ hoc simpliciter, & in distincte probauit Azued. in præsentis. 20. & 21. Quæ sententia vera est in distincte in quocunq; genere pecunie, siue monetæ, quam Prelati, & ceteri clerici, atq; alii exempti extrahere minime possunt ab his Regnis per se, neque per alios ob rationes supra adductas ad distinctionem nostræ legis primæ sub penis in ea contentis.

Ceterum quæstio, & resolutio Ripæ prænarrata minime conuenit ad nostram, de qua in hac l. agimus: si quidem si iuxta illam esse iudicanda, & decidenda noscia quæstio, sequeretur inde, quod moneta redacta ex prædictis Ecclesiis possit libere extrahi ab his Regnis. Hoc autem minime est dicendum, & præterea Rip. non loquitur in moneta, in qua diuersa est ratio: sed in vino, & frumento, & similibus ad annonam pertinentibus ex prædictis Ecclesiis recollectis: in quibus speciebus, tanquam rebus existentibus Ecclesie, merito vt statutum prohibens exportari similia, eas non comprehendat, quia licet contra libertatem Ecclesie: At pecunia & moneta redacta ex fructibus Ecclesiarum est genus, & in eo cessat priuilegium rebus Ecclesie concessum: quia prædicta pecunia non est in specie res Ecclesie, sed pretium ipsius: Et ideo l. nostra dum loquitur in prelati, & clericis, & alijs exemptis, vt contra eos habeant locum penæ impostæ contra extractores monetæ ab his Regnis, recte procedere videtur ratione boni communis, & propter communem utilitatem horum Regnorum, quæ omnes respicit, & tangit, tam laicos, quam Ecclesiasticos, & personas, & quia moneta non colligitur ex prædictis Ecclesiis, sed fructus, qui locati sunt pretio communi.

18 Denique † resolutio Ripæ communis, de qua sup. in vino, & frumento aliusq; vitualibus de patrimonio clericorum recollectis, nescio an iure procedere possit: cum etiam in his libertas Ecclesiastica frangi videatur, si extrahi in omne non possent. Vnde merito opinio contraria, & sic glossantur, quorum supra meminimus, in præd. admittit tunc quæ sententia, atque decretis diuersorum iudicum, super hoc latas in fauorem clericorum, in causa Cleri civitatis de Xerez, Archiepiscopatus Hispani. super chirographis, vel schedulis dandis clericis per Praetorem civitatis (quas vulgo vocant de Guia) ad extrahendum vinum, & fructus Ecclesiasticos, quæ Praetor denegavit sub pretextu, quod dicti clerici negotiabantur, in eum finem, vt gabellam soluerent: quo viuo Vicarius Hispaniensis inhiuit Praetorem ad petitionem clericorum: Praetor declinavit eius iurisdictionem, & negotium ad Regium Praetorem Hispaniæ per viam violentiæ delato, fuit remissum ad dictam Vicarium, & declaratum, ipsum vim non inferre, & iterum ad Regium Consilium Supremum, ubi fuit de claratum, non habere locum venire, vt veniebat: & ita cum hoc Vicarius processit in causa vsque ad sententiam diffinitivam, quam proferuit in fauorem clericorum, & cum ab eis fuisset appellatum, & causa commissa per Reuerend. Nuntium Hispaniæ ad iudicium, & eorum consilium, index Apolloniensis electus præfatus sententiam Vicarij Hispaniensis confirmavit, & in se restituit clericis, quod eis fuerat ablatum: a qua vitium sententia fuit appellatum, & negotio per viam violentiæ delatum ad Consilium Regium rationis inter dominicæ, remittitur iterum fuit ad iudicium Ecclesiasticum, & ita fuit finita prædicta l. 12. Sed postea ad instantiam Regi Fiscalis, Rex nos fecit

Philippus Secundus commisit Præsidibus Castellæ, & Andiarum, & rei dominicæ, & alijs duobus Conditibus Consilij Supremi, vt de nouo de causa cognoscerent, & iustitiam facerent, atque administrarent, qui simul congregati, & te diligenter inspecta, deciderunt: quod index secularis cum solo iuramento clericorum eis concederet (schedules de Guia, ad expeditiõnem librum fructuum beneficiatum, vel patrimonialium, non vero fructuum vinearum, quas conducerent, vel alias, & quod ab eis exigere tur de his iura debita, prout huic Capitulo Ecclesie Cinitateni fuit restitutum per Agentem Generalem totius status Ecclesiastici Hispaniæ Martini residentem.

Sed si dubitetur, an clericus sit negotiator necne in supra dictis rebus extrahendis, verum index Ecclesiasticus, vel secularis cognoscere debeat, vel possit, de his iudicibus, agimus in nostro tractatu de gabellis 3. parti.

Sed † quomuis hæc in vidualibus de prædictis Ecclesiis, & patrimonij clericorum recollectis procedant, vt prædictum, in alijs tamen rebus vetitis, quæ non sint reuoluitæ ex prædictis Ecclesiis, & patrimonij clericorum, bene procedit decisio nostræ l. 12. quæ licet loquat in Prelatis, & clericis, aliusque exempti monetam extrahentibus ab his Regnis, idem tamen est in ceteris prædictis rebus vetitis, nempe per legem, quam res statuta ciuitatum, & villarum, amplex locorum, veluti frumentum, vinum, & cetera vitæ, quæ ex prædictis a iurisdictione, quæ hæc res sunt etiam vetitæ propter bonum vniuersale clericorum, & laicorum, ita in terminis, amplians nostram legem, tenet Bobadilla. in sua Politica de Corregidores, lib. 2. c. 18. n. 117. quid generaliter loquitur, de bet in illi, & limitari, vt procedat iuxta prædictam ampliationem in vino, frumento, & alijs vitualibus vetitis, præterquam in recollectis ex prædictis Ecclesiis, & patrimonij clericorum per supra dicta.

19 Eius tamen circa prædicta obseruandum, quod si clericus Ecclesiasticusque personæ extrahentes ab his Regnis monetam, aliaue res exportari prohibitas, non sunt conueniendi super hoc, nec penæ esse que contra eos coram iudice seculari, sed coram suo Ecclesiastico competente, sicut in simili casu in clerico, nempe inuenio cum artibus, vt perna delationis ammonum contra cum peti non possit coram iudice seculari, sed Ecclesiastico, tenet Platea in §. in rem l. l. l. 1. de iudi. iudic. colum. 4. in ver. sitem nunquid, sequitur Menoch. de success. etia. §. 10. num. 640. vers. denique, & notat quod sequitur sumus, plures alios citando, lib. 1. præd. quæst. 160. num. 9. & 11. & Menoch. de success. etia. §. 10. num. 640. vers. denique, vbi resoluimus, quod respectu capionis ammonum, index secularis, ipsiusq; minister, possit clericum quemcumq; arma portantem eis spoliare. Respicitur vero alterius penæ pecuniariæ, vel correctionis in personam clerici faciente propter delationem ammonum veterum, coram suo iudice Ecclesiastico sit conueniendus. Idem probat Petrus Platea, de delict. 1. tom. cap. 1. num. 25. & 26. Mexia in pragmat. taxa panis, conclus. §. numer. 38. cum sequenti. & Salced in præd. crim. Bernard. Diaz, cap. 55. vers. pro quo etiam, pag. 107. cum sequenti. & nosce ferens Azued. in l. 4. numer. 2. cum sequenti. tituli 8. lib. 1. & plurius alios citans, bene probat, & confirmat, atque communem profiteretur nouissime Bobadilla in sua Politica de Corregidores, lib. 2. cap. 18. num. 66. cum sequenti. vbi quod ita prædicatur indobis in his Regnis, & numer. 67. limitat in duobus casibus habita licentia superioris, quæ son yndo camino, o a su heredad, licet fateatur esse sustentabilem contrariam sententiam Redin, nempe vt etiam quoad condemnationem penæ pecuniariæ sit index secularis competens contra clericos delinquentes arma, sicut etiam spoliandos eos præd. & sarmis, Resoluitur.

16 me. ad confirmand. ubi n. 122. cum sequenti. nempe in statutum vetans exportari frumentum, aliaue res liget personas Ecclesiasticas exportantes, vel exportationes eorum annonam: & reuoluit, quod si vium, vel frumentum sit recollectum ex prædictis Ecclesiis, clarum est, quod statuta laicorum non ligant personas Ecclesiasticas, nec bona Ecclesiarum, cap. Ecclesia sancta de a. r. d. de consuetudine Thom. Primo ex fine scilicet, quando ordinantur ad bonum commune. Secundo, ex auctoritate, scilicet, quando lex lata non excedit potestatem ferentis. Tertio, ex forma quando, scilicet secundum a qualitatem portionis imponunt subditi onera ad bonum commune, refert, & sequitur Mexia in præ. quæ. taxa panis. conclus. §. num. 40. † Vbi quod ex hac ratione, pragmatica taxæ panis clericos obligat, secundum Thom. de Platea, & alios quos ibi citat. quod etiam latus probauimus, plures allegando, lib. 1. præd. quæst. 160. num. 9. & 11. & Menoch. de success. etia. §. 10. num. 640. vers. & Hispania vsu. & num. 661. restatur de communi cum D. Thoma. 2. q. 96. art. 4. & 2. q. 60. art. 5. & allegat alios plures, quod in ciuile si expressè non reprobat ab Ecclesia, nec continet in se peccatum, debet oblectari in foro anime.

18 Denique † resolutio Ripæ communis, de qua sup. in vino, & frumento aliusq; vitualibus de patrimonio clericorum recollectis, nescio an iure procedere possit: cum etiam in his libertas Ecclesiastica frangi videatur, si extrahi in omne non possent. Vnde merito opinio contraria, & sic glossantur, quorum supra meminimus, in præd. admittit tunc quæ sententia, atque decretis diuersorum iudicum, super hoc latas in fauorem clericorum, in causa Cleri civitatis de Xerez, Archiepiscopatus Hispani. super chirographis, vel schedulis dandis clericis per Praetorem civitatis (quas vulgo vocant de Guia) ad extrahendum vinum, & fructus Ecclesiasticos, quæ Praetor denegavit sub pretextu, quod dicti clerici negotiabantur, in eum finem, vt gabellam soluerent: quo viuo Vicarius Hispaniensis inhiuit Praetorem ad petitionem clericorum: Praetor declinavit eius iurisdictionem, & negotium ad Regium Praetorem Hispaniæ per viam violentiæ delato, fuit remissum ad dictam Vicarium, & declaratum, ipsum vim non inferre, & iterum ad Regium Consilium Supremum, ubi fuit de claratum, non habere locum venire, vt veniebat: & ita cum hoc Vicarius processit in causa vsque ad sententiam diffinitivam, quam proferuit in fauorem clericorum, & cum ab eis fuisset appellatum, & causa commissa per Reuerend. Nuntium Hispaniæ ad iudicium, & eorum consilium, index Apolloniensis electus præfatus sententiam Vicarij Hispaniensis confirmavit, & in se restituit clericis, quod eis fuerat ablatum: a qua vitium sententia fuit appellatum, & negotio per viam violentiæ delatum ad Consilium Regium rationis inter dominicæ, remittitur iterum fuit ad iudicium Ecclesiasticum, & ita fuit finita prædicta l. 12. Sed postea ad instantiam Regi Fiscalis, Rex nos fecit

19 Eius tamen circa prædicta obseruandum, quod si clericus Ecclesiasticusque personæ extrahentes ab his Regnis monetam, aliaue res exportari prohibitas, non sunt conueniendi super hoc, nec penæ esse que contra eos coram iudice seculari, sed coram suo Ecclesiastico competente, sicut in simili casu in clerico, nempe inuenio cum artibus, vt perna delationis ammonum contra cum peti non possit coram iudice seculari, sed Ecclesiastico, tenet Platea in §. in rem l. l. l. 1. de iudi. iudic. colum. 4. in ver. sitem nunquid, sequitur Menoch. de success. etia. §. 10. num. 640. vers. denique, & notat quod sequitur sumus, plures alios citando, lib. 1. præd. quæst. 160. num. 9. & 11. & Menoch. de success. etia. §. 10. num. 640. vers. denique, vbi resoluimus, quod respectu capionis ammonum, index secularis, ipsiusq; minister, possit clericum quemcumq; arma portantem eis spoliare. Respicitur vero alterius penæ pecuniariæ, vel correctionis in personam clerici faciente propter delationem ammonum veterum, coram suo iudice Ecclesiastico sit conueniendus. Idem probat Petrus Platea, de delict. 1. tom. cap. 1. num. 25. & 26. Mexia in pragmat. taxa panis, conclus. §. numer. 38. cum sequenti. & Salced in præd. crim. Bernard. Diaz, cap. 55. vers. pro quo etiam, pag. 107. cum sequenti. & nosce ferens Azued. in l. 4. numer. 2. cum sequenti. tituli 8. lib. 1. & plurius alios citans, bene probat, & confirmat, atque communem profiteretur nouissime Bobadilla in sua Politica de Corregidores, lib. 2. cap. 18. num. 66. cum sequenti. vbi quod ita prædicatur indobis in his Regnis, & numer. 67. limitat in duobus casibus habita licentia superioris, quæ son yndo camino, o a su heredad, licet fateatur esse sustentabilem contrariam sententiam Redin, nempe vt etiam quoad condemnationem penæ pecuniariæ sit index secularis competens contra clericos delinquentes arma, sicut etiam spoliandos eos præd. & sarmis, Resoluitur.

nus se semper præcise opinionem Ioan. de Platea, sequentium, tenentium contrarium, & securius & iudicium, & ita communiter præcise.

21 Ex quibus Mexia dicitur. conclus. 5. numero 71. cum sequenti. idem recte probat in clericis vendentibus frumentum ultra taxam Regie pragmatice, ut debeant quidem per iudicem Ecclesiasticum capi, & puniri, non veto per laicam: & limitat tamen, nisi quando iudex Ecclesiasticus requisitus dictam pecuniam clerico infligere recusat, aut negligens esset, plus ve debito differet, sicque accipiendum esse ait, quod tradit D. Couarr. præf. quæstion. capit. 33. volum. penultima dicens fortassis Ecclesiasticum iudicem non teneri mulctare clericos transgressores illius pragmatice, pœna per eam statuta, sed posse eos alius pœnis iuris Canonici, & pecuniaria mulcta eos punire, argumento eorum, quæ in armorum usu lege Regia vetito, tradunt Ioann. Faber. & alii, quos librefert, quorum memimus, dicto libro 1. præf. caron quæstionum, quæstion. 12. numero 5. nempe ut procedat, quando sufficienter puniret si leuem pœnam imponeret: nam tunc iudex secularis posset se intromittere, & vicque ad debitam pragmatice eiusdem pœnam supplere, ex communi opinione Alciati, in capit. 1. de offic. ord. in glof. fin. & aliorum, quos ibi refert, præcipue Couarr. libro 2. variarum, capit. 10. numero 6. & Anton. Gomez. 3. tom. variarum capit. 1. numero 20.

Hæc tamen Mexia limitatio mihi non placet contra clericum, in quem nullam potestatem, aut iurisdictionem in prædictis specie habet iudex: & uicus, sed superior Ecclesiasticus eum tunc aduocandi, si inferior iniuste procederet, aut omiserit, vel denegauerit facere iustitiam, non tamen vilo pacto iudex laicus. Alias enim esset superior iudicis Ecclesiastici, quod est absurdum, & nullomodo concedendum. Nec communis opinio adducta per Mexi. pro sua limitatione quicquam viget, quia loquitur in criminibus mixti fori contra laicos: non vero in clericis, in quos nullam iudex secularis habet iurisdictionem, nisi sine de gradati, & ad eum relaxati pro punitione in casibus, in quibus hoc de iure locum habet.

23 In proposito igitur nostræ legis, in quo paulo ante loquebamur, eodem modo distinguendum est, ut quidem clerici deprehendantur extrahentes res vetitas, possint se spoliari per iudices, & ministros iustitiæ secularis, pro aliis vero pœnis contra ipsos infligendis, conueniri non possint coram iudice seculari, sed coram suo competenti Ecclesiastico conueniendi necessario sunt, quod & comprobatur extradiis per nos, libro 1. præf. caron quæst. 4. per totam circa intellectum, leg. 12. tit. 3. libro 1. non collect. Regie, de quibus supra in hac quæstione egimus, & in terminis de quibus hic egimus, post hæc scripta inueniunt tene Bobadillam in sua Poltica de Corregidores, lib. 2. c. 18. nu. 117. ante suum.

24 Et cum his remanet bene probata, atque sua data prædicta nostra sententia, & defensio huius nostræ legis primæ. Superest vt, modo respondeamus fundamentis contrariæ partis. Eprimum quidem non obest, quia negamus, legem nostram esse contra libertatem Ecclesiasticam, quia quando lex civilis potest afferre commodum, & incommodum, non dicitur præiudicialis, nec contra libertatem Ecclesiasticam, vt probat Mexia dicitur. conclusio 5. numero 106. post Abbatem, in dict. capit. Ecclesia Sanctæ Mariæ, numero 13. de consuetudinibus: ubi bene insert & ibi Felinus, numero 66. Quinimo est introducta pro bono publico, & communi totius Regni, quo casu ob promiscuum, & totius Reipublicæ utilitatem (de qua sunt clerici) defen-

dipotest doctrina Bar. vbi supra licet alias sit communitate approbata, vt probat late Felin. in dict. capit. Ecclesia Sanctæ Mariæ numero 11. quem sequitur Couarr. in dict. regula possessor. 2. parte, §. 4. num. 2. per scriptum, præcipue ibi, quia licet communitate, quem refert & sequitur Mexia in præf. taxæ panu. prima conclusio 31.

Nec obstat quod nostra hæc lex prima expresse loquatur, ac disponat contra clericos, & personas Ecclesiasticas, & sit contra primum membrum distinctionis, Bar. in dict. l. de quibus, & in dict. l. cum de populo, vt supra diximus, Ergo non valet ex defectu iurisdictionis, Nam vt scribit Panormitan. in repetitione dict. cap. Ecclesia Sanctæ Mariæ, volum. 5. ante num. 16. post alios Doctores, & Felin. ibi 15. volum. ante numerum 41. quod limitatur ea communis sententia, vt non procedat, quando huiusmodi lex fundata sit super naturali ratione: tunc namque comprehendit clericos ipsos, & personas Ecclesiasticas, super quibus disponitur non quidem ratione civilis legis, & quatenus per se legalem potestatem est lata, sed ex vi naturalis rationis, super qua fundatur, argumento, capit. pastoralis, de fide instrument. & eorum, quæ afflicta tradit in præiudicio consilii. Neap. quæst. 7. num. 2. Nec enim text. civilis eo, quod nominatim meminerit clericorum, odio dignus haberi debet sed potius laude, & gratia, vt cum Mencha. lib. 1. conuersus, vsu fructus cap. 1. num. 9. vers. ergo omnes, probat Mexia vbi supra dict. conclusio 3. n. 30. §. 2. & text. in d. Ecclesia Sanctæ Mariæ, & d. c. quæ Ecclesia de consuetudine, & cap. fin. de rebus Eccles. non alien. loquitur, & procedunt in statutis, & consuetudinibus laicorum solum odiosis, & que grauam clericis inferunt, illa enim clericos non ligant, nec respiciunt, & ita accipienda sunt, dict. auctoris, & irrita. C. de sacrosanct. Eccles. & d. cap. 1. de consuetudinibus, & cap. clericis, de iudicio, & cap. causam, de re iud. cum similib. secundum eundem Mexi. ibi, nu. 34. & 37. inquit esse receptum, vt tenes leges civiles, que circa res humanas, caducas, & terrenas disponunt, clericis tenere, non secus quam laicos, nisi quibus casibus per leges Canonicas in ius civilis specialiter est derogatum, cap. 1. & 2. de oper. non num. de est communis opinio secundum Mencha. de iusticiat. §. 10. numero 87. quod probat cum aliis Mexia vbi supra, num. 37. vbi numer. 38. præcipue hoc probat, quando lex civilis non facit notabile præiudicium personis Ecclesiasticis, tunc namque feruari debet etiam inter clericos, vt ex pluribus docet Felin. in dict. cap. Ecclesia Sanctæ Mariæ, numero 18. & 90. & cum ad obuiandum fraudibus est sancita, etsi in consequentiam contra Ecclesiam veniat, vt in notabili casu, in facti contingentia consilii Petrus Ancharan. consilio. 11. factum super quo peritur. & Gozadin. consilio 5. incipientes, in in quæstione, n. 22.

Sed lex nostra prohibet, laicos & clericos extrahere ab his Regnis monetam, & c. ob bonum commune, & totius Regni utilitatem, atque ad obuiandum fraudibus naturali ratione, & æquitate fundata, vt nostra Regia abundant potius diuinit, & victualibus, aliisque ad vitam humanam per ægendam necesse statibus naturalibus egentibus, quam ad exteros detrahatur, quia charitas bene ordinata incipit seipso, Ergo iusta est, & seruanda.

Præterea vt inquit Fortuuius Gasfia de ritum, §. que 29. refert, & sequitur Couarr. in 4. 2. part. cap. 6. num. 18. & 19. cum sequentibus, lex Principis secularis in quacunque disponat, etiam si mentionem clericorum faciat, si iusta sit, & honesta nec canonibus contraria, feruari debet, quod & sequitur Mexia vbi supra, num. 11. addens ubi 12. ex Hostius. in capit. fin. de solutio. Abb. & Felin. in dict. capit. Ecclesia Sanctæ Mariæ. Regulam esse, quod leges civiles clericos comprehendant, quos refert, & sequitur Carolus Ruman, consilio quarto propositus in themate, 5. volum. 5. numero 11.

Nec limitationes Polni vbi supra ad hanc regulam, noram casum comprehendunt, & vna supra dicta, quæ dicitur statum laicorum liget clericos, & quando non, videndum est Taberius Decian. regulam negatiuam ponens cum ampliationibus, & limitationibus in primo toto tracta. cron. lib. 2. cap. 3. num. 3. cum pluribus sequentibus. Eundem patrem negatiuam probauimus lib. 1. p. 1. d. quæstion. 12. num. 2. & idem Decian. primo tom. lib. 2. cap. 9. numero. 19. & noticum Bobadilla. in sua Poltica de Corregidores lib. 2. cap. 18. num. 66. ad finem.

Secundum etiam fundamentum contrariæ partis de sententia communi, que habet, quod statutum prohibens bona in eum, qui subditus non sit, alienari, minime comprehendit Ecclesiam, non obest, quia illa non procedit, quando statutum Reipublicæ communitati conueniat, maxime ad eius, vel tutelam, vel regimen, quod res quodam in Ecclesiam, aut clericos minime transeant, vt si transferantur: tunc enim statutum id validum erit, & aduersus Ecclesiam obtinebit, vt cum Cardin. consil. 44. 1901. Croco in dict. §. dicit. col. 24. & ibi L. 2. c. 1. num. 4. & Federicus de Denis, consil. 37. incipit. statum communitati probat D. Couarr. vbi supra in vers. hoc etiam filiat, quos etiam citat in hunc sensum intelligendum iuxta has cotas allegatas, lib. 3. præf. quæstion. 17. & 18. num. 279. Eandem sententiam cum Couarr. & ceteris probat Mexia in pragmatice taxæ panu. 1. conclusio 1. n. 18. licet concilians dictas opiniones contrarias, nempe eo nunc in prædictam cum alia contraria, quas retulit Tiraguelus post leges commuales glof. 6. num. 108. & 109. Ex exemplum huius rei habemus apud Felin. in dict. cap. Ecclesia Sanctæ Mariæ, num. 11. nempe quando non fiat notabile præiudicium Ecclesie, & appareat aliqua causa rationabilis, per quam moti fuerint statuent, veluti si statutum disponat, quod certa bona, que sunt in consubibus, non alienentur in non sustinentes onera, ne possit contingere finium variatio, vel quod alique domus, que sunt ad usum publicum, (licet sint singulorum,) non possint transferri in non subditum, ne fornicaret quod ab illo, in quem translatæ fuerint, non possint haberi in locationem pro vsu publico, vt quia ille locare nollet, vel non sine magno emolumento, in quo præiudicium fieret communi.

SVMARIA.

- 1 Coloni clericorum pro fructibus beneficiorum, & Ecclesiarum circa extrahitionem totum & territorium an sint priuilegiati, & an sint ipsius clerici, & Ecclesia, & numerus sequent. vsu suum. 4. cum seq. quæ nos gaudent prædicto priuilegio.
- 2 Coloni gaudent priuilegio Ecclesie, & quomodo intelligatur, numer. 10.
- 3 Statutum, quo capitur, quod coloni Ecclesiarum sentantur pro vsu soluere collectæ non valet.
- 4 Coloni Ecclesie quo ad fructus a solo separatos, qui sunt in dominio ipsorum, non gaudent priuilegio Ecclesie, nec eius immunitate.
- 5 Coloni Ecclesie circa fructus eius quando gaudent priuilegio Ecclesie, & quando non: optima distinctio.
- 6 Coloni Ecclesie eximuntur ad decimas, licet ipsa Ecclesia non renouat, & quomodo hæc intelligatur.
- 7 Coloni Ecclesiarum colonas, & administrantes earum bona, & personarum Ecclesiasticarum, & in earum, vel eorum domibus, & fundis habitantes, gaudent exemptione Ecclesiastica a quoad id, quod attinet ad Ecclesias, & personas Ecclesiasticas, & non plura.
- 8 Coloni partiarum, & villas Ecclesiarum, vel clericorum in parte fructuum, quam accipiunt, non habent immunitatem.
- 9 Cuius non tenentur in rebus suis difficultates pati pro communi Ecclesie.

12 Statutum prohibens frumentum asportari, licet etiam conueniat frumentum ad Ecclesiam.

13 Coloni Ecclesie semper pro eis rata est excentus, quando alias vniuersi gravantur, & aliter colonos sui deus non reperiret, vel suos reperiret, multo minorum pensionem, & redditum Ecclesie pro liberatione suorum prædiorum redderet.

14 Coloni Ecclesie tenentur ad collectas pro totum rate, præmaxima quando pro portione fructuum sunt impostæ: idem est de aliis oneribus, & impostis pro restituenda via, pontibus, & fontibus, tribus consuetudinibus, vt in num. 17. sed hoc reperitur ad Ecclesiam, vel a redditu deducens, vel reputans, vt in nu. 16.

17 Coloni quando ex casibus priuilegiis completi intelliguntur.

18 Concessio immunitatis in dubio censetur esse personalis, & si non transit ad singulares successores.

QUESTIO XXXIX.

In eadem l. 1. & seqq.

Quæstio 1. vbi dicitur, an eo casu, quo lex, vel statutum vetans vinum, vel frumentum, aliaque vitellia exportari a territorio non comprehendit, nec ligat clericos Ecclesiasticosque personas, veluti in fructibus beneficiorum, & Ecclesiarum, licet & comprehendat colonos Ecclesiarum.

Evidetur, prima quidem facie parte negatiua probanda, quia si non ligat Ecclesiam, non ligaturum colonos, & gaudent namque coloni priuilegio Ecclesie, cap. non minus, de immunit. Eccles. l. 2. C. de Episcopo, & de re. 2. in c. Ecclesiarum seruis, 2. quæst. 2.

Secundo quia, si non liceret colonis Ecclesiarum libere exportare fructus perceptos super bonis Ecclesie, per inditendum laderetur Ecclesia, quæ non inueniret colonos ita facilliter, nec qui tanto pretio conducerent prædia Ecclesiastica, ac si prædictis colonis permitteretur exportatio fructuum: Sed statuta, quæ per inditendum laderent Ecclesiam, non valent quatenus Ecclesia præiudicatur cap. finem de immunit. Eccles. lib. 6. & ideo non valet statutum, quod coloni teneantur pro Ecclesia soluere collectas, quia per inditendum præiudicatur Ecclesie, secund. Bald. in l. 1. C. de Episcopo, & cler. Angliæ auctum, de non alien. 8. quia vero. Ergo nec hoc statutum, de quo agimus, vel lex ligat colonos Ecclesie.

Sed his non obstantibus, contrarium in terminis nostræ quæstionis verius esse credit Ripa in tract. de re. iud. ad conferendum vbi. num. 127. argum. in eisdem tenendum, quia coloni Ecclesie quoad fructus a solo separatos, qui sunt in dominio ipsorum, non gaudent priuilegio Ecclesie, nec eius immunitate, iuxta glof. vbi non negatiuam, ubi etiam arguit contra emtores reddituum clericorum, in Clementina præfata, de censibus, & ibi communiter DD. tenent Dominicus, & Philip. Franc. in c. quamquam colit in 6. Dy. Bar. l. mel. & communiter DD. Legiste. in l. licitatio, §. si ff. de publica, & vbi ex quibus, & aliis pluribus quos citat, hæc appellat communem sententiam Rip. vbi sup. & Villalobos in vsu. Ecclesia num. 3. Cauallan. in tract. de vsu. ubi. num. 153. Diuen. reg. 120. A. 97. Guid. Pape singul. 273. latius Menoch. consil. 178. n. 8. Vincent. Carrot. qui supra dicitur, & alios plures in idem citat in tractat. locat. & colit. 2. §. tit. de colit. in 30. f. 210. Ex quibus omnibus colligitur, hæc esse communem resolutionem, vt si quis bona sint exempta, & priuilegiata, sequantur quemcumque possiderem, dammodo retineantur nomen: & sic fructuaris, vel colonus non tenentur ad collectas, onera & gabelas, super illis impostas,

- 6 Exportans frumentum vsus sui causa. & postea mutato proposito illud vendens, non incidit in penam statuti.
- 7 Exalians a Regno ab eo extrahens bona sua, non incidit in penam legis, vel statuti: similiter, nec alij similes de quibus ibi.
- 8 Deprehensus intra duas leucas consensum horum Regnorum, cum rebus vendi, pro similitate casu exportare velle, & possint propria auctoritate capi, statuta seruanda.
- 9 Agros portans marces, & nomen mercatoris domini venum in fardis, vel sacco non est molestandum.
- 10 Petillas, videlicet vel publicanos, aut publicanos, an possint licentiam concedere alicui exportandi res vitas extra Regnum ad hoc, ut extra sit deprehendatur excusatus, vel non a penam. & in i. l. 1. & 13.
- 11 Inducti licentia ad vendendum panem eodem pretio, quo venditur, libere, an excuset a penam in foro exteriori, & inter alios cap. 1.
- 12 Licentia Regis ad extrahendum res vitas a Regno exsequutionis panem mandata, si in totum, durante termino licentia, ad alios non potuit sufficere, etiam quoad res vitas nondum extrahendum, extrahendum etiam post pro dicto termino.
- 13 Extrahens equum, vel numerum ad hunc Regnum, quos ante a hunc exportauerat, an incidat in penam statuti, vel legi exportare eis prohibentis.

Q U Æ S T I O X L I I I.

QUERO vterius: an sint alij casus, vel causæ excusantes frumentum, & alios res vitas, ex quibus res desolentur, vel supra enumeratas in questione precedenti. In quo primo loco consilio eum, qui propter infortunium timorem inimicorum excusasse sine distinctione togendo, is namque non incidit in penam statuti, vel legis punientis extra dictum dum blandum ponantem, text. & ibi nosat Angelus. Quia sit fugiunt, quam legem in quodam. in primis, si de adulterio, Suarez. 2. al. quodam. in 2. Aulis in cap. 52. Pract. in glossa in la merra. num. 16. Metia in pragmat. export. can. 1. in i. l. 1. in i. l. 1. Bobadilla in sua pul. de Corrigit. res lib. 4. cap. 5. num. 36.

- 1 Idem testis eo, qui propter timorem pellis, sic ausu-git, v. probant Metia & Bobadilla vbi supra.
- 2 Similiter, qui excusatur propter timorem, vel penam extra territorium ex causa transitus, scilicet mandando lo causa, si quis post bene. Cetero istis, prius ubi notant Bald. & Salycet. Burfolus. Angelus. Paulus & communiter Doctores in l. 1. etia. §. sed si quis ff. de legat. 1. Rip. in tract. de her. iud. ad confirmand. vbi num. 119. cum sequent. est communis secundum Iul. Clar. in 2. tra. 1. r. in i. l. 1. quæst. 32. 7. Item, vobis item quæst. & alij ibi. quos refert, & sequitur Metia vbi supra, num. 27. & inter eos Andreas de Isero. in rub. 1. 2. in Regal. colam. 11. dicentem, quod si quis veniet ultra mare cum equis & armis, & transierit per Regnum Sicilia, ex quo arma & equi non possunt extrahi, sine Regis mandato, poterit ipsos libere, sine penam extra Regnum, sine licentia Regis ad locum domicilii conducere, per text. in l. si quis post bene. Hanc causam sequuntur, & approbant etiam Boetius de i. l. 17. & Petegim. de iure ff. lib. 6. tit. 1. num. 20. vers. si licentia. Ruffi in 2. tom. consil. Franca. tit. 1. de pane mercat. artic. 2. vbi ubi statuit ergo, & in fin. illius artic. quos ad hoc refert, & sequitur Bobadilla vbi supra, dicit num. 36. & Azucud. in l. 1. num. 1. tit. 1. hoc lib. 6. vbi alios allegat, sed apud Mediolanum de consuetudine firmatur totum contrarium, & illi qui volunt per transitum conducere, tenentur impetrare licentiam a Magistrato secundum Iul. Clar. vbi supra.
- 4 Licentiam si est potestatem metretam vini gustus vel vsus causa exportare: cessat enim tunc ratio prohibitionis, nec non & cupiditas acquirendi, qua nuntur l. 1. bini

tit. ibi: Cetero in la. causa de generatio. Et in super ad est necessitas vitas, & idem excusatur ubi extrahat, non enim est mens Principis, & legislatoris similia prohibentis propter bonum publicum horum Regnorum, necessitas ad vitam, & sustentationem vestare, sed cupiditatem acquirendi in praedictum eorum; Prohibito itaque non extenditur, nisi ultra vias necessitatis causam, ut tenent communiter Doctores, in d. Littera §. sed si quis. & Ioan. Oros. in l. solent ff. de off. Preconis, l. 1. num. 20. Et in terminis hunc casum excipiunt per text. ibi; nec solum causa. Bald. & Salycet. in l. 1. C. quæ res exportari non debent. & Iusm l. 2. num. 26. ff. de iuris iud. cum not. iudic. Felix in cap. 1. de honorand. num. 2. de iudicio. communis secundum Ripam in tract. de re iud. ad confirmand. vbi num. 109. Bonenotus. Strach. in tract. de mercat. 4. 2. 1. num. 26. aliter lib. 4. diffinit. cap. 1. Metia vbi supra, num. 29. & 30. vbi dicit communem Iul. Clar. in praedictis. cum in §. si quis. 28. ff. de iur. 7. num. 4. Aulis vbi supra, num. 28. & Ripam cap. 2. in glo. de mercaderia. num. 5. & Azucud. in d. l. 1. num. 1. vbi alios allegat, & Bobad. vbi supra, ubi ampliat etiam, Et vna causa est, vna o. mas de trigo. para la p. resion de su casa, & lo necesario, segun su g. nio, y familia, vbi allegat plurimos alios Doctores hoc tenentes, & communem aliam, atque eam probant, in l. 3. tit. 7. §. 1. ibi: Pero si el vino otro traxere a p. rta. lamente algun a cosa que oviere e m. n. s. f. r. v. m. i. n. o, o para su com. p. n. i. a, asi como para su vestir, o para su calzar, o para su vivienda, non tunc timor bene que de portar ego de lo que para ego traxere, & non lo vendiere, & ibi Gregor. Lopez in quæst. para si, & in gloss. sequitur Iul. Clar. in l. 1. lib. 6. quæ loquitur in terminis necessitatis proximæ, servata eius forma, & Azucud. in l. 7. num. 2. & 3. tit. 11. hoc lib. 6. Est bonum text. de iure communi pro hac sententia in l. vniuersi. C. de v. r. g. l. & communis. Vbi ¶ possi. dens prædica extra in c. r. i. t. i. o. n. i. u. m. potest portare absque v. e. l. i. g. i. o. s. e. l. i. c. e. n. d. o, s. e. m. e. n. t. u. m. n. e. c. e. s. s. a. r. i. u. m. ad seminandum in suis prædiis, quia vsus sui gratia exportat, ut per Ripam vbi supra dicit. num. 109. Vnus tamen apud Mediolanum seruat oppositum, nam tales etiam pro vsu suo exportantes puniuntur, prout ceteri omnes.

Imo ¶ etiam si quis a principio exportet frumentum vsus sui causa, & postea mutato proposito illud vendiderit, non incidit in penam statuti, ex doctrina Bart. post alios in d. Littera §. sed si quis ff. de legat. 1. Sequitur Ripa, plures referens, vbi supra, num. 112. vbi num. 13. hoc verum intelligit, si consistit de primo proposito, quod extraxerit causa sui vsus: alios pro sumitur ab initio habuisset, propositum vendendi pro usum repetitur, secundum Bart. vbi supra per text. in l. sed & Iulianus §. proinde. & §. sed si bini iudic. ff. ad Marc. l. 1. in præfatione de viroque reser. d. num. 27. Et nos alios allegantes lib. 2. prædica quæst. 18. num. 15. & 16. In terminis pragmatice prohibentis emi titulum ad reuendendum, Aulis in no. s. r. u. r. e. r. m. i. n. i. n. in cap. 52. Pract. in la tierra, num. 18. & 20. Et plurimos congerens Bobadilla vbi supra, d. lib. 4. cap. 5. num. 39. tit. C. & per Iul. Clar. in l. 1. num. 77. liter. B. qui ¶ in priori loco idem esse censet: Si saliendo vno de y suariado del Reyno, sacarse juntamente, o si vno dando mandasse a otro que est aua fuera del Reyno, alguno cosa de la prohibida, y se la com. n. a. s. e. o. si con cosas vedadas andu. s. i. s. s. e. vno de transito, y pass. por el distrito de vna parte a otra, como se el fater, o mercader que est a en el puerto, y raja andu. s. i. s. s. e. por el distrito y rayas, comprando, y empleando su dinero en mercaderias, o pagando sus deudas, y fusse de buena fama, no a. c. o. s. t. u. m. b. r. a. d. o, ni sobre cosa deste delito, ex Paul. de Peto de Syndic. verb. titell. cap. 1. num. 3. O si con imperio del viento y mar, arribasse a lugar prohibido, o si el ganado y en lo huyendo pass. se la raya, o estando ocupado el camino entre que en lo vedado, & sembrado, o si alguno lleuasse la car. ga de

de trigo al molino crecava para molerlo, o a la alqueria v. r. a. n. a. para sembrarlo, o el que lo lleuara para sacarlo del Reyno, arribando a la tornata, y dolosa a su casa de su esposa. n. e. a. p. o. n. e. a. l.

¶ Que ¶ limitaciones æque sunt, atque procedunt in casu Regis, l. 3. hoc tit. 11. nempe, quando aliquis intra duas leucas consensum horum Regnorum reperitur cum rebus vitas, antequam eas portaret, præsumit namque illa, quod animo de ferendi, & exportandi eas a Regno deferret, ac proinde perimit eas propria auctoritate capere. Item his, de quibus ibi. Hæc namque regula non procedit in præiuratis casibus, veritatem telolumus supra. l. 1. h. u. s. i. t. i. n. i. q. u. a. s. t.

¶ Idem ¶ est, si el arriero lleuasse escrito en los fardos, o sacos la marca, y nombre del mercader docto sellas, quia tunc est molestia inferri non potest, ut in l. Barry. hippiana. C. de cursu vbi lib. 1. vbi id in terminis notat B. v. e. n. t. u. M. A. s. f. a. r. & probatur vbi §. de bella. num. 2. quos refert, & sequitur Bobadi vbi supra, d. num. 39. ad fin. litera A. addens, que auoque ex istis casibus ¶ oritur, padan las guardas tomar las cosas vedadas, y desaminar a los passajeros, el juez de de confederar, si justamente puede condenarles.

¶ Obseruandum ¶ tamen est, quod potestas, siue iudex, seu gabellarius, vel publicanus, non potest licentiam præstare alicui exportandi res vitas, quod si concedat non excusatur a pena, sicut nec potestas excusatur, ut in l. 1. C. de comment. lib. 12. & ibi Doctores, & tenet Gardin. & Iusm. Aulis in d. cap. 52. Pract. in glossa la tierra, num. 28. Vbi etiam quod punitur potestas, seu officialis, qui perimit exportari contra denentiam, tenequit ei, cui dedit licentiam extrahendi, restituere omne damnatum; & quod talis licentia inualida sit, & a pena non excuset, testatur esse communem opinionem Metia in pragmat. taxa panis, conclus. 1. num. 25. sequitur Azucud. in l. 1. num. 4. hoc tit. 11. & Bobadilla d. lib. 4. cap. 5. num. 42. & refert alios plures idem Bobadilla lib. 3. cap. 5. num. 97.

¶ Tamen ¶ ibi dicit, quod vendentes panem eorum vltra taxam, cum licentia iudicis, nempe: Quando se prigono, que vendia cada vno al precio que quisiere el panecido, certus est, quod excusatur a dolo, & pena in foro exteriori, & quod ita vidit determinatum per superiores in his terminis, licet non excusentur in foro consensitæ a culpa, & restitutionem secundum ipsum ibi, litera D. in gloss. & num. 66. in text. & idem dicit lib. 4. cap. 5. num. 45.

Hoc ¶ moderatur in casibus ab eo telatis, nempe: Que pueda el Corregidor dar licencia a los que salen fuera del Reyno, para que saquen el dinero necesario para el gasto de sus personas, criadas y bestias, de y. a. s. f. l. a. d. a. y buela, segun lo que atenga la calidad de las personas, lo necesario necesario, vnde in d. l. 1. hoc tit. 11. & aus tal vez passando algun Caualtero, y lleuando algunas piezas, o baxilla de plata para su seruicio, constandole dello, y dando si fuere posible fianças de tornalo, se le podra dar licencia para sacarlo. Et idem esse de armis & equis pro suo vsu, & seruicio opportunis, secund. Metiac. lib. 1. controuers. illis. cap. 25. num. 4. in fin. sic intelligentiam nostram hanc l. d. l. 1. hoc lib. 6. ad fin. vers. 1. T mandamos que las penas, & ex forma d. l. 1. est seruanda circa predictas licentias, secundum Bobadilla vbi supra, nempe: Que el juez arbitro la cantidad de dinero que pueda gastar el pasajero, por la informacion y juramento que hicere, y de aquella a de llevar passaportes, y con los Caualteros, y señores, y personas de calidad passajeros, podra alargar mas esto, segun Menchaca, fin que se pueda con razon tomar sospita siniestra contra el juez por esta razon.

¶ Similiter ¶ etiam, qui habet licentiam Regiam ad extrahendas res vitas, & incipiet, ea durante, aliquas ex eis extrahere, & antequam omnes possit extra-

here, sicut tempus licentia, vel extractio claudetur, possit, hoc non obstante, residuum exportare, si credimus Ioan. Andr. Burro, & alios in cap. 2. & in cap. fin. de constitut. & Cattel. in l. 1. Tauri, in gloss. en los dichos lugares, quos refert, & sequitur Bobadilla vbi supra, num. 41. vbi refert aliam causam Andree de Isero, in tit. qua sint Regal. in feud. num. 5. Si el que sacasse cauallos ordinarios de los Reynos, los quiesse traydo de Reynos estranos, y los tornasse a sacar, y passasse con ellos a otros Reynos, o aquellos, sin disminuir la provision, y sustancia de la cosa prohibida, sed inquit, & bene, hoc cum difficultate prædicari potest, si orden del Rey.

S Y M M A R I A.

- 1 Extrahens farinam ab his Regnis, an comprehendatur sub legibus prohibentibus extrahi panem, & carum panem, & numerum sequuntur sed num. 2. probatur pari assuetudine.
- 2 Farina non est noua species, nec diuersa fermento, sed ea, qua primo latuit, deinde potius apparet.
- 3 Legato frumenti, non comprehenditur farina.
- 4 Mensura non minus est obseruanda, quam verba.
- 5 Leges prohibentes extrahi ab his Regnis frumentum, & cetera restrictione publicam prohibitionem horum Regnorum.
- 6 Extensio est licita vbi agitur principaliter de favore publico: etiam secundario, ut in nam. 5.
- 7 Statuta paralia & exorbitantia, ex identitate rationis extenduntur de similibus ad similia.
- 8 Extensio non est facienda in corollariis etiam ex maiori ratione, nisi quando ratio finalis est scripta in lege corrigente.
- 9 Frumenti appellatio generalis omnia ad vitium necessaria comprehenduntur.
- 10 Frumenti appellatio omnia veniunt, que arista continentur, nempe triticum, hordeum, siligo, spelta, & alia id genus.
- 11 Frumentum strictum capitur pro specie nobis tritici, & sic ex consuetudine frequenter capitur.
- 12 Farina est panis, qui prohibetur extrahi ab his Regnis.
- 13 Panis coctus comprehenditur sub prohibitione legum bini Regni, ne ab his Regnis extrahatur panis.
- 14 Hordeum hoc est, cenada, non comprehenditur sub prohibitione extrahendi frumentum.
- 15 Frumenti simplicis appellatio, specialis, & propria significatione propter excellentiam intelligitur de grano, quo ritur ad panem ferendum.
- 16 Promittens decem corbes frumenti, intelligitur promississe de tritico.
- 17 Hordeum in favorabilibus Republica intelligitur sub nomine panis, sicut in edictis.
- 18 Appellatione panis, vel tritici in contrahibus, & vltimis voluntatibus, vbi sit stricta interpretatio, non comprehenditur, nisi solum triticum.

In l. 2. tit. 18. lib. 6. Nouæ Collection. Regiæ.

Q U Æ S T I O X L I V.

QUERO, l. 25. tit. 18. lib. 6. nouæ collect. Regiæ tenetur, i. Que ninguno sea ofido de sacar fuera de los Reynos pan, ni legumbres, lo cierto es, que an huius l. dispositio locum habet in extrahentem farinam: Hanc quaestionem latissime examinant Doctores pro, & contra in diuersis locis, quos congerunt Moderniores, præcipue Ripa in tract. de remed. ad confirmand. vbertat. num. 43. cum plurib. sequent.

1. *Is. Clar. in suo pract. crim. in §. quæst. de hær. 7. vers. si. p. 1. et sequens. p. 1. V. in fine. ubi comm. opin. verb. statum prohibent. in quibus limitatio. Rebuff. in l. frugem. 77. vers. si. & prohibent. ff. de verb. signific. Mexia in pragmatice taxæ panis. tit. 4. num. 2. cum sequ. Menoch. lib. 4. p. 1. §. 1. vbi sequ. D. Azced. in hac l. 25. num. 6. cum sequent. dicitque referunt contrarias opiniones: vnam negatiuam nempe vt extrahens farinam, nõ incurrat omnem statum pr. hibentis extrahi bladum, siue frumentum, quam tenet Dynus in l. quæstio in §. illud ff. de leg. 3. & Gardin. in trad. malef. in rubr. de rebus non export. contra dicit. d. quæst. 4. vers. si. in p. dicit. dicens, ita fuisse Padovæ iudicatum, nec non & Alberti. in 2. p. 1. statum. quæst. 7. vbi se statuit, ita tenent communiter Doctores, & quod ita videt de facto seruari; quæ ad hoc referunt Iulius Clarus, & Azced. vbi supra, quia eius fundamenta nuncupatim recitat, delimita Ripa vbi supra, Alteram affirmatiuam videlicet, quod tale scilicet statum locum habet etiam in extrahente farinam; quam tenet Bart. in d. l. quæstio in §. illud num. 1. Et testat esse communem et Ripa Vitius vbi supra. Sed ego non inuenio in meo libro Ripam eam affirmare, esse communem, sed tantum eam sequi. Et vt vni, quod Iulius Clarus inquit, quod ipse se ipse vidit eam seruare, quod inuitat etiam extrahens farinam, quia alias de facili fieret fraus legi. Tandem hanc probat Mexia vbi supra, & Rebuff. in d. vers. si. prohibent. et per Menoch. & Azced. 2. supra. apud quos sunt videoda fundamenta huius sententiæ, quæ etiam plures citans, sequitur nobilissime Bobad. in sua p. 1. de Correçtores, lib. 4. cap. 5. num. 25. ad quem locum se remittit idem auctor lib. 3. c. 3. num. 35. Et est magis communis opinio secundam eundem ibidem, numero 15.*

2. Ego t. prob. hanc secundam opinionem affirmatiuam, quæ mihi senior, & magis communiter secretæ videntur a Doctores, qui scripserunt post temp. ora Bart. & hoc tenent inter alia præcipuis fundamentis. 1. Primum, quia farina non est noua species, nec diuersa a frumento, sed ea quæ primo latitabat, detecta potius apparet, l. ad id, §. cum quis ff. de acqu. rer. dom. no. 1. 2. Secundo, quia et si verum sit, quod appellacione frumenti ex vi & proprietate vocabuli non comprehendatur farina, & ideo si aliter legatur frumentum, non censetur legata farina, secundum d. l. in l. 1. §. C. de fr. ff. de litem cap. 1. Bart. & d. in d. §. illud vbi etiam gloss. ff. Ripa vbi supra. num. 47. Menoch. vbi supra. num. 8. quia communis vbi loquendi reprobatur. At tamen ex mente statumum prohibito statum de frumento facta, extenditur ad farinam, patet, quoniam ratio & mens statumum fuit, prouidendi, ne prouentur penuria & carestia frumenti per exportationem eius, quæ ratio limitat etiam in exportatione farinæ: & sic in vtroque, ne populus fame pereat, & sic frans legi. seu statum hanc fundam. Guad. Pa. 2. quæst. 77. Ripa vbi supra, & ceteris vbi supra. Ergo etiam in farina locum habere debet eiusdem dispositio, & prohibito l. 1. vbi supra, in §. de ver. ob. ff. de iur. non minus esta, blenda, quam verba leg. 6. nominis & rei. S. vbi supra, ex l. glo. ff. de ver. ob. ff. de iur. intelligencia vbi supra, in §. de. Et in terminis statum probat Rolanda Valle, consil. 7. 2. num. 34. cum plurim. sequentibus volum. 1.

3. Neque t. obstat, quod sumus in penalibus, & odiosis, in quibus exteño fieri non debet, vt in reg. odia de reg. 6. iur. in 6. & regul. in partic. cod. tit. in 6. Nam t. respondemus, id statum respicere publicam vtilitatem principaliter, vt patet, & exprimit nostra, l. 25. in principio, ibi: *Mouiamus par el precho comun, y de mis Reynos que el proprio es.* Ex procedunt enim legis, vel cuiuslibet alterius dispositionis sumus ratio eius finalis, & mens præcipua legislatoris, vel disponens, sicut cum materia ff. de hered.

insit. de quo alibi latissime egimus. Et t. vbi agitur de favore publico, licita est exteño ex identitate rationis, l. illud. C. de sacrosanctis eccles. re. iur. Bart. in l. quemadmodum, num. 4. C. de agris, & consil. 11. dicens, quod licet lex penalibus & odiosa extra significatum proprium nullatenus extendatur, vt in dicitur iuris, tamen vbi exteño tendit ad finem Reipublicæ, im debemus eam extendere, sicut legem fauorabilem, sequitur Euerard. a ratione legis larga, amplæ & ceteris, vnde dicitur, *quando lex penalibus.* Et sequuntur alii plures, quos citat Didac. Petez. in rubr. tit. 1. lib. 3. ord. 10. num. 47. post medium. Quintimo in proposito nostro non est exteño, sed virtualis, & mentalis comprehendit locum habet. Quod t. procedit, vbi agitur de favore publico secundario, hoc modo in §. ff. de conditio. & demonstr. Et etiam in penalibus, cetera. S. hoc Senatus Consultum, & vbi supra, in §. notat. ff. de leg. 1. Felinus in cap. translatio. colum. 5. de consuet. Illopoio. in pract. criminali. §. aggressor. num. 5. c. vbi plura congerit. Similiter t. statuta penalibus & exorbitantia ex identitate rationis extenduntur de similibus ad similia, sicut in Baldum in cap. 1. §. par. quæst. prima caus. benef. amiat. Et licet sint qui contendant in hoc tenent, hæc tamen est communis sententia secundam Iason. in l. §. de in iur. voc. Felin. in proclama. Gregor. verb. Gregorius, colum. 5. de respicit. velle Ripa, & de remed. ad consuetud. vbi citat. num. 18.

4. Similiter t. licet in correçtois non sit facienda exteño, etiam ex maiore rationis, iuxta tradita per gloss. & Doctores, in autibus quæ allicion. C. de sacrosanct. eccles. vbi Iason. num. 21. affirmat, hanc esse veram, & communem conclusionem, atque regulam. At tamen hoc non procedit, quando ratio finalis est scripta in lege corrigenda, sicut in l. §. de conditio. num. 22. prout contingit in nostra lege, ibi: *Mandamus per precho comun, y de mis Reynos que el proprio es.* Ecce rationem expr. a proemialibus, que est finalis dispositio, vt prædiximus, & vni taliter comprehendit vtrumque: Ergo habemus inuenim.

5. Præterea in prohibitione totum negatur, gloss. in l. hoc genus ff. de conditio. & demonstr. Rebuff. vbi supra, & Azced. vbi supra. num. 12. Tertio me mouet ad tenendam hanc sententiam affirmatiuam, noua sed vni tenentur consideratio: nempe, quod Doctores de hac re agentes, loquuntur in statuto prohibente extrahi bladum, vel frumentum, & in ea specie ad huc quod prædiximus, probant, & bene. Licet t. frumentum dicatur, quod a se tenet, eius tamen appellacione generalis, cuius ad victum necessaria comprehenditur, vt videtur gloss. in rubr. de canon. frumentum Roman. l. vbi supra, hoc est inuis generalis per l. §. ff. ad l. nullam, de annas. Innoteges allegatæ per glossam contrarium probant, ideo aliter ex mente & verbis d. l. frugem ff. de verbor. signific. dicit ibi Rebuff. vbi supra, frum. cum. Appellacione t. frumenti omnia venite, que arilla continentur, nempe triticum, hordeum, siligo, s. alia, & cetera id genus, gloss. in l. C. de conu. in p. iur. l. hær. lib. 10. vbi Lucas de Penna. t. Capitur enim strictius pro specie nobilitate. Et licet confiderandine frequenter capitur, vt probat Rebuff. qui supra, vt etiam quod large capitur pro omni blado, iuxta gloss. in l. non debet. ff. ad munitio.

6. At t. nostra l. Regia 25. in sua prohibitione, nec loquitur in blado, nec in frumento, nec in tritico, sed generalius prohibet, *Que ninguno sea estado de sacar fuera de los Reynos pan, ni legumbres: pan le harinapan es como el trigo, pax se haze del trigo, y de la harina el pan para cocer, y toda es una misma especie y este nombre pan comprehendido lo vno y lo otro;* idque manifeste probatur in pragmatice, anni 71. et in capitulo del pan co. 2. 0. in ver. *pued an comar.*

comar, y tomen, & ceteris. Et pan en grano, y en harina, & ceteris. Ergo labarinas pan: Vtrumque igitur est panis, distinctum tamen vnum ab alio, quia vnum est, in grano, & aliud in farina: Cum igitur nostra loquatur simpliciter, in pan, nec dicat, in grano, in farina, & in vtroque sit eadem ratio prohibitionis, vtrumque comprehendit ex propria vi, & significacione vocabuli.

7. Quibus sit, vt patet ostendit, sub prohibitione huius l. comprehendatur, quod plerique ex supra citatis auctoribus tenuerunt, in simili statuto, præcipue Ripa vbi supra, num. 52. & Merin in pragmatice taxæ panis, l. illud conclus. 4. num. 3. Barrios de l. 77. num. 5. & ceteris. d. l. 25. num. 15. Vbi improbat. Auiles, contrarium tenentem, in cap. 1. 2. Præterea, gloss. in l. terra. n. 10. dicens, quod fallitur, quia est eadem ratio prohibitionis in vtroque, & hoc maxime procedit, ne fiat fraus statuto, vel legi l. hanc legi. ff. de lib. seruand. Rom. vbi supra, sequitur Bobadill. d. lib. 4. cap. 1. num. 43. Etque magis communis opinio, quod sub prohibitione extrahendi panis comprehendatur panis coctus, & quod eum extrahens incurrat in eadem penam, secundum eundem Bobadill. lib. 3. cap. 3. num. 65.

8. Hoc eum tamen, hoc est, coctus, non continetur sub prohibitione extrahendi frumentum, sicut in An. l. in l. vni supra, ff. de verbor. obligat. Barro. in l. frugem, per gloss. in §. de ver. signific. Plat. in l. modis, C. de susp. & p. 1. & ceteris. lib. 1. num. 1. Auiles in d. l. 25. in gloss. in l. terra. n. 10. Ripa, loquens in hordeo, spelta, & auena, iuxta communem vsum loquendi, in d. vbi supra, de remed. ad l. 25. in §. de ver. signific. Plat. in l. modis, C. de susp. & p. 1. & ceteris. lib. 1. num. 1. Auiles in d. l. 25. in gloss. in l. terra. n. 10. Ripa, loquens in hordeo, spelta, & auena, iuxta communem vsum loquendi, in d. vbi supra, de remed. ad l. 25. in §. de ver. signific. Plat. in l. modis, C. de susp. & p. 1. & ceteris. lib. 1. num. 1. Auiles in d. l. 25. in gloss. in l. terra. n. 10. Ripa, loquens in hordeo, spelta, & auena, iuxta communem vsum loquendi, in d. vbi supra, de remed. ad l. 25. in §. de ver. signific. Plat. in l. modis, C. de susp. & p. 1. & ceteris. lib. 1. num. 1. Auiles in d. l. 25. in gloss. in l. terra. n. 10. Ripa, loquens in hordeo, spelta, & auena, iuxta communem vsum loquendi, in d. vbi supra, de remed. ad l. 25. in §. de ver. signific. Plat. in l. modis, C. de susp. & p. 1. & ceteris. lib. 1. num. 1. Auiles in d. l. 25. in gloss. in l. terra. n. 10. Ripa, loquens in hordeo, spelta, & auena, iuxta communem vsum loquendi, in d. vbi supra, de remed. ad l. 25. in §. de ver. signific. Plat. in l. modis, C. de susp. & p. 1. & ceteris. lib. 1. num. 1. Auiles in d. l. 25. in gloss. in l. terra. n. 10. Ripa, loquens in hordeo, spelta, & auena, iuxta communem vsum loquendi, in d. vbi supra, de remed. ad l. 25. in §. de ver. signific. Plat. in l. modis, C. de susp. & p. 1. & ceteris. lib. 1. num. 1. Auiles in d. l. 25. in gloss. in l. terra. n. 10. Ripa, loquens in hordeo, spelta, & auena, iuxta communem vsum loquendi, in d. vbi supra, de remed. ad l. 25. in §. de ver. signific. Plat. in l. modis, C. de susp. & p. 1. & ceteris. lib. 1. num. 1. Auiles in d. l. 25. in gloss. in l. terra. n. 10. Ripa, loquens in hordeo, spelta, & auena, iuxta communem vsum loquendi, in d. vbi supra, de remed. ad l. 25. in §. de ver. signific. Plat. in l. modis, C. de susp. & p. 1. & ceteris. lib. 1. num. 1. Auiles in d. l. 25. in gloss. in l. terra. n. 10. Ripa, loquens in hordeo, spelta, & auena, iuxta communem vsum loquendi, in d. vbi supra, de remed. ad l. 25. in §. de ver. signific. Plat. in l. modis, C. de susp. & p. 1. & ceteris. lib. 1. num. 1. Auiles in d. l. 25. in gloss. in l. terra. n. 10. Ripa, loquens in hordeo, spelta, & auena, iuxta communem vsum loquendi, in d. vbi supra, de remed. ad l. 25. in §. de ver. signific. Plat. in l. modis, C. de susp. & p. 1. & ceteris. lib. 1. num. 1. Auiles in d. l. 25. in gloss. in l. terra. n. 10. Ripa, loquens in hordeo, spelta, & auena, iuxta communem vsum loquendi, in d. vbi supra, de remed. ad l. 25. in §. de ver. signific. Plat. in l. modis, C. de susp. & p. 1. & ceteris. lib. 1. num. 1. Auiles in d. l. 25. in gloss. in l. terra. n. 10. Ripa, loquens in hordeo, spelta, & auena, iuxta communem vsum loquendi, in d. vbi supra, de remed. ad l. 25. in §. de ver. signific. Plat. in l. modis, C. de susp. & p. 1. & ceteris. lib. 1. num. 1. Auiles in d. l. 25. in gloss. in l. terra. n. 10. Ripa, loquens in hordeo, spelta, & auena, iuxta communem vsum loquendi, in d. vbi supra, de remed. ad l. 25. in §. de ver. signific. Plat. in l. modis, C. de susp. & p. 1. & ceteris. lib. 1. num. 1. Auiles in d. l. 25. in gloss. in l. terra. n. 10. Ripa, loquens in hordeo, spelta, & auena, iuxta communem vsum loquendi, in d. vbi supra, de remed. ad l. 25. in §. de ver. signific. Plat. in l. modis, C. de susp. & p. 1. & ceteris. lib. 1. num. 1. Auiles in d. l. 25. in gloss. in l. terra. n. 10. Ripa, loquens in hordeo, spelta, & auena, iuxta communem vsum loquendi, in d. vbi supra, de remed. ad l. 25. in §. de ver. signific. Plat. in l. modis, C. de susp. & p. 1. & ceteris. lib. 1. num. 1. Auiles in d. l. 25. in gloss. in l. terra. n. 10. Ripa, loquens in hordeo, spelta, & auena, iuxta communem vsum loquendi, in d. vbi supra, de remed. ad l. 25. in §. de ver. signific. Plat. in l. modis, C. de susp. & p. 1. & ceteris. lib. 1. num. 1. Auiles in d. l. 25. in gloss. in l. terra. n. 10. Ripa, loquens in hordeo, spelta, & auena, iuxta communem vsum loquendi, in d. vbi supra, de remed. ad l. 25. in §. de ver. signific. Plat. in l. modis, C. de susp. & p. 1. & ceteris. lib. 1. num. 1. Auiles in d. l. 25. in gloss. in l. terra. n. 10. Ripa, loquens in hordeo, spelta, & auena, iuxta communem vsum loquendi, in d. vbi supra, de remed. ad l. 25. in §. de ver. signific. Plat. in l. modis, C. de susp. & p. 1. & ceteris. lib. 1. num. 1. Auiles in d. l. 25. in gloss. in l. terra. n. 10. Ripa, loquens in hordeo, spelta, & auena, iuxta communem vsum loquendi, in d. vbi supra, de remed. ad l. 25. in §. de ver. signific. Plat. in l. modis, C. de susp. & p. 1. & ceteris. lib. 1. num. 1. Auiles in d. l. 25. in gloss. in l. terra. n. 10. Ripa, loquens in hordeo, spelta, & auena, iuxta communem vsum loquendi, in d. vbi supra, de remed. ad l. 25. in §. de ver. signific. Plat. in l. modis, C. de susp. & p. 1. & ceteris. lib. 1. num. 1. Auiles in d. l. 25. in gloss. in l. terra. n. 10. Ripa, loquens in hordeo, spelta, & auena, iuxta communem vsum loquendi, in d. vbi supra, de remed. ad l. 25. in §. de ver. signific. Plat. in l. modis, C. de susp. & p. 1. & ceteris. lib. 1. num. 1. Auiles in d. l. 25. in gloss. in l. terra. n. 10. Ripa, loquens in hordeo, spelta, & auena, iuxta communem vsum loquendi, in d. vbi supra, de remed. ad l. 25. in §. de ver. signific. Plat. in l. modis, C. de susp. & p. 1. & ceteris. lib. 1. num. 1. Auiles in d. l. 25. in gloss. in l. terra. n. 10. Ripa, loquens in hordeo, spelta, & auena, iuxta communem vsum loquendi, in d. vbi supra, de remed. ad l. 25. in §. de ver. signific. Plat. in l. modis, C. de susp. & p. 1. & ceteris. lib. 1. num. 1. Auiles in d. l. 25. in gloss. in l. terra. n. 10. Ripa, loquens in hordeo, spelta, & auena, iuxta communem vsum loquendi, in d. vbi supra, de remed. ad l. 25. in §. de ver. signific. Plat. in l. modis, C. de susp. & p. 1. & ceteris. lib. 1. num. 1. Auiles in d. l. 25. in gloss. in l. terra. n. 10. Ripa, loquens in hordeo, spelta, & auena, iuxta communem vsum loquendi, in d. vbi supra, de remed. ad l. 25. in §. de ver. signific. Plat. in l. modis, C. de susp. & p. 1. & ceteris. lib. 1. num. 1. Auiles in d. l. 25. in gloss. in l. terra. n. 10. Ripa, loquens in hordeo, spelta, & auena, iuxta communem vsum loquendi, in d. vbi supra, de remed. ad l. 25. in §. de ver. signific. Plat. in l. modis, C. de susp. & p. 1. & ceteris. lib. 1. num. 1. Auiles in d. l. 25. in gloss. in l. terra. n. 10. Ripa, loquens in hordeo, spelta, & auena, iuxta communem vsum loquendi, in d. vbi supra, de remed. ad l. 25. in §. de ver. signific. Plat. in l. modis, C. de susp. & p. 1. & ceteris. lib. 1. num. 1. Auiles in d. l. 25. in gloss. in l. terra. n. 10. Ripa, loquens in hordeo, spelta, & auena, iuxta communem vsum loquendi, in d. vbi supra, de remed. ad l. 25. in §. de ver. signific. Plat. in l. modis, C. de susp. & p. 1. & ceteris. lib. 1. num. 1. Auiles in d. l. 25. in gloss. in l. terra. n. 10. Ripa, loquens in hordeo, spelta, & auena, iuxta communem vsum loquendi, in d. vbi supra, de remed. ad l. 25. in §. de ver. signific. Plat. in l. modis, C. de susp. & p. 1. & ceteris. lib. 1. num. 1. Auiles in d. l. 25. in gloss. in l. terra. n. 10. Ripa, loquens in hordeo, spelta, & auena, iuxta communem vsum loquendi, in d. vbi supra, de remed. ad l. 25. in §. de ver. signific. Plat. in l. modis, C. de susp. & p. 1. & ceteris. lib. 1. num. 1. Auiles in d. l. 25. in gloss. in l. terra. n. 10. Ripa, loquens in hordeo, spelta, & auena, iuxta communem vsum loquendi, in d. vbi supra, de remed. ad l. 25. in §. de ver. signific. Plat. in l. modis, C. de susp. & p. 1. & ceteris. lib. 1. num. 1. Auiles in d. l. 25. in gloss. in l. terra. n. 10. Ripa, loquens in hordeo, spelta, & auena, iuxta communem vsum loquendi, in d. vbi supra, de remed. ad l. 25. in §. de ver. signific. Plat. in l. modis, C. de susp. & p. 1. & ceteris. lib. 1. num. 1. Auiles in d. l. 25. in gloss. in l. terra. n. 10. Ripa, loquens in hordeo, spelta, & auena, iuxta communem vsum loquendi, in d. vbi supra, de remed. ad l. 25. in §. de ver. signific. Plat. in l. modis, C. de susp. & p. 1. & ceteris. lib. 1. num. 1. Auiles in d. l. 25. in gloss. in l. terra. n. 10. Ripa, loquens in hordeo, spelta, & auena, iuxta communem vsum loquendi, in d. vbi supra, de remed. ad l. 25. in §. de ver. signific. Plat. in l. modis, C. de susp. & p. 1. & ceteris. lib. 1. num. 1. Auiles in d. l. 25. in gloss. in l. terra. n. 10. Ripa, loquens in hordeo, spelta, & auena, iuxta communem vsum loquendi, in d. vbi supra, de remed. ad l. 25. in §. de ver. signific. Plat. in l. modis, C. de susp. & p. 1. & ceteris. lib. 1. num. 1. Auiles in d. l. 25. in gloss. in l. terra. n. 10. Ripa, loquens in hordeo, spelta, & auena, iuxta communem vsum loquendi, in d. vbi supra, de remed. ad l. 25. in §. de ver. signific. Plat. in l. modis, C. de susp. & p. 1. & ceteris. lib. 1. num. 1. Auiles in d. l. 25. in gloss. in l. terra. n. 10. Ripa, loquens in hordeo, spelta, & auena, iuxta communem vsum loquendi, in d. vbi supra, de remed. ad l. 25. in §. de ver. signific. Plat. in l. modis, C. de susp. & p. 1. & ceteris. lib. 1. num. 1. Auiles in d. l. 25. in gloss. in l. terra. n. 10. Ripa, loquens in hordeo, spelta, & auena, iuxta communem vsum loquendi, in d. vbi supra, de remed. ad l. 25. in §. de ver. signific. Plat. in l. modis, C. de susp. & p. 1. & ceteris. lib. 1. num. 1. Auiles in d. l. 25. in gloss. in l. terra. n. 10. Ripa, loquens in hordeo, spelta, & auena, iuxta communem vsum loquendi, in d. vbi supra, de remed. ad l. 25. in §. de ver. signific. Plat. in l. modis, C. de susp. & p. 1. & ceteris. lib. 1. num. 1. Auiles in d. l. 25. in gloss. in l. terra. n. 10. Ripa, loquens in hordeo, spelta, & auena, iuxta communem vsum loquendi, in d. vbi supra, de remed. ad l. 25. in §. de ver. signific. Plat. in l. modis, C. de susp. & p. 1. & ceteris. lib. 1. num. 1. Auiles in d. l. 25. in gloss. in l. terra. n. 10. Ripa, loquens in hordeo, spelta, & auena, iuxta communem vsum loquendi, in d. vbi supra, de remed. ad l. 25. in §. de ver. signific. Plat. in l. modis, C. de susp. & p. 1. & ceteris. lib. 1. num. 1. Auiles in d. l. 25. in gloss. in l. terra. n. 10. Ripa, loquens in hordeo, spelta, & auena, iuxta communem vsum loquendi, in d. vbi supra, de remed. ad l. 25. in §. de ver. signific. Plat. in l. modis, C. de susp. & p. 1. & ceteris. lib. 1. num. 1. Auiles in d. l. 25. in gloss. in l. terra. n. 10. Ripa, loquens in hordeo, spelta, & auena, iuxta communem vsum loquendi, in d. vbi supra, de remed. ad l. 25. in §. de ver. signific. Plat. in l. modis, C. de susp. & p. 1. & ceteris. lib. 1. num. 1. Auiles in d. l. 25. in gloss. in l. terra. n. 10. Ripa, loquens in hordeo, spelta, & auena, iuxta communem vsum loquendi, in d. vbi supra, de remed. ad l. 25. in §. de ver. signific. Plat. in l. modis, C. de susp. & p. 1. & ceteris. lib. 1. num. 1. Auiles in d. l. 25. in gloss. in l. terra. n. 10. Ripa, loquens in hordeo, spelta, & auena, iuxta communem vsum loquendi, in d. vbi supra, de remed. ad l. 25. in §. de ver. signific. Plat. in l. modis, C. de susp. & p. 1. & ceteris. lib. 1. num. 1. Auiles in d. l. 25. in gloss. in l. terra. n. 10. Ripa, loquens in hordeo, spelta, & auena, iuxta communem vsum loquendi, in d. vbi supra, de remed. ad l. 25. in §. de ver. signific. Plat. in l. modis, C. de susp. & p. 1. & ceteris. lib. 1. num. 1. Auiles in d. l. 25. in gloss. in l. terra. n. 10. Ripa, loquens in hordeo, spelta, & auena, iuxta communem vsum loquendi, in d. vbi supra, de remed. ad l. 25. in §. de ver. signific. Plat. in l. modis, C. de susp. & p. 1. & ceteris. lib. 1. num. 1. Auiles in d. l. 25. in gloss. in l. terra. n. 10. Ripa, loquens in hordeo, spelta, & auena, iuxta communem vsum loquendi, in d. vbi supra, de remed. ad l. 25. in §. de ver. signific. Plat. in l. modis, C. de susp. & p. 1. & ceteris. lib. 1. num. 1. Auiles in d. l. 25. in gloss. in l. terra. n. 10. Ripa, loquens in hordeo, spelta, & auena, iuxta communem vsum loquendi, in d. vbi supra, de remed. ad l. 25. in §. de ver. signific. Plat. in l. modis, C. de susp. & p. 1. & ceteris. lib. 1. num. 1. Auiles in d. l. 25. in gloss. in l. terra. n. 10. Ripa, loquens in hordeo, spelta, & auena, iuxta communem vsum loquendi, in d. vbi supra, de remed. ad l. 25. in §. de ver. signific. Plat. in l. modis, C. de susp. & p. 1. & ceteris. lib. 1. num. 1. Auiles in d. l. 25. in gloss. in l. terra. n. 10. Ripa, loquens in hordeo, spelta, & auena, iuxta communem vsum loquendi, in d. vbi supra, de remed. ad l. 25. in §. de ver. signific. Plat. in l. modis, C. de susp. & p. 1. & ceteris. lib. 1. num. 1. Auiles in d. l. 25. in gloss. in l. terra. n. 10. Ripa, loquens in hordeo, spelta, & auena, iuxta communem vsum loquendi, in d. vbi supra, de remed. ad l. 25. in §. de ver. signific. Plat. in l. modis, C. de susp. & p. 1. & ceteris. lib. 1. num. 1. Auiles in d. l. 25. in gloss. in l. terra. n. 10. Ripa, loquens in hordeo, spelta, & auena, iuxta communem vsum loquendi, in d. vbi supra, de remed. ad l. 25. in §. de ver. signific. Plat. in l. modis, C. de susp. & p. 1. & ceteris. lib. 1. num. 1. Auiles in d. l. 25. in gloss. in l. terra. n. 10. Ripa, loquens in hordeo, spelta, & auena, iuxta communem vsum loquendi, in d. vbi supra, de remed. ad l. 25. in §. de ver. signific. Plat. in l. modis, C. de susp. & p. 1. & ceteris. lib. 1. num. 1. Auiles in d. l. 25. in gloss. in l. terra. n. 10. Ripa, loquens in hordeo, spelta, & auena, iuxta communem vsum loquendi, in d. vbi supra, de remed. ad l. 25. in §. de ver. signific. Plat. in l. modis, C. de susp. & p. 1. & ceteris. lib. 1. num. 1. Auiles in d. l. 25. in gloss. in l. terra. n. 10. Ripa, loquens in hordeo, spelta, & auena, iuxta communem vsum loquendi, in d. vbi supra, de remed. ad l. 25. in §. de ver. signific. Plat. in l. modis, C. de susp. & p. 1. & ceteris. lib. 1. num. 1. Auiles in d. l. 25. in gloss. in l. terra. n. 10. Ripa, loquens in hordeo, spelta, & auena, iuxta communem vsum loquendi, in d. vbi supra, de remed. ad l. 25. in §. de ver. signific. Plat. in l. modis, C. de susp. & p. 1. & ceteris. lib. 1. num. 1. Auiles in d. l. 25. in gloss. in l. terra. n. 10. Ripa, loquens in hordeo, spelta, & auena, iuxta communem vsum loquendi, in d. vbi supra, de remed. ad l. 25. in §. de ver. signific. Plat. in l. modis, C. de susp. & p. 1. & ceteris. lib. 1. num. 1. Auiles in d. l. 25. in gloss. in l. terra. n. 10. Ripa, loquens in hordeo, spelta, & auena, iuxta communem vsum loquendi, in d. vbi supra, de remed. ad l. 25. in §. de ver. signific. Plat. in l. modis, C. de susp. & p. 1. & ceteris. lib. 1. num. 1. Auiles in d. l. 25. in gloss. in l. terra. n. 10. Ripa, loquens in hordeo, spelta, & auena, iuxta communem vsum loquendi, in d. vbi supra, de remed. ad l. 25. in §. de ver. signific. Plat. in l. modis, C. de susp. & p. 1. & ceteris. lib. 1. num. 1. Auiles in d. l. 25. in gloss. in l. terra. n. 10. Ripa, loquens in hordeo, spelta, & auena, iuxta communem vsum loquendi, in d. vbi supra, de remed. ad l. 25. in §. de ver. signific. Plat. in l. modis, C. de susp. & p. 1. & ceteris. lib. 1. num. 1. Auiles in d. l. 25. in gloss. in l. terra. n. 10. Ripa, loquens in hordeo, spelta, & auena, iuxta communem vsum loquendi, in d. vbi supra, de remed. ad l. 25. in §. de ver. signific. Plat. in l. modis, C. de susp. & p. 1. & ceteris. lib. 1. num. 1. Auiles in d. l. 25. in gloss. in l. terra. n. 10. Ripa, loquens in hordeo, spelta, & auena, iuxta communem vsum loquendi, in d. vbi supra, de remed. ad l. 25. in §. de ver. signific. Plat. in l. modis, C. de susp. & p. 1. & ceteris. lib. 1. num. 1. Auiles in d. l. 25. in gloss. in l. terra. n. 10. Ripa, loquens in hordeo, spelta, & auena, iuxta communem vsum loquendi, in d. vbi supra, de remed. ad l. 25. in §. de ver. signific. Plat. in l. modis, C. de susp. & p. 1. & ceteris. lib. 1. num. 1. Auiles in d. l. 25. in gloss. in l. terra. n. 10. Ripa, loquens in hordeo, spelta, & auena, iuxta communem vsum loquendi, in d. vbi supra, de remed. ad l. 25. in §. de ver. signific. Plat. in l. modis, C. de susp. & p. 1. & ceteris. lib. 1. num. 1. Auiles in d. l. 25. in gloss. in l. terra. n. 10. Ripa, loquens in hordeo, spelta, & auena, iuxta communem vsum loquendi, in d. vbi supra, de remed. ad l. 25. in §. de ver. signific. Plat. in l. modis, C. de susp. & p. 1. & ceteris. lib. 1. num. 1. Auiles in d. l. 25. in gloss. in l. terra. n. 10. Ripa, loquens in hordeo, spelta, & auena, iuxta communem vsum loquendi, in d. vbi supra, de remed. ad l. 25. in §. de ver. signific. Plat. in l. modis, C. de susp. & p. 1. & ceteris. lib. 1. num. 1. Auiles in d. l. 25. in gloss. in l. terra. n. 10. Ripa, loquens in hordeo, spelta, & auena, iuxta communem vsum loquendi, in d. vbi supra, de remed. ad l. 25. in §. de ver. signific. Plat. in l. modis, C. de susp. & p. 1. & ceteris. lib. 1. num. 1. Auiles in d. l. 25. in gloss. in l. terra. n. 10. Ripa, loquens in hordeo, spelta, & auena, iuxta communem vsum loquendi, in d. vbi supra, de remed. ad l. 25. in §. de ver. signific. Plat. in l. modis, C. de susp. & p. 1. & ceteris. lib. 1. num. 1. Auiles in d. l. 25. in gloss. in l. terra. n. 10. Ripa, loquens in hordeo, spelta, & auena, iuxta communem vsum loquendi, in d. vbi supra, de remed. ad l. 25. in §. de ver. signific. Plat. in l. modis, C. de susp. & p. 1. & ceteris. lib. 1. num. 1. Auiles in d. l. 25. in gloss. in l. terra. n. 10. Ripa, loquens in hordeo, spelta, & auena, iuxta communem vsum loquendi, in d. vbi supra, de remed. ad l. 25. in §. de ver. signific. Plat. in l. modis, C. de susp. & p. 1. & ceteris. lib. 1. num. 1. Auiles in d. l. 25. in gloss. in l. terra. n. 10. Ripa, loquens in hordeo, spelta, & auena, iuxta communem vsum loquendi, in d. vbi supra, de remed. ad l. 25. in §. de ver. signific. Plat. in l. modis, C. de susp. & p. 1. & ceteris. lib. 1. num. 1

in populis totum frumentum, quod in territorio colligitur, vel est collectum, precipue quod colligitur, & habent conductores frumenti interdicendo eis, ne alius vendant, sed quod id penes se retineant pro provisione Reipublice: & quando opus est, & ita expedit, ob eandem causam frumentum ab eis auferunt soluto pretio pragmaticae Regiae, relinquendo eis id, quo opus habent ad suam familiam alendam, arbitrio bono viri: *3 lo que has menester para su sustentera futura, si son personas que la han de hacer, quod iustissimum est, & publice utilitati conuenient;* Si enim hoc esset contrarium nostrae legi, profecto cum fiat frequentissime, ac quotidie, quomodo opus est, per nostrae legis executionem mandaretur aduersus eius violatores, aut saltem ab eis timeretur, quae est grauissima, nempe, *Que la justicia, y Regidores, y oficiales por quien fueren hechos, pierdan por el mismo caso los officios que de Rey tuvieran, y el Consejo, justicia, y Regidores de señorios, Abadeses,* por lo hecho en curran en pena de excomunicacion marcanada, para la camera, y fisco de su Magestad, y el fisco que fuere del tal lugar, o Perladu que tuviere la jurisdiccion del por, quien fuere dado lugar a tal vedamiento pierda todos, y qualquier marcanada, o si de uero de heredad, como de mercaderia, de por villa, o en otra qualquier manera que aya y tenga del Rey, las que le deno en adelante no sean libradas, y queden por consumidas en sus libros, & nihilominus contrarium firmiter pende quod iudice, & impune cum scientis, & patientis dominorum de Consilio Regio, ad quos quotidie deferuntur quaeque aliorum populorum, & particularium, quae inueniunt frumentum in aliis territoriis, & sibi sequuntur, & conceduntur literae Regiae, simpliciter inserta nostra Regia, & praecipitur, ut ea obseruent, & nihilominus ab eis supplicatur, & informat Praetor de virgenti ne sitate sine Prouincia, & cum hoc extractio cessat secundum Bobadill. rñ supra.

Entra contra Praetores de potestate necessitatis permittentes extrahi frumentum a sua Prouincia, & territorio, vel alia victualia ob auaritiam inuehant, licet Marcus Anton. de Camos in sua microcosmia. i. part. dialogo. 12. pag. 155. celum. i. Petr. Gregorin. i. i. i. part. lib. 4. cap. 31. numer. fin. & Bobadill. dicit. lib. 3. cap. 3. numer. 1. ubi quod nisi, talia perpetrantes, incurrunt poenales. l. fin. C. de monopol.

Hec sunt, quae pro hac parte affirmatiua in nostra quaeztione princepsal faciant, & adducenda diximus.

Pro contraria parte, & sic negatiua, scilicet, quod etiam tempore maxima penuria panis, procedat nostrae Regiae dispositio, & prohibito, & iudicis infortioris, Regni, etiam sub praetextu dictae causae minime possunt prohibere extractionem frumenti a loco sua iurisdictionis in alia loca intra hanc Regem, etiam si dicant, quod prius prouidentur sit populis, vbi cretatum fuit frumentum ordine caritatis.

Primo facit, & probat nostra Regia quae ad hoc dubium tollendum specialiter, & in individuo stabilita fuisse videtur, extractione in eae prella in pñ. ubi Perque y enaliente deuenos pñener a los en fisco, ciudades, y villas, y lugares de los nuestros Reynos, y señorios, por que no reciban agravios, vñ enamos, y mandamos, & c. vi. supra. Considerandum est enim nulli populo fieri ex hoc prauidium: in quidem eodem iure omnes populi huius Regni vii debent, & quod vno, vel aliquibus annis huius, vel illi populo datum, quod graue videtur, id aliis annis, quibus alibi copia frumenti aduenit, vnde possunt deferre, & cōpēnari, & sic alter alterius inueniam onera portabunt, & necessitatem mutuant subleuabunt. Conqueritur igitur iure non possunt ex decisione, & obseruantia iurista nostrae legis, quae oportuna nimis, atque iustissima est, licet prima facie duritiam continere in cortice videatur.

Secundo, eadem sententia probatur in litera nostrae legis alia inspectione, ubi: *que ninguno tenga poder de la vedar, (scilicet de la fisco de lpan) sin el consentimiento, y mandado nuestro;* Cum enim Reges nostri hanc sibi facultatem specialiter rescribantur, ut vnde concernentem quid supremum, & graue, omnibus aliis eam ademerunt, ac quae denegauerunt, etiam eis existente quacunque causa, & necessitate.

Tercio, considero mentem nostrae l. clarum esse loquendo tempore necessitatis, & inopia frumenti: Alias namque ipse abundantia ipsius non seruetur de dubio, nec esset necessaria noxio prouisio contra l. quod Ladin ff. de Carbon edict. & quod nostra l. si seruanda. & praeterea: *Quando ay falta, y escaseza de pan, probatur, ex l. tit. 21. lib. 3. noua collect. Reg. in pñ. l. por que por experiencia se ha visto, & c. ubi. De que y falta ayur falta, y escaseza, para, que esto se prouea, y no ayala de otro falta, mandamos a los Corregidores, gouernadores, & a tenientes de villa, y que quieran quieran que quieran, lo pueda hacer, y licet por tierra, & de otros lugares a otros, y de otros a otros de los dichos señorios Reynos, y no fuera dello, & c. Tunc obre esto se guarden las leyes de nuestros Reynos, que disponen que no se pueda vender la fisco de lpan, ni se saca si fuera de los, si ope, que es el vender la dicha fisco, a otros señorios, y Regidores, y los duennos de los dichos lugares, cuya cada rrodecho en pena de excomunicacion marcanada para la nuestra camera, & c.*

Quod si timetur inopia frumenti & pro bona provisione Reipublice interdictio fieri praetendatur, adhuc l. nostra generalis est, & deo obseruanda, & quando tanta fuerit panis inopia occurratur Regem, vel ad eius supremum Consilium, ubi oportune prouidebitur.

Quarto, & pro hac eadem parte considero, atque irretro quoque l. 29 infra hanc l. et lib. 6. pro prius parte adductam: Si enim in illo casu ex parte praedicta imitatio excepta est, nempe, *que quando se dieren en cosas por el Rey, para sacar pan fuera de los Reynos, se entienda, que se dice primero lo que fuere menester para el sustento, y sustentera del pueblo de donde se sacare para fuera del Reyno. Et hoc iustissima ratione, quia caritas bene ordinata incipit se ipso, quae ratio optime congruit, quando se saca de ea Regno para otro lugar, nunquam in vno, y aduacate a otro, sed in oppidis eiusdem Regni, como son las de Castilla, y Leon, non videtur ita conuenire, nec in caso nostra l. Regia 28. haec aduenit, exceptio exprimitur, Ergo consilio omnia videtur, & deficienti ratione, d. l. 29. ubi praedicta exceptio fit, & in terminis ita tenet, & probat hanc secundam partem D. Azevedo in praesenti nota, & tametsi eum inprobet Bobadill. rñ supra d. numero 54.*

Neque obstat, quod contrarium fiat frequentissime, quoties expedit, per iudices inferiores, & Consilia ciuitatum, & oppidorum, quia non quod fit, sed quod fieri debet, faciendum est: quod si non puniuntur contra facientes, nec inueniunt in specie contra graues nostrae legis, id ob causam publicam inopia panis omittitur, atque dissimulatur, prouisio tamen per dominos de Consilio Regio, quoties ad eus occurrunt, vi seruatur nostrae l. qua inserta dantur Regiae provisiones, vi iudices & Reipublica locum eam sement sub panis in ea contentis: Quod si respondeant, *Que los obediens, y en quanto al cumplimiento de las suplicas, por que en el pueblo, en su tierra ay gran falta, y escaseza de pan, y que a esto es necesario para sustento del pueblo, y razon del, y que para que ala gñt. sino se toma y gñt. e ali. por que no ay ni y hallan de otras partes, ni nihil omnium, se dá sobrecarga, vñ o oblatie pēpē dita rel. ofiōne. nostra l. et seruetur, tēte Azevedo rñ supra, & ego sapissime idem vidi seruari. Est enim multum fauorabilis, & necessaria prouisio nostra l. nempe, *Que los mantenimientos, andes, y corran libretaria**

por todo el Reyno, y no se venden, ni se dá aya escaseza en ellos, y a las justicias y pueblos, obedeciendo lo que el Rey mandare, como es obligación, y obedeciendo lo, no se escusaran en dar penas, por la causa que tuvieran para suplicar, aunque no bastare para a dexar de cumplir la primera provision, y a otro pero atento a que obedecan lo que el Rey mandare, de benignitate, quodam si-penores costion puniunt.

Quae, vt populis subueniant necessitati, atque indigentiae propriae adueniunt Regem, eulque Consilium iustemur, cumque, extrema necessitate praemissa, humiliter supplicent, vt de eorum dignetur, ne extrahatur panis ab ipsis populis, nisi prius facta estimatione, cala, y cata de que in las leyes segones pollunt etiam populis vii facultate sibi concessa l. l. tit. 21. lib. 3. huius non collet. Reg. ubi: *por que en tiempos, que conueniente al bien publico de los Reynos, que se libren algunas cosas para su compra del dicho pan, adelantado a todos las personas Ecclesiasticas, y seglari, con quien conueniere a comprar pan que no es suficiente comprado, que querendola ellos por el tanto, lo ayen primero que ninguna de las dichas personas, y mandamos a los del nuestro Consejo, que se pre esta dan las provisiones necesarias para de los dichos alhondos, y sus mayorazgos, & inquit Azevedo in fine nostra legis sic videlicet iam consilium prouisionem a Regio Consilio cuidam vilae, vt darent ei, & vicinis frumentum decimarum, & q. dabitur quotidie perentibus hac prouisio in Consilio.*

An autem iudices, & praesides secularis, & Consilia popularia possint sequestrare facere triticum, & hordeum decimarum, & aliorum reddituum Ecclesiasticorum, & Clericorum tempore necessitatis in annonam publicam, dissecurimus hanc, quid sit tenendum in ea specie supra lib. 1. pract. 93. per totam.

33. Etiam si alia cautela legitima pro succurrenda necessitate populorum tempore inopia panis, nempe, *que la justicia con interuencion de los Regidores, y otras personas del lugar, haga cala y cata del pan, que los vecinos del escorio, & iuxta prouisionem, y por que por experiencia, & c. tit. 21. lib. 3. noua collect. Reg. quod & iure communi eadem tenet, vt probat Rip. de remedi. praesertim contra pñ. non. 17. cum leg. & Romantempore necessitatis frumentum tridem faciebant, vt refert etiam Bobadill. lib. 3. ca. 3. numero 12.*

34. Similiter etiam eidem necessitati prouideri possunt eo remedio, quo consultius Rex nostrae prouidit in sua pragmatica sanctione super hoc lata, *En Madrid a 2. de Octubre de 1571. annu, en que manda que se libren y libren ayan en cada una de las prouisiones de las plazas, que estan bien proueydas de pan cocido, y que para este efecto, si necesario fuere, puedan tomar, y tomar de qualquier persona, de qualquier estado, condiccion, y calidad que sean, que tuvieran el pan en grano, o harina, dexandolos la necessaria para sus casas, y familias, y dando a los paradores para que amasen, y vendan a justos, y moderados precios, dando cerca dello alor deo que conueniga, de manera, que no ay falta, ni en el precio de los dichos. Ecce duas opiniones contrarias fundatas, & proximam quidem tenendum.*

Ego has duas opiniones, & proximam quidem conciliarem vi prima affirmatiua procedat, quando in populis, in quibus frumentum creatur, & colligitur, adest summa penuria panis, & Reipublica illorum eo prauidet eger, tunc enim ventum est exilium, atque invidiam, vt iudices inferiores, & communitates illorum populorum possint interdicere sub poenae exactione frumentum ab eis, vt referuntur in prouisionem, vicem, & sustentationem vicinorum, atque publicorum horreorum, tunc etiam si decernatur Regae prouisiones infecto tenore nostrae l. et ipsa seruetur prohibens, ne interdictione extrahi frumentum, & cetera vitia sub grauius poenae, nihilominus, sustulendo y clamando la ciudad, villa, o lugar, y informando

el Corregidor de la virgen, o escudero de su Prouincia, y para la fisco, & fundamētum supra prima, quae ad illud, quibus in hae specie conuenit respondere non potuit, scilicet, *litas enim cater lege, & caritas bene ordinata incipit seipso, & in pari causa potior est conditio possidentis, Accedat auctoritas tantorum viro, hanc praesentem tenentiam, quibus secure in vtroque foro credit, atque illari potest.*

Secunda vero opinio, hoc est negatiua, & sic contraria procedat quotic, cum adit fertilitas, & inopia panis in propinquit populis ubi colligitur, non tamen in extrema, & virgens est, quin alias succuti possit, praecipue si horrea publica illorum habeant iam copiam sufficientem, vel quasi ad prouisionem ipsorum: quod si aliquis timeatur deficientia, possit succuri remediis de quibus supra a nostris legibus introductis, & ita merito sepissime, *Si han dado sobrecarga en Consilio, para que se embo argo de la suplicacion de los pueblos, se cumplan las primeras cartas, que en conformidad de nuestra ley, se han dado, y asi para que se de xca. en el pan.*

Hocque modo, & ambae opiniones, & praxis contraria reduuntur ad concordiam, ita vt iuxta qualitates temporum, & frumentum penuriam, & modum operum succurrenda necessitatibus populorum horum Regorum res sit posita in bono ordine, & ratione status, ac prouident iudicio supremi Consilii, atque ita iuxta diuersitatem temporum, & circumstantiarum hodie leti edidit, tum secundum vnam, tum iuxta alteram opinionem, prout magis expedire indicatur. Erit etiam vidi Madriti communitatis in eodem Regio Consilio prouidentiam, vt hinc videtur praeterea contraria, nempe inter hanc ciuitatem, & Zamoritam, *Que se dexa en fisco para esta ley mil fanegas de trigo de doce mil, o mas que se tenen en el escorio, se ignu, & trigo de diez, vt licet iuxta primam opinionem affirmatiua supra fundatam, & bene probatam iudices inferiores, & Consilia populorum, tempore, quo adit annonae caritas, & frumentum inopia, possint interdicit sub poenae frumentum extrahatur illi populis, & sequestrari, quod est venditum alias, extra territorium deferendum, vel etiam non venditum, eo vendatur, & extrahatur, sed ubi remaneat pro prouisione necessaria illorum, imo hoc prouide fieri, & impune, donec per Consilium Regium, aut iam patribus, aliud decernatur, cuius decretum secundum eum expectandum, & obtinendum proculdubio.*

Neque obstat, quod tractus frumenti in huestra Reipublica, hoc est, *para la prouision de las alhondos,* si non potest, nisi quando concurrunt cum emporibus frumenti ad id emendum, iuxta dispositionem dictae l. tit. 21. lib. 3. noua collect. Reg. quia hoc talis ob necessitatem publicam, quae hante, etiam inuito post potest fieri, & competet extra eius eisdem rationibus de quibus supra in prima opinione affirmatiua, & in terminis ita tenet Bobadilla, dicit lib. 3. cap. 3. numero 56. ad finem, *adonde en el principio tambien dize, que en los pueblos conuenios a la Correccion de la fisco se permite prohibicion de la del trigo, ni tomarla a los arrieros, porque se fisco, lo que prouision, y obsequio de la: pero que si tola vna fisco, tan a la caridad, y hambre, para que se fisco la misma prohibicion, y retencion, mayormente, si los que han el trigo son arrieros, que lo compran para venderlo a vender, y sacar en el fin parte, y que en caso que ay fisco, el precio del trigo, se entienda que lo pasan por la ciudad, como contra lo que la fisco con dila, se la deno para el precio que se fisco, si se fisco en la caridad, a ueritas estado, aunque sea a mas de la tasa, quando dicho el venditio se fisco a ueritas a la mano, para que se fisco la de vna: pero que si se fisco del pan, lo que se fisco de fisco que se celebra la venta, no se fisco a ueritas el precio que se fisco lo que entonces vale, aunque sea, mas de la tasa, como l. 3. lib. 4.*

- 31. in versu prædictæ tamem non est stantibus, ut in nu. 3.
- 32. Lex præsumitur non ita deum in conscientia obligator, præsumitur si. & aqua non est aduentus limitis iusti præ- ty. & quomodo hoc intelligatur.
- 34. Lex præsumitur inveni ad hoc, ut si iusta, quæ concurrere debent. & nu. sup. ubi respondetur ad objectionem contra eam factam, ubi, ad nu. 39.
- 35. Consilium supremi Regni laudantur.

QVAESTIO LXI.

Quæro 1. an stantibus illi huius Regni certo pretio munitio- nis fructum triticum, hordei, & similibus aliorum mercium, pondus, vel mensuram, superueniente ingenti sterilitate illius mercis, possint vendi propria auctoritate seu- ra in conscientia contra illud pretium taxatum. Et in hoc portem affirmatiuam videtur probare egregius ille vir Doctor Ludouicus Molina & Societas lesu, in sua 2. p. de iust. & iur. dist. 364. col. 1. cum sequitur, dum inquit, quod si frumentum ante erat lege taxatum pretio ratio- nabili, ac moderato, ac mense Martio, aut Aprili sterili- tatis magna in annum sequentem comperitur ob pluri- mæ defectum, aut alia aliqua ratione, non tenentur homi- nes, deinceps vendere triticum suum, pretio tempore abundantie taxato: quoniam præsumendum est, vo- luntatem Principis non esse, ut tanta superueniente steri- lilitate, lex, quæ tempore abundantie lata erat, vim ad- huc retineret: neque si id Princeps vellet, lex iam tunc esset irrationabilis, ac iniusta, ac proinde in conscientia fo- ro non obligaret: addens hoc voluisse Nauar. in ma- nuscript. cap. 23. num. 18. dum in calce illius numeri dixit, su- perueniente maxima necessitate tollitur omnino taxa: & quod concipit Ioan. a Medina, de restitut. quæst. 36. ad secundam in fin. & multo apertius, quæst. 31. §. prædicti ta- xatur, quæ sententiam ipse Molina deduxit etiam ab alia communi Theologorum, quæ habet, quod lex pec- catum taxans, ita dicitur in conscientia foro obliget, si rationabilis sit, & zona non egrediens limites iusti præ- tij, ut fatetur idem Nauar. ubi supra. Et enim quantum in Principe potestas sit ad corrigendam hominum auaritiam, atque moderanda pretia rerum, quantum intra limites æquitatis bonum commune colligat: non tam- en est ad irrationabiles, atque extra æquitatis limites, extentis circumstantiis, quæ se ipsa concurrunt, quæque ex natura rei pretium se ipsa augent, illa minuenda. Ne- que enim potestas Principis ad irrationabiles, aut iniusta sese extendit.

Quo si inquit Molina ubi superueniente ingenti sterilitate Princeps vellet, ut triticum eodem pretio venderetur, quo rationabiliter tempore abundantie ven- lebatur, lex esset irrationabilis, & iniusta.

Nec sit iustitiam secundum eum, si quis dicat, bono communi expedire, triticum eodem pretio tempore sterilitatis vendi, ut pauperes non praudentur, possintque commode illud emere, quia quatuor modis ipse huius ratio- nis nititur respondere, de quibus ibi per enim. Fatetur tamen idem auctor, quod quando sterilitas non esset tanta, quæ manifeste irrationabilem, ac iniustam redderet legem, si adhuc perleueraret, standum esset legi in- terim, dum non recouicaretur, recurrendumque esset ad Principem, ac petendum, ut illam tolleret, aut mutaret: Conueniunt namque Doctores in dubio, an lex ratio- nabilis, & iniusta sit, præsumendum esse rationabilem, ac iustam esse, illique in conscientia foro standum esse: superioribusque in dubio esse parendum, illorumque prudentiæ, & que iudicio potius esse standum, atque in- tendendum, quam proprie subditorum prudentiæ, & iudicio.

Sed, quod quando iniustitia esset manifesta, siue id prouenerit ex corruptione, ac nequitia eorum, qui sunt

e Consilio Regni, siue ex imperitia, aut negligentia at- tendendi, obligationem esse abrogandi, moderandi, aut mutandi legem ob circumstantias, quæ superuenierunt siue quod non satis attendenda, ac expendenda, quæ in taxando pretium iustum erat attendenda, tunc emen- tes iuxta eam l. infra pretium in finem iustum rei illius tenentur restituere vlti; ad latitudinem pretij iusti, vt ex se legitur, conuenitque Medina d. quæst. 36. ad 6. Quid intelligit Molina, etiam si bona fide emissent, quamuis tunc, si eadem bona fide rem consumuissent, solum res- tituere tenerentur, quantum inde locupletiores essent effecti.

Illi vero, qui cum l. tulissent, aut postquam iniusta esse incipit, eam non abrogassent, aut mutassent, resti- tuere tenentur omnia damna subditis ex ea lege sub- sequuta, nisi ignorantia eos excuset a culpa.

Simili modo, si inquit Molina, peccant adque ad res- titutionem tenentur iudices, qui postea inquirunt eos, & qui vitra pretium legitimum, atque aperte iniusta taxatum vendiderunt, eosque puniunt restituere enim tenentur penitus, quas hac de causa accipiunt, atque da- mna omnia, quæ eadem causa illos vexando, eis intule- rint, hæc Molina, ubi supra.

Iuxta supradicta igitur omnia videtur clara in specia nostre quæstionis paraffirmatiua, data ingenti sterili- tate frumenti, vel alterius mercis taxata a Rege, prout videtur contigisse proximis præteritis annis in his Re- gnis, in quibus propter ingentem sterilitatem panis, fa- neca tritici vendebatur, 14. 40. 50. & 60. & plus ar- genteis diversis in locis, iuxta maiorem, aut minorem penuriam panis. Quare igitur, rebus sic se habentibus non licebit saltem in foro tantum conscientie, pretium, quo constat agricolis, expolere, atque exigere, & et- iam ceteris non agricolis, iuxta commune pretium, quo in foro publico cum leuic venditur, etiam si ea tantum non consulerit, cum iam pretium taxatum a legibus Regni non sit iustum, imo potius iniustitia eius sit no- toria, & manifesta?

Hic accedit, si quod iustum pretium rerum, non se- cundum voluntatem Regis rebus sit imponendum, sed secundum indigentiam, similitudinem, & paupertatem, at- que abundantiam earum, & numerum emtorum, atque venditorum, ac proinde, quo maior est indigentia, mi- norque rerum penuria, maior est etiam emtorum nu- merus, minorque venditorum, eo magis erit valor rei, & pretium eiusdem: velle autem (vt pragmatica volebat) quod his, quæ dicta sunt, indices crescentibus, pretium tritici non crederet, sed eodem tempore pretio venderetur, videtur iniquum, & iniustum, ita Medina dicit, quæstio. 36. in secundo argumento, quod inquit, aduer- sus prælatam pragmaticam: & nos quoque ibi 2. p. ubi, quæstio. 18. num. 2. cum sequitur, plura adduximus, quæ iu- suorem huius patris conducere possunt. Quid tenendum?

Ego, si salua censura rectis sententiis, censco con- trariam sententiam, & sic negatiuam esse veriorum, & tenendam. Quinimo contrariam, & sic affirmatiuam esse omnibus dissuadendam, vix potest nocere. Reipubli- cæ Christianæ, indeoque ab ea esse, & iudicandam, & con- sultor tenendum, quod etiam in tempore ingenti steri- litatis non possit egredi, aut excedi taxa Regia panis, alteriusve mercis iustas ob causas, atque summo eos si- lio, & inenarrabili prouidentia a Principe fidei, nisi cum eius licentia, facultate, aut permissione, qui quid- em vlti optumus, & Christianissimus Rex, atque suæ Reipublicæ vtilitatis vigilantissimus superior, coram habet medendi necessitatibus ingentibus ipsius pro tempore occurrentibus, leniendo duritiam taxæ quam pluribus vix, & modis, ita vt iniustitia nemini fiat, nec iniusta aliquo casu, saltem considerabili, taxa manifeste dici

dici valeat, aut possit: & hoc sequentibus fundamen- tis.

Primo, si quia leges taxantes pretium panis, ceterarumque mercium summa cum prudentia, maturoque con- silio virorum prudentium, atque necessariis præuisis fa- ctis, & condita sunt, vt patet ex ipsis, longaque, & antiqua experientia ex se sententiis, vltique ipsarum Regi iustissi- ma sunt, in o. & sanctissimæ, & seruandæ in foro consci- entie, adeo vt transgressores earundem peccent mor- taliter, & ad restitutionem excessus in vtroque foro tene- antur, vt late resoluimus, cum receptissima Theologo- rum, & iuris prudentum sententia ubi supra, n. 9. & 10. ubi n. 11.

Late etiam iure probauimus, quod Princeps, & Respublica possunt legem statuere, per quam pretia re- rum taxantur, præsertim necessitatis. Eandem fatetur eomunem Doctorem sententiam Molina ubi supra in princip. dist. 31. in versu sine effectu, ubi hoc am- plius, etiam li venditor dicit, emtorem libenter totum id pretium pro mercede obtulit, quoniam præsumen- dum non est, voluisse donare, sed obtulisse illud inno- centi mixte, quia non inueniebat minori pretio mer- cem, vt probauit quoque Nauar. d. 23. num. 28. in prin- cip. manual. latum. Cum igitur mercis taxata a Rege, & obligata in conscientia, quouique ab eodem Legis- latore correpta, aut abrogata sint, aut alio modo leni- ficata, seruandæ, & cultodiendæ sunt in vtroque fo- ro.

Secundo, si quia eadem pragmatica, ac l. expresse, & præcipue prohibent, disponunt, atque peccata frumen- tum taxante tempore necessitatis, atque sterilitatis frum- ti, quia tunc opus est, remedio ipsarum in Republica, vt conlatis eisdem, & tenent Doctores, quos retuli- mus ubi supra, nu. 1. ad finem, versus sublimissimæ, & quærit, Quo sit, quod si aliquibus annis esset abundantia, atque vberitas frumenti, tunc prædicta pragmatica non esset necessaria, quia in dicta l. & pragmatica minime cau- tur, vt non possit frumentum minori pretio vendi, quæ ibi præcipitur, sed permittitur vendi prædicti, peccati, pro- hibeturque plus vendi tempore sterilitatis, & penurie frumenti. Quamobrem liberum erit cui libet, quocum- que tempore minoris vendere. Quinimo si tempore abundantie frumenti venditori pretio communitate ven- deretur, non possit venditor tunc in conscientia sub- pœna peccati mortalis, & restitutionis excessus, illud vendere ampliori pretio, quam iustum, & communi ac- cidentali infra eius iustitudinem, vt late probauimus ubi supra, quæstio. 18. num. 1. & 13. Vnde vt ibidem nu. 14. etiam resoluimus, & probat etiam Molin. ubi supra, versu, post- 10. taxam inuolventes sit, mentum, & vinum pessimum, & corruptum, quod parum valet plus in isto pretio no- tabiliter, quamvis infra taxam pragmaticarum huius Regni, peccant mortaliter, & ad restitutionem excessus tenentur, & vtrumque probauit post nos Emanuel R. d. 18. in sua summa 2. part. cap. 75. cunctis 3. Et ego stet lras frumenti subleuata non licet nullam taxam legalem, siquidem ipsa l. c. est pro tempore sterilitatis, & penurie panis non vero pro tempore abundantie, vt minus recte censuit Molina ubi supra. Tunc namq. opus non est taxa, sed regulariter quilibet taxat pretium re- rum suarum, & mercedem iuxta commune pretium, quod in foro versatur, quod non differtur. Molina ubi supra, quando sterilitas non est tanta, quæ manifeste iratio- nabilem, & iniustam redderet legem, si adhuc perleue- raret, quia tunc prolietetur standum esse legi, in- terim quod non recouaretur, recurrendumque esset ad Principem, ac petendum, vt illam tolleret, aut muta- ret.

Tertio, si quia quamuis lex debeat esse iniusta, nihilominus cum leges inleuata fuerint, non est liberum iu- dicare de ipsis, sed oportet iudicare secundum ipsas, vt expresse cauetur in cap. vlt. autem l. c. in versu, ubi ad finem, quæritur de sterilitate. Vt enim, inquit D. Angustinus de vera religione, in temporalibus legibus, quamuis homines iudicent de his, cum eas inleuant, tamen quan- do sunt inleuata, & firmata, non licebit de ipsis iudica- re, sed secundum ipsas: sed si aliqui prætermittat verba legis dicant, se intentionem Legislatoris seruare, vide- tur iudicare de lege. Ergo non licet ei, qui subditur legi, vt prætermittat verba legis, vt intentionem Legisla- toris seruet, præsertim cum expressa intentio Legis- latoris sit, vt tempore ingentis sterilitatis seruentur ver- ba taxationis frumenti, vt patet ex ipsis legibus, cum in id tempus condita sint præcipue. Præterea ad eum so- lum pertinet, leges interpretari, cuius est condere ipsas l. vt in reg. iuris vulgaris. Sed subditorum legi non est leges condere. Ergo nec interpretari Legislatoris inten- tionem, sed secundum verba legis agere.

Neque t. obstat quod intelligentia distorum ex causis est assumenda, quia non sermone res: sed rei de- bet esse sermo subditus, vt inquit Hilarius in quarto de Trinitate, circa medium illius, & lib. 12. Quoniam vt in- quit D. Thomas 1. 2. quæstio. 98. articulo. 6. in cono. 1. sem- per sunt verba legis seruanda, nisi addit periculum publici boni, quo oportet verba legis nonnunquam non obseruari. Vnde si obseruatio legis secundum verba non habet subditum periculum, cui oportet statim occur- ri, non pertinet ad quemquam, vt interpretetur: quid sit vtile, vel inutile ciuitati, sed hoc solum pertinet ad Principes, qui propter huiusmodi casus habent aucto- ritatem in legibus dispensandi: si vero sit subditum peri- culum, non patiens tantam moram, vt ad superiorem recurri possit, ipsa necessitas dispensationis debet obseruari. Ita D. Thomas ubi supra, in resp. ad 1. q. sequuntur eius discipuli. Et quando ad aliquid latet, dum Principis auctoritas, & dispensatio necessaria est, per- se, ac propria auctoritate facere non licet, Suarez 2. 2. part. quæstio. 8. articulo. 6. dist. quæstio. 10. sectio. 4. quæ- sita ad finem, pag. 1305. columna 2. paulo post prin- cipium.

Sed ingens anni sterilitas frumenti, aliorumve mer- cium, quibus pretium a legibus, si taxatum, non ha- bet subditum periculum, vt patet, q. in commode Prin- ceps consilii potest super eo negotio, vt remedium con- sideret, & interpretatio, siue dispensatio eorum legum obineatur tempo- re oportuno: ergo subditus vlti non potest interpretari leges, nec voluntatem Legisla- toris, sed earum verba debet obseruare, præcipue cum Princeps consilium super hoc, solum de remedio com- petenti prouideret, vt statim dixerunt.

Quarto, si præcipue hæc nostra sententia compro- batur, quia si aliud diceremus, super prof. etiam si ope semper erraretur in hoc assumendo, pro diuina iuste rationum hinc inde occurrentium pro legi iniusta, vel e contra. Vnde in arbitrio cuiuslibet subditi, pruden- tibus mediocriter, imo & non prudentibus, stet corrigere, & destruire leges Regias, iuxta pretia frumento aliisve mercibus constituentes, atque taxantes, variis coloribus, & prætextibus, essetque saltem in multis alienam mittre, atque contra ius naturæ, & diuinum inferio- res, & subditi per hanc viam essent tunc superiores, vel saltem pares suo Principi, darenturque due contradi- ctories simul veræ, & ablutum atque repugnans quod quis circa idem esset inferior, & superior, tenderetque in derogationem supremæ potestatis, atque in perni- cium Reipublicæ: omnesque subditi ad libitum legem sibi constituerent, qua viverent, recouando, etiam la- tam a superiore suo, nec esset ordo, aut bona gubernatio in Republica, quinimo maxima confusio, nulli que iniustitia, atque grauamina, & iniquitates inde red- d-
Liber IV. N. 1

Ego vero non possum hanc sententiam probare in neutro foro, imo teneo, & semper consuli contrarium, imoque: El dueño del trigo no pueda llevar estos portos, ni estos si vende el trigo, ni el precio de la maza de su Arrogancia, aunque el tal dueño los aya pagado, a hecho cosa en mercadería en su casa, y entraxerlo. Aunque dize, que lo traxo para vender, por las razones siguientes.

Primero, ex legibus Regis: Qui prohiberi generaliter leuar mai del precio de la maza Real por cada fanega de pan, en que entra toda la costa que le ha tenido, viene el pan, sin que permitiese llevar mai, aunque lo aya tenido alguna cosa en el cerrarlo, bien así como el labrador, aunque le aya costado de mai en toda la maza, y su trabajo, y le falga cada fanega de pan por mas precio de la maza, no puede en ninguna manera llevar mai por ello, que el dicho precio de la maza, como lo reslultamos en la quistion precedente, aunque a Nuncio Poncetano la contraria: pero su opinion en esto a reprehendida por todos: y topa de ser de mejor condición el dueño del pan, que el labrador que lo siembra, trabaja, y administra, hasta ponerlo en la vorra del señor: antes se a alguno se aya de permitir quedar sin darme, aya de ser al labrador, que lo trabaja, y con ello siuerece a labor, y a la República: demás del provecho particular del dueño, y con todo esto no le es permitido, sino que está obligado a pasar por la maza de la ley: luego mucho menos podrá el dueño del pan llevar los portos, y costa que le viene en cerrarlo en su casa: demás, y además del precio de la maza, pues el labrador no lo puede llevar.

Lo segundo, y peremptorio, porque no tenemos otra ley, que permita a los dueños del pan llevar partes por ello quando lo venden, sino a la dicha premativa de Lisboa de 22. está pues a la letra, y su disposición se ha de guardar sin exceder de ella: por que es excedenda si topa, y haze a contra la ley prohibida, ni antigua de llevar partes de los dueños del pan, sino solamente los que siembra, trabaja, y administra, hasta ponerlo en la vorra del señor, que está obligado a pasar por la maza de la ley: luego mucho menos podrá el dueño del pan llevar los portos, y costa que le viene en cerrarlo en su casa: demás, y además del precio de la maza, pues el labrador no lo puede llevar.

Mas quando los dueños del pan no lo embian a vender a otra parte, sino que lo traen a su casa, y lo encierran, y entraxen en ellas, aunque lo custe portos, o se lo traen los venteros, o se resogentlos diez mos con gesso, y casta: no dize, ni permite la dicha premativa, que se pueda hacer en ninguna manera con seguridad de conciencia, ni de justicia: porque no solamente este caso es prohibido, y prohibido de la prohibición mas antigua: mas aun por que que está prohibido virtualmente por la dicha premativa de Lisboa de 22. Finalmente hasta que no este permitida, como no la está, para no se poder hazer conforme a las leyes, y premativas de los Reynos mas antiguos, y al primer fundamento, que traximos para probar esta opinion: y así veo que lo guardan, y siueven los no que venden el pan, que son de buena conciencia, y todos mudan de los que hazen la contraria, teniendo los por codiciosos, y por personas que hazen en contra su conciencia en su dolo.

Bien es verdad, que así los tragamos qui compran para llevarlo a vender a otra parte, como los dueños de ello, que lo llevan, o embian a vender por traer a personas, si lo siembran, y traen a vender públicamente en las partes, y lugares adonde lo llevan a vender, y no lo pueden vender, agnada por vender alguna parte de ello en el mercado, lo pueden dexar allí en los costales, o en alguna casa para alguna: porque esto es entrar a vender, sino dexarlo en custodia para vender en otra mercadería: por no se aver podrá vender todo en el primero en que se puso, y no aver quedado por el que lo llevo a vender, y así no se debe, ni debe impedir culpa alguna, ni avernos de fraudar: como en el dolo no se presume, y quien dize, que lo suyo, lo ha de probar. Et ita consuli in facti contingentia & facti oblationum.

SUMMARIA.

Judicio Conseruatoris & Apostolice concessi privilegii, empossit iure debitoris corundem ex causa compellere, atque censuris cogere ad satisfactionem debitorum ad instantiam Pralatorum, Fratrum, & Conuentuum ipsorum, necesse est, ut in causa quæstionem, in qua auferre se dixerit in causa, ab illis fratre Emanuelis Redieris, contra eum pralatum, et patrem eius, & sequens, resolutio quæstionem binambris ponitur, numero 3. & 9.

L. tit. de lib. i. non collectio. Regia. interdictum.

QUÆSTIO LXIII.

In l. i. & 2. titul. 8. lib. 1. Nouz Collect. Regis.

Quæstio nona per totam lib. 3. practica quæstionum late examinamus. An iudice Conseruatoris & Apostolice a Sede Apostolica religioſis concessi privilegii iure debitoris corundem ex causa compellere, atque censuris cogere ad instantiam Pralatorum, Fratrum, & Conuentuum ipsorum necesse est? Idque pro parte affirmatiua adduximus sex fundamenta, & eam in terminis tenente Guid. Pap. de off. i. in fin. & Diu. Perez in l. i. tit. 2. lib. 1. Oram. col. 26. in vers. Conseruatoris autem: & pro parte negatiua, quam ibi vt veriorum, & tenendam probamus, aliis fundamentis iecimus, & citamus eam tenentem And. Alcia. in regulis. prafumit. 23. nu. 2. in vers. & praterca. & cum ex placitum possetis crederemus, contrarium contigit, vt in se plerumque.

Reuerendus & per quam doctus Pater Emanuel Redieris, in tam quæstionem regular. quæst. 65. art. 2. totum eum, & longum articulum contra nostram præfatum sententiam ex professo confirmat, & confirmat: tenendo non solum præfatum priorem sententiam affirmatiua a nobis primo communiam, flantibus privilegii conseruatoriorum ad defendendum religioſos a mani-

in illis, & notatis iniquis, atque violentis, de quibus notatum loquitur sumus, ubi supra, sed etiam in aliis pluribus non carpit, & morietur non ea profecto, quantæcunq; religioſum virum modestia, nec cautela. Nihilominus tamen ab his moribus se liberare conabor, cum defenso omni iure sit licita, præsertim cum iure sit.

Et imprimis Pater hic miratur, quod ego reprehenderim Dilectum Perez. pro sua parte affirmatiua cum Guidone admissis Alcia. cum Alciaus (vt per me) tenet contra Guidonem: & præterea affirmat idem Pater, quod Alciaus tenet cum Guidone in loco per me allegato, & vt hoc pateſcat verba Alciai in medium proponi literis manuſcriptis, vt apertius lectores attendant, atque percipiant, me deceptum fuisse, quæ verba sunt hæc: Cum in bulla Conseruatorum dicitur, quod cognoscant contra inuicem Monasteria, &c. sequitur, quod poterint compellere ad satisfactionem debitoris, nolentis solvere, ex quo illi non satisfaciendo, decantur amercionis.

Sed cum in illis sit admodum inſidare, vel responderi de eaſiqua, nisi tota lege perſpecta, vna aliqua eius particula præcipue propoſita in viro graui, & religioſo, debeatur attendi: nitas suo videre totam literam Alciai, ne minus caute, valde miraretur, arguens me de non fidelitate circa ſententiam Alciai, notens id patentes (vt ipse dicit) probare, cum tamen ego circumſpectiſſime, & vere loquutus fuerim: Cur igitur me exidit?

Et vt, quod dico, pluriſquam eſt idem omnibus hæc obſeruet lector, quod Alcia. ubi ſupra num. 2. vbi prædicta verba profert, non ea ex se dicit, sed refert iſte Guidonis, vt conſultat eodem Alciaio, cum dicit Guidone dicta quæſtionem. In fine ita formaliter inquit: vbi dicit, quod cum in bulla Conseruatorum dicitur, &c. vt per Emanuel. sed postea inſeruit inquit idem Alciaus, vt legitur: Nam non eſt de iſto debitorum, non ſolentem dicit facere in iſta ſpecie ſed in generali: & proprie de iſto Guidonis Papa, non eſt vera, & conſideratur per textum in cap. i. inſtr. de off. Delegat. in 6. & per rationem, qua in reſcriptis verba capitulum in ſpecie, cap. Rodolphus, ſupra de reliqui. Hæc enim Alciaus: quæ verba non vidit, nec legi, quæ in memoriam accuſi.

Deinde ait idem Pater, & reſponſionem meam ad d. cap. quoniam de reſcriptis ſiſſime. 4. facti Conſilio Tridentini, assignatam, veram iſte, sed diminutam, quia non ſolum in d. c. Conſilio conuentionis regularium remanent in diſpoſitione iuris communis, sed etiam in diſpoſitione privilegiorum, quæ in iſtis conſeruatoris præterea & contra ius commune continentur, quia talia privilegia minime ſunt per Conſilium Tridentinum abrogata, imo verò ab eo confirmata, cum non abrogaretur, imo ſiſta eſſe, ac illis conuenerit in eodem Conſilio ſeſſione 25. de regul. cap. 26. in fin. ibi: in ceteris omnibus Ordinum privilegia, & ſtatuta, quæ ipſorum perſonalia loca, & iura continent: ſed ego nullam ſententiam diminutionem prædictæ meæ reſponſionis, quoniam ibi tantum ego de interpretatione iuris communis, de quo in cap. 1. de off. Delegat. in 6. privilegiorum Conseruatorum, quos plerumque Sedes Apostolica concedit reſcriptis, nempe, vt hi tantum eos defendere poſſint a iniuriis, & notariis iniuriis, & violentiis, vt hi ad alia, quæ iudiciali indagine exigunt, pot. ſtatim ſuam extendere non poſſunt: non vero loquitur de privilegio præterea, vel contra ius commune concediſſimo, nec oportunitate de his agere, hoc eſt, de correctioſis iuris communis, de quibus nunc agimus.

Aſſert. præterea idem Pater, quod debui in memoriam reducere doctrinam Nauarri in manuſcript. cap. 27.

numero 129. vbi inquit, quod hodie communiter dicitur conſeruatoria cum clauſula, vt poſſint iudice Conseruatoris cognoscere de his, quæ alioſentem requirunt indagine, & ſic de his cognoscere virtute eorum non incidunt in penam, cap. final. de off. Delegat. in ſexto. Sed profecto in me non creditur ſententiis oblatio, quia ego non egi, nec dicit, cap. quoniam, Conſig. Tridentini. ſeſſione decimamarta. agit de his conſeruatoriis, quæ Nauarri inquit, hodie communiter dari, vt poſſint de his cognoscere, quæ alioſentem requirunt indagine, nec aliquam earum in ſpecie citat, aut inſerit Nauarri. ubi ſupra: ſed tantum reſert proximi, & ſyluam hodiernam, conſeruatorias concedendi in iuris communis derogationem, de quibus non egi, ſed de ſimpliciter concessis ad defendendum religioſos a maniſeſtis, & notariis iniuriis, & violentiis. Hi namque Conseruatoris, vt dicebam, non poſſunt extendere ſuam poteſtatem ad ea, quæ iudiciali exigunt indagine, vt in dicto cap. primo. ſub poſiti conuentionis, in dicto cap. finali. Ceterum ſi Papa eas conſeruatorias ad vtrumque conſeruit, quis dubitat eas valituras? Nemo profecto, nec ego dubitauit, nec dubito, cum iure tantum poſitum eſt: introductum contrarium, vt in dicto cap. primo, & cap. ſin. de off. Delegat. ubi ſeruo. Ergo eodem iure poterit concedi, atque indulgeri, vt iudice Conseruatoris dati a Papa poſſint cognoscere, & iudicare de aliis cauſis ultra iniuriis, & violentiis maniſeſtis, & ſic de requiritibus iudiciali indagine, validaque erunt, & ſirma huiusmodi privilegia, vt in d. ſeſſione vigintiſimamarta. cap. 20. ad finem, & probat Emanuel. ubi ſupra, in verſiculis, pro cuius explanatione, & enaratione, præcedentem, in verſiculis, quantum ad præmiſſa, vbi reſpondet ad textum in dicto cap. primo, vt loquitur quando Conſeruatorum poteſtas eſt limitata: ſicut ſi ampla tribuatur eis iurisdictione, quæ tunc impone ea vi poſſunt. Hoc idem eſt, quod ipſe dico, & dixi ubi ſupra, dum loquutus ſum tantum de conſeruatoris limitatis, de quibus loquitur dict. cap. 1. non vero egi de amplioribus.

Vterius idem audor cenſet, ſi me videri allocinari, cum tantum velim accipere nomen, Innocentii, officialis & ſtrictæ, prout conſiderat eam Vlpianus in l. i. ff. de iurisdic. cum idemmet Vlpianus ibidem, & in l. i. ſed, etiam quæſtione ſi ad legem & quæſtione, conſideret in iuriam, vt intentionem dantur culpa datam ſignifica: & quod licet verba reſcripti ſtrictæ ſin. interpretanda, debent tamen ſecundum ſubſtantiu materiam explari: Vnde cum hic agitur de reſcriptis conſeruatoris, id eſt, de conſeruatoris loca regularia, eorumque eorum, & pe. Ionas, dimittit prohibuit eſſe a Sede Apostolica, ſi tantum pro contumelia, & violentiis Conseruatoris concederet, & pro damnis maniſeſtis eas denegaret, p. ætque ſuis raro contumeliantur, & vim patiantur loca, res, & p. utone regularia, ſed pe. autem, & ſapienter damnis non potius notariis & hincuntur.

Sed ab hac impoſitione liber ſum, in quo loquitur in ſupradictis Prater Emanuel contra deſinitionem Sedis Apostolicæ in dict. cap. primo, & in dicto cap. finali. de off. Delegat. ubi ſeruo. vbi ſubſcribit materia hoc expoſitæ, vt iudice Conſeruatoris ad ea, quæ iudiciali indagine requirunt ſuam, poteſtatem non extendant, ſed tantum religioſos a maniſeſtis & notariis iniuriis, & violentiis defendant, quibus noluit in aliquo vterius providere, & ſic non poteſt dici diminuta poſitio, ſed integra reſcripta manuſcriptarum iniuriarum & violentiarum, cum plerumque contingat eas ſi iniuriarum & contumeliarum & violentiarum, ſic, vt conſert ex dictis iuris, & experientia docerunt etiam, quæ ſolū loquutus ſum de præd. & conſeruatoris limitatis iura

mero 35. per totum, & alios plures citans Aluar. Valasc. *dist. consilium 10. numero 7.* Illa namque quae mulier habet ex bonis prioris marituli oneroso, efficiuntur omnino sua, nec tenetur ea restituere nisi in prioris matrimonij, sed de eis potest disponere, sicut de ceteris suis bonis, vt tenet Valasc. *dist. numer. 7.* Et cum alij Anton. Gabriel. tom. 3. *commun. opinionum. libr. 3. titul. de secund. nupt. con. h. sume 1.* numero 40. Molin. Theolog. tom. 2. de us. sit. *et in tractat. 2. de dispensatione 45. versicul. contrarium. Thomae Sanchez. vbi supra.*

Secundo, ¶ hac eadem sententia probatur ex l. 14. *Taur. iudicia eius vera ratione, vbi expresse cauetur, quod coniuges transeundo ad secunda vota, vel vltiores nuptias, possunt disponere de bonis quatuor constante matrimonio, non minus quam de ceteris bonis proprijs, etiam si ex primo, vel secundo matrimonio liberi superint: hodie habetur in l. 6. titulo 9. libro 5. nou. collect. Reg. cuius ratio fundamentalis est, quia de iure acquiritur, consistit matrimonio, non dicitur acquiri ex causa lucrativa, sed ex causa onerosa, vt voluit D. Co. uarru. in quarto, de sponsal. cap. 7. §. 1. numero 4. et 6. et tenet expresse Ripa in dist. l. *femina, questione 22. Aris. P. nel. in l. 2. numer. 2. et 3. G. de bon. mater. et Tello Fernandez. in dist. l. 14. Tauri, numero 1.* vbi quod in consecratione eorum in quibus operatur industria mulieris, quam viri. Talia enim sunt haec bona lucrata, vt cessantur labore, & industria viri, quae coniugis quaerita, idcirco vtique sunt pars vero est dominus, verumque dominium obinet, & de parte sua disponere potest, vel relic, etiam si ad secundas nuptias transeuerit, vt inquit Ioan. Garcia de expens. *et melior. cap. 13. numero 14.* Eandem rationem ad dist. l. 14. *Tauri, sequitur ibi, et probant cum Tello Fernandez, Ceuantes numero 2. et 4. et Velazquez de Auendan. numer. etiam 2.* Ex quo Ceuantes *vbi supra numero 3.* inquit, quod Doctores nostri resoluebant, quod vxor inuenis, vel nobilis, cui sponsus senex, vel ignobilis mille elargiebatur, non tenebatur, solum prioris matrimonij, illorum mille proprietatem filijs prioris matrimonij referuare, quia vxor plene ea acquirerebat, vt ipse acquiritur titulo oneroso. Sed archa dari solent ob praedictas causas, legunt, &c.*

Tertio, ¶ quia dispositio dicitur, *femina, cum similibus, non habet locum in donatione remuneratoria, facta vxori, in l. 1. an. G. de repetitio. authent. ex testamento, numero 39. C. de secund. nupt. ex Stephano Bertrando consil. 175. volum. 2. in antiq. Rip. in dist. l. *femina, questione 17.* quos refert, & sequitur Aluar. Valascus dicta consilium 10. numero 4. dicens, quod omnes nostri fatentur, archas Hispaniae remunerationem quandam esse: & hoc multo magis sine dubio procedere, si archa pro remuneracione secundariorum ab vxore antea impensorum datur, vt ibidem probat cum alij in legato ex hac causa relicto a matro vxori.*

Quarto, ¶ quia hodie in Hispania non in modum grauitur donationis solent constitui, sed deducuntur in pactum in modum onerosi contractus, nec aliter conuenire volunt vxor, aut, qui partes illius agunt, nisi tantum, vel tantum arthatum illi promittantur, ergo constituntur ex causa onerosa matrimonij, sicut & dos.

Quibus ¶ quidem fundamentis hanc opinionem ex professo contra priorem tenet, fundat, & probat Aluar. Valasc. in dicta consilium 10. numero 6. cum sequentibus, qui mouetur auctoritate eiusdem Palaei Rubel in dict. *rubrica. colum. 248. cum sequenti.* quae eo loco, scilicet, in §. 67. *num. 17. versicul. sed vera.* postremam hanc opinionem tenuit quibus fundamentis, & tandem Valasc. *dist. consilium 10. numero 9.* inquit, filiam esse opinionem Roderici Suarez, & Molin. iuribus vbi supra, & a-

liotum, & quod contra eos tenent Tello Fernandez in l. 19. *Taur. numer. 12.* & Pelaez de masoral. l. 1. *part. questione 74. numero 40.* eo possimum fundamento, quia archas nostrae Hispaniae sub titulo lucrativo non censentur, Hanc eandem secundam sententiam principalem cum Palaei Rub. & Valasc. *vbi supra, vt satis probabilem, sequitur Molina Theologus vbi supra dispensatione 45. in versicul. contrarium, colum. 112. §. non sequent.* vbi idcirco dicendum esse censet de ledo quotidiano, tradi in Castella consueto viduis, neque enim dono datur, sed ex debito legis praeccepto: & praeterea addit, quod quando in hoc Regno ex facultate, & electione data a l. 72. *Tauri, quae est l. 4. titul. 2. libr. 5. nou. collect. Reg. relinqueretur archa, & praerogaretur sponsalia largitas, tunc iura citata locum non haberent in sponsalia largitate, quoad quantitatem valoris praecisi, qui archa responderet, quoniam quosdam cum valore vim arharum in materia proposita haberet, & non sponsalia largitas.*

Hae sunt quoque pro vtraque parte adduci possunt, quibus de cetero quae sunt principalis difficultas reddi videtur: Quid tenendum?

Ego ¶ profecto priorem partem, & sententiam veriorum, & omnino tenendam esse censeo, nempe mulierem secundum, vel tertio nubentem teneri referuare archas a primo, vel secundo marito habitas filijs illius matrimonij, cuius causa promissa, & data fuerunt, a proinde meliorationem de illis facere non posse in persona alicuius ex filijs illius matrimonij, sed equaliter inter illos diuidendas esse, vt in dist. *auth. in l. i. in l. 2. de secund. nupt. prout in terminis tenuimus vbi supra cum Roder. Suarez, Molin. iuribus, & Angelo, & tenet praeterea in terminis Hyona de partitionis. part. cap. 7. numero 21. et in l. 1. in 3. parte, questione 15. numero 32. per d. l. 1. 25. titul. 13. part. 5. quae expresse illam probat. Quam sententiam, tunc quoque libenter probamus, iuxta in his Regnis Castellae contraria, ex fundamentis supra adductis, & praecise ex dict. l. 26. in primis, quoniam hac eadem materia, & in terminis nostrae quaelionis principalis, acquirunt archas, & donationes, quas maritus de factis dedit vxori, quae postea cum alio contraheret matrimonium adhuc, vt salua maneat filijs prioris mariti, & possint eas exigere mortua matre, cuius bona sunt tacite hypothecata pro securitate dictarum artharum, vt in dict. l. Regia cauetur, ad quem in quantum ad hoc de archis, quod remaneant filijs prioris matrimonij, Doctores, qui contrarium probant, quos supra citauimus, minime aduerunt, sed est expressa pro hac nostra, & priori sententia aduersus Aluar. Valasc. & Molinam Theologum. Illo primum, & secundum fundamenta pro ea supra adducta non rigentur, tunc quis primum procedit, & intelligitur de donationibus titulo lucrativo acquiritis, vt supra in primo fundamento (scilicet de part. tum etiam quia secundum, ex l. fori non habet vim, nisi probato eius vsu: Sed lex patitur esse in commune in his Regnis, & omnino seruanda, quae sic intellexit dispositionem dict. l. *haec dist. l. 5. omnibus, quatenus loquitur vtraque donationem propter nuptias in alijs, etiam ad mulierem ex mariti substantia deuoluta: liquidem archa deuoluitur ad mulierem ex mariti substantia: nisi adhuc respondeas, esse intelligendam de similibus praecedentibus, hoc est, titulo lucrativo ex virtute nominis, alij, quod est repetitum similitum: sed in specie nostra de archis, quod per secundas nuptias mulieris pertineant, mortua binabam, filijs prioris matrimonij, est expressa dict. l. *part. itaque ea ex ista rem cessatiam dubium, prout in terminis eam tenent Villalob. in suo tractato communium opinionum, l. 1. A. numero 171. in fin. & cum eo D. Azueud. in l. 4. numero 6. titulo 1. libr. 5. nou. collect. Reg. et in l. 3. ante numerum 1. titulo 2. eodem libr. 5.***

14

15

Et nonnulli post haec scripta eandem sententiam communitati, & probabiliorem appellat, eam sequitur Thomas Sanchez *vbi supra numero 3.* vbi cum §. respondet, & indantem contrarij, scilicet Thom. Sanchez *lib. 6. dispensatione 1. numero 3. versicul. quae iuxta communitatem.*

Accedat ¶ praeterea, quod & si archa plerumque, & frequenter datur ex causa remuneracionis virginitatis, nobilitatis, vel honoris, aut gratias mulieris, nihilominus causae hae non sunt praeterea: liquidem abiq. eis, non solum virginitas etiam videtur dari possunt ex causa donationis, vt vix opulentior sit ad sublinendam vidualem honestatem: Imo satis est voluntas libera promittentis, vt supra retulimus ex eodem Molina Theologo. Ego licet ceteris donationem grauitate regulanda in hoc sunt, in quibus causis semper apponitur, non quidem praecisa, sed inspicilla, nempe: *Por muchas, y buenas causas, y virtudes, que de vos he recibida, de la pronancia de las qualis el dexo.* Et nihilominus meret, & grauitate donationes sunt, deinde, de donatione ante nuptias, & sponsalia largitate indubium est, eam esse referuandam filijs prioris matrimonij, vt in dict. *h. sum. cum similibus, & Doctores part. aduectae fatentur, quia est lucrum, & tamen in ratione matrimonij, & propter nuptias, & honorem mulieris. Ego, & Barth. qui quomodo plerumque sunt ex causa, non tamen praecisa, nec ita obligatoria de iure, vt ad remuneracionem praecisa in iudicio de rigore iustitiae deduci possent: Ego sunt voluntaria: Tandem nullatenus cogitur sponsus, vel maritus archas promittere, aut praestare sponse, vel vxori, sed potius mera liberalitate promittuntur. Ego tanquam titulo lucrativo, vt ipse voluntario procedentes a substantia viri, sua origine tenent, etiam iure communi Romanorum auctore, archas sunt referuandae filijs prioris matrimonij, muliere transeunte ad secundas nuptias: Et quod archatum datur ei mera donatio, & voluntaria probat cum alij D. Azueud. in l. 12. numero 4. et §. 1. in nou. collect. Reg. & nos late lib. 2. *praeiudic. questione 123. numero 2. et lib. 3. questione 43. numero 10. cum sequentibus.**

Neque obstat, quod hodie in Hispania archa non in modum graui & donatio illi solent constitui, sed in vim partem in modum onerosi contractus, quia respondemus, quod nihilominus est gratuita donatio, antequam suo principio voluntario, quia nulla iuris necessitate promittitur, sed ex mera voluntate promittentis, argumentum est, quae in proposito deducit Auendan. *resp. 3. in 1. et 2. et in terminis tamen D. Azueud. vbi supra, vbi secum 4.* Tello Fernandez, & Angel. vbi quod si nec sit archa in doli aliqua antea fuit, non enim vsu, & in dist. *quest. 43. num. 11. et 12.*

Conditio ¶ tamen pro hac parte eisdem rationibus merito & eum mysterio dict. l. 4. *Tauri, nec aliam vltimam Regiam, quae in ipse viderem, decernere, archas non esse referuandas filijs prioris matrimonij, sicut non esse referuandas bona mulierum, constante matrimonio, decreuit d. l. 1. *Tauri, haec liquidem ex industria, & labore vtriusque coniugis, & sic merito vere oneroso acquiruntur, & conferuntur, non quidem donatione mariti, sed ex legis dispositione: Illa vero, scilicet, archa voluntate motam mariti: Longa igitur differentia est inter vtraque, praeterea quod leges Regiae differre in eis statuunt, nempe dict. l. 26. in 1. part. 5. quod archas referuatur filijs prioris matrimonij, quae non inuenitur correcti in hoc operantem, Regiam uero iorem, & dict. l. 4. *Tauri, quo bona quatuor, durante matrimonio, non referuatur: Ego, &c.***

Et ¶ quibus haec de constitutis resplendet veritas illius sententiae Roderici Suarez, & D. Molin. iuribus, Angelij, & haec, de qua supra in tertio fundamento pro-

ra parte, quae habet, quod mulier transeunt ad secundam vota non possit meliorationem facere in archis, quae a primo marito habitis in fauorem, & in persona vnus filijs prioris matrimonij, quia inter eos sunt aequaliter diuidende, iuxta dict. l. 26. in 1. part. 5. iuxta dicta dispositione dict. *authent. iurum, vt in terminis probatur etiam, & tenet ex dict. l. 26. et dict. *auth. in l. i. in l. 2. de part. 3. parte, quest. 15. num. 52. et eorum, quidquid contrarium velint Aluar. Valasc. & Molin. Theolog. vbi supra 4.* Deficiunt namque in vera radice, & fundamentis dict. l. 26. dam praecipit, quod muliere transeunte ad secundas nuptias, archa sibi dare a marito primo petente ad filios illius matrimonij, saluaque sibi manent, vt ea exigere possint.*

Deducitur etiam ex eisdem non obitare priori pari supra fundata, & satis probata, fundamenta secunda supra adducta, quia eis remanentiam satisfactam ex l. perionibus.

Non ¶ obstat etiam auctoritas Palaei Rubel in *restitutione rubrica de donat. inter virum, et vxor. §. 67. num. 17. versul. sed vera, et 4.* qua motus fuit Aluarus Valascus ad reuocandum contrarium eius, quod probauimus: quia Palaei Rubel solum tenet, mulierem per transeunt ad secundam vota, non perdere archas sibi datus a priore marito, non vero dicit, quod eas non teneatur restituere filijs prioris matrimonij, qui ponitur tenet contrarium, & sic in nostrum fauorem, vt manifeste constat ex eius verbis, quae ita se habent, idem videtur de archis vxori datis. Nam id, quod ex eis secundum dispositionem legis Regni sibi debetur, suam est, quia datur in praesenti in pudentia, vt in l. 1. *et vxori, C. de ista rubrica, et ibidem at. Bald. & sic in l. oneroso. Ergo non potest illis, quatinus transeunt ad secundas nuptias, debet tamen in vita illis vt referuata proprietate filijs illius mariti, a quo habuit illas, vt dicit lex Regi fore legum. lib. 1. titul. 2. Dicitur igitur sunt iuxta hanc auctoritatem) an perdat archas mulierem pertranseunt ad secundas nuptias, vel an teneatur illas restituere filijs prioris matrimonij: non enim eas perdit, sed tenetur restituere post mortem suam filijs prioris matrimonij, quae dicitur de hoc dicitur. & vtra est: Neque obstat quod idem Palaei Rub. *primito eadem rubrica §. 67. num. 32. ad §. et num. 35.* videtur sibi ipsi in hoc de referuacione contrarium, sed solum reliquit cogitandum, quia non reperit tractum peraliquem, quem viderit quia nihilominus in vltimo loco, nempe in dict. §. 67. *num. 16.* affirmanter tenet, quod praedictum per dict. l. *expressam fore, quod melius tenetur, si reuocaretur dict. l. 26.**

Non obstat auctoritas Tello Fernandez, & Pelaez, quos in paronosis sententiae adducit Aluar. Valasc. quia ipsi loquuntur, quando mulier non nupit secundo, tunc namque merito quae possit meliorare in archis filium, quem voluerit, sicut in reliquis suis proprijs bonis contra Roder. Suarez *vbi supra* contra quem citant nos tenuimus, & late probauimus cum alij, matrem nempe ex in specie facere posse praed. meliorationem: & nos in hoc sequitur Molina Theologus *vbi supra. colum. 110. in versul. de archa.*

Poterit ¶ tamen opinio Aluari Valasci sublineri in suo Regno Lusitaniae, vbi lex Partium non viget: nec factus de consuetudine dicit l. *femina, in prima parte, de referuacione lucrorum pro filijs primi matrimonij, vt affirmat, se accepisse ab antiquis Senatoribus, cum tamen in his nostris Regnis seruatur, & legibus Regalis approbata.*

Vltimo ¶ non possum consentire eidem Molin. Theologo *vbi supra, dispensatione 43. in l. 1. in versul. nec autem, quatenus irrationabile, & in iustum esse censet, zquale pretium statuere vultibus omnibus, aequalium reddituum annuorum, sed pro magis, & vltimo dicitur, &*

18

18

UNIVERSITY OF TORONTO LIBRARY

UNIVERSITY OF TORONTO LIBRARY

in cuius vitam conceditur, & pro alijs circumstantijs concurrentibus taxandum esse valorem, ac pretium illius iuxta a se tradita dispositione 381. Idemque tenet in taxando valore maioratus ad vitam eum possidentis, ut intelligatur quantum archatum in Castelle, ac Lusitaniae Regnis promitti possit, quidquid vel postea probet euentus: Si quidem difficultum esset taxare eo modo, quo affert presump. reddituum annuorum vitalitiorum, ac pene inextinguibile: & præterea in his Regnis iustum pretium ipsorum a Rege nostro Philippo lege generali taxatum est, a fete nisi d. mullar, vt cauetur in Regia pragmatica, super hoc lata in Madrid, anno 1583, cuius meminitur vbi supra, & habetur hodie in l. 8. titul. 15. lib. 5. nou. coll. Reg. & me ad hoc refert Molina Theolog. vbi supra dicit. dispositione 388. & dispositione 431. colum. 1166. Quo statim subfiniri non potest in his Regnis quoad archas præfata eius vltima opinio: Sed imo redditus maioratus, quoad hoc, estimandi, & computandi sunt ad rationem vnius pro octo, secundum sententiam Molinæ iuriste, prout solet secundum ipsam quoridie intelligi, & prædicari, vel ad rationem vnius pro septem, iuxta meam sententiam, & computationem. † Sponsalium autem largitatem a prius viro acceptam, absque dubio tenetur vxor ad secundas nuptias transiens, resecare filijs potius matrimonij, quia est vera donatio, vt cum Anton. Gómez, Matien. Ayora, & Molin. tenet Thom. Sanchez vbi supra, num. 4.

SUMMARIUM.

- 1 Sponsus, vel maritus an nomine dotis, & in dote possit promittere sponsa, vel vxori ultra decimam partem suorum bonorum, & per totam questionem resolutur negatiue contra Ayora, vt in n. 4. & 8.
- 2 L. i. titul. 2. lib. 5. fr. prohibentis dari archas ultra decimam partem bonorum sui promittentis ratio his assignatur.
- 3 Dotis constitutio a viro facta mulieri solet esse causa causæ, ex quibus archæ constituntur, nempe in primam nobilitatem, virginicatum, vel pudicitiam, aut ætatem, esseque donatio remuneratoria.
- 4 Doti, quam assignat maritus vxori, non est taxata a iure.
- 5 Constitutio mariti sui, vel inuoluntaria de dote recepta a muliere inuoluntaria, vel inuoluntaria a marito, non est taxata a iure, & tenet, absque eo, quod opponi possit exceptio non numerata dotis, & statim prædicatur, & num. 7.

In eandem lege i. titul. 2. libro 5. tori.

QUESTIO. LXVI.

QUÆRITUR, si i. titulo 2. lib. 3. supra leg. cauetur, quod nullus possit promittere archas ultra valorem decimæ partis suorum bonorum (id, quod legibus nouioribus non ex collectionis Regie confirmatum est, & in praxi obseruatur). An maritus tempore contractus matrimonij possit vxori promittere in dote ultra decimam partem suorum bonorum, & an valida sit huiusmodi promissio, necne? Et videtur primo, non valituram, quia alias fraus fieret prædictæ legi, si quod vna via prohiberetur, altera permitteretur contra regulam iuris vulgaris, scilicet, de nihilo ferrietur eorum prohibitio. Secundo, & deinde, quia nihil interest in proposito, quod nomine dotis, vel archatum promittatur ultra decimam partem bonorum promittentis, quando quidem utroque modo excedit meta legis fori. Tandem, † & tertio, quia lex illa fuit in præfata sua taxatione archatum eiusque vltiori prohibitione subuenire voluit cæco amori, quo mariti spoliare se solent bonis suis, ea tribuendo vxoribus in archis, & in sponsalium largitibus, ut in terminis eiusdem l. 8. l. 52. tenet, consideratè nouissime, & recte Molin. Theolog.

gus in 2. parte de iustitia & iur. dispositione 431. colum. 1167. in fin. & in principio sequenti. Sed hoc bonum non consequentur, si per viam dotis, ultra decimam partem bonorum suorum, mariti promittere possent vxoribus suis futuris, vel presentibus. Ergo hoc non licet, quia non dubium est, contra legem facere, qui verba legis amplexus, contra eius nititur voluntatem. Quod non dubium, in princip. C. de legib. cum similibus. Item contra dicitur iam matrimonio a fortiori videtur prohibitum, quia censetur donatio facta inter viuum, & vxorem, que regulariter est prohibita, vt in toto titulo. C. & ff. de donat. inter vir. & vxor. Imo nec valet etiam inter sponsoles, si conseruatur in tempus contractus matrimonij, quia conseruatur in tempus prohibitum l. 1. & l. quod sponsa. C. de donat. ante nupt.

Quarto, † & vltimo, quia similis dotis constitutio a viro facta mulieri, fieri solet ex eisdem causis, ex quibus archæ constituntur, nempe in primam nobilitatis, virginicatis, vel pudicitie, aut ætatis, cum vir sic tenet, ipsa autem probet, alijs ve causis, ideo que loci archatum assignantur, imò in idem tendit, nomine tantum mutato: Ergo non est curandum de nomine, sed de substantia, & ratione, ob quam actus sit, veritasque est standum, & iuxta eam iudicandum: secundum quia in præd. specie fraus præsumi potest, eo quod nomine archatum promittitur non poterat ultra decimam partem bonorum promittentis, argumento optimi text. in l. qui testamentum 27. ff. de probat. vbi, quando quis legat alteri tantquam illi debitum, nec vt de bitum petitur, nisi probetur debitum, nec vt legatum, si legatus erat incapax, & talis confessio debiti videtur facta in fraudem legati, vt patet ex sine illius text. ibi, videtur enim, eo quod ille p. capere non poterat, in fraudem legis hoc in testamento aduersus. Ergo ita in proposito dicendum esse videtur, quod cum maritus non possit archatum nomine plus decima parte suorum bonorum promittere, nec mulier accipere, prohibentibus, ac re sistens legibus Regie, si per viam dotis ultra eam metam promittat in fraudem earundem legum, id promississe censendum erit.

Accedat, & quinto, quia si diuersa hæc essent, sequeretur inde, quod maritus possit dorem promittere sponsæ, & præterea decimam partem bonorum suorum nomine archatum illi dare: hoc autem esset absurdissimum, & contra verba, & mentem legum, quia hæc omnia vnum sunt, ergo non est dicendum.

Nihilominus † tamen contrarium in terminis nostre questionis tenet, & probat Ayora Aduocatus Granatensis in suo tractatu de partitione. 1. part. cap. 7. num. 50. seqq. fundamentis.

Primo, † quia in dote, quam assignat, vel dat maritus, vel extraneus mulieri, non est meta, nec taxa de iure communi, vt in l. nulla dote C. de iur. dot. nec etiam iure Regio, quamuis ea addit in dote, quam patet dari filijs, iuxta l. mariti.

Secundo, quis non obstat, quod in præmissis specie videatur facta donatio inter viuum, & vxorem, que est prohibita, etiam inter sponsoles, si conseruatur in tempus contractus matrimonij. † Quoniam Bar. in l. si maritus, numero 2. ff. de verborum obligation. tenet, quod talis donatio, & promissio facta a marito ipsi mulieri, valet in prædictæ casu, quia est donatio remuneratoria in primam nobilitatis vxoris, que donatio, scilicet, remuneratoria, non est prohibita inter viuum, & vxorem, vt in l. quod autem. 5. si vir. ff. de donat. inter vir. & vxor. & cum Bar. transeunt Cuman. Alex. & Ial. qui plures alios refert, & loquuntur hi omnes auctores, quando homo dicitur ignobilis ducit vxorē nobilē feminā sine dote, cōstitendo, se recepisse dotē, quā non recepit, sed animo dandi eā, id conseruatur, quasi in remuneratione, & compensatione sue nobilitatis, & si; cōiuris opinio, vt plures allegans,

allegans, resoluat. Beccius consilio. 79. numero 4. & ante eum Doctor Courru. in quarto 2. part. cap. 3. §. 3. numero 5. vbi numer. 4. quod ioler appellari licet donatio dotis constitutio a marito vxori facta. † An sit iuris Ayora, que valde a dote que a marito dicitur, & promittitur a la miger per las causas dicitur: animo donandi: an que excedat in qualiquere cantidad del dote de su vieno, & que los centidores li sacaron a la miger la dula dote.

Quæ opinio, si vera est, procedet etiam eadem ratione, si mulier aliquam dorem secum deferat ad matrimonium: nec non, & quando vir eius nobilis est, ipsa tamen est nobilior, vel, si ipsa sit inueniens, ille vero proneptus ætate, tandem in remunerationem cuiuscumque istæ causæ, vt constat ex prædictis Auctoribus, & communi opinione supra citata.

Quinto † non solum valet donatio ex causa prædicta, sed etiam confessio dotis receptæ, vt in glossa. 1. in l. si voluntate. C. de dot. promiss. quasi confessio illa sit facta animo donandi, & in compensationem nobilitatis, vel inueniens, secundum Bar. & D. Iheronimus supra, quam glossa inquit sequi communiter Doctores, Bald. Nouellus in tractatu de dote, part. 10. colum. 4. versiculo constanti autem, sub numero 1. Eamque memorabilem, & communiter receptam vobis Cur. Innot. consilio. 8. circa has numero 20. in versibus, secundo præmissis, & eam tenet Palat. Rub. in repet. rubr. de donat. inter vir. & vxor. §. 31. num. 3. dicens, quod talis confessio prædictæ marito, & hereditibus eius, quod etiam afficitur Soci. & communiter receptus in l. 1. num. 72. ff. sius. matr. Et hanc opinionem communem quoque dicit Itaque in tract. nobilit. cap. 18. num. 10. ad fin. addens, quod licet sint, qui contrarium tenent, & multis quidem rationibus: tamen abunde ea respondet Ial. in d. l. si diuerso, sequitur etiam plures refert Thom. Sanch. de matrim. 1. tom. lib. 8. diffat. 9. no. 8. Communem etiam testatur Iul. Clar. lib. 4. sentent. 8. donatio. qu. 3. v. 9. ff. sed pone, dicens, quod licet hæc opinio in puncto iuris non transeat sine magna difficultate, ea tamen est amplectenda, propter auctoritatem Doctorum sequentium, & communem obseruationem, & quia est iustiorabilis matrimonio, & mulieribus, quibus in rebus honestis fauendum est, prout prædicta omnia, idem sequuntur cum alijs refert. Becc. vbi supra, nu. 5. ad idem ex Paulo Cast. consil. 313. circa primam, quo quæritur, num. 4. vers. tertius casus, lib. 2. quod talis confessio de dote recepta iustam præiudicat, etiam si nulla dote dante promissio præceperit, quia non præsumitur facta specie fauere remunerationis, & hæc exceptio non numeratæ pecunie non obstat, etiam si non sit remuneratum eidem, vel in plus non sit ei ipsam, nec etiam præsumitur facta in fraudem prohibite donationis, sed ex donatione prædicta, nempe ex causa remuneratoria, & quia factam hanc opinionem consiliat Angel. consil. 5. And. res. colum. final. vers. finaliter, & iterum in d. l. si solutio matrimonij, cum alijs, quos ibi citat Beccus, & num. 4. post alios tenet, quod in dubio huiusmodi confessio præsumitur, si illi animo donandi, & remunerandi, quia mulier nubendo ignobilis, vel seni, videtur ei manus facere.

Huiusmodi sententibus, consequi videtur necessario, vt prædictæ dotis constitutio, iuxta confessio dotis receptæ limitata sit valida, & præiudicat marito, eiusque redditibus, non solum iure communi attentio, sed etiam Regio, quia, vt inquit Ayora vbi supra, etiam de iure Regio: Non ayta talle casu la dote que el marido, o otra persona estrana quibiera prometer a la miger, aunque la aya en su archa, que es casa de foyente de la dote: & hanc opinionem Ayora sequitur simpliciter Doctor Azucedo in l. 2. nu. 11. tit. 2. lib. 1. nou. coll. Reg.

Quid tenendum? Et quidem prior opinio negatiua contra Ayoram, & Azuced. verior videtur, saltem at-

tento iure Regio ex fundamentis supra pro ea adductis, que vrgentior, & concludentiora videntur: De nihilo enim sentent leges huius Regni principes, ne quis vxori suæ promittere possit in archis ultra decimam partem bonorum suorum, & quod lex fori de hoc loquens, tenuerit non possit, per viam dotis, libere ad voluntatem mariti excedi possit. Quamuis enim præfate leges Regie nuncupatum loquantur de archis, idem est, attentè mente, & ratione legis fori, in dotis constitutione a marito faciendâ in fauorem vxoris: cum vtrumque fiat ob remunerationem nobilitatis, honoris, ætatis, vel virginicatis vxoris, & nihilominus ob hæc causas, alias ve, similes prohibent leges Regie ultra decimam partem bonorum mariti dari ob causam matrimonij. Quod autem expresserit in archis, & non in dote, nihil interesse videtur, cum non sit curandum de nomine, sed de effectu & causa, ob quam dantur: lex namque non est imponenda verbis, sed rebus, vt in l. 2. C. communis. de legat. vbi, non enim non verbis, sed rebus leges imponimus. Cum igitur lex fori ob rationem, quam prædicamus, prohibeat ultra decimam partem bonorum mariti dari in archis, ne conuget cuiusque amorem se spoliare, vt inquit Montaluis, ibidem in glossa, & insuper deferat ius petendi, quod vltimus datum fuerit, consanguineis mariti pro eo: & consequens sit, vt non ad verba taxatum, sed etiam ad eius rationem attendendum sit: Ratio namque sic se habet ad legem, sicut anima ad corpus, vt diximus libro 3. prædictæ, quæstio. 12. numero 13. vbi num. 84. quod vbi cumque locum habet iuris legis, ibi quoque, & ipsius dispositio, & num. 98. quod ex ratione etiam præfata & conseruata quælibet dispositio regulatur.

Non obstant modo fundamenta contraria adducta pro secunda opinione, quia si tenem, & attento iure communi, procedere, non tamen idem videtur attentio iure nostro Regio, quando archa vel dote promittitur marito, vel eius præsumta constitutio resulant in prædicta specie ex confessione simulata dotis receptæ excedit metam, & taxam decimæ partis bonorum mariti per supra dicta, infra præfata tamen metam, & taxationem valebunt.

Nihilominus tamen prior opinio præfata difficultate non caret, ex eo quod corteo iuris communis in dubio non sit inducenda, nisi expresse fiat, vel alibi expresse probauimus, & aliud est dote promissio, aliud vero archatum. Vnde cum dote promissio facta a viro future vxori ultra decimam partem bonorum non reputatur ex ipse prohibitis, videtur valida esse, nisi forte, in fraudem legis prohibentis promissionem archatum ultra decimam partem bonorum proberetur facta. Præcudubio autem fraus non præsumitur: Dote autem constituta per viuum vxori, an extrahenda sit de toto hereditatis corpore, vel potius de ea parte, de qua potest maritus, habens necessarios heredes, libere disponere, agit late Thomas Sanchez de matrimonio, lib. 8. disputat. 4. per totum, in primo teno.

SUMMARIUM.

- 1 Mora purgatio, attentio iure canonico, eiusque aequitate, an admittatur in dispositione iurata, & vbi alia non poterat mora purgari? & per totam questionem pari affirmatiua probatur, & defenditur a casibus Molinæ Theologi, vt in num. 2.
- 2 Iure Regio deficiente, potius in his Regnis recurrendum est ad ius canonicum, quam ad ius civile Imperatorum, vel Imperatorum.
- 3 Purgatio mora in causa civilis, & in criminali, intra quos terminum admittatur?
- 4 Lex 17. & lex 18. titulo 12. partia 1. intelligitur.

quam in here. si quidem vxor acceptando lucra, videtur ea agnoscere cum suo onere prædicti soluti medietate debitorum, durante matrimonio contra dicitur non vero anteriora. cum illa tantum respiciant matrimonium, & societatem coniugalem. hæc vero non. Hæc tamen in hoc tantum differat ab vxore in nostro proposito, quod cum hereditas sit quid vniuersale, in quo continentur debita & credita, heres adeundo hereditatem, videtur acceptasse, tam debita, quam credita, quæ in hereditate sunt. Vxor vero acceptando lucra, licet non acceptet hereditatem, quia heres non est, ac proinde non tenetur ad debita mariti præcedentia matrimonium, stramen eo ipso obligatur pro sua parte ad debita contracta, suo matrimonio durante, licet legatarius sciens acceptans legatum eo ipso videtur agnoscere omnia sub manuum: Non igitur est, verum dicere, quod acceptando lucra simpliciter mulier, videatur sub conditione acceptasse. sicut, si sit: text. namque, qui pro hoc allegatur, nempe d. l. s. vbi non, qui non erit. d. s. de leg. 1. si loquitur non in legato puro, sed in conditionali, sicut, si sit, qui non erit, cum vxor hereditatem dicit: tunc nam que merito, inquit text. ille, magis conditionem in generali legato, quam demonstrare voluisse patrem famili.

Ex quo text. non obstat ibi Doctores, quod relationum, qui, vel qui, in d. i. vbi de futuris temporibus imponitur conditionem, solum concluditur in proprio textu, quando mulier acceptasset lucra sub conditione temporis futuri, scilicet, si aliqua bona superfluenta fuerint, vel remanserint veniam si simpliciter, & prout ea pro quibus non dubito, quia aliud merito sit dicendum: nec eorum licet audiat mulier, quam si simpliciter agnouerit, vel repudiauerit prædicta bona, & sic pure, le cuius si sub conditione.

Similiter non obstat l. si sciam legatum, si, qui quinquies, si de legat. 1. Vbi, qui quique in arca habebat, ita legavit, vel stipulanti pro milie de decem, quæ in arca habeo: inquit text. quod legatum & si pulito valebit, ita tamen vi sola quique, vel ex stipulatione, vel ex testamento debeantur: quoniam ibi animus apertus apparet non legandi, vel promittendi pluraquam quinquies, & ita vt quique, quæ defuit ex stipulatione, vel testamento peti possit, ratio vix patuit: Nam, quem admodum certum corpus, quod in retum natura non sit, legatum videtur, vt inquit text. ille: quod est diuersum a nostro casu.

Quibus sit, vt superioribus adductis pro prima parte non obstantibus, quibus iam satisfactum remanet, nostra hæc secunda opinio verior, & tenenda omnino videatur, & in terminis ita eam probauit Maurus, vbi supra, quem sequitur Doctor Azuued, in l. s. num. 12, tit. 9. lib. 5. noua collectio. Regia & cennit Burgos de Præ iunior, questione civil. 9. num. 9. & sequitur nos hinc lib. 2. prædictæ questione 129. sub num. 2. ver. post acceptationem.

Quæ si quidem sententia præmaxime procederet, si mulier hæc approbasset, & consensisset rationes factas per heredes mariti cum credito ibi eiusdem, necnon, & reliqua, præcedente, vel subsecuta prædicta acceptatione lucrorum, quorum virtute executio petita esset, vel actio proposta contra eam pro solutione medietatis debitorum: tunc namque proculdubio penitere non posset, tenendo pie dictam acceptationem lucrorum, & eis renuntians: si quidem vltra rationes supra pro hac parte adductas, geminata acceptatio lucrorum præcesserit, expressa & tacita, ex quibus ius iam sit quæsitum de nono creditibus, & res non sic iam integra, quare, vbi inuitis, penitere non potest prædicta mulier.

Quod si mulier ipsa penes se iam haberet partem lucrorum ad se pertinenciam, etiam secundum opinio-

nem Ayora, penitere non posset, vt patet ex ipso vbi supra, ibi: aquo, secundum intentionem l. si entium, de quando lo. accepto, y deo consensu: por que en este caso nada puede dudar de ello. Quinimo, etiam si ea non auferret, si tamen ea acceptauit, tenetur quidem, nec amplius variare posset per omnia supradicta: regamus enim tam esse intentionem legis, vt parcele requiratur, quod mulier abluere lucra cum effectu, ad hoc, vt ad solutionem medietatis debitorum tenetur, si quidem id non expressit, sed potius tenuimus, & defendimus, sufficere acceptasse prædicta lucra, si maior 15. annos sit prædicta mulier, quando ea agnouit, sic perfecta, vel imperfecta diuisio, vel nondum accepto: vtroque enim casu tenetur ad debita pro sua parte per supra dicta.

Limitatur tamen superiora eo casu, quo mulier hæc tempore acceptationis lucrorum esset minor 15. ann. tunc enim licet ad se sit hereditas aditionem libi damose restitui possit, vt in iuribus supra allegatis, & in d. l. si sit. C. de repudiat. heredit. & late per Anton. Gomez. d. l. tam. cap. 14. de restitut. in iur. num. 4. ver. sic. octavo insinuat. Ita etiam, & aduersus prædicta lucrorum acceptationem a se libi etiam libi alias damnosius restitui poterit, & in terminis etiam habet Azuued. vbi supra. d. num. 13. et quæ verissimum.

Sic etiam vidua renuntians primo dictis lucris non admittitur postea contra talem renuntiationem, etiam data enormissima lesione, vt per plura fundamenta ex prelo concludit Curt. Senior, consil. 23. super consuetudine per totam, que in relet, & sequitur Burgos de Præ d. quæst. 9. sub num. 1. ibi, adeo quod talis vidua, & Azuued. vbi supra. addentes, quod necnarratione minoris ætatis admittitur contra talem renuntiationem, quod retulimus de nos vbi supra, d. num. 4. in prior. Nunc tamen dubio de hoc vltimo, nempe quod non admittatur mulier minor 15. ann. contra talem renuntiationem lucrorum, quia potius, & verius videtur contrarium esse omnibus adductis per Anton. Gom. vbi supra. & ex limitatione supra assignata ad principalem opinionem, quam supra probauimus aduersus Ayoram: Si enim mulier minor ætate, læta ex acceptatione lucrorum, potest petere restitutionem in integrum aduersus prædictam acceptationem lucrorum a se factam, quare etiam per contrarium non restituetur aduersus renuntiationem, & repudiationem ipsorum, si ea fuerit læta sine restitutione, tamen non admittetur. Et ita potest procedere contraria opinio.

S V M M A R I A

1. Fructus veniunt in restitutione in integrum minoribus concedenda.
2. Repudium non fit condemnatione in casu reit. in arch. idem de Nestorianis. C. de heret. & Manich. de cuius intellectu agitur. num. 10.
3. Fructus veniunt in restitutione que fit ex mera iustitia: scilicet si ex gratia conceditur vbi num. 2. in quibus possessoribus hoc vltimum procedat. Et num. 7. quod procedat in fructibus causentis: scilicet in pindandis, & num. seq. alio modo limitatur.
4. ad nostram de rebus Ecclesiasticis non alienand. in vltimo. Et num. 20. quod habeat in casu ipsius veniant fructus, delectus tamen, quæ numeris sequentibus continentur.
5. Restitutio de enormissimam lesionem concedenda est Ecclesiæ, etiam vltra quadriennium, & num. 12. quod non sufficit enorme damnum ad hoc, imo intra 30. annos conceditur, vt in num. 17.
6. Restitutio in integrum ad hoc, vt intra quadriennium concedatur, quæ d. damnum suo, quæ lesio requiritur.

67. Restitutio intra triennium annos competi debet, Principibus & Contibus lesis ultra quadriennium.
68. Fructuum restitutio non fit, quando in supremis Tribunalibus ex fructibus exactio vult facta: tametsi intra certum tempus ex gratia soluto debito præcipiatur, bona reddenda sibi debitoribus.
69. Restitutio in integrum, quæ fit minoribus, & Ecclesiis intra quatuordecimum menses, non vero ex gratia.
70. Vbi sit, vt per, & intellectus quatuordecim ultra quadriennium lesamur 30. annos restitutionem concedit. Et n. 19. an vera sit opinio quæ intra 20. annos in casu possit restitutionem petere.
71. Fructus hodie sunt restituendi Ecclesiæ enormissime lesæ, etiam si ea petatur post quadriennium intra tamen triennium annos: delectus tamen numeris, & iusta mercede laboris, vt in num. 2. necnon, & fructibus pro rata usque pretij soluti debent, vt in num. 22. & 23. limitatur, vt in num. 24.
72. Restitutio minoribus competens lesæ in pretio rei sua vendita, solum conceditur, si usque ad quantitatem usque pretij, non vero vt repetat rem venditam.
73. Fructus percepti post licentiam restitutoriam imputatam, ex quibus possessor non est factus locupletior, an veniant postea in restitutionem.
74. Fructus an sint restituendi minoribus, vel Ecclesiæ, quando contrarium est nullum ex defectu solemnitatis.
75. Fructus percepti post licentiam restitutoriam tantum restituentur, non vero antea percepti a possessore bona fidei, absque alia distinctione, vt præca. communi accipit.
76. Restitutio bonorum pro executione venditorum, quando cum fructibus a tribuuntur superioribus tubetur, forte, tunc præcipi solet primo solui debent reddendum annuatim cum fructibus compensandis.

Q U A E S T I O LXXIX.

Quæritur, an beneficium restitutionis in integrum, quæ cum fructibus restituenda sit, etiam affirmatiua probatur expresse in legato si minor, & restituitur, si de minoribus, vbi deciditur, quod restitutio facta facienda est, vt vniuersalique in integrum eius sum recipiat: itaque si in fundo vendendo circumscriptus restituetur, iudicabitur Pretor, emittentem fundum cum fructibus, reddere, & pretium recipere, nisi emtor eo tempore dedit minori pretium, quando illum perdidit illud esse, non ignoraret: si vero minore pretio, quam oportuit, vendiderit: emtor inberi debet, præda cum fructibus restituere: Intuitus autem eatenus ex pretio reddere, quatenus ex ea pecunia locupletior factus est, ita probat text. in l. patri. ad h. si pecunia ad fin. restituitur ex diuisio sibi restituitur de minoribus. Et quod restitutio cum fructibus facienda sit, probant etiam alia plura iura: nempe l. minor 23. ann. cui fidei commissum, & in s. de minoribus, l. si quibus, & in l. vltima, si de vlt. l. C. si minoris facti aliter, sine decretis, hab. gloss. Abb. & communiter d. l. in s. ad nostram, de reb. Eccles. non alien. probat late cum communi D. Conarui. lib. 1. verior. resol. 3. num. 1. & 2.

Adest tamen text. valde contrarius, & sic pro parte negativa, imo quod in restitutione in integrum non veniant fructus: in arch. idem de Nestorianis, C. de hereticis, & Manich. ibi, sed absque ratione fructuum, & administrationis, vbi filii hereticorum contentus restitui mandatur portio bonorum ex bonis patrum, absque ratione fructuum, & administrationis, quem text. dixit singularem in iure Anton. in l. tunc, in s. in vltimo vniuersalium tam. et ad hoc quod restituitur per Principem, quo casu recuperat bona, non potest consequi fructus perceptos, & plures allegans dicit, bene esse veram & communem opinionem tenendam in iudicando & consulendo.

Sed est fortior text. pro parte negativa in d. c. in fructibus, de reb. Eccles. non alien. vbi restituitur Ecclesiis contra alienationem & concessionem villæ in feudum facta, per quam emittitur fructus, sine fructibus perceptis, qui remanent penes emtorem, pro labore: cum tamen fructus percepti primo anno excederent summam pecunie alienationis receptam, & per multos annos postmodum fuerint emtor villæ fructus: Quid dicendum? Com. munit, & magis recepta restitutio. Sed eorum est, quod restitutio, quæ fit ex mera iustitia, cum fructibus, etiam perceptis sine mora, & mala fide, siue restituitur pro officium iudicis nobile danda sit, siue iure actionis competit, vt in iuribus supra pro priori parte adductis, ita cum aliis, quos citat, tenet Emanuel Colta in vltimo, l. Gallus, & quid si tantum, in s. iudicis parte, num. 71. cum seqq. ff. de lib. & posthum. contra alios, quos referit, quorum auctoritate veteretur, de decapto totius Hispaniæ prævis hæreticis, vel variandis emittit. Et abique dubio hæc esse vera, & communis conclusio, & ita regulariter tenendum est, vt plures allegans, contra nonnullos alios, quasi Sfortia Oddo de restitutione in integrum, l. parte, quest. 23. artic. 2. num. 13. pag. 623. col. 1. vbi eam decem iuris, & fundamentis comprobatur, & num. 14. cum seqq. eam amplius, & limitat pluribus modis.

At vero in restitutione gratia non veniant fructus, & res abique fructibus restituenda est, arguendo text. in d. c. in fructibus, de reb. Eccles. non alien. & d. c. ad nostram, in Acolta vbi supra, num. 74. cum sequentibus, licet sit, quod ita se habet communis & receptio sententia, & merito quia ibi omnes fere Doctores hanc distinctionem probant, necnon & Doctor Cotarui. lib. 1. vlt. restitutio, cap. 1. num. 15. & Anton. Gomez vbi supra, & in 3. tom. vlt. restitutio, cap. 13. num. 31. & plures alios allegans Ioan. Garzia de nobilit. gloss. 8. s. num. 45. cum sequentibus, & est communis, vt cum aliis proficitur Sfortia Oddo vbi supra, num. 12. Et hanc opinionem communem, & magis communem veterem, & æquiorum dicit, plures allegans contra aletam communem, idem Sfortia Oddo in eodem tractato 2. part. questionibus 96. articulo 12. num. 123. & 124. vbi eam intelligit in his postmodum, qui facti restitutionem tenentur restituere ipsi bonum, quicquid de bonis eius ad eum pertinet, vt est in specie filius: & ita est tenendum, tamen non desunt, qui contrarium probent, prout est Iason in l. s. in num. 17. ff. de consuet. Princip. & in d. s. & quid sit actum, de vlt. in l. vlt. restitutio, quod ex communi, s. in num. 19. ff. de iur. iur. d. c. Acta Pinell. in repetitione l. 2. part. cap. 2. num. 21. cum seqq. C. de restitu. vendit. Et est etiam communis hæc secunda opinio, vt constat ex Sfortia l. quest. 99. articulo 2. num. 12. ite, sed Iasonis argumentis respondet Galuati num. 84. & 77. & Fortunius Garzia num. 159. in d. s. & quid si tantum, Pinell. autem rationibus fatisit ex infra de ten. dicitur, & prædicta priori opinio tenens ex fundamentis, de quibus in frastratum declaranda, & limitanda est pluribus modis.

Primo, vt procedat etiam in his possessores, qui regulariter non tenentur restituere bona ipsi restitutor, nisi ipsi pretium eorum a Principe, vel a filio restitutor, vt sunt illi, ad quos pertinerent nullo oneroso nonentim tunc agi potest contra eos de fructibus perceptis, quia non possunt dici ex illis locupletiores facti, quæ contra suam pecuniam expenderunt, & hoc a filio possessor, vbi locupletior non remanet, ad fructum non tenetur, potuit que licite eos fructus consumere: in d. l. sed si leg. ff. de pet. heredit. Couarui. d. lib. 1. verior. restitutio, cap. 3. num. 2. ver. sic. 2. vbi amplius, quod hi fructus in restitutione, non sunt etiam per in integrum restitutionem tenentur Ecclesiæ, nec minor reddendi, vt tenet Couarui. Molin. in consuetud. Parisiens. tit. 1. §. 2. questionibus 10. num. 13.

puta ex qualitate emtoris & venditoris, qui erat vicinus etiam maior extra tutelam, & curam, & res suas per se, forte voratus in dultro exercere, vel veniam retatis impetrasset, & non apparet de aliqua circumventionem, vel fraude procedente ab emtore, quia his, vel aliquibus ex his, aut aliis similibus concurrentibus, bonus iudex altiman potest, emtorem caruisse dolo, & mala fide, quamvis in iure erraverit, & eius iuramentum stare, nisi post litem contestatam, vt in terminis tenet, & probat Carol. Moho. vbi supra, num. 51. & 52. Alias tamen his non contentibus, quando res immobilis minoris, vel Ecclesie alienata est, non seruatis solemnibus, proculdubio, iuxta veram, & communem sententiam Doctorum, res cum fructibus restituenda est, atenta mala fide possessoris, iuxta l. certum. 22. C. de ter. vendit. vt lastime cum aliis resoluimus consil. 15. num. 12. cum sequentibus. Sed dara bona fide possessor exstantes tantum fructus restituunt, non veto consumtos: post litem vnicersos, iuxta regulam d. certum, in 2. part.

27 Sed si praxis communis ita obseruat, quod vbi que bonæ fidei possessor generaliter aboluitura fructibus ante iudicium percepit, nec vquam de consumtis tractatur, an possessor locupletior factus fuerit: sed de perceptis ante iudicium nunquam inquiritur, an consumti sint: tantum que seruatur forma d. certum quoad fructus percepti post litem contestatam, & l. 2. C. de fruct. & l. 1. & l. 2. §. si in rem regund. ita Arias Pinel. in l. 2. in 2. part. cap. 4. num. 60. C. de resind. vendit. addens, quod hæc praxis ita comprobata rationem habet, vt litem ambages videntur.

28 Quinto quando iudices supremi in gradu appellationis iustitæ causam annullant, & reuocant executionem, & iubent bona pro executione capta libere reddi cum fructibus debitor ex nummis debitis, & ante omnia solvendis, licet in iudice redditis eorum annuos etiam solui creditori ratione eius, quod interest ad rationem 14. 16. plusve minus pro singulis miliaritis, & compenari cum fructibus, vt non semel prædicatum vidimus, & restatur Doctor Azueu. in l. final. titul. 21. lib. 5. noua collect. Reg. sub num. 127 pag. 806. col. 2.

SUMMARIA

- 1 Restitutio in integrum, an competat pro modica læsione: ponitur hic opinio negatiua: sed affirmatiua referretur, num. 2. num. vero 4. resolutur arbitrio iudicis, hoc esse relinquendum.
- 2 L. si in d. in integ. restitut. intellexit.
- 3 L. 5. titul. 9. part. 6. in vers. E. an decimos, ratio, & intellectus.
- 4 Restitutio conceditur Reipubl. propter magnam vtilitatem oblatam, sper pretio, quo obligatio publica vltima additione a iudice est aliena.
- 5 Minoris etiam habenda est ratio, quando sumus in respiciendum iustitiam, vel vbi de iure alterius tractamus, vt ab eo contra ius commune auferatur.

QVÆSTIO LXX.

QVÆRO vterius, an minor, vel Ecclesia possint petere restitutionem in integrum pro modica læsione: Et videtur minime posse, quoniam, etsi eam petere possunt ob eam læsionem, que dimidium iustipreti non excedit, vt cum Abb. & Bagen. probat D. Couarr. lib. 1. variat. resolut. cap. 3. sub num. 1. & Molin. Thorog. 2. part. de iustitia & iur. disputat. 573. colum. 211. in vers. dictam eam: Hoc intelligitur, modo læsio grauis sit, & enormis, ita glossa communiter ibi recepta in cap. 1. verb. detrimentum, de in integ. restit. & in eum ex litem & ibi Abb. eod. tit. gloss. verbo proxime, & Bari. in l. sicut per text. ibi, si de restitu. in integ. gloss. in cap. penult. de reb. Ecclies. non alienand. est com-

munis sententia, secundum Couarr. vbi supra. 11. Quis communis sententia probati potest ex text. in l. si ex causa, ibi: grauis læsionem, si de minorib. & in d. l. sicut, & in c. ad nostram de reb. Ecclies. non alien. ibi: enormis dampnum. Et hoc omnes in locis repetitis, sine controuersia receperunt, teste Acosta in repetit. l. callus. §. quid si tantum, in 2. part. num. 76. in fin. ff. de liber. & post. et que communis, vt plures referunt, restatur Padill. in l. quodammodo, num. 3. C. de iur. & fact. ignor. Et est communis sententia, vt plures citans, restatur copiose Francisc. Buriat. cons. 27. num. 17. & plurimos congerens Sfortia Oddo in vlt. d. de restitu. in integ. 3. part. questio. 4. art. 12. num. 105. ibi in contrarium pag. 309. vbi quatuor eius fundamenta adducit, et que respondet, & num. 107. cum seq. eam ampliat, & limitat aliquibus modis.

Nihilominus tamen contraria sententia communis etiam est, nempe minoris, Ecclesiam sine Republicam pro modica etiam læsione esse restituendum, vel restituendam. Primo, ex l. propriarium, ff. de damn. infid. Vbi cautio damni infid. etiam pro modico damno iure exigitur. Secundo, ex §. Galliarum, l. de ter. dimissio, vbi probatur, quod etiam in re minima futurum committitur. Tertio, per locum ab speciali hæc sententia probatur in d. si ex causa, in prin. in d. §. vbi. vbi habetur, quod quando pignus iudiciale minoris publica auctoritate vendendum est, ad solvendum, in quo minor est condemnatus, licet postea minor restituatur ad eodius sententiam, si que et restituenda pecunia soluta, non tamen restituatur in integrum aduersus venditorem, nisi ex venditione pignori grabe damnum sit sequutum minor, quod secundum prædictam glossam ibi est pecaliare in illo euentu. Idem est si res minoris ex quaunque alia causa necessaria legis auctoritate vendatur. In quibus sit quod est speciale in illius rebus, & in l. 1. ibi: magna detrimentum. C. si aduersus vendit. pignori, & in l. fin. ibi: nisi ex magna causa. C. de aduersus quos secundum sciam vbi supra, num. 77. & Couarr. dicit. cap. 3. num. 11. & Sfortia Oddo d. num. 105. ad fin. Ergo extra casum illorum iurum ordinatum est iure ciuili, quod minor, & Ecclesia, sine Republica etiam pro modica læsione audiri debeant, in integrum restitutionem petentes. Et hæc secundam sententiam, vt enotem tenuit glossa, item Bartol. & Doctores in l. 2. C. si aduersus vendit. pign. & in dicit. l. si ex causa. Alexand. consil. 7. vol. 5. Corneus consil. 77. num. 10. l. 4. sequitur, & alios referens, Acosta vbi supra, num. 76. vbi quod non tantum disputantibus, sed aduocatis etiam, & iudicibus probandum est: tamen omnes Canonici iuris interpretes, & plurimifex nostris lapsi errore contrarium sepe docuerunt, & iterum num. 77. eam sequitur, & probat, & communem dicit: eandem tenent quamplurimi Doctores, quos refert Sfortia Oddo vbi supra d. num. 105. vers. tertio, quod hæc potest dici communis opinio, refert alios Couarr. vbi supra, dicit. num. 11. addens ex sententia aliorum, idem esse, si minima læsio minori contingerit, secundum Abba. & Falges, in d. l. sicut, post glossam. & Auar. de Pish. ibi, quibus accedunt Decius, in cap. de appellationibus, & in cap. maioris, de prebend. Gomez. in §. parala, num. 4. versul. non obstat, insit. de adhib. & Acosta vbi supra, num. 71. auctoritate Iuriconsulti in d. l. §. sicut, dicentis pro minima læsione tunc denegari restitutionem in integrum, quando maioris rei, vel summi præiudicium sit, vt expresse cauetur in l. lla lege. Sequitur etiam hæc sententiam Padilla in l. lla quædam, num. 11. vbi intellexit ad signatum supra ad d. l. sicut, restatur esse veriores, & receptiores hoc affirmante Pinello in repetitione l. 2. part. num. 28. C. de restituend. venditum. & tenet glossa in d. l. sicut, in versum l. si maioris, & constat esse communem ex Sfortia Oddo vbi supra, num. 91. in versum, secundum causam est.

Ipsæ vero Couarrubidem, in versul. ego sine questionem hæc ita definiendam esse cõies, vt ex litem consulo id verissimum sit, tenentur a magne quantitates minime rescindendum esse beneficiu restitutionis in integrum ratione minime læsionis, atque ita intelligendam esse d. l. sicut, & probat auctoritate Bartol. in l. de pupillis §. si quis risus in fin. ff. de nouo oper. num. 1. Ruelus, de quod eodem pacto restitutio in integrum concedenda sit ob læsionem etiam modicam respectu maioris, quæ minori contingere poterit in eadem re, atramen graui, & enormi, ipsi minori, si absque comparatione maioris separatim consideretur. Est enim in contractu mille aureorum modica læsio, que contingit in quadraginta aureis, si comparatur læsioni, que poterit in quadraginta accidere: separatim tamen considerata prædicta læsio, que in quinquaginta aureis datur, grauis læsio est, & enormis ipsi minori: Sic igitur iuxta prædictam communem sententiam Doctorum affirmatiuam, pro modica aliqua læsione concedenda erit in integrum restitutio, quod arbitrio boni viri, & discreti iudicis, ea læsio separatim considerata, grauis est, vel enormis, ac tandem restitutione digna. Sic etiam prior communis sententia, que habet enormem læsionem ad restitutionem esse necessariam, ita est intelligenda: vt arbitrio iudicis ex læsio pendatur, & consideretur, sit ne ipsi minori, vel Ecclesie grauis ex se ipsa, licet consideratione maioris modica sit: arbitrio namque iudicis relinquendum est, quanta debeat esse læsio, vt minori, vel Ecclesie, etiam in tra quadriennium restitutio ordinaria concedatur, iuxta communem opinionem, quam ibi adducit Couarru probatam l. 5. titul. 9. part. 6. ibi: Et iure de iure fact. ff. si l. la re in per d. §. de l. 4. ad fin. titul. 1. 4. part. sequitur Molin. Thorog. vbi supra dicit. disputat. 573. colum. 2. in vers. dictam, vbi quod læsio in decem aureis iustici ad petendam restitutionem in integrum, si contractus sit valoris centum aureorum. Eadem ratione inquit Couarru si minima læsio contingerit ipsi minori, vel Ecclesie, qua, obsecro, dicitur index vnum arbitrium, concedendam esse restitutionem: Nonne absurdum esset concedi restitutionem minori, si læsus esset in vnius quadrantis quantitate in eo contractu, in quo etiam de re modica ageretur? Eodem iure restitutio ita iuste denegabitur, si læsio ita modica sit ea ipsa, & separatim considerata arbitrio resti iudicis ob tot minutas effugiendari tandem Couarru num. 12. late respondet ad dicit. l. si propriarium, & ad dicit. §. Galliarum. Eandem resoluunt Couarru vbi supra, quod totum hoc remittatur arbitrio iudicis, probat, tenet, & sequitur, & ex testimonio aliorum communem esse affirmat, & ex hoc, atque propter prædicam, & auctoritatem maximam Couarru, suadet non esse recedendum ab hac sententia in consulendo, & iudicando, Sfortia Oddo vbi supra, num. 106.

Et an propter minimam læsionem quantilibet detur restitutio minori, agitare Sfortia vbi supra, num. 101. cum seqq. Et tam dem firme resolutur, quod propter minimam læsionem, atenta lumina ipsius negotii, omnino neganda sit restitutio.

5 Vltimo in prepositis non est silentio prætereunda decisio l. 5. titulo 19. part. 6. in vers. E. an decimos, dam requirit gaudem vtilitatem minoris: Para si aliqua cosa ad minor fuisse mota in alienanda, & la compra se allego: & despos de esso vni fise otro, que dixesse, que daria mucho mas por ella, que queda para al juez, que tome a quella cosa el por ella: la au a la ado del almoneda, e que la de al otro que da mas por ella: porque para que el juez lo de a el baxer, es menester, que sea gran pro del mpo: Hoc enim ideo ibi requiritur, quia agitur de restitutione in integrum conce-

denda aduersus lucrum. Quare merito, vt requiritur oblatio grandis vtilitatis ad hoc, vt prædicta restitutio concedatur: sicut quando agitur de damno, quia tunc seruandum est, quod prædicatum.

Ex quo confunditur impugnatio Molinæ vbi supra, 6. disput. 573. colum. 212. ad fin. contra nos tracta, dicenti si bi non probari, quod nos affirmamus lib. 1. practice, quæst. 37. nempe, quod si post factam locationem obligationis publicæ alicuius oppidi, alius licet iure ita vt commo dū magnam inde promeriat pauperibus, aut Republicæ, locum habeat restitutio in integrum, admittendumque proinde esse nonum licitatore: & consentis non esse hæc rem admittendam, ex magno, aut paruo eiusmodi lucro, quasi casuali: siquidem lex illa Regia in minore, cuius iure vtitur Reipubl. expresse prohibet iuram sententiam, ibi: Que es gran pro del menor, idque prædicam obseruant. Illud denique obseruandum est, in propo 7. fito: quod quādo sumus in respiciendum iustitiam, vel vbi de iure alterius tractamus, vt ab eo contra ius commune auferatur, etiam de minimis habenda est ratio, vt alios allegans, tradit Tello Fernandez in l. 3. faminum, §. in l. ad finem.

SUMMARIA

- 1 Substantiam rei Republicæ, vel propriam vice prætoris, omnibus conducere, vel emere volentibus intra certum terminum, an obligetur ad locandum, vel vtilitatem comparantibus intra eundem terminum, & esse eorum certum pretium, & non, seqq.
- 2 Barr. distinctio in l. si tempora, num. 4. ver. text. ibi. C. si de instrument. & iure basta fiscalis, lib. 6. referatur.
- 3 Offerri minus, sed faciliorem solutionem, vel si si magis idoneum est, præferendum.
- 4 Subiactio vltima fieri debet idonea ad solvendum.
- 5 Evidentes parti, & dari debent cum redditu publicis sustentantur.
- 6 Puja, ex hæretica vltima postura, y alargar el remate por mas dias.
- 7 Ecclesia potest gratificare ei, qui insum pretium dat, licet alius plus offerat.
- 8 Administratorem Ecclesiæ male facere, si non daret plus offerenti.
- 9 Plus offerenti de iustitia fieri debet vltima rei ad iudicatio, hoc est, el remate, si hoc petierit.
- 10 Non licet in foro consensu, plus vltimo pretio vendere, emere, vel conducere.
- 11 Distinctio Bartolus d. si tempora, corrigitur per l. 4. titul. 5. lib. 7. nou. collect. Regie, secundum nonnullos Auctores.
- 12 Contrarium censet auctor, & probat num. 12. cum sequentibus.
- 13 Contradictum qui sunt cum incerta persona, statim persoluitur cum impletur ex parte eius, vt non sit lotus penitentia.
- 14 Electores Beneficiorum cum eisdem per concursum, eo adhibito, quod digniori prouideatur, tenetur hoc facere, alius tenentur ad restitutionem digniori faciendam, præter peccatum mortale, licet dignum elegerint.
- 15 In locandis bonis fiscalibus, & conciliis non ad valorem subhastationis, seruari debet forma tradita a legibus huius Regni: facti in bonis particularium maiorum 25. ann. quia tunc plus offerenti intra terminum debent dari, & adici, vt in num. 16.
- 16 Substantiam simpliciter non adiciat, quod plus offerenti dabitur, non tenetur id facere.
- 17 Licet prior an liberetur per secundum plus offerentem, referatur dua opinionibus contrariæ, & num. 15. innot. eae concordia assignatur.
- 18 L. 11. titul. 1. lib. 7. noua collect. Regie intelligitur, & declaratur.

QUÆRO, vitium officiali communitatis, civitatis, vel vil-
lae, vel quibus aliis, qui res Reipublice, cuius negotium, vel
vices gerit, aut res proprias locandas, vel vendendas in publico,
vite praconij, sub offitio, emittit conducere, vel emere volen-
tibus, ut intra certum terminum compareant, an obligetur
ad vendendum, vel locandum comparantibus intra illum ter-
minum offerentibus mercedem, sine pretium dictarum rerum,
vel non?

In hac quaestione Bart. in l. si temporaria. num. 4. per text.
ibi. C. de fide instrument. & in l. si fiscal. lib. 10. loquens in
officiali, inquit, ibi videri casum, quod si fides hoc intelli-
gitur verum, si verba praconis hoc dicunt, quod plus
offerenti dabitur, secundam formam ibi positam in
glossa, & in authentica huius porticum. Sed si praeo simpli-
citer dicitur, quicumque velit emere, veniat ad offer-
endum intra talem diem, neque adiciatur, & plus offer-
enti dabitur, tunc non cogitur dare plus offerenti
quia ad hoc se non admittit: poterit enim esse, quod
hoc fuerit factum ad explorandum valorem rei, magis
quam ad vendendum, ut in l. si servus, in princip. ff. de con-
suetione servit. Et ita admonet cavendum, quando facis
praeconizare, quia vno casu cogitur, & alio non. Hanc
distinctionem Bartoli sequuntur Angelus & alii Do-
ctores antiqui, & moderni, multique vera videtur, & re-
tenda proculdubio de iure communi, & postea vide-
bimus quid de iure nostro Regio. Item hoc intelligit
Bart. si si hoc expediat dare plus offerenti: potest enim
esse, quod eius interest, dare minus offerenti: quia of-
fert faciliorem solutionem, vel quia magis idoneus, ut
in l. vno qui in fin. ff. de iudic. adit. & in l. Sabina, ff. de
dem. titul. quia non solum ad pretium numerarium in
hoc attendendum, sed etiam ad quamecumque aliam
vilitatem conciliorum, ut in exemplis d. l. cum quis me-
moratum dubium sequentibus. Lincas de Penn. Rebuff. & Aulic.
quos refert. D. Azueid. in l. 4. num. 2. tit. 7. lib. 7. nou. collect.
Regia. vbi num. 25. cum aliis probat esse aduertendum,
4 quod si ille, in quem subbaltatio vltima fit, sit idoneus
ad soluendum, qui ponderat eandem l. 4. pro hac parte,
in illis verbis: *Te remate en el que mayores precios diere,*
ponderando, quod non dicit: *Que mayor precio diere,*
sed in plurali: *Que mayores precios diere.* Et quod hac
de causa licet lex haec non requirat, quod fideiussores
dantur: de consuetudine tamen semper petuntur, &
dantur, ne possent iudex, & Decuriones commissarii
teneantur: & cum de consuetudine id fiat, tenentur
omnino fideiussores recipere, & petere, secundum A-
zueid. in cap. 12. Prat. num. 13. in 2. parte, & Aulic. cap. 32.
Prat. in gloss. de pign. num. 23. & 6. quos refert, & lequitur
Azueid. d. num. 25. Quibus ego addo, esse etiam
licitationem, hoc est, pija, hanc vltima postura, &
largar el remate por mai dias, quia hoc est vtile dominis,
quorum res licitantur ex supradictis, & hoc iure vti-
mur in licitationibus hereditatum huius alme Ecclesie
Cuitarent.

Imo sunt, qui dicant, Ecclesiam posse gratificari ei,
qui iustum pretium dat, licet alius plus offerat: quia plus
iusto vendere non debet iuxta glossam, de alios, quos
refert Rebuff. in secundo tom. comment. ad leges Regias
Gallie, in tractatu de praconio, articulo 7. glossa vnic. num. 19.
facit additio Bartoli in d. l. si temporaria. dicit num. 4. littera B.
vbi quod Ecclesia debet tradere offerenti iustum pre-
tium, ex latitudine per Capol. de simul. contrali. prafum-
tione 2.

Rectius tamen Rebuff. vbi supra, num. 20. cenlet, ad-
ministratores Ecclesie male facere, si non daret plus
offerenti: quia illud censetur esse iustum pretium, quod
liberaliter offertur a sciente rei conditionem l. mortis

causa capimus, vbi gloss. ff. de donat. causa mort. d. dilecti, d.
emtion. & vendit. cum similibus. & in bonis Reipublice in su-
pradictis idem tenet, & probat Azueid. in secunda parte
capituli Prator. cap. 12. num. 5. versul. & nota, & nemp. & c.
quem refert, & lequitur Azueid. in present. num. 27. &
28. Imo in medio iudicio plus offerenti, (modo sit ido-
neus,) & alius maiorem vilitatem non offerat (ut
prædicimus) de iustitia fieri debet vltima rei iudicatio,
hoc est, el remate, si hoc petierit, ex eo quod fuit pro-
missum dari plus offerenti. In foro tamen conscientie,
non licet plus iusto pretio vendere, emere, locare, vel
conducere, ut cum Nauarr. de rest. tom. 2. lib. 2. cap. 2. num. 3.
cum sequentibus. tenet Azueid. hic num. 28. Quod verum
intelligo, quando de laesione consistit, an constare de-
beat, secus in dubio, mala fide, vel crassa ignorantia non
intercedente.

Iure tamen Regio nostro atrento videtur, quod
prædicta prima distinctio Bart. & communis fit corre-
cta per hanc legem 4. titul. 5. lib. 7. collect. Regia, quatenus
in ea cauetur: *Que quando las bienes propios, y rentas de las
ciudades, villas, y lugares de los Reynos se oviere de arrendar,
sea firmando dia cierto por conserjo, por pregon publico, quan-
do el arrendamiento se ha de hazer, y rematar, rematando
por nueve dias, firmando despues dia para el que se remate, en
aquel que mayores precios diere. &c.* Nam iuxta hanc l. si-
cut præconium dicit, quod dabitur plus offerenti: Et el
dia firmando, para el remate, siue hoc non dicit præco, im-
minio vltima subbaltatio: si faciendai iustitiam illius,
quatenus maiorem auctorem, & licitationem fecerit,
vbi in terminis tenet, & probat per hanc legem, in ver-
bis prænarratis. Azueid. in 3. parte. cap. 2. Prator. num. 7.
Aulic. in d. 4. 3. 2. Prator. in gloss. de pign. num. 1. & Azueid. in
hac l. 4. num. 23.

Verum t meo iudicio nostra haec l. Regia loquitur in
dinetis casu: præfigit namq. formam, & solemniter
servandam in locatione rerum conciliorum, nempe:
*Que se traygan al pregon por nueve dias, y firmando despues
dia para el remate, por pregon publico: y con esto manda, que
se rematen en aquel que mayores precios diere: de manera, que
guardandose esta forma, aunque no se diga, que se remate en
en el que mas precios diere, de suyo se esta, que se ha de hazer,
como si se oviere dicho antes, por solo averse traydo nueve
dias al pregon publico, y ser la ladofe dia de remate, que es la
suerte, y razon en que para hazer se el remate la ley se funda,
nemp. que se pregonen por nueve dias, firmando despues dia
para el remate. Y con esto ay obligacion precisa de parte de am-
bos contrayentes, scilicet, el conserjo, y el que mas pija de hazer
se el remate el dia en que esta echado: y ninguno si puede ar-
rependir de justicia sino ay otro que ofrezca en su condicion, aunque
que la pija se haze solamente de la vte del sermano, o noiarie,
disputado para a esto, y no se halla presente el Comissario, vt habet
per Dd. in l. licitatio. ff. de public. & vtilit. Platea in d. l. si
tempore. & Aulic. vbi supra, num. 5. Vbi quod non vitatur
iste contractus propter intervallum inter preconium &
oblationem conductoris, sicut vitatur stipulatio. l. 1. ff.
de verb. obligat. t. Quia contractus, qui sunt cum in-
certa persona, hoc est, cum quocumque offerente, & si-
milibus statim periclitantur, cum impletur ex parte in-
certae personae, vt non sit locus penitentiae, secundum lo-
an. de Platea, & Aulic. vbi supra, & hoc non contradicit
Bart. distinctio in 2. mem. in d. l. si temporaria. num. 4. supra rela-
ta. Inquit namque, quod si verba praconij hoc dicunt,
nemp. quod plus offerenti dabitur, secundum for-
mam positam ibi, in gloss. & in authentica. huius porticum.
C. de sacrosanct. Eccles. officiali obligatur ad vendendum
illi plus offerenti: idem Bart. communiter receptus in
d. l. licitatio in princip. num. 4. vt diximus lib. 2. canonica. quest.
14. num. 55. t. Idem late probantes in edictis posi-
tis ad electionem, & prouisionem Canonatum, & a-
liorum Beneficiorum per concussam cum illa clausu-
la, quod*

la, quod digniori prouidebitur: tunc namque electores
tenentur hoc facere: alias tenebuntur ad restitutionem
digniori faciendam, præter peccatum mortale, hoc di-
gnum elegerit omnino digniore.

QUÆRO, vitium officiali communitatis, civitatis, vel vil-
lae, vel quibus aliis, qui res Reipublice, cuius negotium, vel
vices gerit, aut res proprias locandas, vel vendendas in publico,
vite praconij, sub offitio, emittit conducere, vel emere volen-
tibus, ut intra certum terminum compareant, an obligetur
ad vendendum, vel locandum comparantibus intra illum ter-
minum offerentibus mercedem, sine pretium dictarum rerum,
vel non?

In hac quaestione Bart. in l. si temporaria. num. 4. per text.
ibi. C. de fide instrument. & in l. si fiscal. lib. 10. loquens in
officiali, inquit, ibi videri casum, quod si fides hoc intelli-
gitur verum, si verba praconis hoc dicunt, quod plus
offerenti dabitur, secundam formam ibi positam in
glossa, & in authentica huius porticum. Sed si praeo simpli-
citer dicitur, quicumque velit emere, veniat ad offer-
endum intra talem diem, neque adiciatur, & plus offer-
enti dabitur, tunc non cogitur dare plus offerenti
quia ad hoc se non admittit: poterit enim esse, quod
hoc fuerit factum ad explorandum valorem rei, magis
quam ad vendendum, ut in l. si servus, in princip. ff. de con-
suetione servit. Et ita admonet cavendum, quando facis
praeconizare, quia vno casu cogitur, & alio non. Hanc
distinctionem Bartoli sequuntur Angelus & alii Do-
ctores antiqui, & moderni, multique vera videtur, & re-
tenda proculdubio de iure communi, & postea vide-
bimus quid de iure nostro Regio. Item hoc intelligit
Bart. si si hoc expediat dare plus offerenti: potest enim
esse, quod eius interest, dare minus offerenti: quia of-
fert faciliorem solutionem, vel quia magis idoneus, ut
in l. vno qui in fin. ff. de iudic. adit. & in l. Sabina, ff. de
dem. titul. quia non solum ad pretium numerarium in
hoc attendendum, sed etiam ad quamecumque aliam
vilitatem conciliorum, ut in exemplis d. l. cum quis me-
moratum dubium sequentibus. Lincas de Penn. Rebuff. & Aulic.
quos refert. D. Azueid. in l. 4. num. 2. tit. 7. lib. 7. nou. collect.
Regia. vbi num. 25. cum aliis probat esse aduertendum,
4 quod si ille, in quem subbaltatio vltima fit, sit idoneus
ad soluendum, qui ponderat eandem l. 4. pro hac parte,
in illis verbis: *Te remate en el que mayores precios diere,*
ponderando, quod non dicit: *Que mayor precio diere,*
sed in plurali: *Que mayores precios diere.* Et quod hac
de causa licet lex haec non requirat, quod fideiussores
dantur: de consuetudine tamen semper petuntur, &
dantur, ne possent iudex, & Decuriones commissarii
teneantur: & cum de consuetudine id fiat, tenentur
omnino fideiussores recipere, & petere, secundum A-
zueid. in cap. 12. Prat. num. 13. in 2. parte, & Aulic. cap. 32.
Prat. in gloss. de pign. num. 23. & 6. quos refert, & lequitur
Azueid. d. num. 25. Quibus ego addo, esse etiam
licitationem, hoc est, pija, hanc vltima postura, &
largar el remate por mai dias, quia hoc est vtile dominis,
quorum res licitantur ex supradictis, & hoc iure vti-
mur in licitationibus hereditatum huius alme Ecclesie
Cuitarent.

Imo sunt, qui dicant, Ecclesiam posse gratificari ei,
qui iustum pretium dat, licet alius plus offerat: quia plus
iusto vendere non debet iuxta glossam, de alios, quos
refert Rebuff. in secundo tom. comment. ad leges Regias
Gallie, in tractatu de praconio, articulo 7. glossa vnic. num. 19.
facit additio Bartoli in d. l. si temporaria. dicit num. 4. littera B.
vbi quod Ecclesia debet tradere offerenti iustum pre-
tium, ex latitudine per Capol. de simul. contrali. prafum-
tione 2.

Rectius tamen Rebuff. vbi supra, num. 20. cenlet, ad-
ministratores Ecclesie male facere, si non daret plus
offerenti: quia illud censetur esse iustum pretium, quod
liberaliter offertur a sciente rei conditionem l. mortis

la, quod digniori prouidebitur: tunc namque electores
tenentur hoc facere: alias tenebuntur ad restitutionem
digniori faciendam, præter peccatum mortale, hoc di-
gnum elegerit omnino digniore.

Quantum in locandis bonis fiscalibus, & concilio-
rum, ad valorem subbaltationis tractatur, quod seruetur
omnino in religiosis formis tradita a legibus, huius Re-
gni: De los dias que han de andar al pregon, y forma que se ha
de seguir en el arrendamiento de las rentas Reales, y de las con-
diciones que en el arrendamiento de las rentas Reales, y de las con-
diciones se requieren, y en las bienes de los menores lo mismo: t. para en
bienes de otros particulares mayores de 25. años, proculdubio
esse. Præter membra dila distinctione de Bartolo, et ver-
dadero, y conuen, y se dize de tener, y guardar en practica, nem-
pe, que si vn particular pone al pregon su hacienda, y renta a pa-
ra venderla, o arrendarlas al que mas diere por ellas, con termi-
no cierto, o dia de remate, o dia de obligacion a darlas al que mas, o
a su precio diere por ellas dentro del dicho termino, y remate ar-
restando, lo persona de pagar a la ley Real, y costas: y en este ca-
so particular no ha de naster a la ley Real, sino en los arrendamien-
tos de los bienes de los conserjos, aunque Bart. tambien habla en
oficial publico: o pero no se corriga a dorina por nuestra ley Real,
en quanto al dicho primero miembro, sino quando se la firma
que se ha de seguir, y guardar en el arrendamiento de los bienes de
los conserjos.

In secundo membro distinctionis Bart. nempe,
quando praeo simpliciter dicit: quicumque velit emere, ve-
niet ad offerendum intra talem diem, non adiecto, quod
plus offerenti dabitur: No se obligando a ello, sino mas para
deber su duceno el valor de su cosa, que no para venderla, con-
cluye, y tiene Bart. y muy bien, que no es obligacion a darlas, ni
venderla al que mas offeriere, y esto no lo corriga a nuestra ley Re-
al, ni habla en este caso, y assi como omisso que da en la dispo-
sicion del dero. do coman, que dispone, que no queriendo se
obligar a vender, no queda obligado a ello por la regia general
del dero. Ad contrahendum, vel quasi, nemo iniustus
compellitur, l. nec emere. 18. C. de iur. delib. l. 3. titul. 1. part.
5. vbi Grego Lopez in qua l. abque limitationes assignatur:
Anton. Gom. in secundo tom. vltim. resol. titul. de em-
tione, & vendit. num. 51. T. assi bien conphiere a la d. r. rina de
Bart. in d. l. si temporaria, num. 4. In distinctione non se po-
te de iur. do coman, que dispone, que no queriendo se
obligar a vender, no queda obligado a ello por la regia general
del dero. Ad contrahendum, vel quasi, nemo iniustus
compellitur, l. nec emere. 18. C. de iur. delib. l. 3. titul. 1. part.
5. vbi Grego Lopez in qua l. abque limitationes assignatur:
Anton. Gom. in secundo tom. vltim. resol. titul. de em-
tione, & vendit. num. 51. T. assi bien conphiere a la d. r. rina de
Bart. in d. l. si temporaria, num. 4. In distinctione non se po-
te de iur. do coman, que dispone, que no queriendo se
obligar a vender, no queda obligado a ello por la regia general
del dero. Ad contrahendum, vel quasi, nemo iniustus
compellitur, l. nec emere. 18. C. de iur. delib. l. 3. titul. 1. part.
5. vbi Grego Lopez in qua l. abque limitationes assignatur:
Anton. Gom. in secundo tom. vltim. resol. titul. de em-
tione, & vendit. num. 51. T. assi bien conphiere a la d. r. rina de
Bart. in d. l. si temporaria, num. 4. In distinctione non se po-
te de iur. do coman, que dispone, que no queriendo se
obligar a vender, no queda obligado a ello por la regia general
del dero. Ad contrahendum, vel quasi, nemo iniustus
compellitur, l. nec emere. 18. C. de iur. delib. l. 3. titul. 1. part.
5. vbi Grego Lopez in qua l. abque limitationes assignatur:
Anton. Gom. in secundo tom. vltim. resol. titul. de em-
tione, & vendit. num. 51. T. assi bien conphiere a la d. r. rina de
Bart. in d. l. si temporaria, num. 4. In distinctione non se po-
te de iur. do coman, que dispone, que no queriendo se
obligar a vender, no queda obligado a ello por la regia general
del dero. Ad contrahendum, vel quasi, nemo iniustus
compellitur, l. nec emere. 18. C. de iur. delib. l. 3. titul. 1. part.
5. vbi Grego Lopez in qua l. abque limitationes assignatur:
Anton. Gom. in secundo tom. vltim. resol. titul. de em-
tione, & vendit. num. 51. T. assi bien conphiere a la d. r. rina de
Bart. in d. l. si temporaria, num. 4. In distinctione non se po-
te de iur. do coman, que dispone, que no queriendo se
obligar a vender, no queda obligado a ello por la regia general
del dero. Ad contrahendum, vel quasi, nemo iniustus
compellitur, l. nec emere. 18. C. de iur. delib. l. 3. titul. 1. part.
5. vbi Grego Lopez in qua l. abque limitationes assignatur:
Anton. Gom. in secundo tom. vltim. resol. titul. de em-
tione, & vendit. num. 51. T. assi bien conphiere a la d. r. rina de
Bart. in d. l. si temporaria, num. 4. In distinctione non se po-
te de iur. do coman, que dispone, que no queriendo se
obligar a vender, no queda obligado a ello por la regia general
del dero. Ad contrahendum, vel quasi, nemo iniustus
compellitur, l. nec emere. 18. C. de iur. delib. l. 3. titul. 1. part.
5. vbi Grego Lopez in qua l. abque limitationes assignatur:
Anton. Gom. in secundo tom. vltim. resol. titul. de em-
tione, & vendit. num. 51. T. assi bien conphiere a la d. r. rina de
Bart. in d. l. si temporaria, num. 4. In distinctione non se po-
te de iur. do coman, que dispone, que no queriendo se
obligar a vender, no queda obligado a ello por la regia general
del dero. Ad contrahendum, vel quasi, nemo iniustus
compellitur, l. nec emere. 18. C. de iur. delib. l. 3. titul. 1. part.
5. vbi Grego Lopez in qua l. abque limitationes assignatur:
Anton. Gom. in secundo tom. vltim. resol. titul. de em-
tione, & vendit. num. 51. T. assi bien conphiere a la d. r. rina de
Bart. in d. l. si temporaria, num. 4. In distinctione non se po-
te de iur. do coman, que dispone, que no queriendo se
obligar a vender, no queda obligado a ello por la regia general
del dero. Ad contrahendum, vel quasi, nemo iniustus
compellitur, l. nec emere. 18. C. de iur. delib. l. 3. titul. 1. part.
5. vbi Grego Lopez in qua l. abque limitationes assignatur:
Anton. Gom. in secundo tom. vltim. resol. titul. de em-
tione, & vendit. num. 51. T. assi bien conphiere a la d. r. rina de
Bart. in d. l. si temporaria, num. 4. In distinctione non se po-
te de iur. do coman, que dispone, que no queriendo se
obligar a vender, no queda obligado a ello por la regia general
del dero. Ad contrahendum, vel quasi, nemo iniustus
compellitur, l. nec emere. 18. C. de iur. delib. l. 3. titul. 1. part.
5. vbi Grego Lopez in qua l. abque limitationes assignatur:
Anton. Gom. in secundo tom. vltim. resol. titul. de em-
tione, & vendit. num. 51. T. assi bien conphiere a la d. r. rina de
Bart. in d. l. si temporaria, num. 4. In distinctione non se po-
te de iur. do coman, que dispone, que no queriendo se
obligar a vender, no queda obligado a ello por la regia general
del dero. Ad contrahendum, vel quasi, nemo iniustus
compellitur, l. nec emere. 18. C. de iur. delib. l. 3. titul. 1. part.
5. vbi Grego Lopez in qua l. abque limitationes assignatur:
Anton. Gom. in secundo tom. vltim. resol. titul. de em-
tione, & vendit. num. 51. T. assi bien conphiere a la d. r. rina de
Bart. in d. l. si temporaria, num. 4. In distinctione non se po-
te de iur. do coman, que dispone, que no queriendo se
obligar a vender, no queda obligado a ello por la regia general
del dero. Ad contrahendum, vel quasi, nemo iniustus
compellitur, l. nec emere. 18. C. de iur. delib. l. 3. titul. 1. part.
5. vbi Grego Lopez in qua l. abque limitationes assignatur:
Anton. Gom. in secundo tom. vltim. resol. titul. de em-
tione, & vendit. num. 51. T. assi bien conphiere a la d. r. rina de
Bart. in d. l. si temporaria, num. 4. In distinctione non se po-
te de iur. do coman, que dispone, que no queriendo se
obligar a vender, no queda obligado a ello por la regia general
del dero. Ad contrahendum, vel quasi, nemo iniustus
compellitur, l. nec emere. 18. C. de iur. delib. l. 3. titul. 1. part.
5. vbi Grego Lopez in qua l. abque limitationes assignatur:
Anton. Gom. in secundo tom. vltim. resol. titul. de em-
tione, & vendit. num. 51. T. assi bien conphiere a la d. r. rina de
Bart. in d. l. si temporaria, num. 4. In distinctione non se po-
te de iur. do coman, que dispone, que no queriendo se
obligar a vender, no queda obligado a ello por la regia general
del dero. Ad contrahendum, vel quasi, nemo iniustus
compellitur, l. nec emere. 18. C. de iur. delib. l. 3. titul. 1. part.
5. vbi Grego Lopez in qua l. abque limitationes assignatur:
Anton. Gom. in secundo tom. vltim. resol. titul. de em-
tione, & vendit. num. 51. T. assi bien conphiere a la d. r. rina de
Bart. in d. l. si temporaria, num. 4. In distinctione non se po-
te de iur. do coman, que dispone, que no queriendo se
obligar a vender, no queda obligado a ello por la regia general
del dero. Ad contrahendum, vel quasi, nemo iniustus
compellitur, l. nec emere. 18. C. de iur. delib. l. 3. titul. 1. part.
5. vbi Grego Lopez in qua l. abque limitationes assignatur:
Anton. Gom. in secundo tom. vltim. resol. titul. de em-
tione, & vendit. num. 51. T. assi bien conphiere a la d. r. rina de
Bart. in d. l. si temporaria, num. 4. In distinctione non se po-
te de iur. do coman, que dispone, que no queriendo se
obligar a vender, no queda obligado a ello por la regia general
del dero. Ad contrahendum, vel quasi, nemo iniustus
compellitur, l. nec emere. 18. C. de iur. delib. l. 3. titul. 1. part.
5. vbi Grego Lopez in qua l. abque limitationes assignatur:
Anton. Gom. in secundo tom. vltim. resol. titul. de em-
tione, & vendit. num. 51. T. assi bien conphiere a la d. r. rina de
Bart. in d. l. si temporaria, num. 4. In distinctione non se po-
te de iur. do coman, que dispone, que no queriendo se
obligar a vender, no queda obligado a ello por la regia general
del dero. Ad contrahendum, vel quasi, nemo iniustus
compellitur, l. nec emere. 18. C. de iur. delib. l. 3. titul. 1. part.
5. vbi Grego Lopez in qua l. abque limitationes assignatur:
Anton. Gom. in secundo tom. vltim. resol. titul. de em-
tione, & vendit. num. 51. T. assi bien conphiere a la d. r. rina de
Bart. in d. l. si temporaria, num. 4. In distinctione non se po-
te de iur. do coman, que dispone, que no queriendo se
obligar a vender, no queda obligado a ello por la regia general
del dero. Ad contrahendum, vel quasi, nemo iniustus
compellitur, l. nec emere. 18. C. de iur. delib. l. 3. titul. 1. part.
5. vbi Grego Lopez in qua l. abque limitationes assignatur:
Anton. Gom. in secundo tom. vltim. resol. titul. de em-
tione, & vendit. num. 51. T. assi bien conphiere a la d. r. rina de
Bart. in d. l. si temporaria, num. 4. In distinctione non se po-
te de iur. do coman, que dispone, que no queriendo se
obligar a vender, no queda obligado a ello por la regia general
del dero. Ad contrahendum, vel quasi, nemo iniustus
compellitur, l. nec emere. 18. C. de iur. delib. l. 3. titul. 1. part.
5. vbi Grego Lopez in qua l. abque limitationes assignatur:
Anton. Gom. in secundo tom. vltim. resol. titul. de em-
tione, & vendit. num. 51. T. assi bien conphiere a la d. r. rina de
Bart. in d. l. si temporaria, num. 4. In distinctione non se po-
te de iur. do coman, que dispone, que no queriendo se
obligar a vender, no queda obligado a ello por la regia general
del dero. Ad contrahendum, vel quasi, nemo iniustus
compellitur, l. nec emere. 18. C. de iur. delib. l. 3. titul. 1. part.
5. vbi Grego Lopez in qua l. abque limitationes assignatur:
Anton. Gom. in secundo tom. vltim. resol. titul. de em-
tione, & vendit. num. 51. T. assi bien conphiere a la d. r. rina de
Bart. in d. l. si temporaria, num. 4. In distinctione non se po-
te de iur. do coman, que dispone, que no queriendo se
obligar a vender, no queda obligado a ello por la regia general
del dero. Ad contrahendum, vel quasi, nemo iniustus
compellitur, l. nec emere. 18. C. de iur. delib. l. 3. titul. 1. part.
5. vbi Grego Lopez in qua l. abque limitationes assignatur:
Anton. Gom. in secundo tom. vltim. resol. titul. de em-
tione, & vendit. num. 51. T. assi bien conphiere a la d. r. rina de
Bart. in d. l. si temporaria, num. 4. In distinctione non se po-
te de iur. do coman, que dispone, que no queriendo se
obligar a vender, no queda obligado a ello por la regia general
del dero. Ad contrahendum, vel quasi, nemo iniustus
compellitur, l. nec emere. 18. C. de iur. delib. l. 3. titul. 1. part.
5. vbi Grego Lopez in qua l. abque limitationes assignatur:
Anton. Gom. in secundo tom. vltim. resol. titul. de em-
tione, & vendit. num. 51. T. assi bien conphiere a la d. r. rina de
Bart. in d. l. si temporaria, num. 4. In distinctione non se po-
te de iur. do coman, que dispone, que no queriendo se
obligar a vender, no queda obligado a ello por la regia general
del dero. Ad contrahendum, vel quasi, nemo iniustus
compellitur, l. nec emere. 18. C. de iur. delib. l. 3. titul. 1. part.
5. vbi Grego Lopez in qua l. abque limitationes assignatur:
Anton. Gom. in secundo tom. vltim. resol. titul. de em-
tione, & vendit. num. 51. T. assi bien conphiere a la d. r. rina de
Bart. in d. l. si temporaria, num. 4. In distinctione non se po-
te de iur. do coman, que dispone, que no queriendo se
obligar a vender, no queda obligado a ello por la regia general
del dero. Ad contrahendum, vel quasi, nemo iniustus
compellitur, l. nec emere. 18. C. de iur. delib. l. 3. titul. 1. part.
5. vbi Grego Lopez in qua l. abque limitationes assignatur:
Anton. Gom. in secundo tom. vltim. resol. titul. de em-
tione, & vendit. num. 51. T. assi bien conphiere a la d. r. rina de
Bart. in d. l. si temporaria, num. 4. In distinctione non se po-
te de iur. do coman, que dispone, que no queriendo se
obligar a vender, no queda obligado a ello por la regia general
del dero. Ad contrahendum, vel quasi, nemo iniustus
compellitur, l. nec emere. 18. C. de iur. delib. l. 3. titul. 1. part.
5. vbi Grego Lopez in qua l. abque limitationes assignatur:
Anton. Gom. in secundo tom. vltim. resol. titul. de em-
tione, & vendit. num. 51. T. assi bien conphiere a la d. r. rina de
Bart. in d. l. si temporaria, num. 4. In distinctione non se po-
te de iur. do coman, que dispone, que no queriendo se
obligar a vender, no queda obligado a ello por la regia general
del dero. Ad contrahendum, vel quasi, nemo iniustus
compellitur, l. nec emere. 18. C. de iur. delib. l. 3. titul. 1. part.
5. vbi Grego Lopez in qua l. abque limitationes assignatur:
Anton. Gom. in secundo tom. vltim. resol. titul. de em-
tione, & vendit. num. 51. T. assi bien conphiere a la d. r. rina de
Bart. in d. l. si temporaria, num. 4. In distinctione non se po-
te de iur. do coman, que dispone, que no queriendo se
obligar a vender, no queda obligado a ello por la regia general
del dero. Ad contrahendum, vel quasi, nemo iniustus
compellitur, l. nec emere. 18. C. de iur. delib. l. 3. titul. 1. part.
5. vbi Grego Lopez in qua l. abque limitationes assignatur:
Anton. Gom. in secundo tom. vltim. resol. titul. de em-
tione, & vendit. num. 51. T. assi bien conphiere a la d. r. rina de
Bart. in d. l. si temporaria, num. 4. In distinctione non se po-
te de iur. do coman, que dispone, que no queriendo se
obligar a vender, no queda obligado a ello por la regia general
del dero. Ad contrahendum, vel quasi, nemo iniustus
compellitur, l. nec emere. 18. C. de iur. delib. l. 3. titul. 1. part.
5. vbi Grego Lopez in qua l. abque limitationes assignatur:
Anton. Gom. in secundo tom. vltim. resol. titul. de em-
tione, & vendit. num. 51. T. assi bien conphiere a la d. r. rina de
Bart. in d. l. si temporaria, num. 4. In distinctione non se po-
te de iur. do coman, que dispone, que no queriendo se
obligar a vender, no queda obligado a ello por la regia general
del dero. Ad contrahendum, vel quasi, nemo iniustus
compellitur, l. nec emere. 18. C. de iur. delib. l. 3. titul. 1. part.
5. vbi Grego Lopez in qua l. abque limitationes assignatur:
Anton. Gom. in secundo tom. vltim. resol. titul. de em-
tione, & vendit. num. 51. T. assi bien conphiere a la d. r. rina de
Bart. in d. l. si temporaria, num. 4. In distinctione non se po-
te de iur. do coman, que dispone, que no queriendo se
obligar a vender, no queda obligado a ello por la regia general
del dero. Ad contrahendum, vel quasi, nemo iniustus
compellitur, l. nec emere. 18. C. de iur. delib. l. 3. titul. 1. part.
5. vbi Grego Lopez in qua l. abque limitationes assignatur:
Anton. Gom. in secundo tom. vltim. resol. titul. de em-
tione, & vendit. num. 51. T. assi bien conphiere a la d. r. rina de
Bart. in d. l. si temporaria, num. 4. In distinctione non se po-
te de iur. do coman, que dispone, que no queriendo se
obligar a vender, no queda obligado a ello por la regia general
del dero. Ad contrahendum, vel quasi, nemo iniustus
compellitur, l. nec emere. 18. C. de iur. delib. l. 3. titul. 1. part.
5. vbi Grego Lopez in qua l. abque limitationes assignatur:
Anton. Gom. in secundo tom. vltim. resol. titul. de em-
tione, & vendit. num. 51. T. assi bien conphiere a la d. r. rina de
Bart. in d. l. si temporaria, num. 4. In distinctione non se po-
te de iur. do coman, que dispone, que no queriendo se
obligar a vender, no queda obligado a ello por la regia general
del dero. Ad contrahendum, vel quasi, nemo iniustus
compellitur, l. nec emere. 18. C. de iur. delib. l. 3. titul. 1. part.
5. vbi Grego Lopez in qua l. abque limitationes assignatur:
Anton. Gom. in secundo tom. vltim. resol. titul. de em-
tione, & vendit. num. 51. T. assi bien conphiere a la d. r. rina de
Bart. in d. l. si temporaria, num. 4. In distinctione non se po-
te de iur. do coman, que dispone, que no queriendo se
obligar a vender, no queda obligado a ello por la regia general
del dero. Ad contrahendum, vel quasi, nemo iniustus
compellitur, l. nec emere. 18. C. de iur. delib. l. 3. titul. 1. part.
5. vbi Grego Lopez in qua l. abque limitationes assignatur:
Anton. Gom. in secundo tom. vltim. resol. titul. de em-
tione, & vendit. num. 51. T. assi bien conphiere a la d. r. rina de
Bart. in d. l. si temporaria, num. 4. In distinctione non se po-
te de iur. do coman, que dispone, que no queriendo se
obligar

- 2 Frater, vel soror, instituta turpi persona in testamento fratri, potest querelare.
- 3 Clausula codicillari videtur grati venientes ab intestato restitueret hereditatem hereditibus instituta.
- 4 Clausula codicillari in testamento iuxta ably, debet operari, ut testatoris iustitia, quae suo iure subiungitur inueniatur, subleuetur iure obliquo.
- 7 Turpis, vel infamia persona instituta per fratrem, fratre alio fratre, vel sorore utriusque coniuncti, vel consanguineae ex parte patris, est incapax omnino succedendi.
- 8 Prohibitum directe, non debet per obliquum nocere.
- 9 Quod per me non possum, quando potero per alium consisti.
- 10 Frater heri non debet i. fratri, & i. frater, C. de iustitia, testamento.
- 11 Per clausulam codicillarem nullo iure reperitur centum, quod turpi persona instituta potest ab intestato capere per viam fideicommissi, si hereditatem restituit, testamento, per querelam.
- 12 L. Titia, ff. de iustitia, testamento, cum alij eiusdem tituli iuris, l. 1.
- 14 Rupto testamento per querelam fratris non conferuntur legata, & fideicommissa particularia.

QVAESTIO LXXII.

QVAERO, si in clausula codicillari apposta in testamento, in quo turpi persona instituta operatur, quae ab intestato restituitur hereditatem hereditibus instituta, rupto testamento, per querelam fratris, vel sororis utriusque coniuncti, vel consanguineae ex parte patris, nocet?

Habemus tamenque de iure, quod frater praedicti patris eius, vel exheredatus in testamento fratri, quando in ipso testamento est instituta persona turpis, vel inhonesta, potest querelare praedictum testamentum, ipsaque querelam per inofficiosum testamentum, succedat ab intestato fratri de facto in sua hereditate. I. frater, & i. frater C. de iustitia, testamento. ubi commentatur Doctor. Et iate iustitiam in h. instituta. de iustitia, testamento, l. 1. tituli 7. l. 2. & 3. tituli 8. par. 2. ubi Gregorius, l. p. laetitia Antonius Gomez, l. 1. tom. 1. de iustitia, testamento, numero 37. cum sequatur. Movit, quoniam lat sine de iustitia, creat. 5. 10. numero 333. cum sequatur. Et praeterea, numero 361. etiam cum sequatur. Et Marci Antonii Pergrini, de fideicommissis, articulo 26. numero 45. cum sequatur, folio 333. & alij quam plures, in quibus locis plures declarationes, ampliationes, & limitationes referuntur, & assignantur: Ceterum eis omissis solum in proposito intendendo examinare praesentium practicum quibus, an clausula codicillari aliquid operetur in proposito.

Et in hac questione duas opiniones contrarias inuenio, quas refert Ioann. Dilectus Gualdensis de art. testamento, tituli 3. de lib. iustit. vel exhered. caut. 18. numero 1. ubi argens, quod remedium subleuetur testamentum, ne per querelam subleuetur a fratre testamentum fratris turpi persona instituta: inquit remedium esse, quod testator adiacet in testamento clausulam codicillarem, quia per eam frater ab intestato succedens tenebitur restituere hereditatem hereditibus, etiam infamia notato, secundum Angel. consilio 119. super puncto praed. ubi hoc non dicit, sed in consilio 171. in fine addens, quod eius dicitur, ut elegans, & pulchre refert, & loquitur Barbat. in cap. Raynoldus, folio 28. columna 2. de testamento, ubi, quod tenet praed. procedere, etiam si instituat heres usufructus quipiam, vel concubina, quam sententiam tenet, & affirmat Gualdensis de art. testamento, ubi supra, aduersus Paul. de Casti. & Fulgof. contrarium tenent. Imo quod clausula codicillari, nihil in proposito operetur, eandem praesentem priorem sententiam affirmatiuam simpliciter probauit Marth. de Aff. d. decisio Nis-

politan. 125. serm. numero 4. necnon Curt. Cagnol Paul. de Casti. & Socin. relati ad hoc per Peregrin. ubi supra, l. 1. in rescripto contra vero, ubi quod haec sententia subleuetur, ubi per fideicommissum substitutus esset aliquis non ruptis persona. Imo etiam, quod restituitio facienda esset in persona, quia frater tenet quartam. Sed de hoc non agimus, nec dubitamus, sed tantum, an per clausulam codicillarem in praesenti specie inducatur fideicommissum restituendum per fratrem praedictum, vel exheredatum succedentem ab intestato, rupto testamento per querelam, quia turpis persona fuit in eo instituta. Nihilominus tamen haec prima sententia probatur ex regula iuris, quae habet, quod propter clausulam codicillarem videtur grati venientes ab intestato restituere hereditatem hereditibus instituta, l. ex testamento, ubi glossa, & Doctor. C. de fideicommissis, l. 1. de ca. & de hereditate, ubi Bart. ff. de testamento, & in hoc omnes concordant secundum Oldrad. consilio 171. ad primam questionem, estque communis sententia Doctorum, in quam pleribus locis. Clausula enim codicillari in testamento iuxta, ably, debet operari, ut testatoris disposita, quae iure directe subleuetur nequiter, subleuetur iure obliquo, ut cum Bald. & alij tenent Peregrin. de fideicommissis, art. 34. numero 69. fol. 316.

Hic tamen non obstantibus conuaria sententia, & sic negatiua tenenda est in proposito, tanquam vniuersi, & magis recepta, imo quod praed. clausula codicillari in proposito nihil operetur, nec vertat institutionem in directam in fideicommissum, & sic frater hic, vel soror querelans omnimodo succedat ab intestato sine onere restituendi, quidquam heredi turpi, vel infamii iure: sequentibus possumus fundamentis.

Primo, quia haec turpis, vel infamia persona instituta querelante testamentum fratre, vel sorore utriusque coniuncti, vel coheredi ex parte patris est incapax omnino succedendi praed. de facto ex testamento: Ergo, & ab intestato quia propter vitium personae ruptum testamentum.

Secundo, quia quod directe prohibetur, non debet per obliquum conueni. l. 1. ubi, per interpositam personam. C. de natur. lib. l. 1. super imperpetuum. C. quod mar. causa 5. est autem iustitia, in sum. de hered. inst. ubi glossa, l. 1. in. C. si marcip. ita fuer. alior. l. ab heres, aut frater, ff. de lib. qui notantur i. fam. Et cum quid vna via prohibetur, alia via admitti non debet, ut in regula cum quis, de regul. iur. m. 6. Tunc enim, quod per me non possum, potero per alium consisti, quando non sum prohibitus per vitium meum. l. assiso, ff. quare pig. obliq. p. ff. sed turpis, vel inhonesta persona, vitio suo non potest subleui heres, fratre fratre, vel sorore praed. & testamentum fratris illam instituitur hereditatem potest querelari, ut in dicta. iuribus: Ergo, nec per fideicommissum praed. capere potest, & sic clausula codicillari in proposito nihil operatur.

Tertio, quia si aliud diceremus, & sic si vera esset prima opinio supra dicta, semper frater dicitur i. frater, & i. frater, & remanent illud iura, hoc autem dicendum non est: Igitur, &c.

Quarto, quia nulla lege reperitur cautum, quod adiecta dicta clausula codicillari turpi persona instituta potest ab intestato capere per viam fideicommissi hereditatem, restituitio testamento per querelam in derogationem dicti l. Ergo, ex capite videtur profecto hoc dici, quia obmutescimus, quando sine lege loquimur, l. i. tam, cum similib. C. de solut. & multo magis quando sine lege contra legem.

Quinto, quod ex l. Titia, ff. de iustitia, testamento, ubi pro regula ponitur, quod rupto testamento per querelam inofficiosi testamenti, non debetur fideicommissum restitutum.

SVMARIA.

1 Spiritum suum an dicatur turpis, & infamia persona ad hoc, ut instituta heres a fratre stantibus alij fratribus, vel sororibus utriusque coniuncti, vel consanguineae possit querelare testamentum fratris institutum praed. spiritum: cum numeris sequentibus eligitur praed. affirmatiua.

2 Filio spurio potest aliquid relinquere ab extraneo, licet non a patre.

3 Nepos spurius natus ex filio legitimo, non succedit patri, nec auo, succedit tamen ex testamento agnati patris.

4 Quando aliquid relinquitur Titio, & eius descendentes, remittit descendentes ex eo, licet sint spurij, quando sunt transfusales reliquentis.

5 Frater legitimus potest sibi heredem vniuersalem instituire fratris spurium, & matrem ex damnato coitu, & numero 6. & 7.

6 Spiritus potest succedere omnibus alij parentibus, praeterquam patri, tam inter vivos, quam in vltima voluntate, sicut expressit reliquentis.

7 Spiritus non sunt recipiendi a pupa, & certamine particulari, si eam sit eius qualitas, ut hic deservitur.

8 Testamentum fratris institutum turpem personam, vel infamam subleuet querelam fratris, vel sororis.

9 Turpis, & infamia persona qua dicatur in proposito.

10 Quilibet illegitimus est spiritus.

11 Bona fidei sunt infamia de se, quia infamia facti est, quod quis non sit natus ex legitimo matrimonio.

12 Infamia facti herede instituit a fratre solum sufficit ad querelandum testamentum fratris, vel sororis.

13 De spurio semper malum praesumitur in dubio, si non appareat de excellenti virtute, & singularibus eius meritis.

14 Spiritus legitimus non sunt persona infamata, & sic non ruptum est substitutio testamentum fratris.

15 Spiritus legitimus amplius non dicitur spiritus, sed legitimus.

16 Legitimus nihil dicitur a legitimo.

17 Filii legitimi, an sit vera legitimitas, & sum. 22.

18 Spiritus qui non est naturalis an possit legitimari a Principi.

19 Filij legitimi habent omnes honores, & cotinenda, quae competunt legitimis.

20 Filij legitimi, gaudent subleuitate patris.

21 Bona fidei legitimi non sunt infamata, & ideo succedunt in fundo.

22 Spiritus, & sic illegitimus, tanquam infamia, non potest Doctori.

23 Decisiones aliorum Doctorum in terminis, etiam sine lege interpretantur valent.

QVAESTIO LXXIII.

QVAERO, si in filio spurio dicatur turpis, & infamia a persona, ad hoc ut instituta heres ab aliquo eius consanguineo collateralis, descendente descendente, vel ascendente non possit querelare testamentum fratris institutum praed. spiritum heredem, praeterquam, vel exheredato praed. fratre, aut sorore, vel etiam pleribus fratribus, vel sororibus relicta hanc omnia: spiritum namque si filius a patre instituit heredem non possit inofficiosum esse, ideo de eo non agimus, sed de spurio collateralis instituto herede fratris, aut sororis praed. praeterquam, vel exheredato.

Et quod in hac specie non competat querela inofficiosi testamenti praed. fratribus, & sororibus, probatur primo ex glossa singulari in 3. in. iustit. quis, non. natur. talis officiantur sui, verbi, participium, in verbe, item licet, ubi tenet, quod licet a patre non possit filio spurio aliquid relinquere, ab extraneo tamen potest aliquid relinquere, vel dari, quolibet titulo, inter vivos, cum hoc lege non

licitum in tali testamento, & quod clausula codicillaris inofficiosa, nihil operatur, quae l. secundum Fulgof. infra, titulus, non est eorum, & per iura authenticorum ex ratione eiusdem l. in fine, ubi, quasi ad mentem, & in l. 2. ubi quae non sana mentis fuerit, & in l. nam, & in l. 3. in fine, non quae sana mentis fuerit, cum testamento in iura authenticorum, & in l. qui repudiatur, ff. in fine, testamento factum non habet de defuncto non creditur, si eodem modo de testamento, Quae ratio expressa in dict. l. videtur quoque habere locum in testamento fratri inofficioso, instituta turpi persona, quia etiam in foris, vel fratri datur querela inofficiosi testamenti, ut videmus, quod etiam in terminis probatur in principio, in dict. l. iustit. serm. de iustitia, testamento. Dicitur enim in dict. principio, quod testamentum inofficiosum a patre factum, videtur factum, quasi a demente, & dict. l. serm. de iustitia, testamento, loquitur aduersus, ut, potest, ubi serm. autem est. Nunc vero alteratur effectus, ut periret qualitates praed. edentis casus, cui aduersus, & ideo illa qualitas, quod testamentum inofficiosum patris videtur factum a demente, conuenit repetita in testamento inofficioso fratris, de quo aduersus loquitur dict. l. serm.

Et si ita merito hanc sententiam negatiuam contra primam tenent, & probant Angel. in authentic. ex causa, C. de lib. praed. vel exhered. & cum eo Paul. de Castro, de testamento, l. 25. cum. 2. & 3. ubi quae in fine, Fulgof. cons. 71. mulier in forma verbo principalis, veritas, ad secundam, per totam in dict. l. Titia, ff. de iustitia, testamento, idem etiam tenet Paul. de Castro, in l. si patrem, ff. in fine, in verbi, & Consilium, ff. ad Senatus Consultum Trebellian. ubi etiam, quod dictum Dyn. contrarium habet locum in legatis relictis alteri quam turpi, sed si turpi personae sint relicta, l. 1. in fine, l. 1. in fine, l. 1. Hanc etiam sententiam probat lastinus, & sequitur contra priorem Philippus Decius, consilio 351. numero 4. cum sequatur. Carolus Raynoldus consilio 5. numero 22. volumini 1. & communem dixerunt, & probantur Menchac de iustitia, creatio. 1. numero 391. & Roland. a Vall. consilio 17. numero 12. volumini 3. & Peregrin. de iustitia, testamento, art. 34. numero 69. fol. 316.

Sed simpliciter in hac specie secundum communem Doctorum sententiam rupto testamento per querelam fratris, non conferuntur legata, & fideicommissa particularia, quamvis authentic. ex causa, C. de praed. vel exher. aliud probet, quando ruptum, vel annullatur testamentum ex causa praedicti, vel exhered. descendenti. Non enim habet locum decisio illius textus in praedictione, vel exheredatione fratrum, vel sororum instituta turpi persona rupto testamento per eorum querelam, ut cum communi probatur Roland. a Vall. ubi supra, numero 11. & communem etiam probatur eandem sententiam Peregrinus de iustitia, testamento, art. 34. numero 69. quamvis ibi contrariam opinionem, cum alijs, ut humanitatem, & ex mente dicti authentic. ex causa, probat, dicens placuit Iul. Clar. 5. testamentum, quod. 20. & in Consilio Neapolitan. obliuatum, ut legitur apud Afflic. d. decisio. 121. quam vltimam sententiam in hoc, quatuor opinionis fundamentis corroborat Menchac. dict. 5. numero 312. cum ea remanens, licet priorem communem esse profiteatur, plures tamen tenentes citans nam, praedicti, hoc est, ubi, hoc tamen non contradicit nostrae secundae supra dictae communi sententiae, quam defendimus in artic. primo. hinc quaest. praedicta.

Modo non obstant adducta in contrarium pro prima sententia affirmatiua, quia eis optime satisficit Decius ubi supra, numero 5. & 6. praeterquam quod ex supra dictis diluatur.

In dubio non presumitur dolus in minore, quod si presumere-
tur possit resisti aduersus eum ad idem presumptum cum sit de
preterito non vero aduersus verum datum, q. 29. n. 23.
In iudicio, quamvis a testatoribus concessi sunt, amplissima,
& plenissima sunt, q. 8. n. 29.
In electione officiorum publicorum seruanda est consuetudo,
dimisso viro persona non eligantur, q. 54. n. 2.
Iussu alicuius qualitate per naturam, aut iussu per privilegium
paria sunt, q. 8. n. 2. p. 15. & quast. 8. n. 8. & 33.
Infantia facti heredes instituti a fratre solum sufficit ad que-
randum testamentum fratris, vel foraria, quast. 72. n. 16.
Infamia erit ex semiplena probatione, q. 19. sub n. 9.
Inferior quocumque paritur aliquid in rem suam committi
per superiorum potentiam hac non habetur pro consensu, q.
32. n. 27. nisi nomen adhibeatur, v. n. 28.
Inferius, & in re, sed a quando dicitur gratia, q. 5. n. 7.
In fundatione sui maioratus, vel in iustificationibus iuste ar-
centur descendentes a iudice, vel Sarraceni ad contra-
bendum matrimonium non iussu fororum in maioratu, q. 8. n. 2.
In quibus omnes homines aequa iustitia sunt, q. 7. n. 4.
In iudicio concessa facultate testandi, non censetur concessa, ve
omittat solennitates iurum, q. 1. n. 36.
In iura accipitur pro damno culpa dato, q. 63. sub n. 5. dupli-
citer habet significacionem, & qua sit iudicium ad idem.
In iuriam veniunt facit, qui velat iure suo, sicut si constat de
contra iura male, q. 33. n. 16.
In iura non potest delicti lex, ex eo quia tempore iudiciali res sol-
ta in quantum, & iustitiam sui habentem agnoscitur,
quod in iudiciali a iura, aliquid ad mensuram iustitiam, com-
putata simpliciter omnibus, qui fuerunt, iure, labore, &
industria, quam apponere longe maiori pretio fiat, quam
sit ad quo venditur spiritus, q. 83. n. 21.
In legato vini comprehenduntur, & rami doli, que, 40. nu-
mer. 2.
In paratibus faciendis est benigna interpretatio, quast. 7. nu-
mer. 20.
Inquirere ante contrahendum matrimonium diligenter de genere
mulieris, cum qua contrahere vult successor in iuribus, v. n.
de, & amplissima in personarum iustitiam, iudice ad
perpetuum rememoratum, q. 8. n. 1.
Inquisitio de iura animo premeditatus potest si ascendere, pro-
bando ex eo precedentem, q. 13. n. 4.
In restitutione in integrum iudicium veniunt, q. 69. n. 1.
In restitutione que sit ex mera iustitia si iudicium veniunt, sicut si
ex gratia conceditur, q. 2. n. 4.
In re iura quilibet est moderator, & arbitri, q. 33. n. 15.
Insignia Ordinum Militarium in Hispania non dantur, nisi
nobilibus clero sanguine orti, q. 7. n. 2.
Insignia propria dilaenda sunt, q. 16. n. 22.
Insignia Militaria, & Commenda non sunt necessario nobilib.
sanguine danda, sed quibus rex voluerit, q. 7. n. 22.
Insignia sola non faciunt militem gaudere privilegio sui, sed
exercitium, q. 15. sub n. 5.
Instrumentum facit in mentem alterum scriptura non pro-
bat illam, nisi originaliter producat, quastione 9. nu-
mer. 10.
Instrumentum acti, quod operatur illiusmodi, rate manente pa-
tri, & apponitur per eum, q. 33. sub n. 3.
Intellectus communis, cap. 1. de homicidio reseruat, q. 13. nu-
mer. 45.
Intellectus, cap. si diligenti de foro competentis, q. 14. n. 1.
Intellectus, & concordia, l. 2. & 3. tit. 1. lib. 6. Recopil. q. 2. n. 1.
& n. 3.
Intellectus in re in cap. 2. in fin. 23. q. 19. n. 19.
Intellectus cap. Ecclesia de Maris, & cap. qua in Ecclesiarum,
& cap. si de rebus Ecclesiarum alienantur, q. 38. n. 16.
Intellectus ad ad nostram de rebus Ecclesiarum alienantur, q.
59. numer. 10. & 20. quod hodie in casu ipso veniunt fru-
ctus deducti, iuram quia in numero sequentium continen-
tur.

Intellectus S. Thome instituit de verum dicitur, quast. 36. nu-
mer. 32.
Intellectus pragmatica Regi Philip. 1. q. 46. n. 55. & 56.
Intellectus regie Chancellerie de non iudicando iuxta formam
supplicacionis, q. 9. n. 6.
Intellectus sunt verba naturam, q. 7. n. 4.
Intellectus Doctorum ex casu ipso ostendenda, qui non forma-
ntur, sed rei debet esse sermo subiectus, q. 6. n. 35.
Intellectus debet servandum proprium significatum verbum, quod
committitur potest habere plures intellectus, qu. 8. nume-
ro. 22.
Intellectus, & declaratur pragmatica nova Regia, de los la-
bradores, l. 3. q. 19. n. 3. & 32.
Intellectus, & declaratur regula Chancellerie, 53. vbi dispo-
nitur, dispositiones non suffragant, nisi litera expedita, q.
9. n. 5. & q. 10. n. 2. & 9.
Intellectus, amplificationem, vel dandum probandum, quilibet libere
tur possit caprarum, costas, stabiles, & fructus, qui tenen-
tur ad iudicium, quast. 4. n. 5. & 6. & 7.
Intellectus sunt latissimi beneficii imperatorum, q. 1. n. 2.
& quando stricti, ibidem, n. 3. & 34. & 37.
Intellectus sunt late privilegia prebendali Principum
tam concedentium, q. 3. n. 2. & q. 1. n. 2.
Intellectus non potest super privilegio derogari potest iura
iudicium, & consensum ad reseruatam partem non Motu proprio,
q. 5. sub n. 2.
Intellectus per concedentem possunt privilegia dante, etiam
in contrarium partibus, q. 1. n. 33. & 34.
Intellectus in re iura facta in paratibus, q. 13. sub n. 30. in
re a pendenda est, per quam tenetur delictum, ibidem.
Intellectus lata iura debet, quando agitur de remuneratio-
ne, q. 9. n. 6.
Intellectus in re iura per iura ad eum, qui eas condidit, q. 61.
sub n. 4.
Intellectus, & illata in rem conditum a secundo conduttore sunt
talia hypotheca priorum dominorum pro pretio secundo con-
dicioni solvendo, non vero ad vnicuique penitentem totum
rei conditum, q. 19. n. 28. & 29.
Invenit arma prope aliquos, an dantur illorum? qu. 27. sub
n. 3.
Invenit vnicuique in proprio funda potest illud sibi retinere,
invenit vero in fundo alieno totum est in domino agri, q.
36. n. 51. pa. 101. hodie autem iura sunt Regis, ibidem
n. 62. & 63.
Invenit rhotari, vide infra verbo Thestrum.
Invenit rhotari ad custodiam non ad panem, q. 21. sub nu-
mer. 7.
Invenit non dicitur, nisi qui apprehensus fuit persona liter, q.
37. n. 37.
Invenit occisus a vicino presumitur occisus, & ideo ipse debet
responderi, q. 27. n. 2. & 4.
Invenit Carista recusat, q. 14. n. 2. Idem reprobat, q. 4. n. 1.
Idem reprobat, q. 2. n. 10. quatenus dicit: Quos Cas-
talleros Pardos, in dubio, se presumen pecheros.
Irregularitas an inseratur si in sortibus, qui dantur, q. 19.
sub n. 22.
Ius accipitur filio, iacob, ne acciperet rorem de genere Ca-
nana, q. 8. n. 2.
Index an, & quando possit ferre testimonium super equitate,
vel iniquitate ferrentur a se late, q. 1. n. 2. an ex iustitia
sunt possit panem etiam certam, & preciatam, & sic ordina-
riam moderari, absque fraude, vel dolo, q. 49. n. 2. & nume-
ri sequentibus, vbi plures casus distinguuntur.
Index extra custodiam, & modus detentionis trerum ma-
gnam habet a lege arbitrium, q. 21. n. 5. potest, si sibi videbitur,
nobilem delinquentem non carcerare, sed loco carceris
vnam cameram ei assignare in Palatio, cum custodia mili-
tium, etiam si pro eo delicto impendatur, ne deon panem cor-
porari, sed etiam morti, ibidem n. 6.
Index, & castus carceris maximam curam, & diligentiam
habere

habere debet, quia non ita custodire debent nobilem, sicut
plebium, & non ita de die, sicut de nocte, ibidem nume-
ro 7.
Index potest propter qualitatem, & nobilitatem persona assi-
gnare si aliquam amissionem in Palatio seu palatium ipsum
locum carceris cum custodibus ordinem, vel etiam sub iudice pro-
prio, quod de die carceris non videtur, & quandoque etiam
extra carcerem iuxta opinionem Angeli, & communem,
q. 2. n. 2. p. 2. & 3. & quando de la dicitur in libro de iur.
n. 9. & 10.
Index, vel sine familia insequitur delinquentem in territorio suo,
potest eum capere etiam in alio, q. 25. n. 5. sed contrarium
probat, n. 1. cum sequitur & pro iudicatum, n. 1. 4.
Index exercitum suum iussu dicitur, & capiens alium in alia-
nacione iudicium, & dicitur non sua, delinquit, quast. 75.
n. 11.
Index in panis arbitrium irrogandi para considerate debet
de quibus, q. 4. n. 3.
Index delinquentium non nocent, & atrociter non potest panis re-
mittere, nisi nulla sit pars, q. 46. numero 5. feram in leuanti-
veniente accusatori, vt in n. 6. circa certam partem legi,
præcipue ad iura distulibus præcis, non potest arbitrari,
q. 46. n. 3. sed contra, n. 9.
Index qui non potest super crimine dispensare, an possit penam
a legitimitate numerare, q. 46. n. 10.
Index in crimine heresi, vt ad fidem reuersi, vel ad suspecto
ad carcerem damnata potest etiam possit sententiam penam
mitigare, q. 46. n. 11. & 12.
Index ex quibus casibus penam legalem commutare possit remissi-
ue, q. 46. n. 12.
Index regulariter necesse non habet in sententia exprimere
causam, quast. 46. n. 18. nisi reus ad panem legi statuti, vel
confuturum, vt in n. 19. & 20. & n. 21. quomodo intelli-
gitur, sicut est in iudicibus superioribus moderantibus pa-
nam iuris communis, & in n. 21. quando sine iusta causa, &
alio approbata minuit penam iuris, qua pena puniatur,
q. 46. n. 24. & 25. sicut in iudice potest ex causa minuire penam
in doctorem a iure inpositam, & statutam, q. 46.
n. 26. & 27. & an procedat in minoribus Magistris arbitrio
iudicem in maioribus, n. 28. cum sequentibus, & qui di-
cantur in proposito maior iudici, & qui inferiorer, n. 29.
Index delegatus a Principe an possit ex causa a iure approbata
penam iuris ordinariam mutare, q. 46. n. 24.
Index in panis imponendo ferre debet loci consuetudinem,
q. 46. n. 31. sed ab ea ex causa a iure approbata recedere po-
test, ibid. n. 39.
Index potest si velit, ex causa moderare penam iuris non tamen
ad facere tenetur, q. 49. n. 40. non potest moderare penam
pari applicatam, vel applicandam propter damnum, vel
interesse, q. 46. n. 41.
Index Ecclesiasticus potest ex iusta causa moderare canonicam
penam, q. 46. n. 42.
Index potest sententiam non potest moderare penam iuris ordi-
nariam inpositam, q. 46. n. 43.
Index quando ex impulsionem procedit potest penam iuris mo-
derare, q. 46. n. 47. imitari prius, quando reus confite-
tur delictum, vt in n. 48. Secundo, quando delictum ipse
probatum, vt in n. 49. Tertio, in crimine heretico, vt in n.
50. Quarto, si sit de consuetudine, vt in n. 51. ex causa ta-
men, modo a deo potest iudex moderare penam ordina-
riam quocumque modo iudex procedat, vt in n. 52.
Index potest panem accessorias delicti, vt infamiam, amutare,
q. 46. n. 53.
Index regulariter non potest iudex de falso condemnato in-
famiam, & exercitium non iuratum, nisi ex causa referre,
q. 46. n. 57.
Index non est liberum de la gibus cum iustitia fuerit, q. 61.
n. 4. & 12.
Index, vel respondere de re aliqua iniurie, & alienum est a

viro graui, nisi tota lege per se, q. 64. sub n. 2.
Index non seruante privilegia concessa a legibus Hispania a-
griculis peccant, q. 123. n. 9.
Index saltem iuste pensata meritis causa, absque debito cir-
cumstantis aliquando nobilium, vel bonorum dantem, &
honorabilem in damno aliena, vel propria eorum incarcere,
postea vero totam causam iustam relaxare pro carere, q.
21. n. 17. & 19.
Index condemnantes reperiunt inuis extrahere et prohiberi,
de si ex portu iusser quid obscurate debeant, q. 37. n. 8. non
possunt inderari panes legum iniuri Regni prohibentium
res aliquas ab eo extrahi, vel id inferri, resque esse non sunt
relinquenda apud ipsas partes, & taxati iuste, & fideliter
est facienda sub panem in l. 1. tit. 2. lib. 8. nona Recopil-
lation. contentis, q. 4. n. 1. non debent esse faciles in commu-
tando penam, cor poralium in pecuniariam, q. 46. n. 7.
Index perquisitores, v. de comillon, los Alcaldes de Cor-
te, & Chancilleria possunt ex causa a iure approbata pe-
nam iuris ordinariam mutare, q. 46. n. 35.
Index alii oppidorum habentes iustificationem ordinariam,
an id facere possint, q. 46. n. 37.
Index inferiores, qui hoc facere non possunt qui sunt, q. 46. nu-
36. & 37.
Index, qui post legem manifeste iniustam, inquirunt centra
eum in iustitiam, & quod ultra a pretium ab ea taxatum
revidentur, cor panem ad restitutionem recedunt, q. 46.
n. 38. sed contra, n. 42.
Index confirmat orca Apostolica concessa Religiosis an possint iura
debitores seruandem ex causa carnis compellere, an iustitiam
releger ad satisfactionem debitorum ad iustitiam, & Prelo-
rum, fratrum, & Continentium ipsorum, q. 63. n. 1. Agitur
late per totam quatuor, in qua auctor se de se habet ab ob-
iectis fratris Emanuelis Boderis contra eorum prolatum, vt pa-
tet n. 2. & sequent. resolutio hinc inde ponitur, nomen d.
& 9.
Index licentia ad vendendum panem colatum pretio, quo vni-
cuique liberie, an excusetur a panem in foro exteriori, & in
teriori a culpa, q. 43. n. 11. assistit in sententia ad commu-
tandam, vel moderandam penam, por iustas causas que
a illo me mouent, an iustitiam, q. 46. numer. 17. caulis,
protermissis iuris ordine, non iudicat consuetudinem, quia
tunc cogit, vt priuatus factus si iudex iogat per vnam iustifi-
cationem, seruata iuris ordine, q. 34. n. 22.
Index pendere quocumque tempore litera expedienter, & ta-
tia, atque dispensatio suffragatur quantum in principio iu-
dicii solum verbo concessa immutatur, q. 49. n. 5.
Invenit capi singularium personarum, an possint capi pro de-
bitis vniuersitatis ex vi consuetudinis, q. 33. n. 9.
Iura hospitiorum, & collata vniuersis quocumque exigere,
quando legibus temporales possunt a subditis suis, q. 34. nu-
26. & 28.
Iura naturalia per Principem mutari nequeunt, quast. 8. nu-
mer. 14.
Iura portationis, id est, portus de las leguas del pan de sus
centas, que se cueilla poner cada fanega de pau en
su casa, an possit dominum frumentis in foro consuetaria se-
cure exigere, q. 6. n. 1. & 2.
Iura sanguinis preueniunt a maioribus veniuntur minime
valent, q. 3. n. 3.
Iuramentum quando confirmat contrarium, & renuntiatio-
nem in praedictionem, & iniuriam alterum, quast. 14. nu. 5.
& 6.
Iura postimo fieri potest, vt quod vno modo factum fuisse vide-
tur, aut fingatur, quo ad omnes iuris, aut facti effectus et-
iam mixtos, q. 7. n. 19.
Iure Regis deficiente potum in huius Regni, recurrendum est ad
iura canoniam, quam ad iura iuris Imperatorum, vel iuris
consultorum, q. 67. n. 3.
Iura specialia que competunt facilius preuent, quamque iure
communis subsistant, q. 3. n. 5.

Index in

lari alieni quæsitio de iure gentium non potest Princeps derogare. q. 11. n. 30.
Turi alteri quæsitio non consentit Princeps in dubio velle preiudicium. q. 11. n. 9.
Iuri alieni quæsitio ad successionem maioratus. & si nondum sit declaratum, non potest Princeps etiam de plenitudine potestatis sine causa publica derogare. q. 11. n. 12.
Iuri Pontificis standum est, si casus dubius est de iure civili. q. 67. sub n. 3.
Iuris iudicium temporalem dominum habentes, recognoscunt tamen superiorem an possint subditos suos exilio, vel statum cogere, attentis iure communi, ut ad sua molendina triticum molendunt. & paneis coquantibus ad suos furnos, non vero ad alias defecant. q. 32. n. 2.
Iuris iudicium in iudiciali actu possunt exerceri extra territorium. q. 11. n. 3.
Iuris iudicium agitur commune, & placet ad preiudicium iuris pacendi. p. 1. c. 1. dicitur contra a vniuersitatem. p. 1. c. 1. d. an. n. 1. q. 67. n. 5.
Iuris iudicium collatum competit de consuetudine dicitur, modo non sit violenta, sed communiter ab omnibus approbata. q. 32. n. 2. & idem in consuetudine immemorabili, sciendū hinc signa, vel animalia pacendū in alterius territorio, ut in n. 2.
Iuris commune transgredi ex necessitate causa iuratum est, quod 48. n. 3.
Iuris commune minus, quam possibile sit, solendum, q. 5. sub n. 1.
Iuris compellendi, & prohibendi ne alibi, quam in loco suo videlicet vendantur, potest alibi ex preiudicio Principis competere. q. 32. n. 6.
Iuris idem sit, ut in eodem milite rati. q. 34. sub n. 15. & 28. & q. 35. sub n. 2. & q. 45. sub n. 1.
Iuris Partiarum est ius commune in his Regni, quod 65. sub numero 1. 4.
Iuris Partiarum est ius commune in his Regni, quod 65. sub numero 1. 4.
Iuris Regnum est commune in his Regni, quod 25. n. 2.
Iuris, vel iuris primo licite alieni quæsitum anferri non licet, q. 31. n. 2.
Iuris pretium rerum non sit iudicium vel iuris, ut iuris est in preiudicium, sed secundum intelligentiam similitudinis, & pauperem, atque ad iustitiam earum, & numerum emptorum, atque venditorum, ac prout quod maior est indigentia, minorque rerum penuria, materque etiam emptorum numerum minorque venditorum, eo magis res sit valor rei, & pretium eiusdem. q. 63. n. 7.
Iuris ritualis ad sancta faciendū, & similia quæ dicuntur. q. 34. n. 1.

L

licet possint reuocare Ecclesiam in iure querendo saltem per iudicium, modo id non faciant prius p. sicut, ut notat Ecclesie, sed ad eorum commodum, & necessitatem, ut in casu de quo 45. n. 10.
La iusticia y Regidores no poed en dar datas, sin preceder licencia Real para ello. q. 92. n. 1. nisi in casibus in numeris si quæritur postea.
Laferte reprobat. q. 34. n. 7.
Lata fieri debet in preiudicio, quando agitur de remuneratione. q. 62. n. 6.
Lata enormis, quæ dicitur, & quæ enormissima, relinquunt arbitrio iudicis. q. 69. sub n. 13.
Legato iuramenti non comprehenditur farina. q. 44. n. 4.
Legato iure comprehenduntur debita. q. 49. n. 2.
Legationis certi numeri ambobus partibus vni ex eis, quod in tali fundo natum esse, non ad ampliū valeat, quam in eo fundo natum sit, sed si legator decem pondos ex illo fundo, q. 51. n. 7.
Legatum amittit gratia, ut contra dicit matrimonium cum filio, nepotibus, vel affinis uxoratorum, si primo contra-

hat casu ipsi, secundo vero cum milite, vel filia militis, q. 8. n. 6.
Leges prohibentes extrahi ab his Regni frumentum, & similia conueniunt bono communi. & vtilitati publicam, q. 38. n. 8. & contrarium faciens peccat mortaliter, non tamen tenetur ad restitutionem puni in foro conscientie ante iudicium condemnationem, sed neq. ad restitutionem alicuius partu pretium non transgredatur lex aliqua que iustitiam preiudicium sit frumentum vendendo, ad damnum tamen notabile ob id Regni subsequitur, an reuocari dicitur, sicut est, im, vel quibus esse satisfactio faciendū in n. 9.
Leges imperatoris regulariter clericis comprehendunt, q. 34. n. 10.
Leges huiusmodi fruste sunt obligant in conscientia. q. 38. n. 11.
Leges taxatæ papæ clericis legant. q. 38. n. 12.
Leges iudicis, quæ contra res humanas cadunt, & terrenas d. ponunt, clericos legant, sicut Lucas, nisi in casibus, in quibus per leges canonicas iuris civilis specialiter est derogatum. q. 32. n. 7. quod per hoc procedat, quando locum illi non facit notabile preiudicium personæ Ecclesiasticæ, ut in n. 2. 8.
Leges huiusmodi prohibentes extrahi ab his Regni frumentum, equos, moueri, & alias res, an possint dari in commune ad hoc, ut faceret ab eis non excusentur ratione presentis generationis, ut vero in particulare statum armis. q. 42. n. 11. & numerus sequitur, sed primum prout ante n. 12. ca. in sequ. sicut in commune in non vero municipale. q. 42. n. 14. an leges minores. q. 42. n. 17. & numerus sequitur.
Leges prohibentes ab his Regni extrahi frumentum, & cetera, respiciunt publicam personam Ecclesiasticam, ut in n. 2. 8. n. 6. taxant pretium panis ceterarumq. mercium iustitia cum prudentia, maturoque consilio verorum prudentium, atque in officio prout sit, facta, & conuicta sunt, ac prout in iustitia, & iustitia sunt seruanda in foro conscientie, & in preiudicium carumdem peccant mortaliter, & ad restitutionem excessum in vitro, sicut tenentur, q. 61. n. 9.
Leges circa penas inferendas delinquentibus militibus, reliquant prudentia, & discretio iudicium, etiam inferri un. q. 46. n. 4.
Leges constituentes, quod thesaurus inuenitur in loco proprio cedat sicut in iustitia videtur. q. 36. n. 2. nisi intelligatur ut in.
Leges Regia preta frumenti taxant pro tempore necessitatis, & sterilitatis frumenti, quia tunc equi est remedio inferri in Republica, non vero tempore abundantia frumenti, q. 61. n. 11.
Leges cum instituta fuerint, non est liberum iudicium ede ipsi, sed oportet iudicare secundum ipsas. q. 61. n. 14.
Leges ad ea debent potius ad optari, quæ frequentius accidunt, quam quæ per se raro eveniunt. q. 61. n. 22.
Legibus Regni prohibentibus extrahi frumentum, & alias res venientes hancur exeri ab his Regni. q. 42. n. 2. & sequent.
Legislatores manifeste leges vel si postquam in iustitia esse non possunt, cum non abrogant, aut mutassent, restituere tenentur omnia damna subditis ex eis locis sequantur, nisi ignorantia, & excusati a culpa. q. 61. n. 2. & n. 4.
Legis verbum semper seruanda, nisi subleu periculum publici boni, quia oportet verba legis nonnunquam non obseruari, q. 61. n. 16. tunc obseruari seruandum verba, si non habet subitum periculum, cui oportet statim occurrere, non perinet ad quemcumq. ut inter preterit quid sit velle, vel mouere caritari, sed hoc solum pertinet ad Principes, qui propter huiusmodi casus habent auctoritatem in legibus dispensandi, si vero sit subitum periculum, non potest tantam motum, ut ad superiorem recurrere possit, ipsa necessitas dispensationem habet annexam. q. 61. n. 6. verba iudicis obseruatio legi, & c.
Legis iustitia est, quod respiciat bonum commune in illud.

Lib. IV. Quæst. Gutierrez.

qui tendat, tanquam in finem, quapropter, cessante ipso bono communi, cessat etiam ipsa lex, quando cessat bonum commune, tunc Republica, non vero statum non cessat in parte, dicitur, hoc namq. nihil obstat, quominus ipsa lex sitam obstat obligantem, quæst. 62. n. 10. 22.
Legitimates patris velique locorum, & intoto etia Comes Palatinus ab Imperatore deputatus, q. 11. n. 3. potest Princeps subditum, sicut in alieno territorio existentem, ubi nullus est ad id iuris, et eius quæ ad bona intra alterum Principis territorium existit, modo aliquid non fiat preiudicium subdito alterum Principis. q. 11. n. 4.
Legitimates nihil distat a legitimo, q. 73. n. 20. respectu nobilitatis, sicut in his, & auribus habent, videtur enim aurum, & non sunt. q. 5. n. 10. an attentis iure communi, ac Regni paulatim nobilitate paratur, tam quo ad tributa, quam quæ ad alios honores, & prout quæ nobilitati concessit. q. 23. n. 12. & numerus sequitur.
Legitimates in his, non sunt in his, & alia sacerdotum in studio. q. 73. n. 21.
Legitimates dicitur in iure veritatis. q. 7. n. 7.
Legitimates fallit per Principem in preiudicium subditorum vocatorum, requiritur, ut sit publicum, de qua consuetudine est, cum sit bono cambio, aliter eum non valeat, quæstione 11. n. 13. facta in non subditum, & extra territorium legitimum est valida, & firma, si fiat viuentis, & preterite patris legitimi, quæ ad successionem omnium, q. 11. n. 4.
Legitimates non operatur effectum successioni in bonis suis extra territorium legitimum, q. 12. n. 31.
Legitimates non est verus legitimus, sed ante consilia, & beneficium, aut Principis, per quendam fictionem, quæst. 7. n. 10. 5. ita contra plures rescribitur. q. 8. n. 40.
Legis iustitiam non operatur effectum in bonis suis extra territorium legitimum, q. 12. n. 31.
Legis iustitiam non est verus legitimus, sed ante consilia, & beneficium, aut Principis, per quendam fictionem, quæst. 7. n. 10. 5. ita contra plures rescribitur. q. 8. n. 40.
Lex civilis fundata super naturæ ratione comprehendit clericos, & personam Ecclesiasticam. q. 38. n. 25. quando potest affertur iurisdictioni, & immunitati, non dicitur preiudiciale, nec contra libertatem Ecclesiasticam. q. 38. n. 24.
Lex cum est facta ob id interpretatio legi fieri potest, q. 24. n. 29. dispensat aliquid ad arripendum, & eundem dolum, & malitiam consistit ordinis. q. 24. n. 31. facta in odium aliquem, vel alium rei, censetur odiosa, & restringenda est. q. 24. n. 37. summatim in presumptione, non habet locum in foro conscientie, quia in tali foro, nec per presumptionem, nec fictionem attenduntur, sed statum est veritatis, quæst. 10. n. 6.
Lex in dubio an rationabilis, & iusta sit, presumenda est rationabilis, & iusta, nisi in conscientia fore standum est, superioribus, in dubio si verendum, aliter unum, prudentis, ac iudicis potius standum, ut innotendum, quæst. 10. n. 11. subditum prudentis, & iudicis, q. 65. n. 3. ubi commentum, namq. DD.
Lex non exco potest de iustitia, quia tempore sterilitatis reuelat in granarium, nullitatem, & legentem agricolarum, quibus in sterilitate anni aliquando mensuratur, comparatur iustitiam omnibus quæ fierent suus, laboris, & industria, quæst. 10. n. 11. longe maiori prout sit quæ sit ad quæst. 10. n. 11. q. 61. n. 20.
Lex penalis vitæ causa ab ea commutatio extendi non debet, q. 2. sub n. 1. nisi in odium, ac prout extendenda non est, quæst. 24. n. 10. 27. nisi vbi exco sit erudit in fauorem Reipublicæ, ut in n. 27. quatenus concernit bonum publicum est favorabilis, & extendit rationem extendi debet, quæ 37. n. 12.
Lex Principis fallit, in quoque, ut dispensat, etiam in mentionem, licet non facit si iustitia, & honesta, nec canonice contra iustitiam debet. q. 38. n. 29.
Lex pretium taxat ad hoc, ut sit iusta, quæ commutari debet, quæst. 10. n. 34. & cum sequentibus, ubi respondet.

er oblationibus contra eam factis, vsque ad num. 39. ita demum in conscientia obligat, si rationabilis sit aqua, non egrediens limites iusti preii, & c. Quomodo hoc intelligatur. q. 61. n. 33.
Lex si aliquid vellet exprobrare, cum iure non expresserit censuram est id nullum. q. 31. n. 7.
Lex vel consuetudo non reuertitur ad preterita in alterius preiudicium, cui sit ius in quæsitum, nisi agatur de propria, & simpliciter declaratione, quæ versatur in interpretatione verborum duorum, in qua non potest dici alterius quæsitum. q. 11. n. 23.
Lex non generaliter non corrigat casus exceptos, atq. speciales legi veteri. q. 1. n. 4.
Lex vadit peccentium post mentem testatorum, sicut venator post leporem. q. 1. n. 30.
Ex li. v. ceteri.
L. si quis poter, 3. ff. ad Stacidianum limitari, quæst. 8. n. 6. 1.
L. si ex consi, 8. ff. eorum sum. ff. de numerum intelligitur. q. 42. n. 24.
L. si de in integrum restitutio intelligitur, quæst. 70. n. 2.
L. si in lege 27. ff. de iur. iur. ff. de iur. iur. q. 19. n. 16.
Ex li. infortiatio.
L. in hoc g. 105. ff. de cond. & demonstr. intelligitur, q. 8. n. 6.
L. si de iur. qui mens erit, 6. ff. delegat. 1. legitur in legato conditionali, non vero in legato puri. q. 68. n. 9.
L. si seruo legatum, 11. ff. qui iur. ff. de legat. 1. intelligitur, q. 68. n. 11.
Ex li. inoto.
L. 3. ff. in iudic. si in loca ff. de iur. iur. ff. de iur. iur. In sit de rerum diuisione, omnino preiudicium late diffundit, sed potius correctio datur, q. 36. n. 46.
Ex libris C.
L. summa dispositio, C. de secundo nuptiis, cum similibus non habet locum in donatione remunerataria facta vxori, q. 65. n. 11.
L. summa in 1. part. de reservatione latorum pro filio prioris matrimonii, C. de secundo nuptiis de reservatione in seruitur in Regno Lusitanico, quæst. 65. n. 11.
L. in. C. de vendit. termin. cum ar. lib. 11. intelligitur, quæst. 60. n. 7.
L. quæst. C. de dignitatibus, lib. 12. dom. prod. quod persona illustres de iure non possunt cogi ad prestandam fiduciam in causa criminali, sed dicitur debent iudicari cautiore, & potest ab aliis, quæst. 21. n. 10. & in preiudicium seruatur ut in n. 11. & quomodo intelligitur dicit, lex quæst. 10. n. 11.
Ex libris Fori.
L. 1. tit. 2. lib. 3. fori prohibent dare arboribus decimam partem denarium cui promittunt, ratio his assignatur, q. 66. n. 2.
L. 1. tit. 1. de h. arbor. lib. 3. fori mulier te ansum ad secundam nuptias reuocari reuocari arboribus prius mariti filium matrem, q. 65. n. 11.
Ex septem partitatum libris.
L. 1. tit. 26. part. 2. & 1. 10. & 34. & 42. tit. 18. part. 2. sunt inter se contraria quæ ad perpetuam priuilegia, q. 1. n. 10. in fine.
L. 10. tit. 12. part. 2. & 1. 3. tit. 1. lib. 6. noua Rex. de la. arboribus ibidem.
L. pensio, tit. 11. part. 2. intelligitur, q. 13. n. 16.
L. 22. tit. 1. part. 2. & 1. 25. tit. 13. libro 2. Recopilation. declaratio, quæst. 12. numero 5. 6. 7. 8. & 9.
L. 45. tit. 28. part. 3. & ius commune an corrigatur per

Nobilitas exercitii mercaturam, artem mechaniceam, & vilis officia per se non, vel instituta, & non per se ipsum non amittit nobilitatem, ibidem.

Nobilitas sanguine, hoc est sanguine non potest renouari privilegio, quod habet ne pro debito citari in carcerem, q. 3. n. 3. Idem debitor si scilicet quia condidit, vel colligitur, tributa, abaque iura Regalia potest capi, & citari in carcerem, quest. 3. n. 4.

Nobilitas sanguinis in Hispania non suscipitur, nec furea suscipiuntur, nec mittuntur ad irremens, nec alium penam ignominiosam efficiuntur, quest. 3. numero 15.

Nobilitas facta per Regem Hispanie, nobilitas erit, non solum quo ad oppida, & regiones, que ipsius Regis sunt, quo ad iurisdictionem, tam inferiorem, quam supremam, sed etiam in oppidis, & regionibus Magistris militum Commendatariorum, quest. 7. n. 11.

Nobilitas ex privilegio potest esse Canonica in Ecclesia, que habet statum confirmationem a Sede Apostolica, vel nullum admittatur ad Canonatum, & Praebendam, nisi vere sit nobilitas ex proprio parente, & natus nobilitas, q. 8. n. 11.

Nobilitas ex progenitoribus magis habetur in Republica, quam ille qui cum sua uxore prole sua est Princeps ipsius nobilitatis, q. 8. n. 16.

Nobilitas sanguinis familiaris maioratur, & vocantur nobiles, censantur vas aristocraticum sanguinis, & non ex privilegio, quest. 4. n. 25.

Nobilitas ex privilegio vocantur ad primogenitum nobiles, intelligitur vas aristocraticum nobiles ex privilegio, ibidem.

Nobilitas conditor vel conditor tributorum, vel iurium Regum in carcerem potest pro debito citari, & quare, quest. 1. n. 6. & 7.

Nobilitas in carcerem potest pro debito citari pro sua redemptione, potest, nisi fuerit aristocratica, q. 1. n. 8. Nobilitas ex privilegio potest citari in carcerem tempore obligationis, nec non in carcerem, & quare, hoc intelligatur, q. 1. n. 10.

Nobilitas veterini, quod deservitur in iudicio de sua nobilitate, id est, non est in carcere pro debito citari, licet aliquando sub se offerat, solum hanc, sicut relator, q. 1. n. 10.

Nobilitas conditorum, hoc est, non est aristocratica, nec citari in carcerem potest, & non potest citari in carcerem, quest. 1. n. 4. n. 2.

Nobilitas ex privilegio potest citari in carcerem pro debito citari, quest. 1. n. 4. n. 2.

Nobilitas conditor dicitur in carcerem non potest pro eorum debita ex sententia soluti, quamvis a caeteris cogitandum reliquerit, q. 1. n. 3.

Nobilitas veterini, etiam si deservitur de eorum nobilitate coram iudice interim non est in carcerem pro debito citari, q. 1. n. 30.

Nobilitas in carcerem fugiens cum morantur, qui dicitur deceptor, in carcerem pro debito citari, questio 1. n. numero 11.

Nobilitas pro debito descendenti, ex delicto in carcerem, ibidem.

Nobilitas pro crimine Sodomie torquetur, questio 15. numero 18.

Nobilitas pro crimine alioque torquetur, q. 15. n. 18. sed contra numerum 21. nisi veritas nobilitas pro crimine rupte magis puniatur, quam ignobilitas, ac proinde pro crimine proditorum dicitur furem nobiles debent suspendi, questio 15. numero 20.

Nobilitas non solum suspenditur, verum datur preceptum in praecipuum, y losaxatran, abotcan, y depennan, q. 16. n. 2. sed intelligi, vi in n. 7.

Nobilitas gratuita patitur poena pecuniaria, quam plebeus secum penam corporalem, q. 16. n. 3.

Nobilitas non est donandum ad irremens, questio 16. numero 6. & 7.

Nobilitas Pirata revocatur, & suspenditur, atque ad irremens

dicitur, & similiter gradator, si vi famosi latrones, & vicinorum gradatorum accuserent, q. 16. n. 17. idemque si de crimine fuerit agatur, n. 18.

Nobilitas magna estimantur, & dicitur, licet agatur de poena corporali, potest solus foris relaxari, questio 21. numero 7. n. 4.

Nobilitas qui semel in fugam a palatio, dum ibi detineretur per iudicem debet postea in vinculis, & carcerem detineri, q. 21. numero 3.

Nobilitas an magis dicitur Doctores, quam nobilitas sanguinis, q. 17. n. 10. n. 8.

Nobilitas est in Regem privilegio, vel pecunia, qui antea regens erat plebeus, an possit esse miles, seu Commendatarium Ordinem militarium Hispaniam, quest. 7. per totam.

Nobilitas sanguinis renouatur, tunc, antea expresso tolli non potest, q. 2. n. 7. n. 3.

Nobilitas patrum, & aliorum maiorem requiritur ad habitum Militarium Ordinem consequendum in Hispania, q. 7. n. 2.

Nobilitas anque procedit a Principe, q. 8. n. 10. data a Principe pro privilegium facta facit valentari reglatores exigentia nobilitatem, ibidem data ex privilegio pro penderit a nobilitas sanguinis, q. 8. n. 13. & 15. an requiratur ad militiam canonicalem iure communi, & Rego, q. 2. n. 3.

Nobilitas vera requiritur proditorum crimine, q. 16. n. 12.

Nobilitas privilegio qualis sunt reuocata, & qualis non, q. 20. n. 1. cum sequentibus. & vide verbo Privilegia praerogativa, ne solus magis citari pro debito citari, cessat favore si si alio patrum, q. 14. n. 6.

Necesse est in iudicio pro nobilitate, q. 37. n. 27.

Nobilitas censetur quae non tenet de iuramento, q. 36. n. 2. ad finem.

Nobilitas etiam per sanam sufficit ad in carcerem citandum, q. 23. n. 1.

Nobilitas efficiunt indicia, q. 19. sub n. 4.

Nobilitas ad penam eandem semper in dubio presumitur, q. 13. n. 30.

Nobilitas superueniente excusatur qui si rumpit pacem a poena alioquin, etiam si in iudicio sit in iudicio firmata, q. 13. n. 26. & etiam si causa non esse vera, si n. 27. & etiam si non sit iudicialis, & fructus ibi, nam. 28. & sufficit hoc non causa prosumitur probatio per numerum testium, vel sanam, vel numerum, ibi n. 29.

Nobilitas citans credendum est, hoc essentia, non vero in alio magis presumenda, q. 28. n. 2.

Nobilitas que facta nobilitate mariti gaudet privilegio mariti deservit, duratur & videtur a q. 8. n. 1. & 2.

O.

Obligere non potest Syndicus civitatis, vel ville, quae non habet facultatem legum condende, singulis qui non interfuerunt, vel non consenserunt, q. 13. n. 24.

Obligatio non publicam macelli habens, & similis an possit esse simul dicitur, vel Prator eiusdem oppidi, q. 18. n. 2.

Obligatio semel ad debitum solvendum non potest amplius derogari esse obligatio, q. 66. sub n. 4.

Obliviam non minus est mens legum, quam verba, q. 44. n. 3.

Obliviam Regis secundum verba, si non habet subitum periculum, cui equitatis fuerit occurrere, non pertinet ad quoniam, vel inter preceps, quia sit veritas, vel iudicium civitatis, & hoc an ad Principem tantum pertinet, q. 61. n. 16.

Obliviam, vel videtur aliquem archiducem, committit alioquin, q. 2. sub n. 12.

Obliviam Consularium Regum, Alcaldes de Corte, y Alguazil mayor, A delantado mayor, y los Merinos mayores de Castilla, y Leon, y Andaluzia, committunt alioquin, & incurrunt poenam mortis, & amittunt omnia bona, q. 13. n. 47.

Occisus in via a vicinis presumitur occisus, & idem ipsi debent torqueri, q. 27. n. 2. & quomodo hoc intelligatur, n. 3. iuxta d. dominum, vel in domo al. cum ad ipso presumitur occisus, q. 27. n. 3. & quomodo hoc intelligatur, n. 2.

Occisus bona ne a credituribus capiuntur carceribus est, etiam si sit nobilitas, & non gaudet beneficio, ne pro debito citari in carcerem, q. 14. n. 11.

Occisus non extendenda, sed potius restringenda, q. 24. sub numero 3.

Occisus debet reputari de hostibus, quae pariter est favorabilis, & pariter obsequia, si prima liter facte est in obsequio, licet minus prima liter reputari favoris aliorum, q. 24. n. 32. est lex parialis, ac prima liter extendenda non est, quest. 24. numero 27. si de hostibus creditur in favoris Republicae, ut in numero 28. est lex de hostibus aliquid ad extendendum, & extendendum solum, & modicum, questio 24. numero 37.

Occisus sunt plures diffensantes, una autem est favorabilis, q. 11. n. 30.

Occisus nobilitatem habent Doctores gaudet, nobilitatem immunitatis, q. 7. n. 9.

Occisus viles sunt, Salfres, pelliceros, carpinteros, pediceros, hereticos, tum didicos, habitos, electos, regatones, & paricos, q. 3. n. 1.

Occisus quae ex consuetudine dantur cumque naturalibus, non possunt de iudicio ad quae, q. 7. n. 3.

Occisus viles exercitii armati amittunt privilegia a lege concessa, q. 1. per totam.

Occisus dicitur arma ab hostibus abici de nocte tempore prohibito, hoc non debet deprehensio, etiam si faceretur arma esse facta, non est extendendum, q. 21. n. 6.

Occisus qui alio aliquid delictum committitur in sua presentia debet primo scire examinare testis de hoc, q. 23. n. 4.

Occisus nobilitatem tenent nobiles sanguinis non amittunt suam nobilitatem, & privilegia, q. 3. n. 2.

Occisus vero magis contra adu nobilitatem naturalis, quam ex privilegio, q. 3. n. 1.

Occisus de exercitii armati in mechaniceam, vel mercatoriam non amittit privilegia nobilitatis de iure communi, q. 3. n. 2.

Occisus si casu remanet sub iuris communi dispositione, q. 3. sub n. 3.

Occisus nobilitas procedit a Principe, q. 8. n. 10.

Occisus Bernardi Duce a iure gaudet, q. 15. sub n. 5.

Occisus communitas, quae habet gratiam Pape non suffragari, si non expresse locum non habet in iure communitate, q. 10. n. 4.

Occisus non tenent iudicium, & tunc hoc ubi frumentum colligitur, inter quantum tempore ad iudicium ad reit abundantiam illud quod ab exercitii est in iudicio, q. 10. n. 1. & 2. v. bi, & qua p. 10.

Occisus dicitur frumentum promittitur intelligitur promississe de rebus, q. 44. n. 1.

Occisus, hoc est, bada, non comprehenditur sub prohibicione excubandi frumentum, q. 44. n. 16.

Occisus in favorabilibus Republicae intelligitur sub nomine pacis, sicut in obsequio, q. 44. n. 19.

Occisus a dicitur, quando respectu pacis ad irremens, id est pro iuramento non in iudicio, quae tunc in bonam dominum, non in bonam amittit iura, & tendit ad primam vilitatem, q. 44. n. 18.

Occisus a quod iuramentum potest ad molendum, vel frumentum ordinem non est ad publicam subditorum communitatem, et 20. est non potest, nisi iuramentum potest, nisi a non re cognoscatur, & fuerit in iudicio, q. 44. n. 12.

Occisus in iudicio in iudicio in iudicio non datur, nisi nobilitas clara sit per ortum, q. 7. n. 3.

Ordo militum de hoc quae iudicium, facti extinctum Placentiae a Rege Philippo, 2. q. 2. n. 2.

Ordo consuevit servari in assumptione militie, etiam si deficiat

rit esse in iudicio tamen effectum remanet, q. 5. n. 7.

Ordo clericali, & Sacerdotii digni ad habet pro se presumptio nem delicti excusationem, q. 19. sub n. 10. & n. 11.

Originalis scriptura a Regis Regis presentanda est, nec sufficit testimonium ipsi, q. 1. n. 10.

Origo militum de laude, sive quantos, remissio, q. 2. sub n. 12.

Ornamenta an amittantur ex amissione, q. 20. n. 7.

Orator reprobat, quatenus dicit, quod milita armata dabitur eadem solentate, quae milita armata, q. 2. n. 14.

Orator, & Didaco Perez deceptor, dum allegant Gregorium Lopez pro opinione contraria, quam sequitur Auditor, q. 1. sub n. 21.

P.

Pacem, & concordiam inter se mutam pacto tenentur fideles, quos Hispania servare, q. 13. n. 1.

Pacem iuram inter fideles, si fideles qui rumpit, alioquin potest incurrere, ibidem.

Pacem rumpit, qui prius provocat, q. 13. n. 2.

Pacis raptor non dicitur, qui rumpit ex causa non ita orta, q. 13. n. 3.

Pacis conventionem factam in multis, si adversarius fidelem in iudicio non servat, nec novum illud, nec in reliquis tenentur stare, q. 13. n. 6.

Pacis raptor ex nova causa licet non intulet in pacem conventionem pariter applicandam punitur tantum in parte, q. 13. n. 4. & 5. nisi iudicium officiosum ad suam necessitatem defensionem, q. 13. n. 4.

Pacis servare fideles humane nihil congruum, q. 1. sub n. 3.

Palmisiam cantare, an cogatur clericus assuetum alteram committere graviter, sicut laicos, q. 19. n. 5. cum seq.

Palmisiam comprehenditur sub prohibicione legum huius Regni, ac ad hoc Regnum exercetur, q. 14. n. 16.

Palmisiam vel tritici appellati non comprehenduntur, & vilitas voluntaria, ubi sit iudicium in iudicio non comprehenditur, nisi solum tritici, q. 14. n. 20.

Papa solo iure in oratio quem potest facere Episcopi, q. 5. n. 9.

Papa concedit gratiam videtur tam concedere sub tacita conditione quatenus illa expeditur, q. 10. n. 1.

Papa vult quod officium possessionis gratia, quod licet a reprobatur, ibidem.

Papa per signum gratiam facere censetur iuxta solum per Cancellarium huiusmodi, qui dicitur in iudicio, ibidem.

Papa vult quod officium possessionis gratia, quod licet a reprobatur, ibidem.

Papa non creditur assensum aliquem commissum delictum, etiam si fuerit intentionem in dicitur assensum, quatenus tunc de alterum gravi praesentibus, q. 11. n. 2.

Patria sunt iudicium alium qualitatem per naturam, ac iudicium per privilegium, q. 6. n. 3. p. 2. & q. 8. n. 2. & 3.

Patria sunt communitas unum totum, & ipsa continentur, q. 11. n. 15.

Patrium consensum ultra mentem Pape operari non potest, q. 10. n. 1.

Pastor, vel caprarius an creditur iuramento super morte, vel amissione bonorum, caprarum, vel animarum mortuorum, si addit prius, q. 77. n. 1. & sequentibus, & n. 2. que opus sit tenenda, locatur pluribus modis n. 21. cum seq.

Pastor captivum custodit, tabellio, & similis, qui tenentur ad custodiam ratione officii, pro quo mercedem recipiunt, nisi liberantur probando alterum amissionem, vel dominum, nisi quomodo probet non dolo, nec culpa sua, sed casu fortuito accidisse, q. 7. n. 5. & 6. an teneantur de iudicio culpa, vel tantum de leni, n. 7.

Pastor partiarum probando casum fortuivum, id est, interitum pecorum, vel pecuniam liberatorum, questio 47. numero 8.

Princeps potest plebeum creare militem, *quest. 2. sub num. 2.*
 Princeps potest effugium concessit nobilitati a iure civili concedere, & extendere ad ignobilem, *questio. 8. numero 36.*
 Princeps mutare nequit iura naturalia, *quest. 8. numero 14.*
 Princeps si vellet, quod superueniente ingenui sterilitate triticum eodem pretio venderetur, quoniam ab altero tempore abundantius vendebatur, lex esset irrationabilis, & iniusta, *questio. 6. n. 2. sed hoc non videtur, ut dicitur n. 28. & 29.*
 Princeps & Republica possunt legem statueri, per quam pretia rerum taxantur praesertim necessitatis, *questio. 16. n. 10.*
 Princeps ex causa saepe augere pretium taxatione ipsi frumento, propter sterilitatem magnam, alioquin remedium competentium agricolis promittere, *quest. 6. numero 39.*
 Principales censitores potest sublevari infra Camera, actio tamen subactuaria non remanent obligati Camerae, nec tenentur ad principalem censuram, *quest. 39. numero 18.*
 Princeps, & Magnatus, nec non Reges hispanice militie creantur, *q. 2. sub n. 2.*
 Princeps dicitur possit omnes dimitte, ita ut in eis locum habeat Clementina prima, de Baptismo, *questio. 16. numero 22.*
 Princeps velint se si extendit quantum eis potestas, quando in concessionibus virtus generalissima, & amplissima, *q. 7. n. 37.*
 Principum institutio, quando sine iure beati, & habet necessitatem causam, & consequentiam cum principis, *quest. 25. numero 3. sed quomodo hoc procedat, & intelligatur, n. 9.*
 Privatio non habet locum, nisi in casibus a iure expressis, *q. 4. n. 1.*
 Privatum si tempore ingenui sterilitate frumenti propria auctoritate taxam legum Regiarum excederet, maxima permissio Republicae, & consilia videantur, *q. 16. n. 18.*
 Privilegia nobilitatis, & exemptionem Imperatoris Caroli V. Hispaniarum Rege, de Cavallerias, & exemptiones, & ab aliis Regibus concedenda, tripliciter esse possunt, & qualiter, *quest. 11. n. 23. 26. & 27.*
 Privilegia duntaxat possunt per concedentem interpretari, etiam absque litteris partium, *questio. 11. numero 33. 34.*
 Privilegia que contra ius commune sunt debent stricte interpretari, maxime in praedictis, *q. 5. n. 2. & q. 11. n. 2.*
 Privilegia particularia Principi tantum concedenti, late sunt interpretanda, ibid.
 Privilegia, honores, & nobilitas a iuribus legibus postulant, vel a Principi sunt iure obiecta, *quest. 7. n. 14.*
 Privilegia a iure concessa militibus non habent locum in militibus vestri temporis, *quest. 15. n. 2. & 10.*
 Privilegia militum extenduntur ad Duceres, *questio. 17. n. 5.*
 Privilegia militum seculari concessa ad militem caelestem militum extenduntur, *q. 19. n. 6.*
 Privilegia nobilitatis qualia sunt reuocata, & qualia non, *q. 20. n. 1. & 10.*
 Privilegia nobilitatis concessa a Rege Enrique IV. qua sunt valida, vel non, *q. 20. n. 9. & 11.*
 Privilegia praedicta nobilitati concessa ab eodem Rege Hen-

rico IV. valida, qua requirunt confirmationem Regum Catholicorum, & *questio. 20. numero 9. & 12.*
 Privilegia, & consuetudo immemoriali civitatis populorum competenti obsequendi, & iudicis, an sit valida, & servanda, *questio. 54. numero 1. per totam.*
 Privilegiati an sint soloni clericorum pro fructibus beneficiarum, & Ecclesiarum circa exactionem eorum a territorio, ac etiam exempti, sicut ipsi sunt clerici, & Ecclesiae, *questio. 39. numero 1. & numero sequenti.*
 Privilegiati, quod non gaudeant ad illud privilegium, & vide verbo Coloni.
 Privilegiati nobilitate an debeant habere arma, & equos, *questio. 20. n. 9. & 14.*
 Privilegium solum obsequium, quod lege, aut ipso privilegio sit concessum, nihil amplius, cum tenor ipsius sit attendendus, *q. 5. n. 14.*
 Privilegium studii Parisiensis concessio studio Tolosano per verbum (per omnia) non solum intelligitur concessio privilegia antiqua, sed nova, quae deinceps concederentur studio Parisiensis, & ita omnium virtus studium Tolosanum, *q. 7. n. 13.*
 Privilegium militum gaudent armigeri vestri temporis, *questio. 11. n. 11.*
 Privilegium quibus officiali domini Regis in vita gaudent, non gaudent sine iure, *q. 6. n. 4.*
 Privilegium militum non gaudent milites, quia servituti Regis non mutantur, *q. 3. n. 4.*
 Privilegium militum gaudent milites, qui vacent armis pro suo imperio, *quest. 5. n. 6.*
 Privilegium militum an gaudent milites nostri temporis creati a Rege, vel ab alio sui iuris communi, semper a Rege Aragonum, Valentiae, seu Navarrae, secundum ritum hodiernum emisso, & ratione antiqua, *q. 5. sub n. 7. ad finem.*
 Privilegium, & remedia iuramentum non renunciantur, *q. 14. sub n. 4.*
 Privilegium derogationis publicae utilitati, vel concessio ad instantiam partium non iuris proprio est stricte interpretandum, *q. 1. sub n. 2.*
 Privilegium generositatis concessum per pecuniam non valet, nisi derogatio l. 2. titulo 23. par. 2. ex sententia Gregorii Lopez, nisi sit non est iustitiam talis derogatio, *q. 8. n. 1.*
 Privilegium vel gratia Principi cuiuscunque ad scripturam requirit ad ius esse officium, & valorem, *quest. 9. n. 1. cum sequentibus, & resoluitur num. 7. & declaratur num. 8.*
 Privilegium exemptionis militie armatae ostendendum est, & praesentandum actualiter, & non sufficit praesentare testimonium ipsius privilegii, *q. 9. n. 1.*
 Privilegium facti privilegii a Rege potest ob scutum publicum, *q. 14. n. 5.*
 Privilegium amittitur ratione delicti, *questio. 12. numero 9.*
 Privilegium Principi, sua Regis, non retrogreditur superiorem ad faciendum prohibitiones, & franca, ut subditur ante ad molestandum ritum ad sua molestanda, & consequendum panem ad sua furnos, non vero alibi, & similia, est iustus, & legitimus titulus, *questio. 14. numero 1. sed advertant Principes, & Reges quomodo concedant huiusmodi privilegia contra publicam utilitatem, ut in n. 2. & quando erit iustus, & legitimus titulus in proposito praesatum privilegium, ut. 2. idem est in consuetudine, ut in n. 7.*
 Probabilis, & iustitiam ante excusat, *q. n. 4.*
 Probatio gratia facta a Principe, non potest fieri per testes, sed per ipsa littera iam concessa, & expedita, *q. 9. n. 1. in fine.*

Probatio non est causa, ut excusetur, qui pacem fregit suscipere, *questio. 20. numero 9. & 12.*
 Probatio per iudicium, & consuetudinem, nisi ad probandum, quam fregit pacem, & inimicitias, & causa antiqua, *q. 15. n. 30.*
 Probatio non valet, si requiritur consuetudo ad hoc, ut passiva liberetur ab interitu peccandi, *questio. 47. n. 16.*
 Probationes que sunt ad perpetuam rei memoriam de genere a quo miles descendit, cum qua vult contrahere necessitas maneat debet fieri cum atque proximioribus, *quest. 8. n. 2.*
 Probationes in criminalibus, vbi est imponenda pena corporalis, lase meridianae a iudicibus requiruntur, *qu. 27. sub num. 6.*
 Probationes possunt, Alcaldes de la H. emardad, contra Martinum, latorum, excusationem, vel aliam quancunque personam pignori autem, excusationem, vel facientem res praesentem in bonibus, multis & alio a iudicibus aratorum, & in agricolis, *q. 12. n. 7.*
 Proclama, & alia non aliter legant, nisi iure congruis declarationibus inter quas in nationibus verbi nuncius possunt peruenire, *q. 25. n. 26.*
 Proclamationes factae, ut quis portet arma, an excusare possit fortiter, *q. 29. sub n. 13.*
 Proclamationes, & alia silent fieri per bellare civitatum, & urbium, quod nullus portet arma sub tali pena, etiam si sit forensis, *questio. 24. numero 39. & legat fortiter licet & regnantes, ut n. 40. index tamen in hac specie, vnde dicitur equitate cum forensibus, ut in numero. 21.*
 Procurator generalis, civitatis, vel villa, qui aliter dicitur Syndicus, an possit esse conditor mercatorum, hoc est: obligado de las carnicerias, o de otras obligaciones publicas de mantenimientos de la Republica, *q. 57. numero 1. sequentibus per totam questio. fundatur numero 1. per affirmativa, sed negatur a veteri probatur numero 2. cum sequentibus, & n. 11. & n. 7. quid sit fundum dicitur.*
 Procurator generalis, hoc est Syndicus Republicae, hanc officium habet obligatum Republicae ostendendum, ut infra brevis terminum elegit vnum ex praedictis officii, quo vult reddi, qua vult officio, non sunt sibi permittenda similia, quod si post officium procuratoris vel sit publicus obligatus vnum alium Republicae, non est hoc sibi permittendum, nisi relinquat primum officium procuratoris, *q. 57. n. 9.*
 Procurator generalis, hoc est Syndicus, qui desultor esset obligatus, a aliquo ballico memento de la Republica, vel partem in eo habens dicitur, vel iudiciale erant pena, plerumque est, *q. 57. n. 8.*
 Procurator dicitur ille, qui sine ulla causa, & absque ulla distictione, cum quide ex consuebat vultur, vel grauat ostendat, *q. 11. n. 32.*
 Procurator homicida, vel perceptor qui dicitur, *quest. 12. numero 21.*
 Procurator proprie committitur contra Regem Republicam, vel bonum commune, alene, seu alioquin vno contra privatum, *q. 13. n. 44.*
 Procurator, & deliberatio cessat, vbi praesertim rixa, *quest. 13. numero 3.*
 Procurator, & alioquin differunt, *quest. 13. numero 45. & 46.*
 Procuratoris crimen verum nobilitati repugnat, & proditoris in legitima delenda sunt, *q. 26. n. 13.*
 Prohibere non solum dominum potest, nec alium locum, quam in

suis, vincta vendantur, sed vassallum ex concessione domini, *q. 32. n. 7.*
 Prohibere populo non potest dominus furni, ad quem populus venisset per centum annos ad coquendum panem, quomodo alio videtur, vel possit sibi furnum edificare, nisi alius prohibuisset, & ab eo tempore haberet praesertim completam in sui favorum, *q. 32. n. 10.*
 Prohibito de non nubendo tali homini, vel ei qui fuerit de genere iudeorum, Sarracenorum, & renuersorum, an adimpleatur prima vice ita quod secunda, vel tertia possit nubere persona prohibita, absque privatione legum, vel maiestatis, *q. 8. n. 5. cum seqq.*
 Prohibito armorum de nocte post pulsationem campanae horra solita sit ratione boni publici, *q. 2. n. 2.*
 Prohibito post tempus ante tempus censetur permissum, & tertia, *q. 2. n. 34.*
 Propositio facta domino ab hominibus suis, de accedendo ad suum furnum talis propositio praesertim extoria, *q. 32. sub num. 10.*
 Propositio vassallorum facta domino accedendi ab eius furnum praesertim extoria, & per vim, & vim, referenda, *q. 34. n. 12. & 13. 14. & 25.*
 Promittenti decem orbis francorum intelligitur promississe decem, *q. 44. n. 12.*
 Promittenti in dubio habemus esse ad absolendum, quam ad condemnandum, *q. 27. sub num. 5.*
 Proprietario inueniente thesaurum in fundo emptorico, dimidia pars eius sibi acquiritur, & altera dimidia emptorico, *q. 36. n. 17.*
 Proximi, quomodo offendunt provocantes, non incurrunt penam pacis ruptae, *q. 30. 17.*
 Proximitas que si placet vult referendum est, *q. 13. n. 12.*
 Proximitas ne dum licitum est offendere provocantem ex actuali provocacione, sed etiam ex sola provocacione ad offendendum, *q. 13. n. 20.*
 Proximitas quem esse colligitur iudicium, & coniectura, *questio. 13. numero 29.*
 Proximitas excusatur de eo, quod fecit contra provocantem, *questio. 11. numero 19.*
 Proximitas quod facit, praesertim facere ad suam defensionem, *quest. 13. numero 19.*
 Proximitas ab alio non dicitur tempore pacis, *questio. 13. numero 25. & 16.*
 Publica veritas quod praesertim prima, quomodo intelligatur, *quest. 33. numero 17.*
 Purgatio iuris in causa civili, & in criminali intra quem terminum admittatur, *q. 69. n. 4.*
 Purgatio equiparatur graffatori, & publice est diffidam, *questio. 16. sub num. 2.*
 Purgatio quantum nobilitati torquetur, & suspenditur, atque ad tunc dicitur, & similiter graffatori, sive famosi latrones, & vnum graffatori accusatur, *q. 16. numero 17. idem si de crimine furi agatur, n. 18.*

Qualitas naturalis praesertim, & ex parte accidentali, *questio. 6. numero 20.*
 Qualitas carceris vel aliter residet in iudicio arbitrio, *questio. 21. sub num. 7.*
 Qualitas admittit aliquem, vel excludit debet tempore ipsi prohibitionis adesse debet tempore ipsi prohibitionis, ibidem.
 Qualitatem inesse alicui per privilegium, vel per naturam paria sunt, *quest. 6. n. 2.*
 Qualitatem antiqua offensa, si non correspondeat nova offensa, tunc praesertim pacta rupta ex nova causa, *quest. 13. numero 30.*
 Quando agitur de perdendo privilegio, licet agi de amittendo locum, quomodo vero agitur de amittendo iure communi,

exemptiones concedere pro libro suo, ibidem numero 17.
 Rex Hispanie est hodie Magister Ordinum Militarium, q. 7. n. 12. & q. 11. n. 7.
 Rex Hispanie habet plures Ducatus, Marchionatus, & Comitatus, q. 11. n. 7.
 Rex Hispanie vocatur Imperator in Hispania, questio. 11. numero 18.
 Rex Alphonso XI. Hispania fuit armatus miles in aliorum Diti le robis, y elando las ymas, y dando le pelcozadas, y poniendole espuelas do raldas, q. 2. n. 5.
 Rex non potest supplere defectum naturales, nec tollere iura sanguinis, & natura, q. 7. n. 21.
 Rex est sub pedibus terræ naturalis abidem.
 Rex potest admittere nobili effellum nobilitari, ibid.
 Rex non distinguitur de vigore iustitie concedere insignia Militaria, & Comendatos vtilibus sanguine, sed quibus maluerit, q. 7. n. 22.
 Rex non potest genit. clarum sanguinis concedere, q. 8. numero 15.
 Rex potest effellum comites nobilitati a iure civili concedere, & extendere ad ipsos, q. 8. n. 26.
 Rex potest extra territorium, nobilitatem, militiam, dignitatem, vel legitimatorem subditis conferre, quoniam sunt alius voluntaria iurisdictionis, q. 11. n. 7.
 Rex fundatus habet suam intentionem ad leges condendat, q. 2. n. 4.
 Ripa portus, & flumina censentur publica, que ad usum navigandi, q. 20. sub n. 2.
 Rixa vbi preces, cessat delictum, & proditio, questio. 13. numero 33.
 Rixa ubi constat, in dubio presumitur, quod in rixa. & a correctore fuerit qui vulneratus, ibidem, numero 34.
 Rixam incipientes dicuntur prius pacem rumpere, & ideo provocati, quemadmodum offendunt provocantes, non incurrunt penam pacisruptæ, q. 13. n. 17.
 Rumpere alienam dominum, ad maleficium committendum, committit alienam, & perit iurisdictionem honorum, & caput ad voluntatem Regis, q. 13. n. 47.
 Rumpere pacem non dicitur, ab alio provocatus, questio. 13. numero 2. & 3. etiam si conventio pacis fuerit iurata, vt in n. 26.
 Rullire, & mulieri non subuenitur, nisi in casibus a iure expressis, q. 68. n. 5.

S.

Sacris in quo exparetur frumentum, an amittatur, sicut, & ipsum frumentum, questio. 40. numero 1. & numerus sequentibus, probatur pari negatiua, numero 5.
 Salarium temporis preteriti, an debeatur famulo discedenti a seruitio domini, absq. eius culpa ante tempus seruitii completum, quod non, questio. 52. num. 2. sed numero 3. probatur contra seruum, & quod si culpa domini recessit ab eio seruitio, n. 11.
 Salarium an sit soluendum famulo pro tempore infirmitatis, q. 27. numero 12. & sequentibus numeris pari negatiua probatur, & limitatur, n. 3. & 15.
 Salus conscientia quibus non potest solvere, aut recipere pensionem, licet non expedit, etiam si partem hoc vellent, q. 10. n. 1.
 Sapientia est vna de causis, quibus nobilitas acquiritur, q. 17. num. 8.
 Satim est nocentem in partem relinquere, quem innocentem damnare, q. 28. n. 8.
 Sententia contraria sunt prohibita in Chancelleria Regis, an subditi carerentur debeat pro debito civili, quando re-

nuntiauit tali privilegio, q. 14. sub n. 2.
 Sententia appellata, an eligatur de potiori significatur, de sententia illegitima, q. 43. n. 4.
 Scientia non fit de iure, q. 14. sub n. 9.
 Scientia enim quod publicum est in deo presumitur, q. 29. n. 9. & 11.
 Scientia statuta contra forenses probatur, si erat homo qui sepe, & continuus in his Regibus conuenerat, questio. 29. n. 32.
 Scientia legitime probanda est, q. 4. sub n. 9.
 Scriba, nisi sine debere paria sunt, q. 2. sub n. 12.
 Scriptura faciens mentionem alterius scripturae non probat illam, nisi originatæ productatur, q. 21. n. 10.
 Scriptura originatæ gratia Regis praesumenda est, nisi sufficit testimonium ipsius, questio. 9. sub n. 10.
 Scripturam, an requiratur facultas ad institucionem maritum, q. 9. n. 9.
 Scripturam an requiratur privilegium, vel gratia Principis, cuiuscumque rei ad suam effectum, & valorem, q. 9. n. 1. iam seqq.
 Statura mors, qua dicitur, q. 12. n. 10.
 Statura, Praef. I. hof. autem decimam in officio suo an tenet, questio. 17. sub n. 15.
 Statura Consuli, Macedoniam est dicitur, questio. 2. sub numero 20.
 Statura Ecclesiastica perpetuo carere debent, qui in consuetudine dicitur, q. 32. n. 22.
 Statura ad qua fuerint concessa privilegia nobilitatis, an sint probanda, n. 2. q. 2. n. 9. & 13.
 Statura Regis, Archiepiscopi, Praetatis alterius cuiuscumq. salaris, committit alienationem, & amittit medietatem bonorum, q. 13. n. 47.
 Statura sola sufficit in Gallis, q. 10. n. 22.
 Statura in potestati stat analogum per se sumptum, q. 8. n. 14.
 Syndicus Republicae officium in quibus consistat, demonstratur, q. 57. n. 3.
 Syndicus civitatis, villane, quoniam habet facultatem legis condendae, non potest singulari, qui non infuerunt, vel non conferunt obligare, q. 33. n. 22.
 Societas tenet, & obligatio sociorum inficiendum est ad sciendum, an infolium, vel pro parte ex contractu vnus ex sociis ceteros tenent obligat, q. 59. n. 23.
 Socii gabellarum videntur ad inuicem habere mandatum ad agendum, quando sunt plures conductores, questio. 59. num. 2.
 Socii pluribus aliquo interit, vel mercium existentibus, quilibet eorum potest agere insolidam contra debitores, eundem modum, q. 59. n. 1.
 Socii aduersus ab vno ex pluribus sociis in sua parte, non est socii reliquorum, nec ipsi contra eum actionem habent, q. 59. n. 14.
 Socii contractibus iure non tenentur negotiacionem, in qua est contractus a factis, non obligat socium, ibid. questio. 59. n. 20. & 21.
 Salaria sua subditis concedere, an possint domini vassallorum, q. 60. n. 4.
 Solentur ut, & vna consuetudo seruari in assumptione militie, etiam si deservit se in usu, cum tamen effectum remanet, q. 3. n. 7.
 Soluere praesens in critico, an teneatur debitoris critico tempore sterilitatis, quo emendat non reperitur, vel an satisfaciunt solvendo primum in pecunia nexta taxam panis, q. 51. n. 1. 2. 3. & 7.
 Solus alius pro alio non potest, ibid. num. 12.
 Solus potest pensio salua conscientia, licet non expedit, q. 10. n. 10.
 Sotum, & tacitum campanae de la queda, ad quod sit introduitum, & requisitum, q. 2. n. 23.
 Species noua non est farina, nec diversa a frumento, sed ea

que prima latitabat de terra partem exparet, questio. 44. num. 5.
 Spoliatus sepulchra plena diuitiis, apud Indos, tenentur ad restituendum hereditatem defunctorum, questio. 36. numero 5.
 Spolius, vel in iure, an tamen dicitur, & in dicitur potest promittere spolia, vel exuri vitra decimam partem sui non honorum, questio. 66. numero 1. & per totam questionem resubditur negotium contra Ayanam, vt in numero. 4. & 8.
 de Spurio quid praesumatur. Vide de Spurio.
 Statura an efficitur postea per consuetudinem immemorabilem, questio. 34. num. 8. & seq.
 Statura statuta, quod post mortem mensis Martij liceat praesentari in aliquibus partibus non vtro antea, si aliquis acciderit, post mortem in illo de mense Martij, nisi expromat, & praesentari illa pars temporis, in qua factum est, potest non sequitur condemnatio, questio. 28. num. 7.
 Statura non tenentur concessa etiam iuramento confirmata, si aduersus illam non fiat, q. 11. n. 5.
 Statutes proprii inhiatant vtilitatis, in aliorum praedictorum flatum non debent, questio. 33. sub numero 7.
 Statuta non possunt domini locorum contra in communi, possunt tamen ad confirmationem iuris communi addere, vel augere partem, q. 2. n. 28.
 Statuta civitatis an ligent seruos, q. 29. num. 2.
 Statuta paralia comprehendunt forenses delinquentem in loco statuti, quando ponuntur, sed per totam, q. 11. n. 5.
 Statuta quae respiciunt personam non comprehendunt hominem alterius territorij, q. 29. num. 2.
 Statuta laicorum clericis, & vicinis conuenientia, quae non sunt contraria sui privilegio, sed per totam, q. 11. n. 5. & comprehendunt, q. 28. n. 15.
 Statuta, & consuetudines laicorum circa conseruationem pastuum ligant clericos, & religiosos, questio. 38. numero 13.
 Statuta laicorum vtriusque extrahunt frumentum, vicium, & alia similia, an ligent fructus Ecclesiarum, & clericorum, tam ex propriis fundis, quam ex patrimonialibus collectis, q. 33. n. 16. 17. & 18.
 Statuta prohibentia blada, aut carnes exportari, communi ter seruatur, quod licet forenses, q. 2. n. 35.
 Statuta penalitiam an ligent minores, & an tunc sit necessario petenda restitutio in integrum, questio. 42. numero 18. & 20.
 Statuta penalitiam, & exorbitantia ex identitate rationis extenduntur de similibus ad similes, questio. 44. numero 5.
 Statuta civitatis, vel villa, an egent confirmatione Regiae late discutitur per totam questionem, defenditur opinio affirmatiua, questio. 53. numero 1. sed hoc non procedit in his statuti, quia a tempore antiquo sunt obseruata, vt in numero 6. & in statuti Ecclesiarum huiusmodi, vt in numero 7. & in ordinationibus, de buena gouernacione, super vtilitatibus, vt in numero 8.
 Statuta laicorum non ligunt Ecclesias, eorumque bona, siue clericorum ex de seculo partibus, q. 32. sub questio. 55. aut 38. sub num. 16.
 Statuta debent intelligi secundum communem usum loquentium, q. 44. sub num. 26.
 Statuti pars in quibus casibus tenentur forenses, questio. 39. num. 7.
 Statutum patiens deprehensum cum armis non habet locum in eo, qui non fuit captus cum armis, sed testibus conuictus, q. 2. de iure, questio. 31. num. 7.
 Statutum, seu edictum paralia comprehendit etiam exteros, q. 29. num. 5.

Statutum, quando licet forenses, & quando non, est regula negatiua cum ampliatum, & falluntur veniens, q. 29. num. 38.
 Statutum communitatis in praedictum molendinum Archiepiscopi, vel Ecclesiarum non valet, questio. 32. num. 13. limitatur numero 23. sed auctor tenet contra limitationem.
 Statutum civitatis, quod prohibet vicium in vrbem adduci extra ipsius fines, & territorij non collatum, non compendit vicium quae ex Ecclesiis vicium colliguntur, & non obstantibus hoc statuta clerici possunt vicium adducere, quam ex territorio collectum in civitatem adducere, questio. 32. num. 16.
 Statutum prohibens bona in eum, qui subditus non sit alienari, non comprehendit Ecclesiam, nisi in casu, de quo, q. 32. num. 18.
 Statutum imponens onera, & tributa pro dicitur civitatis, vel villa, quando licet, & comprehendit pro dicitur Ecclesiarum, q. 32. num. 19.
 Statutum civitatis in praedictum molendinum Ecclesiam censum civitatis non valet, q. 32. num. 22. limitatur vt in numero 25.
 Statutum eorum subditis ad molendum in ire, in molendinis vniuersitatis statuent in praedictum singulorum personarum, & subditorum de ipsa vniuersitate habentium molendina in territorio non valet, dicitur, questio. 32. numero 25.
 Statutum debet esse aequale, & commune inter annos subditos, sine dicitur aliquorum particularium tantum, questio. 32. num. 24. & quando statutum concernit aditum, & dicitur non vniuersale, sed aliquotam particularium tantum, illud dicitur iniquum, & dicitur ad id, quod particulariter sit grauius, possunt a tali statuto appellare, ibidem.
 Statutum eorum subditis ire ad molendum, in molendinis civitatis an valet, quando ex tali statuto licet praedictum clericis non subditis statutis, questio. 32. numero 25.
 Statutum non videtur valere, quando agit de licenda singulis de vicinis dicitur, nisi annis, & singulis consentiant, adeo quod maior pars singulorum non sufficiat, q. 32. num. 26.
 Statutum ad hoc vt valeat, iustum, honestum, & rationale esse debet, q. 33. num. 7.
 Statutum quod generalit est, sed in rei veritate contra certam personam, & in eum praedictum, potest ab eo appellari, & per superiorum corrigi, & contra id de solo excepti potest, q. 33. num. 8.
 Statutum quod diuile, vel indirectum in praedictum tendit, officio iudicis est resuadendum, dicitur, questio. 33. num. 11.
 Statutum, & consuetudines laicorum contra libertatem Ecclesiarum non valent, q. 38. num. 2.
 Statutum laicorum, quo canitur, quod restantia non valent, nisi infirmantur, an comprehendat testamenta clericorum, q. 38. n. 3.
 Statutum non prohibens bona in eum, qui subditus non sit, alienari, non comprehendit Ecclesiam, q. 32. num. 18. limitatur num. 30.
 Statutum etiam generale, & nullam faciens mentionem clericorum, non est aduersus eos obseruandum, licet nequaquam talia privilegia, quae clericis, & Ecclesiarum concessa sunt, q. 38. n. 5.
 Statutum disponens, quod certa bona, quae sunt in consuetudine non alienentur, an non sufficiunt onera, ne possit corrigere finium variatio, vel quod aliqua donatio, quae non ad usum publicum, licet sint singularium, non possunt transferri in non subditos, ne contringeret, quod ad lib, in quem translata fuerint, non possunt haberi in locutionem pro vsu publico, vt quia ille non est, vel non sine magna

Index in

Tregua seruanda, est etiam si ab alia primo rumpatur, quia
 ea non habet locum regula frangenti suam, solum non
 esse seruandam eadem, secundum aliquos, qui affirmant
 hos seruari de consuetudine in Hispania q. 33. nu. 9. & 10.
 de quo vide n. 12. & 13.

Tregam frangenti promissa mitriganda est pena. q. 13. nu.
 25.

Tregam, vel securitatem frangenti, committit aleuosiam, q.
 13. nu. 47.

Trinitatem, & ceteras merces, quibus per leges Regie pretium
 taxatum est, ad tempore iugentis necessitati possunt vendi
 propria auctoritate, sicut in consuetudine vltra illud
 per eam taxatum q. 61. n. 1. & num. 1099. per totam qua-
 sitionem pari affirmata, & opimo vna Malina Theologi
 refertur, d. num. 1. sed vltima probatur late num. 8. eius
 sequi.

Vacillans in testimonio nullus an possit exquiri? q. 19.
 num. 24.

Valliditas Pratorium solet prouocari non posse, sed ad-
 quiritur auctoritate puniticia, ne in ea recedat pro dolo cri-
 minis, & contrarietate prouocantium in Matense Pratorium,
 q. 31. n. 1.

Vassalli prohiberi non possunt aduentus, etiam si per mille
 annos non fuerint venientes, nisi in q. 2. nu. 17.

Vassallum in promissa facta dominus accedens ad eum ser-
 uantem, prout in extera, & per vim, erig, referenda
 q. 2. n. 12. quomodo si subditi prohiberi acquirunt,
 ad faciendum prouocantur in q. 13. nu. 13. & quomodo hoc
 intelligitur, n. 19. 23. & 25.

Vassallus committens contra dominum suum delicta conuen-
 ta in L. 1. tit. 1. lib. 8. Receptationum, committit aleuosiam,
 q. 13. nu. 47.

Vassallus vassalli mei, non dicitur in vassallum, q. 59. num.
 16.

Vendere vultis calorem fructus, quos ex agro conducto sibi
 percipere cogit potest eos vendere iusto pretio portus domi-
 ni sui, quam alii q. 49. n. 2.

Vendere qui cogitur rem propriam ex causa publica inopie
 iusto pretio, q. 49. n. 3.

Vendentes frumentum, & vinum postimum, & corruptum,
 quod per vim valeat plus iusto pretio notabiliter (quamvis
 intra taxam pragmatiarum huius Regni) vendere mor-
 taliter, & ad restitutionem excessus tenentur, q. 61.
 num. 13.

Verba testatoris veris prouocata debent intelligi secun-
 dum eius conditionem, & statum, q. 8. nu. 47.

Verba testatoris imperiti ex probabili coniectura interpre-
 rantur, si vti recedatur a propria verborum significatio-
 ne, q. 8. nu. 33.

Verba scripta licet sint sterilia interpretanda, debent tamen
 secundum substantiam materiam ex li. vi. q. 63. sub nu. 5.

Verba nate aliter sunt intelligenda, q. 7. nu. 4.

Verba sunt intelligenda pro prima vice, q. 8. nu. 5.

Verba in dubio sunt aliter, & non civiliter non sunt intelli-
 genda, d. q. 8. num. 16.

Verba testamenti generaliter prolata ex verisimili mente de-
 bent restitui, d. q. 8. nu. 19.

Verba testatoris restringuntur ad rationabilem cognitionem,
 ibid.

Verba testatoris debent intelligi, secundum vulgarem consue-
 tudinem loquendi portum, quam secundum verborum prop-
 riam significatiuam, q. 8. n. 24.

Verba debent intelligi, secundum conditionem, & statum
 testatorum, d. q. 8. nu. 26.

Verba conditionis intelligenda sunt secundum rigorem signi-
 ficationis, & conuentionem formulam, nisi ex mente testa-
 toris, vel contrahentis a quo dicta est conditio possit
 conditio vere adimpleri per aliquem, q. 10. nu. 1. & idem sequen-
 tur effectus, d. q. 8. n. 34.

Verba conditionis sunt intelligenda, secundum rigorem signi-
 ficationis, prout cum formaliter adimpleri possit con-
 ditio, qui aliam sufficeret, quod virtualiter impleretur ex
 mente defuncti, d. q. 8. n. 31.

Verba testatoris, & legum conditorum, eundem recipiunt in-
 tellectum, quo ad verborum interpretationem, quam ver-
 ba legis, d. q. 7. nu. 17. quod intelligitur, quando subli-
 dem ibid.

Verba legum multa facilius extenduntur, quam testatoris, pra-
 cipue quando per legem vinum extenduntur verba legis,
 d. q. 1. nu. 38.

Verba in testamentis intelliguntur in patrii significatu, d. q.
 8. n. 18.

Verba legum videri continentur, nec eius dispositio locum ha-
 bet, q. 2. n. 25.

Verbo, & declarationi imperatoris, vel Regis non recogno-
 scimus superiorum de factis superiorum est fidei adhibenda,
 quous gratia, vel interdictum illud fundatur super illis, q. 11.
 n. 20. & 21.

Et idem procedit in Panno Pontificis, ibid. nu. 19. sed non
 procedit, quando ageretur de alterius gratia per auidiam, d.
 num. 21.

Verborum significatio fluidum est, quando non constat de
 alio, quod senserit testator, de alia verisimilitudine, q.
 8. nu. 27.

Verbum (sax) in Hispania positum in facultatibus, & privi-
 legiis non profertur a Principe, sed ab eius Consiliariis qui
 vulgo dicuntur, de la Camara, quod non est tantae effica-
 ciae, quam si prolatum esset a Principe, q. 9. n. 9.

Verbum suffragari non est abire ad suum consensum, sed po-
 tior ad controuersionem, q. 10. n. 2.

Verbum (nullus) duas potestates habere significaciones
 Prima est respectu militum, & tunc omnes milites non ter-
 quantur, vel qui eorum se quantur: altera est respectu
 gentium nobilitatis, hoc est, de los hijosdalgo, y Caval-
 lecos, & hinc non terquantur? q. 11. n. 13.

Verbum d'ominatum in dubio intelligitur de directo, q. 36.
 sub nu. 25.

Verbum quod communiter potest habere plures intellectus,
 intelligi debet secundum propriam significacionem, quae 3.
 num. 22.

Verbum habens plures significaciones proprias, accipi debet
 in significacione, que conuenit subiectae materiae, & de-
 bet intelligi naturaliter, & non civiliter, q. 1. n. 23.

Veritas, vel opinio in scriptis in pendulis ad exitum animum per-
 tinet, prout res factotabilis est, q. 29. n. 24.

Veritatem cellaris clericus magis peccat quam laicus, quae 3.
 19. nu. 25.

Vicini Regni prouocantur scire, quae sunt in Regno, q. 29.
 sub nu. 2.

Vidua possunt per Rectores dani soluari ad edificandum, q.
 46. nu. 2. & 3.

Vicini dantes potest compelli ad restituenda egeri pecunia ad
 emendam frumentum, vt mutuum dunt pro succurrenda
 praedia publica necessitate, q. 48. nu. 20.

Vicinus alienum loci ex privilegio esset, potest inferri tes-
 tis in testamento non capiat, licet ab oppidano expresse
 receptus non sit, neque in loco habitet, q. 7. nu. 15.

Vidua, quae sit nupta nobili sanguine gaudet privilegio
 mariti defuncti, q. 6. sub nu. 1.

Vidua, quae nupta fuit militi armato, dante viduitate, gau-
 det privilegio quibus gaudet vidua, quae nupta fuit nobili
 sanguine, q. 6. nu. 2.

Vidua militis armati, vel nobilis sanguinis non gaudet privi-
 legio mariti ex proprio persona, sed ex persona mariti de-
 functi in honorem pristini matrimonii, ibid.

Vidua prouocatur in eodem matrimonio iterare, ibid.

Vidua officialis domini Regis gaudet privilegio mariti defun-
 cti, licet eorum filij non gaudant eisdem privilegio, q. 6.
 num. 4.

Vidua

Lib. IV. Quae. Gutierrez.

Vidua non inducitur ex eo, quod testator voluerit, gran-
 tum non posse contrahere cum quadam persona d'ignita,
 & determinata, vel cum certo genere personarum, cum
 alius possit honeste nubere, q. 3. nu. 2.

Vidua persona habens omnes in carcere publice cum vidua
 penam 30. dierum luam, q. 22. n. 5.

Vidua officia, quae nam sint, q. 2. n. 1.

Vim constituit, & privilegio habet consuetudine immemoria-
 li, q. 3. n. 2.

Vir, & vxor effecti sunt vna caro per matrimonium, q. 6. sub
 n. 6.

Vir, qui habuit vxorem descendente ab Antona Garcia,
 gaudet immunitate, & privilegio in viduitate, quibus
 gaudeat ex persona vxoris durante matrimonio, q. 6. nu.
 6. n. 6.

Vitiosissimos alius rebus dicitur, & auroponens, q. 48. sub
 n. 4.

Vltima vox, vel culpa non est, q. 14. n. 9.

Vna determinatio resbus vni plura determinabilia perfor-
 miter debet determinari, q. 5. n. 14.

Vnaqueque civitas, pauperes egenos modice alimenta con-
 gruitate pascat, vt in Concilio Tarconensi canitur edito
 sub Pelagio primo, q. 49. n. 5.

Vniuersitas in respectibus Reipublicae administrationem
 potest libere statuire, q. 33. n. 2. & quomodo hoc intelligi-
 tur, n. 4.

Vniuersitas in bu, quae ad priuatis iure naturali peruenit
 non potest quidquam in eorum praedictum statuire, q.
 33. n. 12.

Vniuersitas, & communitas, an sit aliud a singulis, d. q. 33. n.
 22.

Vniuersitates, quae recognoscunt superiorum, non possunt
 contrarium iure, cuius vigore vicium, quod non inter fue-
 rit, vel eorum vna, sint obligati, vel obligata virtute
 danti contrarium, d. q. 33. n. 23. sed ipsa vniuersitas, & qui
 consensu obligatur, vt nu. 26.

Vocatus ad fiduciam non tenetur in dabo filium natu-
 ralem, quomodo filius legitimum est, q. 3. n. 46.

Voluntatis sunt in initio contractum, ex post facto vero ne-
 cessary, non enim licet recedere a contractis, ex quo semel
 est in questum alter in eum praedictum, q. 68. n. 3.

Voluntas Principis se extendit quatenus eum potestas, quan-
 do in concessionibus vixit verbum generalissimum, & am-
 plissimum, q. 7. n. 17.

Voluntas tacita, vel expressa Papa idem operatur, quo ad li-
 terarum expeditum, q. 10. n. 1.

Voluntas, & potestas requiritur ad validitatem cuiuscun-
 que actus, q. 3. n. 4.

Voluntas testatoris pro lege est habenda, q. 1. n. 17.

Voluntas testatoris inducit formam, & conditionem, d. q. 3.
 n. 28.

Voluntas testatoris implenda est in scriptura forma, & non
 sufficit eam adimplere per aliquem, q. 8. nu. 3.

Vni detestabilis doctrinam introduci salubritate diabola
 puniatur hodie per S. Concilium Tridentinum, q. 33. nu. 2. & etiam
 lege Regia, ibid. n. 33.

Vni aqua communis est, q. 30. sub n. 2.

Vni re condita conditor praemphori tempore committit
 futurum, n. si credat dominum permittitur, vel nisi
 res illa locata sita esse conduci, q. 47. nu. 19.

Vni forma, vel voluntas super tempore non potest prohibere
 voluntatem novam futuram, vel molendam facere,
 nisi probet hanc sita fuerit adhibere, q. 2. n. 3.

Vni gratia, licet non expeditur antea, sunt in con-
 scientia, q. 10. n. 2. 23. & 33.

Vni licet, & commissarius gratiosus habentibus etiam
 solum, vocati, & vel requiritur in informatum, aut
 cognitionem, vt in dispensationibus super irregularitate,
 & alia similibus, licet expediat, non sunt tunc in con-
 scientia, q. 10. n. 1.

Vni videri videtur officium potest Rex concedere privilegia, ea-
 dem auferre, & quomodo hoc sit intelligendum, q. 2. n. 6.

Vni tantum dominum habere, inueniens vbi suum ea
 loca, ubi habet vnde dominium, vt emphiteotica, & scilicet
 tario, autem in solidum acquirit, sicut habens finem di-
 rectum, & vnde dominium est legitime per affirmatam cen-
 tra alios existimatur, & diuidendum esse hinc vbi suum
 inter proprietarium, & emphiteotam, sicut fundatur in
 q. 16. n. 25. & nu. 26. late probatur tertia quadam opinio
 Malina Theologi.

Vni esse ante contractum matrimonium dicitur, inuol-
 vere de genere muliere, cum qua contrahere vult, sicut
 sit in matrem, & emphiteotam informatam, sicut co-
 ram iudice, ad perpetuam rei memoriam, sed non facti
 probatur auctoritate, q. 8. n. 2.

Vni publicae res sunt in militaribus, & Doctoribus, q. 17.
 sub n. 5.

Vni publicae res sunt in priuatis, & quomodo intelligi-
 tur, q. 33. nu. 17.

Vni vni cum, cum quo quis habet pacem ex noua causa
 superueniente, tenetur scilicet de vniuersi, non vero de pace
 rupta, q. 33. nu. 30.

Vni vni aliquem arceus, sicut in aleuosiam, q. 13. n.
 47.

Vni vni duas dicens vniuersi committit aleuosiam, ibi-
 dem.

FINIS TABVLAE

UNIVERSITATIS PALESTRINAE BIBLIOTECAS

D. IOANNIS
GVTIERREZ
HISPANI,

IURISCONSULTI CELEBERRIMI

ALMÆ ECCLESIE CIVITATENSIS

Canonici Doctoralis, & Aduocati Placentini;

Practicarum Quæstionum Ciuiliū

SVPER PRIMA PARTE LEGVM NOVÆ

Collectionis Regie Hispania

LIBER QVINTVS:

IN QVO SEXAGINTA-TRES QVÆSTIONES

admodum utiles in praxi continentur,

*Hæc non est in quibusdam earum de defensione Nobilitatis (hoc est, de la Hidalguia) antiquissima
Viceginorum, tam latissime, quam curiose admodum, atque generaliter de nobilitate
Hispanice, eiusque origine à nobilissimis Gorbis deducta, agitur.*

LVGDVNI,

Sumptibus LAVRENTII ANISSON:

M DC. LXI:

con y el orden de
la Sumaria

enri
gros
Luz
on mella
22

Index legum, & Quæstionum Practicarum huius Libri quinti, super
prima parte Collectionis nouæ legum Hispaniæ.

Ad lib. 5. Nouæ Coll. Regiæ super l. 1.

- Q**uest. I. **C**um incumbat onus probandi valere bonorum parentis dotantis filiam in certa quantitate pecunie, vel in aliis rebus mobilibus & immobilibus, aut se mouentibus, vel coniunctim.
- II.** An pater dotem promittens filia ultra metam d. l. 1. possit aduersus propriam factam venire, agenda vel excipiendo.
- III.** Promissio arbarum an comprehendat bona eas promittenti, qua postea ab eo emittuntur, bona tamen fide possidebantur.
- IV.** Promissum vel datum nomine arbarum, an imputandum sit in quintum, relicto filii legitimi prius matrimonij, vel tanquam ad alienum deducendum sit de corpore hereditatis.
- V.** Lex 52. Taur. hodie l. 4. tit. 2. lib. 5. Nou. Coll. Reg. an habeat locum, quando osculum vel copula præsentem donationem ioculium.
Super l. 2. tit. 4. lib. 5. Nou. Coll. Reg.
- VI.** Testamentum in scriptis, quod non potest valere, et testamentum in scriptis ex defectu solemnitatis, an valeat et non occupatum, solumque eius interuentibus.
- VII.** Testator consultus incidens flagitium testamentum in scriptis erat: clausum, an eo ipso videtur ipsum reuocare.
- VIII.** Testamentum prius solemniter conditum coram septem testibus in quo institutus est extraneus, an reuocetur iure Regio, per secundum testamentum minus perfectum, in quo sunt instituti venientes ab intestato.
Super l. 9. tit. 4. lib. 5. Nou. Coll. Reg.
- IX.** An testamentaria non seruans formam sibi à testatore traditam, vel aliam nullam condenti testamentum aliud validum possit postea conficere.
Super l. 8. tit. 6. lib. 5. Nou. Coll. Reg.
- X.** An exheredatione vel prætensione ignoranter facta vitietur, vel sustineatur melioratio tertij & quinti in testamento facta.
- XI.** Rupto testamento ex causa prætensionis, quomodo succedant inter se filij instituti & exheredati.
Super l. 1. tit. 6. lib. 5. Nou. Coll. Reg.
- XII.** Pater an possit substituere pupillariter filio suo pupillo, quem sub potestate habet, extraneum, existantibus ascendentibus vel aliis consanguineis non obstantibus d. l. 1.
- XIII.** Ordo d. l. 1. an seruandus sit non solum in substitutionibus descendentiis legitimorum, sed etiam in ceteris substitutionibus descendentiis illegitimorum, ascendentiis & transuersalibus.
- XIV.** Verba d. l. 1. Sus descendentes, & illa: Sus ascendentes: item & illa, sus parentes, an intelligantur de descendentiis filij prælegatarij vel testatoris meliorantis.
- XV.** Alituratque facta à parente habente filios naturales, vel spurios in fauorem unius eorum, an possit substitui in ea extraneum, prætermisso ceteris filiis legitimis, & sic non seruata forma. d. l. 1.
- XVI.** Filium spurium substitutum pupillariter filio

- legitimo impuberi, alio legitimo existentibus, an debeat habere ex vi præd. substitutionis, non solum bona aliunde quesita, sed etiam legitimam pupilli, & etiam tertiam partem in qua pupillus fuit melioratus à patre pro ceteris filiis.
Super l. 12. tit. 6. lib. 5. Nou. Coll. Reg.
- XVII.** Dux meliorationis de quinto honorum, & in diuersos descendentes facta, an valeat.
- XVIII.** Legatum usufructus omnium bonorum uxori factum an valeat, vel tantum in quinta parte de qua poterat pater liberè disponere statibus filij legitimi.
Super l. 13. tit. 6. lib. 5. Nou. Coll. Reg.
- XIX.** Duobus quintis filiis relicto, de quo quintus deducatur funeri impensa.
- XX.** Funeris impensa an deducenda sit de tertio meliorationis hæc lege relicta, ut de eo deducatur, quoties pater de quinto non disposuit.
- XXI.** Alimenta præstantia filio naturali ex literis exequutoriis, an deducenda sit ex quinto honorum patris defuncti, an vero ex corpore hereditatis.
- XXII.** Parentes an in vita, vel in morte possint expendere ultra quintum bonorum suorum, in prædium filiorum legitimorum in elemosinas pauperum, aliaque opera pia, & in capellaniam instituentem pro anima.
Super l. 1. tit. 7. lib. 5. Nou. Coll. Reg.
- XXIII.** Ad probandam præscriptionem primogenij sufficiat præscriptio 40 annorum cum vitalis qui possit præstare instans causam præscribendi.
Super l. 4. tit. 7. lib. 5. Nou. Coll. Reg.
- XXIV.** Maioratus in testamento factus vel melioratio, an traditione sequuta fiat irrevocabilis.
- XXV.** Melioratio tertij, an ad hoc et traditione sequuta fiat irrevocabilis, quoad omnia, sufficiat traditio alicuius rei ex his, qua in melioratione vel maioratu continentur, an vero requiratur omnium præd. rerum traditio.
- XXVI.** Melioratio tertij facta sub conditione per contractum inter viuos, an efficiam irrevocabilis statim per traditionem veram vel filiam.
Super l. 5. tit. 7. Nou. Coll. Reg.
- XXVII.** D. l. 1. §. dum agit de transuersalibus, an de his factis transuersalibus ultimi possessoris qui à primo institutore descendunt, intelligantur, vel etiam de his, qui ab eo non descendunt.
- XXVIII.** Representatio an locum habeat in successione maioratus, quoties in eo cauetur, ut defunctis descendentiis succedat consanguineus proximior vel quod in eo succedatur salua gradu prærogatiua, vel etiam quando in eo admittitur representatio solum nepotis ultimi possessoris, & de ceteris personis succedere debentibus nihil dispositum est, quoad representationem.
Super l. 6. tit. 7. lib. 5. Nou. Coll. Reg.
- XXIX.** Emptor rei maioratus an recuperet expensas in ea bona fide factas à sequenti successore illam emittente, & an eadem emptari compentat pro eius retentione.
- XXX.** Eadem l. 6. tit. 7. lib. 5. Nou. Coll. Reg. an procedat in expensis factis à marito in re maioratus uxoris sua, quem possidet.

UNIVERSIDAD AUTÓNOMA
DIRECCIÓN GENERAL DE

- XXVI. Eadem l. 6. an habeat locum in edificio no- uiter confecto, in solo vel area maioratus. Super l. 8. tit. 7. lib. 5. Nou. Coll. Reg.
- XXVII. Cessionarius maioratus, an vii possit re- medio dist. l. 8.
- XXVIII. An remedium d. l. 8. verificari possit in primo maioratus successore.
- XXIX. Pendente iudicio super remedio possessio- rio dist. l. 8. an possit proponi aliud quod interim appellatur, ad hoc, ut pronuncietur quem in- terim maioratus possessione esse debere, & in ea tuendum per viam interimis & provisionis. Super l. 1. tit. 8. lib. 5. Nou. Coll. Reg.
- XXX. Pater an succedat filio habito in figura matrimonii quod inter eius parentes non constab- rat ratione alicuius Canonici impedimenti, cuius confesio fuit alter tantum parentum.
- XXXI. Pater, qui filio concessit licentiam libere testandi, nulla sibi legitima relicta, an possit pra- dicte licentiam reuocare.
- XXXII. Successio trunci, de qua in d. l. ibi: Salto en las ciudades, &c. an procedat in pu- pillo decedente infra pupillarem aetatem, absque subditio pupillari.
- XXXIII. Forum quod bona redeant ad truncum vel radicem, an habeat locum in bonis immobili- bus danti in dotem, estimatis ea estimatione qua facit emptioem.
- XXXIV. Pater an succedat pupillo quem in po- testate sua habebat in bonis truncalibus in pro- prietate ratione usufructus cum onere restituendi eam post mortem, illis qui sunt de trunco.
- XL. Pactum initum inter patrem pupilli decedentis, & cognatos eiusdem super bonis truncalibus certo modo diuidendis, an prauidet aliis cognatis decedentis postea partibus.
- XL I. Remittitur consanguinorum de trunco cum iuramento hereditati truncali, an illos postea excludat.
- XLII. Cognatus naturae tantum, vel ex ea ne- cessitate legitime pupilli decedentis, an excludat eius patrem a successione bonorum truncalium, iuxta forum patrie legitime prescriptum.
- XLIII. Pater an in bonis truncalibus possit petere residuum suae legitime, quando in bonis mobi- libus pupilli suppleri sibi non potest.
- XLIV. Anni redditus imposti super bonis immo- bilibus a maioribus provenientes an redire debeant ad truncum, si ante fore consuetudine roboratos, quod bona redeant ad truncum vel radicem.
- XLV. Pactum initum tempore constitutionis do- tis, ut annui redditus restituat, qui in dotem dantur, sint & habeantur pro bonis immobilibus, an hoc, ut in eis succedatur ut in bonis truncali- bus iuxta forum patrie consuetudine obseruatum, an sit validum? & quid e contra.
- XLVI. Actio, vel in rem ad rem immobilem pupillo defuncto competens, cui deferatur, patri vel consanguineis de trunco, si ante fore, quod bona redeant ad truncum vel radicem.
- XLVII. Re trunci vendita, an in ea, vel in pre- tio eius succedatur iure communi, vel fore con- suetudinario, quo cauetur, ut bona redeant ad truncum vel radicem.
- XLVIII. An in re comparata ex pretio rei immo- bilis truncalis vendita succedatur iure fore con- suetudinario.

- XLIX. Res permutata cum truncali, an truncalis censatur, ad hoc, ut in ea tanquam in truncali succedatur.
- L. Edificium fallum in aerea de trunco patrimo- niali, an sit quosque de trunco & patrimoniali ita ut in eo iuxta forum consuetudine roboratum succedatur.
- LI. Successio truncalis an habeat locum in horro area contigua rei truncali eidem addita.
- LII. Molendina an dicantur truncalia & de ra- dice, ad hoc ut in eis habeat locum successio truncalis vigore fore consuetudine roborati.
- LIII. Debita pupilli decedentis, relicta bonis mo- bilibus & truncalibus, quomodo soluentur, & de quibus bonis. Super l. 7. & 8. tit. 8. lib. 5. Nou. Coll. Reg.
- LIV. Pater illegitimus, an possit filio suo illegitimo danti, aut habenti bona, aut indistincta quibus se alere possit, legare quinque bonorum suorum. Super II. de retractu loquentibus.
- LV. Nonem dies iure Regio concessi ad retraham, a quo tempore incipiunt, si conuenit, quod scriptura venditionis fiat an a tempore venditio- nis, vel a die confecta scriptura. Super l. 1. tit. 6. lib. 5. Nou. Coll. Reg.
- LVI. D. l. 1. tit. 16. lib. 5. Nou. Coll. Reg. an lo- quatur in pluribus rebus debendi principaliter obli- gati, vel in pluribus sibi in solidum vel an habeat locum in vrisque. Super l. 2. tit. 16. lib. 5. Nou. Coll. Reg.
- LVII. Testator an in vita sua possit conueniri ex confessione de debito, emissa in testamento in fa- uorem terti, aut renouationem, vel etiam post.
- LVIII. Stipulatioem vel promissionem facta Titio praesenti, aut Titio absentis, cui eorum alio que- ratur, an obliget, vel neutri? Super l. 7. tit. 16. lib. 5. Nou. Coll. Reg.
- LIX. Mutuum pecuniam danti ad emendam aliquam rem, an eam habeat obligatam a iure pro- prii pecuniae solutionis necne.
- LX. An proadio emptio ex pecunia mea, & ad eius so- lutionem mihi specialiter obligato, an sint prefe- rendus doti prioris expressam vel tacitam hypo- thecam habenti.
- LXI. Lex pecunia, C. de priuilegiis, an habeat lo- cum in creditore priuato, habente priorem expres- sam hypothecam absque alio priuilegio, nempe ut possit hypothecaria actione auocare solutionem fa- ctam secundo creditori, ut sibi prius satisfiat? Ibi- que agitur late de materia d. l. pecunia. Super l. 2. tit. 16. lib. 5. Nou. Coll. Reg.
- LXII. Quintum an deducatur de tertio prius irre- uocabiliter alteri donato. Super l. 3. tit. 13. part. 5.
- LXIII. An dispositio l. scripturas, in versio. sin- gulari, & d. l. 3. tit. 13. part. 5. cesset, quando tres testes, de quibus ibi, minime se subscripserunt praed. scriptura priuata hypothecam continentis probatur tamen veritas eiusdem alias per veras & legitimas probationes, duobus nempe vel tribus testibus integris deponentibus in iudicio sufficien- ter de tenore dictae scripturae, quia fuerunt praes- entes eius confessioni, die, mense & anno, quorum ipsa meminit? Ibi- que late agitur de materia d. l. scripturas, & d. l. 3. tit. 13. part. 5.

D. IOANNIS GVTIERREZ, HISPANI

IURISCONSULTI CELEBERRIMI,

Almae Ecclesiae Ciuitatis Canonici Doctoralis & Aduocati Placentini,

Practicarum Quaestionum circa Leges Regias Hispaniae, super prima parte Legum nouae Collectionis Regiae,

LIBER QUINTVS.

SVMMARIVM.

- 1 Onus probandi valorem bonorum parentis dotan- tis filiam in certa quantitate pecuniae, vel in aliis rebus mobilibus & immobilibus vel se- mantibus, aut continentibus, ad sciendum, an dos sit insufficientis, nec ne, cui incumbat, & nu- meris sequentibus, ubi referuntur opiniones contrariae, & nem. 4. eligunt opinio Baeca tenentis incumbere alicui excessum, nisi in instrumento dotis expresse esset facta melioratio vel promissio meliorandi.
- 2 Allegantes excessum dotis receptae & possessae a filia & genero, indubie id probare tenentur.
- 3 Fundus se in aliqua qualitate, siue reus, siue actor sit, tenetur eam probare.
- 4 Mulier petens arbas, an teneatur probare eas non excedere decimam partem bonorum eius, qui eas promissit, si contrarium sibi obicitur, an vero id obicitur, quod excedat?

QVÆSTIO I.

In l. 1. tit. 2. de las dotes y arras, lib. 5. Nou. Coll. Reg.

Cui incumbat onus probandi valorem bonorum parentis dotantis filiam, in certa quantitate pecuniae vel in aliis rebus mobilibus & immobilibus, aut se mouentibus, vel conuictum.

VARO primo circa hanc legem, cui incumbat onus probandi valorem bonorum parentis dotantis filiam in certa quantitate pecuniae, vel in aliis rebus mobilibus & immobilibus, aut se mouentibus, vel conuictum; an

filiae dotatae, eiusque mariti, quod parenti habuerit tot bona, & quibus sibi dos constituta promitti patuit intra metam ab hac l. taxatam, contrarium asserente altera parte: an vero hinc pari contrarium, nempe quod dotans non habuerit tot bona, ex quibus pro legitima filiae dotatae dos integra iam constituta sibi assignari non poterit? Quaesitio profecto practicabilis quod- tidie ac difficilis est, ideo hic eam examinandam constitui: tamen si capi in ea resolutio possit ex latè à nobis ratiocinatis in simili quaestione de promissione arharum, quoties dubitatur, an infra decimam partem bonorum eas promittentes continentur, nec ne, qui debent probare? & de legato facto à testatore, quod dubitatur, an includatur in quin- to bonorum ipsius relicta descendens, legitimis, nec ne, qui debent etiam in hac specie probare? in meo tractatu de iuramento confirmat, 1. part. cap. 1. num. 2. cum sequent. ubi in specie nostra quaestio- nis retuli licentiarum Baecam super pragmatice de Madrid 101. anno 1534. comprehensa in hac nostra l. 1. qui in tract. de melioran. ratione dicitur filibus, cap. 36. n. 3. cum sequent. largissime exami- nat quaestionem nostram pro & contra, & in ea est sententia, quod si quis simpliciter centum promi- sit in dotem, teneatur ea soluere, nisi probet excedere filiae legitimam, sicut in promissione arharum idem contingit, ut probauimus, ubi supra, con- tra Rogerio, Suar. Et Ant. Gom. tandem hanc opinionem esse magis expeditam fatetur, si quis peteret arbas & dotem ex instrumento publico: tunc enim propter auctoritatem rei iudicatae, quam instrumentum continet, non tenetur quicquam probare, quia habet ipse instrumentum promissio- nis, & quod certe siue iudicio ordinario agatur, siue ex sequitio, semper iudicet onus proban- di pertinere ad eum, qui arbas vel dotem defal- care vult, ex eo quod tanta doti, vel tot arbis bo- na non sufficienter contra legem: nisi in instru- mento

- XXXI. Eadem l. 6. an habeat locum in edificio no- uiter confecto, in solo vel area maioratus. Super l. 8. tit. 7. lib. 5. Nou. Coll. Reg.
- XXXII. Cessionarius maioratus, an vii possit re- medio dist. l. 8.
- XXXIII. An remedium d. l. 8. verificari possit in primo maioratus successore.
- XXXIV. Pendente iudicio super remedio possessio- rio dist. l. 8. an possit proponi aliud quod interim appellatur, ad hoc, ut pronuncietur quem in- terim maioratus possessione esse debere, & in ea tuendum per viam interimis & provisionis. Super l. 1. tit. 8. lib. 5. Nou. Coll. Reg.
- XXXV. Pater an succedat filio habito in figura matrimonii quod inter eius parentes non constab- rat ratione aliquis Canonici impedimenti, cuius confesio fuit alter tantum parentum.
- XXXVI. Pater, qui filio concessit licentiam libere testandi, nulla sibi legitima relicta, an possit pra- dicere licentiam revocare.
- XXXVII. Successio trunci, de qua in d. l. ibi: Salto en las ciudades, &c. an procedat in pu- pillo decedente infra pupillarem aetatem, absque subditio pupillari.
- XXXVIII. Forum quod bona redeant ad truncum vel radicem, an habeat locum in bonis immobili- bus danti in dotem, estimatis ea estimatione qua facit emptioem.
- XXXIX. Pater an succedat pupillo quem in po- testate sua habebat in bonis truncalibus in pro- prietate ratione usufructus, non onere restituendi eam post mortem, illi qui sine de trunci.
- XL. Pactum initum inter patrem pupilli decedentis, & cognatos eiusdem super bonis truncalibus certo modo dividendis, an prauidet aliis cognatis decedentis postea partibus.
- XLI. Remittatio consanguinorum de trunci cum iuramento hereditati truncali, an illos postea excludat.
- XLII. Cognatus naturae tantum, vel ex ea ne- cessitate legitime pupilli decedentis, an excludat eius patrem a successione bonorum truncalium, iuxta forum patriae legitime prescriptum.
- XLIII. Pater an in bonis truncalibus possit petere residuum suae legitime, quando in bonis mobi- libus pupilli suppleri sibi non potest.
- XLIV. Anni redditus imposti super bonis immo- bilibus a maioribus provenientes an redire debeant ad truncum, si ante fore consuetudine roboratos, quod bona redeant ad truncum vel radicem.
- XLV. Pactum initum tempore constitutionis do- tis, ut annui redditus redimibiles, qui in dotem dantur, sint & habeantur pro bonis immobilibus, ad hoc, ut in eis succedatur ut in bonis truncali- bus iuxta forum patriae consuetudine obseruatum, an sit validum? & quid e contra.
- XLVI. Actio, vel in rem ad rem immobilem pupillo defuncto competens, cui deferatur, patri vel consanguineis de trunci, si ante fore, quod bona redeant ad truncum vel radicem.
- XLVII. Re trunci vendita, an in ea, vel in pre- tio eius succedatur iure communi, vel fore con- suetudinario, quo cauetur, ut bona redeant ad truncum vel radicem.
- XLVIII. An in re comparata ex pretio rei immo- bilis truncalis vendita succedatur iure fore con- suetudinario.

- XLIX. Res permutata cum truncali, an truncalis censatur, ad hoc, ut in ea tanquam in truncali succedatur.
- L. Edificium fallum in area de trunci patrimo- niali, an sit quosque de trunci & patrimoniali ita ut in eo iuxta forum consuetudine roboratum succedatur.
- LI. Successio truncalis an habeat locum in bono area contiguis rei truncali eidem additis.
- LII. Molendina an dicantur truncalia & de ra- dice, ad hoc ut in eis habeat locum successio truncalis vigore fore consuetudine roborati.
- LIII. Debita pupilli decedentis, relicta bonis mo- bilibus & truncalibus, quomodo solvenda sint, & de quibus bonis. Super l. 7 & 8. tit. 8. lib. 5. Nou. Coll. Reg.
- LIV. Pater illegitimus, an possit filio suo illegitimo danti, aut habenti bona, aut indistincta quibus se alere possit, legare quinque bonorum suorum. Super II. de retractu loquentibus.
- LV. Nonem dies iure Regio concessi ad retraham, a quo tempore incipere, si conuenit, quod scriptura venditionis fiat an a tempore venditio- nis, vel a die confecta scriptura. Super l. 1. tit. 6. lib. 5. Nou. Coll. Reg.
- LVI. D. l. 1. tit. 16. lib. 5. Nou. Coll. Reg. an lo- quatur in pluribus rebus debendi principaliter obli- gati, vel in pluribus sibi in solidum vel an habeat locum in vrisque. Super l. 2. tit. 16. lib. 5. Nou. Coll. Reg.
- LVII. Testator an in vita sua possit conueniri ex confessione de debito, emissa in testamento in fa- uorem terti, aut renovationem, vel etiam post.
- LVIII. Stipulatioem vel promissionem facta Titio praesenti, aut Titio absentis, cui eorum alio que- ratur, an obliget, vel neutri? Super l. 7. tit. 16. lib. 5. Nou. Coll. Reg.
- LIX. Mutuum pecuniam danti ad emendam aliquam rem, an eam habeat obligatam a iure pro- prii pecuniae solutionis necne.
- LX. An proadio emptio ex pecunia mea, & ad eius so- lutionem mihi specialiter obligato, an sint prefe- rendus doti prioris expressam vel tacitam hypo- thecam habenti.
- LI. Lex pecunia, C. de priuilegiis, an habeat lo- cum in creditore priuato, habente priorem expres- sam hypothecam absque alio priuilegio, nempe ut possit hypothecaria actione auocare solutionem fa- ctam secundo creditori, ut sibi prius satisfiat? Ali- que agitur late de materia d. l. pecunia. Super l. 2. tit. 16. lib. 5. Nou. Coll. Reg.
- LXII. Quintum an deducatur de tertio prius irre- uocabiliter alteri donato. Super l. 3. tit. 13. part. 5.
- LXIII. An dispositio l. scripturas, in versio. sin- gulari, & d. l. 3. tit. 13. part. 5. cesset, quando tres testes, de quibus ibi, minime se subscripserunt praed. scriptura priuata hypothecam continentis probatur tamen veritas eiusdem alias per veras & legitimas probationes, duobus nempe vel tribus testibus integris deponentibus in iudicio sufficien- ter de tenore dictae scripturae, quia fuerunt praes- entes eius confessioni, die, mense & anno, quorum ipsa meminit? Alique late agitur de materia d. l. scripturas, & d. l. 3. tit. 13. part. 5.

D. IOANNIS
GVTIERREZ,
 HISPANI
 IURISCONSULTI CELEBERRIMI,
 Almae Ecclesiae Ciuitatis Canonici Doctoralis
 & Aduocati Placentini,

Practicarum Quaestionum, circa Leges Regias Hispaniae, super prima
 parte Legum nouae Collectionis Regiae,

LIBER QVINTVS.

SVMMARIVM.

- 1 Onus probandi valorem bonorum parentis dotan- tis filiam in certa quantitate pecuniae, vel in aliis rebus mobilibus & immobilibus vel se- mantibus, aut continentibus, ad sciendum, an dos sit insufficientis, nec ne, cui incumbat, & nu- meris sequentibus, ubi referuntur opiniones contrariae, & nem. 4. eligunt opinio Baeca tenentis incumbere alicui excessum, nisi in instrumento dotis expresse esset facta melioratio vel promissio meliorandi.
- 2 Allegantes excessum dotis receptae & possessae a filia & genero, indubie id probare tenentur.
- 3 Fundus se in aliqua qualitate, siue reus, siue actor sit, tenetur eam probare.
- 4 Mulier petens arbas, an teneatur probare eas non excedere decimam partem bonorum eius, qui eas promissit, si contrarium sibi obicitur, an ve- ro id obicitur, quod excedat?

QVÆSTIO I.

In l. 1. tit. 2. de las dotes y arras, lib. 5.
 Nou. Collect. Reg.

Cui incumbat onus probandi valorem bonorum parentis dotantis filiam, in certa quantitate pecuniae vel in aliis rebus mobilibus & immobilibus, aut se mouentibus, vel conuictum.

QVARO primo circa hanc legem, cui incumbat onus probandi valorem bonorum parentis dotantis filiam in certa quantitate pecuniae, vel in aliis rebus mobilibus & immobilibus, aut se mouentibus, vel conuictum; an

filiae dotatae, eiusque mariti, quod parenti habuerit tot bona, & quibus sibi dos constituta promitti patuit intra metam ab hac l. taxatam, contrarium asserente altera parte: an vero hinc pari contrarium, nempe quod dotans non habuerit tot bona, ex quibus pro legitima filiae dotatae dos integra iam constituta sibi assignari non poterit? Quaesitio profecto practicabilis quod- tidie ac difficilis est, ideo hic eam examinandam constitui: tamen si capi in ea resolutio possit ex latè à nobis ratiocinatis in simili quaestione de promissione arharum, quoties dubitatur, an infra decimam partem bonorum eas promittentes continentur, nec ne, qui debent probare? & de legato facto à testatore, quod dubitatur, an includatur in quin- to bonorum ipsius relicti descendens, legitimis, nec ne, qui debent etiam in hac specie probare? in meo tractatu de iuramento confirmat, 1. part. cap. 1. unum. 2. cum sequent. ubi in specie nostra quaestio- nis retuli licentiarum Baecam super pragmatice de Madrid. 101. anno 1534. comprehensa in hac nostra l. 1. qui in tract. de melioran. ratione dicitur filiabus, cap. 36. n. 3. cum sequent. largissime exami- nat quaestionem nostram pro & contra, & in ea est sententia, quod si quis simpliciter centum promissit in dotem, teneatur ea soluere, nisi probet excedere filiae legitimam, sicut in promissione arharum idem contingit, ut probauimus, ubi supra, contra Rogerio, Suar. Et Ant. Gom. tandem hanc opinionem esse magis expeditam fatetur, si quis peteret arbas & dotem ex instrumento publico: tunc enim propter auctoritatem rei iudicatae, quam instrumentum continet, non tenetur quicquam probare, quia habet ipse instrumentum promissio- nis, & quod certe siue iudicio ordinario agatur, siue ex sequitio, semper iudicet onus probandi pertinere ad eum, qui arbas vel dotem defal- care vult, ex eo quod tanta doti, vel tot arbis bona non sufficienter contra legem: nisi in instru- mento

mento dotis esse facta promissio meliorandi ratione dotis, vel esset facta expressa melioratio, ita quod ex verbis instrumenti constaret dotem continere meliorationem; quia tunc huiusmodi instrumentum non esset mandatum executioni, nisi pro parte legitima, quam ipse probare debet: & cum hac opinione transiimus, ubi supra, quae indubitanter procedit, si iam gener vel filia possiderent dotem, tunc enim volentes auocare eam tenentur probare dotem fuisse immodicam, vt resoluat Baeca, ubi supra, n. 21.

2 Superuenit postea Mieres, qui in tract. de maior. 1. p. quesi. 52. num. 17. tenet contrarium in nostra quaestione principali, nempe quod licet, si mulier dotem iam possideat, excessum pretendentes, id probare debeant: si tamen ipsa non possideat, sed petat, & non conueniatur, nec res sit, probare ipsa & liquidare debet; & quod idem procedit in localibus, quae maritus per nostram in non potest dare mulieri ultra octauam partem dotis: idque probat ex simili opinione Roderici Suarez in arth. 1. ubi supra, quam ibi ipse sequitur: & secundum hanc vltimam sententiam vidi pronunciam antequam Mieres in lucem proferret sua commentaria. Quid tenendum in hac difficili & controuersa quaestione?

3 Excludamus tunc casum clarum, qui est quando gener vel filia possidet dotem, tunc enim indubiū est, volentes ab eis auocare dotem tanquam inofficiosam & contra metum & taxam huius tenentis, prout tenentur probare dotem fuisse immodicam, quo non probato, reus debet absolui ex regula vulgari, actor quod asseruerit, cum simili. C. de probat. vbi Cynus & Salyc. scribunt, quod si ad aliquem actum requiratur certus numerus facultatum, & aliquis obicit actum non esse validum, quia ille non habet vel non habebat tot facultates, is, qui obicit, tenetur illud probare, si modo alter possideat rem, quam possidere non potest; nisi habeat tot facultates: quoniam cum aliquis est iam in quasi possessione actus praesumitur ille actus iustus & validus, cum possideat; & qui aliud dixerit, tenetur id probare, quantum sit negatiua, cum sit fundamentum sui intentionis. Quam doctrinam probantur omnes Doctores, ac proinde idem in arth. 1. & in dote in terminis nostris vniuersimiter absque vlla contradictione tenent. Ex quo inferitur intellectus ad l. 29. Tauri, hodie l. 3. tit. 8. lib. 5. Non. Collect. Reg. vt in calu ipsius, cum vir & vxor sint in possessione dotis, coheredes obicientes ea fuisse vel esse inofficiosam, tenentur id probare, non vero vir, per praedicta.

4 Secundus tunc casus, in quo adest controuersia & differentia inter praefatos duos auctores, est quando maritus vel vxor non possident dotem promissam, sed eam petunt, siue iudicio ordinario, siue executione. Et in his terminis adhaere opinioni Baeca exiustimant & tenentis, quod huiusmodi actor probata promissione dotis & matrimonio sequuto, nec non lapsu termino solutionis, non tenentur quicquam amplius probare, cum ipse probauerit, quod ad suam intentionem fundandam sufficit, nempe dotis promissionem & matrimonium subsequutum, atque termini solutionis lapsum. Qui autem dotem inofficiosam esse dixerit, idem probare tenebitur, cum sit fundamentum: sive obiectionis atque defensionis. Qui tunc enim se fundat in aliqua qualitate, siue reus, vel actor sit, tenetur eam probare iuxta gloss. in l. si vero, §. qui pro rei qualitate, ff. qui satisf. cog. vbi si

paupertas vel diuitiae sunt causa intentionis, id allegans tenetur probare, quae glossa communiter approbatur secundum D. Conatt. lib. 2. var. resol. cap. 6. num. 2. Gasp. Baeca, de non melior. ratio. dot. fil. cap. 3. §. 6. num. 16. vbi plures eam sequentes citat, & secundum nos etiam dist. prima parte de instrumentis confirmat. cap. 1. num. 22. Ergo cum obiciens dotem esse inofficiosam, fundet se in qualitate paupertatis, id probare tenetur, licet sit reus, non vero actor, iuxta praedictam communem opinionem, cum illa qualitate non probata, actor non excludatur. Quo fit, vt euidenter, ni fallor, opinio contraria Pelaez, vera non sit, ac proinde omnino rescindendum quia deficit suum praecipuum fundamentum, vt vidimus: tum etiam, quia & illud de arth. 1. nempe opinio Roderici Suarez, cui Mieres innititur, eamque sequitur, quae habet, vt mulier petens arthas, si obicitur, exs. excedere decimam partem bonorum promittentis, teneatur probare contrarium, non vero id obiciens, excessum: haec enim opinio licet quandoque in praxi recepta fuerit, veta quidem omnino non est, sed suspecta & non tenenda, vt dicitur Doctor. Conatt. ubi supra, num. 7. & Baeca, num. 19. & nos, num. 23. & nouissimè & late Ayala, de petition. 1. part. cap. 7. num. 26. cum sequentibus, & probatur etiam ex praedictis: & ita merito opinionem hanc Baeca & nostram in terminis nostris l. in hoc secundo casu probauit nouissimè Matienec. in praesenti gloss. 7. in fine, licet nos non alleget.

S V M M A R I V M.

- 1 Parens datus filiam ultra metam l. Regia, an possit venire contra proprium factum? & numeris sequentibus referuntur opiniones diuersae, sed num. 17. amplius negatiua.
- 2 Non potest quis venire contra proprium factum, nisi ipsum sit nullum, &c. vt in n. 6.
- 3 Alienans res prohibitas alienari, vt sunt res maioratus, vel alienationi consentiens, ad reuocationem admittendus non est, nec etiam eius heredes, nisi fuerit exheredatus, vt in n. 4.
- 7 Vendens rem feudalem, vel fideicommissi subiectam, seu alias alienari prohibitam, potest eiusdem rei alienationem reuocare, & quomodo hoc debeat intelligi? non 8.
- 9 Donans ultra metam legis absque insinuatione, potest donationem impugnare.
- 10 Potest quis aduersus proprium factum venire, quando factum est contra l. prohibitam.
- 11 Maritus alienans rem dotalem, potest aduersus proprium factum venire.
- 12 Responsio simplex aut ambigua, seu rescriptum recipit interpretationem a supplicatione, & n. 21.
- 13 Dos inofficiosa cum fructibus excessus repeti potest etiam constanter matrimonio iure Regio attendit, & quid de iure communi, n. 14.
- 15 Donatio vel melioratio inofficiosa ex causa matrimonij facta, iure Regio potest reuocari etiam constanter matrimonio.
- 18 L. 29. Tauri, hodie l. 3. tit. 8. lib. 5. Non. Collect. Reg. intelligitur.
- 19 Legitima ad hoc vt agi possit contra testamentum patris querela inofficiosi testamenti, intelligitur secundum valorem bonorum patris tempore eius mortis.
- 20 Idem ad deducendum meliorationem tertij & quintij, nam tunc valor etiam bonorum meliorantis tempore mortis ipsius considerandus est.

- 21 Filij parentis dotem filiam ultra metam l. Regia, an in vita eiusdem parentis possint se opponere pro suo iure esse contra executionem dotali?
- 23 Filij vincti parte nullum ius habent ad eius hereditatem, neque ac quicquam ex ea petendum, etiam pro legitima, neque in se considerabile, nisi tantum post mortem patris.

Q V A E S T I O I I.

In eandem legem 1.

An parens dotem promittens filiae ultra metam l. Regia possit aduersus proprium factum venire agendo vel excipiendo?

- 1 VERO t vltius circa eandem legem, an parens dotem promittens filiae ultra metam legis possit aduersus proprium factum venire agendo vel excipiendo, cum habeamus iuris regulam in contrarium, nempe: Quod quis non possit venire contra proprium factum, si post mortem, & vbi Bartol. ff. de adoption. cap. si quis presbyterum, & ibi Abb. de rebus Eccles. non alienan. regula quod semel, de regul. iur. in 6.
- 3 Hinc t est, quod alienans res prohibitas alienari, vt sunt res maioratus vel alienationi consentiens, ad reuocationem admittendus non est, cum pater, §. libertis, ff. de leg. 2. vbi communiter scribentes id notant, imò non solum is, qui alienauit, non potest alienationem rerum maioratus reuocare, sed neque etiam eius haeres id facere poterit, cum à matre, C. de rei vend. l. ex qua persona, ff. de regul. iur. l. vendicantem, ff. de iust. l. filiusfamil. §. cum pater, ff. de legat. 2. vbi probatur, quod si pater prohibuit fundum alienari extra familiam, filiusque illum alienauit, nepos, qui fuit haeres patris alienantis, non potest fundum vendicare, poterit tamen id facere si fuerit exheredatus: & ad hoc communiter ille text. adnotari solet, idque ex eo deducitur in Hispanorum maioribus loquentes Rodericus & Suarez late disputans in l. quoniam in prioribus, C. de inoffic. testam. ampliat. 7. num. 4. cum pluribus sequentib. Gregor. Lopez, in l. 24. tit. 13. part. 3. verb. entoces, sentique Anton. Gomez, in l. 40. Tauri, num. 84. quod verum censet D. Molin. de Hispan. primog. lib. 4. cap. 1. num. 17. aduersus Artium Pinel. in l. 1. in 3. part. C. de bon. matris. num. 99. quamuis dubium, & Peraltam in verbo, ff. de hered. instit. n. 94. cum seq. contrarium probant: nempe haereditatem t alienantis posse bona maioratus vendicare: sed eos improbat & merito D. Molin. quia dist. §. cum pater, congruè responderi non potest, & n. 14. cum plurib. seq. latissimè agit, an idè procedat, quando haeres inuentarij confecerit.
- 5 Nihilominus tamen in specie nostra principalis quaestiones contrarium verius videtur inquit Gasp. Baeca de non melior. ratio. dotali filiarum, quem super nostra lege confutit, c. 34. n. 2. cum sequentibus, sive ad man. 8. exclusiue, & in num. 6. dicit, quod haec videtur opinio vera & probabilis ex tribus fundamentis, de quibus ibi per eum. Et primò in summa, t quoniam quando actus vel contractus est ipso iure nullus, licet factum proprium improbare, l. 1. & ibi notat gloss. C. de liberal. caus. gloss. in cap. diuersis fallacis, de cler. coning. & est text. in l. quemadmodum, C. de agric. & censu. lib. 11. & in l. inueniam, §. sane, C. de sacrosancti. Eccles. vbi Bald. num. 1. & communiter scribentes id notant, & re-

fert plures Baeca, ubi supra, dist. num. 1. Per t quae iura dicere solent scribentes, vendentem rem feudalem vel fideicommissi subiectam, seu alias alienari prohibitam, posse eiusdem rei alienationem reuocare, quod censetur Aretini, consil. 123. num. 7. Socini, consil. 79. num. 47. lib. 4. & alij plures congesti per D. Molin. ubi supra, num. 18. & 19. Neque obstat reg. communis supra adducta in contrarium cum sua illatione, quae omnino aduersari videtur huic communi resolutioni. Posteriora t namque omnia, ex quibus primum fundamentum huius partis sumptim, intelligenda sunt, quando nullus est alius, qui valeat alienationem nulliter factam reuocare, sed solum ille, in cuius fauorem alienatio prohibita fuit vel eius haeres. Secus tamen est, quando alienatio etiam fauore aliorum prohibita fuit, & supersunt alij, qui illam reuocare possint, tunc namque is, qui alienauit, vel eius haeres non reuocabunt alienationem: secus vltiores, qui neque alienauerunt, neque alienationi consenserunt, neque etiam fuerunt haeres alienantis: sicque intelligendi sunt text. in dist. l. cum pater, §. libertis, & dist. l. quemadmodum, & dist. l. inueniam, §. sane, & dist. l. filiusfamil. §. cum pater, & dist. l. cum à matre, cum simili. vt optime considerauit Paul. de Castro, in l. filiusfamil. §. dista, num. 3. ff. de legat. 1. quem sequitur Ambrosius de Oppiz, ubi num. 9. & Loazes, num. 60. & D. Molin. ubi supra, num. 20. & 21. dicens hoc in minore, ecclesia, vniuersitate & aliis verum esse & singulariter considerandum atque animaduertendum, ne in hac materia aequoq. procedatur, vt praedictis scribentibus & aliis etiam contingit, & nuncupatum Baeca dist. cap. 34. num. 5. adducenti ex Paulo Castren. colom. 2. Ambrosio de Oppizon. §. Loazes 7. ad fin. 2. notat, ubi supra, quod si testator prohibuit rem quampiam alienari extra familiam, prohibitio valet, & si alienetur, non solum alij de familia, verum etiam ipsemet alienans potest improbare alienationem, per dist. leg. quemadmodum, hoc namque verum quidem non est, sed quod praediximus.

Ex qua mirabili resolutione fortificatur in specie nostra quaestiones primum fundamentum, de quo agimus pro parte affirmatiua in fauorem patris, cum in ea nullus alius sit, qui valeat dotem inofficiosam reuocare, nisi solum patens, qui eam conseruit, eiusque haeres pro parte, qua nulla est: poterit igitur pater id facere. Secundo eandem partem in fauorem patris confirmat Baeca, ubi t supra, ex doctrina Imol. in l. Aquilino, ff. de donat. scribentis, quod si quis donet ultra metam legis absque insinuatione, potest donationem à se factam impugnare, quod refert & sequitur Iaf. in l. si donatione, num. 7. C. de collat. & in l. fratre, num. 45. ff. de condit. indebit. t vbi dicit esse regulam verissimam, quod licet venire aduersus factum proptium, quando factum est aduersus legem prohibitam: idque ampliat ex aliis Baeca etiam iuramentum interpositum sic aduersus legem. Tertio, t quia sic etiam videmus, quod maritus alienans rem dotalem, potest aduersus factum proprium venire, iuxta communem opinionem, quam ibi refert num. 4. vbi, quod sic donans impugnat donationem patris liberis, beneficio l. si conquam, C. de reuoc. donat. Tandem Baeca, ubi supra, dist. n. 6. recte diluit difficultatem illam, quae videbatur obstat hanc praedictam sententiam, nempe patrem teneri de euidione, & quod quem

quem de euictione tenet actio, eundem agentem repellit exceptio, *vt in d. vendicatum*. Verum & quarto in fauorem huius partis ultra Baecam adduco petitionem & supplicationem procuratorum Curiarum huius Regni, ann. 1534. huiusmodi: *Orrosi supplicamus a vuestre Magestad, que las dotes que en estos Reynos se daban, no puedan ser mas de la legitima que le uernia a la dotada, si entonce se partiesen los bienes del dotador*. Et statim Imperator responderet: *A esto vos respondemos, que attenta vuestra supplicacion, y la desorden, &c. vt latius in dicta pragmatica ann. 14. continetur, & transumptiue in presenti nostra lege. Sed sic est, quod responsio simplex vel ambigua, aut rescriptum recipit interpretationem, declarationem & supplementum a supplicacione, vt in 5. praterea. Inquit de iuris stipul. & in cap. inter dilectos, vt rescriptum, ibi. Quamuis ex forma petitionis, de hinc infirmum. quem tunc dicit meliorem de iure ad hoc tal. in l. Gallus, item credendum in prima littera, n. 10. ff. de liber. & posthumi. & Becius plures citans consil. 2. 1. num. 2. & 3. cum segg. & consil. 51. num. 1. cum segg. lib. 1. decis. Pedernont. 23. num. 44. Petr. Sordus consil. 49. n. 24. Menoch. nouissime de prae-sumpt. lib. 1. prae-sumpt. 20. & in terminis nostrae legis tradit Matien. in presenti gloss. 2. n. 3. vers. praterea. Cum ergo in supplicatione, vt vidimus, dicitur, que las dotes, &c. poterit pater statim petere, vt dos inofficiosa statim ad legitimam dotat, que si illico diuisio fieret ad eam pertineret, in bonis dotantis reducatur.*

33 Quinto facit *l. 1. 29. Taur. hodie l. 3. tit. 8. lib. 5. Non. Collect. Reg.* dum disponit, quod dos inofficiosa possit repeti a genero, & quod ipse eiusque vxor filia dotantis teneantur reddere fratribus repetentibus id, quod est inofficiosum, etiam constante matrimonio: sicut in hoc, scilicet constante matrimonio de iure communi aliud esse videtur, *vt nemp. vt constante matrimonio non possit repeti a genero dos inofficiosa, qui eam non habeat ex causa lucratua sed onerosa, vt tradunt Baer. & communiter Doctores per text. ibi, in l. fin. §. si a fecero, ff. que in fraud. creditor. & Baeca ubi supra cap. 31. in principum. 1. & 2. & plures citans Doctor Burgos de Paz, consil. 34. mem. 4. & 5. vbi dicit communem: & latissime Matien. hic gloss. 4. n. 3. cum segg. non tamen omnino est certum, quia imple ibi n. 7. & Baeca vbi modo proxime eum citauimus num. 3. cum segg. contrarium late verius esse probant etiam attento iure communi & iure Regio indubium: quam sententiam eum Paulo de Castro. in l. 1. C. de inoff. dot. Palat. Rub. Conar. & alius sequutus fuit Senatus Neapolit. secundum Vincent. de Franchis decis. 104. per totam: quamuis prius in fauorem viti & matrimonij iudicauerit idem Senatus ex dicta l. fin. §. si a fecero, vt constat ex Marth. de Afflic. decis. 86. Sed dicit §. si a fecero, responderetur per Modern. Paris. & eum referentem Franchis vbi supra num. 3. quod procedit, quando filia fuit a patre congrue dotata, secus quando incongrue, & fuerit excessum in modo dotandi: tunc enim etiam constante matrimonio, in eo, quod excedit, daretur illud eadem.*

34 Ex quo *l. hodie attenta dicta l. 1. 29. Tauri*, non procedit opinio Palatii Rubei in l. 17. Tauri, n. 43. concludentes, quod si alicui fiat donatio aut melioratio ex causa matrimonij, nemp. sicut vel filia, non potest reuocari nec repeti durante matrimonio in praeiudicium matrimonij & ipsius mariti, qui ex dote habet sustinere onera matrimonij,

postquam dos est ad filiam reuersa, cum habeat eam titulo lucratiuo: eo autem soluto possit a patre vel fratribus tanquam inofficiosa reuocari, cum dicit. l. 1. 29. Taur. totum contrarium decider, nemp. vt etiam constante matrimonio id, quod est inofficiosum repeti possit: per quam legem ita contra Palac. Rub. in hoc probatur Baeca dicit. cap. 31. mem. 9. in fin. & Matien. in presenti, dicta gloss. 4. num. 7. & Ayora vbi infra statim citabitur. Tametsi opinionem praedict. Palat. Rub. dum loquitur in patre, adhuc hodie, etiam stante dicta l. 1. 29. Taur. defendat & sequatur Burgos de Paz d. consil. 34. num. 1. qui num. 6. & 7. respondet dicta l. 1. 29. vt loquatur in filiis volentibus reuocare dotem inofficiosam, non vero in parentibus: & cum sit correctio, quia iure communi attento, constante matrimonio dos inofficiosa reuocari non potest, vt vidimus: ergo extendi non debet etiam ex rationis maioriute, vt in auctent. qua actiones, C. de sacrosanct. Eccles. & dicit. Sed nihilominus opinio praedicta Palat. Rub. hodie, vt praediximus, attenta dicta l. 1. 29. Tauri, sustineti non potest respectu filiorum: quia a filiis, mortuo patre, reuocari potest, non obstante, quod dicit matrimonium a patre tenet: non quidem ea ratione, quod dicit matrimonium, cum eadem sit ratio, siue doret siue non, attenta dispositione dictae l. 1. 29. ideoque si aliud non obstat, idem esset dicendum: Sed quia data est a lege illa optio filiae dotatae & ipsius marito eligendi tempus constitutionis dotis vel mortis parentis, qui dotem constituit, ad sciendum, an dos constituta fuerit inofficiosa: necne: quod in vita ipsius patris verificari non potest. Nec obstat altera ratio Burgos de Paz, dicit. consil. 34. num. 10. nemp. quod non repetimus legem nec Doctorem, quibus constat patrem, constante matrimonio inofficiosam dotem, etiam extrinsece datam, reuocare posse, igitur non est dicendum, vt in l. illam, C. de collat. & si seruum, §. prater, vers. non dixit prater, ff. de acquir. hered. Hae namque ratio non est peremptoria, cum iam cesset in filiis per d. 1. 29. Taur. sed illa, quia in vita patris non possit cadere aut verificari praedicta electio, vt infra latius dicemus.

Dum igitur Palat. Rub. vbi supra, loquitur in patre, non facit pro hac prima opinio in nostra quaestio principali, quae habet, quod pater possit venire contra factum proprium in proposito nostrae legis, sed imo potius contra eam. Nihilominus tamen praedict. opinionem principalem affirmatiuam sequitur Matien. in d. l. 3. gloss. 7. num. 6. & 7. in fin. tit. 8. lib. 5. dicens, patrem posse in vita reuocare dotem immensam, vt optime probat Baeca vbi supra. inquit ille: non tamen eam differit, nec tangit difficultatem vllam contra eam. Contrarium *l. tamen sententiam omnino nouissime probauit tanquam indubiam Ayora de partitione, part. quast. 20. per totam*, firmans, quod si patens promisit genero certam quantitatem cum filia nomine dotis, quae tunc temporis videtur inofficiosa, & genera locero in iudicio eam petat, loceret se defendat, allegans se non teneri solvere eidem genero, ultra quam ad filiam ex legitima pertineat, etiam si ceteri filij idem obiciant & probent, dotem promissam esse immodicam, nec non, & eorum pater se offerat sine lite statim facere diuisionem & partitionem suorum bonorum, quae tempore praesenti habet & possidet, cum filia sua & genero, & tradere statim illis omne id, quod ad eos pertinet pro, sua legitima, nihilominus tenebitur

tenebitur integrè dotem a se promissam soluere. Et tandem subicit, quod ita praedicatur & iudicatum fuit in illo Regali auditorio Granatensi, reseruato tamen iure opponendi & agendi de inofficiosa dote heredibus post mortem patris, provt id fieret postior.

Hae opinio solidissimum habet fundamentum in decisione expressa d. 1. 29. Taur. hodie d. 1. 3. tit. 8. lib. 5. Non. Collect. Reg. vbi expressè canetur, que para se dicit la dote inofficiosa, se mire a lo que excede de su legitima e tercio, quinto de meoria (en caso que el que la dio podia hazer la dicha meoria: hodie eam non potest facere pater in filiam ratione dotis & matrimonij) per contractum inter vivos, vt in nostra lege. Ignorato hinc la donacion, o de la dicha dote, quando consideracion ai valor de los bienes del que dio, o prometio la dicha dote constituida, o mandada, e al tiempo de la muerte, del que dio la dicha dote, o la prometio, do mas quisere escoger a quien fue la dicha dote prometida, o mandada: cuius legis auctores contra reuocari in proposito non meminerunt; sed ea attenta, quae omnino seruanda est in decisionibus casuatum, cum sit in voluntate generi eligere tempus, quod maluerit praedictorum, poterit plane replicare gener aduersus exceptionem & oblationem praedicti patris, qui dotem constituit, vel promisit, se velle gaudere praedict. electione, qua vti non potest quouisque patens moriatur: sicut ipsum locerum non esse audiendum, quia nullo modo in vita ipsius dici potest dotem esse inofficiosam, quia licet tempore dotis promissionis dos ipsa talis appareat & videatur, respectu valoris bonorum praesentis: tempore tamen futuro, nemp. mortis patris, quod potest eligere, poterit esse iusta & legitima: tum ratione bonorum quaerendorum, tum etiam & praecipue, quia potest contingere, quod aliquis filius vel plures eiusdem patris, qui nunc viuunt, postea non supersint, sed deficiant tempore mortis patris, quam ob rem maior sit legitima filiae dotatae, ac proinde dos praedicta non sit inofficiosa: Nam si tres vel quatuor fratres erant filij tempore quo dos data vel promissa fuit, & postea vnus vel duo eorum decederint in vita patris, clarum est, quod tempore eius mortis maior legitima, & sic dos tanget filiam eiusque maritum; ac proinde, quae a principio dos inofficiosa videbatur, ex post facto iusta erit atque legitima. Hoc autem beneficium a genero inuito auferri non potest, vt in regni. ius nostrum, cum siml. ff. de regul. iur. Quibus sit, vt praedictum haec quaestio & conclusio videatur, vt inquit Ayora, in fine dict. quast.

17 Quil tenendum? Ergo *l. profecto cum saepe ac saepius mecum tacitus rem hanc considerauerim, ac rim fundamentorum virtusque sententiarum inuenim, & praeterea an forte praefare leg. 29. Tauri*, qui haec locanda pars inuenitur, possit respondere, loqui tantum (vt ex eius mente patet) quando aliquid hinc, o hinc remittit a heredo, o patris los bienes de su padre, o de su madre, o de sus ascendientes; quo casu tenentur conferre dotem datam vel promissam, si velint plus consequi & habere, & sic succedere in bonis illius, a quo dotem receperunt vel promissa fuit: quod si ab hereditate eius abstinere velint, id possunt facere, praeterquam si dos fuerit inofficiosa; quia tunc tenentur hereditas defuncti excessum reddere, vt inter eos diuidatur, provt ibi canetur. Quasi locus esse videatur, vel saltem non sit lex, quae idem praecipiat, quando

non agitur de successione bonorum defuncti, nec de eorum diuisione vel partitione, sed in vita ipsius, qui, cum a se petitur dos inofficiosa promissa, iure communi potest factum proprium nullom impugnare, vt puta contra legem nostram resistentem: & offerre se esse paratum soluere dotem iuxta legitimam tunc temporis filiae competentem secundum petitionem & supplicationem procuratorum Curiarum de Madrid, cui responderet nostra lex, ac proinde patrem esse audiendum in vita, vt habet prior opinio, Nihilominus non potui nec possum animum meum ad eam applicare, sed ad secundam, vt puta veritatem & probam expressè, in dicta l. 1. 29. Taur. in verbis supra relatis, quae euasiones nullas patitur, sed praesè eam probant. Cuius legis immemor fuit Baeca contrarium tenens, ad eius decisionem non aduertens quia sublata, opinio Baecae verissima videbatur: tamen ea stante, opinio constantia indubia & clara est: & idem merito eam praesè complexa est, vt proficetur Ayora: & iuxta ipsam nos quoque iam praedem iudicauimus ob dicta l. 29. Neque obstat euasio modo proxima a nobis considerata, quoniam eidem respondemus. Primum, quod decisio illius leg. cui inimitur, ibi, *l. para se dicit la dote inofficiosa, se mire, &c.* generalis est & omnes casus comprehendens: quo fit, vt licet casus legis specialis & restrictus sit, si tamen dictum atque decisio & ratio eiusdem generalis sit, ad amplitudinem rationis extenditur decisio, vt late prouimus supra hoc lib. quast. 17. num. 75. cum pluribus sequens.

Secundò, *l. quia etiam si dicatur, decisionem illam restringendam esse ad casum illius legis, vt patet ibi, la tal dote, & sic repetit casum praecedentem: adhuc tamen idem generaliter dicendum est ex identitate rationis, vt g. l. iudicium similibus, ad legem Aquil.* quae enim maior ratio militat in vno casu quam in alio? Tertio, quia electio haec tribuitur genero & filiae eius, qui dotem promittit ratione & fauore dotis, vt qui in eo grauatur nouiter ab eadem lege contra ius commune, nemp. vt constante matrimonio excessus dotis receptae vel recipiendae, & habendae ex titulo oneroso, vt pote per oneribus matrimonij sustinendis, l. pra oneribus, cum siml. C. de iure dot. ab eis repeti possit: in hoc reuertetur, vt ad sciendum, an dos praedicta sit inofficiosa nec ne, inspiciamus valor bonorum eam dantis vel promittentis, vel tempore constitutionis & promissionis ipsius, vel tempore mortis dotantis, quod maluerit gener & filia, vt ibidem expressè canetur. Si igitur hoc privilegium electionis tribuitur doti soluta vel promissa, eamque habentibus vel habere debentibus ex promissione praedicta: Ergo in vtroque casu iure optimo locum habet, siue agatur de exigenda dote promissa a parente & opponatur ad eodem, quod sit inofficiosa, siue de salenda ea ab eius heredibus tempore partitionis, eo, quod inofficiosa dicatur. Vtroque enim tempore de eodem agitur, id est, quod sit inofficiosa, & quod pro tali declaretur & excessus reddatur, si dos est soluta, vel si tantum est promissa, non soluta, sed ad formam nostrae legis reducatur. Onera praeterea matrimonij in vtroque casu sustinentur ac sustineri debent: ergo idem ius statuendum est. Lex denique vigesima nona Taur. in sui principio eam speciem casu expressit, non vero cum mysterio in ea loquuta est ad differentiam aliquam constituendam inter nostrum

nostrum casum & illum eiusdem legis, quod ex ea colligi possit, aut valeat: quod si aliud diceremus in nostra specie, limitando in ea decisionem dicit. l. 29. Taur. nempe, quod in terminis nostrae quaestiois solum tempus promissionis dotis inspicitur ad sciendum, an sit inofficiosa nec ne, absurdum profecto esset: tum, quia loqueremur sine lege, & sic obmutesceremus, ut in l. illam, C. de collationib. l. si seruum, §. prater, versio non dicit prator ff. de acquir. heredit. & in terminis, D. Burgos de Paz, dicit. consil. 34. non. 10. tum etiam, quia ratio identitatis repugnat, quod non est admittendum: & ideo cum casus occurrat, an dos dicatur vel sit inofficiosa nec ne, recurritur ad id, quod iure Regio casum exstat in proposito, si non in eodem casu in specie & in individuo, saltem in simili ubi eadem concurret ratio, prout hic concurret, & sic ad decisionem dicit. legis. 19. Taur. cuius contrarium in nostra specie non inuenimus eodem iure Regio casum siue expressum, argum. l. non possunt ff. de legib. & eorum, que late in proposito tradit Euerard. in loco a simili.

Qua secunda opinione verissima tenent, non obstant fundamenta contraria adducta pro prima, nempe regula dicit. l. quemadmodum, cum simili. quibus habetur, quod quis possit contra proprium factum venire, quoties est nullum, ut pote contra legem id prohibentem. Respondemus namque id verum esse regulariter, non vero procedere posse, ubi alia ratio legitima obstat acque impedit venire quem contra proprium factum, prout in proposito resistit: nempe, quod sciri non possit, an dos, quomouita sit inofficiosa, prout parens allegat, nec ne, quousque ipse mortatur, ex d. l. 29. Taur. & sic fundamenta Baeca sufficienter remanet satis factum. Nec etiam obest alterum, quod ex supplicatione procuratorum Curiarum fundamentum simplicium pro eadem prima opinione: quia respondemus, quod etiam supplicatio praedicta id continet, atamen aliter & secus fuit responsum & prouisum ab Imperatore multissimo nostroque Rege in eisdem Curis supplicationi praedictae, ut patet ex eadem pragmatica, que in nostra hac lege praesent habetur: nempe, *Que qualquier canclero, o persona que tuuier dozeientas mil, y dende arriba, halla a quinquenta mil de renta, &c. ut in prima parte nostrae legis, in qua diuersum omnino eius, quod supplicatum fuit, ut patet, prouidetur: diuersum inquam respectu modi: & in secunda parte, ubi, l. mandamos, que ninguno pueda dar ni prometer por oia de dote ni casamiento de bio, tercio ni quinto de sus bienes, ni se entienda ser mejorada tacita ni expresamente por ninguna manera de contrato entre viuos. Sua ergo legitima contenta esse debet.*

19 At si verò legitima ad hoc, ut agi possit contra testamentum patris quocumque inofficiosi testamenti, intelligitur regulariter secundum valorem bonorum parentis tempore ipsius mortis, ut in l. cum querimus, & ibi Doctores, C. de inofficio. testam. 20 Idem si ad deducendum meliorationem tertii & quinti, ut in l. 23. Taur. bodie l. 7. sit. 6. hos lib. 5. & specialiter in nostra materia cum electione, de qua in d. l. 29. Taur. ubi Anton. Gomez, 35. late hoc agit. Tunc si autem responso declaratur secundum investigationem & supplicationem praecedentem, quando responso est simplex & ambigua, ut patet ex eisdem auctoribus. Sed in proposito responso non fuit conformis supplicationi, sed omnino diuersa: ergo iuxta ius commune antiquum & Regium, de quo in d. l. 29. Taur. intel-

ligenda est. Quod tandem verissimum efficitur eo, quod in nostra lege nulla verba praed. supplicationis inserta sunt, & sic cessat omnino difficultas praefata.

Superest, si videamus de ceteris filiis eiusdem patris dotantis, an in vita eius possint se opponere contra petitionem vel executionem dotis pro suo interesse, allegando dotem esse inofficiosam, illudque probantes? Et in hoc idem proculdubio dicendum est, quod in parte eisdem rationibus, quae in hac quoque specie videntur, nempe, quod non possint id opponere, nec sint audiendi in vita patris. Et si praeterea, quia viuente patre nullum ius habent ad eius hereditatem, neque ad quicquam ex ea petendum etiam pro legitima, nec in spe considerabile, nisi tantum post mortem patris, arg. l. qui superstiti, ff. de acquir. heredit. & l. 1. §. impuberi ibi, Praenatura est enim hac specie, ff. de collat. bon. cum simili. & ex pluribus auctoribus probat Beccius consil. 34. non. 17. cum sequent. & consil. 74. non. 5. cum sequent. lib. 1. & in terminis nostris hoc late iure probat Baeca, dicit. cap. 14. non. 9. cum sequent. & Ayora, ubi supra, & Matien. in praesenti gloss. 4. non. 2. ubi quod omnes in hoc concordant, idem Matien. in d. l. 12. tit. 8. hoc lib. 5. gloss. 7. n. 4.

S V M M A R I V M.

- 1 Artharum promissio decimam partem bonorum eas promittenti excedere non potest, & an bona fide possessa si postea euincantur, comprehendantur? & cum sequent.
- 2 Promissio artharum in dubio intelligitur de bonis, qua tempore promissionis promissor habebat, nisi de futuris quoque eas promiserit.
- 3 In bonis nostris computantur, quae bona fide possidentur.
- 4 Error factus in praesertim veritate non. 7.
- 5 Testamentum in scriptis vel nuncupatum sufficit, & valet, cum certis tempore testamenti liber existimabatur, licet postea seruus appareret, & non. 5.
- 6 Institutus ab eo, qui tunc ius patronatus possidebat, licet postea ab eo euincatur, remoueri non debet, & non. 10.
- 7 Praesentatus a bona fidei possessore, praesertim praesentatus a vero patrono: de qua late agitur, non. 40. cum seq. usque in finem.
- 8 Idem in relore punitiuo, & in collatione facta ab eo, qui ius conferendi punitiuo habere.
- 9 Ratio, quare ultra decimam partem bonorum nomine artharum promitti non possit.
- 10 Veritas praesertim opinio.
- 11 Lex, ubi unum disponit & alterum praesupponit, ad hoc, ut locum habeat dispositum, debet prius verificari praesuppositum.
- 12 Promissio seu datus artharum ultra decimam partem bonorum iuramento non firmatur.
- 13 Bona appellatione naturalis, intelliguntur de dotali ere aliene.
- 14 Idem in usufructu bonorum omnium alicui relicto.
- 15 Citius appellatio est, quae etiam admixta habeat onera, ut hereditas, honorum possessio, & id, quod bona fide possidetur.
- 16 Bona proprie dici non possunt, quae plus incommodi, quam commodi habent.
- 17 Citius appellatio ad facultatem tantum refertur.
- 18 Bonorum appellatio quomodo accipi debeat in quocumque actu, bona distinctio, & non. sequent.

- 25 Computatio quotiescunque faciendae est, ut alienum prius est deducendum.
- 26 Animus compensandi praesumitur, quotiescunque restitutor dicitur, quod legatarius est legatus contentus, & nihil amplius petere possit: etiam si minus sit in legato quam in debito, ut in l. 27. Falis si dicitur, quod plus non possit petere de bonis suis, ut in non. 18. & 3. quare ex his verbis filia non intelligitur prohibita petere datam maternam, ut in non. 29.
- 27 Mulier si ex suis bonis lega marito mille, non intelligitur compensare cum ea parte dotali, quam maritus ex forma statuti debet lucrari, sicut in legato simpliciter relicto.
- 28 Debita deducenda sunt prius ex bonis eius, qui promissit artharum ad computationem faciendam, ut signatur, an excedat decimam partem bonorum, nec ne.
- 29 Patrimonium defuncti quomodo estimandum sit ad deducendum quarum heredi grauato restituere hereditatem alteri competentem, quoties fundus ei relictus pro ea, liber non est, sed pigrius subiectus atque euincti speratur.
- 30 Destructio fundamenti, nec esse est, ut adificium super eo idem corrui.
- 31 L. Bonorum appellatio 49. ff. de verbor. significat. intellectus.
- 32 Dominium quomodo probetur.
- 33 Omnis alius & dispositio regulariter intelligitur rebus sitis: idem in iuramento, ut in non. 8.
- 34 Fautor publicus versatur in constructione testamentorum & actuum iudicialium.
- 35 Cap. consultationibus: de iure par. ratio & intellectus, & in non. seq.
- 36 De proprietate cognosci potest, cum possessor id non contradicit, sicut aliter ut in non. seq.
- 37 Praxis procedendi in praesertim beneficiati vel capellani facta in iudicio.
- 38 Probata possessione vnius patroni & proprietate alterius, pronuntiandum est pro praesentato a patrono, qui est in possessione praesentandi, reseruat iure proprietatis, & c. limitatur hoc tribus modis in non. seq. 47. 48. 49. 50. & 51.

Q V A E S T I O III.

Ad l. 1. cum sequent. sit. de las dotes y arras, lib. 5. Non. Collect. Reg.

Promissio artharum an comprehendat bona eas promittentis, quae postea ab eo euincantur, bona tamen fide ab eo possidebantur?

Q V A E R O praeterea circa easdem leges, dum lex prima eiusdem tituli disponit, si quod nemo possit promittere sponse vel uxori nomine artharum ultra decimam partem bonorum suorum, quid si vivit tempore promissionis artharum bona fide possidebat tot bona, ut sua, quorum decima sufficiat ad quantitatem artharum promissarum. postea tamen mouerit sibi lis super aliquibus eorum bonis, & re vera iustitiae mediante, a se auferantur in contraditorio iudicio: vel ita nouum esse non esse sua, ut de hoc dubitari merito non valeat, quoniam frater absens, qui commouerit reputatur mortuus, demum comparuit & euincti ab eo nonnulla bona eorum, quae tempore promissionis artharum bona fide tanquam sua possidebat:

vel alius inter ab eo abdicantur, ita ut decima eorum, quae illi, qui arthas promissit, iure proprio competebat, non sufficeret ad promissas vel solutas, quid dicendum erit in hac facti specie, an nihil scilicet scilicet quantitas earum promissa vel soluta tempore, quo sufficientia bona, bona fide tanquam sua possidebat, ad eandem quantitatem artharum promissam vel solutam: an vero reuocabitur & reducat ex nouo successu & contingenti ad decimam eorum tantum bonorum, quae vere et propria postea promittenti remanserunt?

Pro si cuius quaestiois planiori intelligentia praesupponendum erit, quod iuxta leges fori promissio artharum intelligitur de bonis, quae tempore promissionis promittens habebat, nisi de futuris quoque eas promiserit: tunc namque de eis quoque debentur, & mulier potest eas petere sibi assignari, quando voluerit, dum tamen maritus non promiserit vel assignauerit eas, ultra decimam partem bonorum suorum, quae illo tempore, hoc est, cum petuntur, habebat. Ita disponit l. 2. tit. 2. lib. 3. fori: & ille est casus singularis, secundum Roderic. Suarez, in l. 1. eiusdem. tit. in versio. nota. ulterius, & lex illa est in hoc notabilis, & quotidie praedicatur, secundum Anton. Gomez, in l. 51. Taur. cum sequent. non. 13. in versio. non. tamen est, & sequitur Baeca de non melior. ratio dotali lib. 3. non. 10. in fin. & Matien. in l. 1. tit. 2. lib. 5. Non. Collect. Reg. gloss. 2. non. 5. & nouissime Ayora, de partic. 1. p. 67. non. 17. & 18. Et ita sunt intelligenda, quae in proposito diximus, supra lib. 1. pract. quest. 17. n. 4. cum seq.

Hoc praehabito si in quaestione praemissa, respondet Roderic. Suarez, ubi supra in versio. nota tamen, valeat donationem artharum habita consideratione ad tempus promissionis, licet bona postea sint euicta ex praedicta vel simili ratione: ex quo enim ea bona fide tunc temporis possidebat, satis videtur in bonis habuisse tempore promissionis artharum, ut in l. bonorum appellatio 49. ff. de verbor. significat. ubi, si quod in bonis nostris computantur, non solum, quae domini nostri sunt, sed etiam bona fide a nobis possideantur. Et hanc opinionem Roderic. Suarez, in terminis sequentur Anton. Gomez, ubi supra dicit non. 13. in princip. in versio. non. tamen est, Baeca, ubi supra n. 11. idem existimant non. 11. in dote promissa: idem Baeca, utrumque probans c. 28. n. 4. & hoc de archis Matien. in d. l. 2. gloss. 2. non. 4. Sed ultra ipsos potest eorum opinio confirmari, ex text. in l. 1. C. de testam. & in §. si dotali aliquis, Instit. de testam. ordam. quibus consonat l. 9. in fin. tit. 1. p. 6. ubi probatur, si quod error factus & praesertim veritativus enim contigit, quendam est restibus testamenti faciendi tempore liberum existimari, postea autem seruus apparuit: & nihilominus inquit tunc testamentum ita esse firmum, ac si vi oportebat factum fuisset, cum eo tempore, quod testamentum signaretur, omnium consensu hic testis liberi loco fuerit, nec quiquam esset, qui status ei quaestione moueret: quod bene declarat Antonius Gomez, in l. 3. Taur. non. 27. Et si procedit in testamento in scriptis vel nuncupatio, non solum cum scriptura publica confecto, sed etiam si absque scriptura factum sit, ut verius & receptius testatur Matien. in l. 1. gloss. 8. non. 5. sit. 4. lib. 5. Non. Collect. Reg. Ergo ius in proposito videtur dicendum, ut error praesertim veritati, cum tempore promissionis artharum, promissor bona fide & absque contradictione aliqua, illa bona tanquam sua possidebat, sicque ad illud tempus haberi respice-

8
9
10
11
12
13
14
15
16
17
18
19
20
21
22
23
24
25
26
27
28
29
30
31
32

8
9
10
11
12
13
14
15
16
17
18
19
20
21
22
23
24
25
26
27
28
29
30
31
32

8
9
10
11
12
13
14
15
16
17
18
19
20
21
22
23
24
25
26
27
28
29
30
31
32

obvians certam metam constituere, intra quam ar-
tharum promitti possint: nempe decimam partem bono-
rum promittentis, non vero ultra, sicut in dori-
bus praestandis filiabus assignata est, eadem vel
prope simili ratione à l. i. huius tituli.

Cum igitur, attenda rei veritate (que plus va-
let, quam quod in opinione est, et in § si quis rem
suam, l. tit. de legat. & in l. si pater, § quoties ibi plu-
res enim, § de ff. de manum. vindict. & in l. regula, § qui
ignorant ff. de iur. & fact. ignorant.) bona illa, licet
initio bona fide possessa, aliena sint, & non pro-
pria promittentis archas, quocumque tempore id
delegatur, in computationem bonorum illius non
sunt trahenda: quinimo optimo iure ab eis dedu-
cenda, ut iuxta illa bona tantum, quae vere sunt
promittentis vel dantis archas, computatio fiat
ad hoc, ut ultra decimam partem illorum tantum
bonorum, quae eius vere sunt, promissio vel datio
artharum non excedat, & datae ultra praedicta me-
tam reperiatur: hoc enim ratio & veritas, iuxta
quam iudicandum est, postulanti & consonant vo-
luntati contrahentium & animae nostrae legis. De-
nique verba eius in aliud non conveniunt, sed ubi
verba legis non conveniunt, nec ipsius dispositio
locum habet. l. 4. § notis, cum similib. ff. de damn. in-
fist. Praeterea, ubi lex unum disponit & alterum
praesupponit, ad hoc ut habeat locum dispositum,
verificari debet prius praesuppositum, iuxta gloss.
singulor. & à Doctoribus approbatam, in l. v. an-
cipia, verb. auocandum, C. de seu. seg. diximus sup. hoc
lib. q. 22. n. 3.

Secundo, quia nullo alio iure, quam nostris legi-
bus Regis promissio seu datio artharum cen-
senda iudicanda est, ut patet: sed illis cauerit,
ut nullo modo maritus possit ultra decimam par-
tem bonorum suorum sponse vel uxori suae no-
mine artharum dare vel promittere: cum ergo
haec non sint sua bona, sed aliena, ad ea respectus
in proposito haberi non debet. Nec obstat, quod
tempore promissionis vel donationis earum, illa bo-
na pro suis communiter reportabantur, & ea tan-
quam sua bona fide possidebat, & promissio seu
datio artharum, ut praesuppositum supra intelli-
gitur de bonis, quae quis tempore promissionis
vel donationis earum habebat: hoc namque fate-
mur. Nihilominus tamen contrarium nostrae sen-
tentiae non probat, quia praedicta bona, de quibus
agimus, licet iure temporis pro suis haberentur,
nihilominus inspecta rei veritate, quam euentus lit-
tis postea demonstrat, sua non sunt nec erant il-
lo nec alio tempore, ac proinde ad ea respectus
haberi non debet. Quod si tunc, occulta cum exi-
stet veritas, respectus habitus fuit, ac iuxta praesentem
illius temporis statum artha tradita vel
promissa fuerunt, nunc ea completa, referenda
erunt, atque in verum decimae partis suorum bono-
rum valorem reducenda, ne consanguineis vitii
praedictum fiat, & factum reparatur. Leges enim
foris ad quas lex nostra secunda se refert, dationem
& promissionem artharum prohibentes ultra praesentem
statum, non solum id prohibent
respectu & favore promittentis, verum etiam &
eius consanguineorum, quibus leges praedictae de-
ferant ius huiusmodi excessum repetendi, ut in d.
l. i. tit. 2. lib. 2. fori ibi: Et si per amentur a mas dicit,
los pariente mas propinquos del marido lo puedan de-
mandar por el. Quia ratione & potissimum resolu-
mus in nostro tractatu de iurament. confirmat. l. p.
cap. 14. num. 2. & prius in rep. authent. sacramenta
puberum, num. 44. C. si aduers. vend. promissionem
seu

seu dationem artharum ultra decimam partem
bonorum eas dantis vel promittentis minime in-
tamento firmati, vitio in praedictum textu, hoc
est, consanguineorum, quibus hoc ius repetendi
excessum à lege defertur, ex text. in c. cum con-
sanguineis similib. de iur. iur.

Tertio probatur haec secunda pars, quoniam
appellatione naturali bona alicuius dicuntur, quod
superest deducto aere alieno: alioqui si multis ef-
sent implicata debitis, non bearent, l. sub signatum,
§ bona, ff. de verb. signific. l. mulier bona, ff. de iure
dot. licet consilium Dec. consil. 237. in casu, num. 2.
Idem est in usufructu bonorum omnium alicui re-
lictio, ut in primis deducto aere alieno & om-
nia, quae testator debet, & de residuo usufructus
debeatur, probat l. usufructu bonorum, ff. ad l. Falcid.
& in l. fin. ff. de usufruct. leg. sic consilium Barbat. con-
sili. 63. praesertim in 3. quaest. volum. 2. propterea cum referret
& sequitur Petr. Rebuff. in d. l. bonorum appellatio,
in versis. & sic inferitur, ff. de verb. signific. ubi
quod civilis appellatio est, quae etiam admixta
habet onera, ut haec dicitur, bonorum possessio & id
quod bona fide possideat, secundum gloss. ibi &
Alicui. & in natural. significatione venire bona,
quae profuturam & proprie bona dici non possunt,
quae plus incommodi quam commodi habent, l.
prospere, ff. eodem tit. de verborum signific. Civilis est au-
tem ad facultates tantum referitur: quod in idem
sero recidit cum supra dicta elucidatione. Et praeterea
in versis, quomodo agens, quomodo debeat bono-
rum appellatio accipi, naturaliter vel civiliter,
ita resolutur: quod est in contractibus bonorum ap-
pellatio accipi debet, deducto aere alieno, l. mulier
bona. In beneficiis autem Principum, non deducto
aere alieno, l. Principes bona, ff. de verborum signific. &
in dispositionibus fauorabilibus bona capiuntur,
ut plurimum, non deducto aere alieno: sed in dispo-
sitionibus quae strictè concipiuntur, deducto aere
alieno, ut scribit Corn. consil. 260. ad eundem, col. 2.
vol. 1. ubi in vltimis voluntatibus mediam viam
dicit adhibendam, quia si bona relinquuntur, tunc
bona dantur, non deducto aere alieno, per l. cum
quod, ff. cum l. leg. ad Trebell. Si vero pars bonorum,
tunc quod superest, deducto aere alieno, non am-
plius, § fin. de leg. 1. l. si quis seruum, § fin. cum l. fin.
ff. de leg. 2. Dec. consil. 237. in casu, n. 3. & consil. 287.
n. 1. l. a. consil. 64. vol. 1. Si transferantur bona per le-
gem, tunc cum suis oneribus, l. suorum ad leg. ful.
de vi publ. & l. 2. ff. de bon. possess. Addit insuper et Re-
buff. quod quando appellatio est naturalis, tunc
antequam tradantur bona, deducitur aere alieno nisi
verò appellatio sit civilis, omnia dantur, & is
qui bona habebit debita soluet. Quod sit regulariter
in illo Regno Francia, & seruat, ut is, ad
quem bona venire debeant, ea recipiat & postea
debitum persolvat.

quamvis bona fide initio possessa, si postea cui-
cantur, deduci debent à bonis archas promittentis
vel eas dantis.

Rursum, quod quoties computatio faciendi sit, 25
aere alieno prius deducatur, probat textus, qui de
restitutibus loquitur, l. si autem Trebarianus, ff. de res-
fruct. leg. quem in hoc expendit in l. meque in fin. C.
de compensat. in l. ex arboribus, C. famul. ex se, ubi scri-
bit, eos appellandos reductus, qui deductis oneribus
superfuit, quem refert & sequitur Baëga de non
melior. rat. dot. l. l. cap. 28. n. 1. qui n. 2. & 3. plura in
proposito & confirmationem eius, quod in princi-
pio huius fundamenti (nempe bona dici deducto
aere alieno) adducit.

Hinc est, quod si quando testator simpliciter 26
dixit, quod legatarius esset legato contentus, &
plus petere non posset, tunc quidem praesumitur
animus compensandi iuxta l. si debitor, ff. ad leg. Fal-
cid. secundum Bal. in l. si debitor, l. l. n. 28. C. de
oper. liber. sequitur Ruin. consil. 136. n. 7. vol. 1. Man-
tic. de consil. vlt. volum. lib. 10. tit. 12. n. 17. ubi cum
est aliis, quos citat, hoc ampliat, etiam minus sit in
legato quam in debito, quando testator expressit,
quod legatarius nihil amplius petere possit: & id
esse dicendum affirmat, si testator voluerit lega-
tarium esse contentum legato sibi relicto pro omni
eo, quod petere possit: tamen si testator dixerit, 27
quod plus non possit petere de bonis suis, tunc non
intelligitur habuisse animum compensandi, nec le-
gatarius, qui agnouit legatum, prohibetur petere
id, quod sibi debetur, quoniam non intelligitur pe-
tere de bonis ipsius testatoris, l. proxor, § emancipa-
ti, ff. de collat. bon. cum bona dicantur deducto aere
alieno, ut in iuris. supra allegatis: & ita, quod ex 29
his verbis filia non intelligatur prohibita pete-
re matrem, quia eam petit tanquam aere alie-
& non de bonis patris, scripsit Barolus in l. v. in-
risurandi, § si liberis, num. 7. ff. de oper. liber. sequitur
Bal. in l. si cum dote, § si pater in fin. ff. solut. matrim.
& plenius in l. quoniam novella, n. 9. C. de inoffic. te-
stam. & in dicit l. liberti libertique n. 18. & alios plu-
res referens Mantia, ubi supra n. 20. 11. § 12. ubi li-
miter cum la. in authent. praeterea, n. 26. quise. li-
mita, C. unde vir & uxor, inquit, quod si uxor ita
scripserit in testamento: Lego marito de bonis vel ex
bonis meis mille, non intelligitur habuisse animum
compensandi cum ea parte dotis, quam ex forma
statuti debet lucrari: quanquam secundum com-
munem sententiam, quam ipse etiam la. sequitur,
aliud sit dicendum, si legatum simpliciter relin-
quatur, ut praediximus, nisi ex praecedentibus & se-
quentibus colligatur, testatorem sensisse de bonis
suis, secundum Benedict. de Capra, consil. 164. n. 10.
quem refert & sequitur Mantia dicit. n. 21. Faciunt
tradita per Roderic. Suarez post alios, quos re- 31
fert in l. si de las arras, lib. 3. fori, in versis, limita
secundo, ubi tenet, quod quando testator dixit: Le-
go de bonis meis, non potest induci animus com-
pensandi, quia bona dicuntur deducto aere alieno.

Denique, si in terminis nostris artharum, cum
tractatur de computatione bonorum, ut liqueat
quanta sit decima eorum, ut deducenda sint, quae-
cunque eas promittens debeat, & illis deductis
aestimandum, quae sit residua decima pars, tenet ac
probat Montalu. in dicit. l. 1. fori, in gloss. De quanto
onere, quem refert & sequitur ibi Roderic. Sua-
rez in versis, notat tamen, secundum Alfonso. & Anton.
Gomez, in l. 51. Tau. n. 13. in pr. & ibi Castell. in
gloss. arthas, & Baëga de c. 28. n. 2. & Maienc. in d. l. 2.
gloss. l. n. 11. Si ergo hoc ita verum est, à fortiori de-
ducenda

ducenda sunt bona aliena, quamvis bona fide possessa, si postea veritas appareat, & vt aliena euincantur.

35 Quare tunc vltimo hanc nostra sententia comprobatur ex textu in l. 1. §. si heres percipio fundo, ff. ad Trebell. iunctis his, que ibi notant Doctores, vbi habetur, quod si heres iustus sit hereditatem restitueret alteri, retento sibi fundo, qui quattam faciebat, quem testator pignori dederat, si postea a se euincatur vel cuius possidet propter pignus vel hypothecam, estimari debet patrimonium verum defuncti, & cauendum est heredi de euictione illius fundi, vel melius estimari debet totum patrimonium & fundus ille cum suo onere, quantum idem valent minus propter dubium euictionis, & reliquum iudicabitur verum patrimonium defuncti vel illud minus iudicabitur habere si postea euincatur: pendebit igitur a futuro euentu quantitas, que pignori dari arthatum nomine, Quare ratione & alia proxime dicta, hanc opinionem secundam principalem noatissime contra auctores primam tenet ac probat pro constanti Ayora de part. 1. part. cap. 7. num. 22. & 23. cum seq. quam ipse & veriore & probabiliorem censo ac iudico per predicta.

Supereff, pro comprobatione huius nostre sententia, vt fundamentis contrarie satisfaciamus: si enim sufficienter hoc egerimus, ea destituta fundamentum manebit, ac tunc per consequens destructio fundamenti, necesse est vt ad iudicium super eo factum conuertat, cap. cum Paulus, l. quæst. 1. leg. ff. de except. rei iudic. l. nam origo, ff. quod vt aut clam, Aym. consil. 9. in fin. & consil. 13. in 2. & consil. 266. reu. ff. de ex. qua. Becc. consil. 3. n. 23.

Non igitur obest primus & præcipuum fundamentum contrarie partis, nempe l. bonorum appellatio 49. ff. de verb. significat. qua cauetur, t quod in bonis nostris computantur, non solum, quæ domini nostri sunt, sed etiam bona fide a nobis possideantur: quoniam intelligitur ciuilitate ad alios effectus, nempe si cauatur lege vel statuto, ne quis possit habere officia publica, nisi habeat mille in bonis tunc enim cum illam quantitatem possideat quis bona fide, etiam si opponatur illa iustus titulus non possidere, nihilominus admittitur ad officia: quia sufficit illa possidere bona fide ex possessione enim præsumitur dominium, quando de eo incidenter agitur, vt in l. quidam in suo ff. de cond. inst. & ibi Bart. & alibi sapillimè.

36 Sed tunc flagatur principaliter de dominio vel de bonis alienis, illud vere & plene probari debet, vt in l. cum res, C. de probat. c. fin. de caus. poss. & propriat. nec sufficit etiam si probetur, quod res tenebatur & possidebatur pro sua & tanquam sua: quinimo, etiam si probetur, quod possessor publicè tenebatur & reputabatur dominus, vt alios allegans vtromque probat Ripa in l. rem que nobis, mim. 5. l. 1. ff. de acquien. posses. textus igitur in dict. l. bonorum appellatio, secundum Ayora vbi supra, n. 23. procedit rebus sic stantibus, t vt est regulare & perpetuum in omnibus actibus & dispositionibus, vt semper intelligantur, rebus sic stantibus, ex textu quem omnes, præsertim Bal. ad id solent allegare in l. quod Seruus ff. de cond. ob. caus. vbi hoc notat gloss. quæ etiam ad id citat l. continuus, §. cum quis, ff. de verborum obligation. quod etiam probat text. in l. quæro, §. inter locatorem. ff. locat. quem etiam omnes ad id allegant, & in l. factio, in princip. ff. de vulg. & pupill. & in l. vit. C. de sponsa, sequitur plures citans Tiraquel, in præ-

37 fatione l. si vnquam, num. 167. cum seqq. C. de reu. denar. inter quos & Baldum loquentem in promissione, §. nam. 168. plura loca Seneca in idem allegat: & denique illud, Omnia esse debent, quæ fuerunt cum promittentem, vt promittentis fidem teneant.

Quinimo, idem in iuramento t procedit: semper namque intelligitur rebus sic stantibus atque in eodem statu permanentibus, vt probat textus optimus in l. vltim. in princip. ff. ad municip. & in c. 2. & ibi gloss. Anton. de Butr. & Abb. qui ex hoc multa decidunt, de reu. & in cap. venerabilem, in fin. de elect. text. in cap. quemad. & ibi notant gloss. Innocent. & alij de iurior. refert plurimos huius ampliationis auctores Tiraquel. vbi supra, n. 166. & 169. & alios idem probantes nos citauimus in nostro tractatu de iuramento confirmat. 1. part. cap. 7. n. 6. Vnde in casu d. l. bonorum, illa bona euincantur, non dicitur ille habuisse tantum in bonis, Et hæc est vera mens illius textus, & sic non contradicit decisioni d. l. sub signatum, §. bona, cum similit. ff. de verb. significat. nec nostræ hæc de re præcedenti sententia.

38 Secundum etiam fundamentum contrarie opinionis, nempe l. 1. C. de testam. & §. sed cum aliquis, Insti. de legat. cum l. partite illis simili non obstat. Quoniam tunc in specie versatur favor publicus in conseruatione, nempe testamentorum, argument. l. vel negotia, ff. quemadmodum testam. aper. cum similit. Eodem modo respondetur ad d. l. Barbarus Philippus, cum similit. concessis per Deniz. consil. 26. num. 7. cum sequens. & in terminis ista considerat Burgos de Paz in l. 3. Taur. num. 52. quem refert Marienc. in l. 1. tit. 4. gloss. 5. num. 17. lib. 5. Non. Collet. Reg. ibi enim versatur favor publicus in eo, quod valeant acta ab illo, qui communiter reputabatur iudex, cum talis esse non posset: quia in rei veritate erat feruus.

39 Non obstat & tertium, quod aduiximus ex c. consultationibus, de iur. patron. cum ceteris et adiunctis, ratio enim tunc illius decisionis est secundum Abb. ibi col. 1. & reliquos: quia præferre, est quidam fructus iuris patronatus, vt ibi est text. & notatur in c. cum. Beribolans, de re iud. Vnde, quemadmodum fructus rei naturalis pertinet ad possessorem bonæ fidei, & non ad dominum, vt in §. si quis a non domino, Insti. de rerum diuis. & notatur in cap. grauis, de vestit. spoliat. ita & iste fructus iuris præferendi pertinet ad possessorem & non ad dominum, sed ex quo quis consumpsit fructum bona fide, & non teneatur illum restituere, ita per præsentationem & institutionem iste fructus videtur consumptus: & ideo institutio remoueri non debet: tum, quia iste fructus non est naturalis, sed industrialis: tum, quia licet esset naturalis, ex quo bona fide est consumptus, & possessor non est fructus locupletior, non teneatur ad illius restitutionem, vt plenus inquit Abbas se dixisse in cap. grauis, de restit. spoliat. que ratio in proposito nostro minime congruit: & ideo nihil obest illa decisio nostræ sententia principalis, cum materia diuersa sit, ac differens ratio militet in vno casu quam in alio: hic enim non agimus de fructibus bonorum bona fide possessorum, sed de computandis bonis propriis promittentis arthas: vnde merito vt inter illa non computentur, quæ in rei veritate aliena postea constare esse, & ita a possessore iure euincantur, sed tantum ea que sua sunt irrevocabiliter.

40 Nihilominus tamen circa eam dicit. cap. 41 consultationibus, quia iam de illo egimus, vt radicatus

cius intelligatur, quatuor species seu facti contingentias considerat, distinguit & decidit Lambert. vbi supra, d. ar. 6. 3. quæst. princip. 1. part. 2. lib. num. 4. Primus est, quando possessor præsentauit, postea comparuit proprietarius dicens se proprietarium & præsentat alterum, & vterius non prolequitur causam ipse: sed est lis inter præsentatos, & licet ambo probent intentionem præsentantium, ex quo tamen presentatio fuit facta a possessore bonæ fidei, ille est infirmendus, secundum Innocent. in cap. Cumans, in vltima eolum circa med. de electio. & bene dicit.

Secundus casus Lambertini est, quando possessor bonæ fidei præsentauit vnum, & postea proprietarius comparuit & præsentauit alterum, & mouet litem possessori super proprietate: & tunc si ille præsentant ante litem moram vel ante litem contestatam, præferret presentato a proprietario: quia ille fructus non subiacet restitutioni, iuxta late dicta superius per eundem auctorem in 4. artic. iuxta primum & secundum casum, quod etiam mihi placeat. Tertius casus est, quando bonæ fidei possessor præsentauit vnum, proprietarius vero alterum: quæ presentationes fuerunt factæ, siue ante siue post litem contestatam, sed ex negligentia fuit retardata institutio in tantum, quod constituit de iure proprietarij, & tunc præferret presentatum ab illo: secus si presentatio a possessore fuit facta ante litem contestatam vel litem moram, & sequitur fuit institutio antequam esset cognitum de proprietate: nam tunc illa præualeret: si vero fuit facta post litem contestatam, expectabitur euentus litis, vt dixit idem auctor dict. 4. ar. 3. casu. Et in hac specie potest saluari opinio Abbatis in dicto capitul. consultationibus columna final. intelligens illum textum procedere, quando fuit processum ad institutionem, antequam constaret de iure proprietatis: secus si prius constaret de proprietate: quia proprietarius aborbet causam possessionis, vt in cap. dilectus, de caus. posses. & propriet. Ita Casar Lambert. vbi supra.

41 Sed contra hanc opinionem Abbatis & Lambert. dum tenent, quod quando retardata fuit institutio, & simul constat de possessione iuris præsentandi vnus patroni & de proprietate alterius, quod præferendus sit presentatus a possessore, facit, quia possessor tuendus est ante omnia in sua possessione, vel quasi, & prius decidi debet causa possessionis quam proprietatis, vt in l. ordinarij iuris est C. de rei vendic. l. interit, C. de interd. cum similit.

42 Nec obstat, quod cum simul constat de possessione & proprietate, super proprietate pronuntiandum sit, quia ipsa aborbet causam possessionis: Respondemus namque tunc hoc locum habere posse, cum possessor non contradicit cognosci super proprietate, priusquam super possessione tunc enim iudex bene potest ferre sententiam super dominio vel proprietate, secundum Marti. de Afflic. decis. Neapolit. 193. etiam si tacite id consentiat possessor, non tantum si expressè, imo t non sufficeret, si opponeret leuiter & simpliciter, quod non intendit ingredi petitorium, nisi expressè & clare id protestetur, vt latissime probat plures allegans Menoch. de recuperat. posses. l. 1. & med. 161. cum sequens, quamuis n. 166. dubitet de eo, quod dixerat, non sufficere simpliciter protestationem, quia sibi videretur quod sufficiat, & mihi quoque non displicet.

44 Atamen tunc cum possessor a principio clare protestatus est (provt docet) quod non intendit deducere petitorium, nisi quoad confirmationem vel corroboracionem possessorij sibi non nocet, si vltorius procedatur, vt constat ex supra dictis & ex Berocio, decis. 238. num. 5. eolum. 5. illius nam. ad fin. Diximus in nostro tractatu de iuramento confirmat. 2. part. cap. 19. num. 14. quod in praxi semper deducimus. Requirendo præterea iudicem, ne procedat in proprietate, hoc est in petitorio, donec prius cognoscatur de possessore, eiusque causa decidatur ac finiat, ad quem effectum suspendimus petitorium & contrarij nullitatem protestamur. Hoc igitur obseruato, cur iuris dispositio seruanda non erit, quæ hoc habet, nempe vt prius decidatur causa possessoris, reseruat in re super proprietate: t Causa enim possessionis summaria est, grauius enim possessor videtur, si aliud fiat. Accedat communis praxis, quam in proposito obseruari vidi in similibus negotiis in Episcopato Piacentino, & ea quidem instillima meo iudicio: cum vacat aliqua Capellania iuris patronatus. Præsentatus tunc ab vno patrono, vel capellanus cum petens iuxta foundationem eiusdem, comparet coram ordinario Ecclesiastico, & narrando casum petit eam sibi conferri, & in ea canonice institui, & c. Ordinarius statim præcipit assigni dicta in locis publicis & consuetis Ecclesiæ cathedralis, & Ecclesiæ, vbi capellania inseruenda est, tam super iure patronatus ipsius, quam capellanie prædictæ vacantis, vt sua interesse putantes in vtroque vel alterutro compareant intra certum quendam terminum competentem, quem eis assignat in forma, & c. Affixis his edictis, comparent sua interesse putantes, & presentant alios capellanos, neutrique sit institutio, nec declaratur ad quem pertineat ius patronatus, quousque causa cum omnibus comparentibus conclusa super vtroque sententia distinctiua profertur. Iuxta igitur hanc praxin semper iuste retardatur institutio, comparente aliquo contradicatore, quousque causa, vt præfertur cum ipso agatur, atque debito iuris ordine obseruato concludatur: probata ergo possessione vnus patroni & proprietate alterius, semper oportet proprietario & ab eo capellano presentato pronuntiare, neglecto possessore, si resolutio præcedens Abbas & Lambert. in hac 3. specie vera esset: hoc autem si protestatio prædicta aut alias sufficiens præcessisset in præiudicium possessoris, inuictum videtur. Quid dicendum?

45 Ego tunc profecto (saluo iudicio cuiusque melius sentientis) censo in prædicta specie pro possessore pronuntiandum esse, reseruat & saluo iure proprietatis paribus, vt in alio iudicio de ipso agatur, quoribus possessio illa vel quasi sufficiens sit atque iuridica, etiam ex vnicò actu electionis vel presentacionis, nempe primo, quod bona fide electio vel presentatio facta fuerit: secundo, quod fuerit admittis & confirmata: tertio, quod presentatus & confirmatus fuerit tanquam rector in possessione rectorie, iuxta latius a nobis dicta cum communi, consilio 3. num. 1. & ita in facti contingenti in simili specie vidi pronuntiatum, & obtinui: In prima enim instantia fuit declaratus pro vero patrono possessor & admittus capellanus nominatus ab eo, cui mandatum fuit fieri collationem capellanie super qua litigabatur: in secunda vero

UNIVERSITATIS
NOMINA
ALDE

verò instantia fuit confirmata hęc sententia respectu collationis faciendę d. capellano ratione possessionis vel quasi, in qua erat patronus, qui eum presentavit: respectu verò proprietatis dict. iuris patronatus, fuit revocata dicta prima sententia, & ius patronatus applicatum alteri tanquam verò patrono. Tertia verò sententia confirmavit primam & secundam respectu possessionis & collationis faciendę nominato & presentato à possessore, qui fuit iustus tueti in sua quasi possessione presentandi & nominandi: revocavitque secundam sententiam respectu proprietatis alij patrono applicatę, cum reservatione iuris in proprietate partibus facta, vt in alio iudicio de ea ageretur, vt retuli d. consil. 7. n. 14.

- 47 Limitanda 7 tamen erit hęc resolutio duobus vel tribus modis. Primò, vt procedat, præterquam si bonę fidei possessor tacite vel expressè consentiat simul agi super proprietate abique prædicta protestatione per prædicta. Secundò, 7 vt non procedat, quando constaret de notorio defectu possessionis in proprietate, & de notorio iure proprietarij, quia 7 si in hac specie spoliato, de cuius notorio defectu in proprietate constat, non est faciendā restitutio, iuxta magis communem sententiam, quam pluribus citatis auctoribus, retulimus consil. 6. num. 2. & 8. à fortiori possessore non spoliato, pronuntiandum erit pro proprietario huiusmodi in prædict. specie: facilius enim quid impeditur à principio, quam ex post facto tollitur, vt in l. p. re fure, ff. de his qui sunt sui vel alieni iuris, cum similib. & præterea ex prædicto notorio defectu in proprietate mala fides possessoris arguitur: sed 7 data eius mala fide, præferri debet præsentatus à proprietario, iuxta tradita per Lambert. ubi supra, art. 7. per totum.
- 51 Tertio 7 limitari potest præfata nostra resolutio, quoties verus patronus proprietarius haberet rem iudicatam, hoc est, exequutoriam in contradictorio iudicio latam contra possessorem prædictum & sicus perfectum: tunc enim ipsius nominatio & presentatio præferenda erit factę à possessore, quia eius possessio, quamvis vsque tunc legitima, est tamen iam extincta & absorpta per prædictam exequutoriam in proprietate latam: tunc enim rectè procedit, quod præ diximus, proprietatem absorbere causam possessoris, quia aliis inanis esset atque illusoria res indicata in proprietate, quod minime est dicendum. Et hæc de tertio casu Lambertini.
- 52 Quartus 7 & vltimus casus est, quando facta presentatione per possessorem, & institutione sequuta, constaret de proprietate alterius, & tunc ille vellet presentare, quia adhuc superaret tempus vel non: & iste casus est clarus, quod non admittatur, cum non remoueat presentatus à bonę fidei possessore, institutione sequuta, vt est casus in dict. a. p. consiliacionibus, & in hoc bene dicitur tum quia legitime facta fuit prædicta institutio, ac proinde retractari non debeat: tum, quia presentatio est fructus iuris patronatus, ac proinde bona fide consumptus, non est restituendus, vt præ diximus. Tandem 7 concludit Lambert. d. a. 6. num. 5. quod si cautus presentatus à proprietario, vt litem agitari faciat ad ipso proprietario, & ipse compareat & assistat pro interesse suo, vt euiet dicta in primo casu, & 7 n. 6. admonet, quod è cõtra sic cautus presentatus à bonę fidei possessore vt quam citius poterit institui se faciat & euiet dicta in secundo & tertio casu, provt ex eis

colligi potest. Hoc tamen intelligendum est iuxta nostram resolutionem prædictam in casu procedenti.

Superiora tamen circa intellectum d. c. consiliacionib. & si nostrę principali sententię in materia archarum circa bona, bona fide possessa, que postea euincuntur, non obstat, vt docuimus: nemo tamen ociose dicta existimet, quia si es omitteremus, forsitan cuique difficultatem facerent: tum, quia sic explicita in praxi maximo vlti esse possunt.

S V M M A R I V M.

- 1 Promissum vel datum nomine archarum, an imputandum sit in quintum, relictis filiis legitime prioris matrimonij, vel tanquam æs alienum deducendum sit de corpore hereditatis? & immo sequent. per totam questionem distinguat auctor n. 1. b. & 22.
- 2 Archa in Hispania successerant in locum donationis propter nuptias, qua non est in usu, & immo. 3. & 6.
- 4 Maritus & vxor secundum communem vsu loquendi dicuntur, qui matrimonium copula & cohabitatione longa consummarunt.
- 5 Archarum promissio fieri potest constante matrimonio, sicut olim donatio propter nuptias.
- 7 Archarum donatio non est pura, sed remuneratoria.
- 8 Tutor pupilli potest munera solemnia mittere parentibus & cognatis pupilli in specie, de qua hic.
- 10 Archarum datio est debitorum voluntarium, non verò precisum aut necessarium.
- 11 Donatio propter nuptias olim erat necessaria & precisa.
- 12 Archarum necessitas vsu etiam sublata est.
- 13 Archarum promissio, etiam in locis ubi consuetudo ipsas dari, procedit ex causa voluntaria contrahentium non verò ex necessaria.
- 14 Necessitas duplex est, vna precisa & altera casualis.
- 15 Sponsus vel maritus nulla lege cogitur ad archas promittendas sponse vel vxori, & num. 17.
- 16 Donatio remuneratoria, an de quinto vel de corpore hereditatis deducenda sit.
- 19 L. 18. Taur. hodie l. 12. tit. 6. lib. 5. Non Collect. Reg. intellectus.
- 20 L. si inquam, C. de reuoc. donat. cum similib. hodie in Hispania non procedit respectu quinti.
- 21 L. si inquam, C. de reuoc. don. cum similib. non procedit in donatione remuneratoria.
- 23 Coniux transiens ad secunda vota, quid possit relinquere aut donare in praiudicium filiorum?
- 24 Mulier an possit aliquem filiorum meliorare in archis.
- 25 Mulier secundo nubens, non soluta in archis, sed etiam in erantibus bonis, qua quomodolibet habuit ex bonis prioris mariti, habet tantum vsufructum, proprietatem namque applicat suam ipsi filiis.

bona Patris sunt dividenda tan
tanta edicere prius, quę reyd mo,
remonij hysca reacia part. quest. 13
QUESTIO

QVÆSTIO IV.

In eandem legem 1. cum sequent. tit. de las arras.

Promissum vel datum nomine archarum, an imputandum sit in quintum, relictis filiis legitimis prioris matrimonij, vel tanquam æs alienum deducendum sit de corpore hereditatis?

- 1 QVæro 7 vltimus, an promissum vel datum sponsæ vel vxori nomine archarum, iuxta tenorem & formam eandem legem, sit imputandum in quintum, relictis filiis legitimis prioris vel secundi matrimonij, an verò tanquam æs alienum ante omnia de corpore hereditatis deducendum sit? Elegans profecto atque sapientissimè in praxi contingibilis questio est, de qua non semel fui consultus, & de iore respondi. Et primo in præmissa questione videtur dicendam, archas prædictas, ac similitè las joyas 7 prefiatas, que et estoso da 7 embia a su estoso estando despadis, como no exceden de la vchana parte de la dote, non sint in prædicti, quintum imputanda, sed ex corpore hereditatis tanquam æs alienum prius deducantur, ex l. 30. Taur. hodie l. 13. tit. 6. infra hoc lib. 5. Dum ibi ponuntur, que ex quinto extractanda sunt, & tamen de his mentio non fit. Unde coniectari potest, quod si prædict. archas vel dona vellet ex quinto extrahi, hoc expressisset, sicut de ceteris ibi contentis.
- 2 Secundo 7 ex doctrina Palat. Rub. in repet. rubr. de donat. inter vir. & vxor §. 2. 4. incip. & circa, n. 2. & in §. 23. vbi tenet, quod archa in Hispania successerant loco donationis propter nuptias, que non est in usu, eo modo, quod de iure communi erat: idcirco maritus potest constante matrimonio archas dare vel promittere vxori, quia non est mera donatio, sed remuneratio dotis & virginitalis, iuxta tradita per eundem Palat. Rub. in dict. rubr. §. 30. n. 12. Ex quo sequi videtur, quod non deducantur archæ de quinto bonorum: nec dona vel focalia, que sponfus mittit sponse, cum non sit mera donatio, sicut non deducitur alia donatio remuneratoria, sed de corpore hereditatis, tanquam æs alienum. Pro 7 qua doctrina Palat. Rub. est l. 1. tit. 11. p. 4. ibi, Lo que el varon da a la muger, es llamado en Lario donacion propter nuptias, que quiere tanto decir, como donacion que da el varon a la muger, por razon que esta con ella, 7 tal donacion como esta llamada en España propriamente arras: iuncto vesp. sic. mas las dotes, e las donaciones que haze el marido a la muger, e la muger al marido, assi como de susa diximos, se pueden hazer antes que el matrimonio sea acabado, o despues. Ad idem induci potest l. 87. tit. 18. p. 3. in forma instrumenti archarum: idem probat l. 5. Taur. hodie l. 12. tit. 6. lib. 5. El marido dar mas arras a su muger, & in l. 52. Taur. ibi, No auendo arras en el tal casamiento 7 matrimonio. Nam 7 iuxta communem vsu loquendi marido 7 muger dicuntur, qui matrimonium copula ex cohabitatione longa consummarunt: & quod prædict. dicatur donatio propter nuptias ex dicta l. 1. tit. 11. p. 4. notat Gregor. Lopez ibi, in gloss. En España, &c. Statim in principio citans Montaluum hoc idem sententiam in l. 1. tit. 2. de las arras lib. 3. for. & Palat. Rub. ubi supra, ad hoc, quod 7 sicut iure communi donatio propter nuptias constante matri-

monio fieri poterat, vt in l. inter eos, ff. de dona. inter virum & vxor, & in l. si constaret, & in l. cum a matre, C. de donat. ante nupt. sic & poterit constante matrimonio fieri donatio archarum, quod & late probat Roderic. Suarez in dict. l. 1. tit. 2. de las arras, vers. sic. pone quod tempore idem Roderic. Sunc. in l. quoniam in prioribus, in declaratione legis Regia in §. quest. princ. n. 10. C. de inofficijs testam. Castell. in verbo archas, & Palatius Rub. n. 4. in l. 50. Taur. & Anton. Gomez. in l. 51. Taur. cum seqq. n. 12. circa fin. ibi, & potest fieri. Eandem sententiam, quod archæ consilui etiam possint constante matrimonio, ultra supra dicta probauit D. Couarr. in 4. de sensal. 2. p. 1. §. 7. n. 12. in princ. & Matieus in dist. l. 2. gloss. 2. n. 2. vbi supradictos citat, & Baëga de non melior ratio dot. filii, c. 5. n. 19. & 20. Que opinio tanquam verior & magis recepta à nostratibus tenenda est: tametsi Gregor. Lopez ubi supra in vers. nihilominus, existimet, esse passum dubium, & ideo forte prædictam communem conclusionem procedere quando nobilitas vxoris vel magnitudo dotis eius, vel alia causa probabilis impelleret maritum constante matrimonio ad istam donationem archarum & non alias, si omnino saperet meram inter coniuges donationem. Cuius hæc opinio procedere possit, quando constaret, maritum in fraudem legis prohibentis donationem gratuitam inter coniuges durante matrimonio, archas promittere: alias secus.

Et 7 quamuis in Hispania litæ archæ successerint in locum donationis propter nuptias, vt in dict. l. 1. tit. 11. p. 4. nihilominus in pluribus differunt, vt constat ex Pala. Rub. Gregor. Lop. & Couarr. ubi supra, dicentibus, sibi non placere, quod dicitur Palat. Rub. & Suarez, nempe donationem propter nuptias dici in hoc Castella Regno archas: quia licet hæc possit procedere attentis partitarum legibus, non tamen perperis legibus totique Taurinis idem voluit Anton. Gomez. ubi supra, num. 11. circa fin. ibi, Et licet Montaluum: & iterum n. 17. in vers. item etiam. Ex superioribus igitur patet, 7 quod iuxta magis communem sententiam nostrorum Cohispanorum, donatio archarum non est pura & liberalis donatio, sed remuneratoria, quando quidem constante matrimonio ea fieri potest. Si igitur est remuneratoria, videtur, quod tanquam æs alienum è corpore hereditario deducenda sit, non vero ex quinto bonorum defuncti.

Tertio 7 hæc eadem pars corroborari videtur ex l. cum plures, §. fin. & ibi Bar. ff. de administr. tut. vbi tutor pupilli potest munera solemnia mittere parentibus & cognatis pupilli de bonis ipsius pupilli, si secundum qualitatem suam & consuetudinem hoc facere debuit, quia non reputatur hoc mera liberalitas vel donatio, per quem textum ita tenet Bald. in l. 1. C. de dot. promiss. & Bar. in l. contra iuris §. 1. ff. de pact. & Palat. Rub. ubi supra, in d. rubr. de donat. inter virum & vxor §. 63. n. 10. & 11. Si ergo tutor potest hanc donationem facere de rebus alienis, à fortiori poterit parer hoc facere de suis propriis bonis: nec reputabitur hoc munus vel archa, donatio, si secundum consuetudinem patrię vel provincię non potuit hoc prætermittit sine dedecore: idcirco non extrahentur de quinto bonorum, sicut ceteræ donationes voluntarię, quas pater facit in vita, sed de corpore hereditatis tanquam æs alienum. Et ita in terminis per prædicta hanc opinionem in specie nostrę questionis probauit & tenet Ayora de partit. q. 44. per.

per totum. Sed ꝑ̄ contraria parte, imo quod prædictæ archæ in quintum bonorum defuncti, qui eas promittit vel dedit, computentur, ab eoque extrahantur, non verò d. corpore hæreditatis, facit: Primò, ꝑ̄ quoniam donatio archarum est debitum voluntarium, non vero præcium aut necessarium, quia procedit à libera promissione mariti: ipse namque alias inuitus non compellitur dare archas uxori, vt tenet D. Couart. in cap. offic. num. 4. de testament. quem sequitur Tellus Fernand. in l. 16. Taur. n. 8. & nos quoque sequuti fuimus, lib. 2. prædicar. quæstion. quæst. 123. n. 2. nec non & D. Spino, in suo Specul. testam. gloss. 18. in princ. tit. de melior. n. 94. cum sequunt. & Angel. in l. 12. gloss. n. 16. tit. 5. de las mejoras, hoc lib. 5. Nou. Collect. Reg. vbi quod licet archæ successerint loco donationis propter nuptias, vt notatur in c. si necesse, de donat. inعر virum & vxor. & supra probauimus: & donatio ꝑ̄ propter nuptias ellet necessaria & præcisa, auct. d. data, c. de donat. ante nupt. auct. sed qua nihil, c. de pact. conuen. ea tamen necessitas consuetudine abrogata est, secundum Bald. Ang. & Paris. quos 11 ibi refert, & per ꝑ̄ consequens archarum necessitas vsu etiam sublata est, vt experientia docet: earum enim promissio ex veritate potius quam ex obligatione procedit secundum ipsum. Quibus adde, 12 ꝑ̄ quod etiam si in aliquo oppido vel ciuitate vsus ellet promittendi archas, pro vti hic Ciuitatens. nihilominus promissio archarum procedit ex causa voluntaria conuenientium: non verò ex necessitate, quandoquidem ab initio contractus fuit voluntarius, licet ex postfacto sit necessarius, sicut ab initio, c. de adimib. & obliq. tradit lare Auedani. 14 respons. 13. n. 6. vbi, ꝑ̄ quod duplex est necessitas: vna præcisa, quæ de iure vel de facto infertur, cui resisti non potest; altera cautela seu potius voluntaria, in qua quis seipsum sponte ponit: in quo genere sunt omnes inuentus contractus: nam à principio sunt voluntarij, postea verò efficiuntur necessarii, vt in d. sicut ab initio, imo, quidquid fit ex conuentione, licet postea dicatur necessarium, est tamen voluntaria necessitas, quia à lege non est inducta, vt ibi latus probat.

15 Sed ꝑ̄ per nullam legem sponsus aut maritus obligatur ad archas promittendas sponse vel uxori, vt patet ex ipsis legibus de promissione archarum agentibus: sed tantum datur ei facultas eas dandi vel promittendi intra decimam partem suorum bonorum, & non plus, præcipue ex dist. l. 1. s. vbi, & nostra l. 2. ibi, La ley del suero que dispone, que na pueda el marido, &c. Ergo si vir eas det aut promittat ex conuentione, voluntariè id facit, non vero necessitate præcisa coactus: secus quæ in dote, quam pater filix dare tenetur, vt in l. fin. cum siml. c. de dot. promiss. Dos igitur merito, quod in legitimum computetur, sicut donatio propter nuptias filios facta, vt in l. 29. Taur. hodie l. 3. lib. 5. Nou. Collect. Reg. Archæ vero tanquam voluntariæ & nullo iure cogente promissæ, ex quinto, sicut cætera voluntariæ donationes deducendæ videntur.

Secundò & principaliter hæc secunda opinio probatur, quoniam etiam si donatio archarum non ellet pura & liberalis, sed remuneratoriæ, vt 16 probauimus supra, ꝑ̄ ad huc tamen donatio remuneratoriæ de quinto est deducenda, si ipsa extraneo fiat: si verò descendenti legitimo, ex tertio & quinto, in quibus potuit à patre meliorari, nisi quod merita sunt talis conditionis, quod donans in iudicio ipsi pro eis conuenit: quia tunc dicitur debitum, & ideo non computabitur in tertio &

quinto, sed ex corpore hæreditario tanquam res alienam deducendum erit, vt late resoluimus supra citando auctores hoc tenentes, in nostro tractatu de iuramento confirmatorio 1. part. cap. 5. num. 24. & 25. Et post nos idem concludit Andreas Angul. vbi supra, num. 13. & 14. & nouissime Doctor Azueved. in l. 12. tit. 6. hoc lib. 5. Nou. Collect. Reg. num. 20. Sed ꝑ̄ si sponsus sua voluntate & conuentione inter partes inita, nullas promitteret archas tempore matrimonij contrahendi, nec postea nullo iure compelli posset in iudicio ad eas promittendas vel soluendas, vt præ diximus, & probat Ayora de parit. cap. 7. num. 32. ibi: Nam archas. Ergo non est debitum necessarium: & quamuis ellet donatio remuneratoriæ in præmium virginitatis aut compensationem dotis, deducendæ sunt ex quinto bonorum, non verò ex corpore hæreditario per prædicta: quod indistinctè in terminis nouissime probat Doctor Azueved. vbi supra in dicta leg. 12. num. 4. 5. & 6. dicens ita tenere Anton. Gammam in decis. Lusit. 308. num. 14. Quid tenendum?

Ego profecto, omnibus rectè pensatis & consideratis, censo atque ita respondi, distinguendum esse in hunc sanè modum.

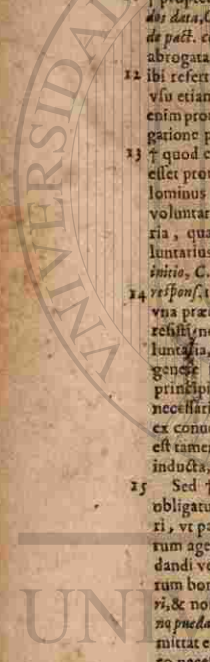
Antem ꝑ̄ promittens vel donans has archas tempore quo duxit uxorem archaque promissit, hæredes necessarios non habebat, sed erat liber, poteratque de suis bonis libere disponere, sed postea liberos suscepit: & in hac specie archæ datur vel promittit, non sunt imputandæ in quintum, nec ex eo deducendæ, sed ex corpore hæreditario tanquam res alienam: & ita nihilominus eis non obstantibus, poterit maritus in vita vel in morte de integro quinto prohibito disponere, quod deducetur ex cumulo bonorum secundum tempus mortis post deductas archas. Sicque in huiusmodi quinto non sunt computandæ nisi fraus & machinatio probetur, quæ in dubio non præsumitur. Quod probatur, quia cum promittens archas, eo tempore nullos habebat hæredes necessarios descendentes vel ascendentes, & bona fide hac lege contraxerat matrimonium, licet initium voluntarium fuerit, nihilominus tamen eius mens & intentio in huiusmodi contractu, potius dirigitur naturali affectu suscipiendorum filiorum, quos postea hoc medio suscipit, quam eorum fraudandi causa, quos nò habebat & habere desiderabat atque intendebat. Accedit præterea, quod forsitan alias non inueniret condecemtem uxorem, si archas non promitteret aut daret, ætate consuetudine patris, & ideo eas promittit aut dedit in remunerationem dotis, virginitatis aut nobilitatis sponse: quæ omnia in hac specie vbi sponsus nullos habebat hæredes necessarios, quibus nocere posset, rectè conuincunt, cum in bonum naturale tendant, vt est procreatio liberorum, vt sicut cætera debita ex causis onerosis etiam voluntariè à principio contracta, ita hæc archarum ex corpore hæreditario tempore diuisionis bonorum defuncti iudicio familiaris Eriscendæ deducatur: quia reuera dici non potest omnino gratuita & libera donatio: nec talis, vt postea susceptis liberis, in quinto bonorum cæterum valeat & computetur & ad id redigatur, sed habet quid plus, quamuis non omnino necessaria, hoc est, à lege præcepta fuerit. Accedit præterea quod promissio & donatio archarum à legibus huius Regni est permilla, dum tamen decimas bonorum eas promittentis non excedat: & rursus liberis postea susceptis, aliis legibus eorum parèti conceditur facultas

facultas de quinto bonorum suorum, vt liberit disponere. Diuersis itaque legibus huius Regni, & ex diuersis causis, hæc dux dispositiones, vna videlicet, decimæ partis bonorum ex causa archarum, altera quinti ex alia quacunque causa cuiuslibet homini permittantur, nec vna alteri aduersatur aut derogat, nec est eadem, sed diuersa. Comparantur ergo inter se, ac si vna eademque lege amba complecterentur. Nec ꝑ̄ his obli. l. 28. Taur. hodie l. 12. tit. 6. hoc lib. 5. sic disponens: La ley del suero, que permite, que el que tuuiere hijo, descendiente legitimo, pueda hazer donacion hasta la quinta parte de sus bienes, y no mas: y la otra ley del suero que asimismo permite, que pueda mandar, teniendole hijos, o descendientes legitimos a tiempo de su muerte, la quinta parte de sus bienes, se entienda y platicue, que por virtud de la vna ley, y de la otra no pueda mandar el padre, ni la madre a ninguno de sus hijos, ni descendientes mas de vn quinto de sus bienes en vida ni en muerte. Hæc enim lex in primis diuersa est à nostra specie, quoniam non loquitur in terminis archarum, neque mentionem facit earundem legum fori, de quibus supra, sed vnus tantum earum illius nempe, quæ permittit in morte meliorare vnum ex filiis vel nepotibus in quinto. Altera vero est diuersa de nostra, quia loquitur de illa, quæ permittit in vita donare filio vel descendenti legitimo, quintum bonorum. Colligitur ergo manifestè ex hoc, illam legem fori, de qua in nostra questione agimus, quæ permittit sponso vel marito, dare in archas vique ad decimam partem bonorum suorum, in dispositione d. l. 28. Tauri minimè esse comprehensam, sed potius ab eadem videri exclusam, nempe vt quod virtute dictæ legis prime fori de archis loquentis, promissum sori datur fuerit nomine archarum, dum tamen iuxta eius præceptum & formam decimam partem bonorum, eas promittentis aut dantis non excedat, non sit computandum in prædicto quinto, sed ex corpore hæreditatis deducendum. Præterea & secundò prædict. l. 28. Taur. loquitur in eo, qui tempore donationis habebat filium vel alium descendente legitimum, cui fecit prædictam donationem, illi enim fieri poterat intra quintum: cæterum prouideri lex illa atque sanxit, ne ex pluribus donationibus gratuitis, cæteri filij debitum suis legitimis defraudentur; nempe, ne virtute huius leg. fori, permittentis fieri in vita huiusmodi donationem filio vel alij descendenti legitimo, & aliter leg. eiusdem fori, quæ in morte idem permittit, legari aut donari possit ultra vnum quintum: at verò nos agimus in eo homine, qui tempore promissionis archarum nullum habebat filium descendente aut ascendente legitimum: sed potius volebat filios suscipere, & vt eos licite haberet, voluit matrimonium in facie Ecclesiæ contrahere, illudque contraxit conuentione archarum inita in fauorem sponse in præiudicium suæ virginitatis aut nobilitatis & dotis remunerationem, vt matrimonium secum contraheret ad liberos procreandos, & ad cætera bona matrimonij. Diuersus igitur casus est hic à casu d. l. 28. Taur. vnde nimirum si diuerso iure censetur. Tertio considero diuersitatem inter eos, quod dist. lex 18. loquitur in duabus aut pluribus donationibus liberalibus & pure gratuitis descendenti factis: nos vero agimus in vna donatione remuneratoriæ ac bene necessaria, si non præcisa, facta tempore quo donans liberos non habebat & altera gratuita illa igitur merito vt de corpore hæreditario deducatur, hæc autem de quinto. Denique & quarto dist. lex 18.

Taur. generalis est & generaliter loquitur: ad casum igitur præcedentem specialem promissionis archarum trahit non debet, nec illam corrigi, iuxta gloss. in l. 3. c. de silent. lib. 1. in verb. Decurionibus, communiter vbi que celebrata & approbata, vt in aliis pluribus locis docuimus.

Vltimò ꝑ̄ huic primo membro nostræ distinctionis non obstat l. vnquam, c. de renouand. donation. & l. 8. tit. 4. part. 5. vbi, quod si quis, cum filios non haberet, donauerit extraneo etiam liberato omnia bona sua vel partem aliquam, & postea ei filij nascantur, donatio in totum reuocatur ipso iure, de quo lare agimus in nostro tract. de iuramento confirmat. 1. part. cap. 9. per totum: vbi n. 17. & 18. quod hodie in nostris Regnis Hispania reuocabitur, non quidem in totum, sed pro quatuor partibus, remanente quinta parte donatario etiam extraneo: Ergo ita videbatur dicendum in nostro proposito, vt archæ datur seu promissæ ante liberos susceptos, natiuitate eorum reuocentur ad quatuor partes ex quinque bonorum parentis, quæ sunt legitima filiorum, iuxta leges huius Regni, & pro quinta tantum valide remaneant, & sic quod in quintum imputentur, non vero de corpore hæreditario deducantur contra prædict. primum membrum & casum nostræ distinctionis.

Respondemus namque, ꝑ̄ obiectionem præmissam procedere in pura & mera donatione gratuito & liberaliter facta: secus in huiusmodi remuneratoriæ, vt patet ex supra dictis & deducitur lare, ac probat plures, citans Tiraquell. in dist. l. si vnquam, verb. donatione largitus, num. 12. cum sequent. nos verò agimus in datione archarum, quæ non omnino gratuita est, sed respectiua & prope onerosa, quandoquidem in præmium virginitatis & remunerationis dotis fit & ob causam matrimonij contracti vel contrahendi. Lex igitur generalis, veluti dist. l. si vnquam, cum similibus (vt dicebamus) in propriis donationibus loquens, trahenda non est ad casum specialem archarum l. si vnquam, verb. donatione largitus, cum materia, ff. de donat. & probat bene Tiraquell. vbi supra, num. 11. & cum his finitæ hic primus casus nostræ distinctionis. Aut ꝑ̄ verò promittens vel dans archas (& nunc intrat secundus casus distinctionis) eo tempore hæredes necessarios puta descendentes legitimos ex primo matrimonio, aut ascendentes huiusmodi habebat, quibus fiat præiudicium per promissionem vel dationem archarum, si ultra eas posset etiam maritus idemque pater disponere de quinto vel tertio, & hoc casu archæ prædictæ computandæ erunt in quintum vel tertium respectiue, vt remaneat integra & non diminuta aut defraudata legitima in aliquo descendenti vel ascendenti prædictis: quia etsi dicta promissio aut datio archarum, non sit propria donatio, sed impropria, vt pote remuneratoriæ & ob causam vt præ diximus, nihilominus tamen non omnino procedit ex causa onerosa, præcisa & necessaria, sed potius voluntaria: & quicquid sit, denique in hac specie promittens vel dans archas non est liber, cum habeat hæredes necessarios, quibus præiudicare minimè potest, iuxta leges huius Regni ultra quintum & tertium respectiue: & constat de verò & actuali præiudicio, si ultra archas vellet quoque de quinto vel

12 14 quæst. 210

tertio in praeiudicium suorum descendendum vel ascendendum respectu disponere, & propterea donatio etiam remuneratoria (nisi contineret debitum, pro quo donans in iudicio posset conveniri) in quinto computatur, vt praediximus: sed arthae in proposito non sunt huiusmodi. Ergo, &c. Sed & pro hac opinione adduco textum expressum & incontestabilem, a nemine prius, quod viderim, in hoc expensum, in hac editi, in princip. praecipue in versio. ita tamen, C. de secundis nupt. vbi dicitur,

25 f. quod coniux transiens ad secunda vota, non potest illo titulo plus relinquere in vltima voluntate, nec dotis aut antenuptialis donationis nomine inter vivos conferre, quam vni ex filiis, cui minus reliquerit, & quod vltra reliquerit, ipso iure rescatur & inter liberos aequaliter diuiditur; ita tamen, vt quarta pars, quae eisdem liberis debetur ex legibus (hoc est, legitima) nullo modo minuat, nisi ex causis, quae de inofficioso excludunt querelam; sed per leges huius Regni omnia bona parentum sunt legitima filiorum, excepto quinto, de quo pater libere disponere potest etiam inter extraneos, & de tertio in fauorem filiorum: & omnia bona filiorum, deficientibus descendebus legitimis, sunt legitima parentum, excepto tertio. Ergo arthae in praedicta specie, quae iuxta legem Partitae in Hispania successerunt in locum donationis ante nuptias siue propter nuptias, vt praediximus, de qua loquitur dict. hac editi, in quinto bonorum parentis habentis liberos ex primo matrimonio, quibus debetur legitimam, impu- tandae necessario sunt, ne in legitima eorum praeiudicium fiat, ex dicta l. hac editi, quae protectio in hoc ponit gladium ad radicem. Quod etiam eadem ratione dicendum est in tertio respectu parentum: cum ipsis ita debeatur legitima sicut descendebus legitimis vt in l. scripto, ff. de lib. & in l. nam est parentibus, ff. de inoff. testam. cum similib. Et haec legitima parentum ad duas tertias partes bonorum filiorum praecise redacta est, per l. 6. Taur. hodie l. 1. tit. 8. lib. 5. Non. Collect. Reg. & in terminis ex supra dictis (excepta dict. l. hac editi) hanc distinctionem probant & tenent in vtroque membro D. Spin. vbi supra, num. 94. cum sequentibus. & Angul. etiam vbi supra, n. 17. vbi n. 18. ampliat, vt quo casu iuxta supra dicta arthae sunt a filio vel extraneo computandae in quintum sibi relictum: eodem casu erunt etiam ab ipsa vxore: & praefatam distinctionem & resolutionem censio esse verissimam, & tenendam in iudicando & consulendo, quicquid contrarium tenent Azeued. vbi supra, & in l. 2. n. 30. tit. 2. hoc lib. 5. eamque sequuti fuimus in praxi duo iuriconsulti in arbitros electi a parentibus in casu contingenti, quo promittens arthas secundae vxori habebat filios legitimos ex prima praefata iudicauimus enim, arthas praedictas de quinto legato ab eodem marito vni filio secundi matrimonij, deducendas esse, non vero ex corpore hereditatis in praeiudicium filiorum legitimorum praecedentis matrimonij. Quod etiam comprobatur ex nostra opinione in similibus terminis nempe in sponso vel marito habente filios ex alio praecedenti matrimonio, donante sponse praesenti iocalia & vestitus vltra octauam partem dotis in praeiudicium filiorum prioris matrimonij: tenuimus enim hanc donationem vestituum & iocalium in praeiudicium quatuor partium legitimae filiorum, non sicut iuramento, vt deduximus in nostro r. all. de iuram. confor. l. p. c. 14. n. 2. & 15. Ergo idem eadem ratione in arthas dicendum est, licet

ibi de eis non firmis loquuti: aliud in aduerteret existimante Azeued. vbi supra, d. n. 30. Rursus iuxta eiusdem distinctionis primum membrum iudicatum accepimus in Regali cancellaria Pinciana, in homine libero, qui non habebat haeredes necessarios: promiserat enim arthas sine sponse, & fuit iustum, vt deducerentur de corpore hereditatis, non vero de quinto.

Vltimo, f. antequam ab hac materia artharum 14 me expediam, illud addam: quod post nostra priora commentaria in hunc lib. 5. Non. Collect. Reg. in locum prodierunt alia concilia nostri in eundem lib. D. Azeued. qui super l. 3. huius tit. 2. n. 2. agens de illa quaest. quam nos illic quaest. 18. examinauimus, tenet indistincte cum Roder. Suarez & sequacibus contra Tellum Fernandez, & nos ibidem, mulierem non solum quae ad secundas nuptias transiit, sed nec etiam, quae ad eas non peruenit, posse aliquem filiorum meliorare in arthas, & a fortiori generalem meliorationem tertij & quinti arthas minimè comprehendere, sed caetera tantum eius bona, his exceptis: quod iterum latius prosequitur in additione, quae est in fin. grad. sui libri, nos saepe citans in contrarium: cuius fundamenta sunt.

Primum, quod nostra haec l. 3. casum magis difficilem & dubium decidat, nempe, quoties mulier nullos filios reliquit: Ergo quando eos habet, absque dubio non potest de arthas disponere, sed filijs aequaliter referantur: melioratio igitur fieri tunc temporis non potest, & sic lex nostra expressa est pro opinione Roderic. Suarez & sequacium.

Secundum argumentum a contrario sensu nostrae legis, dum loquitur permissiue, quando non extant filij, ergo eis extantibus, fieri non potest melioratio in arthas.

Tertium, qui si aliud diceremus, lex nostra elucida esset.

Quartum, quia nostra opinio, dum probauimus generalem meliorationem arthas comprehendere, videtur contra nostram legem tertiam.

Quintum, quia si mater, quae transiit ad secundas nuptias, meliorare non potest aliquem filiorum in arthas, vt nos fatemur: Ergo nec etiam si ad eas non transierit, vt ipse latius nititur considerare.

Sextum & denique, quia diluere nititur certo modo considerationem l. 52. Taur. pro nostra opinione a nobis factam.

His tamen non obstantibus, imò eis visis, veterior redditur protectio atque efficacior nostra & reliquorum sententia affirmatiua in matre, quae ad secundas nuptias non transiit, ex fundamentis supra, a nobis adductis: quae protectio solidissima sunt; contraria vero minimè, nec vrgentia, sed potius inefficacia.

Non enim obstat primum, quia fatemur legem nostram decidere casum magis dubium: at tamen id facit respectu excludendi maritum: nempe, Quae si la mger no tuuere hijos del matrimonio ex que interuenire promission de arras, sino de fusiere e expressemente de las dichas arras que las aya el heredero, o herederos della, y no el marido, ora la mger aya hecho testamento, o no: quod secus antea erat, vt patet ex traditis per Palat. Rub. in repec. rubr. de don. in. vir. & ex s. 27. n. 1. At vero nos hic de hoc non agimus, sed in posse mulier quae ad secundas nuptias non transiit, meliorare aliquem ex filiis in arthas: quem casum nullo modo l. nostra decidit expressè, nec tacite voluit decidere, nec eius mètus fuit, vt de hoc loqueretur,

loqueretur, aut aliquid fecisset: & sic immerito atque sine pondere affirmari esse expellam contra nos, & pro opinione Roderic. Suarez.

Ad secundum respondemus eodem modo, videlicet quod praestatus auctor non perpendit veteram mentem nostrae legis, quae loquitur respectu mariti excludendi a petitione artharum, quando non extant filij illius mariti: non vero respectu facultatis meliorandi, cum his deficientibus cessat materia meliorandi: melioratum enim dicitur & cadit inter filios.

Ad tertium respondemus, ipsum iam cessare ex supra dictis, quia etiam si aliud dicamus, proxi dici debet, non est illa nostra l. multum enim proficit respectu mariti excludendi.

Ad quartum dicimus, quod nullo modo opinio nostra est contra hanc l. tertiam, cum, vt praediximus, ipsa non agat villo pacto de melioratione tacite nec expressè.

25 Quintum est parui, seu verius nullius momenti: quia mulier f. secundo nubens, non solum in arthas, sed etiam in omnibus bonis, quae quomodolibet habuit ex bonis prioris mariti, etiam successione filij, tantum habet vsum fructuum, proprietates vero applicatur statim ipsis filiis, l. f. amine, C. de secund. nupt. non tamen potest alienare, auct. ex rescriptis, C. eod. tit. nec in eis meliorationem facere vni ex filiis d. matrimonij: talia namque bona omnibus filiis illius matrimonij aequaliter deferuntur, vt in auct. lucrum, C. de secund. nupt. vbi Bald. not. quod vbi lex disponit, homo dis- ponere non potest, idem est in marito ex l. 4. tit. 1. hoc lib. 5. quae est l. 3. Taur. vbi hoc notat, & late probat Anton. Gomez, mon. 3. & Molin. lib. 2. de Hispan. primog. cap. 10. num. 59. & Angul. hic gloss. 1. non. 11. At vero si mulier non transeat ad secunda vota, verè est domina artharum, quae sibi in praemium virginitatis, vel nobilitatis a marito promissa & datae fuerunt: vnde etiam si liberos habeat, tanquam de bonis propriis poterit de eis disponere, sique in eis meliorare aliquem filiorum. Quintum & eadem ratione generalis renunciatio eas comprehendit; quia arthae sunt bona propria mulieris, tam in vltu fructu, quam in proprietate, dum non transiit ad secunda vota: si vero ad ea transierit, teneat referuare eas quoad proprietatem filijs prioris matrimonij, & solum sibi remanet vltu fructus liber: merito igitur quod in hac specie, non possit meliorare in arthas aliquem filiorum prioris matrimonij, cum tunc iure inter eos sint aequaliter diuidendae: at vero quando non transiit ad secundas nuptias, quae domina est proprietatis & vltu fructus simul, id tunc facere potest.

Sextum & vltimum non obest, quoniam cum l. 52. Taur. electionem dederit viduae eligendi arthas, aut iocalia, eiusdem qualitatis vtraque facere visa fuit, cum equiparatio generalis sit: praemaxime cum nulla lege canteatur contrarium in arthas, saltem quae vigorem legis habeat: nec quod d. l. 52. Taur. dum de iocalibus loquitur, disponit, quod sint mulieris, de arthas vero minimè: quia si de iocalibus id expressit, fuit, quia lex illa ad hoc principaliter decidendum venit, vt constat ex toto eius tenore: non vero de arthas, cuius sint; id namque decifum extat alijs legibus, nempe esse mulieris, sed agit lex illa praecipue tantum respectu electionis arthae constitutae. Cum ergo nulla sit lex vigen, quae declaret, arthas esse filio-

rum quoad proprietatem, muliere ad secundas nuptias non transeunte, nihil est quod ex d. l. 52. Taur. colligi possit contra nos, sed potius pro nobis, vt praediximus.

Destructis igitur fundamentis aedificij, & sic opinionis contrariae, conruit & ipsum aedificium super impositum, vt in c. Paulus, r. quaest. 1. & in l. egi, ff. de excep. rei iud. & in l. orio, ff. quod vbi aut clam, qua ratione in simili vitur Aym. Crauer. consil. 91. nobilis Ioannes, in fin. & alibi, proxi cum referret & sequitur Bec. consil. 3. num. 25. Sed neque auctoritas Palatij Rubei, d. 4. 27. num. 1. in contrarium allegata nobis nocet, quia non tenet contrarium, saltem expressè: licet enim dicat quod si filij foperint, mulier non possit disponere nisi de quarta artharum, quam potest distribuere pro anima sua: aliz vero partes remanent filijs, vt in lib. 1. tit. 2. de las arras, lib. 3. Fori, per hoc tamen non tollitur facultas alijs legibus etiam Fori & Tauri concessa meliorandi vnum ex filiis in tertio & quinto bonorum suorum, quod si hoc cessaret, denique lex illa Fori vel est intelligenda in muliere transeunte ad secundas nuptias; vel cum legis vigorem non habeat, non est seruanda, vltu non probato, vt respondemus, vbi supra. Rodericus praeterea Suarez, qui contrarie sententia primarius & principalis auctor citatur in hac specie nostrae sententiae, quando mulier non transiit ad secundas nuptias, aubius est; vt patet ex ipso, in versio. circa hoc, ibi. Et per ista hac pars videtur mihi sustentabilior, tamen non assero determinate. Denique Angul. minus recte ab eodem auctore citatur pro sua opinione, cum nostram & Tellii expressè tenet.

SVM MARI VM.

1. Lex 52. Tauri, hodie l. 4. tit. 2. lib. 5. Non. Collect. Reg. an habeat locum quando osculum vel copula praesent donationem iocalium? & numeris sequentibus, num. 2. pars affirmatiua probatur.
2. Sponsa ex communi usu loquendi in his regnis semper dicitur ante relationem, postea vero dicitur vxor.
3. Argumentum a contrario sensu sumi non debet in correctionem iuris communi.
4. D. l. 52. intellectus.
5. Lex pars sequens dubia, declaratio per partem claram eiusdem l. praecedentem.
6. Osculum aut copula inuentionibus ante contracta sponsalia, licet postea ipsa celebrentur, nihil ex sponsalibus largiuntur vxori, nisi ex virtute priorum actuum venereorum.
7. Sponsus si miserit mundo; mulieres sponsa absentis, & ipse prius accessit quam nuncius, eamque osculatus fuerit, vel carnaliter cognouit, deinde accesserit nuncius & sponsa dona tradiderit, nihilominus locum habet distinctio d. l. 52. Tauri.
8. Distinctio d. l. 52. non procedit in donatis sponse ab sponsa.

QVÆSTIO VI.

In l. 3. Tauri, hodie l. 1. tit. 4. lib. 5. Non. Collect. Reg.

Testamentum in scriptis, quod non potest valere ut testamentum in scriptis ex defectu solemnitatis, an possit valere ut nuncupatum, si adiat eius solemnitas?

Quero, hæc l. Tauri, hodie l. 1. tit. 4. lib. 5. Non. Collect. Reg. ponit formam necessariam iure Regio ad valorem testamentorum in scriptis, & circa finem addit clausulam testantem, dicens: Losquales dichos testamentos y codicilos, sino tuviere[n] la dicha solemnidad de testigos, mandamos que no haya sea ni prueva en juicio, ni fuerza del: an t[estamentum] in scriptis in quo solemnitas huius litterarum non instruitur, habet tamen requisitam ad testamentum nuncupatum, valeat ut nuncupatum? Hæc profecto questio satis controversa inter Doctores nostros est, difficilis atque practicabilis: nostra tamen lex in verbis præcatis videtur probare, quod in dubio, quando non constat, quod testator voluit se fringere ad testandum in scriptis, vel nuncupative, videatur se restrinxisse ad formam testandi in scriptis, atque ideo non valebit ut nuncupatum. Quinimo & secundo idem videtur probare l. 1. ibi, La otra manera es que dizga en Latin, testamentum in scriptis, que quere tanto de[clar]o como manda que se haze por escrito, en o de otra hu[mana] vida, in d. l. 3. tit. 1. part. 6. quasi velit d. l. 1. quod qui vitior forma testamenti in scriptis, eo ipso probatur velle testari in scriptis & non alio modo: & hæc videtur esse intentio communis Doctorum etiam iure communi, in l. hæc consulti[ssima], per nuncupationem, C. de testam. ut inquit idem sequitur Greg. Lopez in d. l. 3. gloss. magna, ibi, mihi vero magis placet. Cuius opinioni quinque fundamenta congerit Burg. de Paz. in l. 3. Tauri, num. 1369. quamvis eam non probet.

Nihilò tamen scius in specie nostra vera & communis opinio est in contrarium, imò quod in re dubia valeat testamentum ut nuncupatum, licet in scriptis testator destinasset testari, quia non videtur se restrinxisse ad unam formam testamenti argumentum, l. 3. ff. de milit. testamento, & hoc voluisse in dubio testatorem est præsumendum, ne actus subreptatur: quod velle nemo inquam præsumitur, ut in d. l. 3. & in l. Scantula, ff. ad Trebell. cum aliis quæ congerit Alciat. reg. 3. præsumpt. 34. Albet. Brunn. de reb. dub. num. 56. Dec. in cap. quoniam Abb. num. 5. vers. 2. limitatur, de offic. deleg. & in cap. cum super, num. 12. vers. extra ipsos casus, eod. tit. & hæc est victor & communis sententia, ut plures allegans eam sequuntur testatur Mench. de successorem §. 11. vers. quod si talis, & eam probat tam iure communi quam Regio, ibi, a num. 3. cum segg. & iterum §. 14. num. 112. & 113. Eandem sequitur probabiliter, atque commune esse Doctorum placitum dicit Burg. de Paz. ubi sup. n. 370. cum segg. & Grass. de success. §. 1. testamentum, q. 10. num. 1. sequitur etiam Loudou. Gozadin. conf. 3. n. 4. 11. 16. 27. & Marth. de Afflic. dicens, ita fuisse obtentum in Neapoli. Consilio, decis. 143. col. ult. num. 3. & prius decis. 69. num. 3. & plurimos referens cum communi Martens. in presenti gloss. 10. num. 3. Idem refert plures auctores huius opinio citans Francisc. Mantie. de consuet. vltim. volunt.

lib. 1. tit. 7. num. 2. & Iulius Clarus lib. 3. recept. sentent. §. testamentum quasi. 4. vers. sed quere, quamvis ibi non recte carpat Gozadinum: loquitur enim in terminis Bart. in l. vltima, in fine. ff. de iur. codicil. dum tenet, quod quando non constat, quod testator voluerit testari in scriptis, licet caperit testari in scriptis, valet eius testamentum, ut nuncupatum, quia sumenda est semper illa interpretatio per quam actus valeat, nisi voluntas testatoris deficiat; & subdit ita sentire omnes fere Doctores in hac materia loquentes: & revera hæc secunda opinio est communis, ut patet ex prædict. Doctoribus, & eam sequitur & communem dicit plures citans, & ab ea non esse discedendum, Simon de Practis de interpretat. vltim. volunt. lib. 2. dubitat. 2. solutio 2. num. 15. cum segg. pag. 191. cum sequent. Non enim sufficit testatorem velle testari in scriptis, ad hoc ut deficiat forma testamenti in scriptis, non valeat eius testamentum ut nuncupatum, si adit solemnitas sufficiens ad testamentum nuncupatum, nisi constet testatorem se restrinxisse ad testandum in scriptis, ut infra dicemus. Cum igitur de hoc non constiterit, in dubio, licet voluerit testari in scriptis, si ad hoc non se restrinxit, valebit eius testamentum saltem per iurisinterpretationem ut nuncupatum, si eius voluntas adit, ut actus valeat potius quam perat: & hoc est quod habet hæc secunda principalis opinio & sententia. Quæ etiam comprobatur: quoniam si absurdum non est, quod in eadem scriptura servetur forma testamenti in scriptis & nuncupativi, adeo ut si una species non valeat, possit altera sustineri, quia hæc non sunt forme repugnantes, ut senserunt Iacob. de Raven. Cyn. Alber. de Rolat. & alij, quos refert Mantie. ubi sup. & sequitur alios referens Gregor. Lopez in d. l. 3. gloss. magna, in princip. vsque ad vers. sed quid in dubio, hoc intelligens quando testator non se arctavit, ut velle testamentum suum valere ut in scriptis, & Burg. de Paz. ubi sup. n. 1372. Vnde si testator adhiberet solemnitatem sufficientem tam ad testamentum in scriptis, quam nuncupatum, valet testamentum in utraque forma: videbiturque tercia eademque mixta species testamenti: neque altera testamenti forma alteram consumit, sed pariter coeunt: Et hæc magis communis opinio secundum Menchac. d. §. 11. num. 11. in princip. & Grass. ubi sup. n. 3. Quo sit secundum ipsum, ibi num. 49. quod si ex diverso solemnitates adhibeat, neque ad testamentum in scriptis per se, nec ad nuncupatum per se sufficiens, secundum omnes indubitanter testamentum etiam ut nuncupatum non valebit.

Non obstat huic secundæ sententiæ principali lex nostra Regia in verbis supra relatis pro prima opinione. Nam t[estator] ut recte intellexit Menchac. ubi supra. d. n. 15. in vers. sic me mouet, eius sensus est, ut testamentum nuncupatum si non haberit suam solemnitatem, non possit valere ut nuncupatum, neque ut in scriptis, neque ut codicillos. Rursus, testamentum in scriptis carens debita solemnitate, eiusdem iuris erit. Primo, eum neutrum horum testamentorum habuerit suam formam & solemnitatem peculiariter, neque etiam formam aut solemnitatem alterius testamenti: vel secundo si eam habuit, interfuit tamen clausula annullatiua. Lex t[estator] præterea prima partitè supra citata pro prima opinione, si tantum abest, ut eam non probet, sed ut nostram secundam confirmet, dum clare innuit, non sufficere testatorem velle testari in scriptis, ut per tale dictum debeat valere huiusmodi

huiusmodi testamentum ut nuncupatum, si adit eius solemnitas requisita, nisi præterea adiecerit, E non de otra guisa, id est, & nolo aliter testari, vel, ut in alia forma hæc mea dispositio valeat, quam in scriptis: & sic vltra verba dispositiva adiecerit clausulam annullatiuam: per t[estator] quam similiter in legibus, & denique in aliis omnibus dispositionibus inducitur forma præcisa: non sic per verba tantum dispositiva, ut ex receptissimis sententiis, inquit Menchac. ubi supra. num. 4. se resoluisse, §. 4. n. 14. & in terminis allegat Greg. Lop. ita tenentem in l. 1. in gloss. de otra guisa, sic dicentem, id est, cum testator vult testari in scriptis, non ad probationem voluntatis, sed ad substantiam testamenti: quod scriptura sit de substantia, ut in l. contrarius, C. de fide instrum. Caretis fundamentis contrariis satisfacit Burg. de Paz. ubi supra. n. 1372. cum segg. qui n. 1379. alio modo responder ad l. partitè. Et ut ego conicio, non quidem inibi probatur, testatorem forma testamenti in scriptis videntem, eo ipso in scriptis testari voluisse, & non alias, nec id verba illius insinuant, dum dicitur: la otra manera, es que dizen en Latin, testamentum in scriptis, que quere tanto de[clar]o, como manda que se haze por escrito, en otra guisa: sed tantum docere nititur, quod sit testamentum in scriptis, quando testator in scriptis testari voluerit, non vero si sine scriptura testatur: sique ibi non agitur, an si quis in scriptis testatur, testamentum ut nuncupatum esse possit, nec ne: sed hoc tantum intenditur, nempe testamentum in scriptis esse, cum testamentum in scriptis sit, & non sine scriptura. Eadem namque lex etiam sancit, & nuncupatum testamentum in scriptura, & sic in scriptis confici posse, ut patet ibi: La otra es que se haze en Latin, testamentum nuncupatum, que quere tanto de[clar]o, como manda que se haze paladinamente ante fere testigos, an que demuestre a que lo haze por palabra, o por escrito a qual establece por su verdadero.

Nunc t[estator] autem nostra hæc secunda sententia vera, communis & secunda, temperanda videtur, ut non procedat, quando ex ordine testandi constaret testatorem voluisse testari in scriptis, quia in istis accelestis testes subscribere, & sigillare testamentum: tunc enim si omnes non subscripserint, aut signacula impressissent, licet intercessisset idonea solemnitas ad testamentum nuncupatum, adhuc id testamentum non valeret: tanquam in scriptis, quia defuit eius formæ nec tanquam nuncupatum, quia defuit voluntas testatoris: Coniici enim tunc potest, in scriptis tantum voluisse tunc testari: si cui si non iusserit servari solemnitates, quæ sunt propriæ eius testamenti, quod dicitur in scriptis, quia tunc magis creditur testator voluisse testari nuncupative, vel valeat ipsius testamentum, l. quæritur, cum similib. ff. de reb. dub. ita fertur tenuisse Ioan. de Blonisco Doctorem antiquum (quem omnes ad hoc referunt) in d. l. hæc consulti[ssima], §. per nuncupationem, C. de testam. Quam opinionem amplecti videtur Iul. Clar. ubi supra. & est communis sententia Doctorum, ubi refert Menchac. ubi supra. n. 12. addens, quod secundum eam facilius hoc obtinebit, quando aperte constaret assertionem testatoris facta ex ipso tempore testamenti, velle scilicet se testari in scriptis, etiam si minime protestatus esset, quod nullo alio modo volebat suam dispositionem valere: quia forte in mentem suam id non venit, nec de testamento nuncupativo, vel alia, dispositione cogitavit, sed tantum de testamento in scriptis: quod & tenuit Greg. Lop. in d.

l. 2. gloss. magna, vers. sic, sed quid in dubio, & voluit Iulius Clarus, ubi supra. dicens ita sentire fere omnes Doctores: & hanc partem probavit consulens Marant. consil. 112. num. 5. cum sequent. & consil. 140. n. 17.

His t[estator] tamen non obstantibus, verior est sententia contraria in hac eadem specie, nempe quod in præd. duobus vltimis casibus, cum ex ordine testandi, vel ex assertionem facta ipso testandi tempore colligitur voluntas testatoris, quod in scriptis voluerit testari: adhuc tamen si solemnitas non sufficit ad testamentum in scriptis, sed tantum ad testamentum nuncupatum, id testamentum valeat tanquam nuncupatum, ut in specie tenet & inquit communiter tenet Loudou. Gozad. ubi supra. & cum referens probat quam plurimos fundamentis Menchac. ubi supra. d. num. 11. vers. verum bis non obstantibus, & num. 13. cum segg. ubi num. 16. quod hæc pars non sibi minus recepta videtur, quam contraria, & quod vix potest pia & testamento fauens in omni vlu forensi sequenda est: quam etiam sequitur, & dicit communem esse Gozad. ubi supra. contra Greg. Lop. ubi supra. Tell. Fernand. in l. 3. Tauri. in §. p. n. 8. 11. & segg. dicens se credere verum, quod nisi verbis ostendatur velle prædictè testari in scriptis, semper valebit, ut nuncupatum testamentum huiusmodi. Eandem sequitur, & probabiliter eodem loquens in primo casu supra dicto Burg. de Paz. ubi supra. n. 1376. & n. 1381. cum segg. & in utroque communem dicit & eam sequitur adversus primam: quam etiam communem esse fertur Grass. ubi supra. n. 7. & Simon de Pract. ubi supra. præcipue n. 19. cum segg. Quam etiam in effectu sequitur & testatur communem DD. scholam ita concludere Mantie. ubi supra. n. 6. Nempe (quod idem est) cum testator nec se restrinxit ad testamentum in scriptis, nec expressit quod valeret omni meliori modo quo possit, sed tamen explicite voluntatem suam testibus aperuit, & ratio est in promptu secundum ipsum, quia non creditur testator se voluisse restringere ad unam tantum speciem testandi, & eligere viam per quam suum iudicium impugnetur, ut in d. l. 3. ff. de milit. testam. & quia actus sic debet intelligi, ut potius valeat quam pereat, d. liquores, cum similib. Et in his terminis hanc appellat veram & communem sententiam plures auctores eius citans Grass. ubi supra. n. 6. & facium eradita supra. in 2. opin. principali. Et ita tenet, & cum hac opinione resideo. Notanda sunt igitur summopere supradicta in praxi, quia DD. in hoc articulo maxime verij & cõsantij sunt, adeo ut vix comprehendi possit, quid ipsi sentiant.

Ex t[estator] quibus dubia, imò non vera videtur sententia Marth. de Afflic. decis. 143. quia censuit ex hoc testamentum, in scriptis tantum testari voluisse, non autem nuncupative, quia eius voluntatem testibus non esse notam voluit, ubi citat ad hoc Paul. Castren. & Cyn. Etenim est testator testibus suis voluntatem notam esse noluerit, si saltem eam implice ite illis eam detexerit, prædictorum sententia non obtinebit, sed ut nuncupatum testamentum hoc in casu valere potest, ut videtur Burg. de Paz. id bene probant, ubi supra. n. 1381.

Deducitur t[estator] etiam ex superioribus, veram non esse opinionem D. Castell. in d. l. 3. Tauri. in glo. no ha-ga see in 3. opposit. dum existimavit testamentum in scriptis indistinctè ut nuncupatum firmum esse non posse, eam testes in testamento contenta ignorauerint, nec probatur in l. si non specialis, C. de testam. ab eo allegata, & ita merito contra ipsum in hoc

hoc tenet D. Burg. de Paz, *vbi sup.* n. 1382. Similiter *¶* inferitur, non quidem ob id testatorem in scriptis tantum testari voluisse, non autem nuncupative, quod tabellio ad faciendum testamentum iussu eiusdem testantis fuerit evocatus, cum etiam tabellio ad testamentum nuncupativum rogari possit, neque ex hoc solum tenendum testamentum in scriptis sit, *vt in l. 2. ff. quema dmod. test. apert.* & notatur in *d. 5. per nuncupationem.* & in *l. fin. C. de fideicom.* & alibi sepissime. Ita in terminis tenet Alex. *consil.* 103. *lib. 7. col. pen. num. 3.* cuius opinio proculdubio vera est, vt ex predictis constat secund. Burg. de Paz, *vbi sup.* num. 1383.

13 Denique *¶* illud consequitur, supradicta procedere, etiam si testator in codicillis postea confectis dicat se in scriptis testatum fuisse, per text. in *l. heredes palam. §. si quid post. ff. de testam.* & *l. militis codicillis. §. veteranus ff. de testam. milit. C. in lex parte. ff. de adiurand. leg. ita consultit. Paul. Cast. *consil.* 93. *col. fin. num. 5. lib. 1.* quem sequitur Burg. de Paz, *vbi sup.* n. 1384. Superest igitur in omnibus supradictis, vera & communis resolutio, an in praxi tenenda adversus alios Doctores. Primo, quod *¶* in dubio, quando non constat, quod testator expressè voluerit se restringere ad testandum in scriptis, etiam si ex ipso ordine testandi appareret, quod voluerit testari in scriptis, vt in exemplis supra positus, si integra testamenti in scriptis solemnitas non intervenit, ad ius tamè ea, quae sufficit & requiritur ad testamentum nuncupativum, quia voluntatem suam explicitè, vel saltem implicitè testibus requisitis aperuit, valebit huiusmodi testamentum, vt nuncupativum: & hæc sit prima conclusio.*

15 Secunda *¶* conclusio, quando testator expressè restrictit se ad testandum in scriptis, hoc est, & non aliter, nec alia forma, si deficiat aliqua pars eius necessaria, corripit testamentum: adeo vt nec valeat etiam vt nuncupativum, quamvis ad ius eius forma, ex defectu voluntatis testatoris, hoc enim casu convenit ratio illa, quod potui nolui, & quod volui adimplere nequiqui, & colligitur velle nugari cum sit adus contrarius voluntati. Quae conclusio colligitur ex omnibus supra adductis, & Doctoribus ibi citatis: imò eam omnes indiscriminatim prohibentur secundum Tellum Fernandez, in *l. 3. Taur. in 5. part. n. 5. & 6.* & probatur in *l. hac consultiissima. in princ. & in fine. ibi, non subscriptum autem, &c.* & procedit iste casus sine scrupulo dubitationis: quia *¶* contra testatoris voluntatem non debet sustineri testamentum, vt alio modo valeat quam ipse voluerit, vt in *l. verbis civilibus. & ibi not. Paul. Castren. num. 3.* Alex. etiam in *tertio metab. & tal. n. 6. ff. de vulg. & pupill. subst.* Et in terminis ita affirmat Mantie. *vbi sup.* n. 3. Et est magis communiter recepta hæc resolutio, secund. Mantien. *in present. d. gl. 10. n. 3.* vbi plures in id citat, & ante eum Burg. de Paz, *vbi sup.* n. 1371. & nouissime Craffus, *vbi sup.* & Simon de Præcis, *vbi sup.* num. 18.

17 Tertia *¶* adest conclusio, quando testator expressit, vt testamentum valeat omni meliori modo, quo possit, tunc nulla velatur dubitatio, quin valeat testamentum tanquam nuncupativum, si ad ius eius forma & solemnitas requisita: quoniam testator expressit illud valere omni meliori modo: Ita tenet Roman. in *l. neque professio. n. 13. C. de testam. argum. J. vnic. C. de codicill. & Alex. *consil.* 176. num. 4. lib. 5. Matth. de Altit. *decis.* Neapolit. 144. prout eos in hoc refert & sequitur Mantie. *vbi sup.**

n. 4. & ante eum Greg. Lop. in *d. l. 2. tit. 1. part. 6. gloss. magna. in vers. & maxime ista procedentem. & iterum ad fin. d. gloss. sequitur plures citans, & ita consulens Burg. de Paz, *vbi sup.* n. 1483. & Simon de Præcis. *vbi sup.* n. 23. estque communis opinio, vt alios allegans eamque sequitur Mantie. Menchac. *vbi sup.* d. §. 11. n. 1. *vers. saluando & quare. & in vers. quod procedit.* Quod *¶* procedit secundum Alex. *consil.* 176. n. 4. *vol. 5.* etiam quando constat testatorem perpetuo se actasse precisè ad viam testandi in scriptis, quia adhuc ex dicta clausula testamentum valebit, vt nuncupativum. Sed hæc opinio Alexand. intelligenda est primo, non quod perpetuo voluerit testari, quod testamentum esset in scriptis, cum non possit propter defectum solemnitatis, sed quod voluntas à principio fuit testandi in scriptis præcisè: postea vero timentane testamentum eius subverteretur, apposuit clausulam codicillarem, vt haberet effectum vt nuncupativum, ita Tellus Fernandez in *d. l. 3. Taur. in 5. part. num. 1. ibi, vnde opinio Alex.* Secunda opinio Alex. præd. procedit sine controversia, vbi-
cunque tantum solemnitates requiritur testamenti interveniant, & aliqua deficiat, adest tamen clausula codicillaris, tunc enim valet vt testamentum nuncupativum, vt constat ex eodem Alex. *vbi sup.* num. 3. & alios quos in proposito refert & sequitur Tellus Fernandez, *vbi sup.* n. 9. in princ. quia est appositio dictas solemnitates, quae sunt testamenti in scriptis, ita demum voluit valere vt in scriptis, si modus quo disposuit, esset sufficiens testamentum in scriptis: sin autem non possit, voluit habere effectum eo modo quo de iure melius valere possit.*

Hanc *¶* tertiam conclusionem, ampliat Menchac. *vbi sup.* vt procedat etiam interpretatiue tantum ea clausula inter fuerit, quale est cum pater testatur inter liberos, secundum Alexand. quem refert post alios ab eo citatos, Caritas etiam personarum & ardor liciti amoris magnam præsumptionem inducit, vt testator voluerit valere suum testamentum omni meliori modo quo possit valere, vt eam Thom. Grammat. dicit Mantie. *vbi sup.* n. 5. & sequitur Craffus, etiam *vbi sup.* n. 5. Imò *¶* idem locum habet sit iuramentum appositum fuerit in testamento, quia habet vim & virtutem illius clausulae, vt valeat dispositio meliori modo, quo possit, vt in *l. cum pater. §. filium matrem. ff. de leg. 2.* de quo latè diximus in nostro tractatu de iuramento confirmat in *2. part. per totum.* & in terminis nostris ita tenet Rom. in *d. l. neque professio. n. 13.* Quem refert & sequitur Mantie. *vbi sup.* n. 4. ibi, *quod dicitur, nec non & bene probans Burg. de Paz, vbi sup.* n. 1386. cum segg. & quod iuramentum operetur clausulam codicillarem, idem Mantie. *lib. 1. de codicill. vlt. vol. sit. g. num. 12. cum segg.* & Simon de Præcis. *lib. 2. fol. 165. n. 36 & fol. 211. n. 4.*

Et *¶* vltima denique sit conclusio in ista materia, quod quando testator non se actavit expressè ad testandum in scriptis, neque explicitè declaravit voluntatem suam testibus, fed implicitè dicens, talem scripturam velle esse suum testamentum, licet coram testibus non exprimat nomina hæredum, nec legata, quae faci: si testamentum non sit perfectum in scriptis, valebit tanquam nuncupativum: sufficit enim testatorem implicitè per relationem ad certam scripturam hæredum nomina expressisse, iuxta *l. asse toto ff. de hered. instit. & doctrinam Bart. communiter approbatam in l. si ita scripsero. ff. de condit. & demonstrat. vt latè resolutum lib. 2. *pract. quæst.* g. 41. n. 4. & in terminis huius nostrae*

nostræ conclusionis, ita tenet Greg. Lop. in *d. l. 2. gloss. mag. ibi, aduertit tamen, quia *¶* sufficit ista expressio voluntatis etiam implicitè, &c.* & plures citans Mantie. *vbi sup.* n. 7. vbi quod hoc debet intelligi, vt procedat, quando indubie constat illam scripturam, quae productur, tam ipsam esse ad quam testator se retulit, vel quam ipse testator demonstravit: nam si hoc incertum sit, omnes vno ore concludunt, huiusmodi dispositionem nullius esse momenti secundum Bart. *vbi sup.* & alios quos ipse Mantie. citat, nec non & Burg. de Paz, *vbi sup.* n. 1380. & Craff. n. 8. in fine, & nos quoque, *vbi sup.*

24 & Simon de Præcis, *vbi sup.* Vnde *¶* Iulius Clarus testè consulit testatori, vt faciat per notarium à tergo ipsius schedam, vel scripturam clausè apponit tempus, & nomina testium, ne postea contingat dubitari de idoneitate scripturæ.

25 Hanc *¶* tamen quartam conclusionem veram esse intelligit Mantie. *vbi sup.* d. n. 7. *vers. sed aduertendum est, vt procedat, quando constat voluisse aliquid testari nuncupative, veluti si coram notario & testibus rogatus disposuit, prout continetur in schedula, quam deposuit apud Guardianum fratrum Minorum; quo casu nullum est indicium, quod voluerit in scriptis testari: sed quando voluit in scriptis condere suum testamentum. Id quod ex eo colligitur, quia illud scripsit manu propria, neque illud legit coram testibus, & quia testè rogari se subscripserunt, & sua signacula apposuerunt, nam si forma testandi in scriptis, quae cetera est, non fuit per omnia servata, non valebit etiam vt testamentum nuncupativum, vt videtur sententia Paul. de Cast. in *d. l. hac consultiissima. §. per nuncupationem in fin. C. de testam. & ibi Cora. n. 1. & Socin. Senior in l. si ita scripsero. n. 3. vers. quare succedit tertius casus. ff. de condit. & demonstrat. & quod latè hanc sententiam tuetur Ruff. *consil.* 193. n. 10. *vol. 2.* & hoc quando non fuit appositæ clausula prædicta, vt testamentum valeat omni meliori modo: Huius opinionis plura fundamenta refert Menchac. *vbi sup.* n. 16. cum segg. vbi quod sunt quam plures, qui eam tenent. Hæc *¶* tamen limitatio, vera mihi, nec tenenda videtur, est enim contra communem opinionem, quam supra tenuimus, atque probauimus, n. 9. in vers. nunc autem ibi, *Huius tamen non obstantibus.* Et licet quæ ibi diximus procedant vbi testator explicitè suam voluntatem declaravit ac speruit coram testibus, nominaque hæredum expressit, nihilominus idem eisdem rationibus dicendum venit, vbi implicitè id fecit, quandoquidem tunc valere possit testamentum, vt nuncupativum: iuxta doct. Bart. in *d. l. si ita scripsero.* communiter approbatam. Nec fundamenta contraria Francisci Mantie efficacis sunt, vt ex ipsis videri potest: quinimo contrarium, cum nostra & communis sententia probatur melius & vrgentius ex omnibus supradictis. Nec obstat quod citati à Mantie auctores teneant suam opinionem, quia vt vidimus contrarium volunt alij communiter DD. & ideo hoc est tenendum. Et in terminis id latè etiam probat, cum alius D. Burg. de Paz, *vbi sup.* n. 1378. & hanc dicit communem esse videri, plures citans Mench. *d. §. 11. num. 16. vbi num. 19.* quod eam saltem expeditam putat de iure Regio, quo solemnitas testamentorum ad probationem & certitudinem tantum desideratur, vnde æquipollerent potest impleri: & est etiam communis, vt fatetur cum sequitur Simon de Præcis. *vbi sup.* præcipue, num. 20. & vterior & magis communis, vt plures allegans testatur Craff. *vbi sup.* num. 8. qui**

in hoc distinguit, & rectè consideravit tres casus, vt ibi per eum.

Denique *¶* in calce huius quæstionis omittentur non duxi, quod Mantie. *vbi sup.* n. 8. refert & sequitur ex Paul. de Cast. *consil.* 93. n. 5. *vol. 1.* nempe quod si quis in codicillis dixerit, se fecisse testamentum in scriptis, huiusmodi confessio ex intervallo omissa non potest tunc tunc testamentum, quod à principio robur assumptum, tanquam nuncupativum: quod verissimum censo, & sequitur ac etiam probat Burg. de Paz, *vbi supra* num. 1384. diximus *sup.* hac quæst. num. 13.

SUMMARIUM.

- 1 Testator consulto incidens fila, quibus testamentum in scriptis erat clausum, an eo ipso videatur ipsum reuocare? & num. seq. sed n. 4. cum sequentibus, pars affirmatiua eligitur: & n. 10. ampliat, vt procedat etiam in dubio, quando non apparet à quo fila incisa sint: nisi testamentum sit ad priu. causas, num. 11.
- 2 L. 24 tit. 1. part. 6. litera referretur & intelligitur.
- 3 Abundans cautela non nocet.
- 4 Testator abscondens testium signa, non videtur testamentum reuocare.
- 5 Testator incidens linum, quo testamentum ligatum est, testamentum euerit, nisi coram legitimo numero testium aliud exprimeret, vt n. 5.
- 6 Idem est si chorda quibus pendens sigilla, scindatur.
- 7 Testator si linum vel signacula incidit vel absterit, respere eius voluntate mutata, testamentum non valet: secus si alia quacunque ex causa, prater mentem testatoris hoc conigerit: quod si sigillum post mortem testatoris inueniatur à testatore remotum, præsumitur ab ipso testatore sublatum, nisi ex coniecturis aliud appareat.

QUESTIO VII.

In eandem l. 2.

Testator consulto incidens fila, quibus testamentum in scriptis erat clausum, an eo ipso videatur id reuocare?

Quæro secundo *¶* circa eandem l. 2. si testator, postquam testamentum in scriptis perfectè & solemniter fecerit, consulto fila, quibus erat clausum incidit, an eo ipso visus sit testamentum reuocare, ac per consequens venientes ab intestato illius testatoris iam defuncti succedant in eius bonis, nec ne? Hanc quæstionem nouiter examinat Tellus Fernandez in *l. 3. Taur. in 5. part. n. 15.* dicens in facti contingentia eam habuisse, & in ea maturè cogitans persiluit sententia, quod ex eo prædict. testamentum non sit reuocatum, quam credit esse verissimam, nec dignam aliqua dubitatione. Et pro decisione eius inquit sufficere legem nostram. Ex ea enim describitur forma testamenti in scriptis, in qua solum ponitur numerus testium & subscriptiones eorum, signumque notarij: & sublatae sunt antiquitates inuolutionis in lino, ligatura eiusdem & pendencia chordularum & sigilla, quæ à chordulis pendere debebant: Ergo quod testamentum plicetur & filis claudatur, non est de essentia testamenti, iuxta nostram legem. Vnde fit, vt si ligatum fuerit, ex scissione filorum non videatur reuocatum testamentum, eum de eius essentia non sit clausura.

clausura, sed de consilio tantum, vt eius voluntas minime pandatur: Potest enim publice & palam fieri, vt in l. hac consultiſſima, C. de testam. ibi, Si nullum scire volumus ea, quae in eo continentur, sunt debet esse clausum, sigillatum, & involutum, & voluit l. 2. tit. 1. part. 6. ibi: Si por auentura lo quisier fazer en puridad, que no sepa ninguno de los testigos lo que es escrito en el, pnde lo fazet desta manera: & inde sequitur & ponitur forma testamenti in scriptis atque ipsius clausura. Secundo haec eadem opinio comprobari videtur: quia in l. nostram, C. de testam. & leg. 24. tit. 1. part. 6. cum ea concordans, disponentes, Que quebrantando a sabiendas el fazedor del testamento alguno de los sellos de la carta en que antes euiesse fecho su testamento en escrito, o taiando alguna de las cuerdas, o rayendo las finales que ouiesse fecho en la carta el escriuano publico, o rompiendolas, se desata el testamento por ellas: excepto si se prouiesse que alguna destas cosas auiesse en la carta del testamento por ocupacion, o que no fuesse fecho a sabiendas: tunc obtinent, quando chordae seu fila, quibus testium sigilla pendent, sciuntur, alias secus: Nullibi enim legitur, quod ex apertura testamentum esset sublatum, quatenus tangit apertionem, sed ex eo tamen, quia apertione sciendebatur linea vel chordae, quibus sigilla pendeant. Et quod is sit sensus huius l. patet ex verbis dict. l. 24. ibi: O taiando alguna de las cuerdas: sed a iure sepiem chordulis claudebatur testamentum ex d. l. 2. tit. 1. part. 6. ibi: E poner en ella siete cuerdas con que se cierra: sed ex d. l. 24. per abscissionem vnus chordae reuocatur testamentum, & tamen per id non aperitur testamentum, cum lex remaneant integrae, quibus clausum erat: Ergo non loquitur de apertura testamenti, sed de abscissione vnus chordae vel plurium, quibus sigilla pendeant: vnde cum hodie haec in vlti non sint recepta, nec de eis in l. nostra Regia agatur, etiam si a testatore chordae seu fila praecindantur, quibus testamentum clauditur, non ex hoc censendum erit reuocatum: Clausura siquidem haec hodie non est de substantia, sed de consilio & abundantia. Vnde in l. superflua non viciant, sed necessaria praetermissa imminuunt contractus & testatoris officiant voluntati, non vero abundans cautela, l. testamentum non ideo, & ibi Gloss. verb. cautela, concordantia citat, C. de testam. l. 1. §. 1. C. de rei uxor. att. l. qui testamento, §. per contrariam ff. de testam. l. eum tabula ff. de bonorum possess. secund. tabula §. serui verò iuncta gloss. insunt. de liberi. tradit Burg. de Paz in leg. 3. Taur. num. 1124.

4 His tamen omnibus non obstantibus, praed. sententia nunquam mihi placuit, nec placere potuit, sed proposita contraria, imo quod in praed. nostra specie testator consilio sua, quibus testamentum in scriptis erat clausum, incidens, eo ipso censetur & sit testamentum reuocatum rationibus, quae sequuntur. Primum quia etiam hodie testamentum in scriptis consuevit claudi chordis seu filiis: cui rei non derogatur hac nostra lege, etsi sigilla, quae chordis appendebantur ab ea, non exigantur, & ideo ab vlti recesserint: non enim prohibet l. nostra Tauri chordis seu filiis testamentum claudi, quinimo quod illis testamentum in scriptis consuevit, inuocari ibi: Pero en el testamento cerrado, que en Latin se dice in scriptis, & quibus verbis praesupponitur testamentum debere esse clausum. Hinc igitur emanauit forsitan communis vnus loquendi, vt in Hispania testamentum, quod Latine in scri-

ptis vocatur, se habe testamento cerrado: & nuncupatum, abierit: Ergo sequitur etiam hodie incisionem chordatum seu filorum, quibus testamentum clausum est, operari reuocationem testamenti, sicut & ante hanc legem iure communis, & Partitum praed. in his regnis obseruando hac lege non mutato est sanctum: quorum iurium ratio & in nostra specie viget ac militat.

Secundo, quod etiam aliud videatur dicendum, cum testium signa (a nostra lege minime requisita) a testatore fuerint abscissa, quia non sunt necessaria, sed superflua & ex abundantia posita: diuersum tamen est, si fila vel chordae, quibus constitutum est testamentum in scriptis, dirampantur: cum clausura haec testamenti in scriptis de communi & generali consuetudine huius regni requiratur, & semper interueniat: quod lex nostra non corrigat, imo vt praediximus praesupponit interuenire debere, vt constat ex verbis praedictis. Tertia praed. delimitur ratio pro hac nostra sententia ex l. 1. §. si linum, ff. de bonor. possess. secund. tabul. iuncta gloss. in verb. si linum, quam ibi sequuntur DD. maxime Alber. & Ias. in dict. l. nostram, col. 1. loquitur namque text. in dict. §. si linum, iuncta gloss. de lino, quo testamentum ligatum est, & a quo testium non pendent sigilla & nihilominus probat, illo a testatore inciso, testamentum eueri: Itaque illic nihil differit inter chordas de lino, quibus testamentum clauditur, & illas quibus testium sigilla sunt appensa, vt notat Paul. Castr. in d. l. nostram, in princip. dicens, quod dictam l. nostram probet, etiam si tantum linum seu chordae (quibus testamentum est clausum) incise sint, & non chordae, quibus testium sigilla suspenduntur: quod sequitur Burgos de Paz vbi supra, num. 125. & suadet, d. l. 24. ibi: O taiando alguna de las cuerdas: dum simpliciter & generaliter loquitur: & in vtroque casu eadem militat ratio: Ergo eadem iuris dispositio locum habere debet, iuxta illud, cum simil. ff. ad l. Aquil. Faciunt tradita in proposito per Anron. Gom. in d. l. 3. Taur. n. 90. & Gomezium de Leon repon. §. num. 2. & per Mantica de consuet. vltim. volum. lib. 12. tit. 1. num. 28. vbi quod si testator linum vel signacula incidere vel absciderit, utpote eius voluntate mutata, testamentum non valet: secus si alia quacunque ex causa, praeter mentem testatoris hoc contigerit: & quod si sigillum post mortem testatoris inueniatur a testamento remotum, praesumitur ab ipso testatore fuisse sublatum, nisi ex coniecturis aliud appareat.

Quarta tamen denique illa fuerit ratio praecipua, nempe voluntas & mens testatoris, quae iure optimo colligi potest mutandi testamentum ex incisione filorum, quibus constitutum erat testamentum, alias enim id non faceret, si vellet ipsum durare aut adhuc stare, nisi forte coram legitimo numero testium tunc exprimeret se velle decedere cum illo testamento, cuius linum vel sigilla conciderat, vt cum Didac. Coar. probauit, Mantica vbi supra, n. 28. circa fin. ibi, & similit.

Quibus profecto fundamentis hanc secundam partem semper probauit, & nunc quoque probat, & veritatem iudico contra Tello Fernandez: quam etiam postea reperi tenere & approbare Doctor. Burg. de Paz in d. l. 3. Taur. n. 1125. de quo gausus sum valde. Nec obstant rationes supra proxime adductae in contrarium, ipse enim iam sunt dilute ex posterioribus, & dict. lex 24. potius facit pro hac nostra sententia, quam pro contraria in sui generalitate & ratione, vt praediximus, ibi Taiando

Taiando alguna de las cuerdas: Ex hoc enim bene sequitur apertura testamenti: quia non dicit, Alguna, sed Algunas: & sic cessat noua ponderatio in contrarium facta à Tello Fernandez Non etiam obest, quod testator possit explicare testibus, quod continetur in suo testamento in scriptis, vt in d. l. 2. tit. 1. part. 6. & ibi Gregorius Lopez: quia ex hoc non sequitur, quod testamentum debeat esse apertum, imò debet esse clausum aliis, vt lex nostra praesupponit, ibi: Pero en el testamento cerrado, que en Latin se dice in scriptis, &c. alias non diceretur in scriptis, vt in d. l. 2. eum simil. Ergo cum repetantur scilicet chordae testamenti clausi, manifeste colligitur, voluntatem testatoris eam esse, vt ruptum quoque censatur eius testamentum. Non etiam obest d. l. testamentum non ideo vnus, cum simil. quia loquitur & procedit in solemnitatibus superfluis non requisitis à iure vel consuetudine, quales sunt signa & sigilla testium olim iure communi & Partitum desiderata, iure vero nostro Regio nouissimum derogat: At verò clausura testamenti in scriptis à nostra l. praesupponitur, & ab vniuersali consuetudine huius regni est approbata & obseruari consuevit: Ergo, &c. Praeterea eadem nostra sententia comprobatur à fortiori: si enim, vt inquit d. lex 24. quebrantando a sabiendas el fazedor del testamento alguno de los sellos del testamento o taiando alguna de las cuerdas, &c. se desata el testamento por ellas, à fortiori si idem testator fila, quibus testamentum erat clausum, incidit, testamentum reuocatum censetur: cum hoc magis liqueat ex mente testatoris per ruptionem filorum, quibus clausum erat testamentum, & sic per totalem apertionem ipsius, quam per abscissionem vnus ex sepiem chordis, quibus clauditur ipsum testamentum, siquidem retroqueretur ratio contraria Tello Fernandez, contra seipsum: Lex enim praedicta ad dissolutionem testamenti in scriptis inducendam praecipue considerauit voluntatem testatoris, quae videtur esse id reuocandi: ex eo solim, quod vnus ex sepiem chordis, quibus clausum erat, absciderit, quasi per id ad principium aperturae ipsius deueniatur, & sic non sit omnino clausum. Abscessio igitur vnus chordae id operatur in ratione & ordine ad corruptionem indiuiduae clausurae, in eodem testamento iure communi requisita: nempe cum sepiem chordulis: ergo à fortiori censetur reuocatum testamentum ipsum per apertionem totalem ipsius, quae fit per ruptionem filorum, quibus erat constitutum.

10 Modo tamen praedicta nostra sententia tenenda ampliat, vt procedat etiam quando testamentum in scriptis, quod clausum fuit, reperitur apertum incisis filiis, quibus constitutum erat penes ipsum testatorem & non constat à quo id factum fuerit: nam in dubio presumendum est à testatore consilio id factum fuisse, ac proinde reuocatum fuisse ab eodem, secundum Bartol. in l. si vnus, C. de testam. & ibi Ias. colum. 2. circa fin. num. 9. & Alex. num. 7. sequitur Roder. Sarr. in l. quoniam in prioribus, ad finem legis, in 9. & vltima quast. C. de inoffic. testam. & probat dict. l. 24. Partita, in vers. Pero si: dum ad hoc vt praed. testamentum non censetur reuocatum, requirere videtur, vt probetur, casu & non consilio fuisse ruptum testamentum: & hanc esse communem opinionem refert ex Corneo in d. leg. nostram, additio Roderici Suarez vbi supra, contra gloss. in d. l. nostram, aliud existimantem, silem nempe tunc venite favore legatorum, vt ea soluat, ad quod non tene-

rentur venientes ab intestato. Verum communis opinio praecedens est verior & tenenda, quam alios citans sequitur & communem appellat Grafus de success. §. testamentum, n. 85. num. 3. & Mantica vbi supra, num. 31. vbi bene distinguit Burg. de Paz vbi supra, num. 126. vbi num. sequenti limitat, si t testamentum praedictum fuisse conditum ad plias causas: quia in tali specie non est iure presumendum praed. incisionem chordatum seu filorum consilio à testatore factam, vt probatur in l. proxime in su. ff. de his que in testam. delent. & ibi Imol. colum. fin. & alij quos refert & loquitur Burg. de Paz vbi supra, num. 127. dicens ita fuisse obtentum in facti contingentia, & etiam Mantica vbi supra, num. 32. post alios quos citat, nempe Crauec. consil. 128. num. 7. vers. in dubio autem, & D. Couar. in Rubr. de testam. 3. part. num. 19. vers. huius sententia suffragatur.

S V M M A R I V M.

- 1 Testamentum primum solemniter conditum coram sepiem testibus, in quo institutum est extraneum, iure communi reuocatur per 2. testamentum minus perfectum, cum quinque testibus in quo sunt instituti venientes ab intestato, qui succedunt ab intestato, vt in num. 3. sed iure Regio ex testamento succedunt, vt num. 3.
- 2 Testamentum primum probatum sepiem testibus, tollitur per 2. ad plius causas probatum duobus testibus.
- 3 Debent tamen institui omnes venientes ab intestato primi gradus, ad hoc vt praedicta num. 1. procedant.
- 4 Etiam si sint instituti ex disparibus partibus.
- 5 Non tamen procedunt, vbi in primo testamento essent instituti venientes ab intestato primi gradus, vel saltem vnus eorum.
- 6 Relictum extraneo in testamento condito 7. testibus, reuocatur per secundum testamentum conditum coram quinque testibus, in quo instituti sunt venientes ab intestato, accersit ipsi legitimis vel pia causa in praedicto secundo testamento instituta.
- 7 An hodie, attento iure nostro, Regio, procedant praedicta num. 1. cum sequentibus l. defenditur num. 9. cum sequentibus duobus in casibus ibidem factis procedere.
- 8 Testamentum nuncupatum coram sepiem testibus non viciant, hodie iure Regio valet & tenet.

Q V A E S T I O V I I I.

In eandem l. 2.

Testamentum minus solemniter conditum coram sepiem testibus, in quo institutus est extraneus, an reuocetur iure Regio per secundum testamentum minus perfectum, in quo sunt instituti venientes ab intestato.

Quarto: Iure communi tamen primum testamentum solemniter conditum coram sepiem testibus in quo institutus sit extraneus, reuocatur per secundum minus perfectum, cum quinque testibus in quo sunt instituti venientes ab intestato, iuxta text. sing. & vnic. in l. hac consultiſſima, §. si quis autem, C. de testam. & ibi communiter DD. l. 22. tit. 1. p. 6. in vers. E otro si dezimos, communis

communis, secund. Anton. Gom. in l. 3. Taur. n. 97. Mench. de success. creat. §. 2. in princ. Grassum de success. §. testium quæst. 1. n. 1. tradit Simon de Practis de interpretatione vlt. volunt. lib. 4. in 3. interpretat. dubitat. 2. n. 107. Quinimo etiam primum testamentum probatum septem testibus, tollitur per secundum ad pias causas probatum per duos testes tantum, vt cum aliis tenet Tirag. de privileg. pia. caus. privileg. 2. in princ. & Malcatd. de probat. in 3. tom. conclus. 1333. num. 36. Legitimi tamen in præd. specie non succedent ex testamento, sed ab intestato, vt tenent communiter DD. in d. §. si quis autem, vt testatur Anton. Gom. ubi supra, sequitur Greg. Lop. in d. l. 22. gloss. fin. in princ. est communis secund. Grassum ubi supra, qui idem sequitur. Pro quo est text. in d. §. si quis autem, ibi: Non quasi testamentum, sed quasi voluntatem vltimam intestati valere iocimus. Iure tamen nostro Regio contrarium est tenendum per d. l. 22. circa fin. ibi: Et non est testamentum post mortem valdura, et non el primera, mizguer fuisse secho no adidamente: Nam si testamentum vltimum valere debet, ex eo succederet, non verò ab intestato, vt in terminis aduertit & tenet Anton. Gom. ubi supra, quamvis Greg. cam l. intelligat iuxta ius commune, nempe vt secundum testamentum valeat, non vt testam. sed vt testari voluntas, vt in d. §. si quis autem. Vnoquisque autem cum iudicio rem considerans deprehendit diuerso modo disponere ad §. si quis autem, & d. l. 22. vt patet ex verbis supra citatis. Diuersum igitur statum debet huius rei, de qua agimus, respectu. Quo fit, vt quamuis iure communi arreto, communis prædicta opinio recte procederet, vt pote expressè probata in dict. §. si quis autem, iure tamen Regio, vt præ diximus cum Anton. Gom. ex testamento succederet, & non ab intestato in prædict. specie.

4. Debent præterea (ad hoc vt superiora procedant) iustitiam in secundo testamento minus solennit omnes venientes ab intestato primi gradus: itaque non sufficit, quod vnus tantum sit vocatus & institutus, Cuman. in l. si filius qui in potestate ff. de iur. & poss. & alij communiter DD. in d. §. si quis autem, est magis communis opinio, vt testatur Mench. ubi supra, ante n. 1. in vers. limit. 2. & Grassus ubi supra, n. 16. Contraria tamen in hoc opinio longè vterior est secund. Mench. ubi supra, quam tenent Arer. & Tal. n. 34. in d. l. si filius, qui in potestate. Primum per text. in l. 2. ff. de iniuriis rapt. irritique fact. test. que loquitur in numero singulari, si que non considerat concorsum omnium legitimorum. Secundo per text. in d. §. si quis autem, quia agit de exclusione hæredis extranei qui fuit institutus in primo testamento, vt admittatur hæres legitimus in secundo testamento scriptus, quem impedire non debent reliqui legitimi in secundo testamento præteriti: quia eis nihil prodesset exclusio illius legitimi in secundo testamento instituti: si enim eorum præteritio illi noceret, extraneus in primo testamento institutus hæreditatem totam vendicaret, ex quo ipsi nullum fructum consequerentur: vnde idem fauor, eademque ratio est, quando vnus legitimus tantum instituitur in secundo testamento, quæ forer, si omnes legitimi instituerentur. Tandem hæc opinio vterior hodie approbatur in d. l. 22. ibi: En que estableciere por su heredera algun su pariente, a tal que si el muriese sin testamento heredaria lo seya por derecho: nota verbum, Al que su pariente, singularis numeri, quod verificatur in vno eorum,

qui ab intestato alias successisset essent: Vnde hæc opinio mihi placet, & tenenda est meo iudicio aduersus communem, vt pote lege Regia probata: quod prius considerauit atque animaduertit Anton. Gom. in d. leg. 3. Tauri, n. 99. in fin. Et paulo ante ampliat d. §. si quis autem, cum finit. vt procedat, etiam si venientes ab intestato veniat in secundo testamento sicut instituti ex disparibus partibus, secundum Fulgos. & Alexand. in d. §. si quis autem. Non tamen procedit eorum iurium dispositio, quando in primo testamento essent instituti venientes ab intestato primi gradus, vel saltem vnus eorum: tunc enim per secundum testamentum imperfectum, cum quinque testibus, in quo sunt instituti alij venientes ab intestato, non tollitur primum perfectum iuxta gloss. d. l. filius, qui in potestate, in glossa final. quam ibi sequitur communiter Doctores: voluit quod legatam in §. ex eo autem solo, verbi, perfecta iussit, quibus modis testam. inferri est communis secundum Anton. Gom. d. n. 99. sequitur Greg. Lop. in d. l. 22. in gl. Estrato, contra Paul. Cast. quem refer. Sed t quando primum testamentum perfectum, per secundum minus solennit, in quo venientes ab intestato instituti sunt hæredes, tollitur, quod extraneis in eodem testamento relinquitur, accreticipsi legitimis, vel vice versa in eodem testamento secundo minus solennit instituitur: quia extranei sunt incapaces aliquid percipiendi ex illo testamento, argum. d. l. hæc constitutum, §. ex imperfecto, cum materia. Cade res. vt late aduertit Corn. cum alijs probat Mench. ubi supra, ante n. 1. in vers. illud, & in vers. denique, tamen si Greg. Lop. in d. l. 22. gl. institutum post prim. opinionem Cornei cum Bald. in d. §. si quis autem, sequi videtur, dum dicit, quod debentur legata in hoc secundo testamento relicta.

8. Nunc tamen intrat nostra quæstio principalis circa prædicta, an hodie dispositio d. §. si quis autem, approbata in d. l. 22. in d. vers. Et oia si de iuris, procedat, stant hæc lege nostra Regia, nempe l. 3. Taur. que hodie est d. l. 22. tit. 4. lib. 3. Nov. Collat. Reg. & l. 1. supra. eod. Et in hoc Anton. Gom. in d. l. Taur. n. 100. expressè decidit & tenet prædicta procedere de iure communi, & quod de iure nostro Regio tantum possunt intelligi, & habere locum in testamento in scriptis, in quo per nostram legem requiruntur septem testes, non verò in testamento nuncupationum cum in eo de iure nostro Regio per legem precedentem semper requirantur tres testes cum tabellione, vel quinque sine eo, secundum testamentum necessarium debet istam solennitatem continere, & per consequens erit testamentum perfectum, cum non possint pauciores quam quinque testes intervenire (intellige sine tabellione) & semper reuocabit primum, siue sint instituti consanguinei, siue extranei. Præterea & secundo, quia iuxta prædict. l. 3. Taur. in codicillis requiritur eadem solennitas, inter in testamentis: similiter & in testamento inter liberos, quæ in testamento inter extraneos. Nihil igitur interest, quod in secundo sint instituti venientes ab intestato in primo loco, prout sunt filij ad diminuendam solennitatem à nostra requisitam. Nec obstat si dicatur, posse & tunc verificari casum d. §. si quis autem, in secundo testamento nuncupatio condito coram tribus testibus sine tabellione, quando in eo sunt instituti venientes ab intestato, quæ in hac specie possunt in secundo testamento tolli duo testes ex quinque sufficientibus sine tabellione ad valorem testamenti prioris, in quo extraneus est hæres institutus

hoc

hoc enim fieri non potest, cum text. in dict. §. si quis autem, & d. l. 22. pro forma requirant, quod in hoc secundo testamento ad minus interueniant quinque testes: ergo tres non sufficiunt sine tabellione, neque cum eo de iure communi, sed tantum de iure Regio, ex l. procedenti, quo attentio, non inuenitur decium, quod tres testes sine tabellione sufficiunt ad reuocationem primi testamenti nuncupatio solennis precedentis, vbi in secundo sunt instituti venientes ab intestato.

9. Nihil fecius t dispositio d. §. si quis autem, & d. l. 22. in praxi hodie deduci potest etiam in testamento nuncupatio, in duobus casibus. Primus est, quando in primo testamento solenni nuncupatio, secundum solennitatem legis precedentis, vel notra l. secundæ esset institutus extraneus: in secundo autem venientes ab intestato coram quinque testibus, etiam non vicinis, & sine tabellione: quia in hoc caso præcedit testamentum solenne & perfectum, in quo institutus est extraneus, vt subsequitur testamentum non solenne: quia coram quinque testibus non vicinis fuit celebratum sine tabellione: quod, hodie non sufficit, ad hoc vt sit perfectum, vt in d. l. 1. sed quia in eo sunt instituti venientes ab intestato, tollit primum perfectum, vt contingit in casu d. §. si quis autem, & d. l. 22.

10. Secundus t casus est, in quo potest hodie verificari dispositio dictorum iurium, quando primum testamentum nuncupatio esset factum coram septem testibus non vicinis. Hoc t enim testamentum hodie etiam tenetur, non obstante d. l. ordinamenti, posita in l. 1. proxime precedenti: quia ipsa non tollit solennitatem septem testium iuris communis & Partiarum, testator noluit seruare dispositionem d. l. 1. quæ permittit testari coram tabellione cum tribus testibus, & sine eo coram quinque testibus vicinis: quinimo id etiam expressè permittit lex ordinamenti veteris præfata, dum in fine dicit, quod valeat testamentum cum bonis testimoniis, id est, cum septem testibus: Ita in terminis tenet Gregorius Lopez in dict. leg. 22. in gloss. Cingo testigos, ibi, cum & illud tenetur etiam hodie: & Antonius Gomez in d. l. 3. Tauri, num. 47. in vers. Item quare, quos sequitur Doctor Burgos de Paz in dict. l. Taur. in 1. part. conclus. 3. n. 53. Sequitur etiam hæc sententiam Auend. respon. 14. num. 1. & Menchac. de success. creat. §. 2. num. 19. Quæ opinio, nempe quod hodie valeat testamentum nuncupatio cum septem testibus non vicinis, & sine tabellione, expressè approbatur nouiter in dict. l. 1. procedenti, supra hoc titulo, ibi: Pero si el testamento fuere hecho ante fiere testigos, aunque no sean vecinos, ni padesse ante escriuano, remitiendo las otras calidades, que el derecho requiere, valga el tal testamento, aunque los testigos, ni sean vecinos del lugar donde se hiziere el tal testamento: Itaque de hoc amplius non est hæc standum.

Si igitur in primo testamento nuncupatio, ita solennitè conuato coram septem testibus non vicinis: sine tabellione institueretur extraneus: & in secundo celebrato coram quinque testibus, etiam non vicinis, & sine tabellione licet ipse haberi possit, instituerentur venientes ab intestato, tenebit hoc secundum, & per id tollitur primum, ex dispositione dict. §. si quis autem, & d. l. 22. quæ etiam hodie in his speciebus poteri esse magne utilitatis. Primum, quia d. l. ordinam. & Taur. hoc est l. 1. procedens, & nostra secunda debent restringi, & limitari, secundum dispositionem iuris

communis, argum. in l. seru. vestri, cum similit. C. de noxal. Secundo, quia nostra lex & præcedens, cum sint generales, intelliguntur comprehendere casus specialiter ab alia l. prouiso (qualis est iste) iuxta gloss. l. 3. C. de silem. lib. 11. communiter vbiq; approbatur: Et ita merito vt hæc secunda opinio vterior sit, & tenenda in praxi in prædictis duobus casibus, quo ita non expenditur, nec perpendit Antonius Gomez ubi supra, dum tenuit contrarium indistinctè & generaliter: & in terminis ante nos ita rectè considerat, & in praxi deduxit doctissimus Gregorius Lopez in dict. l. 22. gloss. præfata cingo testigos: & voluit Menchac. dict. §. 22. ante num. 1. in vers. scilicet, magis autem, & mihi placet. Non obstat ponderatio dict. l. 3. in contrarium supra facta: quia procedit in prima dispositione, quæ ad hoc vt valeat, siue sit codicillus, siue testamentum inter liberos, requirit eandem solennitatem, quam testamentum inter extraneos: At verò nos agimus in secunda dispositione eiusdem testatoris in casu speciali, vbi in prima solenni fuit institutus extraneus: In secunda autem minus solenni, sed coram quinque testibus, venientes ab intestato, & ideo merito vt nostra & l. procedens, cum sint generales, comprehendant casum nostrum specialem ab alia lege prouisum, vt præ diximus.

S V M M A R I V M.

1. Testamentarius non seruans formam sibi à testatore traditam: vel alias nullum condens testamentum, an aliud validum possit postea condere? & num. seqq. sed n. 3. cum seqq. eligunt opinio affirmatiua.
2. Arbitrarius pluribus controuersis electum, si de vna tantum iudicet, super alijs non existit compromissum.
3. Exequutor formam sibi traditam in testamento non seruans, iterum potest eligere.
4. Facultas commissarij non confirmari, vbi commissarij secundum formam sibi assignatam, iuxta l. 31. & 33. Tauri non disposuit.
6. Iudex delegatus nulliter iudicat, non potest iterum iudicare, nisi primo in dieuerit contra formam mandati, vt in nam. 17.
7. Facultas testandi concessa pralato, non existit primo alia testamento ab eo facti.
9. Eligens nulliter possunt aliam electionem facere.
10. Omisio forme licet reddat actum nullum, potest tamen idem actus iterum fieri.
11. Regula l. bone, §. hoc sermone, ff. de verb. signif. debet intelligi de primo actu valido & rite facto.
12. Dispositio hominis confirmatur in primo actu valido, non etiam in invalido.
13. Actus nullus non impedit fieri illius reiterationem.
14. Eligens nulliter potest iterum postea eligere.
15. Idem si electio non fuit sortita effectum.
16. l. 35. Tauri inrelectum.
18. Regula l. bone, §. hoc sermone, non procedit quæties per primum actum non est satisfactum menti disponentis.
19. Commissarij nullum condens testamentum ex defectu solennitatis vel alia ex causa, potest iterum validum testamentum condere, cum Tello & Polacz contra Martien. vt in n. 22.
20. Regula l. bone, §. hoc sermone, limitatur in dispositionibus testamentorum.
21. Idem dicendum est in casu omisso, quod in expresso.

- proffo, quando testator de illo interrogatus idem responderet.
- 23. Filius ex electione data sibi à patre, nulliter eligens res, in quibus debeat habere tertium & quintum, in quo est melioratus ab eodem, potest iterum valide eligere.
- 24. Idem potest dici in electione, data à l. 52. Taur. mulieri intra 20. dies, postquam fuerit requisita ab heredibus mariti, eligendi arbitrio vel donationem localem, ut si nulliter primo eligat, possit postea intra eandem terminum iterum eligere.
- 25. Sed prædicta sunt intelligenda, ubi eligentibus nulla potest imputari culpa: secus aliter.
- 26. Delegatus in extrajudicialibus potest variare, ut hic.
- 27. Notarius non potest errorem suum corrigere.

QVÆSTIO IX.

In l. 35. Tauri, hodie l. 9. tit. 4. lib. 5. Nova Collect. Reg.

An testamentarius non servans formam sibi à testatore traditam, vel alias nullam condens testamentum, aliud validum possit postea conficere.

QUÆRO ꝑ circa hanc l. 9. Quid si testamentarius in condendo testamento non servavit formam sibi specialiter traditam circa institutionem, meliorationem, exheredationem, substitutionem, vel alias fecit testamentum nullum propter defectum solemnitatis, aliterve casum, ex potest tunc aliud testamentum facere solenniter, in quo servet formam sibi à testatore præfixam, necne? Et in specie primi casus dicte q. Cifuentes in l. 36. Taur. tenet, quod si commissarius non fecit testamentum, iuxta formam sibi à testatore traditam, potest huiusmodi testamentum revocare & aliud facere, ut in 2. l. quod tamen, in princip. ff. de arbitrat. ubi arbiter ꝑ de pluribus controversiis electus, ut de omnibus simul dicat sententiam, si de vna tantum dixerit sententiam, non expirat compromissum, & illam sententiam, quam de vna controversia dixit, mutare potest, & dicere sententiam de omnibus controversiis: quia nondum dixit sententiam: secus, si vt separatim sententiam proferat: quia tunc quantum ad illam controversiam pertinet, arbiter esse definit. Secundò hæc eadem pars comprobatur ex doctrina Bartol. in l. 2. §. data. in l. 4. ff. de optio. leg. ubi tenet, ꝑ quòd quocumque exequatur formam sibi eligendi in facultate commissi traditam non servavit, etsi scienter hoc fecerit, iterum poterit eligere: quia quando est peccatum in forma electionis, perinde est, ac si electio non esset facta: & allegat ad hoc d. l. quid tamen, ff. de arbit. sed & est bonus text. in proposito in d. l. 2. §. data, ubi inquit textus: *Dona igitur optioe (scilicet serui) si quis optauerit alienum seruum, vel hominem liberum, videndum est, an non consumpsit optionem, & puto non consumi.* Quam doctrinam sequitur plures citans Tell. Fernandez in d. l. 35. Taur. num. 2. vers. verum, ubi ex doctrina Bart. & inferius in vers. unde, concludit, quod ꝑ est vera & communis opinio, quod si commissarius, cui forma commissionis fuit assignata, secundum quod in l. 31. & in l. 33. Taur. definitur, non dispulerit, facultas disponendi non

consumitur, sed iterum potest disponere, dummodo infra tempus sibi præfixum à testatore, vel d. l. 33. disponat: & ita per totum illum numerum probat, sequitur ac veram proficitur opinionem prædict. Cifoen. ex præd. & alius, licet non ex d. l. quid tamen, addens circa fin. d. num. 2. in vers. sed attendo: quod in ceteris, quæ dispositæ circa formam & commissionem specialem, non poterit revocare nec alterare, iuxta formam & præceptum huius l. Nam cum ipsa non loquatur nec disponat, quando aliter specialiter fuit commissum, sed simpliciter factio testamenti, quod semel fecerit commissarius iuste vel iniuste, revocare non poterit: questio enim nostra principalis se habet, quando defunctus commissario dedit facultatem testandi pro se, cetera forma eidem tradita atque præscripta: quo casu loquitur d. l. 33. Taur. & præd. formam commissarius non servavit, sed eam prætergressus est, & ita nostra quæst. magis adaptatur ad casum d. l. 33. quam ad nostræ l. 35. Taur. Quo fit, vt in casu illius, l. 33. commissarius, qui non servavit in testando nomine alieno formam sibi à committente specialiter præfixam, possit iterum testari eam servando: secus si forma sibi specialiter tradita non sit, sed simpliciter, vel in genere commissi factio testamenti, vt in casu nostræ l. 35. tunc enim siue bene siue male id fecerit, revocare non poterit, nec amplius variare, iuxta nostram l. 35. Quas leges ita intelligi, declarat atque interpretatur Tell. Fernandez ubi supra.

Nihilominus ꝑ tamen contra hanc opinionem obest nostra l. in sua generalitate, dum simpliciter prohibet commissarium revocare testamentum, semel à se virtute commissionis factum nomine alterius: nec codicillos postea facere potest, licet facultatem in se prius referuaverit prædicta faciendi. Secundò contra eandem opinionem facit: quia hic commissarius nomine alieno, & tanquam minister defuncti testamentum facit: licet ergo inutiliter actum fecerit, quia contra formam mandati aut commissionis, non poterit tamen alium actum facere, vt in iudice delegato statuitur, qui licet inutiliter iudicauerit, non ꝑ potest iterum iudicare, prout facere potest ordinarius: qui iure proprio iudicat, vt communiter tradunt DD. in l. iudex posteaquam, ff. de re iudic. & in l. si vt proponis, per text. ibi, C. quomodo & quando iud. cum plurib. concordantibus à Tirac. traditis in l. bones, §. hoc sermone, limit. 1. num. 70. ff. de verb. signis, diximus latè lib. 2. canon. q. 2. per tot. Licet ꝑ enim facultas testandi concessa prælato non expiret primo actu testamenti ab eo facti, quia durat vsque ad mortem, etiam si plura testamenta faceret: nullum enim nisi morte confirmatur, cum Marthe, de celebrat. Miss. l. 4. ff. de adimend. legat. atque ideo nullum dicitur fecisse testamentum, nisi quod morte confirmatur, vt aduersus Tell. consil. 5. 12. & Socin. consil. 89. num. 24. & Tirac. ubi supra, in reg. num. 126. rectè concludit Tellus Fernandez, in l. 4. Taur. num. 2. & 6. & iterum in d. l. 35. num. 1. vers. ego vero, & Molin. lib. 2. de Hispan. primog. cap. 31. n. 45. Marieng. in hac l. 9. gloss. 1. n. 1. aduersus Cou. etiam in c. cum in officio, n. 7. vers. hinc potest deduci, de testam. idem Marieng. in l. 3. gloss. 3. n. 5. tit. 4. sup. hoc lib. 5. Nau. in sua apolog. de redd. Ecclesiast. q. 3. monit. 9. per tot. ubi pluribus modis respondet ad regul. d. l. bones, §. hoc sermone. Hoc tamen ideo procedit, quia prælatus huiusmodi facultate sibi concessa ad testandum, iure proprio testatur: At commissarius habens mandatum ab alio ad testandum, alieno iure,

& pro illo testatur, non verò pro se, & ideo non poterit variare nec mutare testamentum: iam defuncti, vt in d. l. 33. pro eius ratione consideratauit Tellus, num. 1. vers. final. Ego vero, & Marieng. in presenti, d. l. gloss. 1. num. 2. Quo fit, vt quauis dubius in terminis nostræ principalis quæstionis huius vltimæ contrariæ sententiæ prociuior sit Marieng. in presenti gloss. 1. mon. 5. contra Tellum, nempe vt commissarius, qui non seruauit formam sibi à testatore præscriptam circa institutionem, meliorationem, exheredationem, substitutionem, aut tutoris dationem, non possit iterum circa ea testari: nedum circa alia, quæ vtiliter fecerat. Quid dicendum? Ego ꝑ priorē sententiam Cifuentes & Tell. Fernandez. in terminis, de quibus supra, veriorē & tenendam esse proculdubio iudico ac sensu aduersus Ioan. Marieng. ex supra adductis pro ea præcipue ex d. l. Quia tamen, quæ optime virget in proposito, & ex d. l. 2. §. data, ff. de optio. legat. & doctrina Bart. ibi, num. 4. communiter approbata: nec non & tertio ex d. l. 33. Tauri, quæ est l. 7. sup. eodem ibi, Pero lo que el testador le mando formalada y determinadamente, formalando la persona del heredero, o formalando cierta cosa que aia de haber, el tal commissario sea obligado a lo hacer: y si pasado el de heremio no lo hicierre, que sea nulo como si el tal commissario lo hicierre, o declarasse. Si enim forma traditam, & specialiter sibi præfixam commissarius tenetur obseruare, poterit illam adimplere, tamen prius contra fecerit, quia cum aliter sic factum non sortiatur de iure effectum, non præstat vllum impedimentum, quin quod tenebatur posse & debeat facere in termino iuris, vel à defuncto præfixo, iuxta iuris regulam vulgarem; non præstat impedimentum, quod de iure non sortiatur effectum. Præterea si præd. l. Regia habet illud pro facto, ac si commissarius omittens id fecerit, poterit in termino debito facere commissarius, licet contra formam sibi datam aliud prius fecerit: cum de iure in termino admittatur variatio in electione, quocumque ex facultate commissi eligere debens non seruauit formam, vt præsumimus. Quarta ꝑ eadem sententia probatur ex text. in l. qui per salutem, ff. de iur. iur. & ibi notant DD. præcipue Salic. quod qui nullam & inutilem electionem fecerunt, possunt aliam validam facere: & Mexia in l. Regia Tolet. in conclus. p. l. 2. num. 2. ubi numeris sequens, plura ex more congerit. Similiter & Bald. ibi ex eo text. quoque notat quod licet omisso forme reddat ꝑ actum nullum, idem tamen actus poterit iterum fieri cum debite forme obseruatione. Reg. enim l. bones, §. hoc sermone, ff. de verb. sign. intelligi ꝑ debet de primo actu valido & rite facto: ad idem citari solet l. hac conditio filia, in principio, ff. de condit. & demonstrat. ubi calus palcer. Probatur ꝑ enim ibi, quod si legatum sit relictum filie transiens, si ea nondum ætatis nubilis nupierit, vel etiam nupierit ei, cuius nuptia interdictæ sunt, non censetur paruisse conditioni, & potest postea alteri vtiliter numero: & per illum text. dicit ibi Paul. de Cast. quod dispositio hominis consumitur in primo actu valido, non etiam in inualido, & ibi Socin. num. 5. Et ꝑ inquit Rom. in l. si is qui heres, num. 4. ff. de acquir. heredit. quod actus nullus non impedit fieri illius reiterationem: sequitur prædictos referens Mieres de maiorat. in prima part. quæst. 32. num. 7. Sequitur alios citans & plura congerens Tirac. in vtroque re-

trall. tit. 1. §. 8. gloss. 7. num. 6. cum præced. & sig. & Mexia ubi supra, prædicta sequitur. Et vltra ꝑ eos, quod illi, quibus est commissi electio potestatis, qui primo fecerunt provisionem inualidam, possunt postea eligere, notant ex d. l. qui per salutem, Guillelm. de Cog. & Bart. ibidem mon. 3. quos sequitur Paul. de Cast. bene declarat ibi, num. 9. & lal. in l. serui electiani, num. 3. & 4. & ibi latè Alex. ff. de legat. 1. Tellus Fernandez in d. l. 35. num. 3. Idem ꝑ si prima electio non fuit sortita effectum, vt probat D. Molinæ Hispan. primog. lib. 2. cap. 4. num. 18.

Et ꝑ hac opinione retenta, non obstant modo adducta pro contraria, & sic pro opinione Marien. & primo nihil nocet nostra l. 35. Taur. in sua generalitate: Nam respondemus primo, vt supra loqui in simplici generali commissione facta alicui ad testandum, nulla præscripta forma, & ideo in hac specie merito vt commissarius semel testando, siue malè, siue bene, amplius non possit id testamentum revocare, aut aliquid aliud facere vel declarare, quia fundus est officio suo, vt in nostra l. & diximus enim Tello supra, in prima opinione. Secundò respondemus, quod nostra quæstio loquitur & locum habet, quando primum testamentum est nullum ex controuentione forme specialiter præfixæ à testatore in commissione: At verò lex nostra 35. Tauri loquitur in testamento valido, vt patet ex eius tenore & vera mente, quandoquidem decidit, ne commissarius possit ipsum revocare vel codicillum, aut aliam declarationem facere: hæc enim valorem prioris testamenti aperte inuolunt atque præsupponunt, quia priuatio præsupponit habitum, l. decem, cum similib. ff. de verb. oblig. Nam quod nullum est, reuocari non potest, l. nam est sub condicione, §. non impedido, ff. de iniust. iur. iurisque salt. testament. Noua obstat & secunda ratio de iudice delegato, qui licet inutiliter iudicauerit, non potest iterum iudicare. Procedit enim hoc in iudicialibus, non verò in extrajudicialibus, vt infra dicemus. Secundò & melius & concludentius respondet, quod licet regulariter iudex delegatus pronuntians sententiam nullam, non possit illam postea pro rali declarare, ac iterum in causa pronuntiare, vt in d. l. si vt proponis, C. quomodo & quando iud. Secus est in ordinatio, vt latè reuoluimus d. l. lib. 2. can. quæst. cap. 2. in princip. Attamen ꝑ si iudex delegatus iudicet contra formam mandati, non consumit suam potestatem, sed poterit iterum pronuntiare, vt resoluimus d. l. lib. 1. canon. quæst. cap. 2. in secunda limitatione, num. 18. cum sequens, quam in arbitrio optime probat d. l. quid tamen, ff. de arbit. vt vidimus. Eadem igitur ratio militat in commissario, cui à defuncto fuit facta commissio ad testandum, cum præfixione certæ forme necessario obseruandæ & adimplendæ, vt si eam præterierit atque non seruauerit, nihil fecerit, atque proinde suam potestatem non consumpsit, sed possit iterum eam seruando testari, per præd. Quamuis enim alio nomine testetur, nihil impedit, cum prius testamentum effectum sortitum non fuerit, nec commissio & forma sibi data sit adimplenda. Poterit igitur, imò tenetur eam adimplere atque ad vnguem obseruare, iterum iuxta eam testando, cum prius testamentum, vt potest contra formam factum, ac proinde quod nullum sortitum fuerit iuris effectum, nullum similiter impedimentum præstitit, secundum testamentum iudicium

UNIVERSIDAD

NOMINA

communem ex testimonio Ripae proficitur Angul. in presenti, n. 1. vers. ceterum curatorem. Quo- quid igitur sit iure communi in hoc. iure tamen Regio per nostram legem, vt eam supra expendimus, nostra secunda predicta sententia verior & probabilior est, atque proinde tenenda.

S V M M A R I V M.

- 1. Rupto testamento ex causa prateritionis, quomodo succedam inter se filij, quorum vnus fuit institutus, alter prateritus vel exheredatus, alius vero institutus in tertio, & quinto honorum, & numerus sequentibus, cum. 1. cum sequentibus, ponitur opinio auctori cum sui declaracionibus de quibus in n. 13, 14, & 15.
- 3. Clausula codicillaris semper censetur apposta in testamento inter liberos, & quid tunc operetur, & nos quomodo hoc intelligatur.
- 7. Clausula codicillaris apposta in testamento, quod postea rumpitur vel annullatur ex causa prateritionis vel exheredationis, operatur repetitionem fideicommissi a venientibus ab intestato.
- 8. Idem intelligendum est de hereditibus scriptis in testamento primo, si secundum est nullum, & habet clausulam codicillarem, vt in n. 8.
- 9. Clausula codicillaris quando testamento est nullum, operatur vt non intelligatur esse relictum fideicommissum, quo casu legitima tantum nec etiam Trebellianica deduci potest.
- 10. Clausula codicillaris subiecta veluti in testamento inter liberos, prae effectum non operatur.
- 11. Rupto testamento ex causa prateritionis vel exheredationis, non conseruatur institutio etiam quoad quintum.
- 16. Melioratio tertij & quinti in testamento relictis, etiam per viam institutionis, eo non rupto nec annullato, sustinetur procul dubio.
- 17. Rupto testamento vel annullato ex causa prateritionis vel exheredationis, in quo facta fuit melioratio tertij & quinti, etiam de ipsa melioratione detrahenda sit legitima ab intestato, necne?

Q V A E S T I O X I.

In eandem l. 8. tit. 6. lib. 5. Nov. Collet. Reg.

Rupto testamento ex causa prateritionis, quomodo succedant inter se filij instituti & exheredati.

Quarto vltimus circa eandem leg. quid si vnus filius fuit institutus heres, aut plures, alter prateritus vel exheredatus fuit: alius vero institutus in tertio & quinto, si prateritus rumpit testamentum, an omnes aequaliter succedat: An vero institutus in tertio & quinto consequatur tertium & quintum pro melioratione ultra suam legitimam? Et in hoc Pala. Rub. in l. 24. Tit. n. 3. & 9. voluit quod in totum annulletur & irritetur testamentum predictum: & sic quod omnes aequaliter succedant ab intestato: Quia cum predicta melioratio tertij & quinti sit relictis per viam institutionis, necessaria sequitur quod debet rumpi & annullari in totum, per textum cum mater in athenis, ex causa, C. de lib. praterit. vel exhered.

Sud t Antonius Gomez, in d. l. 24. Tit. n. 3.

versio, 3. principaliter, ibi, Sed salua pace, contrarium constanter tenet, imo quod in specie predicta ille filius institutus in tertio & quinto succedat ab intestato in sua legitima, & insuper per viam praelegati & fideicommissi fiat sibi relictio residui vtque ad valorem tertij & quinti: quod habeat integram legitimam & insuper tertium & quintum, quia repugnat voluntas defuncti: sed quod in effectu habeat tertium & quintum, succedendo ab intestato, quia dispositio patris vel matris inuolida debet ab intestato seruari. P. atque & secundo, quia tunc semper in testamento condito inter liberos censetur apposta clausula codicillaris quae facit valere actum omni meliori modo, quo possit, sicque operatur, vt maior pars & portio quam legitima filio relictis vel assignata in testamento, restituatur sibi ab intestato per cohæredes per viam praelegati & fideicommissi, arg. l. fin. C. famil. erisc. iuxta glossam communiter receptam, in l. coheredi, §. cum sita, verb. non valuit, ff. de vulg. & pupil. substit. secundum Iason, ibi, num. 18. & in l. si frater, C. de fideicommissi. Anton. Gomez in l. 24. Tit. n. 1. & prius, in l. 1. num. 62. Menchac, de success. creat. §. 2. 1. num. 64. Doctor Antonius de Padilla in d. l. si frater, n. 13, & 14. Simon de Præcis, lib. 2. de interpretat. in præp. 1. dubit. 1. solut. 10. n. 38. & 19. pag. 45. & interpret. 2. dub. 1. solut. 4. num. 10. pag. 211. Vbi hoc intelligitur, dummodo per huiusmodi taciã clausulam non indicatur fideicommissum contra posthumam ignoranter prateritum, secundum Aymon. consil. 34. Eandem communiter sequitur alios citans Mantie. de consuet. vltim. volunt. lib. 1. tit. 9. num. 5. & Angolus d. l. 8. gloss. 2. num. 5. tamen alia communis sit in contrarium, vt constat ex Anton. Gabi. consil. 5. n. 6. de testam. lib. 3.

Et hanc legem tamen t Andreas Angol. in præsentis gloss. 2. num. 7. 8. & 9. hanc opinionem Antonij Gom. fallam esse censet, ac contra eam tenet, & sic in effectu probat opinionem primam, quae fuit Palauij Rub. imo quod omnes filij predicti ex æquis portionibus admittantur ab intestato: quoniam tunc et si verum & magis communiter receptum sit, vt annullato vel rescisso testamento ex causa prateritionis vel exheredationis, iuxta terminos dicit. athenis, ex causa, tunc clausula codicillaris expressè posita in testamento operatur repetitionem fideicommissi a venientibus ab intestato, vt plura referos ibi resoluens dicit gloss. 1. n. 6. & 8. & prius Mantie. de consuet. vltim. vol. lib. 6. tit. 5. n. 116. Vbi t quod idem intelligendum est de hereditibus scriptis in priore testamento, si secundum est nullum & habet clausulam codicillarem, quam etiam sequitur de Præcis, vbi supra, lib. 1. solut. 11. n. 176. pag. 172.

Quantum t per clausulam codicillarem, si testamentum est nullum, pure intelligitur esse relictum fideicommissum, quo casu legitima tantum, non etiam Trebellianica deduci potest, secundum magis communem sententiam, quam plerumque citat referens idem Mantie. de consuet. vltim. volunt. lib. 7. tit. 12. num. 31. & Simon de Præcis de interpretat. vltim. vol. lib. 3. interpret. 1. dub. 6. solut. 4. n. 8. per totum, vbi quod est tenenda in iudicando & consulendo.

Hæc t tamen minime procedunt in clausula 10 codicillari

codicillari non expressa, sed à iure subintellecta, & sic tacita, vt in testamento inter liberos, quia ea hanc effectum minime operatur, nempe vt rupto testamento inter liberos condito, ex causa prateritionis vel exheredationis, filij ab intestato lace- dant secundum portiones assignatas in testamento per viam fideicommissi: sed verius est, vt in hac specie omnes filij ex æquis portionibus ad successi- onem patris admittantur: Nam cum institutio- nes heredum in totum annullentur ex causa prateritionis vel exheredationis, ipsis relictis vel annulatis, consequuntur, vt omnes liberi, admisso praterito vel exheredato, ex æquis portionibus ab intestato admittantur, vt in dicit. athenis, ex causa, & in corpore vnde sumitur nempe athenis vt cum de appellat. cognosc. §. siue igitur, ibi, Quantum ad institutionem heredum pertinet, testamento euacuato ad parentum hereditatem liberos tanquam ab intestato ex æqua parte peruenire. Ergo in hac specie vel clausula codicillaris non subintelligitur, vel sub- intellecta non operatur eo casu repetitionem ab intestato: Non enim generalis illa decisio restringi debet ad casum, quando ipsi filij essent æqua- liter heredes instituti, quia esset manifesta digni- tate & indubitabili decisio. Procedit ergo textus ille indistincte, vt ex eo patet, & præcipue ex illis verbis, quantum ad institutionem heredum pertinet testamento euacuato, &c. Non enim vili vis sit, nec ratio patitur, vt fiat in æqualitate partium institu- tionis: sed in prateritione vel exheredatione filij, ob quam iure testamentum euacuatur, quan- tum ad institutionem heredum. Sine igitur æqua- liter alij filij sint instituti, siue in æqualiter, prateri- to vel exheredato alterius filij enervat vires testamenti quantum ad institutionem heredum, & omnes liberi tanquam ab intestato ad paren- tum hereditatem ex æqua parte petuntur, vt decidit textus.

Quo sit, vt in poleto dubio responderit Greg. Lopez in leg. si n. 8. p. 6. in gloss. Lo quebrantasse, ibi, sed est poletrum dubium, quod si pater fecit tes- tamentum, in quo aliquem vel aliquos ex filijs heredes instituit, & filium prateritum vel exherede- dant, non conferretur institutio, etiam quoad quintum, de quo libere poterat dispoñere, quia in nullo conseruatur testamentum quoad institutio- nem, quando exheredatio non fuit rectè facta, vel filius fuit prateritus, qui erat in potestate, vel si erat emancipatus, fuit prateritus sine causa, & hereditas æquis portionibus peruenit ad liberos & successores ab intestato, quod ipse Gregorius am- pliat, etiam si filius sit exheredatus vel prateritus causa iuncta (quia erat emancipatus) quæ quidem non fuit probata: quia etiam in hac specie causa non probata, testamentum nullum redditur quoad institutionem, & hereditas æquis portionibus de- uenit ad liberos, vt in dicit. §. siue igitur, & Grego- rium Lopez, sequitur Angelus in presenti, glossa 2. n. 7. tamen aliud voluerit Antonius Gomez, in l. 3. Tit. n. 64. & 78. & Menchac. de successi. progress. §. 30. num. 46. Quid tenendum in articulo prin- cipali, in quo Doctores nostri Cohispati ita va- riant?

Mihi (saluo saniori iudicio) ita t videtur res- soluendum, quod si institutio predicta in tertio & quinto facta, fiat simpliciter, nulla mentione me- liorationis facta, tunc quidem si clausula codicil- laris expressè apposta non fuerit, in nullo conser- uetur testamentum, quoad predictam institutio- nem tertij nec quinti, sed quod tanquam ab inte-

stato omnes liberi ad parentum successiõnem pro æquis partibus admittantur, ex textu in hoc ex- presso in dicit. §. siue igitur. Et sic teneo in hac spe- cie cum opinione Palauij Rubi, Gregorij Lop. & Angulij iam relata. Nec enim in ea clausula codicillaris, quæ inter liberos censetur apposta, iuxta magis communem opinionem prædictam, opera- bitur tunc repetitionem ab intestato per viam fi- deicommissi, sicut id operaretur expressè: tum quia esset contra textum expressum in dicit. §. siue igitur, qui in testamento inter liberos loquitur & omni- no, & in totum annullat institutionem heredum, & præcipit, vt ex æquis portionibus filij omnes aequaliter succedant: tum etiam, quia si aliud di- cretemus, concurrerent due specialitates circa idem contra iuris prohibitionem, de qua in leg. 11. & ibi communiter Doctores, C. de datus promiss.

Prima, quod inter liberos censetur apposta clausula codicillaris, etiam si verbis non exprimitur.

Secunda, quod virtute eius sustineretur in ali- qua parte institutio, irritum testamento siue euacu- ato ex causa prateritionis vel exheredationis, con- tra dispositionem expressam dicit. §. siue igitur, & dicit. athenis, ex causa.

Limitatur t hoc primum membrum huius re- solutionis eo casu, quo in huiusmodi testamento esset expressè apposta clausula codicillaris: ipsa enim expressa operabitur repetitionem ab inte- stato, vt ex eisdem partibus succedatur ab intesta- to per viam fideicommissi, quibus succederetur, si testamentum valeret, sicque filius prateritus re- nebatur per viam fideicommissi, prælegati vel me- liorationis, fratribus institutis illas partes, in quibus directè fuerunt instituti, detracta sua legitima restituere, arg. text. cum materia, in l. Scavola, ff. ad Trebellian. iuxta magis communem sententiam su- pra relata: & tenet in terminis Antonius Gome- z in dicit. leg. 3. Tit. n. 64. & alij communiter Doctores. Idem t erit in quinto respectu extranei, qui fuit in prædicto testamento institutus, adiecta expressè clausula codicillari.

Si verò t institutio predicta de tertio & quinto fuerit facta expressè per viam meliorationis in tertio & quinto, vel in quolibet eorum, præma- ximè si adiceretur clausula, meliori via & modo, quibus testator possit & locum habeat, crederem in hac specie sustineri prædictam meliorationem expressam, licet per viam institutionis factam pœ nostram l. 8. de qua agimus in illis verbis: sed equali- quere meliora de tertio & quinto. In his namque lex potius attendit ad effectum & substantiam me- liorationis expressè factæ, quam ad alia verba, qui- bus ea fit. Nihil igitur refert, quod fiat per viam institutionis vel prælegati aut fideicommissi: quocun- que igitur modo fiat, melioratio est: si de me- lioratione mentio fiat, quia de melioratione eius- que valore simpliciter & generaliter sine distinc- tione loquitur nostra lex: Ergo simpliciter & in- distincte intelligi debet. Quod igitur inquit lex in principio, Quando est testamentum se rumpere, o au- lare, per causa de praterition, o exheredation, procedit quantum ad institutionem, non verò quoad meliorationem expressè factam: hæc namque sustinetur per nostram legem. Quamuis igitur titulo institutionis relinquatur, melioratio est, si ita exprimitur: sed melioratio predicta conseruatur, vt postea statim decidit lex in verbis sequentibus, ad quod principaliter venit, vt ex ea patet: Ergo melioratio tertij & quinti expressè facta, quocun- que

videtur, quod postea in alia dispositione scorsum
geuati idem filius minime possit, quia perfecta
donatio conditionem nec grauumen recipit, l. per
fecta donatio. C. de donat. que sub. mod. & in terminis
ita tenet Cifuent. in d. l. 27. Taur. & Anton. Gomez
in d. l. 17. Taur. num. 22. & Angul. hic gloss. 1. per
totum.

8 Nihilominus tamen in specie nostra, cum
hæc bona tertij iam sint effecta propria pupilli
irreuocabiliter, sicque simus extra casum nostræ
legis, poterit in eis patens, sicut in ceteris propriis
bonis pupilli, similiter sibi irreuocabiliter acquisi-
tis & debitis, veluti in legitima & in alijs ipsius
bonis aliunde acquisitis, eidem pupillariter substi-
tuere, etiam extraneum ex facultate & licentia
alias generaliter sibi à iure concessa, in fauorem
ipsius pupilli, ne intestatus decedat: nec te-
nebitur tunc obseruare formam & modum at-
que ordinem nostræ legis. Quandoquidem in
hac specie ea non loquatur, sed in ea, quam prædi-
ximus, sicque tanquam casus omisus remaneat
sub dispositione iuris communis. Ita mihi videtur
tenendum, saluo saniori iudicio, cui in re dubia de-
9 ferendum erit. Poterit tamen filius legitime
ætaris, cui huiusmodi melioratio irreuocabilis fa-
cta sit, consentire in eadem apponi grauamina, vel
ea ipse apponere, vt probat Angul. hic gloss. 15. n. 3.
& ante eum Tell. Fernand. in d. l. 27. Taur. n. 15.
vers. sine.

10 Secundo eadem t nostra sententia contra prio-
rem ampliat, vt procedat nedum, quando de ter-
tio fit primogenium, sed etiam si fiat melioratio
simplex tertij: adhuc namque eisdem rationibus
pupillaris substitutio in tertio fieri non poterit in
extraneum, sed demum seruata forma & ordine
nostræ legis, vt constat ex eadem in princip. iun-
cto vers. Taur. in d. l. dicto tertio loquens de sum-
missione, & substitutione que quæserunt tanto &c.
In vtroque enim casu loquitur, quia non requirit
lex necessarium, quod melioratio tertij fiat per viam
maioratus, insuper & quod adiciantur substituc-
tiones copulatiue, sed quodcumque horum fiat,
nempe melioratio simplex tertij, sine primogenio
vel cum eo (hoc est) sine vinculis vel cum eis, po-
terit tunc substitutiones facere. Et ita censeo ten-
endum, quicquid contrarium voluerit Velazquez
in d. l. 27. Taur. d. n. 13. dicens in hac specie saluari
posse opinionem Gomez & Acosta, de qua supra,
quia cum tunc pupillo succedatur, nempe quando
ex tertio fit simpliciter melioratio, & postquam
tertium filius acquisiuit, potuisset de eo ad libitum
disponere, nec vlla perpetua substitutio fiat, ni-
micum si datur substitutus extraneus, sicut ante
ipsam legem dabatur, etiam ad exclusionem ascen-
dentium, ex l. Papinianus. §. sed neque impuberi, ff. de
inoff. testam. Hæc enim opin. Velazquez periculo-
sa est atque parum solida, vt pote contra literam
nostræ legis ex supra, expensam: & præterea, quia
quod tunc pupillo succedatur, nihil præstat, cum
nihil commune habeat, patri vel filio succedere,
cum necessitate seruandi ordinem nostræ legis, vt
idem auctor paulo ante prædixerat. Denique quia
cum tertium fit legitima inter descendentes, extra
eos relinqui non potest per viam meliorationis,
vinculi vel substitutionis directæ aut obliquæ.
Tandem quia supponitur, filium non esse abso-
lute melioratum in tertio irreuocabiliter, sed imo
cum substitutione pupillari adiecta in eadem dis-
positione, in qua melioratio fit. Non igitur libe-
re filius acquisiuit prædictam meliorationem, nec

absolute, sed cum prædicta substitutione pupillari:
ergo substitutus extraneus admitti non debet, vt
in nostra l. sicque cessant rationes contrariæ. Post
tamen hæc nostra sententia ampliatio limitari, 11
quando melioratio tertij petus in alia dispositione
scorsum fuisset facta irreuocabiliter. In alia nam-
que dispositione substitui potest pupillariter im-
puberi melioratio extraneus, rationibus, de quibus
supra in præcedenti asserta ampliatione eiusque
improbatione. De melioratione autem quinti, que
extraneo nedum filius fieri potest, iuxta leges huius
regni, & ita de ea non loquitur nostræ Regia,
nos etiam non agimus. Quia t in melioratione 12
quinti pater non tenetur seruare ordinem huius
nostræ leg. sed potest extraneum in ea substituere
directe vel oblique, prout voluerit, vt verissimum
est, omnique interpretes nostrates fatentur &
probant.

13 Tertio t nostra prædicta principalis sententia
ampliat, vt procedat absque dubio in substituc-
tione vulgari aut fideicommissaria. Quamuis
t enim attento iure communi filio in legitima 14
substitui per patrem vulgariter possit in casum
impotentie vel voluntatis, quia in his casibus præ-
iudicium nec grauumen filio fit: vt in l. posthumus,
§. quod vulgo, ff. de liber. & postum. & ibi, in id
notant text. illum Bald. Paul. Arcim. & Iason. l. iam
hoc iure, & l. 2. §. sed si ita scripserit, ff. de vulg. & pu-
pil. substitut. Paul. & Iason. limit. 3. & Rodier. Socr.
limit. 3. & 4. in d. l. 1. quoniam in prioribus, & ibi, eius
Addit. Acosta. ubi supra, n. 3. & 4. cum communi
resoluens, quod directæ vulgaris substitutio facta
liberis institutis rata sit, si onus non inferat, hoc
est, si facta sit liberis, qui non sint sui hæredes: se-
cus si facta sit suis, vt non amittant suorum: &
communem proficitur Menochæ. de success. creat.
§. 10. num. 42. in 10. limitat. d. l. quoniam in priorib.
& alios allegans Matiens. in d. l. presentis gloss. 9. n. 2.
Attamen hodie in melioratione tertij fieri prædi-
ctæ substitutio vulgaris nec fideicommissaria po-
test de extraneo, extantibus descendentes vel
ascendentibus vel alijs consanguineis, de quibus
in nostra lege, nisi demum eius forma seruata, vt
patet ex ipsa: & in terminis ita tenent Anton. Go-
mez d. e. 3. n. 22. in prime. & Acosta ubi supra, n. 5.
hoc extendens, etiam si aliquis ex ascendentes
esset filio meliorato vulgariter substitutus, extan-
tibus descendentes; aut etiam si consanguineus
alter fuisset substitutus, stantibus ascendentes,
quia militat eadem ratio, & vtrumque sequitur
Matiens. in presentis gloss. 9. n. 3. & Angul. gloss. 6. n. 5.
dicens esse negotium sine dubio, & Velazq. in d.
l. 27. Taur. n. 12. & ita est tenendum, tamen Segur.
& cum referens Cifuent. in d. l. 27. Taur. num. 4. te-
neant contrarium; quorum opinio vera quidem
minime est. Et quod seruata forma nostræ legis
substitutio vulgaris in vtroque casu voluntatis &
impotentie in melioratione tertij bonorum cum
communi probauit nouissimè Azcued. in presentis,
n. 35. ibi, Nihilominus contra eum.

Quarto nostra l. 27. Taur. procedit in substituc-
tione exemplari, vt prædiximus.
Vltimo t pro complemento nostræ legis Reg. 15
Ayora de part. 2. p. 9. 43. per totum, resoluic in pra-
xi, quod si pater meliorans in tertio bonorum suo-
rum aliquem ex filiis suis, ordinem & formam no-
stræ legis non seruauerit, sed in grauaminibus,
vinculis, submissionibus & substitutionibus à se
factis præterierit extraneum suis descendentes,
ascendentibus vel alijs consanguineis, de quibus
hic,

hic, non valebit, quod in contrarium factum fue-
rit, sed tantum, quod legitime factum fuerit vsque
ad eam personam excludit, que inuoluit & contra
legem substituta fuerit, itaque melioratio perue-
nit ad hæredes necessarios (hoc est) proximios
tertiarios, quamuis non sint descendentes me-
liorantis: non vero ad descendentes ipsius vel ipsius
consanguineos, vt in pulcro casu ibi per eum facti:
cuius in hoc opinio probari videtur in hac nostra
lege Regia, ibi: T que de otra manera no puedan po-
nerse grauamen alguno, ni condicion en el dicho tertio.
Annullatur igitur aliter factum non vero irritatur
quod legitime sit, hoc est melioratio ipsa, & sic re-
manebit libera & diuisibilis inter hæredes ultimi
possessoris, ad quem vsque potuit fieri substitutio
& apponi grauumen: idem sequitur Angul. in
presentis gloss. 15. num. 1. cum segg. ubi limitat, nisi
16 t meliorans procelleat annullando & contra
suum ordinem attentetur; tunc enim dispositio
reddetur inutilis, cum neque testator acquiescat
legi nec lex testatori.

Sed contra hanc sententiam fortiter vtget, quod
li nostra infringit aliter factum in fraudem descen-
dentium, ascendentium & aliorum consanguini-
corum, de quibus in ea vt patet ibi, Centenario que los
hagan entre sus descendientes legitimos, &c. Ergo ipsi
applicari debet, non vero alijs hæredibus, quan-
tumuis necessarijs vltimi descendents, in quo con-
sistit & valida fuit prædictæ melioratio: Nihilomi-
nus tamen mihi placet præcedens sententia,
tunc ex prædicta ratione: tum etiam quia ceteri
descendentes vocandi, non sunt vocari, nec vo-
cantur per nostram legem in prædicta specie: sed
dicitur in ea, quod si fieri debeant vincula, &c. sicut
inter eos. Igitur si non vocentur ipsi sed extranei,
his sublatis remaneat melioratio firma in vltimo
descendente expressè vocato & meliorato pura ac
simplex prout ipsa fieri potuit ab initio obique ali-
quo vinculo restitutionis, grauamine, substitutione
vel submissione, vt patet ex nostra lege, que non
requirit pro forma, vt melioratio fiat cum vin-
culis vel substitutionibus aut grauaminibus, sed
permittit disponere, nempe quod grauamina &
cetera adiecti valeant, si patens voluerit ea ap-
ponere tempore, quo ipsa melioratio tertij fit in
testamento vel in contractu. Igitur ad necessita-
tem non redigitur: id quod est notissimum ex
alijs Regijs legis nempe t meliorationem tertij
fieri posse pure & libere in aliquem ex descenden-
tibus legitimis absque vilo grauamine & condi-
tione aut substitutione, vt patet ex l. 9. tit. 5.
lib. 3. For. quam refert & approbat l. 8. Taur. ho-
die l. 2. supra hoc tit. Cum igitur alie persone, que
debebant vocari, vocatæ non reperiantur, quam-
uis quoad extraneos, vincula, grauamina & sub-
stitutiones factæ contra ordinem nostræ leg. sint
nulla, vt pote contra prohibitionem legis. Attam-
en validum est legitime factum & per conse-
quens vincula prædicta finentur in vltimo descen-
dente vocato, ac si vltimus non esset procel-
sum contra formam legis, quandoquidem pro
infecto id habetur. Nihilominus res hæc difficul-
tatem habet: quia licet non reperiantur vocati
prædicti descendentes, ascendentes & consangui-
nei, vocari tamen debeant, vt disponit nostra
l. ibi, con tanto que lo hagan, &c. Hoc igitur non
facto, perinde haberi debet, ac si factum fuisset,
cum ad id teneatur meliorans, si vocaciones &
substitutiones, &c. facere velle, prout fecit, arg.
l. 22. Taur. Potest tamen responderi huic difficul-

tati, quod meliorans non tenebatur præcisè voca-
re alios ascendentes vel descendentes in prædicta
melioratione, cum posset eam libere & absolute
facere sine aliqua substitutione ac vinculis in per-
sona vnus ex suis descendentes, vt prædiximus
sed lex nostra vult, quod non vocentur extranei,
illis prætermisiss, sed quod comparatione extra-
nearum ad consanguineos, hæc ac fieri debeat po-
tius vocatio consanguineorum quam extraneo-
rum. Si igitur ita non fiat, sed contrarium, an-
nullatur tantum illegitime factum & validum re-
manet absolute, quod legitime factum fuit, atten-
ta primæ origiue & libera facultate nostrarum
legum parentibus concessa meliorandi simpliciter
& absolute vnus ex suis descendentes quem
voluerint: non enim patens simpliciter & abso-
lute arctatur ad vocandos ad prædictam meliora-
tionem tertij omnes suos consanguineos, sed hoc
remanet in sua voluntate, vt probauimus. At in
casu d. l. 22. patet præcisè ad id tenebatur, quia
promisit: ergo nimirum si adimplere arctatus sit,
adeo vt eo omittente facere, ab illa lege habeat-
ur pro facto.

SUMMARIUM.

- 1 Ordo l. 27. Taur. an seruandus sit non solum in substitutionibus descendentijs legitimis, sed etiam in ceteris substitutionibus descendentijs illegitimis, ascendentijs & transuersalijs? Affirmatiue responditur n. 5.
- 2 Omnes vocaciones d. l. 27. sunt ad similitudinem earum, que in substitutione exemplari formantur.
- 3 In substitutione exemplari, vltra descendentes legitimos, non inducitur a lege necessitas substituendi alios.
- 4 Filius naturalis vel spurcius necessarius vocandus est et si hæc mater in casu d. l. 1. 27. Taur. respectu vero patris voluntarie: sed contrarium vide n. 5. & 7.
- 5 Ordo & forma l. 27. Taur. omnino & præcisè seruandus est in omni substitutione, tam descendentijs legitimis & illegitimis, quam ascendentijs & transuersalijs.
- 6 Verbum potest, quod affirmatiue profertur a lege & in personam agentis eligitur, respiciens potestatem deducit ad alium, & causam inducit necessitatem.
- 7 Filij naturalis non succedunt matri in maioratu.

QVÆSTIO XIII.

In eadem l. 1. tit. 6. lib. 5.

Ordo legis 11. tit. 6. lib. 5. Nou. Collect. Reg. an seruandus sit non solum in substitutionibus descendentijs legitimorum, sed etiam illegitimorum?

Quæro vltimus, an t ordo nostræ legis in vinca-
lis substitutionibus & grauaminibus & substitutionibus faciendis in melioratione tertij sit omnino seruandus, non solum in substitutionibus descendentijs, de quo nemo dubitat, nempe vt prælegatario tertij descen-
dentes, si existant, sint substituendi: sed etiam ceteris substitutionibus descendentijs illegitimorum, ascen-
dentijs & transuersalijs, vt similiter præcisè descen-
dentijs descendentes legitimis, substituendi sint
D descen

descendentes illegitimi, & his deficientibus ascendentes, & in horum defectum transierunt? Et in hoc videtur dicendum in descendentes legitimis tantum esse præfatum & necessariam obligationem præfatum, non vero in illegitimis vel in ascendentes & collateralibus. Primo quidem & fortissime ex principio nostre leg. ibi, *Con tanto que los hagan entre sus descendentes legitimis*, ubi in his descendentes legitimis loquitur præcipiendo; & sic quod in substitutione præcisè vocandus sit descendens legitimus: his vero deficientibus lex iam non definiendo nec præcipiendo, sed voluntariè meliorantis relinquendo disponit, ut patet ibi, *T a falsa dellos, que lo puedan hazer entre sus descendentes legitimis que ayán derecho de los poder heredat.* T a falsa de los dichos descendentes, que lo puedan hazer entre sus ascendentes: y a falsa de los si-fuados, puedan hazer las dichas submisiones entre sus parientes: y a falsa de parientes entre los extranos. Verbum enim, *potest*, de quo in hac lege, non inducit necessitatem, sed voluntatem, ut in *Non quicquid ff. de iudic. notatur, in l. Gallus in prim. ff. de lib. & postum.* Ergo saltem in patre, qui non tenetur filium naturalem instituire, non erit præcisè eiusdem filij naturalis substitutio, sed voluntariè filij namque naturalis. licet ius habeant succedendi paribus superstitibus ascendentes, id tamen verum est atque procedit ex voluntate patris, alias secus, ut in *l. 10. Taur. hodie l. 11. tit. 8. lib. 5. Nou. Collect. Reg.* Ergo dum lex nostra præfert filios naturales ascendentes testatoris, sub illis verbis: *T a falsa dellos, que lo puedan hazer entre sus descendentes legitimis que ayán derecho de los poder heredat*, intelligenda est voluntariè, quod possit pater filio prælegatario tertij sublinere in eo naturales, deficientibus legitimis, statibus etiam ascendentes, sicut antea eos instituire poterat, ex *d. l. 10.* Non tamen quod præcisè eorum institutionem efficere teneatur, contra *d. l. 10.* intelligendo hoc modo legem nostram, ibi, *Que ayán derecho de los poder heredat.*

2° Secundo et eadem opinio roboratur, quoniam omnes vocaciones nostre legis sunt ad similitudinem earum, que in exemplari substitutione formantur, ut patet ordinariis, sic aduertit D. Molina *lib. 2. de Hys. primis. c. 11. n. 13.* Sed in exemplari substitutione, ultra descendentes legitimis, non inducitur à lege necessitas substituendi alios, ut constat ex *l. humanitati, C. de impub. & aliis subst. & ex l. 11. tit. 5. part. 6. ibi: E. si alguno de los no quiere, se puede dar substituto a su hermano.* Ergo idem dicendum est in proposito nostro, nempe ut ultra primum eorum descendendum à nostra lege expressum, necessitas non inducatur substituendi eos, quorum meminerat: sed quod voluntariè dederit facultatem testatori substituendi eos: & ita in terminis hanc opinionem nempe quod filius naturalis vel spurius respectu matris necessario vocandus sit, quia eidem necessarius est heres. At vero respectu patris non ita, sed voluntariè sit vocandus, cum ei voluntariè & non necessario & præcisè succedat, sicut matri, tenet ad probat Andri. Angul. in *huc gloss. 12. n. 3. circa fin.* cum tamen per totum illum numerum late questionem nostram discussisset.

3° His et nihilò fecius non obstantibus, contrarium indistinctè tanquam verius resolutio tenendum in præxi, imò quod forma & ordo huius legis sit omnino & præcisè seruandus in omni substitutione tam descendenti legitimorum & illegiti-

morum, quam ascendenti & transuersali per nostram legem ibi, *T que de otra manera no pueda poner gravamen alguno ni condicón en el dicho tercio.* Hac enim verba, cum in fine legis sint posita, referri debent ad vtranque substitutionem descendenti omnium leg. tutorum & illegitimorum, ascendenti & transuersali, de quibus lex supra locuta est, iuxta regulam iuris vulgarem. Et præterea quia vna determinatio respiciens plura determinabilia, pariformiter debet determinare, *Item hoc iure, cum simul ff. de vulg. & pupill.* Quo fit, ut hac sententia manifestè probetur in verbis prædictis nostre legis, quibus congruè responderi non potest, & ideo ipsa est de mente omnium, & clare atque ex professo eam probantur Palat. Rub. in *d. l. 17. Taur. num. 31. & 32.* & Doctor Castell. *ibid. in princ. ac non* & Tullius Fernandez *num. 12. per totum*, dicens, quod quantum conuenit sit dura forma huius legis seruati oportet, quamvis ad hoc non capiat efficacem rationem huius legis, sed voluntariam in hoc iudicat propter rationes ab eo supra in contrarium oppositas. Sequitur etiam hanc secundam opinionem simpliciter Mieres in *vad. maior. 2. p. 9. 6. num. 25.* eamque omnes agnoscunt, estque communis intellectus, secundum Ang. in *presenti gloss. 11. n. 1. & 2.* quibus ipsè, ut vidimus, eam non probet sed ipsam tanquam verissimam sequitur, lateque probat & defendit ab impugnationibus primis, addens, quod omnes id præsupponunt, Velazquez in *d. l. 17. Taur. gloss. 2. n. 2. cum leg.*

Non obstat fundamentum primum contrariè sententiæ, nempe nostra lex in verbis, *Lo puedan hazer*, cum reliquis supra consideratis: quoniam et si lex nostra in substitutione descendenti illegitimorum, ascendenti & transuersali loquatur per verbum, *Puedan*, cum tamen in fine adiecerit: *T que de otra manera no puedan poner gravamen alguno, ni condicón en el dicho tercio*: intelligitur fecisse substitutiones prædictas necessarias, si ipsa sunt. Per maxime, quia quotiescunque verbum, *Potest*, affirmatiue quæ profertur à lege in personam agentis dirigitur, respicit potentiam deductam ad actum, & causatiue inducit necessitatem, ut colligitur ex resolutione gloss. & Doct. in *l. Gallus in princip. verb. potest ff. de liber. & postum.* ubi si parentes voluerint reducere ad actum potentiam instituendi filios posthumos, necesse id habent, licet non præcisè, causatiue tamen, ad hoc nempe, ut testamentum cum pi minime possit, ut Bart. ibi *num. 4. lalen num. 16.* notantur; text. in *l. 3. §. si quis se accepert, & ibi Bartol. num. 1. ff. de statulib.* probat late nouissime Velazquez *ubi supra, n. 1.* ubi id confirmat ex lege prima Ordinationis, que refertur in *l. 3. Taur. ibi, Si alguno ordenare su testamento, que licet voluntariè loquatur quantum ad actum testandi, nemo enim cogitur nec præcisè compellitur testari, cum in hoc summa libertas à iure data sit, ut in lege prima, cum similibus, C. de sacrosanctis Eccles. ibi, *Habeat unusquisque liberam testandi facultatem, &c.* & tamen causatiue, id est, si quis velit testari, inducit necessitatem ordinandi testamentum secundam formam in dicta lege Regia præscriptam, hoc est, seruatis eiusdem legis solemnitatibus, alias nulliter quis testabitur, ut ex ea patet. Sic igitur in proposito dicendum est, quod verba nostre legis, ibi, *T a falsa dellos, que lo puedan hazer, &c.* propriè significant, quod si forsitan ad actum deduxerit, patet filium in tertio meliorare & eidem grauamen*

grauamen restitutionis vel substitutionis adicere libere id facere possit, dummodo enumerati in hac lege substituantur, referendo verba, *Que lo puedan hazer*, ad actum substituendi & grauandi, & regulando ipsum actum ex verbo, *Con tanto*, vti iuncta verba illa dicant, *Que lo puedan hazer.* Non enim præcisè tenentur grauamina aut substitutiones in melioratione tertij adicere, cum libere possint illud relinquere vni ex descendentes, quem eligere maluerint, ut in *d. l. 18. Taur. Constant. &c.* Idem etiam deducitur ex principio nostre legis, dum assignans regulam, que grauamen in tertio adicere permittit, his verbis, *Que le pueda poner el grauamen que quisiere*: statim subdit: *Con tanto, &c.* præscribendo formam necessariam & præcisam adiectionis grauaminis vel substitutionis, ut rectè, meo iudicio, in proposito expendit & considerauit Velazq. *ubi supra, n. 7.*

Non obstat & secundum nempe *l. 10. Taur.* quantum prædictum, filium naturalem ex voluntate tantum patris eidem succedere, non vero esse necessarium ipsius heredem: hoc enim potius in casu nostre legis fallit, ubi expressè ipsa id sententiæ & profertur, ut patet ibi, *Que ayán derecho de los poder heredat*, nihilominus præcipit, ut in specie ipsius substitutio fit faciendæ præcisè iuxta eius formam, ut constat ibi, *T que de otra manera, iunctis verbis, Con tanto*, in quibus potentiam in necessitatem conuertit, ita ut in casu nostre legis filij illegitimi sine necessario substituendi: quasi lex aperitus diceret, *Non obstante, quod regulariter filius naturalis patri succedere possit ex voluntate eiusdem, si tamen velit legitimum filium in tertio meliorare, eisdemque meliorationis grauamina aut substitutiones adicere, teneatur tamen prius vocare illegitimum quam ascendentes reliquosque consanguineos aut extraneos*: id enim lex specialiter in melioratione tertij ita voluit atque nouiter introduxit, ne proinde, licet dura videatur in supra dictis, ut inquit Tullius *ubi supra* & Velazq. etiam *ibidem, gloss. 2. num. 14.* cuius rationes mihi non satisfaciunt, seruanda est, prout iacet, nec ab ea recedendum, argumento *l. præposit. ff. qui & à quibus.* At vero in filijs naturalibus respectu matris, lex nostra nihil noui continet, cum id antea *lex 9. Taur.* statuerit, nempe ut eidem necessario ipsi succedant. Ratio tamen dubitandi, ob quam lex nostra mota fuit ad hoc decidendum potuit esse, quam considerauit Velazquez *dict. gloss. 2. num. 14.* nempe quod controuersia dubitantiū, an filij naturalis matri succederent in maioratu, in quo non succedere plures tenebantur ex natura successione, qua nobilior est, quam diuidua, ut aduertit Iern. in *§. naturales, si de feud. fuer. controuers.* quem contra Gregor. Lup. sequitur Mieres in *vad. maioratus 2. p. 9. 2. n. 5. ad fin.* Ad tollendam igitur hanc controuersiam lex merito decidit, quod vidimus.

S V M M A R I V M.

- 1 Verba illa *l. 27. Taur.* Sus descendentes: & illa, Sus ascendentes: item & illa, Sus parientes, an intelligantur de descendentes filij prælegatarij vel testatoris meliorantis? resolutur hoc vltimum, n. 2.
- 2 Exemplaris substitutio assimilatur illi, de qua in *leg. 27. Taur.* ubi contrarium in altera horum substitutionum expressum non reperitur.

4 Descendentes omnes meliorati in tertio bonorum, sunt prius vocandi, antequam fiat transitus ad alia linea vel ad extraneos.

Q V A E S T I O X I V.

In eandem leg. 11. tit. 6. lib. 5. Nou. Collect. Reg.

Verba legis 11. tit. 6. lib. 5. Nou. Collection. Reg. ibi, *Sus descendentes, & illa, Sus ascendentes, item & illa, Sus parientes, cuiusnam intelligatur?*

Quæro vterius circa eandem legem 11. pro ipsius intellectu, ibi, *Con tanto que los hagan entre sus descendentes legitimis, & ibi, a falsa dellos, que lo puedan hazer entre sus descendentes legitimis: & ibi, entre sus ascendentes: & ibi, entre sus parientes: & in verba illa, Sus descendentes: & illa, Sus ascendentes: item & illa, Sus parientes, intelligantur de descendentes filij prælegatarij vel testatoris meliorantis? Et in hoc Velazq. in *d. l. 27. gloss. 2. n. 9.* secute credit, verba prædicta esse referenda ad filios seu descendentes prælegatarij non testatoris: Primò, quia si tertium, postquam in eo filius melioratur, efficitur eius proprium patrimonium & substantia, iustus esset eius filios substitui debere, quam fratres ipsius, filij scilicet testatoris, & respectu meliorati transuersales, ne sequeretur iniquitas & absurdum, nempe quod in maiori ex tertio instituto non admittetur filius primi instituti, sed frater eius transierat contra naturam eius successione, que filios primi instituti semper & vbique patri præfert, ut in *l. 40. Taur.* cum materia. Secundò idem probat ex similitudine, quam de substitutione exemplari ad eam, de qua in nostra *l. 11.* omnes faciunt. In illa enim descendentes considerantur respectu primi instituti mente capel, ut in *l. humanitati, C. de impub. & aliis subst.* præcipue in *§. fin. vero eiusdem legis, & l. 11. tit. 5. part. 6.* Tertio idem probat ex verbis nostre legis, ex quibus hoc ipse clare deducit, referendo illa, *sus descendentes* ad filium prælegatariū, de quo paulo ante lex meminerat, ut sic ad proximè præcedentia, & non ad remota, scilicet adstantes, de quibus in principio legis mentionem fecerat, referantur: & ita præfatus auctor residet in hac opinione reprobandò Tullium & Matienq. contrarium tenentes.*

Nihilominus et tamen prædicta opinio non est secuta, vera nec tenenda, sed potius intepide contraria Telli in *d. l. 27. Taur. n. 7.* quem refert & sequitur Matienq. in *presenti gloss. 4. n. 5.* quod etiam pro constituto habet Angul. *gloss. 8. per totam, præcipue num. 2. & Azcard. simpliciter hic num. 36.* Idque manifestè ex duobus. Primo ex litera nostre legis planè, que potius hanc partem probat quam contrariam, ut patet ibi, *Con tanto que los hagan entre sus descendentes legitimis.* Verba enim illa: que los hagan, referuntur manifestè ad parentes meliorantes, vinculaque, submisiones & substitutiones in melioratione prædicta facientes, ut patet ex immediatè præcedentibus, ibi, *T hazer en el dicho tercio los vinculos, submisiones, y substituciones que quisiere*: sequuntur statim verba legis, que expendimus pro hac secunda veriori opinione, *Con tanto que los hagan, &c.* Ergo verba, que los hagan, necessario secundum rationem rectè

fermonis & ordinis ad meliorantes referuntur, & subdit statim lex: *entre sus descendientes legitimos*: Ergo referendū hac verba ad proximiora præcedentia, necessario fatendum est, loqui legem de descendenti legitimo meliorantium, non vero meliorati, unde suo proprio gladio Velazquez se iugulat. Idem, his descendenti legitimo deficientibus, statuit lex in descendenti illegitimo, scilicet meliorantium, ut eadem inductione constat statim ex ipsamet lege, ibi: *Ta salata delos que lo puedan hazer entre sus descendientes illegitimos*: Pondeta verba præcedentia, que lo puedan hazer. Nam manifeste & præcise referuntur ad meliorantes. Ergo statim sequentia: *Entre sus descendientes illegitimos*, ad meliorantes referri debent. Idem eadem inductione probatur in ipsamet lege in ascendenti & in aliis consanguineis collateralibus meliorantium. Secundò eadem nostra & verissima sententia ex eo probatur & plana efficitur, quoniam si aliud diceremus, sequeretur inde absurdum hoc modo. Si enim verba illa: *entre sus descendientes*, & illa: *Entre sus ascendientes*, &c. referenda essent ad ascendentes filij meliorati, essent iidem parentes, qui meliorant, cum hi sint ascendentes meliorati: hoc autem minime se comparatur: Ergo necessario debent intelligi de ascendenti meliorantium, non vero meliorati, ac per consequens idem eadem ratione in descendenti aliique consanguineis, de quibus loquitur nostra lex, intelligendum est, nempe meliorantium, non vero meliorati.

Ad fundamenta contraria respondemus, nihil ipsa probare, quod nostræ verissimæ sententiæ obstat, & non quidem primum, quia negamus tertium, in quo meliorator filius, efficit absolute ipsius proprium patrimonium & substantiam statim postquam in eo melioratur, sed demum cum vinculis, submissionibus & substitutionibus à testatore eidem adiectis, iuxta formam nostræ legis & non alias, ut in ea probatur, præcipue in fin. ibi: *Los quales dichos vinculos, &c. mandamos que valgan para siempre*, &c. Negamus præterea, ex hoc loqui absurdum, quod consideravit Velazq. nempe quod ex maioratu ex tertio instituto, non admitteretur filius primi instituti, hoc est, primo meliorati, sed frater eius transuersalis contra naturam eius successione, quæ filios primi instituti semper & ubique patris præfert. Filij namque primi meliorati descendentes sunt parentis meliorantis, & ideo hi iuxta formam nostræ legis vocari & admitti iure optimo possunt, non tamen tenebitur meliorans eos præcise vocare ad successione maioratus ex tertio instituti, dummodo alium vel alios descendentes suos vocet, qui sunt proprii filij idemque fratres meliorati. Nec hoc erit contra naturam successione maioratus & prælationem, de qua in d. l. 40. *Taur.* Ipsa liquidem in finali eius parte id limitat, nisi testator condens maioratum, aliud expresse præceperit & ordinaverit, unde namque eius voluntas servanda erit, ut ibi deciditur.

Secundò etiam fundamentum contrarium de similitudine substitutionis exemplaris non obstat, quoniam & similitudo illa procedit, ubi contrarium in altera harum substitutionum expressum non reperitur, ut late probat Peláez de maior. 1. part. quest. 71. num. 2. At vero in specie nostræ legis & in casu, de quo agimus, contrarium reperitur expressum hic eius, quod in substitutione exemplari decisum erat in d. l. humanitatis, §. si

vero, & in d. l. 1. tit. 5. p. 6. Ergo similitudo prædicta quamvis in aliis procedat, in hoc, de quo agimus, minime locum habet, ut patet. Sufficit enim ad hoc, ut similitudo inter duo procedat, locum habere in aliquo, respectu illius, de quo agitur, quamvis in aliis non conveniant, ut in l. fin. c. de coll. text. in c. constituta. & ibi Abb. in 3. notab. de appell. c. quemadmodum, & ibi Abb. in 1. notab. de iureiur. Abb. & alij in c. translati, de consuet. Iason in l. si pliantem, §. sacrum, n. 12. ff. verb. oblig. Bernard. Diaz. de Lug. in regula 53. ampliat. 2. Everard. in loco 10. & plures allegans Menoch. de arb. iudic. lib. 2. tom. 1. casu 84. n. 6.

Secundò & melius respondemus, quod in casu nostræ questionis melioratio fit de bonis meliorantis, & ideo potest fieri in alios suos descendentes, ommissis descendenti primo loco meliorati, &c. Ac vero bona, in quibus fit substitutio exemplaris, sunt propria filij, cui substituitur: Merito igitur quod præcise eius descendentes sunt prius substituantur.

Tertium fundamentum contrarie partis non est verum, sed potius contrarium, ut supra ad oculum monstravimus, & ideo indubie tenenda est hæc secunda pars tanquam evidens & verissima, non vero prior præcedens.

Ultimò pro complemento & huius questionis & intellectu nostræ legis, in eisdem verbis præcatis, illud duxi non omitendum: nempe omnes descendentes simul meliorati successivè vnos post alium, antequam transitus fiat ad aliam lineam vel ad extraneos esse necessario substituentos: alius enim substitutio non dicitur fieri inter descendentes, &c. sed ex descendenti, cum tamen inter omnes descendentes substitutio fieri debeat, priusquam ad alios fiat transitus: & idem respectu ceterorum consanguineorum, de quibus in hac nostra lege, nempe ascendenti & collateralium, quod clarius in substitutione exemplari probat d. l. 1. tit. 5. part. 6. ibi: *Diximus substituy en su lugar, e no otros*. Leges enim hæc in plurali numero loquuntur, licet omnes descendentes, ascendentes & collateralis respectu excludunt, eademque ratio substituendi & sic prælationis militat in vno, quæ in ceteris & contra, præcipue cum per nostram legem non dicatur contrarium: quoniam idem dicitur ex eius mente & ex natura successione maioratus atque communi usu substituendi: itaque dum ad faciem descendentes legitimi vel illegitimi masculi siæe femine, ascendentes vel transuersales non admittentur nec possunt vocari, etiam si sint masculi; quia hoc casu non potest considerari agnatio, cum ex hac lege sit datus ordo necessarius & formalis in substitutionibus; & idem in collateralibus respectu ascendenti & extraneorum respectu collateralium dicendum erit, ut colligitur ex Com. Arias hic num. 59. secundum Tello Fernand. n. 26. & sequitur atque probat Velazquez gloss. x. num. 10. qui immerito reprehendit sententiam eiusdem Telli hic num. 5. & Marienz. in d. l. 1. tit. 5. gloss. 4. num. 3. & Peláez de maior. 2. part. q. 6. n. 25. ad fin. tenentium, substitutionem, de qua in nostra lege, fieri posse vni vel pluribus ex l. 1. §. 19. & 21. *Taur.* existimans hoc esse contrarium præcedentibus: nam re vera eis non contradicit, nec falsum est, sed verissimum, atque cum prædictis se comparatur in hunc sane & clarum sensum, ut patens minime teneatur substitutionem in melioratione tertij facere in favorem omnium simul descendenti,

ascendenti vel collateralium respectu, cum possit melioratio prædicta principalis fieri vni vel pluribus ex descendenti, ut in legibus *Tauri præcatis*; Ergo & substitutio, quæ in locum meliorationis subrogatur, & in ea fit absque eo, quod patens teneatur omnes simul descendentes, ascendentes vel collateralis respectu substituire in prædicta melioratione: at vero si patens meliorans voluerit in substituto ulterius procedere, alium vel alios vocando alterius gradus, tunc minime hoc facere poterit, nisi omnes præcedentis gradus fuerint prius substituti atque vocati. Itaque stante aliquo descendente, non poterit vocare ascendente, vel hoc extante, collateralium, aut hoc non deficiente, extraneum: denique omnes præcedentis gradus ac lineæ prius vocari ac extingui debent, quam ad alios subsequenter gradus aut lineæ deventi per substitutionem possit. Et hæc est vera tenenda resolutio in praxi meo iudicio.

SUMMARIUM.

- Melioratione facta à parente, habente filios naturales vel spurios, in favorem vnius ex his, an possit substitui in eo alius etiam extraneus, prætermisissis ceteris filiis illegitimis, & sic non servata forma l. 27. *Taur.* & n. 59. referuntur tres opiniones, eligitur ut probabilior negativa indistinctè, ut in n. 6.
- Vbi non conveniunt verba legis, neque eius dispositio locum habet.
- Filij naturales, non solum legitimi, hæredes necessarii sunt matri.

QVÆSTIO XV.

In eandem l. 1. tit. 6. lib. 5.

Melioratione facta à parente, habente filios naturales vel spurios, in favorem vnius eorum, an possit substitui in ea extraneus, prætermisissis ceteris filiis illegitimis, & sic non servata forma l. 1. tit. 6. lib. 5. *Nouv. Coll. Reg.*

QUæro ulterius, quid fit si melioratio tertij fiat à parente, habente filios naturales vel spurios, in favorem vnius ex eis, an possit substitui in prædicta melioratione alius etiam extraneus, prætermisissis ceteris filiis illegitimis, & sic non servata forma nostræ legis? Et quidem in hac specie pars affirmativa probari videtur in nostra lege 1. in 1. p. ibi: *A algunos hijos, o descendientes legitimos*. Ergo à contrario sensu secus erit dicendum, si tantum habeat filios naturales vel alios illegitimos: quia ubi & non conveniunt verba legis, neque eius dispositio locum habet, l. 4. §. toties cum simil. ff. de dam. infect. & ubi est casus legis, non est amplius dubitandum, gloss. in l. ancilla, c. de furtis, verb. questio, Beccius cons. 83. n. 9. in fin.

Secundò quia filij naturales & spurij patri saltem non sunt necessarii hæredes sed voluntarij, ut in l. 10. *Tauri*, diximus in questione proxime præcedente: Ergo cum tertium hoc casu non sit legitimus filius, etiam respectu extraneorum, consequitur, quoad possit pater in eo quæcumque gravamina, vincula & substitutiones facere, etiam non servata forma huius legis, cum id directe extraneus

relinquere valeret. Et idem videtur dicendum in matre: quia licet eius filij naturales eidem sint necessarii hæredes, dummodo non sint nati ex damnabili & illicito coitu, per quem mater incurteret penam mortis naturalis, ut in l. 9. *Taur.* & diximus supra in quæst. 14. artic. 1. cum ipsi non sint filij nec descendentes legitimi, non videtur, quod in eis teneatur in melioratione quinti servare formam nostræ legis, sed quod possit libere in eo substituere, quocumque voluerit, etiam extraneos: quia si repetetur eam servare, nullo alio iure teneatur, quam per nostram legem Reglatur at ipsa loquitur in filiis & descendenti legitimi melioratis in tertio: & hi non sunt huiusmodi, ergo in ipsis locum non habet: & in terminis hanc sententiam tam in parte naturali, quam in matre, tenet & probat Tello Fernand. in d. l. 27. *Taur.* n. 14. in vers. ex hoc tamen, & in vers. Secundò existimo, quamvis tandem relinquatur cogitandum. Eandem opinionem sequitur Marienz. in præfati. gloss. 5. n. 4.

Contrarium tamen in nostra specie in melioratione tertij facta à matre huiusmodi filio, tenet Mieres de maior. 1. p. q. 2. n. 20. in vers. ex quibus, & Angul. in præfati. gloss. 2. num. 1. Respectu namque matris filij naturales necessarii sunt eidem hæredes, ut modo dicebamus, & non solum l. 9. *Taur.* facit filium illegitimum matri hæredem necessarium, sed etiam vocat eum legitimum, ut patet ibi: *Tanto heredes legitimos*. Cum enim in horum successione serventur omnia iura, quæ tractant de successione legitimorum, & inter eos tertium bonorum parentum sit legitimum, militat eadem ratio nostræ legis, ut dictum tertium non recipiat gravamina, nisi secundum ordinem eiusdem legis. Et idem esse ait Angul. num. 2. si adint filij legitimi: quia & non extantibus legitimis, hæredes necessarii sunt; & in eis etiam intelligitur & procedit dispositio nostræ legis: ubi enim militat eadem ratio, idem ius testamentum est, arg. *l. illud, cum similib. ff. ad l. Aquil.* Auctor itaque hic & Mieres ubi supra, in melioratione facta à matre naturali, tacite videtur annuere Tello. In melioratione autem facta à matre naturali ei expressè contradicunt quoniam cum improbat in hoc. Eandem distinctionem sequitur post hæc scripta novissimè D. Azcoed. in d. l. 1. tit. 6. n. 3.

Sed & contrarium in utroque voluit Palatius §. Rub. in præfati. n. 43. & 46. licet loquatur per verbum, *Potes*: sed dum sic assente esse intelligendam nostram legem, quia filius naturalis est patri successibilis ex testamento, etiam extantibus ascendenti sensu hoc esse ita necessario sciendum, iuxta ordinem nostræ legis: & expressè hoc verius videtur Velazquez dicit. l. 27. *Taur.* gloss. 2. n. 15. quamvis alias generaliter extra casum nostræ legis veriorer credat opinionem Telli. Et pro hac tertia sententia, quæ omnino Tello contradicit, considero ipse, quod nostra lex necessarios hæredes & successores efficit filios illegitimos, parentibus in melioratione tertij facta legitimo, aliis legitimis deficientibus, ad hoc ut alium substituat ei non possint in prædicta melioratione, quam descendentes illegitimos, si aliquem ei substituoere velint. Ergo idem videtur dicendum in nostra specie, ut si pater habens plures filios naturales, deficientibus ei legitimis, alio naturalium prælegatum tertij fecerit & voluerit in prædicta melioratione eidem substituere, teneatur servare ordinem & formam nostræ legis, nempe ut alium

filium naturalem vel alios potius substituat, quam parentes, collaterales vel extraneos, cum eadem tunc videatur ratio militare: & in proposito nostrae legis naturales sunt iam necessarij in sensu, quam praediximus: si enim in secundo gradu sunt huiusmodi, vt in nostra lege. Ergo à fortiori vel saltem eadem ratione in primo gradu huiusmodi censendi sunt. Quid tenendum.

6 Ergo respectu, respectu matris, non dubito, opinionem Anguli esse vtiorem & tenendam contra Tellum, per supra dicta: respectu tamen patris punctus difficilis est, non enim aliqui ex supra dictis opinionibus in parte euidenciam habet: adhuc tamen probabilior videtur hae vtiore opinio contra Tellum, nempe quod idem dicendam sit etiam in parte in specie nostra, quod in parte ex ratione noua, quam modo considerauimus, quam sententiam probauit idem Azeued. hic n. 44. cum Angul. gloss. l. 1. n. 3. Qui tamen hoc non tantum, sed quod filius naturalis respectu patris voluntarie vocandus est, scilicet, si pater velit: quia eius successio voluntaria est. Sed & contraria Tellii opinio in parte substituibilis & fortan probabilis quoque est. Quid autem in filio spurio, respectu patris, infra latus agemus g. 55. per tot. p. u. cap. 2. n. 34. cum segg.

Similiter etiam omnes descendentes legitimi vocandi & substituendi sunt, priusquam ascendentes vel extranei vocentur, vt tenet Velazquez hic gloss. l. 1. n. 10. nec non & Azeued. 38. & 39. aduersus alios, quos ipsi citant.

SUMMARIUM

- 1 Filius spurius substituitur pupillari filio legitimo impuberi, alius legitime existens, an debeat habere ex vi praedicta substitutionis pupillaris, non solum bona aliunde quae sita, sed legitimam pupilli: & etiam tertiam partem, in qua pupillus fuit melioratus a patre, praeter filium, & n. segg. negatiuam partem probat auctor. n. 22. cum segg. contra Emmanuel. Coll.
- 2 Substitutus pupillari non succedit patri sed pupillo.
- 3 Filius spurius, substituitur pupillariter filio legitimo, non succedit ei in bonis quae sita à patre ultra eam partem, quam iure capere potest, sed in bonis aliunde pupillo quae sita, licet iudicio & ordinatione patris.
- 4 Haec procedit nedium in filio naturali, sed etiam in spurio, cui quicquid relinquitur potest.
- 5 Separatio bonorum pupilli & patris fit à lege propter incapacitatem substituiti.
- 6 Regula l. sed si plures, §. si. ff. de vulg. & pupill. substituit. limitatur propter incapacitatem substituiti.
- 7 Legitima liberorum poterat olim ante leg. quoniam in prioribus de iusticia, testam. granari legato vel fideicommiss.
- 8 Legitima olim apud Iuriconsultos non fuit astituta quasi propriam patrimonium filij: secus est hodie astituta dicta lege quoniam in prioribus, vt in n. 9.
- 10 Legitima filiorum hodie restituta est ad instar legitimae patroni, & impuberi arrogati in vtrisque enim eius inuentione non valet.
- 11 Pater relinquit filio legitimam non ex voluntate sed ex legi necessitate.
- 12 Legitima filie non tam dicitur penenite ex patris relinquentis iudicio, quam ex legis praedicta.

- 13 Legitima dicitur legitima pars, quasi propriam filij patrimonium.
- 14 Legitima, quae ex lege filio debetur, fideicommissi non tenetur.
- 15 Relinquitur non videtur, qui, quod relinquit, reddere debuit.
- 16 Necessitas causatua facit, ne quis liberalitatem exercuisse videatur.
- 17 Pater relinquendo filio legitimam, non videtur de suo ei relinqueret.
- 18 Spurius, nisi nihil capere possit ex bonis libertini patris, potest tamen solidum capere ex bonis eius patroni.
- 19 Is, cui relinquitur legitima portio, non dicitur eam percipisse ex bonis defuncti, sed magis intelligitur quasi suum recepisse.
- 20 Filius melioratus à patre in tertia parte bonorum, non à patre sed à lege recipere videtur: sed contra n. 47. & 48.
- 21 Executor testamenti, cui est commissio distributio pro amore Dei, vel inter pauperes potest eligere filium proprium spurium, non vero filium spurium testamenti, & n. 43.
- 22 L. si quis ex bonis, ff. de vulg. & pupill. substituit. vera ratio alia, quam ab Acofia assignata; & n. 25. & 26.
- 23 Pater, nullo quae sita colore, potest filio spurio aliquid relinqueret, neque per viam substitutionis vulgari vel fideicommissi, vt in n. 25.
- 24 Legitima filie non est debita in vita patris, sed quasi debita.
- 25 Filius in vita patris nullum ius habet in bonis patris, etiam quoad legitimam, nec in spe consistibile.
- 26 Plures solibus appellare spem futurae successiois somnium vigilandum.
- 27 Legitima iure antiquo apud Iuriconsultos fuit astituta quasi propriam filij patrimonium.
- 28 Auth. de imp. §. hinc nos, vers. sed quarta quidem, ratio & intellectus.
- 29 L. 27. Taur. est expressa contra opinionem Acofia, de qua supra, n. 1. cum segg.
- 30 Pater etiam in defuncto filiorum legitimorum, non potest substituire filium spurium in melioratione tertij.
- 31 Filij spurij iure communi omnino incapaces sunt: iure vero Regio sunt capaces quia parte tantum pro alimentis, quod procedit non solum in maioratu Regia facultate condito, sed etiam in melioratione tertij & quini, vt in n. 26.
- 32 Verba facultatum Regiarum ad faciendum maiorationem in quascunque personas, ad habiles tantum & capaces restringuntur.
- 33 Filium tamen naturalem, non solum legitimum poterit pater ad maiorationem vocare, ibid. etiam si habet patrem legitimum, n. 27.
- 34 Filius spurius potest capere ab aliis consanguineis & extraneis ex contractu vel testamento, excepto patre.
- 35 Primogenitum institui potest in filium spurium ab agnato, cognato vel extraneo.
- 36 Episcopus beneficium alicui conferendo, gratiam ei facit, etiam praeter alios eligendo.
- 37 Pater an hodie, aetate iure Regio, possit filium suum spurium pupillariter substituire filio legitimo, & n. segg.
- 38 Filius spurius aliquando accipitur in genere, aliquando in specie: exemplum vtriusque n. segg.
- 39 Spurius nomen plerumque filium de adulterio conceptum significat.

- 50 Filius spurius proprie dicitur ille, qui est natus ex coitu arripit iure reprobatu.
- 51 Natus ex dominabili coitu, nullo modo succedit patri nec matri ex testamento, nec ab intestato.
- 52 Filius in nostro Regno quando dicitur filius natus ex damnabili & reprobatu coitu, vt non possit succedere.
- 53 Lex sit, qui ex bonis, cum materia, de qua in hac tota quaestione, ff. de vulg. & pupill. substituit. de quo filio spurio loquatur.

QVAESTIO XVI.

In eand. l. 27. Taur. hodie l. 1. tit. 6. lib. 5. Noua Collect. Reg.

Filius spurius substituitur pupillariter filio legitimo impuberi, alius legitimis standibus, an debeat habere legitimam pupilli, & meliorationem tertiae partis eidem factam à patre?

Q Vero si denique circa hanc l. Pater cum plures filios legitimos haberet, & quae omnes heredes institueret, vnum ex illis, impuberem nempe meliorauit in tertia bonorum parte: & deinde huius filio impuberi alterum filium spurium tamen, pupillariter substituit: an mortuo hoc filio impuberi, infra pupillarem aetatem, substituitur spurius ex substitutione praed. pupillari consequi debeat, non solum propria bona impuberis aliunde quae sita, sed etiam legitimam & tertiam partem in qua melioratus fuit, praeter fratrem legitimum, necne? vel quid debeat consequi substituitus hic spurium, idemque frater impuberis?

Et si in hoc quoad bona pupilli aliunde quaesita, quam à patre, non dubium est, quin in his substituitus spurius recte succedat: quia non succedit patri, sed fratri: text. expressus in l. si quis ex bonis, in vers. quod si pupillo, & in ordin. ff. de vulg. & pup. subst. & ibi communiter DD. etiam communi & indubitata sententia, vt infra dicemus.

Quoad legitimam vero & meliorationem tertiae partis ex bonis parentis pupillariter substituentis filio suo legitimo impuberi filium spurium, aliud nouissime censet, tenet & subtiliter defendit doctissimus Lusitanus Emmanuel Colla in repet. cap. si pater, de testam. in 6. 2. part. verb. bona omnia, num. 11. per totum, nempe vt hodie filius spurius possit succedere ex pupillari substitutione fratri impuberi legitimo, quem vnicum pater habebat etiam in legitima, quam impuberet à patre habuit, quae vniuersam patris substantiam contineret, excepta quinta parte, iuxta leges huius regni: nec non eadem ratione in tertia parte, in qua pater complures filios legitimos haberet, eundem impuberem meliorauit. Et hoc primum quoad legitimam probatur.

Quoniam si est ex d. l. si quis ex bonis, in vers. sed hoc ita, filius hic spurius impuberi legitimo pupillariter à parente communi substituitus, minime succedere possit, virtute praed. substitutionis pupillaris in bonis, quae parentis fuerunt, ultra eam partem, quam capere iure potest, sed tantum in bonis pupilli aliunde quae sitis, licet iudicio & ordinatione patris, vt expressè decidit ipsa lex ex interpretatione Lusitani Iuriconsulti, vt ibi

paret: per quem text. ita tenet gloss. in sub. quibus modis natural. effie. legi. §. in. in verb. participium: & illum ad hoc singulariter dicit Bald. in l. eam quam, num. 53. C. de fideicommiss. & in cap. sollicitudinem, de appell. colom. 2. sequitur plures referens D. Conar. in 4. de sponsal. 2. part. cap. 8. §. 5. num. 4. Guillel. Bened. in cap. Raymus, verb. & vixem. num. 690. de testam. & Anton. Gom. in l. 9. Taur. num. 20. nec non & D. Colla, ubi supr. num. 7. Petras Duen. in reg. 366. n. 12. & in 2. limit. eiusd. regul. ubi plures citat Roland à Valle cons. 87. n. 26. lib. 3. Et hae recepta sententia ex Ripa in l. Lucius, num. 3. ff. de vulg. & pupill. substituit. & aliis, vt testatur eam sequutus Arias Pinel. in l. 3. num. 21. C. de bon. mat. & Pelaez de maiorat. 2. part. quast. 2. num. 8. & plurimos referens Matienq. l. 6. tit. 8. gloss. 3. num. 5. Ioan. Rojas in epistol. success. cap. 20. num. 50. & 51. Quod si non solum procedit quando filius naturalis substituitur pupillariter filio legitimo impuberi, sed etiam si substituitur filio spurio, iure communi civilis pater nihil relinqueret potest, vt declarant gloss. in Bart. & communiter DD. in d. l. si quis ex bonis, Arias Pinel. & Pelaez ubi supr. Sicque, vt videmus in d. leg. si quis ex bonis, sit à lege separatio bonorum patris à bonis pupilli, propter incapacitatem substituiti. Et si limitatur in hac specie legis potestatem regula l. sed si plures, §. final. ff. de vulg. & pupill. subst. propter eandem incapacitatem substituiti, secundum Paul. de Castr. Alex. num. 3. Coman. num. 11. in d. l. si quis, & Iaf. ubi num. 8. post Bald. in l. eam quam, num. 50. C. de fideicommiss. Ant. Gom. in l. 9. Taur. num. 10.

Attamen hoc ideo fuit decidum in d. l. si quis ex bonis, quia olim non debebat separari inter bona patris legitima filij portio à ceteris bonis: eo namque tempore, nondum legitima pars liberorum connumerabatur inter proprias facultates liberorum: quoniam poterat si in ea grauamen valde legati vel fideicommissi imponi, vt cauetur in leg. quoniam in prioribus, C. de iusticia, testam. Siquidem Iustinianus ibidem constituit, quod onera importata legitimae portioni non valeret ipso iure, quoniam ante secus esset, & quia valebant, quereia in officio introducta erat: quod ex illo text. ita deduxerunt Salyer. & Paul. de Castro ibi in princ. & Roder. Suarez in repet. in euidentialibus num. 6. & in 6. ampliat. & plures allegans D. Colla in d. cap. si pater in 2. part. verb. abique deductione, n. 6. Igitur ea quarta pars, id est, legitima, apud Iuriconsultos non fuit astituta quasi propriam filij patrimonium: alia enim onus illud fideicommissi non valuisse, argum. Leobar. ed. §. quod si heredem, vers. nec fideicommissi ff. de vulg. & pup. m. tit. igitur Iuriconsulti Iulianus & Herennius in d. l. si quis ex bonis, non distinxerunt quartam iure naturae liberis debitam à ceteris bonis patris, quam forte distinxissent post d. l. quoniam in prioribus. Per si quam legem quarta liberis iure naturae debita cepit astitui quasi propriam patrimonium: sicut olim apud Iuriconsultos & Imperatores non valebat onus iniunctum legitimae portioni, quam ei l. bertus deberet, cum patrono, ff. de legat. 2. l. si patronus, ff. de donation. Similiter non valebat onus iniunctum quartae, quam arrogator impuberi arrogato ex constitutione D. Pij debebat, si arrogator, vers. penultimus, ff. de adopt. Ergo si quemadmodum hodie filij legitima hae in parte redacta est ad instar legitimae patroni & impuberis arrogati, vt in vtriusque onus iniunctum non valet, d. l. quoniam in prioribus, cum d. l. cum

patronus & d. l. si arrogator, ita quoque hodie possit d. l. quoniam in prioribus, poterit filius spiritus huiusmodi pupillariter substitutus, legitimam fratris consequi tanquam proprium ipsius patrimonium, cum non possit videri, quod eam capiat quasi ex gravamine a patre iniuncto: quod hodie nullius momenti est, per d. l. quoniam, non obstante decisione d. l. si in quis, quae praemissa consideratione, declinat, ne contrarius sit huic opinioni, quae fortassis probabilis fieri apud DD. poterit, secund. Cost. ubi sup. d. num. 1. & prius eodem, verb. 3. 8.

Secundo eadem opinio nova, quoad legitimam iure naturae debitam, id est, quatuor uncias, vt in auth. nouissima, C. de inoff. test. probatur, quia videtur, quod hae propriis bonis pupilli annuereari debeat: quia pater si ei non ex voluntate, sed ex legis necessitate reliquit praedicta, quartam legitimam: ergo spiritus non minus eam, quam quod pupillo aliunde acquisitum fuisset, capere potest, cum sit iure naturae filio debita, vt in d. l. cap. cum pater.

11 Tercio quia haec pars legitima, non tam dicitur liberis provenire ex patris relinquentis iudicio, quam ex ipsius legis providentia, argum. d. l. si arrogator, versio. ceterum ff. de adop.

12 Quarto quia legitima haec, legitima pars dicitur, quasi proprium filij patrimonium, arg. text. cum gloss. verb. necessario in auth. de hered. & sal. §. si quis vero non implet, col. 1. quoniam ad hoc allegant Alber. in repet. Rubr. col. fin. vers. praeerea ff. de vulg. & pup. subst. quem refert & sequitur Costa, d. verb. bona omnia, num. 30. vers. tertio.

13 Quinto quia facit text. iuncta eius communi omnium interpretatione in l. eobaredi, §. quod si heredem, versio. sine fideicommissi ff. de vulg. & pup. subst. vbi DD. ex illo text. collegerunt partem, quae ex lege filio debetur, fideicommissi non tenent, quasi ea pars proprium filij patrimonium censeri debet.

14 Sexto facit, hancum ex familia, §. si de falcidia ff. de leg. 1. ibi. Quia enim est, quod ex eo videtur reliquisset, qui quod reliquit omnino reddere debuit: non enim facultas necessaria electionis propria liberalitatis beneficium est, vt ibi.

15 Quod si procedit etiam in necessitate causata: nam & illa facit, ne liberalitatem quis videatur exercuisse: text. in l. si quis pro uxore, versio. non enim, ff. de donation. inter virum & uxorem. Doctor. Antonius de Padilla in d. §. si de falcidia, num. 14. Ergo pater, qui filio testamento reliquit partem iure naturae debitam, non relinquit ei de suo, vt ex d. text. deducit Didac. Segur. in repetitione d. l. unum ex familia, §. sed si fundum, num. 162. quem refert & sequitur Costa ubi sup. d. verb. bona omnia, num. 10. vers. quinto.

16 Septimo & vltimo allego pro hac parte bonum text. in l. in fidei, §. patronus, ff. de iure fisci, vbi si liberis tacite rogauerit patronum, vt de legitima portione praestet aliquid spiritus, qui nihil ex libertini patris bonis capere poterat, & ipse patronus huic tacito fideicommissi fidem suam accommodauerit, nulla fraus legi facta videtur: quoniam et si spiritus nihil ex patris libertini bonis capere potuisset, poterat tamen in solidum capere ex bonis eius patroni, qui patrem suum manumiserat: sic igitur inter proprias patroni facultates enumerabitur pars debita patrono in bonis liberti, & in praemissa specie patronus de suo largiri videbitur, sine vlla legum offensione: quia, vt inquit Bart. in d. l. §. patronus in fin. is, cui debetur legitima portio, si sibi relicta sit, non dicitur eam percipere

re ex bonis defuncti, sed magis intelligitur quasi suam receperit. Remanet igitur ex praedictis haec noua opinio Costae satis probata, vt videtur, quoad legitimam: cum qua in terminis transe nonnulli Doctor. Spiritus in suo speculo testamentorum, in tit. de filio spiritus, & cap. gloss. 16. num. 41.

Quod autem attinet ad tertiam, in qua fuit melioratus filius impubes inter ceteros fratres suos legitimos, quod eam quoque cum legitima percipiat spiritus virtute pupillaris substitutionis praedictae, probatur ex eo: nam si pater habeat facultatem eligendi inter filios, vnum aut plures, quibus hanc tertiam partem vel ita potissimum relinquare: nihilominus si tamen is filius a patre electus huius terrae patris commodum, non a patre, sed ab ipsa lege eam reliqua legitima recipere intelligitur: argum. d. l. unum ex familia, in princ. iuncto §. si de falcidia, & litem eorum, §. si decurionis ff. quod cuiusque vniuersum, & in l. municipibus ff. de condit. & demonstr. Anton. de Padilla, in d. §. si de falcidia, num. 1. & Iulius Ant. Gon. in l. 40. Taur. num. 49. vers. item adde.

17 Secundo quod probatur eadem noua opinio ex doctina, celebri Paul. de Castr. in d. l. si quis ex bonis, num. 3. dicentis, quod exequitur testamenti, cui est commissi distributio pro amore Dei pro anima (adde tu, vel inter pauperes facienda potest eligere filium proprium spiritus: non autem ipse, aut Episcopus poterit filium spiritus testatoris nominare, nimirum quia talis spiritus non capit ab exequutore eligente iure nominante, sed potius a primo testatore, vt colligitur ex Paulo ubi sup. & in terminis tenet idem Paul. cons. 236. ad fin. in 2. par. consil. ex Ant. quem refert quem DD. sequuntur in d. l. si in quis ex bonis, Alex. num. 8. l. 1. num. 7. & alij plures DD. quos refert & sequitur Costa, d. verb. bona omnia, §. 12. & Pecast. in l. unum ex familia, in princ. num. 27. cum seqq. ff. de leg. 2. & in l. si quis Titio, num. 14. §. eod. in d. Ant. de Padilla, in d. §. si de falcidia, per text. ibi, num. 2. & 3. Mantica, de conuictu. vitium. volunt. lib. 8. tit. 15. num. 11. & 12.

18 Haec profecto quia noua opinio Emanuelis ab Acolta subtilis est & tanti ingenij viro digna: nihilominus tamen firma aut solida non est, & vt suspicor atque conicio, nec vera nec tenenda in iudicando & consulendo. Et quidem quantum ad legitimam ex decision. text. expressi in d. l. si in quis ex bonis, iuncta communi, & recepta omnium sententia supra adducta, quae per illum text. habet, quod filius spiritus pupillariter substitutus fratri suo legitimo impuberi, minime potest succedere per substitutionem pupillarem in bonis, quae partus fuerunt vltra eam partem, cuius capax est: sed tantum in bonis pupilli aliunde acquisitis, ne quod vna via prohibetur, hoc est, institutionem vel legatum a patre facti, alia consequatur, hoc est per substitutionem pupillarem. Stante igitur d. l. si in quis ex bonis, & praed. communi distinctione atque doctrina, stare non potest praefata noua opinio Costae. Quis enim vnquam vere dubitauit aut iure dubitare potest, quin legitima filij impuberis fuerunt bona patris, antequam ad filium impubere deferrentur, aut quomodo praed. distinctio, d. l. si in quis ex bonis, expressè facta, subsistere possit? Inanis profecto esset, si aliud diceremus, aut si in omnibus bonis pupilli spiritus substitutus succederet.

19 Neque obstat, quod hodie cesset ratio illius text. quae erat, quod illo iure valebat gravamen appositum

appositum in legitima a patre ipso iure: hodie vero ipso iure relictoris, vt in d. l. quoniam in prioribus, & nouè considerauit Costa, ac proinde cessare quoque debeat eius dispositio, l. adigere, §. quamuis ff. de iur. patron. cap. cum cessante, cum similit. de appellat. Haec namque consideratio, et si vera in se

23 sit, non tamen, quam praediximus, est ratio finalis d. l. si in quis ex bonis, nec in ea talis exprimitur, aut in ea solum fundari censenda est: sed potius & radicaliter, ne spiritus quod vna via capere non potest, alia capiat, cum sit incapax solidi, vt omnes proficiunt. Quo fit, vt neque directè neque

24 indirectè, neque per mediam personam alterius, nec aliquo alio colore qualis possit pater filio spiritus aliquid relinquere, l. quod conditio, ff. de don. caus. mort. l. hoc edictum, circa medium, Cod. de secund. nupt. l. inque per se, C. de hered. instit. Bald. in l. 1. num. 28. C. de sacrosanct. Eccles. Bart. & communiter scribentes in l. fin. C. de his quibus vt indigni, & alibi sepissimè, Petrus Duennas in reg. 366. in princ. & Ioan. à Rojas in epitom. success. cap. 20. num. 2. cum pluribus sequent. D. Molin. de Hispan.

25 primos lib. 2. cap. 11. n. 29. Quod procedit etiam in substitutione vulgari & fideicommissaria, nempe vt neque per eas filius spiritus sit capax succedendi in bonis patris, vt cum communi resoluunt D. Molin. ubi supra, num. 28. & Anton. Gomez, in l. 9. Taur. num. 20. Rojas d. l. cap. 20. num. 51. & Duennas ubi supra, Nec non & Matienç. ubi supra, num. 51. Haec igitur peremptoria ratio & finalis militat hodie, sicut olim. Cum enim legitima pupilli bona fuerint patris, merito cum ipse pater in vna charta pro se, & pro filio suo impubere testetur, quod iudicio suo neque ex testamento proprio, neque ex testamento filij spiritus capiat solidum, cuius est incapax, hoc est, omnia bona, quae patris fuerunt, vt inquit l. illa ex sententia & interpretatione Iuliani Iurisconsulti, sed tantum bona pupilli aliunde quaesita: licet enim legitima pupilli sint bona ipsius, fuerunt tamen immediatè prius bona patris, nondumque effecta pupilli, cum pater eadem substituit pupillariter filium suum spiritum, & iudicio patris peruenire dicerentur ad filium spiritum ex substitutione pupillari, si per eam in illis succederet: quod iure vtraque via est prohibendum: at vero in aliis bonis pupilli aliunde iam quaesitis cessat prohibitio atque ipsius ratio, & ideo in eis optimo iure succedit spiritus ex substitutione pupillari. Ratio ergo fundamentalis, d. l. si in quis ex bonis, non consistit in eo, quod in legitima potuerit tunc temporis gravamen valide imponi, hodie vero non: neque quod ipsa legitima tanquam iure naturae debita, censetur patrimonium pupilli separatim à ceteris bonis patris: sed in eo viget, quod

26 legitima illa fuerint immediatè bona testatoris, & ab eo proveniant, nondum effecta pupilli vere, proprie, nec realiter tempore substitutionis: & quod iudicio ipsius patris ad eius filium spiritum incapacem per substitutionem peruenire praetendatur, cum ipsi promittat parentibus pro filio impuberibus quos in potestate habent, testari eisdem pupillariter substituendo quem vel quos voluerint: ergo substituendo filium spiritum, eidem gratiam fecit, cum posset alterum substituere, vt infra dicemus: & sic ex iudicio & voluntate patris filius spiritus id consequeretur, si in bonis patris succederet virtute dictae substitutionis pupillaris: hoc autem est prohibitum praedictae ratione, ne quod vna via, &c. Est enim ac si in

primo gradu vltra quod capere posset pater huic filio suo incapaci aliquid legaliter vel reliquisset: hoc autem aperit & manifestè esset etiam hodie prohibitum: Ergo & illud praeterea quod legitima filij impuberis sit eidem debita iure naturae, & quod videatur eius patrimonium, minime tollit, quod hae fuerint immediatè bona patris, neque eorum substantiam & qualitatem primèquam immutare potest: quoniam nondum proprie, nec vere erant bona pupilli tempore substitutionis, sed potius eiusdem patris, in cuius patrimonium & vero dominio tunc temporis existerant. Legitima enim in vita patris non est debita filio, sed qua-

27 si debita, iuxta gloss. communiter approbatam in l. 3. gloss. fin. ibi: Sed respondeo, &c. C. de iuris & facti ignor. late D. Anton. de Padilla, ibid. num. 32. addens gloss. contrariam in auth. de hered. & falc. verb. auferri, & in auth. de trient. & semis in parte debium esse magis communiter probatam. Imò quod vero filius in vita patris nullum ius habet in bonis patris etiam quoad legitimam, neque etiam in spe considerabile, sed quod tantum post mortem patris si sibi legitima quasi debita, vt plurimos referens testator atque affirmat Francisc. Bec. cons. 34. num. 7. cum seqq. Et illam spem futurae successionis quod appellare solebat Plato somnium

28 vigilantium, prout refert Potius consil. 23. num. 46. & D. Molin. de Hispan. primog. lib. 1. cap. 13. num. 33.

29 Praeterea quod eodem iure antiquo legitima apud Iurisconsultos fuerit aestimata quasi proprium filij patrimonium contra Cost. est l. in suis, ff. de lib. & posthum. quae est huiusmodi: in suis haeredibus eundem apparere continuationem domini eo rem perducere, vt nulla videatur haereditas fuisse; quasi olim hi domini essent, qui etiam viuo patre, quodammodo domini existimabantur, &c. & iterum ibi: Itaque post mortem patris, non haereditatem percipere videntur sed magis liberam bonorum administrationem consequuntur: & nihilominus filius spiritus virtute substitutionis pupillaris, non succedebat in bonis quae patris fuerunt, & sic in legitima impuberis, tamen tunc temporis, vt videmus in d. l. in suis, esset quasi debita filio. Non igitur ratio d. l. si in quis ex bonis, est quam opinatur Costa, sed quantum praediximus.

30 Praeterea nihil praestat, quod pater teneatur praesè legitima filio relinquare, & sic quod filij non a patre, sed a lege videatur eam habere: quia respondemus, quod bona in quibus filius debet habere legitimam, non sunt leges, sed patris propria ab eoque acquisita: & ideo ab eo, qui vere dominus est eorum: immediatè recipit filij legitimam, licet ex praetere legis: quod praetereptum dominium patris non tollit, sed potius ipsum in filios continuat post mortem patris, vt in d. l. in suis.

31 Denique quod opinio noua praedicta Costae ad minus est contra communem praefatam distinctionem Doctor. quando dispositio d. l. si in quis ex bonis, hodie non vigeret, prout rectè & certè vigeret: ipsi namque scripserunt post decisionem, d. l. quoniam in prioribus, vt patet, etque manifestum: & nihilominus tenent contrarium eius, quod Costa. Et cum his cessant omnino, & radicaliter fundamenta contraria. Praeterea ipse Costa non pro indubia suam opinionem tradit, sed imo inquit, quod fortassis apud Doctores poterit probabilis fieri: quod distinetur, sed potius affirmamus, quod

32 non

non est solida nec vera: teneat unusquisque quod voluerit, hac est mea sententia.

Secundo principaliter pro hac nostra sententia contra priorem est optimus textus ab Acolta contra se adductus, sed non recte declinatus, in auct. de nuptiis, § hinc nos, vers. sed quanta quidem, ubi Iustinianus et bona, quae filio aliunde obtulerunt, separavit ab his, quae ad eundem pervenerunt ex parenta substantia: neque ibi distinctionem ullam inter partem iure naturae debitam, & inter reliqua bona, quae pater filio ex voluntate dedisset, facit. Neque obstat responsio Acoltae, nempe, quod ibi non erat ratio, quae iuste separaret legitimam à ceteris bonis, siquidem mulier, quae secundo nupsit, privatur ibi proprietate bonorum, quae filio à patre obtulerunt, propter iniuriam priori matrimonio irrogatam: sed debitum portionis legitima, ab ipso matrimonio descendit, cui mulier fecit contumeliam per secundas nuptias: ut in simili quarta ex constitutione Diu. Pij non fuit distincta à ceteris bonis, quoniam ipsi arrogationi accepto lata est, l. sed si plures, § in arrogato, ff. de vulg. & pup. substitutione: Eadem namque ratione in specie nostra fieri non debet praedicta separatio legitima à ceteris facultatibus patris, quoniam in utrisque adest & militat prohibitio successione filij spurij, atque incapacitas ipsius: cum tam legitima, quam ceterae parentis facultates fuerint bona ipsius, filijque spurij sit incapax solidi, ut in d. l. filij, qui ex bonis. Non etiam obest text. in d. l. ita fidei, § patronus ff. de iur. testif. quia loquitur in legitima patroni in bonis liberti debita: at verò noster text. non videtur ita distinguere in legitima filio legitimo debita in bonis patris & in ceteris eius bonis, sed in omnibus bonis patris idem decidit, nempe ut in his filius spurij per substitutionem pupillarem minime succedat.

Supereff ut iam deveniamus ad secundam opinionem, novam, atque illusionem ex prima factam ab eodem D. Acolta, nempe quod per substitutionem pupillarem spiritus succedat in 3. part. bonorum, in qua fuit melioratus impubes praeter ceteris filijs fratribus legitimis: & quidem in hoc non est opus immortari. Loquutus est enim vir doctissimus contra casum expressum & rotundum l. 27. Taur. hodie est nostrae l. 11. tit. 1. lib. 3. Non. Collect. Reg. cuius ipse non meminit, & nimirum eum esset Lusitanus, quod ignoraverit, aut saltem oblivisceretur I. Regni Castellae quantum eas perlegisset, quandoquidem alias plures eorum atque declarat: quae lex 27. Taur. est contra suam opinionem, ibi: T substitutiones que quisierent, &c. iuncto vers. Con tanto que lo hazgan entre sus descendientes legitimis y falsa dellos que lo puedan hazer entre sus descendientes legitimis, que ayau derecho de les poder heredar: & ibi: T que de otra manera no puedan poter gravamen alguno ni condicion en el dicho testis. Cum ergo existant alij fratres legitimi in q. praemissa Acoltae, minime filius spurij in 3. part. meliorationis substitui potest, sed legitimus, ut in litera nostra l. Si non potest, ergo non succedit in ea spurij: quia nulla est substitutio in praedictum legitimorum, quandoquidem fieri non potuit: & sic est casus legis expressus contra opinionem praedictae Acoltae, ac proinde non est amplius de hoc dubitandum, iuxta gloss. receptam à nobis in hoc opere saepe citatam in l. ancilla, C. de iur. verb. questio.

34 Quinimo, quod magis est, nec in defectum

filiorum legitimorum, aut parentum poterit pater substituere filium spurium in praed. 3. parte bonorum suorum meliorationis, ut pater ex nostra l. ibi: Entre sus descendientes legitimis que ayu derecho de les poder heredar: ex quibus verbis constat, quod ita demum lex permittit facere substitutiones, & vocationes in praed. 3. parte meliorationis in fauorem filiorum illegitimorum, si habeant ius succedendi, prout habeant filij naturales, non alias: ergo est restringenda in illis verbis ad filios naturales, qui sunt capaces succedendi, iuxta l. 10. Taur. non etiam in filijs spurij, quos nullatenus testator vocare potest, praetermissis alijs consanguineis vel etiam extraneis: spurij enim per iure 35 communi omnino incapaces sunt, ut diximus: iure vero Regio capaces tantum sunt 5. part. pro alimentis, iuxta l. 9. & 10. Taur. hodie l. 7. & 8. tit. 8. lib. 3. Non. Collect. Reg. & ita in terminis hanc opinionem voluerunt, & tenent in praesenti Palat. Rub. n. 43. 44. 46. & Tell. n. 11. quos tandem licet prius fluctaret, sequitur dicens esse hanc veriorum conclusionem, & quod ita est tenendum, Pelaez de maiorat. p. 9. n. 8. vers. & ex praed. & in terminis D. Costam reprobat, & contra eum tenet D. Spino ubi sup. n. 42. cum seqq. Quod nedum procedit in maiori facultate legem Regiam facta, sed etiam in eo, qui ex Regia facultate instituitur: etiam si vocatio spurij fiat post omnium legitimorum descendendum vocationem. Quamvis enim 36 verba facultatum generalia sint, & ex eis primogenitorum institutoribus concedatur facultas vocandi qualicumque personas, ac verba ad habiles tantum atque capaces, non autem ad personas inhabiles, & incapaces extendenda sunt, ut iure probantur Greg. Lop. in l. 32. tit. 9. p. 6. in gloss. verb. No vatar. col. 7. in prin. in vers. sed an ille, & D. Molin. d. lib. 2. de testif. prim. cap. 11. n. 30. & 31. & Pelaez de maiorat. l. 9. n. 13. Filium tamen naturalem, non tantibus legitimis, poterit pater gravando ex facultate Regia vocato in defectum descendendum legitimorum, ut late probat Greg. Lop. quem refert & sequitur Pelaez de maior. l. 2. p. 9. n. 10. Quod secundo, ipsum ibi, & prius in l. 9. n. 13. procedit etiam absque facultate Regia, si pater 37 filios legitimis non habeat, poterit enim tunc absque facultate Regia maiorem etiam ex omnibus bonis facere in filium naturalem, Quinimo d. n. 13. hoc etiam ampliat, etiam si pater naturalis, deficientibus descendibus legitimis habeat patrem legimum, eo enim excludo, poterit facere praed. maiorem in filium naturalem tantum per l. 10. Taur. & nostram l. 27. Taur. dum in ea enuctur, quod substitutiones quas pater iniungere potest filio meliorato in tertio, tenetur primo facere in fauorem filiorum, & descendendum legitimorum, & in eorum defectum potest facere in filios illegitimos: & in defectum eorum in fauorem ascendendum legitimorum.

Sed si quisquis filius spurij haereditatis parentis incapax sit, nihilominus tamen ab alijs consanguineis vel extraneis ex contractu vel testamento libere capere potest: iuxta gloss. in auct. quib. mod. natur. esse sui verb. participium. collat. 7. communiter approbatam secundum Molin. d. lib. 2. c. 11. n. 33. Ex hoc probantem, primogenium institui posse in filium spurium ad agnato, cognato vel extraneo, siue ex facultate legem Regiam, siue ex Regia facultate servato ordine requirito: sequitur primum Ant. Gom. in l. 9. Taur. n. 20. vers. secus vero esset, & Rol. à Val. conf. 87. n. 17. cum seqq. lib. 3. Acolt.

Acolt ubi sup. n. 12. ad fin. & alios allegans Simon de Praet. de interpret. ubi volunt. lib. 3. fol. 11. n. 11. & Rojas ubi sup. num. 46 & 47.

Non obstat primum fundamentum contrarium Acoltae, nempe quod filius à parte melioratus, non à patre, sed à lege meliorationem recipere intelligatur, argumentum iurium ibi allegatorum. Respondemus quod namque, quod lex hac in specie non loquitur praecipiendo, sed permittendo, & facultatem liberam parentibus concedendo meliorandi in tertio filios vel nepotes, unum vel plures, quos voluerit atque elegerit: sique pater qui hanc permissionem & facultatem ad executionem deducit, cum tamen ad id minime teneatur, ut constat ex l. l. huius regni, dum dicitur, P uedat si quisierent meliorat, & gratiam nihilominus facit filio vel filijs, quos meliorat, quandoquidem non coactus, sed libens id facit: argum. sumpto contractu sensu d. §. de fidei. Si tamen contra necessitatem electionis, non est propria liberalitatis beneficium, ac proinde non videtur reliquisse, qui quod reliquit, omnino reddere debuit, ut in illo text. ergo pater, quod non tenebatur aliquid filium meliorare, & in vim facultatis liberae ac voluntariae, non verò praecipit, sibi à l. data id fecit, beneficium propria liberalitatis in eum filium consultit, & ideo et aliquid reliquisse videtur, quandoquidem ei reddere non tenebatur, nec facere meliorationem praedictam, ut in terminis tenet D. Peralt. in l. cum autem pars bonorum, num. 14. ff. de legat. 2. ergo filius eam habet à patre propriae ac receptae. Quemadmodum et Episcopus beneficium alicui conferendo, ut tenet gloss. in cap. relatum de praebend. & in cap. quannus, c. 1. verb. impense, eodem tit. in 6. Abb. in cap. iuu. de praebend. idem in cap. ad decorem de insti. Ant. de Padilla in d. §. de fidei. lib. 2. n. 27. Quinimo etiam si lex praeciperet filium meliorari, quem pater elegerit, licet tunc temporis ab ipsa lege filius eam meliorationem recipere videretur, ac proinde hoc respectu procederet argumentum contrarium: non tamen ob id opinio contraria probaret, nec omnino esset concludens, quandoquidem in alio necessario desierit nempe quod nihilominus bona haec meliorationis, non fuerint legis, sed patris meliorantis: ergo in eis succedere minime adhuc possit filius spurij directe nec indirecte, nec per viam substitutionis pupillaris, de qua agimus per omnia supradicta, & quia fieret fraus legi.

Non obstat & secundum, nempe doctina Pauli de Castro, & sequacium in d. l. si quis ex bonis, dicentium, quod si exequatur testamento, cui est commissa distributio inter pauperes facienda, potest eligere proprium filium spurium: non autem filium spurium testatoris: ea nimirum ratione (ut inquit Acolta) quod talis filius spurij non capiat ab exequutore eligente seu nominante, sed potius à primo testatore: nam et si id fateamur, adhuc nobis nihil obest: quoniam praeterea à primo testatore capiat, non ab eligente, bona sunt ipsius testatoris, ideo merito quod exequutor eiusdem primi testatoris, cuius fuerunt bona, non possit eligere filium spurium ipsius testatoris, propter autem exequutoris potest, quia ipsius non sunt bona. Quinimo haec doctrina nostram opinionem comprobatur, & contra opinionem Acoltae retorquetur. Si enim, quia bona distribuenda, ut propria testatoris, exequutor ab eo deputatus non potest eligere filium spurium testatoris, cuius fuerunt bona, eadem ratione nec huiusmodi spurij

poterit per substitutionem pupillarem succedere in tertia parte meliorationis, cum haec tertia pars fuerit bonorum patris eiusdem spurij, in quibus ipse directe nec indirecte, neque etiam per substitutionem pupillarem, nedum vulgarem, nec fideicommissariam succedere potest, ut docuimus.

Sed si videntur omnia supradicta otiose posita, 44 & dicitur, l. si quis, qui ex bonis, cum materia correctae, ut in terminis tradit Ant. Gom. in l. 9. Taur. n. 20. ad fin. vers. ut tamen, dicens, quod omnia ista procedunt & sunt vera de iure communi: sed quod attento iure nostro Regio, pater non possit pupillariter substituere praed. filium spurium & incapacem, cum non possit ab intestato, nec ex testamento succedere consanguineis ipsius patris, ut in l. 2. tit. 3. lib. 3. ordin. & l. 22. tit. 3. lib. 1. ordin. hodie l. 6. tit. 8. lib. 3. Non. Collect. Reg. Ergo nullo modo succedere filio legitimo testatoris per substitutionem pupillarem.

Sed si salva pace Magistri communis, leges illae Regiae solum loquantur in filio spurio clerici, ac proinde alios filios spurios non remouent à successione fratrum, siue alioquin consanguineorum ex testamento: ut aperte colligitur ex principio dictatum legum in ratione cui nituntur, videlicet ut mulieres recitauerunt à clericorum concubitu: id quod aperte demonstrat lex 9. Taur. in finalib. verbis: ergo in alijs filijs spuris incoacta remanent iuris communis antiqua dispositio, ex qua filius spurij potest ex testamento succedere consanguineis suis collateralibus, ut vidimus, & consequenter potest à patre pupillariter substitui fratri suo impuberi, d. l. si quis, qui ex bonis. Non igitur debuit Ant. Gom. ubi sup. loqui indistincte, sed tantum in filijs spuris clericorum, aut alterius cuiuscumque personae religiosae professae de quibus tantum loquitur d. l. 9. Taur. in finalib. verbis: his namque exceptis, reliqui omnes filij spurij possunt succedere ex testamento omnibus consanguineis suis collateralibus: & consequenter fratri impuberi ex pupillari substitutione, in his dumtaxat bonis, quae aliunde quam à patre habentur, ut in d. l. si quis, qui ex bonis. Ita in terminis contra Ant. Gom. rectissime probat D. Acolt ubi sup. d. c. si pater, verb. bona omnia, n. 13. vers. verum tamen tunc ad fin. num. & Pelaez d. 2. p. 9. n. 9. & Marieng. in d. l. 6. tit. 8. hoc lib. 3. gloss. 1. in m. 7. & D. Spino ubi sup. men. 44.

Sed quia de filio spurio in hac quaest. egimus, consentaneum erit scire quis dicatur spurij: quod ex alijs congestis reperies apud Ioan. à Rojas in epist. success. c. 19. per tot. & in summa quod iste terminus, Spurius, est nimis generalis, aliquando etiam accipitur in genere, aliquando in specie: in genere, omnes filios natos ex quocumque per damnato coitu, siue nefario, siue adulterio, siue incestuoso comprehendit, & omnes qui ex legitimo matrimonio nati non sunt: & ita spurij aliquando naturales, licet impropre vocantur: In specie vero spurij accipitur pro filio vulgo quodammodo habito ex meretricie & patre incerto, l. si spurij, ff. unde cognat. d. vulgo concepti, ff. de iur. hom. l. si quis illustris, C. ad Orde. l. 3. tit. 14. & l. 1. tit. 15. p. 4. l. 1. in fin. tit. 13. p. 6. & plerumque hoc nomen spurium, filium de adulterio genitum significat, c. tanquam, qui si sui legit. & ibi DD. Et idem n. 13. de 19. inquit, quod proprie filius spurij dicitur ille, qui est natus ex coitu per vitioque reprobato, ad differentiam filiorum naturalium, qui non sunt nati ex coitu ab vitioque iure reprobato, sed potius à iure cuncti praemisso, & iure Canonico approbato: & quod

- 51 natus ex f. damnabili coita, vt adulterio, nefario, & incestuoso, nullo modo succedat patri nec matri ex testamento, nec ab intestato, tradit etiam Anton. Gomez in d. l. 9. Taur. num. 14. idem resoluens, quando esset natus ex sacerdote vel religioso aut moniali: & num. 14. addit, quod hodie in nostro regno filius dicitur natus f. ex damnabili & reprobo coita, vt non possit succedere, quando mater per eum incurretur penam mortis, vt in d. l. 9. Taur. in fin. ex qua placet ibi inserti in praxi.
- 52 De hoc f. igitur filio spurio, qui parentibus ex testamento nec ab intestato succedere potest, loquuntur sumus supra in hac tota questione nec non de filio naturali, qui solidum capere non potest, de quo in d. l. fin. qui ex bonis.

SUMMARIUM.

- 1. Dux meliorationes de quinto bonorum separatim, & in diuersos descendentes facte, an valeant? & in sequentibus, sed num. 2. pars affirmatiua eligitur.
- 2. Prælegato vno quinto descendenti, potest alterum quintum legari vxori.
- 3. Patens non tenetur præcisè in toto tertio bonorum meliorare descendentes.
- 4. L. 28. Taur. bodie l. 1. tit. 6. lib. 5. Non. Collect. Reg. intell. & num. 6.
- 5. Legatum tertio bonorum factum extraneo, stantibus descendentes legitimis, valet & sustinetur in quinto.
- 6. Legato quinto descendenti & tertio extraneo, legatum tertio conuertitur in quintum.
- 7. Patens non potest vni descendenti in vita donare quintum bonorum, & alteri in morte relinquere tertium & quintum, contra Palat. Rub.

QUESTIO XVII.

In l. 28. Taur. bodie l. 1. tit. 6. lib. 5. Non. Collect. Regi

Dux meliorationes de quinto bonorum, & in diuersos descendentes facte, an valeant?

Quarto. Hac lege cauetur, quod patens in vita nec in morte possit meliorare filium, vel descendentes, plus quam in vno quinto. Patet f. in vita sua per contrarium irrevocabilem melioravit vnum ex filiis suis vel alterum descendentes in quinto bonorum suorum postea vero alterum ex eis melioravit in alio quinto, an ambæ meliorationes valeant? Et videtur proculdubio dicendum minimè valere: sed tantum potior, quia irrevocabiler fuit facta, et constat ex hac lege nostra Regia, quæ expresse videtur in hoc: si enim in hac specie ipsa lex verificanda non esset, de nihilo feruere: hic enim in vita fuit legatum vnum quintum, in morte alterum: sed lex nostra inquit: Que la ley del furo que permite que el que tuviere hijo, o descendiente legitimo pueda hazer donacion hasta la quinta parte de sus bienes, y no mas: y la otra ley del furo, que assi mismo permite que puedan mandar, teniendo hijos, o descendientes legitimos, al tiempo de su muerte la quinta parte de sus bienes: se emienda y platicque, que por virtud de la otra ley, y de la otra no pueda mandar el padre ni la madre a ninguno de sus hijos ni descendientes mas de un quinto de sus bienes en vida y en muerte. Ergo

cum in nostra specie duplex quintum reperitur legatum, vnum in vita & alterum in morte, videtur, quod nullo modo vtrumque valere possit per nostram legem: quod si alterum valere debet, prius tanquam irrevocabile ex contractu præferendam erit, argum. l. perfecta donatio, Cod. de donat. que sub mod. quod si e. conuersio prius quintum conferretur in testamento, secundum vero in contractu irrevocabili, hoc secundum valeret per quod ceteretur prius renouatum eadem ratione. Rursum videtur, quod nec etiam quintum irrevocabile valeat: quia per id testator efficitur in te stabilis.

Nihilo f. tamen secus dicendum est in præmissa specie, quod vtrumque legatum quintum valeat, si fiat in fauorem descendendum: quia patens potest iure optimo in his rebus meliorare vnum vel plures ex suis descendentes in tertio & quinto bonorum suorum, vt in dictis legibus fori: sed vtrumque quintum non ascendit ad quantitatem tertij & quinti, de quibus patet iuxta leges Regias potest disponere inter duos descendentes per viam meliorationis, ergo vtrumque quintum potest eidem prælegare & plus. Idemque f. erit eadem ratione si vnum quintum prælegavit filio, vel alteri descendenti legitimo, alterum vero proprie vxori vel extraneo: si enim tunc temporis potuit filium vel alterum descendentes legitimum in tertio bonorum suorum meliorare, propterea manifestum potuisse iuxta leges huius regni: à fortiori potuit ei prælegare quintum, quod est minus ex regula iuris vulgari, Cui licet, &c. In tertio igitur à f. lege permisso includitur quintum: non enim patens tenetur præcisè in toto tertio filium, alterumve descendentes legitimum meliorare: quia leges de hoc agentes permissiue, non vero præceptiue procedunt: quod igitur in fauorem alienius introductum est, non est in eius odium, vel contra eius voluntatem retorquendum, vt in regula iur. & in l. quod fauore, Cod. de legib. Poterit ergo patens non in toto tertio filium vel nepotem meliorare vltra quintum, de quo libere potest disponere, sed infra tertium prædictum in quarto, quinto, & sexto poterit meliorare aliquem ex suis descendentes vltra quintum. Cum igitur patens vltra quintum, de quo libere potest disponere, etiam in fauorem extranei, quid prælegat, intelligendum est id de tertio facere, atque eius nomine propterea potest, & sibi à legibus Regiis permittitur, vt alius valeat & non pereat. Et in terminis hanc sententiam tenent Cifuent. Gomez, & Arias, quos refert & sequitur Tellez Fernandez. in d. l. 28. Taur. n. 1. ad fin. in vers. nonum tamen est, dicens, quod si patet vni filio donasset quintum, alteri etiam filio potest aliud quintum donare: quia illud quintum includitur in tertio, & de tertio potest inter filios vel descendentes disponere: quod etiam sequitur Matien. in præsent. gloss. 3. mon. 1. & Ang. gloss. 1. num. 3. & probauit nouissime Ayora de partit. secunda part. quest. 8. per totam, & Azucud. num. 2.

Neque t. obstat l. nostra 28. Taur. quæ expresse prohibet, partem posse meliorare vel disponere de duobus quintis, vno in vita & altero in morte: hoc namque intelligitur inter extraneos: inter liberos namque seu alios descendentes rectè de duobus quintis disponere potest, quandoquidem quod plus est, potest, nempe de tertio & quinto Ayora vbi supra, in fine questionis.

Hic tamen intelligendus, quamuis in se verus sit, contra

contradicit tamen litera d. l. 28. Taur. quæ tunc partim inter descendentes id prohibet, vt patet, ibi, Que por virtud de la otra ley ni de la otra, no pueda mandar el padre ni la madre a ninguno de sus hijos, ni descendientes mas de un quinto de sus bienes en vida ni en muerte.

6. Quare f. verius & proprius respondendum est, nempe leg. nostram Regiam Taur. 28. procedere & loqui, quando patens de tertio quoque in fauorem descendentes disponeret: tunc enim vltra de duobus quintis disponere quoque non posset iuxta eadem leges Fori in nostra Regia decisione relaxatas, atque per eam interpretatas, in quarum terminis l. nostra interpretans intelligi debet, ne præiudicium fiat filiis in legitima vltra tertium & quintum, in quibus tantum, non vèd vltra patens potest eidem præiudicare, cum omnia bona patentum iure nostro Regio sint legitima filiorum, excepto tertio & quinto, de quibus potest inter eorundem suos descendentes disponere per viam prælegati: & de quinto tantum inter extraneos. Cum igitur patens prælegasset tertium vni vel pluribus ex suis descendentes non poterit in vita nec in morte, alteri plus quam vnum quintum legare: & hic est verus intellectus nostræ l. 28. in hac nostra quest. principalis supponimus, tertium prædictum non fuisse prælegatum, sed tamen vnum quintum in vita & alterum in morte, & hoc inter suos descendentes: quod rectissime fieri potest, quandoquidem de tertio & quinto, quod est plus, potest inter eos disponere. Sic f. patens si legasset extraneo tertium, valeret legatum vsquo ad quintum, vt tenet Segura in l. vnum ex familiaribus, §. sed si fundum, ff. de legat. 2. quem sequitur Cifuent. in l. 18. Taur. num. 7. vbi n. 8. etiam tenet, quod si patet legasset filio f. quintum & extraneo tertium, hoc tertium extraneo conuertetur & valebit in rationem quinti: vtrumque sequitur Angul. hic d. gloss. 1. num. 4. & Azucud. num. 3. Vnde quod Palat. f. Rub. in d. l. 28. Taur. in fine, inquit, nempe l. istam non videri negare quod possit patet vel mater vni filiorum in vita donare quintam partem bonorum, & alteri in morte donare aliam tertiam & quintam bonorum: quia tantum negat & prohibet, quod vnimer filio vitæ dictarum legum Fori donentur duæ quintæ partes, falsum omnino est, vt patet ex supra dictis: quia patens donando prædictam tertiam vni ex suis descendentes, minime potest insuper de duobus quintis disponere, sed tantum de vno: non enim l. nostra habet cum sensum, quem Palat. Rob. existimauit, scilicet, vt vni eidemque filio duplex quintum vltra tertium legari non possit: sed quod nulli ex descendentes hæc vni vel pluribus plus quam vnum quintum legari possit vltra tertiam: quid enim quæro intercessit, vni vel pluribus duæ quintæ partes legentur vltra tertium, si vterque casu, cæteris vltra tertium & quintum in legitima præiudicium fiat: contra leges huius regni, earumque communem præiudicium, vt testatur Maces de maiorat. secunda part. quest. 38. num. 26. & 55. Non igitur in verbis, sed in rebus differentia constituenda est: & ita merito Palat. Rub. in hoc caput ibi Tellez num. 1. dicens quod foret inceptè dictam, nisi esset liber corruptus, & Matien. d. gloss. 3. num. 1. post Cifuent.

SUMMARIUM.

- 1. Vfusfructus omnium bonorum legatum vxori factum an valeat, vel tantum in quinta parte de

qua poterat patens libere disponere, stantibus filiis legitimis? & num. sequentibus hoc vltimum resoluatur n. 4. & sequentibus.

- 2. Vfusfructus omnium bonorum legatum valet, dummodo estimatio eius non excedat quintum bonorum, in quo potest patet grauare filios, sed contra num. 4. cum seqq. & num. 11.
- 3. Proprietatis semper est vitium vsumfructus, cum sit perpetua & transitoria ad heredes.
- 4. Patet si relinquat filio aliquid vltra legitimam sub conditione, filius nihilominus habebit legitimam sine onere & in residuo expectat conditio.
- 5. Testator si instituit hereditatem suis filiis legitimis, relinquat vxorem suam dominam & vsumfructuarium, quid importent verba hæc, & numer. 7. & 8.
- 6. Legitima relinquenda est filie absque vno grauamine tam in proprietate quam in vsumfructu.
- 7. Legatarius vsumfructus omnium bonorum, non est solvenda in pecunia estimatio vsumfructus aliarum quatuor partium, in quibus in præd. specie non valet legatum vsumfructus, sed tantum in quinta parte vsumfructus bonorum.
- 8. Vsumfructus omnium bonorum legatum, stantibus ascendentes, tantum valet respectu tertie partis bonorum vsumfructus.
- 9. Vsumfructus omnium bonorum legatum, stantibus descendentes legitimo, tunc denam valet compensata proprietate quinti cum valore vsumfructus aliarum quatuor partium, quousque constituerit hoc ita voluisse testatorem, nempe quod fieret prædicta compensatio.
- 10. Filio institute sub conditione casuali vel mixta reuocantur huiusmodi conditiones tam de legitima quam de residuo: nisi melioratio fiat ex adiecta conditione, vt legitima & melioratio iure primogeny perueniant ad posterum, vt in n. 15. & 16. vbi idem probatur in similibus ouibus seu conditionibus possessariis.
- 11. Grauenem filio apponi non potest in legitima, etiam si vltra legitimam aliquam relinquatur: ita quod grauenem ipsum cum lucro sibi proveniente ex eo, quod sibi vltra legitimam relinquatur, compensetur.
- 12. Validum tamen erit grauenem in præd. specie in eo, quod sibi vltra legitimam relinquatur.
- 13. Idem est in institutione filii facta sub conditione possessaria: reuocatur enim de legitima, & in residuo sustinetur.
- 14. Leg. 27. Taur. bodie l. 1. tit. 6. lib. 5. Non. Coll. Reg. intell. & declaratio circa conditiones casuales vel mixtas, item & possessarias apponendas in omnibus bonis seu in legitima ac tertio & quinto simul.

QUESTIO XVIII.

In eadem l. 12. tit. 6. lib. 5. Non. Collect. Reg.

Legatum vsumfructus omnium bonorum vxori factum, an valeat, vel tantum in quinta parte de qua poterat patens libere disponere, stantibus filiis legitimis?

Quarto præterea circa eandem l. Patet instituit filium vniuersalem heredem bonorum suorum, & vxori vel extraneo reliquit vsumfructum

corundem omnium bonorum suorum pro tempore vita sua, an hoc legatum valeat & teneat in omnibus bonis, & sic etiam in legitimis filij, vel tantum in quibus parte de qua patens peccat libere testari, iuxta l. fori in nostra l. Regiarlatam?

2 Et in hoc videtur dicendum, valere præd. legatum usufructu omnium bonorum testatoris, dummodo æstimatio eius non excedat quintum bonorum in quo potest pater gravare filium, & de eo disponere inter extraneos.

Primo, per d. l. Fori in nostra l. Regia recitatione, dum dicitur, Que ningun home que aja hijos, pueda dar ni mandar mas de la quinta parte de sus bienes: ergo usque ad quintam partem suorum bonorum potest legare, si non valet plus usufructus in æstimacione.

Secundo, quia talis filius videtur honoratus, cum sit vniuersaliter hæres institutus in proprietate omnium bonorum: ergo merito potest gravari in usufructu, vt in l. ab eo cum simul. C. de fideic.

Tertio, quia pater videtur compensare commodum proprietatis cum usufructu alteri relicto, arg. text. in l. cum oportet, §. cum autem, C. de bon. qua. lib. in §. hinc quoque iustis, per quas person. &c.

Quarto, quia si proprietatis semper est vitior usufructus, cum sit perpetua & transitoria ad hæredes, usufructus vero minime, quia morte usufructuarij finitur, & consolidatur cum proprietate, vt in l. 3. §. morte ff. quib. mod. usufr. amit. §. finitur, Inst. de usufruct. cum simul.

Quinto, quia ex huiusmodi legato nullum damnatum aut præiudicium fit filio in legitima, cum possit legatio tradi æstimatio usufructus omnium bonorum in pecunia, filio vero sua legitima in proprietate & in usufructu; vel possit legatio tradi usufructus quinte partis bonorum, vel in ipsis rebus, vel in æstimacione, secundum distinctionem l. non amplius §. fin. cum l. sequenti, ff. de leg. 1. & usufructus aliarum quatuor partium præstari in æstimacione; sique filius non fraudabitur sua legitima in proprietate nec in usufructu, nec legatarius legato suo: sique satisfacit iuribus infra citatis disponentibus, quod filius relinquenda est sua legitima in proprietate & in usufructu. Nec est nouum in iure, quod legatum usufructus solvatur in æstimacione, quandoquidem hoc fieri potest ex iusta causa, cum commode res ipsa tradi non possit (vt in proposito contingit) vt in l. si domus, §. in pecunia, vtriusque qui conficitur, ff. de leg. 1. cum simul.

Sexto & vltimo per text. expressum, in l. uxori mea ff. de usufruct. leg. vbi id ad litteram probatur.

Et in terminis hanc prima opinionem tenuit Angel. de Perus. in auth. de vtrien. & semiff. §. prohibens, coll. 3. & Cypoll. cantel. 1. incip. Pater volens, n. 2. & nouissime Ayora de partit. 2. part. quæst. 23. num. 60. cum seq. usque ad finem quæstionis, vbi concludit, Que valdara el legado del usufructo de todas los bienes, que el marido hizo a su muger, & suuara la estimacion del, como no exceda el quinto: la qual se hizo, secundum formam positam in l. cum Titio ff. ad l. Falcid. in l. 1. hæreditatum, eodem tit. Tassando el dubio eueno que podria valer el usufructo por los dias de la vida del legatario, de tal manera, que si excediere del valor del quinto cumpliendo lo de las mandas pias & graciosas, no lleue mas de hasta el quinto.

4 His tamen omnibus non obstantibus, contraria sententia verior est & tenenda, imò quod ibi d. unus vel grauamen non valet nec teneat, sed ipso

iore tollatur & reiciatur de legitima, & legatum præfatum usufructus tantum valet & habet effectum in bonis extra legitimam: & sic hodie in nostro Regno in quinta parte bonorum, de qua tantum parentes stantibus descendentibus possunt libere disponere: & hoc sine aliqua compensatione proprietatis ultra legitimam filio, vel filiis relicte, cum patens in præfata specie tantum legaverit usufructum, non vero proprietatem, vnde non est facienda præd. compensatio proprietatis quinte partis: quia hoc testator noluit aut expresse, & sic esset præter eius voluntatem. Nec obstat, quod reliquerit usufructum omnium bonorum suorum, id namque facere minime potuit respectu legitimæ partis, vt infra probauimus: ergo reicitur ipso iure hoc onus à legitima, & remanet legatum usufructus validum tantum in bonis ultra legitimam. Quare mire conuenit hic illud, quod alias dicitur, Quod potui nolui, & quod volui adimplere æquiuo.

Que sententia probatur & secundo: quoniam si aliud diceremus, induceretur maximum grauamen filio: aut enim fame periret, aut oporteret eum mendicare: quod esset absurdum, vt confidit Imperator in d. §. prohibemus, ibi in duratamen incidenti crudelitatem & amaritudinem, filijs forte fame peremptis: vnde enim in medio gubernabantur & quodiamannum habeant cibum?

Tertio pro hac eadem parte est casus, in l. san. §. cum autem, C. de inoffic. testamento, vbi etiam filio sit relicto magis quam legitima, nihilominus habet legitimam sine onere & in residuo expectatur constitio: qui text. est rotundus & multum notabilis ad hoc, secundum Rodericum Suarez, in l. quoniam in prioribus, in tertia ampliatione, num. 2. & iterum ibi, ampliatione sexta, in princip. C. de inoffic. testamento, vbi late hoc probat & declarat: nec non & Buxea de nou. melior. ratione dot. filij, cap. 8. num. 9. & 10.

Quarto pro faciendâ, nam est communis & receptissima illa sententia, que habet quod si testator filiis hæredibus institutis dixerit: Relinquo uxorem meam dominam & usufructuariam, ex coheredatâ voluntate testatoris intelligantur ei relicta alimenta tantum, cum ea prærogatiua siue præeminentia, quam domi uxores habere cogluerunt, & hæc verba intelligantur prolata respectu honoris & regiminis, tamen extraneis hæredibus institutis vxor habere debeat plenum & formalem usufructum, iuxta glossam in authent. hoc locum, & ibi communiter Doctores, C. si secundo nupsit, mul. Bart. Bald. Imol. & ceteri in l. Titia, §. Titia, cum nubere ff. de leg. 1. estque communis sententia omnium scribentium, vt plurimos referens testatur Mantia, de consuet. vltimar. volum. 1. lib. 9. tit. 7. n. 1. vbi numeris sequentibus pluribus modis eam ampliat. Quamuis igitur hæc communis sententia limitetur, & non procedat, si testator voluit uxorem habere integrum & formalem usufructum, vt cum pluribus bene probat Mantia, vbi supra, n. 20. qui quidem, n. 22. cum seqq. 17. consuetas congerit, quibus hæc voluntas testatoris conuicti possit: Hæc tamen intelligendum est, vt si tunc legitima debeatur filijs cum usufructu, vt in d. §. prohibemus, & in d. auth. nouissima, in fine, vt cum Bart. Alex. & Dec. resoluunt Mantia, vbi supra, num. 11. Ergo legataria prædicta consequetur tantum usufructum bonorum extra legitimam, & sic quinte partis tantum in nostro Regno.

Quinto pro vltimo, quia legitima filius relinquenda,

da est absque vilo grauamine, tam in proprietate quam in usufructu, vt est text. expresse sic amplians dispositionem generalem d. l. quoniam in primibus, in auth. nouissima, C. de inoffic. testam. ibi, cuius portio nec in usufructu fraudari possunt liberi quidem a patre, text. etiam in authent. de vtrien. & semiff. §. prohibemus, collatione 3. ibi, sed mediis omnibus, eius huiusmodi legitime partis, quam nunc deputamus, & usufructum insuper & proprietatem relinquit: reprobat enim ibi Imperator consuetudinem quorundam maritorum & nimis inuehit contra maritos molles & quasi effeminatos, qui filiis fame peremptis, usufructum vxoribus reliquebant; eis autem nudam proprietatem: quæ iura expressa sunt in proposito, & cum loquantur generaliter & indistincte, quod in usufructu legitime filius non possit gravari, minime admittunt satisfactionem, seu potius euersionem supra assignatam in quinto fundamento prioris opinionis desumptam ex Ayora, vbi supra, nempe quod solvatur æstimatio usufructus aliarum quatuor partium legatarum in pecunia, filio vero vel filiis sua legitima in proprietate & usufructu: hoc namque non solum est contra voluntatem atque expresse iam dispositionem desuncti, aut saltem præter eam & sine lege, vt etiam contra verba expressa dictorum iurum, quibus, vt vidimus, filiis legitima in proprietate & in usufructu relinquenda est: contra hoc enim per indirectum reuera feret, si prædicta æstimatio solueretur in pecunia legatario, cum hæc auferretur filiis, tam in proprietate, quam in usufructu. Cur igitur similes intricaciones, ac vt ita dicam, emendos, fieri debent, contra iura plana ex sola vnus hominis machinatione imaginaria, eaque filiis iniuriola & præiudiciali? Plane igitur sunt accipienda iura illa prout iacent, nec vllis ex cogitationibus cauillanda.

Hinc t est vt d. l. uxori mee, ff. de usufruct. leg. quæ iure antiquo priorem prædictæ opinionem probabat, hodie sublata & correctâ merito sit ex præd. iuribus, notioribus, nempe dicta authent. nouissima, & d. §. prohibemus, vt probantur glossæ ibidem, & in dicta l. uxori, & in l. omnium bonorum, ff. de usufruct. quas sequuntur communiter omnes Doctores in prædicti locis, præcipue Ial. in dicta authent. nouissima, num. 44. versic. concludit ergo, glossa reprobat Angel. & Cypoll. vbi supra contrarium tenentes. Etique communis hæc secunda sententia cum illis glossis, vt testatur eam sequutus in terminis Roder. Suarez, vbi supra, in dicta tertia ampliatione, num. 1. cum sequentibus, est num. 5. & 6. videtur aliud sentire. Sequitur etiam eam Cifuentes in l. 1. d. Taur. circa fin. ibi, item dubitatur, & Segur. in repet. l. vnus in familia, §. sed si fundum sol. mihi 60. in versic. sexto inferunt ff. de legat. 2. Hanc etiam sequitur & expresse probat ac fundat plures citans Anton. Gom. 1. tom. variar. 5. 11. n. 26. per totum, & Menchac. communem dicens de successoreat. §. 10. n. 220. & 455. & nouissime, sed summario Azeued. in l. 11. tit. 6. hoc lib. 5. num. 17.

Non obstat modo fundamenta contrariæ partis supra adducta, quoniam ex prædictis pleraque cessant & præterita reg. dicta l. ab eo, C. de fideicommissi, quia licet huiusmodi filius videatur honoratus in proprietate sibi relicta ultra legitimam, non tamen fuit grauatus in ea vt potuit, sed in usufructu omnium bonorum, in quo non potuit, sed tantum in usufructu quinte partis. Non obstat etiam illud de compensatione, quia non constat in præfata specie, quod pater voluerit compensa-

re commodum proprietatis cum usufructu, eadem ratione. Similiter non obstat, quod proprietatis fit vitior & magis perpetua quam usufructus, cum patens præd. compensationem, aut compensationem non fecerit, nec ei filius velit stare aut consentire. Non nocet aliud fundamentum contrarium, quo nitebatur probare expresse præd. legato usufructus omnium bonorum nullum præiudicium fieri filio in legitima, cum possit legatio solui hic usufructus in pecunia, filio vero sua legitima in proprietate & usufructu, &c. quia id negamus, cum per hoc indirecte filius plus vel aliud coegeretur solvere legatio, quam iure debuit consequi, & sic eidem legatum: non enim hic iusta causa est aliqua solvendi vram pro alio, nec obligatio id faciendi, sed tantum usufructum quinte partis in specie, in qua valet præd. legatum iure expresse. Vltimo non obest lex Forti, dum præcipit, Que ningun pueda manda mas de la quinta parte de sus bienes: ergo usque ad quintam partem bonorum potest, si non valet plus usufructus in æstimacione: quia quod possit quis legare quintam partem suorum bonorum in proprietate & usufructu, transiatur quod in nostra specie id legauerit in æstimacione, negamus, quia tantum legauit patens ipsum usufructum omnium bonorum suorum: hoc autem legatum tantum valet in usufructu quinte partis, non vero in reliquis ex iuribus prædictis: at quod æstimatio debeatur usufructus cæterarum partium, nec testator hoc dixit aut voluit, nec iura permittunt, sed potius contrarium.

Ex t quibus idem erit proculdubio obseruandum respectu usufructus tertie partis (de qua potest disponere descendens in præiudicium ascendens, deficientibus liberis legitimis) in simili specie legati, nempe vt solum valeat legatum in usufructu dictæ tertie partis absque vlla compensatione proprietatis, per omnia prædicta: & in terminis ita tenent Cifuentes, vbi supra.

Supradicta tamen opinio & tenentia sententia limitanda est eo casu, quo tatenus expresse præcipiatur, aut alias legatario constaret voluisse quod heret prædicta compensatione proprietatis quinte partis cum usufructu legitime filij: prout enim aut filius deberet hoc acceptare, si velit proprietatem quintam, aut alias esse contentus cum sua legitima solum in proprietate & usufructu: quia cum sit honoratus & grauatus hoc modo, prout potest nempe casualiter, & sic in legitima minime grauatur, obseruanda erit voluntas patris iuxta prædictam legem Forti, & legibus Regias permittentibus parentibus, extantibus descendentibus legitimis, libere disponere de quinta parte bonorum suorum in proprietate & usufructu. Est enim filius videatur grauatus in usufructu legitime, at tamen id non fit præcise, sed casualiter, nempe vt si velit proprietatem quintam partem prælegare, consentiat legato usufructus omnium bonorum in fauorem vxoris facti, vel sit contentus sua legitima portione in proprietate & usufructu, in qua eum heredem instituit: hoc enim modo satisfacti patet legibus prædictis; quoniam t est cum filius instituitur sub conditione casuali vel mixta, huiusmodi conditiones sint reiciendæ, tam de legitima filij, quam de residuo, vt expresse disponit l. 1. tit. 4. partita. 6. & ibi Gregorius Lop. in glossa empecem, & Roderic. Suarez, in dict. l. quoniam in prioribus, secunda ampliatione, num. 1. & Menchac. de successoreat. §. 10. n. 360. & latissime

probat Doct. Molin. de Hispan. primog. lib. 2. cap. 1. n. 30. cum pluribus seqq. vbi n. 37. d. l. parita, etiam in filio emancipato procedere, probare nititur: quamvis super hoc ultimo maturius deliberandum esse cum casus contigerit existimet. Sed hoc sequitur nouissime D. Azcoed. in d. l. 1. tit. 6. lib. 5. Nou. Coll. Reg. sub n. 17. cum Angulo. Si tamen cum relinquatur ultra legitimam pater dixerit, Meliora filium meum in tertia parte mea substantia sub conditione vt tertia & legitima iure primogenij perveniant ad posteros meos; si sunt plures filij, & conditioni non pareatur, melioratio ad melioratū non pertinet, per l. 17. Taur. Cum tamen d. s. cum autem, loquatur quando simpliciter relinquatur filio aliquid ultra legitimam per viam substitutionis; non verò quando nuncupatum requiritur aliquid fieri, vt conseqatur quod legitimam excedit, consistit in hac specie d. s. cum autem, locum minime habere, sed voluntatem testatoris inri conformem obseruandam esse, vt probat Baëza, vbi supr. num. 10. Quo fit, vt idem sit dicendum in similibus oneribus seu conditionibus potestatiuis ea l. impositis in eo, quod filio ultra legitimam relinquatur, dummodo, si sit tertia pars, seruetur ordo d. l. 17. Taur.

17 Sed t. & præd. limitatio de qua agimus, comprobatur, quia est filio, cui aliquid ultra legitimam relinquatur, non possit in legitima grauamen apponitur vt grauamen ipsum cum lucro sibi prouenient ex eo, quod ultra legitimam relinquatur, compensetur; imo hoc non obstante, grauamen ipsum ex legitima relicta: in t. eo tamen quod ultra legitimam relicta fuerit, validum erit, per d. l. scimus, §. cum autem, C. de inoff. testam. vbi communiter scrib. id notant, & Roder. Suar. vbi supr. ampliatione 6. secund. D. Molin. vbi supr. d. l. 1. cap. 1. num. 29. cum seqq. vbi t. idem existimat secundum omnes in institutione filij sub conditione potestatiua facta, nempe, vt relictaur de legitima, in testido, verò sustineatur, vt probat quoque d. l. 1. tit. 4. p. 6. Quo t. fit, vt l. 17. Taur. qua hodie est l. 1. tit. 6. lib. 5. Nou. Coll. Reg. qua cauetur, parentem posse filijs ac descendentes certo ordine obseruato in tertio bonorum suorum quacunque grauamina & conditiones apponere, debeat intelligi, dummodo eas conditiones, si casuales aut mixte sint, in solo tertio specificè & separatim apponatur. Si enim in omnibus bonis suis, seu in legitima ac tertio & quinto simul filium heredem sub his conditionibus instituerit, nedum ex legitima, sed etiam ex tertio & quinto relictorum, ex decisione d. l. parita, ideoque pater volens filijs in tertia & quinta bonorum suorum parte huiusmodi conditiones casuales vel mixtas apponere, id specificè ac separatim in tertia & quinta parte facere debet, ne filius ex decisione d. l. parita, tam legitimam quam residua eiusmodi consequatur, vt aduertit Greg. Lop. in d. l. 1. verb. no empiecen, ibi oportet, et Petal. in terminis, d. l. 17. Taur. in l. 1. n. 12. ff. de leg. 2. quos refert & sequitur D. Molin. vbi supr. num. 36. & Azcoed. in d. l. 1. num. 17. Dixerim erit in conditione potestatiua, quo casu vera est opinio Baëza, d. cap. 8. num. 10. quam supr. num. 16. retulimus, per omnia supradicta & tenet etiam Greg. in d. l. 1. verb. que es en poder, & D. Molin. d. num. 29. cum seqq.

S V M M A R I V M.

1. Duobus quintis filijs datus seu relicto, de quo

quinto deducatur funeris impensa, resoluitur n. 2. ex 2. quinto esse deducendam simul cum legatis p. & gratiosa. Quod procedit etiam si pater postea in alia dispositione præcipere, vt præd. deducatur ex priori quinto irrevocabiliter relicto alicui ex filijs suis, vt in n. 3. & n. 4. Quod si primum quintum filii relictum filio ex contractu reuocabili, non tamen vocato ex secunda melioratione?

5. Limitatur prædicta, quando aliud constituitur ex voluntate parentis meliorantis in prima melioratione, & a fortiori si hoc ibi expressit, vt in nam. 6.

7. L. 30. Taur. hodie l. 1. tit. 6. lib. 5. Nou. Coll. Reg. ibi. Antiquo el testador mando lo contrario, intellectus.

Q V Æ S T I O X I X.

In l. 30. Tauri, hodie l. 1. tit. 6. lib. 5. Nou. Coll. Reg.

Funeris impensa, duobus quintis relicto, de quo deducitur?

Quæro circa hanc l. præcipientem, que la cera y misas y gastos del enterramiento, se saquen con las otras mandas gratiosas del quinto de la hacienda del testador, no del cuerpo de la hacienda, anque el testador mando lo contrario: nos resoluimus supra in quæst. proximè præcedentis, quod si parens primo in contractu irrevocabili inter viuos meliorasset vnum ex suis descendentes in quinto bonorum suorum, & postea in morte alterum in altero quinto meliorasset, ambe meliorationes sustineantur & valide sunt, cum potuerit de tertio & quinto disponere inter liberos, de t. quo quinto horum deducatur legata pia & gratiosa, funerisque impensa, de quibus in hac l. Regia 30. Taur. Et quidem si pater quintum legasset vxori, vel extraneo, indubia esset quæstio hæc, cum tunc pater ex ipso esse prædicta deducenda per nostram l. que in hoc casu propriè loquitur & debet intelligi: at vero quando utrumque quintum prælegatum fuit filijs, prout in nostra specie, premit dubium. Sed in eo videri dicendum, quod utriusque filio melioratio incumbat onus prædictum soluendi funeris impensam, ceteraque legata pia & gratiosa, cum utriusque aptentur verba legis iubentis prædicta deduci de quinto, vt in l. in ambiguo, ff. de reb. dub. cum simi.

Nihilominus tamen rectius sentio, ex secundo quinto prædicta esse deducenda, non vero ex primo irrevocabiliter facto. Primum, quia ex quod donatio præd. præcedens quinti fuit irrevocabiliter facta vno, ex tribus modis contentis in l. 17. Taur. non potuit postea in totum nec in parte tolli aut minui, arg. l. perfecta donatio, cum simi. C. de donat. que sub mo. resoluimus lat. sup. lib. 2. prædic. quæst. 9. 31. per tot. Secundo, quia prior melioratio intelligitur facta in ratione tertij, vt in quæst. præd. resoluimus: non enim interest, quibus verbis fiat præd. melioratio nempe de tertio, quarto vel quinto, sed solummodo fiat filijs, vel descendentes, & infra tertium bonorum de quo pater potest disponere inter liberos, & cum sit infra tertium bonorum inter liberos, in hoc tertio non cadit grauamen legatorum nec impensa funeris, cum sit legitima filiorum melioratio tertij vni eorum facta. Quo t. fit vt idem sit dicendum etiam si postea

postea in alia dispositione pater iusserit, vt prædicta legata & impensa funeris deducantur de prima melioratione facta filio inter viuos de quinto bonorum irrevocabiliter relicto; cum prima prædicta melioratio sit irrevocabilis & censetur facta de tertio, & non de quinto; & secundum quintum de quo pater disposuit in testamento, censetur relictatum, vt de eo testator possit disponere pro anima & inter extraneos, Permaxime cum per d. l. 30. Taur. statutum sit quod de quinto hæc omnia deducantur, etiam si pater aliud iusserit: & hoc vltimum sit propriè quintum, & hæreditas libera paterna. Nec obstat, quod nulla maior ratio reddi possit, quare magis prima melioratio quinti intelligatur esse facta de tertio vsque ad concurrentem quantitatem, quam secunda melioratio facta de alio quinto: quoniam respondemus, diuersam esse rationem in vno quam in alio: in primo namque casu ex qualitate personarum ac tunc intelligitur facta melioratio in partem tertij, non vero de quinto: & ex præsumpta voluntate contrahentium, quia nimis grauaretur pater, si de quinto censeretur facta, cum aufferatur ei facultas testandi: in secundo vero casu, hoc est, in secunda melioratione quinti, hoc cessat, cum transierit de vno quinto ad aliud, nec dux meliorationes quinti esse possunt, ideo de quinto intelligenda est necessario secunda melioratio. Et præterea quia cum secunda melioratio de quinto facta fuerit in testamento, nec potuit aliud tempus testator expectare ad disponendum de quinto, cum sit vltima voluntas in qua de eo testator tanquam de suo patrimonio libero legata pia & gratuita extraneis faciendū disposuit, non potest in toto nec in parte ista secunda melioratio facta de quinto iudicari de tertio, vsque ad eius complementum: potest enim coniectari noluisse testatorem adeo grauate legitimam filiorum, vt de toto tertio disponat inter eos, auferendo illud ceteris filijs: sed contentum fuisse disponere de quinto & de parte, tertij de qua prius disposuerat: quod cessat in secunda melioratione facta de alio quinto: ita in terminis decidit, & bene meo iudicio Ayora de part. 2. part. quæst. 10. per totam, vbi hanc nostram sententiam prius tenuit atque ex professo probauit. Cuius t. rationes idem videntur concludere, etiam si prima melioratio quinti facta sit filio in contractu reuocabili, si per secundam meliorationem quinti contractus non censetur reuocatus, sed vitæque melioratio quinti sit valida: tamen si securus sit & firmius, quod in prima specie decidimus, quam quod ex eius rationibus modo intulimus: in prima siquidem altera ratio, hoc est, irrevocabilitas contractus intercedit, que deficit in hac secunda: nihilominus tamen in ea idem adhuc videtur dicendum.

5. Limitanda tamen erit nostra hæc de re principalis sententia, quando de voluntate parentis meliorantis in prima melioratione, vel alias constaret, quod eam voluit esse de quinto, de quo potuit pro anima disponere: tunc enim de ea prædicta deducenda essent, non vero de secunda melioratione quinti. Et t. a fortiori, idem erit dicendum, si parens in eademmet prima melioratione iussisset, quod de hoc quinto deducerentur funeris impensa, atque cetera legata pia & profana, cum hoc potuerit tunc temporis facere, non autem post perfectam donationem irrevocabilem, vt prædicimus: & in terminis ita limitat Ayora, vbi supr. Nec his obstat l. nostra Regia in illis verbis, Antiquo el testador mando lo contrario: quia hoc procedit (vt patet ex ipsa) quando testator præcipere, vt t. non de quinto, sed de corpore hæreditario hæc deducerentur: at in proposito id testator non præcepit, sed quod de primo quinto t. se relicto deducatur: quod facere potest, vt in hac eadem nostra lege Regia.

S V M M A R I V M.

1. Funeris impensa deducenda erit ex tertio bonorum, in quo pater meliorauit aliquid ex filiis vel descendentes suis, hoc adiecto, vt de illo solueret funeris impensam ceteraque legata, quando de quinto non disposuit: sed ultra quintum non expendet filium prædictum sic melioratum.

Q V Æ S T I O X X.

In eadem l. 30. Tauri, qua est l. 1. tit. 6. lib. 5.

Funeris impensa an deducenda sit de tertio meliorationis, ea lege relicto, vt de tertio deduceretur, quæque parens de quinto non disposuit.

Quæro t. vterius circa eandem l. 30. Taur. quid si parens vnum ex filiis meliorauerit in testamento suo in tertio bonorum suorum, & de quinto minime disposuerit, præcipit tamen, quod filius melioratus in tertio, solueret legata contenta in suo testamento, & funeris impensam ex illo tertio in quo eum meliorat, an tunc hæc sua voluntas seruanda erit, vel nihilominus de quinto hæc deducenda sint, ita quod filius melioratus in tertio illud præcipuum habeat sine deductione supra dictorum, & sic liberum ab eis?

Et in hac quæst. si litteram nostræ l. consideremus, planè videtur dicendum ex quinto prædicta esse deducenda, non obstante, quod testator præcepit de tertio prædicto ea deducere: tertium enim, est legitima filiorum, respectu extraneorum, in quo in fauorem extraneorum filius grauatur minime potest, nisi seruata forma l. 17. Taur. de qua supra. Sed si præd. legata gratiosa essent deducenda de tertio, fieret contra eam legem, ac per consequens esset nullum: ergo filius hic melioratus in tertio ea non soluet, sed de quinto bonorum deducenda erunt: neque voluntas testatoris contraria aliquid operari debet, vt pote contra legem nostram: nemo enim potest facere, quin leges in suo testamento locum habeant, vt in l. nemo potest, cum simi. ff. de leg. 1. vbi latè de hoc egimus in nostra repetitione: & in terminis nostris hanc opinionem videtur tenere Ayora, de part. 2. p. quæst. 6. n. 12. ibi. Antiquo mejorasse a un hijo en el tercio, no puede mandar que alli se paguen las mandas pias y gratiosas por la misma razon: porque aquella mejora de tercio se hizo de la legitima de los otros hijos.

Nihil tamen scimus in specie præmissa contractum esse tenendum, imò quod filius prædictus melioratus in tertio, cum præd. grauamine, quando de quinto non est dispositum, teneatur solueret funeris impensam, atque cetera legata pia & gratiosa, vsque ad quantitatem quinti bonorum parentis eam meliorantis, & sic voluntas testatoris erit in hoc seruanda, acque grauamen prædict. adimplendum vsque ad quantitatem quinti: fecit

QVÆSTIO XXI.

In eandem l. 30. Tauri, que est d. l. 13. tit. 6. lib. 5.

Alimenta præstanda filio naturali in vim exequutoriaram literarum, an deducenda sint ex quinto bonorum patris defuncti, an vero ex corpore hereditatis?

verò respectu excessus quinti, quia ille excessus tertio attribuitur, in quo filius melioratus grati non potest in fauorem extranei, vel etiam pro anima; sed tantum inter descendentes aliosque consanguineos, iuxta formam d. l. 27. Taur. Quintum enim de quo non disposuit, remansit in legitima filiorum, ac illis accreuit, potuitque grauari filium à se melioratum in tertio, vt onera quinto annexa adimpleret: potuit liquidem in testamento consumere, & à se auferre partem tertij, quam vellet, vsque ad quantitatem quinti pro sua anima, & etiam in fauorem extraneorum, & reliquum inter descendentes legare, vel distribuere: nihil enim magis interest (ad hoc vt sua voluntas valeat & seruanda sit) quod testator ex hac melioratione tertij assumat & grauet vsque ad quantitatem quinti, vt pro anima, vel inter extraneos de ea disponat, vel quod de reliquo suæ hereditatis (hoc est, de quinto) id assumat: quandoquidem reliquit filijs suis aliud quintum de quo noluit disponere, & in sua legitima reliquit. Non itaque est curandum, quibus verbis utatur testator in ista dispositione, sed de substantia: cum ea sit intentio legis, ne filij grauentur in legitima. Si ergo hoc modo non grauantur, igitur, &c. & in terminis hanc partem probat Tellus Fernand. in d. l. 30. Taur. num. 2. & Matienç. in presenti gloss. 4. & Ayora de partit. 2. part. quæst. 10. per totum, vbi n. 21. inquit, quod ita debet intelligi & limitari nostra lex: nempe vt procedat, quando pater disposuit de tertio & quinto, vel solum de quinto, vel nihil disposuit de tertio vel de quinto; tunc enim de quinto debent deduci præd. legata & funeris impensa, etiam si contrarium disposuerit testator: quia residuum est legitima filiorum, qui in ea grauantur si aliud fuerit: sed si solum disposuit de tertio inter liberos, & inserit quod de eo deducantur prædicta, valet eius dispositio vsque ad quantitatem quintæ partis totius hereditatis, & non plus: & opinio contraria eiusdem auctoris d. quæst. 6. num. 11. in verbis supra relatis saluari poterit, vbi testator de quinto quoque disposuerit: tunc enim de eo, non verò de tertio prædicta deducenda erunt, quamuis contrarium præcepit testator, vt prædiximus.

SUMMARIUM.

- 1 Alimenta præstanda filio naturali ex literis exequutoriis, an deducenda sint ex quinto bonorum patris defuncti, an vero ex corpore hereditatis? & numeris sequentibus, sed num. 4. cum seqq. resolutum, quod de quinto sum deducenda.
- 2 Alimenta sunt debitum legale ac præcisum, & num. 7. cum seqq.
- 3 Debita defuncti de corpore hereditatis deducuntur.
- 5 Alimenta filijs naturalibus præstanda, sicutibus filijs legitimis, debent deduci de quinto bonorum ipsiusque non egrediantur, & num. 11.
- 6 Litera exequutoria lata super debito, non mutant eius causam & originem.
- 8 Pater tenetur alere filium suum, etiam si ex incestuoso vel nefario coitu natus sit, & n. 9.
- 9 Educatio filiorum est de iure naturali. Natura communis est filijs legitimis & spuris ibidem.
- 10 Præcisio diuisio bonorum defuncti facienda.

necessaria, quemadmodum hoc alimentorum: illa enim à principio sunt voluntaria, licet ex post facto efficiantur necessaria, vt in l. sicut ab initio, C. de act. & oblig. hæc vero semper sunt necessaria, inducta à l. Eo tamen ipso quod pater habet filium in lucem editum, tenetur cum ex proprijs bonis alere, etiam si ex incestuoso, vel nefario coitu natus sit, vt in cap. cum haberet. Decet enim iure naturali hominem procreatum conservari alique, ne pereat: pater vero genitor fuit, & in eo amoris causa manet iure naturali: alere ergo tenetur filium, secundum dict. Abb. in dict. cap. cum haberet, 9 num. 5. Hinc est t vt educatio filiorum sit de iure naturali, iuxta text. in l. 1. § ius naturale, ff. de instit. & iur. § ius naturale, prima distinct. l. 2. tit. 1. p. 1. Natura autem communis est legitimis & spuris, l. hoc accipere, § omnibus ff. de accus. l. quisquis, C. ad l. fil. m. i. probat late Matienç. in d. l. 8. gloss. 1. num. 1. & 2. vbi quod ideo ius canonicum considerat, hunc primum nature instinctum, quem in necessitate reduxit, secundum Host. in fin. Ant. de Butr. n. 11. in d. cum haberet, & Covarr. vbi supra n. 2. Quod ipse ibi verius credit, licet nonnulli alij, quos ibi refert existunt necessitatem istam iure naturali non fuisse inductam, sed civili. Vtunque sit, hæc obligatio præcisæ est ab initio statim quod quis habet filium, siue legitimum, siue naturalem aut spurium: ac ceterorum debitorum ex contractu procedentium, voluntaria natura est ab initio: & tamen pater voluntarie contrahendo ex causa onerosa potest filijs præiudicare in legitima.

10 Quia t non solum iure attento, quo bona non dantur nisi deducto ære alieno, vt docuimus, sed etiam communi praxi huius Regni in diuisione bonorum ante omnia ex corpore hereditario deducuntur debita, hoc est, æs alienum, deinde quintum pro anima, & ceteris legatis pijs atque gratiosis, postea tertium si sit prælegatum vni vel pluribus ex descendentibus; tandem quod restat inter filios legitimis pro suis legitimis & qualiter diuiditur. Tanto igitur minus pro eis habebunt, quanto plus prius ex corpore hereditario deductum fuerit pro ære alieno exoluendo. Si igitur hoc ita est statutum, ac iure & communi praxi introductum, quare idem non erit dicendum in alimentis debitis filio spurio, atque literis exequutoriis contra parentem laris præstari iussis, cum dict. l. 10. Taur. & d. l. 8. hoc non impediunt, sed tantum loquantur in legato alimentorum, non vero in sententia condemnatoria eorum, que maiorem vim, aut saltem firmitorem habere videntur: non igitur de vno casu ad alium extendenda videtur lex illa in correctionem iuris communis, iuxta receptas & communes doctrinas.

11 Nihilominus tamen præcedens resolutio est tenenda in praxi, quia lex prædict. Tauri, non solum loquitur in legato alimentorum relicto filio illegitimo, sed vitiosus procedit generaliter prohibendo, atque distictè præcipiendo. Que por causa de los dichos alimentos no sea mas capaz el hijo ilegítimo de la quinta parte: 7 esto se entiende, agora tenga el padre hijos legítimos, o no: pero no los teniendo, puede el hijo natural, que no es ilegítimo, mandar lo que quisiere, vt in eadem l. Si igitur filius illegitimus non est capax maioris quantitatis bonorum patris ex causa alimentorum, quam quintæ partis: quod dict. Iustè præcipere potuit, quia non tollit omnino alimenta eidem debita iure naturali, civili, vel Canonico, sed illa taxat atque mo-

deratur: consequitur manifestissimè, quod condemnatorie alimentorum ab eodem filio illegitimo in contradictorio iudicio contra patrem obtineat, aduersusque eius bona & hæredes, debent esse nature, aut saltem conditionis, ne quintum excedant, sed quod ex ipso quinto deducantur, iuxta ll. Regias de hoc ipso agentes, non vero ex corpore hereditario, cum amplioris quantitatis sint incapaces iudicium illegitimi. Quinimo et si hoc aperit conllet ex d. l. 10. Taur. in verbis supra relatis, ibi, T por causa de los dichos alimentos no sea mas capaz el tal hijo ilegítimo: nihilominus tam in idem satis probatur ex verbis præcedent. b. eiusd. l. dum decidit, Que en caso que el padre, o la madre sea obligado a dar alimentos a alguno de sus hijos ilegítimos en su vida, o al tiempo de su muerte, por virtud de la tal obligacion no le pueda mandar mas de la quinta parte de sus bienes. Ecce ergo quomodo obligatio alimentorum filij illegitimi, ad quantum tantum bonorum reducta est per hanc l. Ergo siue pater eã ipsi relinquat, siue non, in quinto bonorum incit, non verò vitiosus: quandoquidem pater huiusmodi, etsi velit, amplius pro alimentis eidem legare non possit: Ergo nec ipse filius illegitimus petere, aut facere condemnare: non enim hæc est extensio sed virtualis comprehensio, atque expressio ex vi rationis expresse in lege; & idem pariter hoc casu est obseruandum: legillator enim ne locum vlli dubitationi relinquere, vitiosus processit declarando: T por causa de los dichos alimentos no sea mas capaz el tal hijo ilegítimo: ex quo res in dubia sit. Quod autem iudices simpliciter patrem in alimentis condemnauerint in fauorem filij illegitimi, minime altecat naturam alimentorum huic præstandorum, nempe vt ex quinto bonorum eiusdem parentis exeant, non vero ex corpore hereditatis, iuxta ll. Regias prædictas: quinimo iuxta eas est intelligendum, cum ipsi in suis sententijs nihil de hoc interloquuti fuerint aut potuerint decidere aduersus eandem ll. Regias. At cetera debita concernunt omnia bona ea contrahentis, & ante omnia ex eis sunt deducenda, iuxta l. subsignatum, § bona, cum similiter, ff. de verb. sign. Non enim ad aliquam partem bonorum sunt alia debita à lege restricta aut limitata, propterea sunt alimenta filijs legitimis debita. Et cum his remanet expedita nostra quæstio.

SUMMARIUM.

- 1 Parentes an in vita vel in morte possint expendere ultra quantum bonorum suorum in præiudicium filiorum legitimorum in elemosinis pauperum, aliaque opera pia, & in capellanis institutionem pro anima? referuntur opinionum, sed num. 2. cum sequentibus, negatiua probatur.
- 3 Nemo potest in præiudicium legitimi filiorum suorum bona sua pauperibus erogare, nec capellanias fundare aut dotare? & n. 4.
- 5 Quid sit homo dicitissimus, & ex hoc filius paruum præiudicium inducatur? & n. 6.

QVÆSTIO XXII.

In eandem l. 10. Taur. que est d. l. 13. titul. 6. lib. 5.

Parentes an in vita vel in morte possint expendere ultra quintum filiorum legitimorum in elemosinas pauperum, aliaque opera pia, & in capellaniam institutionem pro anima?

Quæro 1. uterius, an sit vera opinio eorum, qui occasione sumpta ex hac l. ibi, Con las ciras mandas graciosas: probare comedunt, parentes in vita, vel in morte posse expendere ultra quintum bonorum suorum in præiudicium filiorum legitimorum in elemosinas pauperum, aliaque opera pia, & in capellaniam institutionem pro anima? Quia cum hæc non sint legata gratiosa, sed pia, ob eam causam non excluduntur ab hac lege, dum tamen debito subsidio pro decentia status sustentanda filiis consulant, eosque in hoc non defraudent. Hanc opinionem late probare contendit F. Ludovic Lopez in suo instructorio consuetudinis, in 2. p. 9. 20. per totam, præcipue in 7. consue. cum sequent. col. 148. cum sequentibus, citans in id Nauarum in manual. l. 1. cap. 26. n. 39. & Sotum in 4. dist. 43. quæst. 2. c. 1. fol. 376. col. 2. & Cordub. sine loco, & sequitur nouissime idem auctor in suo instruct. negotiorum lib. 2. c. 41. vers. sic præterea, pag. 496.

Sed hæc noua opinio vera quidem non est, nec tenenda: quoniam attenta hæc nostra lege Regia atque l. 18. Taur. quæ ponitur in l. præcedenti huius tituli. & lib. aliis quam pluribus legibus Regiæ, omnia bona parentum sunt legitima filiorum, exceptis tertio & quinto, de quibus parentes possunt disponere inter descendentes, vel de quinto etiam inter extraneos. Præterea lex nostra non tantum loquitur in mandis graciosis, prout ille auctor exiimauit: sed etiam in piis necessarissimis & præcisiss, (vt ita dicam) nempe pro corpore defuncti sepeliendo, prout sunt, lacera, missus, 7 gasta del enterramiento, vt in principio legis? Si ergo hæc de quinto extrahuntur, non vero de corpore hereditario, à fortiori, & alia data, vel relicta in alia opera pia non adeo necessaria, prout sunt elemosinæ in notabili quantitate, & fundatio capellaniam, de quinto deduci debent & in ipso contineri, non vero de corpore hereditario. Nemo 3. mo 7. enim in præiudicium legitimæ filiorum potest bona sua pauperibus erogare, nec capellaniam fundare aut dotare, iuxta illud August. Qui Ecclesiam instituit, vult, &c. Lex igitur nostra dum loquitur de legatis gratiosis, ideo ea sic appellat, quia voluntaria sunt & gratiosa, non vero debita: & nihilominus ipsa & impensa funeris necessaria in hoc æquiparantur, vt utraque de quinto deducantur, nec ultra prætergredi licet: ergo à fortiori idem dicendum erit in elemosinis & aliis operibus piis, quæ licet pro anima sint, nihilominus gratia continent, atque voluntarie sunt, & proinde legitimam filiorum tangere non possunt aut debent: quia filiis in legitima magis fauetur, quam causæ piæ, vt deduximus lib. 1. Canonie. quæst. c. 2. num. 34. & 36. Quod etiam præ probatur, quia licet nemo sit de nobis melius, aut magis meritis, quam Deus ipse: cui & vitæ & æternæ felicitatis mu-

nus debemus: at tamen etiam in causam Dei, & in rem eius oculis gratissimam, non licet pari rem expendere in præiudicium legitimæ filiorum, quoniam si aliter fiat præiudicium, iam non est causa pia, nec opus Christo gratum: ideo fieri non potest, vt alios referens tradit D. Couarr. in cap. cum in officio, num. 6. & 7. de testament. & nos deduximus in nostro tractat. de iurament. confirmat. 1. p. c. 5. num. 28. vbi quod nec fauore animæ, cui multum debemus, quia eius consortium corpus viuificat & illustrat, locupletatque tot bonis, tot dotibus ingenij, iudicij, & intellectus, non potest pater ultra quintum expendere in præiudicium filiorum, vt legibus Regiæ cauetur. Præterea & l. Regia præcedens expressè prohibet parentibus ultra quintum donationem facere in vita & in morte: quid ergo alio expressiori testimonio egemus? Causa namque ob quam Nauar. Ludou. Lopez iustificare nituntur præfatas donationes, non est necessaria nec præcisa, sed potius voluntaria: at vero causa filiorum in omnibus bonis parentum excepto quinto, pro sua legitima, est vrgens atque præcisa ex legibus huius Regni: ergo prætergredienda minime est in iustitia nec in conscientia. Nauaricus autem, est videtur in suis prioribus dictis hoc, quod prædictum est, tenere, non tamen loquitur expressè ultra quintum, vt exiimabat & eum citat Ludou. Lopez vbi supra, Soto autem per transennam (vt aiunt) & non ex professo illud affirmat.

Limitat tamen hanc nostram sententiam Roderic. Suarez in l. quæstiam in prioribus in prima limitat. l. Regiæ, pag. mibi 131. cum seqq. C. de ineffic. testam. in homine dirissimo: is namque secundum ipsum poterit ex amplissimo patrimonio suo aliquid non nimis ultra quintum relinquere piis causis pro remedio animæ suæ, si ex hoc filii parum præiudicium induceretur: cuius in hoc opinio pia videtur, sed difficulter obtinere stante d. l. 18. Taur. hodie l. 12. tit. 6. lib. 5. Non Collect. Reg. secundum Azeued. ibi, num. 1. licet crearet veram esse eandem opinionem Roderic. Sotus in transitu, sequitur idem Azeued. in l. 1. tit. 8. lib. 5. Non. Coll. Reg. num. 67. vbi num. seq. idem inquit esse dicendum de tertio, si filius patri opulentissimam hereditatem relinqueret, non vero alias: ego vtrumque credo esse probabile, licet contrarium videatur probabilius.

SVM M A R I V M.

1. Maioratus probari potest vno ex tribus modis contentis in l. 41. Taur. hodie l. 1. tit. 7. lib. 5. Non. Coll. Reg. instrumentis, testibus & consuetudine immemoriali.
2. Prescriptio 40. annorum cum titulo, qui possit præstare iustam causam præscribendi, simul cum bona fide, an sufficiat ad probandum maioratum? & n. 11. cum seq. affirmatur.
3. Forma à lege inducta præcisè obseruanda est, cum ea semper substantialiter censetur.
4. Prescriptio immemorialis vim obtinet privilegij, eique æquiparatur.
5. Maioratus est ius in corporeum, licet corpora continentur.
6. Vnus prescribens & patientia eius contra quem prescribitur regulariter requiruntur ad prescribendum.
7. Scientia eius contra quem prescribitur non requiritur in prescripione immemoriali.

8 Possessio

8. Possessio centenaria non sufficit ad prescripionem primogenij inducendam, nisi etiam concurrant ea omnia, quæ in dictis legibus continentur.
9. Prescriptio centum annorum est verè immemorialis, sed contra n. 10.
11. Prescriptio 40. annorum cum titulo, æquales immemoriali. & n. 11.
13. Omissio modice solemnitatis circa probationem immemorialis non vitiat.
14. Immemorialis probationis formata à iure Regio requisita, non est omnino rescindenda nec etiam serupulose sequenda.
15. L. 41. Taur. non excludit alios modos probandi maioratum ultra in ea contentos, etiam si loquatur taxatiue, vt in n. 19.
16. Copia probationis non est caritativa.
17. Maioratus probari potest per testes de ipso actu dependentes.
18. Scriptura pro forma maioratum non requiritur.
20. Exempla non auctam regulum.
21. Probatio maioratus per prescripionem centum annorum absque immemoriali bene excluditur à l. 41. Tauri virtualiter.
22. L. 41. Taur. intellectus, & n. 21.
24. Prescriptio immemorialis quæ probatur maioratus, est vera prescriptio, non vero dici potest ea consuetudo, sed improprie.
25. Maioratus an probetur scriptura dubia circa maioratus institutionem simul cum possessione decennij, vel requiratur maioratus temporis? & non seqq. præcipue n. 28.
26. Consuetudo non solum est interpretatiua legum, sed & priuilegiorum & scripturarum ex decennij lapsu, etiam si ad prescribendum requiratur tempus immemorialis, vt in n. 27.
29. Leges v. tit. 10. lib. 5. Non. Collect. Reg. explicatione.
30. Bona in dubio non censentur maioratus sed potius libera.
31. Molite opinio in quæst. de qua supra n. 25. quo casu vera sit & soluetur.
32. Facilius probatur qualitas quam substantia.
33. Maioratus qualitates succedendi dubio, qualiter & quo tempore probentur? & n. 34.
35. Quando licet non producere titulum, sed adiuuari immemoriali, idque consilere vel non? & n. 36. Ponitur distinctio tenenda, n. 37.

QVÆSTIO XXIII.

In l. 41. Taur. hodie l. 1. tit. 7. lib. 5. Non. Collect. Reg.

An ad probandam prescripionem primogenij sufficiat prescriptio 40. annorum cum titulo, qui possit præstare iustam causam prescribendi?

Quæro: his legibus cauetur t maioratum probari posse vno ex tribus modis in dictis legibus contentis: in tribus nempe fundationis ipsius & facultatis Regiæ, item testibus dependentibus in forma à iure requisita de teneo instrumentorum, similiter consuetudine immemoriali probata cum qualitatibus, de quibus hic.

An t ad probandam prescripionem primogenij sufficiat prescriptio 40. annorum cum titulo, qui possit præstare iustam causam prescribendi? Vt si facultas

ad institendum maioratum, ab eiu institutore per prescriptionem imperata fuerit, ex eaque maioratus institutus, quem eius successores cum hoc titulo vel alio simili de bona fide, per tempus quadraginta annorum possederunt, vel quid aliud simile contingat? Et videtur prima facie dicendum, minime quadraginta annorum prescripionem cum huiusmodi titulo sufficere in specie nostre leg. de qua agimus. Primo, quia ipsa in hoc formam, vt patet ibi: Prouada con las calidades que conuengan, &c. vique ad finem, vbi certa quedam longa forma probandi immemorialem prescribitur. At t forma à lege inducta præcisè obseruanda est, cum ea semper substantialis esse censatur, iuxta dictum Baldi in l. comparatione, in 1. oppositio, in fin. n. 5. C. de fid. instrum. & ciuidem Bald. in l. humanum, num. 3. C. de legib. Dec. consil. 222. num. 4. Tit. de retrat. lignag. 9. 36. gloss. 2. num. 29. & de retrat. conuent. 3. 4. gloss. 6. num. 11. quos refert & sequitur D. Molin. lib. 2. de Hispan. primog. c. 6. num. 50. & statim iterum c. 7. num. 3. & 4. & nos quoque alios plures addentes supra hoc libro, quæst. 1. c. num. 5. cum sequentibus. & Velazquez in d. l. 41. Taur. gloss. 7. num. 1. ergo alia probatio quam immemorialis non sufficit. Præterea maioratus supponit Regiam licentiam seu privilegium regulariter, vt in nostra lege & seqq. Sed t immemorialis prescriptio vim obtinet privilegij, eique æquiparatur: ea enim, quæ non alias quam privilegio acquiri possunt, prescripione immemoriali acquiri possunt, vt in l. hoc iure, §. ad illud aqua, ff. de aqua quæ, & est. vbi gloss. & communiter DD. text. in c. super quibusdam, §. 1. de verb. sig. congerit plurimos doctores ad hoc Matieny. in present. gloss. 6. num. 6. Ergo non potest primogenium minori tempore, quam immemoriali prescribi. Quod etiam probatur, quia t maioratus est ius incorporatum, licet corpora contineat, in quo vsus prescribens & patientia eius, contra quem prescribitur, regulariter exigitur. Sicut t in qualibet ordinaria prescripione, vt docet Socin. in l. 3. in princ. num. 4. ff. de acquir. poss. Matieny. in l. 3. tit. 6. gloss. 4. num. 8. & in present. d. gloss. 6. num. 7. hoc lib. 5. Non. Collect. Reg. Sed cum in nostra specie scientia vel patientia eius, contra quem prescribitur interuenire non possit, cum prescribatur contra omnes descendentes quorumlibet possessorum, antequam nascantur: merito vt prescriptio immemorialis requiratur: quoniam t ea scientiam eius, contra quem prescribitur, non exigat, iuxta receptiorem & veritorem sententiam, quam resolutus supra lib. 1. pract. quæst. 9. 8. 5. num. 1.

Denique t quoniam eisdem rationibus hodie in casu nostre legis non sufficit ad prescripionem primogenij probatio centenariæ possessionis, nisi ea omnia etiam concurrant, quæ ex eisdem legis decisione requiruntur. Tamen t communis sit alias Doctorum sententia, prescripionem centum annorum esse verè immemorialem, & omnis eius effectus continere, vt plurimis relictis tradit cum communi Doct. Molin. lib. 1. de Hispan. primogen. c. 6. num. 43. & Velazquez in present. §. 1. num. 15. vbi hoc verum credit, quando centenaria prescriptio cum qualitatibus immemorialibus probatur. Nihilominus tamen in specie legis nostre prescriptio centenaria, nisi immemoriali probata, vt præ diximus, non sufficit, vt in specie tenet D. Molin. vbi supra, num. 44. cum seqq. & num. 49. in fin. in vers. ex quibus inferitur, & Mieres de maiorat. 4. p. 9. 20. num. 43. & 44. nec noui & Velazq. in

in d. l. 41. Taur. gloss. 6. num. 5. & nouissime post hanc scripta Doctor Azueud. in present. n. 23.

10 Vltimo, quod communis praedicta sententia modo relata, quae habet praescriptionem centum annorum esse vere immemorialem, omnino vera ac secuta est: multum siquidem interest inter praescriptionem immemorialem, & illam centum annuorum, ut patet ex Covarr. in reg. possessor. 2. p. 5. 3. num. 6. & Ioan. Orosc. in Imperium, n. 15. col. 542. ff. de iurisd. omni. ind. & probat optime alios citans D. Molin. ubi supra. n. 45. cum seq.

Histamen non obstantibus, contraria sententia in specie nostrae legis tenenda est: imo, quod quadraginta annorum praescriptio cum titulo sufficit: quia immemoriali & quivalens est, adeo ut quoties lex immemorialem praescriptionem requirit, praescriptio quadragenaria cum titulo sufficiens sit. Haec enim duae praescriptiones a pari procedunt, & equiparataeque a iure sunt, ac proinde simul postae in quamplicibus iuris partibus, ut in c. 1. in d. i. gloss. verb. legitime. de praescrip. lib. 6. & ibi communiter Doctores in notant, text. etiam in cap. cum persona, §. quod si talo. de puiul. lib. 6. vbi ad probandum exemptionem ab ordinario, in qua ius commune resistit praescribenti, & per consequens requiritur tempus immemoriale, sufficit praescriptio quadraginta annorum cum titulo: & ibi notant communiter Doctores, & in l. fin. l. de fund. parim. lib. 10. tradit Balb. de praescrip. 1. p. tertii pars princip. 9. 6. num. 17. & D. Molin. ubi supra, n. 12. vbi id apertissime dicit probari in l. 1. tit. 10. infra hoc lib. 5. in praescriptione iurisdictionis, in qua idem probatur Covarr. in regula possessor. 2. p. 5. 2. n. 8. versic. tertii species, & §. 3. n. 3. de regul. iur. in 6. & lib. 1. var. resol. c. 17. n. 7. & Avendo, de exequent. mand. Reg. 1. p. c. 2. n. 21. versic. imo ultra dicto, quod si dubitatur, & Velazquez in present. gl. 6. num. 7. Idem igitur in primogenij praescriptione dicendum est: quod in terminis nostrae quaestiois per praedicta probat expressit Doctor Molin. ubi supra, d. num. 52. & Mietes de maiora. 4. p. 9. 20. n. 64. quos sequitur Velazquez in present. gloss. 6. n. 6. & Azueud. etiam, hic n. 13.

Non obstant modo fundamenta supra adducta in contrarium, & non quidem primum: quoniam lex nostra ponit tres modos, quibus maioratus probari potest: & vltimus est praescriptio immemorialis cum qualitatibus, de quibus hic. Itaque si praescriptione immemoriali quis se iurare velit ad probationem maioratus, eam debet probare in forma requisita a nostra lege, quae est praecise observanda, & in hunc sensum procedit contrarium.

13 Quamuis quod omisso modice solemnitate in proposito immemoriam non vitietur, ut recte advertit & tenet Doct. Molin. d. c. 6. num. 33. dicens, 14 quod non omnino esse sciendam a iudicibus formam illatam legum circa immemorialem probandam in quibuscunque negotiis, nec etiam serupulose sequendam, quem sequitur Velazquez in present. gloss. 7. in fin. Non tamen si lex nostra excludit ideo videtur alios modos legitimos probandi maioratum ultra in ea contentos, cum dicit: Mandamus que el mayorazgo se pueda probar. &c. ex quo cetera genera probationis excludit videtur, sed inquit probari per dictos tribus modis in ea contentis: non igitur excludit alios legitimos modos cum probandi. Accedit etiam, quod copia probationis non est coangustanda nec coarctanda, sed potius amplianda, ut in l. quoniam, cum

15 16

fin. c. de heret. quod late deduximus supra hoc eodem lib. 9. 15. num. 24. cum seqq. & ibi dicta hic erunt memoriae commendanda ac referenda: & praeterea bene etiam idem probat Doctor Molina d. lib. 2. de Hispan. primogen. c. 8. num. 1. cum seqq. id ipsum in specie nostrae legis comprobant, nempe, quod ut quamvis ea non meminerit de probatione, quae per testes deponentes de tenore scripturatum fiet, sed de immemoriali, nihilominus intelligenda quoque & supplenda erit de probatione, quae fit per testes de ipso actu deponentes. Quia scriptura pro forma maioratus non requiritur, sed tantum de eo fieri solet ad memoriam conservandam & faciliorem probationem, iuxta text. in l. contrahitur ff. de pignor. cum similib. & ideo lex nostra non praecise, quod maioratus probatur aliquo ex tribus modis in ea contentis, & non alias: sed quod ipsi probari possit, & ideo non videtur alios legitimos modos probationis excludere, ut praediximus: quod etiam in terminis nostrae legis refert & sequitur Velazquez d. gloss. n. 8.

Quintum quod etiam si lex nostra per dictionem ratulationem loqueretur, dicendo, tantum & non alias, & cum decreto irritanti: nihilominus adhuc alia legitime probationes, & a iure probatae excludit per se non debentur, ut vbi supra resoluimus. Cum igitur (& nunc ad rem) praescriptio quadragenaria cum titulo habili ad praescribendum, operetur idem quod immemorialis sine titulo, ut probauimus, merito ut haec probatio adhibenda sit in proposito, & a nostra lege exclusa non videatur, cum nullam excludat, sed tantum tres modos probandi maioratum ponat gratia exempli. Exempla autem quae non arctant regulam, l. damni infecti stipulatio perinet, in finalibus verbis, ff. de damn. infecti, cuius legis regulam etiam in materia probatoria procederet, ex plurius ostendit Anton. Nat. consil. 198. num. 29. lib. 1. quem refert & sequitur Doctor Molina d. c. 8. num. 4. vbi nota 5. cum sequentibus duobus casibus apud ipsum videndis.

17 18 19 20 21 22 23 24 25 26 27 28 29 30 31 32 33 34 35 36 37 38 39 40 41 42 43 44 45 46 47 48 49 50 51 52 53 54 55 56 57 58 59 60 61 62 63 64 65 66 67 68 69 70 71 72 73 74 75 76 77 78 79 80 81 82 83 84 85 86 87 88 89 90 91 92 93 94 95 96 97 98 99 100

25 Nisi quod cum hac confirmatione in forma communi facta, concurreret 40. annorum praescriptio: tunc enim eo ipso maioratus validus atque perpetuus efficeretur: praestat enim praedicta confirmatio in forma communi facta, in hac specie saltem iustam causam praescribendi, ut dixit Abbas antiquus in e. dudum, de elect. quem & alios plures refertens & in proposito adducens, sequitur & probat Doctor Molina d. lib. 2. c. 6. num. 3. & 34. vbi numeris seqq. probat etiam hanc non dici consuetudinem, nec de ea agi in ea specie, sed de vera ac propria praescriptione. Et quodammodo Menchaca lib. 2. controuers. sibi ult. cap. 83. num. 23. dicit, inepte vocari praescriptionem eam, quae immemoriam tempus excedit, sed potius vocandam esse consuetudinem, ut in hac nostra lege, ut dixit Abbas antiquus in e. dudum, de elect. quem & alios plures refertens & in proposito adducens, sequitur & probat Doctor Molina d. lib. 2. c. 6. n. 12. cum seqq. quae quaestio inchoat in num. 9. sequitur Velazquez d. l. 41. Taur. num. 1. §. 2.

25 Secundo quod si superioribus deducit videtur, quod si inueniatur scriptura, per quam eiusdem institutionis clarè maioratum non insinuat, sed in ea innuuntur aliqua verba, quae quodammodo maioratum institutionem non tamen praecise in lucere videantur, dispositione ipsa dubia sit atque interpretationem requirit, si simul cum hac scriptura interueniat consuetudo succedendi in eis bonis iure maioratus saltem per decem annos, ex hac sola decennij consuetudine inducitur scriptura eiusdem interpretatio, ut in bonis in ea contentis iure primogeniturae perpetuo succedatur: ita in terminis tenet Doctor Molina lib. 1. de Hispan. primogen. c. 5. num. 39. versic. 9. coniectura, & iteum d. cap. 6. num. 57. cum sequentibus, vbi hoc probat eo fundamento, quod si consuetudo non solum est interpretatiua legum, sed & priuilegiorum & scripturarum, quae ex decennij lapsu interpretantur atque declarantur, text. in cap. cum dilectis, de consuet. vbi Antonius de Butr. col. 5. Abbas n. 7. & communiter scribentes id notant & alij plerumque, quos ibi citat ipse Molina n. 18. id extendens, quod si procedat, etiam ad praescribendum requiritur tempus immemoriam: ad hoc namque sola decem annorum consuetudo sufficiens erit: non enim hic agitur de praescriptione, sed de interpretatione: ad quam efficiendam sufficit consuetudo decem annorum. Ergo idem dicendum erit in praescriptione primogenij: ut quamuis in vim praescriptionis immemorialis praescriptio, aut quadraginta annorum cum titulo necessaria sit, in vim tamen interpretationis decem annorum lapsus sufficit, & in terminis idem sequitur Velazquez in dicta l. 41. Taur. gloss. 1. num. 17. & Doctor Azueud. num. 25. & 24.

26 27 28 29 30 31 32 33 34 35 36 37 38 39 40 41 42 43 44 45 46 47 48 49 50 51 52 53 54 55 56 57 58 59 60 61 62 63 64 65 66 67 68 69 70 71 72 73 74 75 76 77 78 79 80 81 82 83 84 85 86 87 88 89 90 91 92 93 94 95 96 97 98 99 100

28 Verum si hac secunda deductio vera non videtur esse tenenda, sed potius contrarium. Primum, quoniam si illud diceremus, induceretur nouus modus probandi maioratum a iure non sufficiens, nempe consuetudinis decem annorum: quia hanc aliquo instrumento, apparetiam aliquam maioratus habente ex quacunque coniectura ipsius, quamuis leuissima, praetenderetur esse dispositio dubia, ac proinde per consuetudinem tantum decem annorum esse interpretandum in fauorem maioratus perpetui, ac pro tali iudicandum: quod esset absurdum & contra mentem nostrae legis Regiae, praecipue cum probet Syllan. consil. 66.

Nisi

num. 21. in 2. p. consil. quod quotiescunque agitur de interpretatione alicuius dubiae dispositionis, sufficit quaecunque consuetudo etiam minor decem annorum: imo, quod aliquo tempore, vtrunque breui ita fuerit obseruatum. Quod si in proposito esset verum, frequenter dubium quodamplamingeretur, ob quod minori tempore decem annorum praetenderetur inducendum esse maioratus institutionem, praecipue cum negatione efficiatur res dubia, ut in l. 3. C. quibus ad libert. proclum, non lic. & ibi gloss. verb. dubium, plura alia iura ad idem allegat text. & ibi gloss. & Doctores in l. post rem, ff. de transact. Felinus late in cap. 5. clerici laicum, de for. compet. & in cap. coram, colun. pen. de offic. deleg. & in e. super eo, de testib. cog. & tal. in l. 1. circa fin. ff. de transact. Hoc autem esset ridiculum & contra nostram legem: igitur non dicendum.

Secundo praedicta illatio confunditur ex dispositione nostrae legis, quae solum eam consuetudinem ad probandum maioratum admittit, quae fuerit immemorialis probata cum qualitatibus, de quibus in hac lege. Ergo manifestè excludit aliam quaeunque simplicem consuetudinem minoris temporis, & etiam immemoriam in praedictis qualitatibus deficientem: Quintum contra praedictam secundam deductionem facit nostra conclusio & opinio, quam in quaest. principali praesentis probauimus, nempe, quod maioratus probatur per praescriptionem quadragenariam annorum cum titulo. Licet enim haec opinio expressè non habeat, quod minori tempore non probetur, sed quod sufficit praescriptio quadraginta annorum cum titulo: negari tamen non potest, quin si in re dubia sufficeret interpretatio decem annorum ad inducendum maioratum, fieret ac veniret contra mentem saltem praedictae nostrae sententiae in quaest. principali. Quoniam si mentem viam iurium & Doctorum probationum & tenentium praescriptionem 40. annorum cum titulo aequiparari immemoriam, rectè percipimus, bene excludant aliam quaeunque praescriptionem minoram 40. annorum, etiam cum titulo: ergo idem in proposito dicendum est. Si enim titulus de per se sufficiens & validus esset ad inducendum maioratum, aliqua praescriptione opus non esset: ergo cum agimus, titulum cum praescriptione 40. annorum sufficere ad eum inducendum, supponimus titulum ipsum solum de per se sufficentem non esse, ac sic dubium esse atque insufficientem, sed tamen reputari validum bona fide: quia alios, cum nulla mala praescriptio procederet, praecipue iure Canonico attento, ut in cap. fin. de praescrip. & in reg. possessor. de reg. iur. in 6. Si ergo cum praed. titulo dubio & pro vero habito requiritur quadraginta annorum praescriptio ad minus, ad inducendum maioratum, secundum mentem praefatae nostrae sententiae & aliorum Doctorum, imo eorumdem, qui praedicta, secundam deductionem fecerunt & eam tenent, atque ad hoc ut praescriptio praed. equiparetur immemoriam, ut colligitur ex locis praerelatis, nempe cap. 1. de praescrip. lib. 6. cum similib. quomodo aut pacto sufficere decem anni ad interpretationem dubiae dispositionis super maioratum praetento: quae etiam iustam causam praescribendi inducat, at tamen cum praescriptio in hac specie maioratum minor non sufficiat quam immemorialis vel 40. annorum cum titulo decem annorum consuetudo hae interpretationi nihil erit in proposito.

Tertia

29 Tercio contra predictam illationem facit l. i. in 10. infra hoc lib. 5. Non. Collect. Reg. ubi disponitur, quod si Princeps concedat oppidum cum omnibus his, quae ad eum in loco pertinent, non retinens sibi aliquid in eo, & donatarius cum hoc titulo oppidum ipsum cum iurisdictione civilis ac criminali per tempus 40. annorum possideat, ex hoc iurisdictionem ipsam acquirat. Ergo titulus ille generalis & ambiguus ex quadraginta annorum lapsu declaratur: non igitur sufficit decem anni, nec ad declarationem scripturae primogeni, quae dubia est, sed 40. annorum lapsus requiritur cum titulo dubio. Nec obstat responsio Molin. ubi supra, num. 59. nempe quod titulus, de quo ipse meminit, non possit dici dubius, cum ex eiusdem legis dispositione decem sit, non sufficeret titulum generale, ad hoc ut videatur concessa iurisdictione, nisi ea verbis specificis concessa sit: Ergo cum verba privilegii non sint dubia, sed clara, iurisdictionis concessionem non comprehendunt, consequens est, ut in hoc casu de prescriptione, non vero de interpretatione agendum sit, ac proinde merito, quod 40. anni cum titulo in specie eiusdem legis requirantur. Secus in nostro casu dicendum existimat ipse, ubi non de prescriptione, sed de interpretatione dubiae dispositionis agitur: Ergo sufficit consuetudo decem annorum. Hicque intellectus convincitur ex verbis eiusdem legis, ubi *No siendo interrumpida por alguna de las maneras que se convienen en la ley del titulo de las prescripciones*: nam hoc magis ad prescriptionem quam ad interpretationem referendum videtur. Hec Molina.

Hae namque ipsius responsio non multum adstringit, siquidem est iurisdictione expressè concedenda sit, ad hoc ut ea uti possit donatarius Regis, nihilominus tamen in concessione praed. generali, de qua agit lex illa, nempe: *Que le da y dona y enageno la villa o lugar entera y libre, no retiniendo en si ninguna cosa, o que lo da con todo poderio de señorio, y con todo el señorio Real, como al señorio Real pertenece*: includi videtur ipsa iurisdictione virtualiter: qui enim totum concedit sibi nihil referendo, nihil excludere videtur: argument. regulae generalis, quae habet: *Qui totum dicit, nihil excludit*.

Proximè addendo vitiosius illa verba, *No retiniendo, &c.* vel saltem ex supradictis res efficitur dubia: ideo optimo iure statutum est ubi, sic res existente dubia, requiritur cum illo titulo, usum iurisdictionis ipsius 40. ann. ad hoc ut iurisdictione predicta eodem donatarij in posterum cedat. Non igitur dicatur, rem sibi esse elatam contra donatarij, sed dubiam, ut patet: ad hoc enim ut clara esset, requirebatur, quod praed. verba apposita non fuissent in privilegio, ut patet ibi: *Y si en los tales privilegios, cartas y mercedes no fueren puestas las dichas palabras, su origen que le da y dona la tal villa y lugar con todos sus derechos, que en el y en su termino el Rey ha y deve aver en qualquiera manera, entendiéndose que no le da la justicia por las dichas palabras: salvo solamente las ventaj y derechos de la heredad, y calzonias, y las heredades que el Rey oviere en la tal villa o lugar*. Ex appositione igitur praed. verborum praecedentium res efficitur dubia, utpote ex eis dubitari iure possunt Rex vitus fuerit concedere etiam iurisdictionem, nec ne, quandoquidem non retinet para si ninguna cosa, o la dio con todo poderio de señorio, Real, como al señorio Real pertenece. In re igitur dubia, respectu principalis concessio-

cessiois, merito, ut vltus quadraginta annorum, cum predicto titulo inducat declarationem ipsius ac mentis Principis concedentis per illud tempus tacentis & contententis (scilicet si contradiceret intertempore predictum usum, ut patet ex eadem lege, ubi: *No siendo en el dicho tiempo hecha interrupcion civil, o natural por nos, o por otro en nuestra nombre*. Ergo ita & eodem modo in specie huius illationis secundae, de qua modo agimus, dicendum videtur, quod cum tractetur de principali dispositione instrumenti, an scilicet per viam maioratus & vinculi voluerit disponere nec ne, verbaque in hoc prolata sint dubia: liber enim quodammodo maioratus institutionem inducere videantur, non tamen praecise id faciunt, ad hoc ut maioratus in posterum censendus sit, & ideo requiratur vltus & consuetudo quadraginta annorum in idem conformis non interruptus: decem autem annorum consuetudo minime sufficit: cum etiam in hac specie considerari queat, quodammodo dispositionem predictam non esse dubiam, sed claram contra maioratum, quandoquidem expressè nec praecise maioratus institutus fuerit: & in dubio bona non censentur maioratus, sed potius libera, nisi scriptura maioratus ostendatur, text. in c. 4. §. inter filiam, ubi Bald. num. 2. si de feud. fuer. contr. in vlt. feud. Alex. consil. 129. in princip. lib. 1. Dec. consil. 85. non. 1. late Anton. Gabr. lib. 3. comment. opin. tit. de feud. concol. 3. & Molin. lib. 1. de fideiuss. primogen. c. 11. n. 11. Sicut consideravit Molin. in casu dist. l. 1. tit. 10. clara esse verba privilegii, non vero dubia, ex eo quod iurisdictione expressè & in individuo concessa non fuisset, & nihilominus ibi requirantur quadraginta anni. Ergo & in nostra specie maioratus illi similis, idem dicendum erit.

Nec obstat fundamentum Molin. nempe in hac specie minime agi de probatione principalis maioratus, & sic de prescriptione, sed de interpretatione dubiae dispositionis ipsius, ad quam legitime inducendum sufficit decem anni, ut vidimus: hoc enim procedere posse non videtur, quoties agitur de probando principaliter ipso maioratu, hoc est, ipsa principali dispositione maioratus, de qua dubitatur: is namque necessarius est probandus vno de tribus modis in hac lege contentis, vel aliis iudicialis, qui, ut praediximus, exclusi non videntur per leg. nostram, nempe testium deponentium de ipso facto, vel de prescriptione quadraginta annorum cum titulo sufficiens ad praescribendum, ut resoluimus. Licet enim verba aliqua dubia repetantur in scriptura maioratus, constitutionem ipsius aliquo modo significantia, cum ipsa praecise hoc non inducant, & principaliter de hoc agatur, necessarius dicendum est ipsius maioratum legitime alias probati oportere: licet enim erunt bona libera: legitime autem modi probandi maioratum, sunt, quos praediximus, non vero tempus aut vltus decem annorum, re existente dubia. Ergo in hunc sensum opinio Molin. praefata, de qua agimus in hac secunda illatione & sequacium vera esse non potest. Sed tunc demum cum consilio legitime vno ex praedictis modis, quod sit maioratus, ita quod de hoc minime dubietur, questio obstat circa intellectum verborum maioratus emergat atque proponatur circa modum ac qualitates succedendi in eo, & sic circa ad eum pertinentia: tunc enim dubio in hoc existenti, merito ut ad interpretationem ipsius vltus decem annorum sufficit tanquam ad declarationem rei accessorie

accessorie dependentis & annexae principali dispositioni elata, cum de hac, ipsalque substantia & valore non dubietur, sed de accessorio & dependenti ab ea: & in his terminis procedit fundamentum Molin. ipsalque sententia saluari aut potius distingui & declarari potest, ne tam improbus. Facilius enim probatur qualitas, quam substantia, iuxta gloss. fin. in L. l. l. scriptura, §. fin. ff. de leg. 1. tradit singulariter Bald. in l. non ignorat, C. de his qui accusant, non pass. Bart. Socin. consil. 166. col. 1. num. 1. lib. 2. & in probatione nobilitatis id docet Otalora de nobilit. 3. p. cap. 3. n. 12. versic. item quia, sequitur Velazquez in dist. l. 45. Tauri, gloss. 1. n. 4. Qui vltus, cum sequuntur, in terminis nostris, quando maioratus constat ex consuetudine, tenet tunc requirit probationem temporis immemorialis vel quadraginta annorum cum titulo, in probandis qualitatibus successiois maioratus in exemplis ubi per eum factis. Si vero tunc constat maioratus scriptura, & agatur de probando ordine succedendi contra expressum tenorem scripturae institutionis maioratus, a qua constat originem sumptisse, requirit immemorialem: si vero tunc agatur de interpretandis aliquibus verbis dubiis vocationis ipsius maioratus, sufficere ordinariam consuetudinem seu prescriptionem, secundum Molinam ubi supra, & ita cum saluari atque interpretatur, sicut & nos supra: quasi aliud sit dicendum, quatenus non constat de ipsa principali dispositione maioratus, ut probauimus: tamen adhuc in hac eadem specie decem annos sufficere probavit Molin. sed eius in hoc opinio iure non habuit, meo saltem iudicio, ut docuimus supra: & ita merito idemmet Molina ubi supra, in fin. d. num. 59. in proposito inquit, quod quamuis praedicta sua responsio ad d. l. 1. tit. 10. lib. 5. Non. Collect. ne obstat sua praedicta sententia, de qua modo agimus, forsitan ad illam legem concludens sit, nihilominus tamen de sua praedicta opinione deliberandum, nec in ea remere resoluendum erit, qua dubius ac timidus fore sententia: sic re vera, licet ab ea non discedat explicitè, ipsam tamen non firmat, sed potius cogitandum atque deliberandum super ea relinquit: ipse vero post cogitationem & deliberationem libentius contrarium tanquam verius probatum cum praedicta modificatione & distinctione. Accedat praedictum maximum reliquis filiis aut consanguineis subrogatum ex lapsu modici temporis, forsitan in minori aetate vel absentia ipsorum transacti, si opinio Molin. esset vera, quod profecto non esset tolerandum aut dicendum.

35 Vitio tunc in proposito proximè dictorum animaduertendum dixi pro cautela & securitate aduocatorum atque aliorum, non esse omnino tutum consilium illud scribentium atque patronorum casuarum consilientium, ut quando sola temporis antiquitate causam defendere possit, titulos non producat, ne ex eorum vitio seu solemnitate defectu virtus etiam praescriptionis immemorialis elidatur, quod consilium Ioan. Milius in suo report. verb. praescriptio, versic. praescribere volenti non obstat error iuris probabilis: & inquit, Sit ergo cautus, qui tanti temporis possessionem allegat, ut non allegat nec ostendat titulum ab initio iniustam: sed simpliciter dicat se praescripsisse ex causa iusta, citans ad id Anton. de Bur. in c. peruenit, de censib. quorum dicta refert & sequitur Paris. consil. 101. n. 114. lib. 1. & consil. 66. n. 128. lib. 3. & Ludou. Mexia in l. Regia Tolcei, de los terminos, in 3. fundamenta i. p. n. 7.

8. Hoc namque conscientiam in detrahis videtur propter vitiosum initium malaeque fidei deducens atque probans in iudicio immemoriali praescriptione & tacitis seu occultantis titulum vitiosum ac nullum, quo ostenso immemorialis praedict. quoque coarctetur, sicut in iustitia suo aduersario facit, atque cum mala conscientia possidet & obtinebit, & ad restitutionem tenetur. Quo fit, ut id consulentes in eundem reatum & obligationem incidant, ut in terminis iustitiae Petrus Rebuff. de decim. 9. n. 13. n. 9. ubi refert praedictum consilium loquens in confirmatione in forma communi facta a Papa alicuius tituli inualidi, in qua intelligitur conditio, *Si ita est*, id est, si iuste possidens & bona petri ad vos, & dicit, quod hoc casu melius est, non ostendere titulum, vel non exprimeret in confirmatione, quam exprimeret titulum inualidum, videlicet, a laico habitum: quia ostendendo vel exprimitendo titulum nullum, malam fidem praesumere facit, & sic nunquam sic possidens praescribit, & qui illum ostendit, imputat fatuitati suae secundum Collet. quem refert, scilicet si illum non exhibeat, quia tunc praescribitur titulus ostendendo confirmationem cum prescriptione quadraginta annorum, c. 1. in fin. de praescript. lib. 6. Sed quando ostenditur titulus a laico iam appareat nullum esse titulum & iure improbatum, & sic habentes fuisse in mala fide & in turpi errore: ergo praescribere non poterunt. Addit tamen postea: Ego tamen nollem hoc consilium laico ob timorem conscientiae: nam sic consulendo sine Ecclesiae auctore videtur: ideo tunc Aduocatus, caue tibi & conscientiae tuae, ne dicendo, *Non ostendat titulum*, te in titulum Diaboli dones. Similiter etiam Auend. lib. 1. c. 12. par. n. 32. inquit, quod quando possessor defente vel alterius termini civitatis vel villae, habet titulum inualidum, illum non exhibeat: sed probet immemorialem, si salua est conscientia, alias secus: & quod quando titulus malus vel nullus producit, immemorialis non praescribit, probat latissime eum pluribus Maleat. in 3. tom. de probat. consil. 1372. n. 63. cum seqq. & Menoch. lib. 3. praesumpt. 331. n. 49.

Sed tunc in re haec placet mihi distinctio doctrinae Ludouic. a Molin. lib. 2. de fideiuss. primogen. c. 6. n. 76. dicentis, quod quamuis praedictum consilium à tot grandissimis viris, & aliis etiam in differenter probati soleat: non tamen simpliciter nec indistinctè sequendum erit: sed in ea sola specie probati & amplecti debet: ubi titulus ipse causam producentis non omnino iniustam atque improbam, sed solum ex certa ac iusta dabitur efficit. Non enim is, qui ex sola immemoriali praescriptione iustitiam fouet, nec ex titulo in mala fide constituitur, tenetur illum in iudicio, ut verum causam qui turissimam dubiam forsitan atque difficilem reddat, producere: sed ubi is titulus, nedum causam dubiam aut difficilem, sed iniustam etiam efficeret clienti, ut vel iure cedat, vel instrumentum in iudicio exhibeat, vel alias propriam conscientiam exoneret, proculdubio consulendum erit: nec potest absque conscientiae discriminatione sibi consulti, vel instrumentum illud non ostendat, vel quod item amplius prosequatur: quod ab aduocato summopere considerandum atque aduertendum est.

SVMMARIVM.

1. Maioratus in testamento factus vel melioratus, an traditio sequenti fiat irrevocabilis? & numerus

- numeris sequentibus distinguitur num. 3. & 4. diversim constituitur inter meliorationem & maiorationem in hac specie, & num. 5. ratio differentie assignatur.
- 2 Legatum an traditione rei legatae fiat irrevocabilis? dicitur.
- 6 In dubio nulla testamentaria commemoratio facta, simplex traditio rei vel rerum in melioratione, prius in testamento contentarum, ad quam causam sit referenda? & num. seqq.
- 7 Donatio in dubio non presumitur.

QVÆSTIO XXIV.

In l. 44. Taur. hodie l. 4. tit. 7. lib. 5. Non. Collect. Reg.

Maioratus in testamento factus vel melioratio, an traditione sequuta fiat irrevocabilis?

QUæro; hæc lege cauetur, quod maioratus etiam Regia facultate conditus per contractum inter vivos, tradita possessione, irrevocabilis sit. Quid erit dicendum, si maioratus vel melioratio tertij fiat, non quidem per contractum inter vivos, sed in testamento, an traditione sequuta, effectus irrevocabilis? Et in hoc indistincte fieri irrevocabilem maiorationem in testamento factam per traditionem subsequitam, siue traditio fiat sub commemoratione legati, siue simpliciter: & in donationem inter vivos transite, aduersus communem opinionem tenet & probat ex pluribus cum Angel. de Perigliis, quem refert Petrus Peralta in l. Lucius, n. 4. cum pluribus seqq. ff. de legat. 2. vbi n. 20. id inducit ad ampliationem l. 17. Taur. dicens, meliorationem factam in testamento fieri irrevocabilem, siue simpliciter, siue ex causa testamenti res in melioratione comprehensa tradantur: cuius opinionem late probat Pelæz de maiorat. l. p. 31. per totam. Idem dicitur (si de hoc interrogatur) in maioratu, Regia facultate condito in testamento, rebus in eo contentis postea traditis.

2 Nihilominus tamen in traditione rei legatæ, communiter scribentes in hunc modum distinguunt: vt si traditio fiat sub commemoratione relicti in vltima voluntate & in eius executionem ipsam relictum reuocabile maneat: si vero traditio ipsa simpliciter fiat, ea quandam donationem inter vivos irrevocabilem faciat; adeo vt ex post facto reuocari minime valeat, iuxta gloss. verb. quædam, in l. legatum l. 1. ff. de leg. 2. quam ibi sequuntur communiter Scribentes: text. & ibi DD. in l. Lucius, sic intelligendus secundum eosdem, ff. de leg. 2. Matth. de Allic. decis. de capol. 275. D. Cour. in rub. de testament. 2. p. n. 21. col. fin. Anton. Gom. in l. 17. Taur. n. 14. & 1. tom. var. res. s. de legatis, n. 4. Greg. Lop. in l. 3. tit. 9. p. 6. in gloss. de donat. Bæza de mai. maiorat. ration. dot. fil. c. 20. n. 15. & 16. est communis secundum Tello Fernand. plures allegantem in d. l. 17. Taur. n. 86. quam etiam sequitur D. Molin. de Hispan. primog. lib. 4. c. 2. n. 19. vbi communem dicit. & nos quoque in resp. l. nemo potest, n. 266 ff. de leg. 1. & de iuram. confirm. l. p. c. 12. n. 15. & Ioan. Matienz. in l. 1. tit. 6. lib. 5. Non. Collect. Reg. gl. 4. n. 15. & 17. vbi n. 24. cum aliis id explicat.

3 Quo fit, vt in dubio in maioratu vel melioratione tertij in testamento factis dicendum sit, ac eodem modo distinguendum, quemadmodum placuit Ant. Gom. vbi supra, & Tello Fernand. d. l. 17.

Taur. n. 86. cum seq. & nobis d. e. l. n. 13. & D. Molin. vbi supra, n. 19. & 16. Ioan. Matienz. vbi supra, n. 27. & Greg. Lop. simpliciter & indistincte in l. 2. gloss. 1. col. fin. in versis & nota, quod si quis fecit, tit. 3. p. 1. denique & Burg. de Paz. consil. 2. n. 15. & Azueud. in l. 1. tit. 4. lib. 5. Non. Coll. Reg. Et hæc est nostrorum recepta traditio, ac proinde tenenda, tamen non insubilitate contra eam in primo membro, quando traditio fit simpliciter absque commemoratione legati, vt nec tunc fiat irrevocabilis, probare contendat nouissime Velazq. in hac l. 44. Taur. gl. 7. n. 3. cum seq. At opinio Peraltæ vbi supra & sequacis, tamen iure communi considerato forsitan sustineri posset, nullo tamen modo attenda nostra lege Regia ibi, si e que lo biziere por contra entre vivos: &c. in d. l. 17. in eisdem verbis. A contrario enim sensu necessario probare videtur, secus esse in maioratu vel meliorationem in testamento factis, quia cum ex duobus propositis in vno tantum disponat, alterum videtur exclusisse, l. cum preter, cum sim. ff. de iudic. Non enim verba harum legum prædicta responsum admittunt, quamuis Peralta vbi supra, plurimum in earum legum responsione insudauerit: in quo potius videtur eam verba capere, quam interpretari, vt ex ipso patet, & ita affirmat D. Molin. vbi supra, n. 10.

Præcedens tamen distinctio recepta, quamuis generice in meliorationem admitti possit & valeret: ad maioratus tamen, de quibus agimus, minime adaptari potest. Cum enim maioratus in testamento institutus præcesserit, traditio subsequuta, vel ex causa nouæ donationis libere facta præsumenda erit, vel ex causa maioratus præambula, nisi de nouo in ipsa traditione iterum maioratus instituat. Raro namque contingit fieri traditionem, ita vt à maioratu eius institutor discedere videatur, quod si ab illo non discederet, semper traditio ex causa præambula testamenti censenda erit. Ita D. Molin. vbi supra d. num. 20. in versis, sed quomodo, dicens hæc omnia in maioratibus rectius consideranda esse, quem sequitur Velazquez in d. l. 44. Taur. gloss. 7. num. 7. qui nem. 6. id restringit in quadam specie, verificando in ea distinctionem supra relatum.

Ratio tamen differentie in proposito inter 5 meliorationes generice & maioratum cum facultate Regia, ea considerari potest, quod melioratio tertij legitime fieri potest, quoties quis voluerit auctoritate legum huius Regni absque alia speciali licentia Regis: ideo nimirum si ipsa expressa facta in testamento & traditione rei vel rerum, in quibus facta fuit simpliciter, postea ex intervallo subsequuta irrevocabilis fiat inter vivos per traditionem rerum vsque ad quantitatem tertij & quinti, argument. l. 26. Taur. seruata in quinto distinctione, quam alias deduximus supra lib. 2. prædict. q. 50. per totam. At vero vltra tertium & quintum in præindicta legitime filiorum maioratus fieri non potest absque licentia Regia, cum igitur ea præcedente factus fuerit in testamento, licet traditio postea simpliciter intercedat, non potest recte induci maioratus irrevocabilis de nouo factus, quin ad licentiam Regiam, qua in testamento vsus fuit, & sic ad maioratum iam factum relatio, siue commemoratio fiat: ergo cum fuerit factum in testamento, minime irrevocabilis prædicta ratione efficietur per nostram & communem sententiam supra relatum.

Quod si subtiliter iustes, idem posse considerari in melioratione tertij facta in testamento, traditione

tionem postea simpliciter subsequuta non enim ex hac traditione induci potest noua melioratio, cum ipsa expressè non fiat, quia dispositio l. 26. Taur. præcitatæ loquitur & procedit, vt patet ex eius serie & ex contextura, quoties donator vult expressè verbo, donationem vel meliorationem, secus vero si simpliciter rem concedat vel tradat filio vel descendenti: quo casu quid dicendum sit, supra late resoluimus lib. 1. pract. quæst. quæst. 63. per totam.

6 At vero t in dubio nulla testamentaria commemoratio facta simplex traditio rei vel rerum in melioratione prioris in testamento facta contentarum ad causam præcedentem est referenda, argumento l. 1. rriticam, vbi notat gl. vero cogitauerit, ff. de verb. obligat. I. quædam mulier, vbi gloss. ff. de rei vend. est verior & receptor sententia, secundum Velazq. in d. l. 44. Taur. gloss. 7. n. 2. Quod si ad causam præcedentem non habet relatio, ea traditio transfundi non potest in nouum contractum inter vivos, quia simplex traditio donationem non inducit, cum t in dubio donatio non inducatur l. cum de indebito, ff. de donat. l. Campasius, ff. de oper. lib. & ex communi omnium resolutione aduertit Alciat. in l. 1. à Titio, n. 5. ff. de verb. obl. Incubiabile enim videtur, quod traditio simpliciter postea facta, aut referenda in dubio sit ad causam præcedentem, licet eius commemoratio non fiat, ac proinde melioratio irrevocabilis non fiat, vt pote contra naturam testamenti; aut saltem si ad eam non referatur, nouam donationem ac meliorationem non inducat, quando quidem tradens, verbo, meliorationis, vsus non fuerit ergo communis prædictæ, in hoc membro iure sustineri non potest. Respondere poterit, quod est satis stringat hæc difficultas, nihilominus defendendo communem dici potest, per traditionem simpliciter postea subsequatam, absque commemoratione meliorationis præcedentis in testamento factæ, legatum transire in donationem inter vivos irrevocabilem. Quia t in dubio restat tradendo postea rem legatam legatario, nulla eius facta commemoratione, presumitur velle transfundi legatum in donationem inter vivos, cum facta actum contrarium legato. hoc est, tradere rem in vita, cum post mortem tradendum erat. Non itaque sola traditio simplex hoc operatur, quando non præcedit legatum Et in hac specie procedunt, quæ diximus supra, d. lib. 2. pract. quæst. q. 63. per totam. Sed præcedentia legati, insuper & subsequuta traditio ex intervallo facta, nulla tamen præcedentis legati commemoratione facta, operantur mutationem voluntatis præcedentis, nempe, vt quod titulo legati prius reliquerat, nunc per traditionem simpliciter factam per contractum inter vivos irrevocabiliter donat, vt constat ex ipsa communi sententia & Doctoribus ipsam tenentibus, præcipue ex relatis à Tello Fernand. vbi supra.

Non igitur obstat, quod prædiximus, scilicet, in dubio ex simplici traditione donationem non induci, quia factam hoc verum, quando legatum non præcesserit: sed vero, vbi illud præcesserit, vt in nostra specie. Nec etiam obest, quod in dubio traditio subsequuta referenda sit ad præcedentem causam, quia respondemus, hoc verum quidem esse, nisi aliud colligi valeat ex actu subsequuto, quod firmiorem facit præcedentem dispositionem, vt in nostra specie. Vel secundo & melius respondemus, illud procedere posse, quando in simili dispositione præcedenti traditio fieret, nempe in vltima voluntate, vel si fieret sub commemoratione eiusdem vel causa mortis: secus vero, si traditio

fiat in alia dissimili dispositione, hoc est, fortioris, nempe inter vivos, vt aliquid operetur hæc secunda dispositio vltra priorem respectu firmitatis. At vero quoties traditio subsequuta sit sub commemoratione præcedentis legati, non inducitur mutatio nec transmissio vnius voluntatis in alteram, sed potius prioris corroboratio, cum existentia prioris naturæ, hoc est, quod adhuc sit reuocabilis.

S V M M A R I V M.

- 1 Melioratio tertij, an ad hoc vt traditione sequuta fiat irrevocabilis quoad omnia, sufficit traditio alicuius rei ex his que in melioratione vel maioratu continentur, an vero requiritur omnium prædictarum rerum traditio? hoc vltimum prius fundatur & limitatur duobus modis: num. 8. & 9. sed prius resoluitur antequam quadam declaratione, num. 10. cum sequentibus.
- 2 Traditio aliquarum rerum induci nolumatem tradendi ceteras in melioratione contentas.
- 3 Possessione vnius rei hereditarie apprehensa, ceterarum rerum eiusdem hereditatis non est apprehensa, & n. 5.
- 4 Indefinita apposta in lege, equipollet vniuersali, & quomodo procedat, n. 9.
- 6 Ex traditione transferitur dominium in maioratu successorem vel melioratum.
- 7 Donatio facta a patre filio, valet & est irrevocabilis in omnibus casibus, in quibus in filiorum familia transferitur dominium.
- 11 Leg. 17. & l. 44. dum loquuntur de traditione possessionis, intelliguntur, & num. 13. 18. 20. & num. 21.
- 12 Coniuncta in disjunctam, & disjuncta in coniunctam sepe ex mente disponentium & ex verisimilitudine aliterque consilioris resolui debet.
- 14 Traditio facta de vna re, operatur iuris acquisitionem quoad alias: si eo animo fiat, vt illud in quoad omnia acquiratur, quando non agitur de possessionis apprehensione, sed de alterius iuris acquisitione.
- 15 Animus non reuocandi comprehenditur ex eo, quod in dispositione adiciantur verba illa, quod traditio sit ad maiorem maioratus vel meliorationis firmitatem, vel vt reuocari non possit, aliterque similia: nisi traditio vnius rei instituat, quoad alias non traditis reuocationem fieri posse, vt in n. 16.
- 17 Traditio illius, quod eo tempore solum tradit potest, inducit animam non reuocandam, etiam quoad futura.
- 21 Ex traditione facta per constitutum, æque ac ex vera traditione maioratus seu melioratio irrevocabilis efficiuntur.
- 23 Ex constituto acquiruntur vera possessio civilis atque naturalis, etsi actus acquirendi sit fictus.
- 24 Ex constituto nedium possessio, sed etiam dominium vtile ac directum acquiruntur.
- 25 Idem est in aliis actibus fictis, ex quibus acquiruntur possessio, vt per reservationem vsufructus, visum, aspectum vel traditionem & similia. Idem si conditio maioratus vel meliorationis, præcatur successorem rei ibidem contentam possidere, vt in numero vigesimo sexto.
- 27 Maioratus & melioratio irrevocabiles efficiuntur in his bonis, in quibus pater habet dominium, 1071

non autem possessionem, & etiam in neminibus debitorum, facta eorum bonorum cessione in primum successorem.

28 Possessio non solum bonorum presentium, sed etiam futurorum per constitutum transferatur, quando constitutum sit de omnibus his bonis expressis vel simpliciter ex momento acquisitionis, non tamen ex die constituti, vt in num. 29.

30 Constitutum an in momento acquisitionis bonorum ante ipsam acquisitionem possit interuenire possessionem? & n. 31. ubi resolutum affirmatiue, & quomodo hoc intelligatur, n. 33. fallit in specie l. 17. & 44. Taur. in n. 32.

34 Possessionis traditio bonorum presentium tantum, an inducat irrevocabilitatem in bonis futuris postea acquirendis, que cadunt sub maioratu vel melioratione? Resolutio & concordia partium, n. 35.

35 Maioratus vel melioratio irrevocabilis per constitutum, an fieri possit de his bonis, in quibus maioratus instituitur vel melioratione conditor non habet possessionem?

QVÆSTIO XXV.

In eand. leg. 44. Taur. d. l. 4. tit. 7. lib. 5. Nou. Collect. Reg.

Melioratio tertij an ad hoc, vt traditione sequuta fiat irrevocabilis quoad omnia, sufficiat traditio alicuius rei ex his, que in melioratione vel maioratu continentur, an vero requiratur omnium prædictorum traditio.

QVæro 1º secundo circa easdem leges, verum ad hoc, quod melioratio tertij per contractum inter vivos vel maioratum, traditione sequuta, quoad omnia fiat irrevocabilis, sufficiat traditio alicuius rei ex his, que in maioratu continentur, an vero requiratur omnium prædictorum verum traditio? Et videtur dicendum, omnium præcisè requiri traditionem, ad hoc, vt quoad omnia irrevocabilis fiat. Patet 1º namque tradendo tantum filio meliorato, vel in cuius favorem maioratum facit, vnam vel plures res, non vero omnes, videtur possessionem ceterarum rerum, quas non tradidit, denegare, argumento l. cum Prætor, ff. de iudic. facti gloss. in l. 1. §. vetera, in verbo, per vnum reliquorum, ff. de acquir. posses. & in l. prædica, ff. eodem tituli gloss. in l. 1. in princ. verb. quamlibet, eodem titulo. Quod

2º procedit non solum, quando res sunt omnino distinctæ & separate, sed etiam cum continentur sub vniuersitate vnius cuiuspiam iuris: apprehensa namque vnius rei hereditaria possessione, ceterarum rerum eiusdem hereditatis non est apprehensa, secundum Innocentium in cap. in presentia, colum. 1. de probationib. sequitur plures allegans Tiraquell. lib. 1. de retract. §. 36. gloss. 3. num. 3. Anton. Gomez. in l. 45. Taur. n. 39. Mieres de maior. l. p. 34. n. 2. Velazquez in l. 44. Taur. gloss. 1. num. 10.

Secundo, eadem pars probari videtur ex leg. 17. Taur. ibi, Auendo entregado la possession de la cosa, y cosas en el dicho tercio contenidas: Ex quibus verbis comprehenditur, non sufficere ad irrevocabilitatem meliorationis in dandam, quod tradita fuerit vna res earum, que in meliora-

tionem continentur; sed quod omnes necessario tradenda sint. Indefinita enim apponitur in lege, 4º acquirat vniuersali, l. si pluribus, & ibi communiter scribente, ff. de legat. 2. & in l. 1. ff. de regul. iuris. Quod fortificatur ex eo, quod quomuis in dicta leg. 17. Taur. communiter hucusque in omnibus propè exemplaribus legi solitum esset, La possession de la cosa, y cosas, &c. hodie tamen in hac Nona Collectione legum huius Regni dicitur, de la cosa, y cosas: que littera necessario sequenda est.

Tertio, quia ex verbis prædictis nostrarum legum, ibi, Auendo entregado la possession de la cosa, y cosas, videtur disponi, quod translatio possessionis est illa, que causat irrevocabilitatem meliorationis vel maioratus. Sed 2º apprehensio vnius rei ex pluribus, non transferit possessionem ceterarum, quarum apprehensio non interuenit, vt prædiximus; & præterea tradunt Doctores in l. 1. in princ. ff. de acquir. posses. & in l. licet, C. eodem tituli. est communis secundum Molin. de Hispan. primogen. lib. 4. cap. 2. num. 22. & 23. vbi bene limitat in apprehensione partis alicuius fundi ecclæ & determinat: eo namque casu per apprehensionem partis fundi, acquiritur possessio totius: fecus vero alias. Ergo omnium rerum in melioratione vel maioratu contentarum requiritur apprehensio possessionis.

Quarto 3º eadem pars comprobatur; quia ideo in calu nostre legis per traditionem maioratus irrevocabilis efficitur: quia ex traditione transferatur dominium in maioratus successorem vel melioratum, gloss. in l. secunda, in verbo, potestate, C. de inoffic. donat. Tellus Fernandez in l. 17. Taur. num. 89. vnde est secundum ipsum ibi n. 90. quod 4º in omnibus casibus, in quibus in filium 7º familias transferatur dominium, valet donatio facta illi à patre, & erit irrevocabilis: & hanc esse rationem decidendi dicit l. 17. Taur. tenet ibi Tellus dicit. num. 89. Cum igitur dominium absque traditione transferri non valet, l. traditionibus, cum siml. C. de pact. consequens est, vt in his rebus, que tradite non sunt nostre leg. nec illa 17. Taur. procedant: & in terminis in hac opinione videtur residere D. Castillo in dict. l. 17. num. 16. vt constat ex suis allegationibus, quamuis denique nihil resoluat. Tellus autem Fernandez, in d. l. 17. Taur. n. 15. & 16. cum hanc questionem mouisset, inquit, eam legem procedere, vbi melioratio assignata fuit in re certa, que etiam tradita fuit: alias si aliud lex voluit, nempe, quod etiam in non traditis melioratio sit irrevocabilis, erit lex voluntaria & non rationabilis: tandem hoc relinquunt cogitandum ex illius eam legem intelligendam esse de traditione, que est apta comprehendere presentia & futura, veluti si ex constituto fuerit facta. Sed ex professo hanc opinionem probat & tenet Pelæz de maiorat. 1. part. quest. 34. per totam, & nouissime Velazquez in dict. l. 44. Taur. gloss. 10. num. 1. cum sequent. vbi duobus modis eam limitat. Primo 1º vt procedat, modo res, que per patrem tradita fuit, sit diuisa ab aliis: fecus si sit indiuisibilis & cum alia coniuncta: quia tunc possessio totius vniuersi tradita videtur per traditionem possessionis vnius partis, & consequenter irrevocabilitatem operaretur, vt in exemplo Anton. Gom. in l. 45. Taur. n. 35. Secundo, 2º quando ex iuribus incorporalibus, annuis censibus seu annuis redditibus maioratus fuisset institutus:

institutus: quia sufficeret tunc, si possessio vnius rei tantum traderetur, cum in iuribus incorporalibus, etiam corpora continentibus, vltus vnius rei sufficiat ad transferendam omnium possessionem, vt cum aliis probat Velazquez ibi supra, n. 5.

10 Nihilominus 1º prædictis non obstantibus, resolutio in praxi tenendum esse in specie nostra, maioratus institutionem vel meliorationem tertij fieri irrevocabilem, nedum quoad tradita, sed etiam quoad illa, que tradita non fuerunt, quando eo animo traditio prædicta facta fuit, vt maioratus vel melioratio in totum irrevocabilis efficeretur. Primo, quia cum effectus huiusmodi maioratus vel meliorationis pendeat ex bonis, que ipsius institutor vel testator, qui meliorauit, reliquerit tempore mortis sue, vt in l. 19. & 23. Taur. & in illo vel illa, nedum bona presentia, sed etiam futura comprehendantur, consequitur leges Tauri, que de irrevocabilitate meliorationis vel maioratus ex traditione contingentem loquuntur; non ea mente id posuisset, vt necessario omnium rerum traditio facienda foret: futura namque non poterant eo tempore tradi.

Ne igitur leges illæ, quoad hoc, imperfectæ reddantur, necesse est, vt non de omni traditione, sed de traditione rei & rerum in melioratione vel maioratu contentarum, non tamen omnium, intelligenda sint in hunc sensum: quod si tradita fuerit vna ex rebus in melioratione contentis, eo tamen animo, vt ea irrevocabilis efficiatur, sufficiat. Idemque dicendum sit, quando plures res traduntur ex his, que in melioratione continentur, quasi lex dicat, meliorationem irrevocabilem esse tam ex traditione rei, quam ex traditione rerum in melioratione contentarum: non enim dixerunt leges aut requirunt, quod omnia tradenda essent, nec hoc possibile plerumque esset.

Fit igitur ex prædictis, vt melioratio vel maioratus sequuta traditione rerum presentium, fiat etiam irrevocabilis, & respectu futurarum, si traditio eo animo fiat, vt irrevocabilitas respectu omnium inducatur, vt patet ex decisione dict. leg. 17. & nostra leg. 44. cum leges hæc certissimum habuerint, traditionem futurorum bonorum fieri non posse, & nihilominus traditione presentium, voluit induci irrevocabilitatem quoad omnia, ita D. Molin. ibi supra, n. 25. quem in hoc sequitur latus id probans Velazquez in dict. leg. 44. Tauris gloss. 11. n. 6. cum sequent.

In eo tamen sunt hi duo auctores contracti: Doctor enim Molina (vt infra dicemus) tenet sufficere traditionem vnius rei ex pluribus in melioratione vel maioratu contentis, ad inducendam quoad omnes irrevocabilitatem, si eo animo fiat traditio, vt irrevocabilitas in omnibus fiat: que est verior & tenenda sententia quam nunc fundamus. Velazquez vero tenet, requiri omnium saltem presentium traditionem, & sic priorum opinionem supra fundatam, quam non sequimur.

11 Secundo 2º principaliter nostra hæc sententia comprobatur ex nostra lege quarta, vbi continetur littera dict. l. 44. Tauri ibi, dum dicitur, La possession de la cosa, y cosas: non enim interest, apponatur dictio, vel y, quandoquidem modo littera y, apponitur, vt in dicta l. 17. Taur. modo, o, vt in dict. l. 4. Fit igitur ex hac consideratione; non requiri traditionem omnium rerum in melioratione vel maioratu contentarum, sed sufficere vnius vel plurium, animo inducendi irrevocabilitatem in

eum finem atque effectum. Lex igitur prædicta decima septima dum dicit, de la cosa, y cosas, declaranda est per nostram legem præsentem, id est, vt littera y, sit distinctiue, non vero copulatiue: cum lex nostra sit posterior, & nulla maior ratio sit in maioratu condito ex nostra lege, in qua sufficit traditio vnius rei ex pluribus in eo contentis prædicto animo facta, quam in melioratione tertij, dicta l. 17. Tauri. Vtque enim casu idem ius est statuendum in hoc: cum lex nostra non solum loquatur in maioratu cum licentia Regia facta, sed etiam in melioratione tertij, que virtute legis fit, qui etiam appellatur esse verus maioratus, vt patet ex littera nostre legis ibi, Aunque sea con autoridad nuestra: Ergo præsupponit clarius idem esse in maioratu, qui fit, prout fieri potest sine auctoritate Regis, nempe meliorationis tertij. Dicitur enim, quomuis, implicat hunc casum magis clarum, & decidit magis dubium, nempe maioratus conditi auctoritate Regis, vt ponderauimus & resoluimus latus supra hoc lib. 3. pract. quest. 32. num. 13. Per hanc igitur legem nostram posteriorem & expressam declaratur in hoc lex præcedens, nempe dicta lex 17. Taur. imò potius infirmatur, litteram y, ibi positam, amittere officium copulandi: præsertim, cum ex mente disponentis & verisimilitudine & aliis coniecturis, si sepe coniuncta in distantiam & distincta in eandem solui debeat, si sepe cum similib. ff. de verborum significatiombus.

Tertio nostra hac de re præsens sententia confirmatur veriorque efficitur, 1º si consideremus, 13 prædictas nostras leges principaliter non agere de possessionis translatione, sed tantum de maioratu seu meliorationis irrevocabilitate, que cum in animo tradentis possessionem consistat, ita comprehenditur ex traditione possessionis vnius rei, sicut plurium, quando eo animo facta fuit, vt maioratus seu melioratio irrevocabilis efficiatur. Quamobrem tenet lex 17. Taur. dicit, sem vel res esse tradendas, sufficit tamen traditio vnius vel aliquarum rerum, vt quoad omnia irrevocabilitas causetur, cum ex hoc animo non renocandi quoad omnia comprehendatur, argumento l. res situta, in princ. ff. ad Trebellian. ibi, Vel totas vel aliquas earum, ea mente vt vellet restituere, &c. quem textum ad hoc expendunt ibi gloss. & Doctores, in l. 1. in princ. ff. de acquir. posses. dicentes, quod 1º quando non agitur de possessionis apprehensione, sed de alterius iuris acquisitione, traditio facta de vna re operator illius iuris acquisitionem quoad alias, si eo animo facta fuit, vt illud ius quoad omnia acquirere. Et hæc est communis resolutio, vt plures in id citans per illum textum affirmat D. Molin. ibi supra dict. lib. 4. cap. 2. num. 26. & 28. Matienz. in dicta l. 17. Taur. gloss. 4. num. 5. quod eundem ratione in nostra specie dicendum videtur. Et hoc vnum fundamentum vrgentissimum est pro hac parte, adeo vt quiescere videatur animus, & tenentes contrarium eius vim non pereperunt.

Et quod hæc fuerit mens, atque propria intentio legislatorum, patet ex eisdem legibus in secundo modo irrevocabilitatis, ibi, O le oniere entregado la escriptura dello ante escriptano: equiparant enim leges quoad irrevocabilitatem traditionem possessionis rerum contentarum in melioratione vel maioratu, traditioni instrumenti eiusdem nulla profecto alia ratione, nisi quia ex traditione instrumenti, quamuis possessio rerum non tradatur.

ira colligitur animus efficiendi irrevocabilem maiorationem vel meliorationem, sicut ex traditione rerum. Item constat ex tertio modo irrevocabilitatis ab eisdem legibus assignato, nempe, *Si el mayorazgo a mejoría se quiere heredo por contrato, per causa onerosa, con otro tercero*: tunc enim, quia tertius ex sua parte adimplet, causa onerosa sequitur, institutor maiorationis vel faciens meliorationem huiusmodi, reuocare eum vel eam non potest, utpote ex causa qua fiat, colligatur animus non reuocandi: nil mirum igitur, si eadem ratione traditio vnus vel plurium rerum ex aliis, quibus conditus fuit maiorationis vel melioratio facta cum animo inducendae irrevocabilitatem quoad ceteras res, sufficiens sit pro omnibus quoad irrevocabilitatem, de qua solum agimus: tamen traditio ceterarum rerum non intercesserit: quae quidem alias, quoad apprehensionem possessionis necessaria est, non tamen ideo ea omnia reuocari poterit, quoad res non traditas, melioratio vel maiorationis praedictus. Et in terminis hanc secundam opinionem tenet Anton. Gomezius in melioratione loquens in *d.l. 17. num. 14. circa fin. ibi*, sed teneo contrarium, & in *l. 23. Taur. colum. final. in fin. sequitur* & late probat D. Molin. *ubi supra, d. lib. 4. cap. 2. n. 21. cum pluribus sequens*, qui *¶ n. 30.* addit, comprehendit animum non reuocandi ex eo, quod in eadem dispositione adiciantur verba illa, quod traditio sit ad maiorem ipsius maiorationis vel meliorationis firmitatem: vel ad hoc reuocari non possit, vel alia similia.

15 Quod si his verbis vel similibus non adiecta ex tribus vel quatuor rebus, quae in maioratione vel melioratione continentur, & in conspectu sunt, vna sola tradatur, nec aliquid exprimitur, ex quo animus non reuocandi comprehendere possit, existimat ipse quoad alias dispositionem reuocari posse: non enim ex alia causa traditionem aliarum rerum omittam fuisse censendum est, nisi reuocari quoad alias meliorationis seu maiorationis possit.

17 Quod si traderetur omne illud, quod eo tempore tradi potest, ex eo comprehenderetur animus non reuocandi, etiam quoad futura; cum disponens fecerit omne illud, quod sibi possibile fuit ad maiorationem seu meliorationem irrevocabilitatem inducendam. Cuius in hoc declarationem ipse libenter sequor, utpote (meo iudicio) veram atque iuridicam, rationique consentaneam: ex qua nondum interpretatio & limitatio ad nostram hac de re principalem sententiam colligitur, sed etiam responsio ad primum fundamentum patris contrariae deducitur: licet enim quoad acquisitionem actualis possessionis requiratur traditio omnium rerum, quod tamen actus irrevocabilitatem sufficit traditio aliquarum quoad omnia, si eo animo fiat (ut praediximus) ut ex eo irrevocabilitas inducatur. Eandem principalem supra dictam sententiam, quam probamus, sequitur etiam & late probat Martenz. in *d.l. 17. Taur. gloss. 4. num. 5. cum sequentibus*, & *num. 16. resoluens d.l. 17.*

18 l. 17. quatenus si disponit meliorationem tertij traditione rei vel rerum ipsius meliorationis facta, non posse per patrem reuocari, intelligendam esse, si translatio fiat ipsius iuris vniuersalis, quae fit per traditionem alicuius rei comprehensae sub ipso iure vniuersali meliorationis. Nec erit necessesse, traditionem omnium rerum fieri, quia hoc esse impossibile, cum rerum quarendarum in futurum si que ad tempus mortis traditio secundum naturam fieri non possit: ad quod nulla lex obligat

nec obligare potest. Quare tradita aliqua re comprehensa sub melioratione, illud ius meliorationis traditum videtur, si que melioratio tertij non poterit reuocari in bonis postea quaesitis: sed melior ratio est, quam praediximus ex Molin.

Ad secundum etiam prioris partis fundamentum ex praedictis iam patet responsio, hoc addito, quod illud, *Verba indefinita a lege posita equi-pollen vniuersali*, de quo mentionem fecimus, intelligendum est procedere ad hoc, ut lex non quam videatur loqui specialiter in certo genere personarum, sed genericè & absolute, ut si aliquid disponat indefinitè in venditore, habeat locum in omni homine, qui venditor sit: & si aliquid disponat in homicida, habeat locum in omni homicida: secus autem quoad alia verba erandum legum, quae non ad genericam earum dispositionem, sed ad dispositionis declarationem adiciuntur: in illis namque nulla specialitas in lege inuenitur; sed ea ex mente & verisimilitudine atque civili modo interpretanda sunt; ut optime declarat Bartol. in *d.l. leg. si ex pluribus, n. 5. ff. de leg. 2. post Dymam in rubr. de regulis iuris lib. 6. etiam communis intelligentia ad regulam praedictam, secundum Doctorem Molinam ubi supra, num. 29.* Ideoque in specie nostra excludi non debet ea dictorum verborum interpretatio, quae ex mente dictarum legum, atque ex verisimilitudine & aliorum legum interpretatione comprehenditur.

Tertium etiam fundamentum prioris partis iam ex praedictis in secundo fundamento eius, quam probauimus sententiae, est sublatum.

Quidam ¶ non obest, nempe ratio decidendi, 10 quam ad dictam legem 17. Taur. assignauit ibidem Tellus num. 89. nempe, quod ex traditione transferretur dominium, & cetera. Nam, ut praediximus, in proposito non consideratur dominij translatio, sed animus non reuocandi, qui ex traditione comprehenditur, ut leges praedictae insinuant, dum subiungunt; ex traditione scripturae maiorationis vel meliorationis causari eiusdem irrevocabilitatem: cum tamen per traditionem scripturae dominium non transferatur, sicut etiam non transferretur ex causa onerosa cum tertio maiorationem vel meliorationem factis: & tamen ex eo irrevocabilitas causatur, sicut per traditionem rerum. Quod si praedicta lex Taur. intelligenda esset eo pacto, quod Tellus aduertit, nihil in hoc noui induceret, cum id iure communi decimum esset, ut idem Tellus aduertit. Quo fit, ut eius praedicta ratio decidendi ad ipsam proculdubio falsa sit, ut censet Molina *d. n. 29.*

Plura ¶ autem ex supra dicta resolutione deducuntur, & primo non redit Tellum in *d.l. 17. Taur. num. 15. in vers. fin. vero, ibi*: vnum tamen credo, restituisse declarationem *d. l. 17. Taur.* ut procedat principaliter in traditione, quod secundum ius est apta comprehendere praesentia & futura, & sic quando ex constituto iure ex reservatione usufructus fuit facta traditio: quasi inuenio legis non fuerit, loqui in traditione vera sed ficta. Hic autem intellectus proculdubio verus non est: tum quia in dubio proptius est verisimile in vera & actuali traditione non enim lex, quae de traditione meminit, censenda est actus veros traditionis excludere & solum fictos admittere: tum etiam, quia plus roboris tribueretur actui ficto quam vero, & ita merito Tellum in hoc improbat Doctor Molina ubi supra *n. 25. vers. nec dici poterit, & Velazq. in d. l. 44. Taur. gloss. 11. n. 12. cum seqq.*

Est

- 12 Est ¶ tamen verum, quod ex traditione facta per constitutum aequè ac ex vera traditione maiorationis seu meliorationis irrevocabilis efficitur: quoniam si ex constituto acquiritur vera possessio civilis atque naturalis, est actus acquirendi sit fictus, *Le. cert. ff. de precar. l. quod meo in princip. vbi communiter Doctores, ff. de acquir. possessio. Tiraquell. de iur. consuet. ampliatione prima, num. 1. in 2. part. Anton. Gomez in l. 45. Taur. num. 78. cum seqq.*
- 24 quentibus. Quinimo ¶ ex ipso constituto nedum possessio, sed etiam dominium vtile atque directum acquiritur, ut late resoluit Tiraquell. *ubi supra, ampliat. 8. num. 1. cum seqq.* & vtrunque probat Doctor Molina *d. cap. 4. num. 4. & 5.* Quo fit, ut in terminis nostrorum legum, nempe 17. & 44. Taur. hoc probent specialiter omnes eius glossatores, nempe Cifuentes, Palat. Rub. Anton. Gomez. num. 15. in *d. l. 17.* & ceteri omnes, ut testatur ibi Tellus num. 17. idem Anton. Gom. in *l. 45. Taur. num. 31. & Velazquez in d.l. 44. Taur. gloss. 11. num. 7.* Petrus Peralta in *l. cum pater, §. a filia, num. 25. ff. de legat. 2. idem in l. unum ex familia, in princip. num. 25. ff. eodem, & late Pelaez de maioratione, 1. part. quæst. 49. per totam, Doctor Molina ubi supra, n. 4. cum seqq. etque receptissima & vera sententia abique contradictione; & ut constat ex plerisque supra citatis, idem ¶ est in ceteris actibus fictis, ex quibus iure transferretur possessio, ut per retentionem usufructus, vsum & aspectum oculorum, vel traditionem elauum & similes actus. Idem,*
- 26 ¶ si maiorationis vel meliorationis auctor profiteatur successore in eo vel in ea, res ibidem contentas possidere; hanc namque confessio etiam abique causa constituit, praecedente causa habili ad translationem possessionis, sicut ipsum constitutum sufficiens est, iuxta glossam sic intelligendam in *Lab. empione, verbo constituitur, quam sequitur ibi Bald. & communiter Doctores, ff. de pact. & alij plures, quos refert Tiraq. de constitut. possess. 1. part. ampliat. 2. num. 1. cum seqq.* & in terminis *d.l. 17. Taur.* ita tenet Tellus *ibi num. 24.* quem sequitur Doctor Molina ubi supra *num. 13.*
- 27 ubi *num. 14. & 15.* quod etiam ¶ melioratio vel maiorationis irrevocabilis efficitur in his bonis, in quibus patet habere dominium non autem possessionem, & etiam in nominibus debitorum, si à parente eorum bonorum cessio facta fuit in illum, qui primo loco ad maiorationem vel meliorationis successorem vocatus est, ut ibi late probat cum Tello, quem refert.
- 28 Similiter ¶ per constitutionem transferretur possessio non solum praesentium, sed etiam futurorum bonorum, quando constitutum ipsum de omnibus bonis praesentibus & futuris factum fuit, vel simpliciter & absolute appositum, ut cum communis resoluunt ubi supra, Tellus num. 21. Pelaez, Molina num. 7. & Martenz. in *d.l. 17. Taur. gloss. 4. num. 16. & Velazquez d. gloss. 11. num. 8. ubi supra, & ante eos sequitur & restat magis communem cum aliis Roland. à Valle statim citandus. Quod ¶ tamen hi omnes intelligunt, non ex die constituti, sed ex momento acquisitionis, ut ex ipsis patet, & explicat optime Roland. à Valle *consil. 79. num. 46. lib. 1.* & est communis secundum Tellum *d. num. 21.**
- 29 Dubium ¶ tamen difficile, sed breui expediendum superest in proposito: An huiusmodi constitutarius in specie nostra proxime dicta, possit tempore & momento acquisitionis bonorum futurorum ante acquisitionem interuertere constitutum, dicens,

*se nolle acquirere possessionem illorum bonorum, illi; in eum fauorem se constituit possidere in praed. maioratione & melioratione, & sic reuocare maiorationem vel meliorationem praesentium & futurorum bonorum, necne? Qua in re hoc licet fieri posse indubium videtur ex regula illa generali in materia constituti recepta, quae habet, Quod is, qui se constituit in nomine alterius possidere, in casibus in quibus constitutum futura etiam comprehendit, valeat tempore acquisitionis possessionis interuertere constitutum & projectari se nolle acquirere, secundum Baldum in *l. actione, §. renunciare, ff. pro soc. & in rub. C. de contrahen. emp. n. 22. in 21. quæst. est communis, ut plures citans cum sequitur testatur Tellus Fernandez in *d.l. 17. Taur. num. 23. & D. Molin. d. cap. 2. num. 31.* Et ita ex hoc fundamento in nostris terminis maiorationis vel meliorationis, hanc partem tenent & probant Tellus Fernandez *d. l. 17. num. 23. per totum, licet tandem relinquat cogitandum, & Pelaez d. quæst. 49. num. 4.* Sed illud affirmat Velazquez in *d.l. 44. Taur. gloss. 11. num. 12.***

Nihilominus ¶ tamen, quoad propositum non si ita legis contrarium verus exillimo, imo, quod faciens praedictum maiorationem vel meliorationem per contractum inter viuos cum praedicta clausula, constituti bonorum suorum praesentium & futurorum, vel simpliciter indefinitè, non possit etiam tempore acquisitionis praedictum constitutum interuertere, dicens, se nolle acquirere possessionem bonorum futurorum, illi, in cuius fauorem apposerat praedictam clausulam, constituit in eum finem eoque animo, ut in illis reuocare possit praedictum maiorationem vel meliorationem cum enim constitutum praedictum operatum fuerit irrevocabilitatem quoad bona praesentia & futura, ut cum communi resoluunt, sicque constitutarius necessarius ex vi contractus inter viuos tenebatur acquirere, nec posse in prauidicium iuris tertio acquirere renunciare futurae possessioni acquirendi ad finem reuocandi maiorationem, vel meliorationem irrevocabilem iam effectam per appositionem praedictae clausulae constituti, ut omnes fatentur consequitur, minime posse reuocare praedictam dispositionem, etiam quoad bona futura; ut in terminis constituti tenuit aduersus communem praecedentem Salyer. & alij plures relati per Tellum ubi supra, *num. 22.* Sed quia communis opinio in hoc est in contrarium, ut videmus, ideo secundo praedicta mea sententia contra Tellum & sequaces probatur satis efficaciter ex eo, quod etiam praedicta communis sententia modo relata vera sit & ¶ tenenda: ita tamen intelligenda est & procedit, quando de sola possessionis acquisitione agitur: secus autem, quando de solo iure reuocandi tractatur; tunc namque, cum à principio melioratio vel maiorationis instituitur irrevocabilis effecta fuerit, non conceditur facultas eius conditori illam reuocandi, quamvis ex post facto possessionem interuertat, ut ex supra adductis: & ita in terminis hanc secundam opinionem voluit ac late probauit Antonius Gomez. in *d.l. 17. Taur. num. 11. & 12.* cuius opinio in hoc amplectenda est, reiecta opinione Telli contraria secundum Molin. qui hanc probat, *d. cap. 1. num. 31. & Martenz. in d.l. 17. Taur. gloss. 4. num. 11.* dicentem immeritò carpi Anton. Gomez. *d. num. 11. 12. & 13.* à Tello Fernandez *ibid.* Hæc tamen omnia dicta in constituto non inducunt ad credendum, *d.l. 17. & 44. Taur.* praesertim loquutus fuisse de traditione, quae per constitutum fit vel alium actum fictum, prout existimat Tellus

F 4

supra

supra relatus & minus bene. Quinimo propius intelligenda sunt loqui de actu vero traditionis, tamen adhuc idem operetur traditio per actus factos inducta, ut modo differuimus.

34 Ex precedentibus inferitur, quid dicendum sit, quando possessio tradita meliorationis vel maioratus expressè restricta & limitata fuit in bonis presentibus, quia patet melioravit filium in tertio bonorum per contractum inter vivos, vel maioratum fecit, & verè vel fide tradidit sibi possessionem illius tertij vel maioratus in bonis presentibus, quia per actum verum misit filium in possessionem cuiuslibet rei pro tertia parte vel per actum factum transiit possessionem constituendo se possidere nomine filij bona presentia, vel alio quolibet modo, posteaque acquisiuit alia plura bona, in quibus censetur etiam facta melioratio vel institutio maioratus, an saltem in hac specie respectu futurorum bonorum, quorum non fuit tradita possessio verè vel fide, sed ad bona presentia tantum restricta reuocari posse melioratio predicta vel maioratus? Videtur enim prima facie id fieri licet posse ex mente constituentis, cum traditio possessionis fuerit restricta ad bona presentia tantum: quod voluit Tellus in d. 177. Taur. num. 23. in vers. sic & a ferriari. Rursus videtur adhuc in hac specie, quod nullo modo possit reuocari etiam quoad bona futura: ex eo enim, quod melioratio est perfecta & irrevocabilis. Similiter & maioratus respectu presentium, est etiam irrevocabilis respectu futurorum cum ad illa extendatur cum sua natura & qualitate, ut tenet pro firma veritate reputans nouum & subtile Anton. Gomez. in d. 177. Taur. num. 13. licet eam in hoc improbet Tellus Fernandez d. num. 21. sed immerito illum calcipit secundum Matienz. ibi gloss. 4. num. 11. in fin.

35 Sed vera in hoc resolutio & concordia sumi potest ex supra dissertis, nempe, ut hæc vltima opinio Antonij Gom. vera sit & procedat, quando eo animo traditio vel constitutum respectu bonorum presentium adiectum fuit, ut donatio irrevocabilis efficeretur in omnibus: idque ex verbis meliorationis vel maioratus comprehenditur: cum enim constat ea ratione factum fuisse, ut melioratio vel maioratus omnino irrevocabilis in omnibus efficiatur, nihil interest, utrum possessio presentium & futurorum, vel presentium tantum translata fuerit, cum id non attineat ad reuocabilitatem vel irrevocabilitatem meliorationis vel maioratus, ut docuimus. Similiter etiam potest eiusdem Antonij Gomezij opinio sustineri, quando facta melioratione vel maioratum res aliqua non taxatiue, sed demonstratiue pro ipsa melioratione vel maioratu assignata fuit: eo namque casu, quamvis traditio vel constitutum solum respectu illius rei eo pacto assignata restrictè adiectum fuerit, nihilominus tamen sequetur naturam meliorationis, super qua appositum est: atque non solum operabitur irrevocabilitatem respectu illius rei, sed etiam respectu omnium aliarum rerum, quæ sub ipsa melioratione continentur: extra hos verò casus opinio Telli aduersus Antonium Gomez. vera erit atque admittenda. Ita verissimè meo iudicio resoluti & concordat supradictas duas opiniones contrarias D. Molin. vbi supra. n. 32. quem libenter sequor. Qui quamvis in melioratione tantum loquatur, idem tamen in maioratu censendi sunt dicturi, si interrogati fuissent de eo, eadem eos compellente ratione, & ita idem in vitroque reuocari ac probro.

Vltimo, si an in iuribus incorporalibus vel aliis rebus, in quibus maioratus instituitur vel meliorans non habet possessionem, possit fieri maioratus, vel melioratio irrevocabilis per constitutum? Videndus est latè id agens Doctor Molina vbi supra, d. cap. 2. num. 33. cum pluribus seque. vbi tres casus considerat, & in eisdem affirmatiuam partem probat contra Tellum Fernandez in d. l. 177. Taur. num. 56.

S V M M A R I V M.

- 1 Melioratio tertij facta sub conditione per contractum inter vivos, an efficiatur irrevocabilis statim per traditionem veram vel factam?
- 2 Quod si ante aduentum conditionis, alteri donator tradiderit rem, est postea adueniens conditio, præferatur secundus, etiamsi in prima melioratione condicionali appositum sit constitutum, sed contra num. 3.
- 3 Per clausulam constituti in dispositione condicionali appositam acquiruntur demum possessio condicione impleta: non tamen potest interim donatio reuocari, ut in num. 3. Quod procedit etiam inter extraneos, sed etiam in donatione facta à patre filio, nisi alteri filio donationem fecerit, eique rem tradiderit, ut in n. 6. Limitatur, quando constitutum est purum, licet prima dispositio sit condicionalis, ut in num. 7. & an hoc procedat in melioratione tertij in contractu inter vivos facta a iure Regio, apud num. 9. & 10. cum sequenti.
- 8 Quando fit traditio ex contractu condicionali, statim transferitur dominium.

Q V E S T I O XXVI.

In eod. l. 44. Taur. & l. 4. tit 7. lib. 5. Nou. Collect. Reg.

Melioratio tertij facta sub conditione per contractum inter vivos, an efficiatur irrevocabilis statim per traditionem veram vel factam?

Quæro quid vterius circa easdem leges, An melioratio tertij facta condicionaliter per contractum inter vivos, efficiatur irrevocabilis statim per traditionem veram vel factam, veluti si parentes meliorauerint filium alimne descendente, si Matrem duxerit in uxorem, vel si Tertius sine liberis decesserit, vel alius, & constitutus se eius nomine possidere, an ante aduentum conditionis possit parens panitere & sic reuocare predictam meliorationem? Quæ in re Tellus Fernandez tribus casibus & conclusionibus à se propositis se expedit in d. 177. Taur. num. 25. cum seque. vsque ad num. 29. inclusiue. Primus est, quem ponit num. 27. quando traditio fuit realis, & tunc est indubium transferri possessionem, ac per consequens reuocari non posse huiusmodi donationem vel meliorationem conditionalem. Secundus casus num. 28. est, quando intercessit constitutum respectu bonorum futurorum ante acquisitionem in contractu condicionali, & tunc tenet non transferri possessionem, & ideo exinde reuocari posse. Tertius casus est num. 29. respectu bonorum, quæ tunc habebat: & tunc tenet, quod cesset effectus constituti ante aduentum conditionis, ac proinde poterit interim melioratio

ratio reuocari, quantumque constitutum appositum donationi conditionalis sit purum. Quo fit, ut si ante aduentum conditionis alteri tradiderit rem in prædicta donatione contentam, est postea eueniat conditio, præferatur secundus, iuxta opinionem plurium Doctorum, quos ibi referat d. num. 25. & 29. Hæc ille in summa. Cui addendus est Anton. Gom. in l. 45. Taur. num. 91. idem resoluens in venditione prima condicionali facta cum clausula constituti similiter condicionalis, ut præferatur secundus, cui parè fuit tradita verè vel per actum factum. Ego verò quoad primum casum de traditione vera, opinionem Telli probo & indubiam esse censeo: quoad verò ceteros duos casus, contra cum teneo, indistinctè existimans, meliorationem sub conditione factam traditione vera vel facta interueniente, reuocari non posse ante aduentum conditionis, nec quoad bona presentia nec quoad futura: quia possessio cuiuslibet rei in melioratione contenta, eo animo facta vel tradita uti irrevocabilis melioratio efficiatur, sufficit ad irrevocabilitatem inducendam, non tantum respectu presentium, sed etiam futurorum bonorum, ut latè resoluimus supra in quæst. proximè præced. per tot. Licet enim communis sit opinio in dispositione condicionali per clausulam constituti in ea appositam acquiri demum possessionem impleta conditione, secundum Oldrad. consil. 193. num. 6. Tiraque. plures referentem de consil. possess. 2. pari ampliat 15. & Tellum vbi supra. denique & Matienz. in d. l. 177. Taur. gloss. 4. n. 26. non tamen ob id poterit melioratio interim ante impletam conditionem reuocari, ut diximus in precedent. quæst. & præterea resoluti Matienz. post alios, quos citat d. n. 26. ubi n. 17. bene probat hoc procedere, nequid inter extraneos, ut Tellus n. 29. existimabat, sed etiam in donatione facta à patre filio, nisi alteri filio donationem fecerit, quia tunc si vitimo tradiderit meliorationem ante impletam conditionem, non poterit fictioni retrotrahere locum esse, cum non possideat tempore impletæ conditionis, ut in questione doctorum emptorum supra memorata decidit Antonius Gomez. in d. l. 45. Taur. num. 93. licet Matienz. vbi supra. n. 30. qui ex his dixerat num. 29. omnino falsi Tellum vbi supra in duobus prædictis vltimis casibus. Hoc tamen limitat Antonius Gomez. vbi supra. d. num. 93. in vers. aduertendum, ut verum sit ac procedat, quando prima venditio & contractus fuit condicionalis, & similiter clausula constituti in eo appositæ, fuit etiam condicionalis: secus tamen esse credit, si venditio ipsa fuisse condicionalis, clausula tamen constituti fuit pura & de presenti, quia tunc transferretur possessio, & per consequens dominium in primum emptorem, & ideo ipse debet præferri. Quando enim fit traditio ex contractu condicionali, statim transferretur dominium, iuxta textum in l. sub conditione, in fin. ff. de solut. & ibi gloss. & communiter Doctores, & in l. dotis fructus, vers. quid ergo si ante matrimonium, cum l. sequenti, ff. de iur. dot. & probat latè Antonius Gom. ibi amplians ex dictis iuribus vitimo loco allegatis, ut procedat etiam sih dubio, quod videatur tradita possessio purè & non conditionaliter, licet contractus sit condicionalis, nisi expressè fiat traditio sub conditione. Quæ limitatio Antonij Gomez. vtiot mihi videtur & tenenda, tamen Ripa, & cum eo Tellus Fernandez d. l. 177. num. 29. & idem Rip. resp. 8. alias 142. de donat. fol. 83. expressè in ea specie contrarium tenent.

Hæc tamen dicta Doctorum in principali opinione supra dicta nempe in venditione condicionali facta alicui cum clausula constituti condicionalis, vel etiam puri, iuxta opinionem Ripæ & Telli, & altera interim pendente conditione prima, facta pure secundo cum traditione, ut præferatur primo: vera esse credo & rectè procedere posse attento iure communi per supra dicta: attamen quatenus attinet ad meliorationem tertij in contractu inter vivos factam, iure nostro Regio attento, quo ex traditione vnus rei ex pluribus in ea contentis efficitur irrevocabilis, quoad ceteras omnes, non solum presentes, sed etiam futuras, quando traditio eo animo fit, ut prædicta irrevocabilitas inducatur ut late superque probauimus in quæst. proximè præcedenti, credo rectè applicari nec procedere posse. Cum enim leges nostræ in hoc non ita considerent acquisitionem possessionis, sicut animum non reuocandi donationem, qui colligitur, quando ideo rei vnus vel plurius sit traditio, eo animo ut irrevocabilitas inducatur, consequens est, ut licet possessio ex constituto condicionali statim non transeat, quousque conditio impleatur, ut habet communis præfata modo relata sententia, cum hic non agatur de sola possessionis acquisitione, sed de sole iure reuocandi, cum à principio melioratio per clausulam constituti irrevocabilis facta fuerit ex animo constituentis se alterius nomine possidere, licet conditionaliter, non possit vterius reuocari, nec quoad bona presentia, nec quoad futura: licet possessio non fuerit acquisita nisi impleta demum conditione: ut eadem ratione in simili idem resoluimus in quæst. præcedenti. Quo fit, ut cum statim melioratio prædicta effecta sit irrevocabilis, etiam si postea alteri filio eadem melioratio, vel alia fiat, prima sit præferenda secundæ in nostra specie peculiari ratione prædicta considerata: licet in alijs casibus aliud sit dicendum per prædicta. Alias enim si semel effecta melioratione irrevocabili liceret parenti eidem, alteri filio eandem, vel similem meliorationem facere, & sequeretur inde, non esse irrevocabilem primam, quandoquidem secundæ præferretur: si igitur prima est irrevocabilis, secundæ non valet. Consequitur ergo non solum priorem esse irrevocabilem, sed & necessariò secundam non valere, licet traditio intercedat. Non enim hic materia retrotrahendi locum tenet, nempe quod locum à iure non habeat, quando extremum à quo, non est habile. Sed quod prædictimus de animo non reuocandi, attingit, quando fit traditio vera vel facta, ut irrevocabilitas inducatur.

Matienz. t ergo quamvis veritatem attigerit, dum tenet in præfata specie, meliorationem conditionalem per appositionem constituti effici irrevocabilem: nondum tamen ad eam peruenit nec in vi rationis prædictæ permanit atque persistit, dum postea tenuit, secus esse si in nostra eadem specie ante impletam conditionem patet alteri filio meliorationem postea fecerit, eidemque tradiderit meliorationem, existimans tunc temporis fictioni retrotrahere locum non esse, cum non possideat tempore impletæ conditionis, ut in quæst. duorum emptorum supra memorata decidit Anton. Gomez. vbi supra. Hæc Matienz. Sed fallitur, dum assimilat nostram quæstionem, quætionem de duobus emptoribus prædictis: in hac enim possessio est quæ qualificat titulum, iuxta l. quæstio, cum materia, C. de rei vendicat. in illa vero (hoc est in nostra quæstione) de per se, principaliter non attenditur.

tenditur, sed tantum traditio vera vel facta eo am- mo facta, ut inenocabilitas inducatur. Cum igitur hoc interueniat, nihil interest, quod secunda melioratio cum traditione fiat alteri filio, ut non semel diximus; & ita refidit in hac sententia contra Tellum in suis duobus ultimis casibus, & etiam contra Marienz. in sua limitatione, per praedicta: saluo in omnibus iudicio rebus sententiam.

SVMMARIVM.

- 1 L. 40. Tauri, hodie l. 5. tit. 7. lib. 5. Nou. Collect. Reg. dum agit de transuersalibus, an de his solis transuersalibus ultimi possessoris, qui a primo institutore descendunt, intelligatur, vel etiam de his, qui ab eo non descendunt? & numeris sequentibus inferuntur opiniones diuersae, sed num. 13. cum seqq. illa probatur quod procedat in utroque.
- 2 Post filios fratrum iure communi locus non est representationi quoad successionem transuersalium.
- 3 Filius nunquam intrat locum patris, dum agitur de successione aliorum, transuersalium, quam patris primi, etiam si ageretur de successione patris magni.
- 4 In successione transuersalium non est admittenda praerogatiua proximioris & primogeniturae per representationem, sed contra num. 30.
- 5 Representatio in successione primogenitorum admittenda non est, quousque ultimus possessor transuersalis est, sed contra num. seqq.
- 6 Primogenitura non habet locum cum succeditur fratri, sed cum patri succedendum est, sed contra num. 24. cum seqq.
- 7 Proximitas in successione primogenitorum ultimi possessoris consideranda est, non vero primi testatoris, iuxta veriorum & communem sententiam, licet contraria huiusmodi etiam appellatur, ut in num. 8. in descendentes autem ultimi possessoris indubie procedit prior opinio, ut in num. 9. praeterquam si a familia primi institutoris non procedant, ut in num. 10.
- 11 Proximitas ultimi possessoris maioratus decedentis absque descendentes attendenda est, non vero primi fundatoris, dummodo ex familia eiusdem transuersalis proximior ultimi possessoris sit.
- 12 Nepos ex fratre minori praefertur in successione maioratus pronepoti ex fratre maiori, utpote remotiori, sed contra num. 31.
- 13 In maioribus succeditur primo institutori, non vero ultimo possessori.
- 15 Descendentes in successione maioratus in infinitum ex representatione admittuntur, & n. 24. ubi idem in collateralibus.
- 16 L. 40. Taur. circa representationem in primogeniturae successione, non est iura communis correctoria, sed potius iuxta ipsorum naturam, qua est ut in eis succedat primogenitus, &c.
- 17 Inclusio primogeniti omnes alias lineas excludit, quousque omnes ex prima linea deficient.
- 18 Primogenitura nascendo se inclusit, & ideo exclusio perperno secundogenitum.
- 19 Filius primogenitus efficit primum caput in linea descendente, secundogenitus autem secundum, &c. idem est in collateralibus primi testatoris, ut in num. 20.
- 21 Nec primum, sed tantum persona parentis quoad qualitatem primogeniturae representatur, &c.

- 22 Vocaciones maioratus non restringuntur, sed omnes agnatos & cognatos, vsque ad infinitum gradum comprehendere debent.
- 23 Representatio in terminis d. l. 40. Tauri, non est cogitanda ad fratres, fratrumque filios, sed ad omnes primogenitos praerabenda.
- 25 Verbum, tempus in maioratum successione, praerogatiua & omni tempore intelligendum est.
- 26 Appellatione descendentes, omnes descendentes in infinitum comprehenduntur.
- 27 Vnusquisque natus ex parte primogenito admittendum est ad successionem maioratus, solum ex qualitate primogenituae parentis in eo representata atque subrogata.
- 28 Natura relationis simpliciter, atque absolute prolata est, ut omnia ea ad qua potest fieri relatio, absque aliqua restrictione comprehendat.
- 29 Filius fratris secundogeniti aique praemortui admittendus est ad successionem maioratus, mortuo fratre ultimo possessoris sine liberis, excluso fratre tertio genito, eodemque patruo.
- 32 Filius fratris secundogeniti praemortui praefertur in successione maioratus fratri minori ultimi possessoris maioratus decedentis absque liberis.
- 34 Iura liberorum ad heredes iure hereditario non transiunt, quod procedit in aliis successioneibus & relictis, quam in successione maioratus, ut in num. 35.
- 36 Verba illa, succedit proximior, in materia representationem admittente, prout est maioratus, representationem non excludunt.
- 37 L. si liberis prateritis, §. 1. ff. de bonis liberorum, rationes plures specialitatis habet.

QVÆSTIO XXVII.

In l. 40. Tauri, hodie l. 5. tit. 7. lib. 5. Nou. Collect. Reg.

L. 5. tit. 7. lib. 5. Nou. Collect. Reg. dum agit de transuersalibus, an de his solis transuersalibus ultimi possessoris, qui a primo institutore descendunt intelligatur, vel etiam de iis, qui ab eo non descendunt

Quæro, hael. §. tit. 7. lib. 5. Nou. Collect. Reg. canetur, quod in successione maioratus quando agitur de successione tam ascendente, quam collateralium, nepos ultimi possessoris ex filio maiori praedicto representet personam sui patris, sicque praefertur patruo secundo, vel tertio, aut decimo genito. De quibus transuersalibus lex haec intelligatur, an de his solis transuersalibus ultimi possessoris, qui a primo institutore descendunt, vel etiam de his, qui ab eo non descendunt? Quæstio est profe- cto difficillima, saepeque in praxi contingens, & ideo egeat decisione Regia.

In primis videtur, minime nostram hanc legem esse intelligendam de transuersalibus ultimi possessoris maioratus, qui a primo institutore, non descendunt: & hoc primo, quia lex Regia in extensione representationis, quam facit ad transuersales, absque aliqua restrictione est correctoria iuris communis, ideoque ad casus, quibus ipsum minus laedit, restringenda est. Antecedens probatur.

Quia post filios fratrum iure communi locus non est representationi, quoad successionem transuersalium, ut in auth. de hered. ab intestat. ven. §. sine

- §. sine neque, collat. §. & ibi Batt. in primo notat. text. in authent. post fratres, & secunda, C. de legit. hered. & ibi Batt. Cyn. Alber. & communiter Doctores, Anton. Gomez. plures allegans in l. 8. Taur. num. 18. ubi refert casum in praxi contingentem, & Doct. Couar. in practice quæst. cap. 38. num. 4. cum sequentibus, sequitur plurimos congerens, & dicens ita communiter intelligi, Tiber. Decianus respons. 11. num. 363. cum sequentibus, & num. 398. volum. 1.
- 3 Resoluens et idem, quod dum tractatur de successione ceterorum omnium transuersalium, etiam si ageretur de successione patris magni, nunquam filius intrat locum patris, nec illum representat, ut per Decium consil. 1. per totum, & allegat plurimos idem tenentes Velaquez, in l. 40. Taur. gloss. 14. num. 8. Eandem sententiam veram, & communem esse profertur plures citans Octavian. Cachetan. consil. 72. num. 8. nempe quod in successione collateralium vltra patruum seu avunculum filius nunquam succedit in locum & gradum patris praedecessoris, siue agatur de successione legali ab intestato, siue de successione ex dispositione hominis vel iure Menoch. lib. 4. de praesumpt. 95. num. 8. cum pluribus seqq. & esse communem plures citans testatur Ant. Gabr. lib. 4. commun. opin. in tit. de success. ab intestat. conclus. 1. num. 1.
- 4 Secundò pro eadem parte facit opinio Antonij de Butrio consil. 47. allertentis, in successione transuersalium non esse admittendam praerogatiuam proximioris, & primogeniturae per representationem: agit enim ibi in ea specie, qua ultimus possessor transuersalis erat, & a transuersali successio habuit originem: idem affirmat Matthæus de Afflicti. in cap. omnes filij, num. 12. si de feud. fuerit controuers. &c. dicens, si successione primogenitorum non esse admittendam representationem, quousque ultimus possessor transuersalis est. Sic etiam secundum Andream de Iest. in consil. Neapolit. tit. 24. lib. 3. primogenitura non habet locum quando succeditur fratri, sed cum patri succedendum est.
- 5 Tertio eadem opinio ad praefatam l. 40. Tauri, deducitur ex eademmet l. ibi, Pero aun en la successione de los mayores a los transuersales. Cum enim proximitas in proposito ultimi possessoris consideranda sit, non vero primi testatoris, iuxta veriorum & communem sententiam, quam resoluens Roland. à Valle consil. 100. per tot. lib. 1. quam etiam veriorum esse dixit Socin. in l. si cognatis, num. 40. ff. de rebus dub. & in l. heredes mei, §. cum ira, num. 11. ad Trebellian. sequitur etiam, & profertur eam esse communem Gozadini consil. 4. n. 41. Socin. Jun. consil. 126. num. 36. lib. 1. Tiraq. de retractu lignag. §. 1. gloss. 1. num. 20. Alciat. consil. 480. num. 12. & consil. 610. num. 4. Menchac. de success. creat. §. 26. num. 11. Iohannes Clarus lib. 3. recept. sent. §. testamentum, quæst. 76. circa finem, in versio. sed hic occurrit pulchra quæstio, &c. dicens, non esse ab ea recedendum in iudicando & consulendo: sicque communiter intelligitur ac praedicari solet, ut eam sequatur plures citans testatur D. Molin. lib. 1. de Hispan. primog. cap. 6. num. 47. idem lib. 3. c. 9. in princip. ante num. 1. tamen si contrariam sententiam in hoc, imo quod proximitas primi testatoris non vero ultimi possessoris attendenda sit,

probauerint Peralt. num. 22. in l. cum ita legaturus §. in fideicommissis, ff. de legat. 2. & Rip. in l. filiusfamilij §. diui, num. 31. ff. de legat. 1. & in l. ex factis in principio, num. 6. ff. ad Trebell. Anton. Rubi. consil. 126. num. 7. & communem eam esse testatur Ioan. Dilect. de arte testand. tit. 5. cauel. 2.1. num. 3. Marcus Mant. consil. 126. num. 6. & Aym. Crauet. consil. 43. num. 1. Veriorum & magis communem eam sequitur appellat Thelaur. decis. Pedemont. 64. eolum. fin. ubi quod secundum eam iudicauit semel ac iterum tenatus: & in fideicommissis esse veriorum atque receptiorum, eam sequuntur plures allegans affirmat Menoch. consil. 124. n. 30. vsque ad num. 35. & consil. 434. num. 50. volum. 5. & consil. 442. num. 18. eodem volum. 5. tamque in Hispanorum primogenitorum successione veriorum esse profertur Doct. Couar. in practice, quæstion. d. cap. 38. num. 1. cum seqq. eamque sequuntur alij auctores relati praecedentis contrarie sequacibus. Sed nihilominus prior praecedens, verior, communis & tenenda est sententia, nempe ut proximitas consideranda sit in praefata specie ultimi possessoris, non vero fundatoris. Quod si in decedentibus ultimi possessoris maioratus indubie & absque vlla difficultate procedit, ut post Couar. ubi supra, num. 1. versio. secunda conclusio, aliud regulariter tenentem, probauit Doct. Molin. d. lib. 3. cap. 9. n. 1. Non tamen procedit in eo qui licet ultimi possessoris proximior sit, non tamen ex familia primi maioratus institutoris procedit: is namque a quocumque alio remotiore, qui ex familia primi maioratus institutoris descendat, excluditur, ut bene probat Doct. Molin. d. cap. 9. n. 2. Dubium tamen veritatur eo solum casu, quo ultimus possessor absque descendentes decessit atque de successione maioratus contenditur inter transuersalem proximiorum ultimi possessoris ex familia primi institutoris, & alterum proximiorum primi institutoris, remotiorum tamen ultimi possessoris. Quam rem ad utramque partem post Roland. à Valle, ubi supra, late discutit Molina, lib. 3. dicit. cap. 9. num. 3. cum seqq. ubi, num. 11. cum seqq. adhuc in hac specie priorem sententiam probauit tanquam verissimam: nempe proximitatem tantum ultimi possessoris attendendam esse, non vero primi institutoris, dummodo de ipsius familia sit proximior ultimi possessoris, ex l. in hoc expressa in Regni successione loquente, in l. 1. tit. 14. part. 1. ibi, Deue heredar el Reyno el mas propinquo pariente que ouiere: & ibi expressè notat & tenet Gregor. Lopez in glossa, el mas propinquo pariente: & apertius idem probat l. 9. tit. 1. part. 2. ibi, O signo de los otros que son mas propinquos parientes a los Reyes al tiempo de su finamiento: ubi Gregorius Lopez in glossa, de su finamiento, id ipsum adnotauit: quod communis usus atque totius Hispaniae obseruatio hucusque probauit, addo vt de eius veritate iam dubitari nequeat, nisi testator, vel maioratus institutor aliud ordinauerit: tunc enim ipse in hoc dispositio seruanda erit, secundum Molin. d. lib. 1. cap. 6. num. 47. & lib. 3. cap. 9. n. 20. ad finem. Eandem sententiam probauit atque verissimam profertur Mieres de Maior. 2. part. 9. §. 8. per totum, vel si repugnauerit alia coniectura mentis testatoris, à cuius voluntate totum pendet, in conditionibus, ff. de condit. & demonstr. ita Menoch. d. consil. 434. num. 51. Et cum his in summa explicatus manet hic articulus factis controuersis, licet per transennam incidenterque tactus, utrum scilicet proximitas, in fideicommissis, vel maioratus successione

successione ultimi possessoris, vel primi institutoris consideranda sit. In quo, ut patet, resoluimus, proximitatem ultimi possessoris, non vero primi testatoris, vel institutoris spectandum esse. Cum igitur (& nunc ad rem) hęc proximitas ultimi possessoris consideranda sit, ut prædiximus, consequens est, ut prædicta verba nostrę legis Regię, En la successione de los mayorazgos a los transuerciales: de his, qui ultimis possessoribus transuerciales sunt, à primo tamen institutore descendentes, non autem de his qui sunt transuerciales respectu institutorum, intelligi debeant.

Quartò idem intellectus ad hanc nostram leandemque sententiam probatur ex eadem l. 40. Taur. in prima eius parte, dum loquitur in descendentiibus ultimi maioratus possessoris, ut constat ibi, Anque el hijo mayor muera en vida del senelder del mayorazgo. Præsupponete enim videtur, esse etiam descendentes ab institutore maioratus: Ergo idem dicendum venis in secunda eiusdem l. parte, dum probat idem esse, quando transuercialibus succeditur, ut intelligatur de transuercialibus ultimi possessoris, à primo tamen institutore descendentiibus: verba namque dubia legis, vel alterius dispositionis in vna parte, declarantur ex verbis clariis alterius partis, ut in l. 1. & ibi notant scribentes. ff. de verbis dub.

11 Fit igitur ex supradictis, quod si aliquis in dispositione maioris vocaverit filios & descendentes suos, & in eorundem defectum proximiorum sibi consanguineum, & ex defectu descendendum maioris debeat pervenire ad collaterales constituentes, ut in specie nostra contingit, si tunc reperiantur nepos vel frater minoris, & alius pronepos fratris maioris, nepos fratris minoris præferendus erit, quia proximior, per text. in l. si liberus præterito, ff. si liberus, ff. de bon. lib. non vero pronepos fratris maioris, quia non representat personam patris, ex citatis per Bart. & Paul. de Cast. in d. l. post fratres, C. de legit. hered. neque obstat l. nostra 40. Taur. quia ut prædiximus, ea procedit in descendentiibus à primo constituyente, Ita in testimis tenet Gregor. Lopez, in d. l. 2. tit. 15. part. 2. in gloss. Et mai. propinquo, ibi, & quid si aliquis. Eandem sententiam videtur sensisse à contrario sensu D. Anton. Gomez. in l. 8. Taur. n. 19. circa finem, versic. advertendum tamen, veramque esse profutur Mieres de maiorat. 2. part. quæst. 6. n. 3. i. eoque sequi videtur novissimè Velasq. in d. l. 40. Taur. gloss. 1. n. 23. cum seq. præcipue n. 27.

13 His tamen non obstantibus, contrarium in specie nostrę legis tenendum est, imò quod dum ipsa agit de representatione transuercialium, non solum loquatur & habeat locum in transuercialibus ultimi possessoris, prout prioris partis auctores voluerunt, sed etiam in transuercialibus primi fundatoris, & sic in transuercialibus utriusque, nempe fundatoris & ultimi possessoris vique in infinitum, id quod ex pluribus comprobatur.

Primo, quoniam lex nostra in hoc generaliter loquitur in omnibus transuercialibus: ergo generaliter est intelligenda, iuxta iura vulgaria. Quod enim lex non distinguit, nec nos distinguere debemus, l. de precio eum simil. ff. de publ. in rem alienat.

Secundò, quia verè & propriè ex omni parte transuerciales appellati non possunt, nisi illi, qui à primo institutore non descendunt: illi namque, qui ab illo descendunt, licet sint transuerciales, ultimi possessoris, non possunt ita transuerciales propriè quam descendentes primi institutoris appellari.

Cum igitur hęc nostra l. Taur. generaliter & indistinctè loquatur in transuercialibus, simpliciter, genericè & absolute est intelligenda, non enim est cur potius ad unum, quam ad alium transuercialem eam restringamus.

Tertiò hoc idem probatur ex eademmet nostra l. dum dicit idem servandum esse, quando transuerciali succeditur: quę verba non possunt nisi de primi maioratus institutoris transuerciali intelligi: quia licet in maioratus successione proximitas (nisi aliud caverit testator) respectu ultimi possessoris consideranda sit, ut supra resoluimus: non tamen ultimo possessori succeditur; sed primo institutori, ut in l. eohæredi, §. cum filia, & ibi communiter Doctores, ff. de vulg. & pup. substitutione, l. vnum ex familia, in princ. & in §. si de falcidia, & ibi communiter DD. ff. de leg. 2. alibi que expresse. Ideoque dum lex nostra dicit, En la successione del mayorazgo a los transuerciales, necessario intelligenda est de primi institutoris transuerciali, cum illi, non autem ultimo possessori in primogeniis (ut prædiximus) succedatur.

Quartò, eadem est ratio representationis in transuercialibus fundatoris & ultimi possessoris, quę in transuercialibus ultimi possessoris tantum.

Quintò idem probatur ex equiparatione representationis facta ab eadem lege: ibi, Lo qual no solamente proceda, &c. in successione maioratus ascendentiibus, sed & transuercialibus: sed in illis descendentes in infinitum ex representatione admittuntur, ut latè probat D. Molin. de cap. 8. num. 5. & 6. post D. Couar. in pract. quæst. de cap. 38. num. 5. & latius infra in quæst. sequenti, num. 58. & 59. Ergo & in his collaterales in infinitum ex representatione admitti debent.

Sextò ex verbis eiusdem legis, ibi, De manera que siempre el hijo 7 su descendientes legitimos por su orden representen, &c. Ergo cum idem in transuercialibus servandum postea adiecerit eadem l. dicens, De manera que siempre el hijo, 7 su descendientes, &c. consequitur, ne dum ad filios, sed etiam ad omnes descendentes transuercialium representationem protrahendam esse. Nam cum in principio declaraverit lex, descendentes representare personas ascendenti in perpetuum: ita & hoc ipsum admittendum erit, sine aliqua distinctione in successione transuercialium. Faciunt verba illa, De manera que: denotant enim perpetuitatem & similitudinem in omnibus, & cum ex illa l. & generali consuetudine Hispaniæ detur in linea transuercialium perpetua representatione, filius primogeniti, sine dubio, patris & fortiori amitz præferendus erit, ut inquit Tiraquel. de primogenitur. quæst. 4. num. 4. in fine.

Quibus sit, ut hanc sententiam in terminis prædictis adversus priorem Gregorij Lopez & sequacium, verius, veruoscè, & latissime probaverint in primis doctissimus Covarruvias, in practice. quæst. dilla cap. 38. num. 10. in versic. ad intellectum, cum etiam insignis ac subtilissimi ingenij D. Emanuel Acolta, in quæst. patris & nepot. pag. 134. versic. sexto & ultimo, quem alibi refert Velasquez in hac l. 40. Taur. gloss. 1. n. 24. & latissime eos sequutus & respondens fundamentis contrarię opinionis pro ea adductis Doct. Molin. d. lib. 3. de Hispan. primogen. cap. 7. n. 9. 10. & 11. & placet Matienzo in presentis gloss. 4. num. 4. ad finem, & eam expresse probat & sequitur Hamada, in l. 2. gloss. 17. num. 7. tit. 15. part. 2. & iterum gloss. 18. num. 2.

Ex quibus proptèr destituta manet opinio Gregor.

gor. Lop. ubi supra, simpliciter & ex capite tenentis contrarium. Quamvis enim verum sit, d. l. 40. Taur. loqui in transuercialibus ultimi possessoris, attamen quod idem sunt descendentes primi fundatoris, & quod in eis loquatur tantum, non verò quando utriusque & fundatoris & ultimi possessoris sunt transuerciales, est divinare: quia id non dicit nec probat villo modo lex nostra, sed potius contrarium, ut patet ex prædictis. Unde opinio Gregor. tenenda non est, utpote nimis restringens generalitatem atque indistinctionem (ut ita dicam) imò & rationem veram nostrę legis, quę in utriusque transuercialibus loquitur & iure optimo procedit. Et ita Matienzo ubi supra inquit prædictam sententiam veram non esse, quia contra verba & mentem legis nostrę. Anton. autem Gom. in d. l. 8. Taur. num. 19. circa finem, quem supra citavimus pro Greg. Lop. id non tenet nec sensu: fuit enim adductus à contrario sensu: is autem in iuribus, non verò in opinionibus Doctorum assumendus est. Præterea Anton. Gom. nec à contrario sensu id voluit, sed tantum significavit nostram l. 40. Taur. clare & absque dubio procedere, quando concurrentes sunt descendentes ultimi possessoris, licet sint transuerciales fundatoris, ex hoc tamen non sensu contrarium, si sint collaterales ultimi possessoris, sed tantum innotuit, non esse tunc ita clarum. Præsertim quod nos agimus de transuercialibus ultimi possessoris, de quibus lex nostra loquitur, Ant. verò Gomez. de descendentiibus, si que minime loquitur ipse in nostro caso. Pezalez verò qui opinionem supradictam Gregorij contra Couar. ex professo probavit, nec eius difficultatem discurrit aut discollit, nec rationem & mentem considerat, sed absque prævio examine tam opinione incauto elegit contra probatissimam Didaci Couar. & sequacium, eandemque verissimam, ut patet ex supradictis, cuius rationes adprocatus ille non ruminavit, sicut nec alter Velasquez, dum probat non posse dari inter transuerciales remotioris gradus ultra fratres & filios fratrum, representationem, sed proximiorum ultimi defuncto possessori esse admittendum: hoc enim in successione maioratum verum minime est, ut infra in response ad primam, rationem Gregorij Lopez ostendemus.

Non obstant modo adducta pro opinione Gregor. Lopez, & non quidem primum, nempe quod d. l. 40. Taur. in hac extensione representationis ultra filios fratrum, sit iuris communis correctoria, & proinde ad casus, quibus minus ius commune latet restringenda: Nam si respondeo eam in primogenitiorum successione non esse iuris communis correctoriam, sed potius iuxta ipsorum naturam, quę est ut in eis succedat primogenitus, & quod de primogenio in primogenitum semper transeat, ut tenet Abbas, consil. 85. num. 3. & 5. lib. 1. & Socin. consil. 47. n. 7. vol. 3. & declarat. D. Couar. in pract. quæstionibus, cap. 38. n. 6. versic. etiam, & in num. 12. versic. quod si dixeris, Comes conf. 190. num. 3. ad finem, vol. 3. Socin. consil. 5. num. 5. vol. 4. Affili. in cap. 1. num. 77. de success. feud. Menchac. de success. creat. §. 27. num. 20. D. Molin. de Hispan. primogen. lib. 1. cap. 1. num. 17. melius lib. 3. cap. 6. num. 26. cum segg. est que receptissima regula. Includit enim primogeniti, omnes alias lineas excludit, vltimoque omnes hi deficient, qui ex eius linea procederent, ut notat Bald. in l. cum antiquioribus, num. 1. versic. nono, C. de iur. delib. vbi t quod primogenitus nascendo se includit, & per conse-

quens excludit perpetuo secundogenitum, hec etiam alius ex eius linea procedens ad maioratus successorem admittendus erit. Quod etiam bene declarat Paul. Castren. consil. 164. n. 4. & 5. lib. 2. vbi inquit: quod filius primogenitus efficit primum caput in linea descendenti: secundogenitus autem secundum caput constituit, ut eo ordine huius maioratus successorem admittendi sint ad instar edicti prætoris de bonorum possessione: ita ut dum aliquis ex primo capite supererit, nullus ex secundo capite in maioratu succedere possit: quod etiam late probavit Couar. dist. cap. 3. num. 6. & 12. Menchac. d. §. 27. num. 10. & Doct. Molin. lib. 3. de Hispanorum primogen. cap. 6. num. 31. cum sequentiibus. Qui tordo non solum inter descendentes à primo testatore, sed etiam inter collaterales, eandem ratione servandus est. Non enim representatio ista regulis iuris communis subiacenda est, quibus post fratres, fratrumque filios inter transuerciales representatio non admittitur, ex textu in d. authentic. post fratres, quia t non gradus, sed tantum pectona parentis, quoad qualitatem primogeniture representantur, derivando illam de parte in filium, & de primogenito in primogenitum, ut optime ex verbis nostrę legis, ibi: Que representen la persona de su padre, deducit atque probavit D. Molin. dist. lib. 3. cap. 6. num. 48. cum sequentiibus. Ergo non est cur istam representationem ad gradus, de quibus in d. authentic. post fratres, restringatur: sicut t nec vocaciones maioratus restringantur, sed omnes agnatos & cognatos, etiam in millesimo gradu existentes comprehendere debent, ut ostendit Molina lib. 1. cap. 5. num. 14. Sicque t in terminis nostrę legis representationem non esse ad fratres, fratrumque filios coactandam, sed ad omnes primogenitos protrahendam, censuerunt Doctores Covarruvias, Acolta, Molina, & Matienzo, præcicati pro hac secunda opinione principali, adversus Gregoriam Lopez, & sequaces, deludentes eam ex nostra lege, tribus in locis ponderata. Primo tibi: Lo qual no solamente mandamos que se plantique en la successione del mayorazgo a los ascendientes: pero aun en la successione de los mayorazgos a los transuerciales. Si t enim in successione ascendenti, descendentes in infinitum ex representatione admittuntur, ut in finem filius, Infit. de hereditat. que ab intest. defer. tenet gloria magna in §. multi, verb. usque ad quintum, Infit. de successione libert. quam sequitur ibi Ioan. Faber, n. 1. idem in §. ceterum, Infit. de legit. agnat. success. Salver. in autb. de successione, in fine, C. de iur. & legit. heredib. & late probatur Couar. d. cap. 38. num. 5. Gregorius Lop. in l. 3. tit. 15. part. 6. in verb. Ningun pariente, & Doct. Molina dist. cap. 7. num. 5. & 6. & Velasquez in dist. l. 40. Taur. gloss. 3. num. 3. adversus alios, quos ibi refert num. 2. Quorum opinionem novissimè probat Othou. Cacher. d. consil. 72. n. 29. Sed pro prima sententia glossę & sequacium est nostra lex, ibi: Esfor tales descendientes del hijo mayor. Quę verba omnes descendentes comprehendunt. Cur non idem in successione transuercialium dicendum erit, cum lex nostra ist quod in successione ascendenti dictum erat, in successione transuercialium observari præcipiat. Secundò idem probatur ex lege nostrã, ibi: De manera que siempre el hijo mayor, 7 su descendientes legitimos por su orden representen, &c.

Verbum t enim illud, semper, perpetuo, & in omni tempore, atque sine aliqua interruptione intelligi

telligendum est, l. fiscal ubi glossa & scribentes, ff. ad legem Pompei de parricid. l. i. ubi etiam per Doctores, ff. soluto matrimo. l. i. semper, ff. de iur. immo. Alber. in suo diction. verb. semper. Decius consil. 38. num. 2. D. Molin. d. cap. 7. n. 11. v. 2. & plures citans Velazq. in dicto l. 40. Tau. gloss. 1. v. 1. num. 1. Quod etiam ex natura huius verbi, sus descendentes, comprehenditur: cum t̄ appellatione descendendum, omnes descendentes in infinitum comprehendantur, Liberoium, cum similib. ff. de verborum signification. quod adiecta dictione, semper, apertius procedit. Tercio pro eadem sententia, quod representatio, cum agitur in maioratibus de successione transuersalium sit perpetua, & ultra fratres, fratrumque filios protrahatur, ponderatur nostra lex, ibi: El hijo 7 sus descendentes legitimos, incho. verbe. De materia, &c. Quo fit, legem nostram nihil aduersus iura communia disponere, etiam si representationem ad casus, in quibus iure communi non admittitur, extendit: quia cum representatio, non ad gradum, sed ad solam lineam primogenitorum, & primogenituræ qualitatem concesserit, vt̄ predicabamus, constat nihil iuri communi contrarium disposuisse: cum eo iure inspecto solum, id ipsum necessario dicendum esset. It̄o cum ex maioratus institutione omnes primogeniti, vnus post alium ex propria vocatione mutari esse censentur, vt diximus supra,

27 contra t̄ vnquamque, qui ex patre primogenito natus fuit, solum ex qualitate primogenituræ patris in eo representata, transmissa atque subrogata admittendum esse, vt ex pluribus probat, atque verum esse ostendit Doctor Covarruias, d. cap. 28. num. 6. verbe. ipse vero, quem sequitur Molina d. lib. 3. cap. 6. num. 52.

Nec obstat si dicatur, nostram legem, et si representationem concedat tam ascendenti, quam transuersalium: hoc tamen intelligendum sit secundum ipsiusmet representationis naturam: im̄o illam in terminis iuris communis relinquendo, vt scilicet in descendenti in infinitum protrahatur: in transuersalibus vero, filios fratrum non excedat. Respondemus namque, id quidem posse dici, si lex nostra dixisset: La qual representacion mandamos, &c. attamen non est ita, sed adiecit relationem illud: La qual no solamente mandamos, &c. genericum atque indehinitum, vt omnia precedentis cum suis qualitatibus & ampliationibus in transuersalibus repetita esse censerentur. Ea

28 t̄ namque est relationis simpliciter atque absolute natura, vt omnia ea, ad quæ potest fieri relatio, absque aliqua restrictione comprehendat. h. b. res motus, 5. v. v. ff. de legatis, ibi, Præcibus ad omnia, ea tamen adiectio ff. eodem, ubi Doctores, tradit Doct. Molin. d. cap. 7. num. 11. sic respondens prædictæ obiectioni.

Non etiam & secundo obest, si ad prædictas ponderationes nostræ legis, supra pro veriori sententia, quam descendimus, factas, respondeatur, nempe quod licet in successione ascendenti, & transuersalium detur per omnia representatio, quoad primogenituræ qualitatem in perpetuum ex natura successione maioratus, id sic accipiendum est, vt perpetuo inter fratres, & filios fratrum detur ea subrogatio, id est, quoties confobrim patrum excludere prætenderent: quasi verba illa: De materia que semper, &c. ad ealium hunc quandoque contingit, necessario sint referenda, non vero in eum sensum accipiantur, vt inter omnes semper in infinitum admittatur representatio-

nem, vt apertius demonstrare videntur verba sequentia, ibi: El hijo 7 sus descendentes, &c. Non enim perpetuati repugnat desicere prædictam representationem, cum maioratus perpetuus sit, etiam si in eo ipsa non admittatur, vt pater etiam in omnibus maioratibus, in quibus ea ab instituyente excluditur, cuius in hoc voluntas seruanda est, vt in fine dictæ nostræ legis, & tamen maioratus esse non desinunt: cum enim perpetuus non consistat in ordine succedendi, sed etiam in vnitute rerum maioratus: & sic denique representari parentis personam in perpetuum, hoc proprie significat, nempe quod detur representatio, quoties contigerit dubitari de patris & nepotis prælatione inter descendentes, seu transuersales primi gradus. Hæc namque responsio, seu potius casus, magis subtilis atque acuta, nouaque videtur, quam substantialis: continetque præterea non nihil diuinationis ad literam nostræ legis, quæ potius habet sensum planum, & communem, atque literalem, quem prædicimus, ex quo verius probatur nostra sententia, quam ex altero contraria. Si enim legislatores illum intellectum, de quo opposuimus, haberent, id clarius, apertiusque explicarent, dicendo nempe, vt quoties casus patris, & nepotis succederet, ita perpetuo decideretur; ne alias ansam præberent falsò inducendi correctionem iuris communis. Verum tamen, cum hoc ita non dixerint, sed potius representationem clarè & perspicue in successione maioratum perpetuo & indehinite admiserint inter descendentes & transuersales; sicut in illis, ita in illis manifesta est eorum mens atque intentio, nempe vt perpetuas, de qua in hac lege, potius referatur ad representationem, quam ad casus contingentiam, super illo dubio de patris & nepotis prælatione: vt pater apertè ex verbis legis ibi: De materia que semper el hijo, 7 sus descendentes legitimos representen la persona de sus padres. Nec licet eam calumniam aut aliter subuolueret, quia esset pluraquam oportet sapere, ac à iusto & literali sensu, mentem legislatorum discere per inauditum intellectum, ac vt teor incogitatum.

Denique & tertio non obest, si dicatur, vt nonnulli autumant, legem hanc non fuisse inductam ad perpetuandam inter omnes representationem, sed tantum ad clarè decidendam illam dubitationem difficilem & arduam inter patrum & nepotem, circa prælationem eorundem, de qua valde contendebatur inter auctores nostræ professionis: vnde secunda pars nostræ legis, quæ ampliat præter eam patrem: eo modo intelligenda est, vt non sit correctoria iuris communis, neque inducta ad perpetuandam representationem in successione transuersalium contra plurima Iuriconsultorum responsa & scribentium receptas sententias: sed principaliter, & verius ad eam concedendam inter transuersales primi gradus, declarando in hoc ius commune, vt latius hoc extendit Velazquez in d. l. 40. gloss. 1. 4. num. 19.

Hæc enim ipsius responsio confunditur ex precedentibus: lex nostra siquidem tam in prima parte quam in secunda de representatione in infinitum agit: si enim in prima, vt omnes fateantur, ergo & in secunda per extensionem expressè ab ea factam, vt patet ibi: Lo qual no solamente, &c. & maxime iunctis illis verbis: De materia que semper, &c. in quo dici non potest induci correctionem iuris communis, in successione maioratus, vt etiam probauimus. Fatemur itaque legem

legem nostram principaliter vocasse ad decidendam questionem illam, controuersissimam & summe difficilem inter patrum & nepotem ex fratre in vita possessoris maioratus prædefuncto: sed simul & representationem in perpetuum in successione maioratum, cum ascendenti bus succeditur per descendentes, nec non & transuersalibus introduxisse, vt manifestè litera nostræ legis hoc habet, si non caullerit.

Cætera in contrarium adducta, vel, quæ adduci possunt, loquuntur in aliis successioneibus extra maioratum causam, in quibus diuersa ratio militat, vt patet: non vero in maioratum successione: ad t̄ quam, mortuo fratre vltimo possessore admittendum esse filium fratris secundo geniti, atque præmortui, excludo fratre tertio geniti, eodemque patris, reponitur Socin. conf. 2. 52. per totum, lib. 2. præsertim, n. 15. verbe. presuppono etiam, & Aretin. conf. 164. & Afflic. in consil. Neapol. lib. 3. tit. 14. n. 33. refert ita respondisse: plures vtriusque Iuris Doctores, sequitur etiam Titac. de primogen. quæst. 4. n. 1. & Grammat. decis. 1. n. 30. D. Couar. d. cap. 38. num. 10. verbe. tertio, ibi, nam & mortuus, dicens nihil referre, quod hi auctores hanc opinionem probauerint, ubi maioratus habuit originem ab ascendenti: nam eorum rationes non ita restringuntur. Sed in hoc tenendum, quod primogenito deferatur iure, consuetudine, vel testamento successio, & deinde considerant Aretin. & alij personam vltimi possessoris ad coadiuuandum eorum opinionem, probantes, in successione transuersalium admittendam iure communi representationem. Quam sententiam manifestè probat nostra lex Regia, vt latè ibi deducit Couar. Sed quamuis eadem lex correctoria in hoc dici quoquo modo possit, adhuc restrictionem contra verba patris non possit: sed solum illam, quam verba in ea appolita patenter: hanc autem, quam Gregor. Lopez voluit, minime patitur, vt euidenter constat ex supra dictis, igitur ea non est facienda, & hoc modo secundo respondemus prædictæ primæ rationi Greg. Lopez.

30 Nec t̄ prædictis obstat opinio Antonij de Butrio, d. cons. 47. & Matth. de Afflic. d. c. omnes filij, num. 12. afferentium in successione transuersalium in primogeniti non esse admittendam representationem, quoties vltimus possessor transuersalis est: & sic contrarium eius, quod modo adduximus ex Socin. & reliquis: Hoc namque vltimum falsum est, & iure Regio sublatum per nostram legem, vt affirmat Doct. Couar. ubi supra, post Mattheum de Afflic. d. tit. 14. num. 23. qui etiam dubitat de conclusione Antonij, ubi supra. Id vero quod ex Andrea de Ilermia supra pro contraria parte retulimus, parum facit, quia vel falsum est, vel minime conueniens legibus primogenitorum, cum ipse non vnus frater, sed omnes fratres admittatur post fratrem vltimum possessorem.

Secunda ratio principalis pro opinione Greg. Lopez supra adducta, ponderando verba nostræ legis, ibi, Pero aun en la successione de los mayorazgos a los transuersales, &c. iam est sublata in tertia ratione, adducta pro nostra hæc veriori sententia, quam probamus aduersus Greg. Lop. cum Couar. & cæteris præcitatis, ex qua destruitur opinio contraria.

Tertia ratio pro Gregor. Lopez supra adducta nihil facit, non enim ex ea præcisè inferatur, quod descendens præmortuus vltimi possessoris, de quo ibi, non sit descendens etiam primi institui-

toris, quandoquidem etiam si sit vtriusque descendens, habebit locum decisiō eiusdem legis, nempe vt nepos ex ea præferatur filio secundogenito descendenti ab vtroque, nec ab eo excludatur, vnde prima pars nostræ legis, tam ad descendentes institutoris, quam vltimi possessoris referri potest: im̄o etiam ad vltimum maioratus possessorem transuersalem referendam essent tantum verba illa: Aunque el hijo mayor, &c. adhuc non probarent intentum contrarium, vt subtiliter & verè considerauit D. Molin. d. cap. 7. num. 9. verbe. similit̄.

Ex t̄ quibus omnibus iam clarè deducitur, minimè esse veram, nec tenendam opinionem Greg. Lopez, ubi supra, dum ex præfate suo intellectu, quem assignat ad nostram legem, restringendo eam ad transuersales tantum vltimi possessoris maioratus, descendentes tamen à primo fundatore, infert, quod si aliquis in dispositione maioratus vocauerit filios, & descendentes suos, & in eorum defectum proximiorē consanguineum, & deficientibus descendenti bus, maiorā debeat peruenire ad collaterales constituti, si tunc reperitur nepos vnus fratris minoris, & alius pronepos fratris maioris, nepos fratris minoris præferendus sit, sique proximior, per text. in l. si libertus præteritus, si libertus, ff. de bon. liber. non vero pronepos fratris maioris: quia non representat personam patris, ex notatis per Barr. & Paul. in d. auct. post fratres, C. de legitim. bars. d. b. Destruo enim & in certam proiecto fundamento domus seu edificij, necessit̄ est, vt & totum edificium constet: sic dicto fundamento Gregor. Lopez, nempe quod lex nostra Regia procedat tantum in transuersalibus vltimi possessoris, descendenti bus à primo constituyente, prout in primo iocimus atque falsum esse ostendimus, consequitur, & ædificium supra id iudicium corruere: sique prædicta sua sententia, quod in successione maioratus proximiori relicti in defectum descendenti bus præferatur nepos ex fratre minori, pronepos ex fratre maioris, falsa prolixus est, & contra verba expressa nostræ legis Regiæ, quæ in omnibus transuersalibus semper & in infinitum admittit representationem, vt supra latè docuimus, & ideo merito contra opinionem Gregor. Lopez prædictæ, licet eam non referat nomine proprio, tener expressè Doct. Couar. d. cap. 38. num. 10. verbe. tertio, contendens, à theoreticis & practicis suam opinionem iure admittendam fore, iungens exemplum. Quando t̄ vltimus possessor maioratus moritur sine liberis, relicto fratre minore, & filio fratris secundogeniti maioris iam præmortui, hoc namque casu, licet frater secundogenitus iam præmortuus, si viueret, obtineret primogenitum, excludo fratre tertio genito: ita & filius eiusdem fratris secundogeniti præmortui esse admittendus, excludo patris tertio genito ipsius vltimi possessoris, etiam si maioratus fuerit institutus ab aliquo ex transuersale linea. Et tandem inquit, quod licet in fideicommissis hæc opinio dubia esset: in maioratibus & primogeniti, nec dubia iure Regio videri potest, nec itidem iure communi, rationibus & auctoritatibus destituta est: im̄o hæcenus frequentiori Doctorum calculo, & ferè omnium gentium præxi & vsu recepta videtur. Addo ego quod non senel prædicimus, ex natura primogenitorum idem esse institutum atque obtentum, nempe vt de primogenito in primogenitum semper primogenitum succedat, & quod transitus de linea primogeniti non fiat ad lineam secundogeniti, & cæteris, donec omnes

descendentes à prima linea sint extincti. Quam sententiam etiam aduersus Gregor. Lopez, cum Conar. probant Emanuel Acoila, Molin. & Matienz. ubi supra.

Sed neque aliud fundamentum Gregor. Lopez, quo motus fuit ad tenendam suam nouam opinionem, nempe d.l. si liberatus praterito, §. si liberatus. ff. de bon. lib. in maioratus successione loquitur, nec procedit, sed in ea successione, cuius qualitas est, ut in ea representatio non admittatur, ex eo quod proximiori ius ipsum patronatus non iure hæreditario defertur. Ideoque t. cum in his, quæ iure hæreditario non capiuntur, representatio admittenda non sit, vt late probant Doct. Molina d. lib. 3. cap. 6. num. 40. nil mirum si ipsum ius patronatus, & per consequens liberti hæreditas, quæ ab illo pendet, ad nepotem mortuo patre non transierit. Quod t. autem iura libertorum ad hæredes iure hæreditario non transeant, probat textus & ibi Bart. n. 3. & 4. Alex. n. 1. & communiter scribentes in l. si patrem ff. ad Trebell. & alij plures: atque ita illum text. intelligit D. Molina d. lib. 3. cap. 8. n. 13. cum seqq. & quod t. procedat in alijs dispositionibus & relictis, quam in successione maioratus, tenet etiam Mieres de maiorat. 2. part. quæst. 9. n. 12. existimans aliud esse in successione maioratus. At t. in materia representationem admittente (prout est nostra primogenitorum) nulli dubium est, quin verba illa, Succedat proximior, representationem non excludat, vt sic intelligens d. l. si liberatus praterito, §. 1. & l. tutela, §. si duo. ff. de leg. i. uel. post antiquos, quos refert, testatur bene id probans D. Molin. d. lib. 3. cap. 8. num. 23. & 14. quem refert & sequitur Caldas de nominat. emphyt. 37. quæst. 17. n. 24. fol. 187. Præterea casus t. d. l. si liberatus praterito, §. 1. specialis est, pluresque rationes specialitatis habet, vt tradit Ioan. Faber in §. fin. Insti. de success. lib. l. in l. si autem, num. 5. C. de success. edict. Tiraq. lac. de primogen. 9. 40. n. 153. & Roland. à Vallo conf. 68. num. 51. lib. 1. Et inter rationes alias specialitatis redditur vna, ne liberatus admitta representationem patronorum, cogatur plures patronos habere.

S V M M A R I V M.

- 1 Representatio an locum habeat in successione maioratus, quoties in eo cauetur, vt deficientibus descendens succedat consanguineus proximior, vel quod in eo succedatur, salua gradu prerogatiua, vel etiam quando in eo admittitur representatio solum nepotis ultimi possessoris, & de cæteris personis succedere debentibus nihil dispositum est, quoad representationem? Difficilis questio, in qua sunt opiniones contrariae, sed num. 18. cum sequentibus affirmatiua eligitur.
- 2 Representatio locum non habet in fideicommissis, relicto proximiori de familia, præcipue inter patræum & nepotem ex primogenito natum, vt in n. 3. sed vide n. 52. & 54.
- 3 Representatio locum non habet, si ante clausula vocationis filij superstitis tempore mortis ultimi possessoris: tunc enim filius secundogenitus superstiti excludit nepotem ex filio maiori prædefuncto: sed contra num. 35. & 40. cum sequentibus.
- 4 Representatio sublata videtur ex verbis, Salua gradu prerogatiua, sed contra num. 43. cum seqq. vide n. 48. & seq.

- 6 Dispositio testatoris restringitur ad casum & personam ab eo expressam, etiam in materia alias excohibili.
- 7 In dispositione hominis casus contingens præter ipsius ordinationem, non includitur sub eius dispositione, nisi in casu omisso maior sit ratio disponendi.
- 8 Testator quando facit longam dispositionem & potest verisimiliter multos casus cogitare, tunc si de vno casu loquatur, non potest fieri extensio ad alium, nisi maior ratio disponendi adsit.
- 9 Casus omisso remanet sub dispositione iuris communis.
- 10 Sufficit negantem substitutionem dicere; substitutio non loquitur in hoc casu, nec hanc conditionem comprehendit, & qui contrarium dixerit, debet id probare.
- 11 Substitutio, qua expressè non legitur facta in scriptura, non censetur facta à disponente.
- 12 Si instrumentum pro te non curat, nec ego curabo.
- 13 De persona ad personam non fit extensio, etiam ex verisimili mente, & n. 15.
- 14 Nova dispositio vnde inducitur propter diuersam personam.
- 15 In dispositione voluntaria quod scriptum est, sequendum est, prout loquitur.
- 16 Quando dispositio fundata est in sola voluntate, nunquam procedit de similibus ad similia.
- 17 Verba illa: El paciente mas propinquo, intelligenda sunt secundum iuris dispositionem ac substantiam materiam successione maioratus, de qua testator loquitur, & sic per representationem, vt in num. 24.
- 18 In primogeni institutione semper censetur vocata linea recta primogenitorum successione in infinitum, & sic quilibet eorum habet propriam vocationem iure proprio, non vero in se transfusio: quod nedom procedit in linea recta descendens, sed etiam transfusum, vt in num. 21. Quod est præterea ex propria natura & consuetudine succedendi in maioratibus Hispaniæ, vt in num. 22.
- 19 Sicut in descendens testatoris non proximior, sed ille qui est ex linea primogeniti, præferatur: ita idem dicendum est in transfusum.
- 20 Representatio facit, vt remotior dicatur propinquior.
- 21 Corrumperet gradum non dicitur, qui admittitur per representationem.
- 22 Representatio vbi admittitur, gradus representatur, & filius in locum patris succedit.
- 23 Verba hæc: El mas propinquo, non habent vim excludendi representationem, non solum attendo iure communi: sed etiam de consuetudine Hispaniæ, & in num. 29. alias in nullo pene primogenio representationis locus esset, vt in num. 30.
- 24 Verum, Proximior vel Propinquior in fideicommissis non est exclusiuum representationis alijs contradicentibus: sed num. 32. ponitur resolutio tenenda.
- 25 Representatio habet locum in regni & maioratus successione, vltra filios fratrum & usque in infinitum, etiam inter transfusales, ampliat & declaratur num. 34.
- 26 Lex 2. tit. 13. part. 2. loquens in Regni successione Hispaniæ, locum habet in successione cuiuslibet maioratus priuati.

- 36 Regnum est caput omnium Hispaniarum, ab eoque cætera primogenia tanquam à capite derivantur.
- 37 Ex verbis dubijs non debet à legum sententia distendi.
- 38 Ad excludendam representationem requiritur dispositio expressa, aut ita tacita, quod in dubium reuocari non possit, & num. 39.
- 39 Linea primo loco in primogeniorum successione consideranda est, & postmodum gradus, vt in num. 53.
- 40 Quando remotior admittitur ex representatione, non dicitur gradus corrumpi nec alterari, sed representari.
- 41 In linea proximiori quarimus eum, qui descendit per ipsam lineam rectam ex filio maiori, vt in cæteris præferatur.
- 42 Finita vna linea prius admittitur descendens ex linea sequenti, quam hi, qui sunt in cæteris lineis, etiamsi sint propinquiores.
- 43 Dispositio testatoris facta in vnum casum extenditur ad omnem alium, in quo verisimiliter idem dispositus sit de eo interrogatus fuisse: & de vna persona ad aliam ex consuetudine voluntatis testatoris.
- 44 In conditionibus & substitutionibus præmaxime motus testatoris prædominatur.
- 45 Vbi consistat de mente testatoris etiam coniecturis collecta, quod voluerit filium intrare locum patris, semper admittitur vterque in concursu.
- 46 Representatio admittitur, etiam in pronepoti respectu cui: imò in omnibus alijs descendens id locum habet, vt in num. 59. vbi late id declaratur.
- 47 Extensio de vno casu vel persona ad alium vel alium locum habet, vbi ex ratione expressa vel subintellecta id colligi potest, & n. 61.
- 48 Extensio licita est in substitutionibus de vno capite expresso per testatorem ad aliud simile.

Q V Æ S T I O XXVIII

In eandem leg. Reg. 40. Taur. & l. 5. tit. 7. lib. 5.

Representatio an locum habeat in successione maioratus, quoties in eo cauetur, quod succedat proximior, vel quod in eo succedatur, salua gradu prerogatiua, vel quando solum in eo cauetur de representatione nepotis ultimi possessoris?

QUæro vterque t. circa eandem l. 40. Taur. & nostram §. Testator in quadam clausula fudationis maioratus præcepit, vt deficientibus descendens sui, maioratus perueniret ad consanguineum suum proximiorum, vel quod in eo succederetur salua gradu prerogatiua, vel forte in representatione, quam admisit, locus sui vel se restrinxit ad nepotem ultimi possessoris maioratus ex filio eiusdem præmortuo, vt in nempe representet patræum præmortuum in successione prædicti sui maioratus, & de cæteris personis aut successibus, descendens nec transfusum salubus, quatenus ad representationem prædictam, nihil locutus est, an tunc temporis representatio in cæteris personis locum habeat, necne?

Et in hac celebri ac læpè contingibili questio-

ne videtur dicendum, prorsus representationem cessare. Primò ex dictis verbis, quod maioratus perueniat ad t. proximiorum consanguineum; ex quibus videtur sublata representatio, arg. textus in l. si liberatus praterito, §. 1. ff. de bon. lib. qui id apertis verbis probare videtur: ex quo hanc opinionem, nempe quod in fideicommissis relicto proximiori de familia, non sit locus representationi, probant Angel. in d. §. cum filius in fine. Insti. de heredi. qua ab intest. deser. l. l. conf. 21. §. 5. colim penult. lib. 1. Decius conf. 1. n. 8. Paris. confil. 30. num. 38. lib. 2. & confil. 37. num. 57. lib. 2. D. Couar. in pract. quæst. cap. 38. num. 4. vers. 3. ad intelligentiam glossæ, Doctor Acoila plures referens in qua sione patris & nepotis, pag. 130. Ant. Gom. in hac l. 40. Taur. num. 41. & nouissime contra Molin. Humada in l. 2. gloss. 17. num. 10. tit. 13. p. 2. vbi alios eam tenentes refert & esse communem testatur ex Emanucle Musculo, quem sequitur & late probat plures citans Ostaianus Cachet. confil. 72. n. 10. cum seqq. & Thesaur. Decis. Pedem. 65. n. 1. & 2. dicens, quod ita per senatum indicatum fuit: & huius opinionis allegat plures auctores Menoch. lib. 4. præf. 95. num. 21. Et quæ veta & recepta sententia, inter nepotem t. ex primogenito natum, & patræum secundogenitum omnem cessare contortem, quod quos concessio vocat gradum proximiorum; quia omnes in hac specie concordant in fauorem patris esse respondendum, vt plurimos referens testatur nouissime Caldas Lufitanus in tract. de nomin. emphyt. quæst. 17. num. 24. fol. 187. pag. 4. Hanc sequitur plures allegans Francisc. Mantie. de coniectur. vbi. volunt. lib. 8. tit. 9. num. 10. vbi respondet regulæ l. 3. ff. de legat. 1. quæ habet, ea quæ tacite insunt, si exprimentur, nihil operari. Sequitur etiam hanc eandem sententiam Michael Grassus de success. §. fideicommissum, §. 11. num. 9. & faciunt plura in terminis congesta per Velasq. in dicit. l. 40. Taur. gloss. 20. num. 16. cum seqq.

Quamobrem & secundo eadem sententia t. in nostra questione principali probari videtur: quia etsi in omnibus maioratibus nepos regulariter filium secundogenitum excludat, ac in eo maioratu, in quo similia verba appolita sunt, nempe, Quæ succedat el hijo mayor que fincare bino al tiempo de la muerte del vltimo possessor, id locum non habet, cum qualitas primogenituræ non fuerit vilo tempore radicata in primogenito, nec secundogenitus exclusus: imò hic verè primogenitus superstiti dici potest, non verò primogenitus prædefunctus, cum non superstititerit, vt in simili vocatione de filio superstiti facta, nepotem ad filij secundogeniti exclusionem ex præsentatione patris admittendum non esse, sed ipsum à filio secundogenito excludendum fore, tenuit glossa in l. qui plures, verb. ad superstitis, ff. de vulg. & pupill. & in l. Lucius, §. pater puerum, verb. peruenire, ff. ad Trebell. & in l. heredes mei, §. Petri, verb. suscepisse, & verb. vel opti, ff. ad Trebell. & in l. cum quidam, verb. heredes eius, & in verb. notat, ff. de legat. 2. est communis sententia, vt infinitos auctores citans testatur D. Molin. lib. 3. de Hispan. primog. c. 8. n. 19. vers. sic, quinto & vltimo, quamplurimis fundamentis comprobatur, vterqueque existimat, respondens contrariis: & alios plurimos auctores pro ea citans Velasq. in d. l. 40. Taur. gloss. 8. n. 1. cum seqq. usque ad fin. & ante eum eandem tenet in fideicommissis relicto superstiti per substitutionem, Mantie. vbi supr. num. 4. vbi alios in id citat, & Grass. etiam vbi supr. n. 10. referens Portium conf. 8. n. 44. G. 3. quærit

quem refert Borsat. *conf. 41. num. 6.* dicentem creditorem communiorum esse hanc sententiam, sequuntur plures allegati per Menoch. *vbi supra. n. 22.* eamque intelligit cum aliis, nisi testator dixerit, quod superfluis succedant, eo ordine & modo, quo essent succedendi ab intestato, vt infra dicemus *num. 40.*

Præterea ¶ ex dictis verbis, *Salua gradu prærogatiua*, videtur sublata representatio, per text. in *mult. defuncto. C. ad Trebell.* vbi disponitur, quod quando in aliqua hæreditate succedendum est, salua gradu prærogatiua, in ea successione representatio non admittitur; per quem text. hoc verum esse profertur Paulus Cast. Raph. Fulg. & communiter scribentes, *vbi necnon & Curt. l. iunior in l. 2. num. 15. C. de success. edit. idem conf. 154. n. 9.* Aymon Grauet. *conf. 67. num. 3.* Decius *conf. 408. num. 12. cum seqq. Paris. conf. 370. num. 37. lib. 2.* D. Conar. *d. cap. 38. num. 4. vers. Quarto vbi fideicommissum.* Peralt. in *l. cum ita legatur. §. in fideicommissum. 19. ff. de legat. 2.* & hos alibiq. referens D. Molin. *d. lib. 1. cap. 8. num. 16.* vbi quod hæc est proculdubio communis scribentium sententia, & eam sequitur plures citans Matienza. *c. in vbi supra. n. 9.* & Graff. *vbi supra. n. 8.* & Homad. in *l. 2. gloss. 27. n. 13. tit. 15. p. 2.* & refert alios plures huius opin. auctores Menoch. *lib. 4. presump. 95. num. 20.*

Accedit ¶ etiam, quod fundator vinculi vel maioratus loquens de representatione in prædicta sua dispositione, eam tantum admittit in persona nepotis ultimi possessoris maioratus ex filio eiusdem præmortuo, ex quibus verbis restringi videtur sua dispositio ad casum formaliter expressum, etiam in materia suapte natura extensibili, vt per Bald. *conf. 72. num. 2. lib. 2.* Anchar. *conf. 357. vers. 4. hoc probatur*, cum aliis plurimis citatis à D. Molin. *lib. 3. de Hispan. primog. cap. 5. num. 67.* Cum ergo fundator maioratus se restrinxerit in permissione representationis ad casum à se expressum, videtur quod ad alium non sit extendenda ipsius permissio, nempe ad nostrum, vbi non sumus in nepote ultimi possessoris ex filio prædefuncto; sed in transuersali remotiori. Quia ¶ in dispositione hominis casus contingens præter ipsius ordinationem non includitur sub eius dispositione, etsi in casu omisso maior sit ratio disponendi, secund. Cyn. in *l. quod favore. Cod. de leg. quem sequitur Anchar. conf. 356. incip. ex serie. colum. 2.* & Paris. *conf. 63. n. 8. lib. 3.* & *conf. 89. n. 10. lib. 2.* ita consuluit sapè Decius, vt constat ex *conf. 63. n. 3. vers. ¶ quia casus. C. conf. 80. n. 3. ad medium. C. conf. 89. num. 2. ad fin. C. conf. 29. ad fin. num. 7. C. conf. 394.* Aymon. Crauer. *conf. 161. num. 10.* Tiber. Decian. *conf. 1. n. 22. lib. 1.* D. Molin. *lib. 1. de Hispan. primog. cap. 4. num. 3.* Gratius *respons. 19. num. 21. lib. 2.* vbi

¶ inquit, quod quando testator facit longè dispositionem, & potest verisimiliter multos casus cogitare, tunc si de vno casu loquatur, non potest fieri extensio ad alium, etsi maior ratio disponendi adsit; & ita etiam arguit Decius *conf. 314. n. 1. C. 2.* Casus enim ¶ omnis remanet sub dispositione iuris communis, *l. commodissime. ff. de lib. & posth. l. si extraneus. ff. de conuict. ob caus. l. si cum dotem. in pr. C. in l. si vir. §. de vir. ff. sol. matr.* Quæ responsio procedit, præsertim in materia substitutionum, prout videtur esse præsens, in qua ¶ sufficit negatiui substitutionem dicere. Non loquitur in hoc casu nec hanc conditionem comprehendit; & qui contrarium dixerit, debet id probare, vt inquit Oldrad. *conf. 21. thema tale est* quem sequitur

alios allegans Tiber. Dec. *d. lib. respons. 1. num. 16. in 1. rom.* At verd ius commune est, vt non admittatur representatio ultra fratres & filios fratrum, vt prædictimus, Ergo, &c.

Denique ¶ substitutio, quæ expressè & specialiter non legitur facta in scriptura, non censetur facta à disponente, vt notat Ioan. Andreas in *addit. ad Specular. tit. de testam. §. 1. vers. occurrit.* Oldrad. *d. conf. 21.* Socin. *lun. conf. 180. n. 3. lib. 2. lal. conf. 41. num. 7. lib. 1.* Hinc dixit eleganter ¶ Bald. in *cap. venerabilem, de elect.* si instrumentum pro te non cantat, neque ego cantabo. Similiter ¶ de persona ad personam non fit extensio etiam ex verisimilitudine, secundum doctrinam Aretini in *l. Gallus, §. & quid si tantum. num. 18. vers. 2. adde. ff. de lib. & posth.* quæ est magis communis, vt per Tiraq. in *l. si unquam, verb. libertus, num. 23. C. 14. C. 44. C. de reuoc. donat. Riminald. conf. 214. n. 17. Cephal. conf. 269. C. conf. 10. n. 49. lib. 2.* Quicquid contrarium dixerit Angul. in *d. §. & quid si tantum, & lal. conf. 248. col. 3. in vers. 4. fallit. lib. 1.* Verè ¶ enim

propter diuersam personam inducitur noua dispositio; & tunc non sufficit testatorum aliquid velle, nisi disponat, argument. *l. quidam cum filium. ff. de hered. instit. Decius conf. 95. col. fin. C. conf. 287. n. 7.* Et ideo de persona ad personam non fit extensio, etiam ex verisimilitudine, iuxta supra citatos, & late per Hippolyt. *singul. 499. lal. in l. cum res. n. 10. ff. de legat. 1.* In ¶ dispositione enim voluntaria quod scriptum est, sequendum est, prout iacet, nec curamus de eadem vel maiori ratione: sunt enim hominum varie voluntates, vt in *l. quia poterat. ff. ad Trebell. atque ideo non alia querenda est ratio, quam quod ita placuit, vt notat Alciar. *conf. 325. n. 7.* Syluan. *conf. 64. num. 23. lib. 2.* tradit Bact. in *ad. Gallus, §. & quid si tantum, n. 4.* vbi asserit, quod in dispositionibus voluntariis, quæ à iura voluntate dependent, nunquam fit extensio; quem sequuntur DD. *ibi.* Et inquit ex hoc Curt. Sen. *conf. 63.* quod quando dispositio est voluntaria, non est curandum de ratione: quod consilium dixit optimam Paris. *conf. 87. n. 47. lib. 2.* Gratius *conf. 19. n. 22. lib. 2.* idem Paris. *conf. 83. n. 11. lib. 3. C. conf. 89. n. 19. lib. 2.* Similiter ¶ asserit Bald. in *l. 3. n. 4. C. de 17. tit. dor.* quod quando dispositio est fundata in sola voluntate, nunquam proceditur de similibus ad similia, quem refert & sequitur Felin. in *cap. translatio. num. 10. de conuict.**

His nihilò secus ¶ non obstantibus, prout verè non obstant contrarium est tenendum tanquam veritas in specie nostre questionis principalis, etiam stante institutione maioratus qualibet prædictarum casulata, imò quod in successione maioratus adhuc habeat locum representatio semper & in infinitum, iuxta formam nostre legis, suo quando agatur de succedendo ascendentibus sine transuersalibus nisi testator contrarium disposuerit, præmaxime si in prædicta fundatio ex aliis casualibus colligi possit; testatorem voluisse, representationem in omnibus personis locum habere; & quidem quoad primum probatur.

Quid ¶ verba illa, *El pariente mio mai propinquus*, &c. intelligenda sunt secundum iuris dispositionem ac subiectam materiam successione maioratus, de qua testator loquitur, argum. *l. si omnia similia. ff. loc. id est*, obseruata primum linea primogenitorum, vt expressè primo casu idem testator in vocatione præcedente suorum vel alterius descendendum; quam eandem formam præcipit aut præcepisse censendum est obseruari in transuer

transuersalibus; & iuxta eam statim proximiorum præferendum esse fatetur: Itaque hæc proximitas regulatur vel regulari debet à forma præcedenti data ab eodem testatore in descendentibus, atque ab ea qualificator. In ¶ primogenij namque institutione semper censetur vocata linea recta primogenitorum successiue in infinitum de primogenito in primogenito ex propria vocatione, ac si vniciue eorum nominatim atque specificè facta fuisset vniqueque donatio, substitutio, legatum seu prælegatum, ideoque donatio, substitutio, legatum seu prælegatum, ideoque absque aliqua rellitione quilibet vocatus consequitur dominium eodem instanti ac momento, quo purificatur conditio vel venit dies vocationis ex propria persona, sublato de medio præcedenti possessore: non autem ex iure ab eodem sibi transmissio, vt eleganter declarat Abbas *conf. 85. num. 5. vers. 2. num. 3. lib. 1.* & Paul. Cast. in *l. si perueniam, in princip. num. 11. ff. de conuict. ob caus. C. de iur. conf. 164. num. 19. 20. & 21. cum sequent. lib. 2.* Andreas de Hec. in *o. imperialium, §. Præterea ducatur, num. 4. de probat. fund. alien. per Federic.* vbi optime declarat Præposit. in *cap. 1. num. 10. ad fin. de fundo March. Roderic. Suar. in l. quoniam in prioribus, in 8. quest. num. 6. C. de inoffic. testam. Decius *conf. 498. num. 19. Paris. conf. 65. num. 17. lib. 3.* Syluan. *conf. 15. lib. 2.* Tiraquel. *de primogenit. 4. 40. num. 108. cum plurib. seqq.* & probat late eos aliofque referens D. Molin. *lib. 1. de Hispan. primog. 2. n. 17. cum seqq.**

Quod ¶ nedom procedit in linea recta descendendum, sed etiam in linea transuersalium, ex quibus in vocatione primogeniti, non solum filius primogenitus, sed etiam nepos & omnes primogeniti ex eo descendentes in perpetuum vocati esse intelliguntur, secundum Abbas *d. lib. conf. 83. n. 3. C. 3. lib. 1.* Paul. Cast. *d. lib. conf. 164. num. 2. cum sequent.* Decius *d. lib. conf. 498. num. 19. Paris. conf. 72. n. 102. 103. & 107. lib. 4.* Socius Iunior. *conf. 108. num. 2. lib. 2.* Tiraquel. *d. quest. 40. num. 165.* Palat. Rub. in *repet. rubric. de donat. inter vir. & vxor. §. 69. num. 21.* D. Conar. in *pract. quest. cap. 38. num. 6.* & 7. D. Molin. *lib. 3. de Hispan. primogen. cap. 6. num. 19.*

Est ¶ præterea hoc ex propria natura & consuetudine succedendi in maioratibus Hispaniæ, vt in *l. 2. tit. 15. part. 2. & in nostra hac l. Taur. D. Molin. lib. 1. cap. 6. num. 18. 24. & 25. & cap. 4. n. 14. cum sequent.* & num. 39. post D. del Castillo in *l. 46. Taur. colum. 2. vers. Item quia*, Burgos de Paz Iunior *quest. 2. num. 83. C. 102.* Non aliter igitur iuxta prædicta transuersalis consanguineus in defectu descendendum admittendus erit, quam si ex linea primogeniti descendat, nisi ipsa iam penitus extincta, tunc vero ex linea secundo vel tertio generi respectiue proximior erit admittendus.

Sicut enim ¶ in descendentibus testatoris non proximior, sed ille, qui est ex linea primogeniti, præfertur illi, qui ex linea secundogeniti vel vltimus descendens ita & eodem modo in transuersalibus eiusdem, idem dicendum est omnino.

Secundo ¶ eadem nostra sententia comprobatur, quoniam proximitas hæc, de qua testator loquitur, considerari debet per representationem: ita quod prædicta verba, *El pariente mio mai propinquus*, intelligantur secundum leges Regiæ & iuris dispositionem, vt in maioratum successione decilum & præceptum extat, tam inter descendentes, quam inter transuersales perpetuo

& in infinitum, vt diximus. Representatio ¶ enim fit, vt remotior dicatur propinquior, secundum Paris. *conf. 36. num. 8. lib. 2.* Et ¶ qui admittitur per 16 representationem, non dicitur corrumpere gradum, vt eleganter considerat Bald. in *l. 1. num. 7. C. de secund. nup.* sequitur plures referens Tiber. Decian. *conf. 55. num. 45. volum. 3.* & nouissime Velazquez in *bas. 140. Taur. glossa 17. num. 2.* Et ¶ vbi representatio admittitur, gradus representatur, & filius in locum patris succedit, §. cum filius. *Instit. de hereditatibus, qua ubi intestas. desor. & in l. 3. ad fin. tit. 13. part. 6. ibi: Vincere in loco de patre*, Velazquez *vbi supra, num. 1.* nepotique dicantur esse in eodem gradu, in quo erat pater eorum defunctus, quem representant, & sic in æquali cum patre, non autem in remotiori: non enim corrumpitur gradus patris, sed representatur; nec pater dicitur extinctus, sed non extare, cum admittit eius gradus ingredientibus, ipsique nepotes patri in successione adæquantur: & ideo ex persona patris tanquam illum representantes succedunt, vt omnia hæc late probat cum aliis Vineen Honded. *d. conf. 70. num. 48. cum seqq.*

Tercio ¶ & principaliter, quia verba hæc: *El mas propinquus*, non habent vim excludendi representationem, non solum attento iure communi, sed etiam de consuetudine Hispaniæ, iure communi probat Bald. *conf. 488. casu talis est, vol. 3.* sequitur Alexand. *conf. 88. num. 2. vers. præterea reperis, & conf. 102. num. 13. vol. 3.* Iason *conf. 159. col. penult. vers. 2.* in terminis, *col. 4.* Decius in *l. 1. in 14. notab. C. de secund. nup. & conf. 484. col. 2. vers. & ex hoc colligitur & conf. 527. col. 1. & conf. 533. col. 1.* prout eos refert & sequitur Tiber. Decian. *resp. 802. C. 81. lib. 1.* & *resp. 56. num. 3. C. 4. & resp. 100. n. 8. C. 9. lib. 3.* & nouissime eam sequitur plures referens, probat ac defendit, dicens veriorum esse contra alios plures Velazquez in *d. l. 40. Taur. gloss. 20. num. 21. cum sequent.* vbi num. 27. cum seqq. id ampliat, vt procedat, etiam si maioratus institutor proximiores suos vocauerit, & num. 29. etiam si vocauerit proximiores in gradu. Sed & sunt alij huius opinionis auctores, quibus citat Mantie. *vbi supra d. lib. 10.* quamuis ipse, vt prædictimus, priorem opinionem tenet; sed hæc sequitur & late probat plures referens Menochius *conf. 357. n. 27. lib. 4. & in d. l. 4. presump. 95. n. 31.*

Consuetudine ¶ tamen Hispaniæ probatur, quia vt plurimum communiter omnes fundatores maioratum in defectum suorum descendendum solent vocare consanguineum propinquiorum: neque enim aliud est verbum, quo vbi possunt, quia non debent vocare remotiorum. Ergo verbum illud: *El mas propinquus*, non fuit appositum gratia excludendi representationem, sed vt ostenderet institutor, in defectum descendendum admittendum esse transuersalem proximiorum, iuxta naturam primogenitorum, in quibus tam sui natura quam ex iuris dispositione proximior succedere obseruando regulam representationis, vt in *l. 2. tit. 15. part. 2. & in hac nostra l. Reg. & in terminis in primogenitis Hispaniæ ita tenet ac constanter docet Molin. *d. lib. 3. cap. 8. num. 11. vers. hoc autem opinio.* Si ¶ enim ex prædictis verbis representatio in primogenitorum successione excluderetur, nullum penè esset primogenium, in cuius successione representationis locus esset, cum prope in omnibus ea verba apponi solita sint: quod satis nostre legis Regiæ verbis & menti repugnaret: idem voluit Peláez de maiorat. *p. 9. n. 12.**

Quinimo ¶ & in fideicommissis, verbum hoc: Proximo, o mai propinquus, non est exclusiuum representationis, vt probat glossa in l. cum ita legatur, §. in fideicommissis, verb. proximo, ff. de legat. 1. vbi glossa relata ad textum inquit: Quod quando ibi, qui proximo gradus procreati sunt, ad fideicommissum vocantur, proculdubio admittitur representatio, non obstantibus verbis: Proximus o mai propinquus, quae glossa est communiter approbata, vt omnes ibi fatentur, & late Doctor Molin. dicto lib. 3. c. 7. num. 20. & cap. 8. num. 12. vbi elegantet respondet his, quae in contrarium adducuntur: & quod inter haec verba, Proximus & Proximus, nihil distet in proposito, vt ibi bene probat post alios, quos referent, eandem glossae opinionem defendit & dicit veriorum plures citans Velazquez in l. 40. Taur. gl. 2. num. 31. 32. & 37. cum segg. estque verior & magis communis opinio DD. cum eo tenet contra praedictas gloss. existimantes in fideicommissis relicto proximo vel proximiori de familia, locum non esse representationis, ac proinde praedict. gloss. contrarium tenentem communiter reprobari affirmat Tiber. Decian. cons. 1. num. 338. cum segg. plures allegans, & Velazquez, vbi supra num. 35. & 36. plurimos citans, & plurimi relati a Mantia, vbi supra d. num. 1. vers. contrarium vero sententiam, & Grass. dict. num. 1. & nouissime ab Octau. Cachera. dict. cons. 72. num. 29. qui num. 4. opinio nem dicte glossae magis communem esse, & ab ea in iudicando & consulendo non esse recedendum, ex aliis refert; sed contra dict. gloss. dicit esse communem opinionem plurimos referens Ioan. Vine. Honded. cons. 70. num. 19. qui num. 13. cum sequentibus pluribus modis limitat, intelligit & restringit opinionem communem contrariam dicte gloss. sed postea num. 47. dicit, opinionem dicte glossae esse magis communiter approbatam, allegans plurimos auctores eam sequentes, quam etiam ipse sequitur.

31 Vera ¶ tamen & magis communis ac tenenda resolutio in specie illius glossae est, quod si agatur de succedendo ascendentibus, vel patris seu auunculo, & sic vsque ad filios fratrum, procedat & loquatur glossa in dict. §. in fideicommissis, verb. proximo, nempe admitti representationem de iure, ac filium in locum patris intrare, & in hoc casu loquantur tam glossa illa quam omnes, nemino excepto, qui glossae illius opinionem sequuntur, vt constat ex D. Molin. vbi supra dict. cap. 7. num. 20. allegante plurimos eam sequentes ac magis communem appellantes, & ex Deciano infra statim referendo, & ex Velazquez vbi supra n. 39. & Mantia. vbi supra num. 3. & 4. & Grass. vbi supra n. 4. & probat late cum aliis bene declarans Honded. vbi supra num. 46. cum sequentibus, & iterum n. 73. Si vero agatur de succedendo transuersali vltra filios fratrum, cum iure communi minime tunc locum habeat representatio, vt praediximus, nec etiam ipsa erit admittenda, vt praediximus, nec etiam ipsa erit admittenda in huiusmodi fideicommissis relicto proximo vel proximiori de fami-

lia: & haec est etiam magis communis sententia Doctorum; in qua specie si contrarium sentit aut voluit gloss. praedicta in d. §. in fideicommissis, vere communiter reprobat. Haec resolutio & distinctio, sicque recta media sententia inter praedict. duas magis communes sententias contrarias, verissima est ac etiam magis communis Doctorum, ac proinde ab ea non est recedendum in iudicando & consulendo, vt plurimos ac prope infinitos consulentes, & alios allegans proferat ac probat cum eisdem Tiber. Decian. optimis consulens, cons. 1. num. 398. & latius cons. 2. num. 8. cum seg. & iterum cons. 79. & cons. 9. num. 42. cum seg. vol. 1. & D. Molin. vbi supra d. cap. 7. num. 20. vers. quae in re. & Mantia. vbi supra d. num. 3. & 4. qui num. segg. plurimas coniecturas exclusiuas representationis congerit, quas nunc non examino nec approbo, sed infra de aliquibus agemus. Idem testatur plures citans Grass. d. num. 4. & Octau. Cach. d. cons. 72. num. 8. & 29. & Thefaur. vbi supra & in num. 3. sequitur plures referens Honded. dict. num. 72. Haec in fideicommissis, relicto proximo vel proximioribus de familia procedunt.

Sed ¶ in maioratum successione, de qua agimus, etiam vltra filios fratrum, imo vsque in infinitum, etiam inter transuersales habet locum representationem: tum ex natura primogenitorum Hispaniae, tum etiam ex nostra lege Regia Taur. in 2. part. vt probauimus, & in successione Regni, per d. l. 2. tit. 1. §. 1. & ita in specie profiterur D. Guar. in pract. quaest. cap. 38. num. 5. ad fin. & n. 6. in prin. Neque supra dictis obstat d. si libertus §. 1. ff. de bon. lib. pro contraria parte adducta: quia casus illius textus specialis est plerumque habet rationes specialitatis, vt supra quaest. proxima docuimus §. 7. In materia autem representationem admittente, prout est haec primogenitorum Hispaniae, nulli dubium, nisi quod illa verba representationem non excludant, vt ibidem resoluimus, & tenet Molin. d. lib. 3. c. 8. num. 14. Quod ¶ etiam in successione maioratus testamentaria ex ordinaria hominis dispositione locum habet: secus si cum aliquibus qualitatibus aut conditionibus in persona succedere volentis necessario verificandis deriuatur, & primus institutus moriatur, pendente conditione, aut nondum in eius persona qualitate verificata late probat Velazq. in dict. l. 40. Taur. gloss. 18. num. 13. cum segg. Quod vltimum hic non examino, & ideo non approbo nec reprobo.

Non obstat & secundum, nempe communem illam opinionem, quae habet, quod per illa verba: Que succeda el hijo mayor que fincare vino al tiempo de la muerte del ultimo poseedor, cessatur sublata representatione. Nam ¶ contrarium prolixis, imo quod ex his verbis sublata ea minime cessatur, eo quod haec conditio a iure in sit, vel quod etiam filio appolito, in nepote, praedefuncto verificetur, tenent alij plurimi auctores, quos refert D. Molin. vbi supra d. cap. 3. num. 19. vers. contraria, vbi quod in propriis terminis Hispanorum maioratum sic concludunt ac resolunt Abbas d. cons. 85. lib. 1. Roman. cons. 29. Paal. de Castr. cons. 164. lib. 1. Bologn. consil. 62. col. 6. in fin. cum sequentibus Bellame. decis. 823. num. 16. & 17. cum sequentibus Barbat. cons. 10. lib. 2. & in addition. ad Bal. in l. cum antiquioribus, C. de iur. delib. verb. constat. & ibi etiam adducit pro hac opinione l. 2. tit. 15. part. 1. vbi ad maioratus successione vocatur filius primogenitus,

nitus, cum hac adiectione, Después de la muerte de su padre: & nihilominus inquit lex, quod eo defuncto, nepos exclusio patris ad Regni successionem admittendus sit. Quae etsi loquatur in successione Regni Hispaniae, idem locum habet atque dicendum erit in cuiuscunque maioratus priuati successione: quia ¶ regula certa communis & indubitata est, quod Regnum ipsum est caput omnium Hispanorum primogenitorum, ab eoque cetera primogenia tanquam a capite deriuantur, succedendique ordinem & rationem accipiunt: adeo vt si de succedendo ordine in Hispaniae maioratibus consideretur, ea lis secundum leges ad Regni successionem inhiatua decidenda sit: quod aduertit Paulus de Castr. dict. cons. 164. & Abb. dict. cons. 85. prima part. consil. Bologn. cons. 62. col. 2. Signifund. Neapol. in cons. feud. consil. 1. num. 56. Menchac. de success. creat. §. 26. num. 94. Doctor Peralta in Rubric. ff. de heredibus instituend. num. 12. & in l. 3. §. qui fideicommissum, num. 120. & latius num. 139. ff. eodem tit. D. Couar. lib. 3. var. resal. cap. 5. num. 5. sequitur alios allegans D. Molin. de Hispan. primog. lib. 1. c. 2. n. 16. cum sequentibus, & c. 3. per totum, & lib. 3. c. 3. n. 2. & c. 4. n. 5. & est verior sententia, vt fere omnes probant secundum Velazq. in dict. l. 40. Taur. gloss. 5. n. 14. cum sequentibus, vbi alios citat contra Accorn. Et probatur ex d. l. 40. Taur. vbi extenditur decisio d. l. 2. tit. 15. p. 2. ad maioratus particularis successionem, & ideo statim d. l. parit. & nostra leg. Regia Taur. haec opinio principalis, de qua agimus, verior videtur, quandoquidem nostra lex Regia expressam requirit dispositionem ac voluntatem institutoris, ad hoc vt representatio exclusio censenda sit. Neque ¶ enim ex verbis dubiis debet a legum sententia discedi, vt resolut. D. Couar. d. c. 88. n. 10. ad fin. dicens, quod ¶ ad excludendam representationem in casu nostrar legis requiritur dispositio expressa, aut ita tacita, quod in dubium reuocari non possit. Quod verum videtur D. Molin. d. c. 8. num. 5. dummodo coniectura, ex quibus representatio excludi praetenditur, vrgentissimae sint atque eius conditionis, vt nihil aliud ex eis deduci valeat, alias autem legum dispositio sequenda erit, neque ab ea lenibus aut incertis coniecturis recedi debet. Quod etiam in terminis nostrar legis probat ex pluribus Peralt. in d. vber. ff. de hered. insti. num. 130. in vers. & ne id pratermittat, & in vers. si autem, tamen contrarium vult & probat late Velazquez in d. l. 40. Taur. gloss. 8. col. fin. vers. est forsan, & gloss. 20. num. 2. cum sequentibus, & ante eam Decian. consil. 1. num. 194. volum. 1. & Mantia. vbi supra n. 4. in finalibus verbis, nempe non fore necessarium, expressam atque indiuiduum instituentis primogenium dispositionem, ac excludendam representationem, sed sufficere tacitam ex verbis aut mente testatoris iuridice deducitam. Sed post-

37 38 39 sunt ¶ haec verba vltima contrariae opinionis facili negotio ad concordiam reduci, nempe vt prior, quae habet, ad excludendam representationem requirit dispositionem testatoris expressam, procedat etiam in voluntate tacita, quae ita coniecturis elicitur, vt nihil aliud ex ea deduci valeat, quam exclusio representationis, secunda vero opinio, quae habet, non esse necessarium expressam atque indiuiduum testatoris dispositionem ad excludendam representationem: sed sufficere ad id tacitam voluntatem ex verbis aut mente testantis iuridice ducta, quando coniecturae illae, ex quibus representatio excludi praetenditur, vrgentissimae

sint atque eius conditionis, vt nihil aliud quam exclusio representationis deduci valeat, vt expressim voluerunt prioris opinionis auctores, & in terminis etiam probauit Mantia. vbi supra num. 1. ibi, Sed illa debent esse liquidissima & aperissima coniecturae, vbi num. 5. cum segg. ponit nonnullas huiusmodi coniecturas, quibus representatio exclusio censetur.

Ad quod in specie clausulae, de qua nunc agimus, nempe, Que succeda el hijo mayor que fincare vino al tiempo de la muerte del ultimo poseedor, non censetur ex hoc exclusio representatio, voluit D. Molin. vbi supra, d. cap. 8. num. 19. circa fin. vers. sic. pro eadem, tamen si dicat, dubiam questionem reddi ex aliis pluribus, quae pro vtroque parte adduci possent, & quia is tunc pendebat indecisus super his ad eius questionis resolutionem ipsa vltimus non progreditur.

Cessabit ¶ tamen dubium in hac specie, quando ex aliquibus coniecturis conlitterit, disponentem non solum filium superuenientem, sed omnes illius descendentes ad successionem maioratus inuitalle, vt omnes praedictam secundam sententiam tenentes id apertius procedere profiterentur, teste Doctore Molin. dict. cap. 8. num. 19. vers. sic. contrarium, ad fin. Quod verum credo. Et probatur, quia ¶ prior contraria sententia procedit, nisi restator substitueret superstitibus eo modo, quo ab intestato essent successuri, vt in specie declarat Decian. cons. 79. num. 1. & Patil. cons. 37. num. 53. in fin. vol. 2. nisi aliud appareat ex voluntate testatoris, vt ibi subdit num. 56. & vtrumque refert & sequitur Mantia. vbi supra num. 5. ibi, nisi restator, & alios referens Menoch. dict. praesumpt. 95. num. 22. Ergo si disponens non solum filium superuenientem, sed etiam omnes illius descendentes ad successionem maioratus inuitalle, idem iure optimo erit dicendum.

Quinimo ¶ et si in questione praemissa maxima sit controuersia Doctorem: atque prior sententia excludens ea in re representationem, nempe quando adest illa clausula, vt filius maior superstitis tempore mortis vltimi maioratus successoris succedat in eo, sit communis & recepta, nec non & iure communi vix ex plurimis fundamentis pro ea adductis per Velazquez, vbi supra tractamen in successione maioratus, de quo nunc agimus, attenda dict. l. 2. tit. 15. part. 2. & nostra leg. Reg. Tauri, quibus concludens responsum minime assignat Velazquez, vbi supra, & praeterea ipsorum primogenitorum natura ac consuetudine Hispaniae verior & tenenda videtur, vltima praedicta sententia contraria, quae habet per praefata verba existentiae vitae tempore mortis vltimi possessoris maioratus (nisi alias testator expressius eam excludat) ipsam representationem non censeri elisam; & quamuis communis praefata sententia contraria tenenda foret, adhuc nostrae sententiae principali, de qua agimus in specie huius praefatae questionis, de qua in capite eius, non obest, cum loquamur in non casu existentiae, sed proximitatis, vt patet ex eius figura.

Non ¶ etiam obest alia clausula, de qua supra, scilicet salua gradu praerogatiua, &c. ex ea namque representatio sublata non videtur; cum enim nepotes & pronepotes & alij deinceps inter descendentes, nec non & filij fratrum ex representatione inter transuersales gradum ascendendum vel parentum representent, recte dici poterit, in eorum

eorum admisione seruari gradus prerogatiuam, sicut in successione ab intestato seruati solet. Cum enim linea primogenitorum ceteras lineas precedere debeat, ceteri descendentes ex illa in gradu remotiori constituti sunt, vt non semel praediximus consequens est, vt nullo pacto prerogatiua gradus possit prerogatiuam lineae infringere. Quia linea

44 ¶ primo loco in primogenitorum successione con-

45 sideranda est. Quando ¶ enim remotior admittitur ex representatione, non dicitur gradus corrumpti nec alterari, sed representari, vt dixit eleganter Bald. (cuius supra meminimus) in l. 1. n. 7. C. de secund. nupt. Alexand. cons. 26. num. 1. 3. lib. 3. & probat D. Molin. d. l. 3. cap. 8. num. 17. & Velasquez in d. l. 40. Taur. gloss. 17. num. 1. & gloss. 20. num. 29. Ergo quamuis testator dicat, quod in suo maioratu succedat salua gradus prerogatiua, &c. sicque videatur attendere ad gradus prerogatiuam, nihilominus ex hoc non videtur sublatam representationem, quandoquidem ex eo gradus non corrumpitur nec alteratur, sed potius representatur. Praemaxime cum linea primogenitorum ceteras precedat, & sic tam in linea iure proprio quam in gradu per representationem suorum parentum nepotes & alij a linea primogeniti descendentes sunt propinquiores ac proinde praefertendum etiam iuxta naturam, originem ac consuetudinem succedendi in Hispanorum primogeniis, nec non & simul iuxta iuris dispositionem, vt praediximus. Quod etiam probatur, quia finita vna linea in successione maioratus, dum quaerimus aliam lineam, non consideramus personam proximiorum, sed lineam proximiorum, vt constat ex

46 supradictis: & in huiusmodi ¶ linea proximiori quoniam eum, qui descendit per ipsam lineam rectam ex filio maiori, vt primogenitus eius lineae praefertatur reliquis & sic patris suo, vt vltima supradictos concludit Guliel. de Monserr. in tract. de success. Regum Francorum, vol. 13. tract. in antiquis super primo dubio, vbi num. 8. inquit, quod

47 ¶ finita vna linea, prius admittitur & succedit descendens ex linea sequenti, quam hi, qui sunt in ceteris lineis, etiam si sint propinquiores, quod ex supradictis latius comprobatur.

Neque obstat, si dicatur, hoc recte procedere posse, cum testator seu maioratus fundator non adiecit clausulam illam, *Salua gradus prerogatiua*: ex hoc enim manifeste tolli videtur, quod modo dicebamus, iuxta communem sententiam praedictam, quae habet, vt per appositionem huius clausulae censetur exclusa representatio: hoc

48 ¶ namque in fideicommissis familiae relictae, seu in aliis successibus quae non iure maioratus deferuntur, recte procedit atque admittendum etiam non vero in primogenitorum successione: credimus namque in ea, praedicta clausula non obstante, adhuc representationi locum esse ex supradictis. Porro tamen ¶ autem verba illa, *Salua gradus prerogatiua, &c.* intelligi, vt prerogatiua gradus inter eos, qui in eadem linea constituti sunt, feruetur, non autem inter eos, qui in potiori linea inueniuntur: hi namque debent ceteros ex alia linea procedentes precedere, est ab eis in gradu proximitate precedantur, vt in terminis interpretatur hoc Cephal. cons. 489. num. 8. & D. Molin. d. l. 3. cap. 8. num. 17. tamen si Mantica vbi supra, num. 9. vult & hoc quoque, ubi ¶ in hoc casu, hoc

50 ¶ intelligat verum esse & procedere, quando testator dixerit, *Salua gradus prerogatiua, & seruato ordine successione ab intestato vel a iure tradito*; se-

cus vero in simplicibus terminis clausulae, *Salua gradus prerogatiua* quia tunc non erit locus representationi secundum ipsum. Ego ¶ vero est indubium existimem, esse locum representationi, quando ultra clausulam, *Salua gradus prerogatiua*, additur, & seruato ordine successione ab intestato vel a iure tradito, vt existimant sic limitantes communem sententiam contrariam negatiuam, quam praediximus, Decius cons. 79. num. 1. D. Couart. d. cap. 38. num. 4. vers. 8. & Mantica d. num. 9. in vers. & hoc quoque: attamen etiam haec posterior clausula & additio dehisce, saltem in maioratus successione (quicquid sit in fideicommissis familiae relictae, in quibus terminis Cephal. & Mantica sunt contrarii, vt vidimus) adhuc idem credo procedere posse, nempe vt praedicta clausula, *Salua gradus prerogatiua*, intelligatur respectu eiusdem lineae, non etiam alterius. Praecipue cum ex his verbis, quae minus generalia sunt postquamque diuersimode intelligi, atque praecise representationem non excludunt, a dispositione nostrae l. 40. Taur. recedendum esse non videtur; ad eam enim excludendam expressam voluntatem fundatoris requiritur, aut saltem talem, quae in dubium nullo modo valeat recitari, & sic requiruntur liquisissimae & aperitissimae coniecturas, vt supra resoluimus, & in terminis praedictis clausulae hanc nostram sententiam, quam fundamus, tenet D. Molin. in d. cap. 8. num. 17. tamen propter huius articuli difficultatem id non praecise verum esse profiteatur: quem sequitur Humada in d. l. 2. gloss. 17. num. 23. tit. 15. part. 2. in simili clausula, nempe quod succedat proximior: sed id ¶ probat Velasquez in d. l. 40. Taur. gloss. 20. num. 29. dicens quod etiam si maioratus inhibitor vocauerit proximiores in gradu, non ex ea vocatione excluderetur representatio, cum linea primogenitorum ceteras lineas precedere debeat, & ¶ imprimis linea, postmodum gradus consideretur, ac de vna ad aliam lineam, donec illa finiatur, non fit transitus, & consequenter dicendum sit, non posse gradus prerogatiuam persequi acceptam lineam turbare, ne proximior in gradu dicatur, nisi qui ex linea vltimi mortis semel cepta proximior sit respectu ipsius: & tandem obstat id tenentem D. Molin. vbi supra, d. l. 17. qui tamen quod praediximus inquit. Denique praedicta communis sententia, quae habet quod per appositionem illius clausulae, *Salua gradus prerogatiua*, censetur exclusa representatio, intelligitur primo, quando filius vellet succedere ex persona propria, secus si ex illa patris: nam tunc aequalis sit patris & auunculi. Secundo clausula illa nihil operatur, quando adiecta fuit altera, quod succederent in stirpem & non in capita: ita Menoch. vbi supra num. 21. & cons. 114. num. 86. & 87. lib. 2. Addit Velasquez ¶ insuper num. 30. quod imo in qualibet successione contra communem dicendum videbatur, ex eo, quod cum nepotes & pronepotes ac deinceps ceteri omnes descendentes in locum parentum subrogentur, gradum ipsorum representando, proprie diceretur admitti ipsos seruati gradus prerogatiua: cum admittere remotiores per representationem non sit gradum corrumpi, sed magis representari. Hec tamen ipsius opin. extra causam successione maioratus contra communem est, ac proinde periculosa & non tenenda: in maioratus autem successione probabilis, non tamen indubia nec praecise tenenda, vt constat ex praedictis.

Et clausula illa de proximiori praefertendo, & altera,

altera, *Salua gradus prerogatiua*, verificari possunt hoc modo, nempe, vt prerogatiua gradus seruetur inter eos, qui in eadem linea constituti sunt, non autem inter eos, qui potiori linea inueniuntur existere: hi namque debent ceteros ex alia linea precedere, est ab eis in gradu proximitate precedantur, vt praediximus.

Vltimum fundamentum contrariae partis de extensione non facienda representationis ultra casum a fundatore expressum, etiam non obesse respondemus namque regulam esse certam ¶ in materia vltimarum voluntatum, quod dispositio testatoris facta in vno casu, extenditur ad omnem alium in quo verisimiliter idem disposuisset, si de eo fuisset interrogatus, iuxta glossam illam celebratissimam & ab omnibus vbi que recepissimam in *leg. de pactum, §. final. ff. de pactis*.

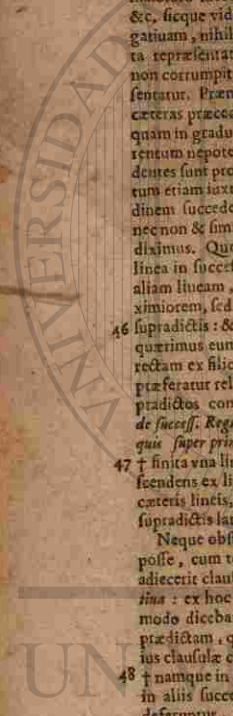
Imò dispositio testatoris facta in vno casu, & etiam de vna persona, semper extenditur ad alium casum & ad aliam personam, si ex coniecturis colligi possit, quod testator idem disposuisset si fuisset interrogatus super eo. Nam ¶ in conditionibus & substitutionibus praemaxime mens testatoris praedominat, vt in l. in conditionibus primium locum, §. de conditionibus. & demonstrat: ita Angel. in l. Gallus, §. & quid sit tantum, ff. de lib. & postum. sequitur plures referens Tiber. Decian. consil. 1. num. 101. cum sequent. volum. 1. sed in nostra specie constat de mente testatoris ex coniecturis volentis admittere representationem, ergo ea locum habet indistincte, quia ¶ vbi constat de mente testatoris, etiam collecta per coniecturas, quod voluerit filium instare locum patris, semper admittuntur vltiores in concursu, vt late concludit Paulus Paris. consil. 18. in hac colom. 2. & 3. volum. 2. maxime num. 13. & Socio Iunior, consil. 116. vbi §. puncto num. 15. volum. 1. quos sequitur Decian. vbi supra num. 355. dicens, quod hoc tradunt communiter scribentes, & alios allegans idem Decian. consil. 7. num. 88. & 89. & consil. 28. num. 10. vol. 1. vbi loquitur etiam in successione ascendentium vel patris: & quod ¶ etiam in pronepote respectu aut admittatur representatio, est text. clarus & apertus in §. cum filius, instit. de hered. qui ab intest. def. vbi omnes notant & in §. multi, de success. lib. tradit. Salyc. in ambig. in successione in fin. C. de suis & leg. hered. Dec. consil. 27. per totum, Tiber. Decian. d. consil. 7. num. 88. & d. consil. 28. num. 19. alios allegans, vbi quod omnes descendentes, vt abnepotes & alij succedentes ascendentibus, veniunt ¶ per representationem vt per Bart. & Salycet. in ambig. post fratres, in fin. C. de leg. hered. & comprobatur Paris. con. 39. num. 45. cum seq. & plures allegans Menoch. lib. 4. praesumpt. 95. num. 6. & 7. vbi id declarat, vt procedat in his in quibus non successit, & num. 11. quod procedit non solum iste casus in successione delata iure communi, sed etiam a statuto: vt si statutum vult admitti proximiores tantum, filius namque ingreditur locum patris, ibique plures ad hoc allegat. Idem cum alijs probat loquens in vocatione testatoris, statuti vel constitutionis Anton. Gabr. lib. 4. commun. opin. tit. de successione ab intestat. conclus. 1. num. 4. cum sequent. vbi bene declarat: & quod in successione aut pariter admittantur nepotes ex vno filio praemortuo sicut alij testatoris filij, cum nepotes in locum eorum patris admittantur, ex d. l. §. cum filius, probat cum alijs Ioan. Vincent. Honded. consil. 70. num. 21. vbi num. 25. bene ostendit non esse praesumendum, testatorem

minus dilexisse nepotes ex filio praemortuo, imò quod praesumatur magis illos dilexisse cum nec nepotes & pronepotes longiorum nostrae propagationem & diuturnitatem videamus, ad quod tendit omnis nostra intentio in concipiendo & educando liberos: & quia magis nomen & memoriae ant extenditur per nepotes, quam per filios, vt dixit Bologn. inter consil. Alexand. 53. num. 1. lib. 4. ardentiusque amor in nepotes, quam in filios descendit, secundum Curtium Iun. consil. 169. num. 13. lib. 2. vel saltem si non esset dicendum, quum magis diligere nepotes, debet praesumit aequalis affectio erga filios & nepotes, vt considerant respondentes fundamentis Baldi contrarium tenentis, Alexand. Gonzad. & hinc intendunt, in locis ubi per eum allegatis: ob quod praesumitur testatoris sensibile, vt omnes pariter admittantur: cuius mens etiam coniecturata attendi debet, vt cum alijs ibi probat. Et omnes descendentes in infinitum vocantur in locum parentum, vt probat cum alijs idem Decian. consil. 9. num. 45. volum. 2. Anton. Gabr. vbi supra num. 18. vbi dicit veram & communem, & num. 20. eam limitat, & diximus supra quae, proxima, num. 15. quod praemaxime procedit, si id aperte fundator maioratus in sua dispositione vltioris declarat.

Secundo respondemus, quod et si testator id expressè non caussit, neque ex coniecturis appareret, adhuc eadem in nostra Regia Tauri eandem representationem in descendibus collateralibus inducit in infinitum in successione maioratum: itaque non aliter desinit habere locum representationis, quam si testator expressè, aut per coniecturas aperitissimas cauerit contrarium: hic autem hoc non cauit, ita ergo ipsa locum habet. Praeterea doctrina supra adducta ad probandum extensionem non esse faciendam, loquitur in alijs casibus; in quibus constat de restricta mente ipsius: quod ¶ cessat vbi ex ratione expressa, vel subintellecta aliud colligi potest: tunc enim licita est extensio, ne dum in fauorabilibus, sed etiam in correctioribus & odiosis, vt per plura probat D. Molin. lib. 1. de Hispan. primog. c. 5. num. 1. cum seqq. & constat idem ex pluribus per Dec. coniectis, d. consil. 7. num. 85. cum seqq. vbi late ¶ plurimorum auctoritate & iure probat licitam esse extensionem in substitutionibus de vno capite expresso per testatorem, ad aliud simile. Et cum his remanet expedita nostra quaestio difficilis, in qua id quod praedixi, mihi videtur tenendum: tamen fatear rem satis dubiam esse, & ided attendente cum iudicio considerandam, vt quoties casus occurrerit in praxi, quod iustius fuerit, praemissa ampliori deliberatione ac clausulis fundationis maioratus, nec non & mente disponentis maturius perpendis, eligatur: Ideo enim fundamenta vtriusque partis, ac difficultates hinc inde versantes tetuli, vt vniuersique his vitijs ac periculis, facilius quod verius iudicauerit decerneret, sciturus, me non secute partem, quam praedixi tenere ob difficultatem negotij, sed in re admodum dubia meum iudicium exposuissè, libenter, quod certius ac securius fuerit, attentis negotij circumstantijs & coniecturis, sequatur, cum de quaest. praedicta, in facti contingens consultus fuero.

SUMMARIUM.

1. Empio rei maioratus an recuperet expensas in

- ca bona fide facta, à sequenti successore illam euincere? & an eadem emptor: competat pro eis ius retentionis? Pars affirmatiua eligitur num. 1. cum sequentibus: & quid si expensa facta sint mala fide? num. 8. cum sequentibus.
- 3. Expensa utiliter facta à tertio bona fide possessore regulariter recuperari possunt ab eo.
- 4. Emptor bona fide rei subiecta restitutioni recuperat pretium à venditore, si ab eo predicta rei euincatur, & meliorationes ab eo factas ad eum euidentem utilitatem à successore eiusdem rei.
- 5. Frustru in precedenti casu non erunt cum edificis seu melioramentis compensandi.
- 6. Expensa facta à bona fide possessore recuperari iuxta valorem temporis restitutionis, non vero secundum tempus, quo ipsa facta sunt, & num. 20.
- 7. Ius retentionis competit pro expensa à bona fide possessore utiliter facta.
- 8. Emptor sciens gravamen rei subiecta restitutioni, non habet actionem ad recuperationem melioramentorum: ratio eius ponitur n. 20.
- 9. Nullus casus euincere potest, in quo mala fidei possessor expensas necessarias, vel utiliter factas deducere non possit.
- 10. Quinimo si ea potest recuperare: etiam in retentione, ut in n. 13.
- 11. Expensas militum in faciendis oliditatis, vel tenementi terram propter eius amantiam, vel aliam, nihil tunc recuperat ab euincente: & quomodo hoc intelligatur?
- 12. Expensam ad hoc ut expensas recuperet, debet de eis opponere in lite contra euincentem: vel sententiam in executione sententia contra eum late, ut in n. 16.
- 13. Frustru melioramentorum percepti non sunt solvendi.
- 14. Expensa ut deducantur, quid articulari & probari debet?

QVÆSTIO XXIX.

In l. 46. Taur. hodie l. 6. tit. 7. lib. 5. Nou. Collec. Reg.

Emptor rei maioratus, an recuperet expensas in ea bona fide factas, à sequenti possessore, illam euincente, & an eadem emptori competat pro eis ius retentionis?

1. **Q**uæro t̄ circa hasll. an emptor rei maioratus recuperet expensas in ea bona fide ab eo factas à sequenti successore illam euincente, & an eadem emptori competat pro eius ius retentionis? Et videtur pro parte negatiua esse concludendum ex ratione nostræ l. que tunc in extraneo emptore, quam in alio maioratus successore procedit, cum nullus eorum possit ellicere legitimam possessionem præiudicium. Neque directè sine indirectè, in totum aut pro parte maioratus valeat extinguere: & quia lex non principaliter respexit personam expendentis in edificando, bonam seu malam fidem habere, sed potius successorem in eo maioratus, ne scilicet in ea successione præiudicaretur, & qualitatem ipsius successione: quæ cum perpetua & indivisa sit & à lege defectur, in ea successor non potest præiudicari.

dicari. Quo solo fundamento hanc opinionem in terminis nostræ l. sequitur & probat aduersus nostrates nouissime Velasquez in d. l. 46. Taur. gl. 2. num. 1. & gloss. 7. n. 11. & 12.

Nihilominus t̄ tamen contrarium verius & tenendum esse in præxi existimo, scilicet, quod in specie predicta, tertius maioratus quidem non successore, qui bona fide huiusmodi ædificia fecit in re maioratus, possit expensas sequenti successore recuperare, atque proinde ius retentionis sibi pro ipsis competiturum; sequentibus fundamentis. Primò, quia lex nostra tantum loquitur vbi possessor maioratus fecit expensas, ut constat ex ipsa, ibi, *A las ungeras del que los hizo, ni a sus hijos, ni a sus herederos*: quæ si secus sit, si tertius eas bona fide fecerit, ut est nosser casus: & cum lex de hoc tertio non loquitur, remanet casus in dispositione iuris communis, ut in l. commodissimè cum simil. ff. de liber. & postulum. iuxta quod expendens bona fide in re aliena, huiusmodi expensas utiles & necessarias recuperare potest, ut statim probauimus de vbi non conueniunt verba legis, nec eius dispositio locum habet, l. 4. §. tertio, cum similib. ff. de damn. infecto. & quamuis opinionem teneamus, sine quod nostra l. sit correctoria iuris communis sine quod sit eius declaratoria, sicut extera l. Tauri, ut resoluimus supra lib. 2. quæst. 82. num. 2. adhuc non erit extendenda ad casum nostræ quæstionis: Si correctoria est, patet argumento l. sua singulari, & l. quod vero contra, ff. de legib. Si vero tantum declaratoria, quia declaratio tantum facta est eo casu, quo possessor maioratus fecit prædictas expensas & non alias, & nimirum quia sciens rem esse maioratus, & præterea se ius non habere ad prædictas expensas repetendas, ex tempore datae nostræ l. ut patet ibi, *De agni adelante*: eas nihilominus fecit, ergo merito quod eas non recuperet, argumentum l. cuius per errorem, ff. de reg. iur. at vero in alio tertio, maioratus quidem non successore, qui bona fide expendit in rebus maioratus ignoranter, prædictæ dicitur rationes delinuntur quia ignoranter & bona fide fecit prædictas expensas, nesciens esse rem maioratus, tum quia lex nostra de ipso non loquitur, sed de possessore maioratus expendente in rebus maioratus, ergo nullo modo sibi præiudicat expendendo, cum per errorem & iustam ignorantiam id faciat: non igitur videtur donare.

Secundò & t̄ præcipue nostra opinio & præcedens ratio comprobatur atque corroboratur quia regulariter de iure expensæ factæ à tertio bonæ fidei possessore utiliter in aliqua re, possunt ab eo recuperari, dominique rei eas eidem præstare tenentur, ut in l. dominus horreorum, §. in conducto ff. de locat. & ibi communiter DD. text. in leg. sed adest, §. si dominus, versio. si inquilinus, & in l. colonus, in princip. ff. eodem tit. l. in fundo, ff. de rei vendit. & in l. habitator, ff. eodem tit. cum aliis concordantibus, de quibus per Socin. consil. 15. vbi, num. 20. lib. 1. lason in l. 2. num. 28. vers. quid an em si melioramentis, C. de iure emptor. & plenius Menoch. de recuper. poss. in 15. remedio, num. 109. cum sequentibus Burg. de Paz junior, quæst. 7. num. 33. vbi his addit l. 40. cum tribus seq. tit. 28. part. 3. & l. 40. tit. 14. part. 5. & l. 33. tit. 1. part. 5. & l. 24. tit. 8. part. 5. late Martie. in præsent. gloss. 3. num. 3. Hoc autem non corrigitur in rebus maioratus per nostram, quia non loquitur in tertio bona fide expendente in eisdem, sed in ipsomet possessore maioratus: ergo remanet in suo robore ac proinde obseruandum, arg. l. sancimus

- 1. sancimus, C. de restam. & l. precipimus, C. de appell. cum similib. vbi quod in dubio non est inducenda iuris communis correctio, quod enim non mutatur, quare stare prohibetur?
- 4. Tertio hinc eadem t̄ sententia confirmatur ex text. in l. si duobus, §. emptor autem, ad fin. Cod. communia de leg. vbi probatur secundum glossam ibi, verb. melioramentum in fine, & Bald. etiam in summario, quod qui bona fide emit cum subiecta restitutioni, non tantum recuperat pretium à venditore, sed etiam recuperabit à vero possessore (hoc est successore eiusdem rei) meliorationes per eum factas in tali re ad eius euidentem utilitatem: ad idem facit text. in l. domus hereditaria, ff. de legat. 1. cum l. sequenti, vbi est receptissimè omnium sententia, in bonis fideicommissi factas deduci debere, ut plures referens Menoch. consil. 554. n. 4. vol. 5. & est glossa notabilis in d. l. colonus in princip. verb. consequentiam, cum similibus, quatuor meminit Anton. de Fan. de pignor. in 4. membro, §. part. num. 19. vers. qui autem, & in specie probat Carol. Molin. in consuet. Parisiæ, l. 1. §. 1. gloss. 5. n. 76. quem sequitur Couar. lib. 3. var. resal. c. 17. num. 1. & Arias Pined. in l. 2. C. de resal. vend. 2. p. cap. 3. n. 1. in fin. & eos referens Burg. de Paz d. quæst. 7. n. 34. & Velasquez de maiorat. 4. p. g. 32. n. 2. idque sequuntur omnes, qui d. l. 46. commentati sunt, ut ex eisdem patet, eosque & alios plures refert D. Molin. lib. 2. de Hisp. primog. cap. 26. num. 14. vbi quod t̄ neque in hoc casu erunt fructus cum ædificis seu melioramentis compensandi, sed æstimatio solvenda, non habita fructuum ratione, quia fideicommissarius interim vsque ad dici restitutionis aduentum verus ac perfectus dominus est, ut conluit gl. in d. l. emptor, in princip. verb. supersusum, in fin. ff. de rei vendit. quam sequuntur ibi DD. & alij plurimi quos ibi citat Molin. & appellat. singulari Cren. sing. 106. sequuntur plures relati per Tirac. dicentem esse communem in l. si vnaquam, verb. reuertatur, n. 255. C. de veno. donat. singul. & viciam dicit Ant. Gom. in l. 46. Taur. num. 5. late Pined. in l. 1. an 2. p. n. 62. & 63. C. de resal. vend. Didac. Perez in addic. ad Segur. in l. 1. §. si vir uxori, n. 63. ff. de acq. poss. Ant. Natra conf. 265. num. 3. & 4. lib. 2. Craveci conf. 408. n. 13. vol. 1. & conf. 792. n. 12. lib. 5. Hipp. Rimin. conf. 411. n. 8. 9. & 10. lib. 4. Ioan. Copus de fructib. lib. 3. tit. 2. Roland à Valle, conf. 30. num. 4. lib. 1. & Ant. de Fan. de pign. in 4. membr. §. part. princ. n. 12. & ita iudicauit consilium Neapol. secundum Vinc. de Franch. decis. 108. n. 4. Quæ licet hodie per nostram l. Regiam innouata sint respectu expensarum à maioratus possessore factarum, nam vxores, nec filij, seu hæredes possunt eas repetere, sed ea omnia illico ipsi maiorati abique æstimationis solutione accrescunt: attamen in tertio alio bona fide, & ignoranter expendente in re maioratus, non sunt correctæ per legem nostram: quia ipsa in eo non loquitur, sed tantum in possessore maioratus expendente, ut vidimus. Idem quod supradictam est in hoc tertio fundamento, sequitur Matienz. hic glossa 3. num. 4. plures citans & addens, quod t̄ prædictæ expensæ recuperantur, iuxta valorem temporis restitutionis, & non tempore, quo factæ sunt: quod & probauit Vincenz. de Franchis in d. decis. 109. num. 2. vbi num. 5. quod si meliorationes excederet pretium, quod expensum fuit, non tenetur fideicommissarius nisi ad expensum.
- 7. Quæro t̄ & vltimò, quod ius retentionis competat in hac specie, probatur ex l. si in area, ff. de

condit. indeb. & in l. 41. post princip. tit. 28. p. 3. ibi Dezimio, que antes que sea entregado de la casa, y de la heredad, &c. & ibi Greg. Lop. in gloss. eutrogado: & probatur etiam Ant. de Fan. vbi supra n. 8. post Capram conf. 55. punctu, col. 2. vers. circa quartum, & probatur in l. qui exceptionem, §. i. ff. de condit. indeb. vbi res fideicommissi subiecta condicuntur, ut possit pro expensis retineri: quem text. ad hoc dicit notabilem Aluar. Velasq. de iur. emphyt. 1. p. q. 12. num. 25. in fin. & cum referens Burg. de Paz d. quæst. 7. n. 36.

Ex supradictis igitur remanet satis comprobata nostra sententia, quam prius tenebant & sequuti sunt (ne auctoritate careamus) Miens de maiorat. 4. part. quæst. 31. peritum, & Burg. de Paz vbi supra. d. quæst. 7. num. 32. cum sequentibus, Pined. in l. 2. C. de resal. vend. 2. p. cap. 3. num. 1. Didac. lib. 1. var. resal. cap. 17. num. 1. quos refert & sequitur nouissime Ioan. Garz. Galles. in tract. de conigal. acquisit. n. 9. estque verissima sententia in terminis d. l. 47. Taur. quicquid in contrarium tenent Velasq. vbi supra, cuius ratio nihil conuenit. Lex liquidè nostra in sua decisione, nõ solum respicit principaliter personam successoris in maioratu, ne eadem præiudicent, sed etiam simul personam expendentis, ut patet ex ea, nempe quod sit possessor eiusdem maioratus, quia sciens expendit, & non ignarus decisionis nostræ l. sicque merito non possit expensas prædictas recuperare, quasi, his attentis, videatur expendendo donasse: At vero in tertio ignorantem esse maioratus bona fide in ea expendente in necessitatem vel utilitatem ipsius hæc ratio cessat, ac proinde diuersum ius statui debet, quando bona fide expensæ ab ignorante factæ sunt: & hæc quando expensæ est bonæ fidei possessor. Distinguit tamen mihi in hac specie nona eiusdem Ioann. Garz. adiectio, dum tenet, vxorem præd. tertij bona fide expendentis in bonis maioratus, submouendam esse, si soluto matrimonio velit sibi refundi partem eorum, quæ soluta sunt consistente matrimonio, ex d. l. 46. hæc enim opinio falsa videtur, & contrarium omnino probat ex omnibus prædictis.

Sed t̄ quid erit dicendum, si tertius hic possessor expendat in rebus maioratus mala fide, sciens nempe, rem quam emit, esse maioratus, ac proinde restitutioni subiectam? Et tunc expensas prædictas in melioramentis factas non recuperandas esse, videtur ex text. in l. vltim. in princip. C. communia de legat. & ibi communiter DD. Vbi t̄ probatur, quod emptor sciens gravamen rei subiectæ restitutioni, non habet actionem ad recuperationem melioramentorum: & Vinc. de Franchis decis. Neapol. 109. n. 8. ex quo text. confundi videtur opinio D. del Castillo in l. 27. Taur. in gloss. de restitution. columna 2. in vers. Sed pone quod rei, decidens contrarium. Vinc. de Burgos de Paz in proposito dicit. g. 7. num. 39. limitat in terminis nostram prædictam sententiam, nisi hæc tertia persona quæ huiusmodi melioramenta & ædificia fecit in re subiecta restitutioni, talem rem possideret tanquam prædo, & impendat tantum in rem alienam, quia ex quo tunc non habuit animum alienam obligandi, non repetet huiusmodi expensas, iuxta gloss. dicit. l. dominus hereditarius in verb. æstimatus ff. de legat. 1. quam ibi commendat lat. num. 12. Mala fidei t̄ enim possessor, ideo non recuperat meliorationes: quia potest ei culpa imputari, cum eas fecerit in solo, quod alienum esse sciebat, quare solo cedunt, Ladeu, §. ex diuerso, ff. de acquir. rerum domin. & in §. ex diuerso in fin.

instit. de rerum diuisi. l. 1. Cod. de infantib. exposit. quibus conuolat. l. 1. tit. 18. part. 3.

Hic nihil fecius non obstantibus, contrarium in proposito censio esse tenend. imo quod etiam ille, qui emit scienter rem maioratus & restitutioni subiectam, possit recuperare officio iudicis ab eueniente sumptus melioramentorum, que fuerint necessaria vel sumptus vitales, vel per deductionem edificij, & materie seruato illi suo rei statu, quantum eas expensas petere iure actionis non va-

12 leat. Nullus enim casus euenire potest, in quo etiam male fidei possessor eas deducere non possit, vt in d. domum, & in l. in fundo post princ. ff. de rei vend. & in l. si quis sciens, & in l. in arca, C. de rei vendic. & in §. certe, instit. de rei vend. l. quia ratio-

13 ne, in princ. ff. de acquir. rerum dom. l. 1. in vers. Emperor veniens, tit. 18. & l. 4. q. 2. in d. tit. part. 3. & in l. 4. in fin. verbo tit. 14. p. 6. tradit Anton. Gom. in d. l. 46. Taur. num. 2. & per predicta in terminis nostre quest. ita asseruit post Carol. Molin. & Covar. vbi supra Pelaez etiam vbi supra, d. 4. p. 9. n. 2. addes

14 n. 3. quod imò sui potest recuperare expensas & melioramenta, vt probatur in lex argemo ff. de condit. inst. & tandem refert Cov. in reg. peccatum, 2. p. §. 6. n. 3. dicentem post Ioan. à Medin. in suo Cude restit. q. 6. p. 2. Quod si fur & quilibet alius male fidei possessor potest recuperare in conscientia expensas vitales. Eandem ampliationem, nempe quod etiam emptor male fidei rei subiecta restitutioni, & alienari prohibita, repetat huiusmodi melioramenta, si ea sint adeo necessaria, quod illis non factis res petiret, tenuerunt prius Paul. de Castr. & Tal. in l. si duntaxat emptor, Cod. communia de leg. & Ant. de Fan. de pig. in d. l. 4. membro 5. part. n. 19. vers. quia autem. Boet. decis. 44. n. 7. & 14. Atlas Pinel. in l. 2. C. de resind. vend. 2. p. c. 3. n. 1. in fin. & Aluar. Valasc. de emphy. l. p. 9. n. 4. vers. simillitudo. 2. & Menoch. de recap. possess. rem. d. 35. n. 5. 14. eoque referens Burg. de Paz vbi supra d. 9. 7. n. 41.

15 resoluens, quod si quis multum consumeret in faciendo olivetum vel tenem terram propter eius amantiam, vel alias, nihil tunc recuperaret, sed potius infestis sue adscriberet, qui tantam pecuniam consumpsit, vt patet ex Menoch. lib. 2. de arbit. in d. casu 28 n. 1. Quod verum intelligo, quando arbores plantatae, non essent fructiferae: secus alias vt in terminis probat cum Paul. de Castr. Anton. de Fan. num. 11. in fin. in loco citando, & Rolan. à Val. conf. 28. n. 26. cum seq. lib. 1. Qua in re duo vel tria notanda in praxi aduertit, & late probat Micr. vbi supra. Primum quod ad hoc, vt superiora procedant, requiritur quod expendis in lite, quam habet cum cuiuscent de praedictis melioramentis & expensis, opponat, atque eas petat, alias secus, ex textu singulari, & ad hoc peregrino in l. id, quod Iulianus §. a incip. illud expeditur videbatur ff. de action. empt. ibi. Nam cum possim petemem doli mali exceptione subuenire, &c. per quem textu dicit tenere Greg. Lop. in l. 3. tit. 5. p. 5. in gloss. E no la pasci: & inquit Micres ita obtinuit. Sed quauis hoc t verum sit, nihilominus, si in ipsa lite hoc omittatur, potest exceptio p. d. retentionis melioramentorum opponi in executione ipsius sententiae, vt late resoluit cum aliis Ant. de Fan. de pig. membro 4. 2. p. n. 10. & loquitur plures allegans Roland. à Valle d. conf. 28. n. 3. lib. 1. Ant. de Padill. in l. 1. n. 37. C. de iur. & fact. ignor. additio Bart. in lex diuerso, §. si in iudicio sub n. 8. lit. A. ff. solut. mar. Tiraq. alios allegans de retractu conuen. §. 7. §. 1. n. 14. Menoch. plures referens de recap. possess. rem. d. 11. n. 8. cum seqq.

Secundo quod aduertit Micres vbi supra, quod fructus melioramentorum percepti non sunt soluen- dis licet in aliquibus casibus, quando quis opponit de melioramentis illa computare debeat cum fructibus rei principalis, vt ibi late probat: casus in hoc sententiam probat aduersus D. Cou. lib. 1. var. resol. c. 8. n. 4. ibi, Percepti enim, tenentem, fructus perceptus, ex meliorationibus restituendos esse ex gloss. & auctoribus, quos ibi in id citat. Et ita nostram hanc sententiam negatiuam aduersus Covar. probauit cum Matth. de Afflic. Ioan. Garz. de expens. & mel. c. 23. n. 54. dicens sic fuisse iudicatum Pinciae: idem concludit Ant. Gom. decis. Lusi. 93. & 164. & Greg. Lop. in l. 41. tit. 18. in gloss. Que se descende in el. d. 2. in fin. part. 3. Et hae opinio est communior & aequa contra Couar. vbi supra, secundum Pelaez de maior. d. 4. p. 1. quest. 32. num. 5. eamque sequitur Vincent. de Franch. decis. Neapol. 191. n. 11.

16 Tertio quod addit notandum in materia, improbandum esse & articulandum, quod in re quae restitui debet aut petitas, fuerunt expensa centum, vel talis alia quantitas, & quod ratione illarum expensarum res communi estimatione valeat illa centum: tenet etiam Ant. de Fan. vbi supra. Expensa enim & meliorationes factae in re subiecta restitutioni, sunt soluenda habita ratione non ad rem facti adiecti vel reiecti, sed secundum valorem & estimationem temporis in quo restitui debent, siue estimatio aucta sit, siue decreuerit, secundum Doctores quos refert: etque communis sententia vt plures citans resoluit & sequitur D. Molin. de Hispan. primog. c. 26. n. 13. loquitur alios allegans Burgos de Paz lunior. d. 9. 7. n. 71. qui est finalis, & probat late alios referens contra Marzarium, & Burt. Menoch. vbi supra n. 4. cum seqq. diximus supra ex Matienz. hic gloss. 3. n. 4.

S V M M A R I V M.

- 1 Lex 46. Taur. hodie l. 6. tit. 7. lib. 5. Nou. Coll. Reg. an procedat in expensis factis à marito in re maioratus uxoris suae, quem possidet? Referuntur duae opiniones, contrariae in hoc, & auctor probat affirmatiuam n. 2.
- 2 Maritus eiusque haeredes licet non possint repetere valorem expensarum factarum in rebus maioratus uxoris, possunt tamen eas tollere atque abradere ab ipsius aedificiis, absque tamen illorum prauiuicio: nisi maioratus successor tantum velit prestare, &c. vt in n. 5.
- 3 Idem est regulari et in alio quocumque voluntario expendente.

QVÆSTIO XXX.

In eadem leg. 46. Taur. leg. 6. tit. 7. lib. 5.

L. 6. tit. 7. lib. 5. Nou. Coll. Reg. an procedat in expensis factis à marito in re maioratus uxoris suae, quem possidet?

Quæro quod vltius circa eandem l. quid erit & conuerso quando maritus fecit antiquas expensas & melioramenta in re maioratus uxoris suae, quem possidet, an ipse mouens, solus matrimonio, vel ipsius haeredes possint repetere praedictas expensas ab ipsa uxore, vel alio successore in diti. maioratus, nec ne? Et

Et sanè in hac quaestione, videatur primo dicendum per argumentum à correlatiuis, legem nostram, hoc casu quoque locum habere. Si enim vxor, nec eius haeredes similes expensas à marito factas in rebus maioratus mariti repetere possunt, qui eadem efficiuntur maioratus, ipsique accrescent: eodem iure compellimur idem dicere, in marito, seu eius haeredibus expendentibus in rebus maioratus uxoris: hic namque omnia tradita in argumento à correlatiuis conueniunt, non enim ad imparia in hoc iudicari debent maritus & vxor: & cum lex nostra in vxore loquatur, in marito quoque locanda est locum habere: quod si expensam locatam in vxore, id est gratia frequentis contingit: quia maritus vsque plucimum est qui habet maioratus, ac in bonis eius expendit ex lucris acquisitis durante matrimonio: non tamen ideo visa est lex, excludere casum conuersum. Ita in eo alind voluisse iudicari, cum in vtroque eadem ratio militare videatur, cum sint correlatiua maritus & vxor, & dispositum in vno habeat locum in alio, iuxta late tradita in materia per Euerard. in sua centur. loco 76. Et ita hanc opinionem in terminis nostre legis, tenet nouissimè Velasquez in diti. leg. 46. Taur. gloss. 2. num. 2.

Contrariam tamen sententiam in specie nostre quæst. probauit ex pluribus Burg. de Paz in q. 7. n. 6. cum seqq. dicens nostram l. posse limitari, vt non procedat & conueto, scilicet quando maritus fecit istas expensas, & melioramenta in rebus maioratus uxoris suae: tunc enim haeredes mariti eas repetere poterunt ab ipsa vxore, vel ab alio successore eiusdem maioratus, & addit, quod hanc limitationem sentit ad d. l. 46. Anton. Gom. ibi n. 2. vers. Quæ omnia procedant: & quod laudari potest ex traditis per Rolan. à Valle conf. 28. n. 14. & 15. lib. 1. & probari ex his quæ supra, in quest. proxime præcedenti in alio tercio expendente in re maioratus resoluimus: & quia maritus repetere potest impensas in re dotali eius vxoris ad perpetuam vtilitatem factas: & etiam quas fecit in re feudali vxoris, vt ibi hoc late iure probat. Quid tenendum? Ego sanè t. priorem sententiam sequi malo, quam veritorem longe existimo insupradictis ibi rationibus: & ita merito in hoc carpit Anton. Gom. & Burg. de Paz tenentes contrarium, Velasq. vbi supra. Nec obstant fundamenta secundæ opinionis: ipsa enim ex decisione noua nostre leg. ipsiusque ratione cessant, quauis iure communi attentò rectè procedere possint.

17 Benè tamen verum est (& hoc modo temperatur opinio verior præcedens, & saluatur contraria) quod in casu nostre leg. vxor, ac haeredes ultimi possessoris maioratus, atque maritus, ipsiusque haeredes in specie nostre quaestiois licet non possint repetere valorem expensarum factarum in bonis maioratus, etiam necessarium atque vtilium, hoc veterat nostra (quæquid aliud supra dixerimus in tercio possessore rei maioratus in ea expendente) nihilominus tamen poterunt ex eisdem aedificiis tollere ea ad se pertinetia, quæ absque ipsarum tollere detrimento tolli possint, ita vt non remaneat res maioratus deterior, ac si à principio melioramenta facta non fuissent. Regularet namque, si dominus rei edificatae t. per tertium non vult solvere estimationem melioramentorum, quia ad id non tenetur, in expensis voluntariis permittitur aedificari ea tollere seu abradere, sine tamen ipsius aedificij prioris praeiudicio, ea l. in fundo ff. de rei vendic. & in l. pro voluntariis ff. de impens. in reb. dot. fact. l. 40. in fin. in l. 8. p. 3. gloss. in h. e. et illud, verb. bone fidei, & ibi Doct. de rerum diuisi. & in materia feudali, tenet Guid. Papæ, quæst. 169. num. 1. vers. & aperiat. Iulius Clarus, lib. 4. recept. sent. §. feudum, quæst. 88. mon. 1. vers. si vero aedificium, post Boëcium decis. 44. n. 10. & in terminis nostre leg. ita tenet Palat. Rub. in l. 27. Taur. num. 66. & Anton. Gom. in d. l. 46. Taur. n. 2. vers. 3. si dominus, D. Molin. lib. 1. de Hisp. primog. c. 26. n. 16. dicens hoc verum esse, ac procedere (vt patet) in omnibus casibus vbi expensæ aedificiorum alias peti non possunt. Et t. per alteram, nisi maioratus successor tantum velit prestare, quantum ex his rebus, ex melioramentis ablati vxor, seu haeredes præcedentis maioratus possessoris habuerit vel percepturi essent, vt in d. in fundo ff. de rei vendic. l. idemque, §. idemque ait, si quid procurator, ff. mandata. Tiraq. de retractu conuen. §. gloss. 1. n. 6. Quod est nouum, & singulare ad nostre l. intellectum, secundum Molin. vbi supra, & sequitur supradicta omnia à versis bene tamen est verum, Burg. de Paz diti. quæst. 7. num. 68. cum sequentibus, & Ioan. Garz. de expens. cap. 13. num. 47. & Velasq. in d. l. 46. Taur. gloss. num. 8.

S V M M A R I V M.

- 1 L. 46. Taur. hodie l. 6. tit. 7. lib. 5. Nou. Coll. Reg. an habeat locum in aedificiis nouis constructis in solo, vel area maioratus? & num. seqq. referuntur opiniones, eliguntur negatiua, vno in qua procedit, quævis aedificium nimis utile & necessarium foret maioratus eiusque successoribus, vt in num. 4 & 8.
- 2 Domus facta in solo, vel area aliena, cedit eidem: intelligitur, n. 6.
- 3 Feudo ad antiqua concessione consistente in certis agris, sine aliquo aedificio, si vltimus defunctus vassallum domum ibi nouiter contraxerit, debetur domus primogenito, cum herede, & suis appendicibus ex natura terra, cui adhaeret: sed estimatio possessoris soluenda est, vt in num. 7.
- 4 Expensæ factæ in domibus & caeteris rebus maioratus, de quibus loquitur diti. l. 46. Taur. sine magna, sine parua sint, ac valde vtiliores debentur possessori dependenti.
- 5 Agitur de quadam limitatione Velasq. de Auerdamo opinionis affirmatiuae in quest. principali.
- 6 D. l. 46. Taur. non habet locum in aedificiis de nouo factis in area vel solo maioratus, vbi antea erat domus facta: fuit tamen penitus destructa soloque æquata.
- 7 Tunc dicitur potius nouum aedificium, quam antiquum reedificatio.
- 8 Domus destructa vsque ad arcem, dominus non compellitur eam reedificare, quia diceretur noua constructio.
- 9 D. l. 46. Taur. habet locum in meliorationibus factis in horis conuictis domus principali maioratus, secus si destructi sint hori, quauis destinati vsui eiusdem domus.
- 10 Legata habitatione vel proprietate domus, venit habitatio hori successoribus & conuictis, alia non.
- 11 Vendita domo, venit horus etiam conuictus, quando per eum aditus ad domum parauit.
- 12 Horus conuictus pars maioratus est.
- 13 Diti. l. 46. Taur. non habet locum in area emptæ & edificatæ

- 19 *Diñ. l. 46. Taur. an habeat locum in armis adiectis castro aut fortalitio maioratus ad sui defensionem? & num. sequitur referuntur opiniones, & in num. 21. eligitur negativa.*
- 20 *Castro concessio in feudum, intelliguntur concessio munitiones ibi perpetuo posite pro custodia castri.*
- 21 *D. l. 36. Taur. tantum habet locum in expensis factis in castro, oppidis, muris, & domibus maioratus.*
- 22 *D. l. 46. Taur. ratio & intellectus.*
- 23 *Res maioratus addita ab eius possessore, quae potest per se subsistere, non sequitur maioratus naturam, nec pertinet ad ceteros maioratus successores, ampliatum num. 25.*
- 24 *Res addita maioratus, eidem non cedit, si potest ab eo separari, & n. 27. quando dicitur inseparabilis & indivisa.*
- 25 *Pecunia quibus arma comparantur, & etiam fortalitia defenduntur, recondite in eis ac destinata ad id, non efficiuntur maioratus.*
- 26 *Testator in dubio videtur se conformare cum dispositione iuris communis.*
- 27 *Iurisdiclio oppidi maioratus a possessore eiusdem de noua quaestione accrescat maioratus? Referuntur opiniones num. sequent. & in num. 33. negativa probatur.*
- 28 *Iurisdiclio extra territorium exerceri non potest, licet ad huc coherere possit.*
- 29 *Concessio castro, concessum videtur territorium & iurisdiclio eius annexa.*
- 30 *Iurisdiclio potest per se subsistere, estque quid ab ipso castro separatum.*
- 31 *Gabella seu tercia empta a possessore maioratus oppidi maioratus eidem non accrescunt.*
- 32 *Diñ. l. 46. Taur. procedit in rebus perpetuo anniversario subiectis iure maioratus perpetui.*

QVÆSTIO XXXI.

In eadem leg. 46. Taur. leg. 6. tit. 7. lib. 5.

L. 6. tit. 7. Nou. Collect. Reg. an habeat locum in edificio nouiter constructo in solo vel area maioratus?

Quarto etiam, an dispositio nostrae l. 46. Taur. habeat locum in edificio nouiter constructo in solo vel area maioratus? In qua quaestione videtur prima facie dicendum, in hac quoque specie, legem nostram locum habere, nempe ut eiusmodi aedificium cedat maioratus, adeo ut neque vxor, aut haeredes possessoris maioratus possint expensas seu valorem aedificij petere a successore maioratus: ratio namque generalis nostrae l. quae solum in ea fundatur, quod bona cui adherent aedificia sunt maioratus, nostrum casum comprehendit, ac proinde in eo quoque videtur locum habere nostram legem, sicut in aedificiis & melioramentis factis in domibus maioratus. Secundo per text. in §. ex diuerso, in tit. de rerum diuis. ubi dicitur domus facta in solo vel area aliena, cedit eidem: ergo idem dicendum est si fiat in area maioratus, ut sic eiusdem maioratus: cuius est solum. Tertio, facit pro hac doctrina *Constitutio in consuet. Paris. §. 8. gloss. 4. quæst. 2. num. 3.* dicentis, quod si feudum ab antiqua concessione consistat in certis agris sine aliquo aedificio & ultimo defunctus vassallus

domum ibi nouiter construxerit, debet domus primogenito cum horto & suis appendiciis ex natura terræ cui adheret: quæ in hoc sequuntur *Mieres de maior. l. p. quæst. 10. num. 20. ad fin. & Velasquez in d. l. 46. Taur. gloss. 6. num. 7. et. 2. ad fin. & gloss. 7. num. 6.* Quibus fundamentis hanc opinionem, in terminis nostrae legis tenentur *D. Castillo in d. l. 46. Taur. in gloss. 1. ibi, unde dicit: & Palat. Rub. in repet. Rub. de dona. inter vir. & vxor. §. 62. n. 15. iunctis n. 16. & 17. & Velasq. ubi supra.* Limitat tamen ipse ibi, d. gl. 6. n. 17. hanc opinionem, ut non procedat quando ex accessionibus ad rem maioratus multum commoditatis seu redditus a successore deducetur, ut quia in solo vel area maioratus, possessor domos conducendas construxit, vel oliuetum, aut vineam plantauit seu molendinum, vel quid aliud fecit, ex quo successores in maioratu plurimum redditus annuatim percipient: tunc enim ex reductibus aedificiorum iustissimum esset successorem teneri ad solutionem eius quantitatis, ne locupletetur cum aliena iactura, & quia lex nostra proprie intelligitur in aedificiis, ex quibus nihil redditus aut commoditatis (successores percipere valent, ut quia in fortalitiis, moris, aut domibus principalioribus maioratus possessores multum expendunt, ex quibus ut notum est, nulli redditus proveniunt.

Nihilominus tamen in specie nostrae quaestionis principalis contrarium verius esse censo & tenendum, imo quod si possessor maioratus faciat de nouo aliquam domum, aliudve aedificium necessarium, vel nimis vtile in area vel solo maioratus, ubi antea non erat aedificium, medietas aedificiationis melioramentorum soluenda sit vxori, & filij similiter habeant suam legitimam in altera dimidia aedificiationis melioramentorum: sique in hac specie lex nostra contrarium præcipiens, locum minime habebit: Quod primo patet ex illis verbis *l. assi mismo los edificios que de aqui adelante se hizieren en las casas de mayorazgo, labrando, o reparando, o reedificando en ellas, seati assi de mayorazgo, como lo son, o fueren las ciudades, y villas, y heredamientos, y casus donde se labrasen.* Quare cum lex nostra dicat, *En las casas de mayorazgo* aperte sentire videtur, quod aedificia debent fieri in domibus iam factis, & quæ erant maioratus, alias locum minime habebit dispositio nostrae legis ex pluribus iuris regulis vulgaribus: præcipue cum sit odiosa vxori ac filijs defuncti, ac proinde extra casum in quo loquitur extrahenda non est, ut latius supra diximus *lib. 2. pract. quæst. quæst. 82. num. 3.* & ita in terminis nostrae quaest. hanc partem tenent ac probant *Pelaëz de maior. 4. part. 9. §. 3. num. 3. cum seqq.* ubi reprobat *Castellum & Palat. Rub.* contrarium tenentes. Tener etiam hanc secundam partem *D. Burg. de Paz d. 9. 7. n. 16. cum sequentibus.* sentit idem *Pelaëz prima part. quæst. 10. n. 20.* Eandem sententiam iure communi attento probat *D. Molina lib. 1. de Hisp. primor. c. 26. n. 14.* tamen si ibi in *vers. sed quomodo,* aliud sentiat attendenda nostra leg. Regia. Procedit tamen ipsa in casibus tantum in quibus loquitur, ut patet ex verbis prædictis, non vero in aliis extra illos, ut cum veriori & magis recepta sententia nostrorum contra eundem *Molina.* probauimus supra *lib. 2. pract. 9. 87. per totam.* Molina itaque in hoc loquitur secundum suam opinionem contra magis receptam aliorum.

Non obstat primum fundamentum partis contrariae, quoniam ratio nostrae l. restricta est ad eandem in aedificiis factis in domibus maioratus, non vero

vero loquitur indistincte & generaliter in omnibus augmentis factis in bonis maioratus sequere tanquam odiosa, ac vxori & heredibus possessoris maioratus expenditis præiudicialis, extendi non debet ad aedificia nec reedificia facta in aliis bonis maioratus, quam in specialiter nominatis & expressis à nostra l. in quibus ipsa loquitur per prædicta.

Non t obstat & secundum, quia fatemur aedificium cedere solo, artem si sit vtile & necessarium vero domino, expensæ eius recuperari possunt, ut latè supra probauimus in quæst. abbin. tertia, in tertio possessore mala fide expendente: & hoc modo locari possunt tenentes contrarium in nostra quaest. nempe quod verum dicant respectu proprietatis aedificij non vero expensarum, quæ necessitate, vel admodum viles sunt maioratus cuiusque successori.

Ad tertium eodem modo respondetur: & in terminis quod aedificatio possessori soluenda sit in casu huius tertij fundamenti, est communis secundum *D. Molina d. lib. 1. cap. 26. n. 11. & 14. & Velasquez d. gloss. 7. n. 5.*

Quibus sit, ut nec huic obstat limitatio, quam ad suam opinionem contrarium, & sic ad primam supra positam in hac quaest. adducebat *Velasquez* sed potius eidem patrocinetur, dum existimat, quod quando in solo vel area maioratus possessor domos conducendas construxit, vel oliuetum vel vineam plantauit, seu molendinum aut aliud fecit, ex quo successores in maioratu plurimum redditus annuatim percipient, successores teneantur ad solutionem expensarum ex reductibus sibi provenientibus ex illis aedificiis in solo vel area maioratus factis:

hoc enim verum esse profiteor. Atque idem t esse eadem ratione contendimus in nostra specie, quoties prædict. aedificium alias maioratus eiusque successori nimis vtile aut necessarium foret: tamen istidem *Velasquez in eadem gloss. 6. num. 8. el primero, in vers. nec etiam, ibi, & verum non credo,* videatur sibi metè contrarium in prædict. sua limitat, reprobat siquidem in verbis modo relatis *Pinellum*, dum t generaliter tenet in *l. 1. C. de bon. mater. 2. part. num. 71. vers. in hac difficultate,* quod quomodo expensæ factæ sunt magnæ, & ex eis resultat notabilis vtilitas, tenetur eas soluere ex reductibus provenientibus ab ipsis melioramentis: nisi ut eam à contradictione saluemus, dicamus in hoc loco *Velasquez* tenere contra *Pinellum* in expensis factis in domibus & ceteris rebus maioratus, de quibus lex nostra loquitur, illæ siquidem, siue patet, siue magna sunt, ac valde viles, non debentur possessori expendenti, ex generalitate nostrae l. contra *Burg. de Paz* aliud existimantem, d. quæst. 7. num. 27. cum sequent.

Quæ opinio probabilis est in hac specie: ceterum in prædict. sua limitatione loquitur ipse *Velasquez* in aedificiis nouiter constructis & factis in area vel solo maioratus, quorum deductionem cum nostra l. non prohibeat, sed tantum loquitur de factis in domibus maioratus, & c. merito ut expensæ factæ in illis non prohibentur, si ex eis plurimum redditus annuatim percipiatur a successore: ex prædict. reductibus perfoluantur.

Nihilominus tamen licet vera sit hæc limitatio *Velasquez*, adhuc sibi ipsi in præcedentibus contradicit: aut enim sua opinio principalis affirmatiua in specie huius nostrae quaestionis, cuius supra meminimus in princip. eiusdem vera non est, (provt nos hoc contendimus) aut si vera est iure

extensionis vel comprehensionis ex ratione generali d. l. 46. provt ipse considerat, limitatio non procedit secundum ipsum n. 8. dum reprobat eam tenentem *Pinellum* in casu nostrae l. si ergo ipsa vera non est in eodem casu nostrae l. vt inquit idem *Modernus d. n. 8. el prim.* nec etiam vera erit in casu huius quaest. attendit sua opinio principalis: qua idem esse concludit in aedificiis factis in area vel solo maioratus, quod in domibus ipsis, de quibus nostra loquitur, ex ratione sua generali, quam ibi considerat. Si igitur virtute nostrae legis idem ius est in vtrique, aut in vtrisque vera est limitatio, aut in nullo. Præterea, quod limitatio vtroque casu secundum ipsum locum habeat, patet ex ipsius verbis n. 17. ubi agit de prædict. limitatione: inquit enim: Quæ quidem omnia (scilicet supra dicta) necessario & vtiliter sunt restringenda, quando ex accessionibus ad rem maioratus multum commoditatis seu redditus a successore deducitur: sicque in his verbis vniuersalibus ac etiam simul generalibus in vtroque casu loqui videtur: postea vero ibi, vt quia, & c. venit ad exempla, quæ quidem regulam præcedentem non arctant, vt in *l. damni infelli stipulatio eam simi ff. de damn. infelli.* Relolu igitur tenendum esse in nostra principali quaest. secundum quam prædiximus opinionem cum *Pelaëz, & Burgos de Paz* contra *Castell. Palat. Rub. & Velasq. ubi supra.* & quod eius limitatio sit vera nostramque sententiam comprobans.

Nunc autem eadem t nostra sententiam ampliat, ut procedat nedum in casu quo loquuti sumus, nempe in domo vel alio edificio nouiter facto in area vel solo maioratus, sed etiam idem dicendum sit eadem ratione, si possessor maioratus domum eiusdem maioratus penitus destructam ac solo equatam de nouo à fundamentis faciat, tunc enim cum iam non sit eadem domus: sed alia penitus diuersa, argument. *Limit stipulatum, §. facram, in fine cum simi. ff. de verb. oblig. & lex nostra* secund. nos, non habeat locum in aedificiis de nouo factis in area vel solo maioratus, ubi prius, hoc est, tempore quo fit nouum aedificium, nullum antiquum erat; consequitur, vt in hac quoque specie ipsa locum minime habeat, t quod tunc dicatur potius nouum aedificium, quam antiqui reedificatio, vt in *l. domos hereditarias ff. de leg. 1. l. 2. §. 1. in fin. part. 3. ibi, Mas de nuevo no es temido de lo hazer si no quisiere:* quia vt ibi inquit *Greg. Lop. in gloss. de mero,* si domus esset destructa vique ad arcem, dominus non compelleretur t eam reedificare, quia diceretur noua constructio ex *l. 1. §. si quis aedificium ff. de non. oper. nunc. & alius que ibi cit.* Quædæ tunc etiam hæc ampliatio ex pluribus, quæ in proposito cumulat *Matiens, in prædict. gloss. 3. n. 10. cum seqq.* cum denique & ex verbis nostrae l. ibi, *Que de aqui adelante se hizieren en las casas de mayorazgo, labrando, o reparando, o reedificando en ellas:* quasi secus sit si huiusmodi aedificia non fierent in domibus maioratus, sed in earum arcibus vel solo: & in terminis per prædict. & alia hanc ampliationem tenet & probat *D. Burg. de Paz in d. 9. 7. n. 21. cum seqq.* & veram esse censo.

Ex t præcedentibus primo deducitur, quod meliorationes quas facit possessor maioratus in hortis coniunctis domui principali maioratus, cedunt maioratus, ac proinde in eis locum habet dispositio nostrae l. secus erit vbi iunctæ tales meliorationes fierent in hortis non iunctis domui maioratus, quamvis destinatione & vtu possessoris bonorum maioratus deseruiant domui principali.

- 15 Hinc etiam est, quod legata habitatione vel proprietate domus venit habitatio horti accessorii & coniancti, alias non, vt voluerunt Bald. Ang. & Florian. in l. *Olimpico ff. de seru. urb. praed.* per text. ibi. Idem voluerunt Albert. Bart. & Rom. in l. *quod conianctus ff. de damn. infect.* & alij plures, quos refert Velazq. de maior. d. 4. p. 9. 33. n. 8. vbi in terminis ex supradictis hanc primam deductionem ponit.
- 16 sequitur & probat. Et in venditione domus, quod veniat horti eidem conianctus, quando per eum aditus ad domum paratur, tradit cum aliis idem Mier. de maior. 1. part. 9. 10. num. 28. Et in terminis nostris hanc deductionem etiam probauit Velazq. d. gloss. 6. num. 9. ex t. eo quod horti conianctus, pars maioratus sit, secundum Ioann. Licet. de primogenitura, lib. 6. quest. 4. & Tiraquellum in eodem tract. 9. 7. n. 1. vbi alios citat.
- 17 Secundo t. deditur l. nostram Taur. minime locum habere, quando possessor alicuius oppidis, quod est in maioratu, emittit in eo ab aliquo particulari aream aliquam, in qua fecit fortalitium seu amplam domum, quia dicit. area non erat maioratus, & l. nostra se fundat in eo, quod res illa, in qua hic edificium, sit maioratus: & ita cessantibus ratione & verbis legis, cessare debet & ipsius dispositio, vt in iuribus vulgaribus: & in terminis ita tenet Doct. Castill. in l. 46. Taur. gloss. 1. eolum. 4. in v. *si tamen possessor, quem refert & sequitur Doct. Burg. de Paz d. quest. 7. n. 25.*
- 18 Tercio t. inferitur ad decisionem illius noue quaestiois, an si possessor honorum maioratus habens aliquod castrum, aut fortalitium, ad sui defensionem eidem multa genera armorum adiaceret, efficiantur maioratus, nec ne? In qua quaest. Mieret in tract. maiorat. 4. part. 9. quest. 33. num. 9. cum segg. late nititur probare, quod quemadmodum lex nostra procedit in parietibus, & aliis edificiis, quae sunt in castello & muris, eo quod sunt necessaria ad defensionem, ita locum sibi dedicare debeat in armis offensiuis, sine quibus castra & muri defendi recte non possunt: cum praedicta arma & instrumenta bellica & defensiva, & offensiuia, tam necessaria sint ad defensionem & tuitionem castrorum & ciuitatum: ad quod postea lex tanquam ad principalem scopum considerationem habuit. Quod etiam probat ex doctrina Bald. & aliorum Doctorum t. tenentiam quod concessio castrum in feudum, intelliguntur concessisse munitiones quae sunt pro custodia castrum positae, perpetua patrisfamilii destinatione, quamuis non sint affixa, vt trabuchi, manganella, ballistae, & similia. Ea enim quae sunt ad vsum castrum, praesumuntur esse de pertinentiis ipsius castrum, quando non probantur esse diuersi generis. Similiter quod si Princeps concedit mihi quoddam fortalitium, in quo sunt multa munimenta, ea cedunt concessioni: nec distingui debet, sintne affixa, aut non: vt tunc quae refert & confirmat Tiraq. alios citans lib. 1. de retrad. §. 1. gloss. 7. num. 96. Dec. conf. 316. num. 25. Eandem sententiam in terminis nostrae legis sequitur & probat alia ratione Velazq. in d. l. 46. Taur. gloss. 6. num. 10. nempe quod lex nostra generaliter constituit, expensas non esse solouendas a successoribus in maioratu, in quibuscunque rebus sunt, maxime si eis adherent ex quibus commoditas non sequitur.
- 19 His t. tamen non obstantibus, contrarium in specie praemissa censere tenendum, imo quod in praed. armis non habeat locum dispositio nostrae legis: sed ea non obstante, prout verè non obstat, praedicta arma sint bona libera, in quibus & vxor

maioratus possessoris ea ibi adiacentis, atque ipsius haeredes habebant partem: insuper & ante omnes creditores haereditatis, duplici concludenti ratione. Prima est peremptoria, nempe quod secundum veritatem & magis receptam sententiam nostrorum Cohispanorum, & quam late probauimus supra lib. 2. pract. 9. 82. per totum. Lex t. nostra tantum habet locum in expensis factis in castris, oppidis, muris & domibus maioratus. Quinimo idemmet Mier. d. quest. 33. num. 1. cum segg. & prius in 1. part. quest. 10. num. 26. hoc idem probauit dicens, quod in meliorationibus factis in bonis maioratus, quae non sunt in castris & muris, & domibus maioratum, habebit mulier medietatem estimationis, & alia medietas diuidenda erit inter filios illos, qui ea fecerit & sic in ea habebunt legitimam: quia talis estimatio est libera, restitutionique non subiecta. Si ergo lex nostra restringitur ad tres casus praedictos, nec in aliis locum habet, nequaquam admitti potest praefata prima sententia: prout fatetur Velazq. vbi supra, si restrictio praedicta ad tres casus nostrae l. veta fuyt: sed quia ipse contrarium credit (& quidem minus recte: quia contra veritatem & receptionem ceterorum sententiarum, vt praediximus) id eo praedicta primam opinionem in hac illatione recitaram tenet. Secunda ratio t. nostrae sententiae: quia l. nostra tantum loquitur in adiacentibus & melioramentis, quae in praedictis tribus casibus in rebus immobilibus maioratus adiacentur atque adherent, siquae vnumque corpus immobile efficiunt, nempe *Las fortalezas que se hizieren en las ciudades, y villas, y lugares, y heredamientos de mayorazgo*: & hic est primus casus: *Y todas las cosas de las dichas ciudades, y villas, y lugares de mayorazgo, assi las que de aqui adelante se hizieren en las dichas ciudades, y villas, y lugares, o meiorate en ellas*: & hic est secundus casus: *Y assi mismo los edificios que de aqui adelante se hizieren en las cosas de mayorazgo, labrando, o reparando, o reedificando en ellas, sean assi de mayorazgo, como lo son, o fueren las ciudades, y villas, y lugares, y heredamientos, y cosas donde se labraren*: vt patet ex nostra l. eiusque verbis. Cuius ratio est, quia in praedictis edificiis atque melioramentis, quae rebus immobilibus maioratus adiacentur, constat de animo adiacentis, volentis perpetuo ibi ea permanere, atque eiusdem naturae esse, cuius & sunt principalia maioratus, in quibus adiacentur: quod lex nostra ex hoc ita interpretatur, atque praeterea vt melius locum habeat, praecipit in secunda parte: *Que en todo ello succeda el que fuere llamado al mayorazgo con los vinculos y condiciones en el mayorazgo contenidos, sin que sea obligado a dar parte alguna de la estimacion, valor de los dichos edificios a las mugeres del que los hizo, ni a sus hijos, ni a sus herederos, ni sucesores*. Hic autem animus perpetuo colligandi in maioratu, non colligitur ex appositione armorum in castrum vel fortalitio maioratus, cum potius ad suam defensionem temporalem pro tempore sua vice atque possessionem, in dubio praesumitur debeat ea ibi appositae: quandoquidem non sunt res huiusmodi, quae edificio maioratus incorporentur, nec vnum corpus cum eo inseparabile & indiuiduum efficiant: praeterea in praedictum vxoris, atque haeredum, quibus etiam aliud vellet, nocere non possent: cum lex nostra in hoc casu minime loquitur.

Pro quo t. facit, quia quando res maioratu adiacita ab eius possessore, potest per se subsistere, clarissimum est, eam non sequi maioratus naturam, nec ad

ad ceteros maioratus successores iure successione pertinere, sed maioratus possessoris haeredibus, tanquam alia bona libera esse adiacendam, vt bene iure & actionibus probat D. Molin. lib. 1. de Hisp. primog. lib. 1. cap. 26. num. 3. Id amplians, vt ne t. dum procedat, quando principaliter rebus maioratus res aliqua addita est, sed etiam quando accessorie adiacitur, ita vt res ipsa ac res maioratus sint vna ac eadem res. Non enim t. res addita, si potest a maioratu separari eidem cedit, sed possessoribus haeredibus adiacenda erit: nisi expressè ac scièter a maioratus possessore addita sit cum eadem qualitate maioratus, & vt perpetuo ipsius maioratus efficiatur, secundum Carol. Molin. Tiraq. & Gregor. Lopez, quos ad hoc citat: & praedicta sequuntur etiam Mier. de maior. 1. part. 9. 10. num. 39. & Ioan. Carl. de expens. & melior. cap. 13. num. 47. eosque refert Velazquez in d. l. 46. Taur. gloss. 7. num. 9.

27 Tunc autem t. dicitur inseparabile & indiuiduum a re maioratus, quando vnum corpus cum re, cui adungitur, efficitur, ita vt salua eius substantia diuidi aut separari non possit, ex text. in l. vnic. §. hoc inagne tam vnic. C. de cad. vol. Alex. & alij relati per Velazq. d. gloss. 7. num. 5. vbi quod tunc vtilissimum est, legem hanc in eo procedere, prout contingit in tribus casibus specificatis a nostra l. in quibus expensae cedunt maioratus, & recuperari non possunt, scilicet alias extra illos, vt habet magis communis sententia, vt resoluimus. Praeterea conditores nostrae l. bene intellexerunt in fortalitiis & domibus maioratus esse necessaria arma ad ipsorum defensionem: quinimo & tempore belli & pacis ea illic introduci, & nihilominus hoc non exprimentur, cum esset casus factis praedictis & contingens: nec simile quippiam praeciperent, sicut in dictis tribus casibus: et quo hoc noluerunt, si enim voluissent, expressissent, argum. text. in l. vnic. §. vbi autem de fin. ibi. *Nam si contrarium voluerit, etc. C. de caduc. toll. cum similib.*

Denique sicut per appositionem ceterarum rerum mobilium, vt ius, & commoda maioratus successorum non inducitur animus eas apponentis colligandi ipsas perpetuo in maioratu: ita neque in armis ibi inclausis: & licet maior, fortiorque ratio in armis, quam in ceteris rebus mobilibus militare quodammodo videatur, nihilominus quia in armis nulla lex hoc praecipit, minime secure id dicendum est: Et in terminis hanc nostram sententiam probauit D. Molin. d. cap. 26. n. 5. dicens, quod ex praedict. in casu contingenti videt pronuntiationem, bombardas, pluraque alia tormentorum, sulphureaeque machinae genera a maioratus possessore in castris maioratus appositae, esse bona libera, non autem maioratus: & nouissime idem probauit D. Azened. in praesenti n. 3. contra Mieret.

Non obstant fundamenta prioris opinionis contrariae supra relata: quia ex praedictis factis diluuntur. Et praeterea respondemus, quod necessitas armorum ad tuitionem fortalitiij, & maioratus non inducit necessitatem colligandi ea in maioratu, quandoquidem in tantum fieri possit, & in dubio praesumendum sit fieri pro tempore vitae maioratus possessoris, non verò in perpetuum. Sic videmus, quod t. pecuniae, quibus arma comparantur, & etiam fortalitiis defenduntur, sunt praedictae necessariae ad defensionem fortalitiij: quia sine ipsis defendi non potest: & nihilominus si possessor maioratus in eodem fortalitiio, vel do-

mo maioratus haberet thesaurum reconditum ad praedictae necessitates providendas tempore belli, nempe arma emenda, militibusque subueniendum, & tamen eis non expensis decederet, vel parte thesauri in id expensa, remaneret alia bona pars pecuniarum in eandem effectum recondita atque destinata, quis iure dicere aut probare posset, hanc pecuniam quantitatem effici maioratus, quamuis ad defensionem eiusdem esset illic collocata & destinata: nemo profecto. Et tamen pecunia illa summe necessaria est ad defensionem fortalitiij, atque ea destinatione illic fuit collocata. Idem ergo dicendum erit in armis, de quibus agimus, vtique enim casu militat eadem ratio, atque deficit mens adiacentis, & nostrae l. quae fuit defendere fortalitiium pro tempore suae vitae, non verò ceterorum successorum sequentium maioratus, nisi hoc expresserit, & sine praedictio tertij tunc id faciat, & in quantitate a lege permitta. Magis enim videtur in dubio aequitate suos diligere, quam aliquem eorum auenturari: siquae t. se conformare cum dispositione iuris communis ex doctrina Bart. & omnium in leg. haeredit. meib. cum ita ff. ad Trebellian. l. 1. in l. 5. n. 26. & 27. ff. de leg. 1. Marth. de Am. d. decis. in cap. 44. num. 20. est communis & vulgata regula secundum Tibet. Dec. consil. 18. num. 20. lib. 1. & latius per nos infra, quest. 101. num. 3. Ius autem commune habet, vt aequalitas in successione inter liberos seruetur, l. vt liberis, cum similib. Cod. de collat. Quod a fortiori procedit, si successores maioratus non essent de liberis vel descendentibus possessoris maioratus, sed transuetualis: potius enim censendus est consuluisse animae suae vel testamentum, quod fecit, vel haeredibus legitimis, quam extraneo, si contrarium non expressit.

Non etiam obest, quod concessio castrum, intelliguntur concessisse munitiones, quae in eo sunt: quia procedit in concedente principale, eo enim ipso videtur concedere accessoria, quae in eo sunt: nos vero non agimus in concedente castrum, sed in adiacente ibi arma & munitiones, ex quo solum non inducitur nec praesumitur donatio eorum, sed tantum destinatio pro tempore vitae iure, & ad sui defensionem.

Tercio t. ex praecedentibus decidenda venit quaestio illa, an iurisdicatio oppidi maioratus, a possessore eiusdem de nouo quaestio, accretat maioratus, eiusque successor ea potestur & vtiatur: an verò habeat ea quae sunt? Videtur enim, quod praedicta iurisdicatio de nouo acquiritur efficiatur maioratus, sicut & ipsum castrum vel oppidum: quia coheret territorio passivo. Extra illud t. siquidem exerceri non potest, l. vlt. ff. de iurisd. omni. iudic. licet actioe coheret personae, vt tenet Bart. in l. 1. n. 15. ff. de iurisd. omni. iud. communiter approbatus, secundum Ial. ibi prope fin. post Alexandrum.

Secundo, quia t. concessio castrum, concessum videtur territorium & iurisdicatio ei annexa, quae tempore concessionis erant ipsius concedentis, Bartol. & Baldus in l. 1. §. cum vrbem, ff. de offic. praefect. urb. praefect. vrb. DD. in leg. 1. ff. de iurisd. omni. iudicium est commune, secundum Conar. in praedict. quest. cap. 1. num. 10. vbi id limitat, & secundum Matien. in praesenti gloss. 2. num. 6. Cum ergo iurisdicatio territorio coheret, nimirum si ad successorem maioratus transferat cum oppido seu castrum, cui adheret, quemadmodum & in feudo concludit Card. Alexand. relatus per Matien. vbi supra.

- 33 Nihilominus tamen contrarium verius existimamus, imò quod præd. iurisdictio non efficiat maioratus, nisi acquitens id expresse dixerit
- 34 & voluerit, ac possit. Quoniam t iurisdictio potest per se subsistere, et sic quid ab ipso castro separatum: qua ratione id tenet Bald. in cap. 1. §. 2. contrario num. 4. de inuestit. de re alien. fact. quem sequitur Aluatoz. ibi etiam, fin. et sic communis sententia, vt ex aliis testatur D. Molina d. lib. 1. de Hispan. primogen. cap. 26. n. 6. & sequitur Matienz. d. gloss. 2. n. 7. in princ. & in terminis maiorat. per prædicta ita tenet & sequuntur Greg. Lop. in l. 2. tit. 15. p. 2. in gloss. Sino et hys maior column. 4. ad fin. D. Molin. d. num. 6. & Matienz. num. 7. Pelaez t. pars. de maiorat. quest. 10. num. 40. Velazq. in dict. l. 46. Taur. gloss. 7. num. 9. Idemque t ipsum paratione dicendum est in maioratus possessore, qui in oppido maioratus gabeliaz seu tertias decimarum, vel quid aliud simile emit, vt tenet D. Mol. vbi supr. qui num. segg. plurima alia in proposito dixerit ac resolut, qui erit videndus, ne ipsius dicta transcribamus, & etiam Mier. & Velazquez vbi supr.
- 36 Quarto t ex superioribus fit, vt nostræ legis decisio procedat etiam in bonis perpetuo annuatim subiectis, quando in eis iure maioratus in perpetuum est succedendum, cum ad instar primogenitorum Hispaniæ regulentur, vt in terminis probauit D. Ant. de Padilla in Rubrica num. 10. C. de fideicommissis sequitur alios citans D. Molin. lib. 1. de Hispan. primogen. cap. 1. num. 27. & Mier. de maior. 1. part. quest. 10. num. 21. & Velazquez in dict. l. 46. Taur. gloss. 6. num. 12.

S V M M A R I V M.

- 1 Cessionarius maioratus an vti possit remedio l. 45. Taur. hodie l. 8. tit. 7. lib. 5. Noue Coll. Reg. & num. segg. sed num. 4. ponitur resolutio.
- 2 Ratio legis decidit omnes casus, non per extensionem, sed sicut genus comprehendit species.
- 3 Vacatio non minus contingit per renunciacionem, sicut per mortem.
- 4 Ius primogenituræ cedi vendi, ac renunciari potest, præcipue si fiat sequenti in gradu, etiam si vno precedente fiat renunciatio, vt in n. 5.
- 6 Primogenitus potest cedere in vita in fauorem secundogeniti ius possessionis sibi competens, ex d. leg. 45. Taur.
- 7 Interdictum recuperandi cedi potest.
- 8 Civilis possessio, quam quis habet ex clausula constituti vel ex statuto, in alium transferri potest.
- 9 Condicio emancipationis impletur morte, vel alio modo.
- 10 Remedium d. l. 45. Taur. intentari potest, non solum morte naturali possessoris maioratus, sed etiam civilis, sed contra num. 15.
- 11 Remedium d. l. 45. Taur. intentari non potest à tertio in vita illius, qui possessionem maioratus in alium, quam eiusdem successorem efficere intendit, transferret.
- 12 Vltimus maioratus possessor, potest maioratum ipsum fruendum, cui voluerit, præstare.
- 13 Cessio maioratus in fauorem secundogeniti facta, non præiudicat successoribus legitimis, potius ius habentibus cessionario.
- 15 Per alienationem rerum maioratus vacatio non contingit ac proinde tunc non competit reme-

dium d. l. 45. Taur. nisi hoc caverit fundare ipsius, vt in n. 16. vbi quod hoc est bona cuncte condendi maioratum.

- 17 Dominium & possessio transeunt ipso iure in eum, cui res aliqua post certum tempus donata fuerunt.
- 18 L. 45. Taur. forte habuit ortum à l. 7. tit. 4. p. 5.
- 19 Remedium d. l. 45. Taur. intentari potest, possessore alienante bona maioratus, vel nolente exsequi conditiones, quando in his specibus fundator maioratus casus bona ad sequentem deferri.
- 20 Fruitus rei maioratus alienate per possessorem eiusdem, & à successore rei vendicata, an sint restituendi, & num. segg.
- 21 Fruitus non sunt restituendi à bone fidei possessore, nisi à repositio litis comestatur, vt num. 23.
- 24 Silentium & negligentia in petenda possessione, virtute l. 45. Taur. quo tempore & in quibus casibus nocent?

Q V A E S T I O XXXII.

In l. 45. Tauri, hodie l. 8. tit. 7. lib. 5. Noue Coll. Reg.

Cessionarius maioratus an vti possit remedio l. 45. Taur. hodie l. 8. tit. 7. lib. 5. Noue Coll. Regiæ.

Quarto t circa hanc l. Quid si vltimus maioratus possessor in vita sua bonorum maioratus possessioni renunciet in sequentem legitimam eiusdem maioratus immediatum successorem, in eumque illam transferret & cesserit, an huiusmodi cessionarius possit vti remedio huius l. 45. Taur. necne? Et videtur etiam tunc locum habere remedium nostræ leg. Primò, quia et si ipsa loquatur, mortuo possessore maioratus, eadem tamen ratio militat in nostro casu, sicut quando moritur vltimus maioratus possessor: ergo idem ius erit in eo statuendum, argum. l. illud cum similib. ff. ad l. Aquil. 2. Ratio enim t l. decidit omnes casus non per extensionem, sed sicut genus comprehendit species, laominis, & rei, §. verbum ex legitimis ff. de verb. significat. et ad latè Tiraq. de caus. cess. 1. part. n. 136. Secundo t facit quia per renunciacionem non minus vacatio successione contingit, quam per mortem, gloss. in cap. ex parte in princ. verb. vacationis, de elec. lib. 6. gloss. in cap. quia sepè, de prob. eod. lib. verb. vacat. & in cap. 2. verb. renouat. de renouat. quam sequuntur omnes in Clem. 1. de renouat. & in cap. susceptum, de rescript. in 6. teste Velazquez post alios, quos citat in hac l. 45. Taur. gloss. 2. n. 4. Tertio, quia t ius primogenituræ cedi, vendi ac renunciari valet, præsertim si fiat sequenti in gradu, prout ex pluribus probant Jacob. de Bellouif. Bald. Martin. Laud. Aluatoz. & Præpositus in cap. 1. §. Præterea quib. modis amitt. las. in l. que dotis, num. 64. ff. solut. matrim. Tiraq. de primogen. quest. 16. num. 1. cum sequentibus, Burg. de Paz in proem. leg. Taur. num. 95. Peralt. in l. 3. §. qui fideicommissum, num. 61. cum segg. ff. de hered. instit. D. Molin. lib. 1. de prim. Hispan. cap. 6. num. 44. & iterum lib. 3. c. 2. num. 24. Mier. in eodem tract. 3. part. quest. 18. n. 7. Quod procedit, etiam si t vno precedente maioratus possessore, fiat renunciatio: adhuc enim valida ea erit, secund. las. in l. patrum quod dotali, num. 4. C. de collat. & alios referentem Molin. dict. lib. 1. cap. 6. num. 44. & lib. 3. cap. 2. num. 22. Merito igitur

- igitur facta renunciacione, sequens in cuius fauorem fit, vti valebit remedio huius legis ex his, quæ in statuto transferente possessionem abque actu apprehensionis corporali, veto, vel ficto, resoluti Tiraq. in tract. de morte. 6. part. declar. n. 8. per totam: & t primogenitus potest cedere in vita in fauorem primogeniti, hoc est, ius possessionis, quod habet virtute nostræ legis, secundum Alber. in l. 1. col. vltim. versio. vltimo quaro, Cod. vii possid. Ioan. Faber in §. retinenda, num. 9. Instit. de interdict. Sic interdictum t recuperandæ cedi potest, vt in l. quod si in diem §. Iulianus, vbi gloss. Bald. & Angel. ff. de pet. hered. & alij: & quodlibet possessorium cedi potest, secund. Bald. xoffi. 186. lib. 1. de qua materia latè Tiraq. lib. 1. de retratu, §. 26. gloss. 3. num. 17. vbi num. 31. refert Alouif. inter conf. Bald. 436. Quidam creditor lib. 3. dicentem, quod civilis t possessio, quam quis habet ex clausula constituti, siue ex statuto continuante possessionem in heredem, in alium transferri potest: refert & sequitur Mier. in tract. maiorat. 3. part. n. 18.
- 9 Quarto t & vltimo, hæc opinio probatur arg. text. in l. fenerator. C. de instit. & substit. sub condit. fact. vbi filius institutus sub conditione, si emancipatus fuerit, consequitur hereditatem, siue ipsa conditio emancipationis morte, vel alio modo impleta fuerit. Fit igitur ex supra dictis, quod t si aliquis casus euenierit, ex quo vltimus maioratus possessor pro mortuo habendus sit, possit in vita eiusdem, remedium nostræ leg. proponi, l. Collas, §. & quid si tantum ff. de liber. & postum. ibi, vt ad similitudinem mortis ceteri casus admittendi sint, l. si necem §. de portat. cum similib. ff. de bonis lib. ita D. Molin. in terminis nostræ l. lib. 3. de Hispan. primogen. cap. 13. n. 59. ad fin. Mier. in eodem tract. in 2. part. quest. 3. num. 7. & in 3. part. quest. 3. per totum, & Velazq. vbi supr. gloss. 1. num. 9. exempla per ipsum Mier. vbi supr. Sed in expressis terminis nostræ quæstionis, quod in fauorem secundogeniti in hoc casu transeat etiam possessio virtute nostræ l. in illum, in quem facta est renunciatio, ex prædictis tenet ac probat Mier. vbi supr. d. 3. part. quest. 18. per totam, vbi num. 6. quod hoc procedit, dum tamen renunciatio facta fuerit in illum, in quem ex lege vel constitutione maioratus ius competit: non alias, sequitur etiam Velazq. d. gloss. 2. num. 4. & 5.

Sed in contrarium facit, quoniam remedium nostræ l. 45. Taur. est exorbitans à iure communi, & contra eius regulas, vt patet, quia transfert possessionem sine apprehensione: Ergo cum loquatur in casu mortis, ad alium distilem extendendum non est, vt in l. quod verò, cum similib. ff. de leg. Præterea & secundo, quia licet iste vltimus possessor maioratus possit illi cedere in fauorem sequentis immediatè vocati cum sua possessione: non tamen ideo vacat maioratus, cum possessio à cedente in cessionarium statim transeat: non igitur remedio huius l. vti poterit cessionarius, sed tantum possessione sibi cessa per cedentem.

Quo fit, vt t si vltimus maioratus possessor in vita sua bonorum maioratus possessionem, in alium, quem præterit eisdem primogeniti successorem efficeret, transtulerit, tertius, qui eiusdem successionem præterit, non poterit eo viuente remedium nostræ l. 45. proponere. Cum enim ipse, viuente vltimo maioratus possessore vocatus non sit, nec possit ad maioratum ipsum ius aliquod præterendere, consequitur vt vique ad mortem eius-

dem remedium hoc præstandum non sit. Et præsertim, quod t vltimus maioratus possessor possit maioratum ipsum fruendum, cui voluerit, præstare, vt ostendit D. Molin. d. l. 1. cap. 21. Quod si significat verba l. 9. tit. 7. lib. 5. Noue Coll. Reg. ibi: En caso que algun possessor de mayorazgo falleciere, &c. & in terminis ex his probat Molina dict. lib. 3. cap. 13. num. 59. in princip. Non tamen præiudicabit præd. cessio in fauorem secundogeniti facta, successoribus legitimis potius ius habentibus cessionario, nempe filiis & descendentibus legitimis cedentis natis vel nascituris, vt probatur ex text. in cap. 1. §. hoc quocumque, de success. feud. vbi gloss. & communiter scribentes id norant, & alios allegans Tiraq. de primogen. quest. 16. num. 5. & Burg. de Paz in proem. leg. Taur. n. 96. D. Molin. d. lib. 3. cap. 6. num. 45. ibi, uno nec poterit, & lib. 3. cap. 2. num. 21. & Velazq. in d. l. 45. Taur. gloss. 2. num. 6. & D. Azco. in d. l. 45. Taur. n. 10. & 11.

Vera tamen in questione principali est resolutio, meo iudicio, vt si quidem maioratus possessor renunciet simpliciter, & de plano, & à se abdicet sufficienter maioratum cum iure suo & possessione, abique vlla retentione in fauorem alterius: tunc quidem cum per huiusmodi renunciacionem legitimè factam: ita vacatio contingit, sicut per mortem: neque hie renunciacionis habeatur pro mortuo, ac per consequens possessio maioratus non possit esse in pendenti, statim transeat in successorem legitimum immediatum virtute nostræ legis, cuiusque remedio is vti poterit ac si vltimus possessor præd. sic renunciacionis mortuus esset, ex omnibus pro priori parte adductis, quæ in hac specie altungunt, mirumque in modum conueniunt: ex hac enim cessio hominis transeat in cessionarium viles actiones, & exercitium directarum ipso iure, licet ipse actiones directæ non mandentur, nisi aliud expresse ageretur: quia tunc standum esset conventioni: secus in cessioe legali, in qua vtilis actio transit ipso iure sine cessioe, prout est quando venditor hereditas, vel quando datur nomen debitoris in solutionem: nam tunc non transit exercitium directarum, nisi mandetur, vt per text. in l. si procuratorem, §. fin. in fin. ff. mandat. tenet Bald. in l. 1. column. 3. versio. circa primam, C. de off. & oblig. Alex. in l. quæ stipendia, C. de procur. quos refert & sequitur Mart. in l. si actor, n. 19. ff. de probat. Sed in nostra specie secus esset, si solum possessionem, non verò ius & dominium bonorum maioratus possessor à se abdicauerit: quia tunc non inducitur vacatio totius maioratus. Si verò possessor maioratus cedat & renunciet ius suum atque possessionem, quam habet bonorum maioratus in successorem legitimum immediatum, tunc quidem valida erit prædict. cessio, & renunciatio vtriusque tam iuris quam possessionis per prædicta, ipseque cessionarius, virtute dictæ, cessionis intrare & apprehendere poterit possessionem bonorum maioratus, auctoritate propria, vel iudicis, intentando remedium nostræ legis, vtili actione ex cessioe sibi facta nomine proprio, & exercitium directarum ad suam vtilitatem, sed nomine cedentis pro tempore vite suæ, non verò nomine proprio, iuxta tradita per Mart. vbi supr. n. 13. cum segg. quoniam cedens moriatur: quo mortuo, statim transit possessio in eum iure proprio, de quo in nostræ l. & competent sibi directæ actiones iure proprio: tuncque tertius potius ius habere præterens ad d. maioratum, poterit remedium nostræ legis

legis proponere: re tamen vera possessio civilis & naturalis morte vltimi possessoris transfertur in verum ac legitimum successorum, quamuis alios bonorum maioratus possessionem ceperit, vt in nostra lege.

15 Ex supradictis inferitur, quod si cum per alienationem rerum maioratus, vocatio successione non contingat, nec lex nostra loquatur, nisi deum mortuo possessore, sequens in gradu non habebit interdictum possessionum spertum, neque aduersus possidentem vti poterit remedio huius l. ante mortem dicti possessoris, quamuis valeat reuocare alienationem, si eidem non consensit, iuxta late tradita in hac materia reuocationis, per D. Molin. lib. 1. de Hispan primog. cap. 16. num. 32. & 33. & latius lib. 4. cap. 1. per totum, & Mier. de maior. 3. part. quest. 9. num. 2. & 3. 1. post D. Castell. & Tell. Fern. n. 1. in l. 27. Taur. quos citat. Quod per maxime procederet secund. ipsum, quando conditor maioratus hoc expresse prouideret.

16 Ex quibus subinfert ipse f. Pelaez d. quest. 9. num. 6. dubium esse sententiam Greg. Lop. in l. 4. tit. 18. part. 3. in gloss. in verb. Entrogado versus fin. dicentis quod si possessor maioratus alienauit aliquam rem ad maioratum spectantem, si postea successor eam reuendiderit, non tenebitur possessor eam rem cum fructibus restituere, quos percipit in vita venditoris, cum pro illius vita sit dominus talium fructuum: iuxta gloss. singul. vbi Bald. in l. si in insulam ff. solut. mar. & late tradita per eundem Pelaez d. quest. 9. num. 24. Nam si verum est, inquit Mieres, quod facta alienatione rerum maioratus per possessorem, statim transfertur dominium ad sequentem vocatum in gradu, exinde inferitur, quod fructus ex eodem sunt istius vocati sequentis in gradu, & non eius, qui vendidit: quia fructus sequuntur dominum. l. Titia ff. solut. marum. cum concordant. Quae conclusio fortius procedit secund. ipsum, quando conditor maioratus prouideret, quod ipso iure quod possessor bonorum maioratus alienaret rem maioratus, deueniret ad sequentem in gradu, vt patet ex doct. Paul. in l. qui absentis, §. 1. ff. de acquir. possess. de qua per ipsum Mieres, vbi sup. num. 2. vbi alios eam sequentes citat: sicque reprobatur in effectu dict. doct. Gregor. Lop. vt clarior fatetur idem Mier. ibid. num. 27.

17 Quinimo f. cum per l. 7. tit. 4. part. 5. caueatur, nedum dominium, sed etiam possessionem rerum donatarum tranfire ipso iure in illam, cui res aliquae post certum diem donatae fuerunt, sicque cum Lintelletis Rod. Suarez in l. quomiam in priorib. C. de inoffic. testam. 8. quest. super intellectu leg. Regia, num. 6. & iterum alleg. 19. & Greg. Lop. in d. 7. in gloss. possessio, qui eam l. ad primogeniorum possessionem extendit, & Peralt. in l. Titia, cum testamento, §. Titia cum nubere, num. 1. pag. 462. ff. de leg. 2. & Pelaez de maior. 3. part. quest. 9. num. 2. & 3. Estque lex illa adeo clara & aperta ad hoc, vt nullum alium intellectum admittat secund. D. Molin. qui id ipsum sequitur, & verum esse profitetur, lib. 3. de Hispan primog. cap. 3. & 4. Ex f. qua l. partitae forte hodie habuit ortum l. nostra 45. secund. Anton. Gom. in l. 40. Taur. n. 28. Sed quoniam id in maioratibus expresse decilum non erat, conueniens fuit, vt ex nostra lid in primogeniis decideretur: ad quod l. nostra necessaria fuit, & ad hoc etiam, quod denuo in ea statutum fuit, vt scilicet eius l. dispositio procederet, etiam si possessio in morte, vel in vita vltimi maioratus possessoris in alium translata fuisset, vt patet ex ea, & considerauit D. Molin. vbi sup. d. num. 5. in vers. qui quibus. Tametsi Ant. Gom. aliter minus recte l. illam partitae intelligere velit vbi sup. d. num. 28. ne probet, quod praediximus: nec non & Conar. lib. 1. var. resol. cap. 14. num. 5. nempe vt procedat sequuta traditio, vel apprehensa possessione. Qui intellectus dignior est, violataque eiusdem l. litteram apertissime, vt ipsemet Conar. quamuis iniustus profiteretur ibidem, & libentissime D. Molin. vbi sup. d. num. 4. Et sequendo communem intellectum d. l. partitae, atque eius planam litteram.

Inferitur, quod si conditor maioratus statuit in fundatione ipsius, quod possessore alienante bona maioratus, vel nolente exequi conditiones, ad sequentem bonae defensionis: & etiam si non loquatur de possessione, huiusmodi vocatus poterit intentare remedium possessorium, cum tunc sicut per mortem transeat in eum dominium & possessio, vt in d. l. 7. ita in terminis deducit Pelaez in d. 3. part. quest. 9. num. 2. & 3. 1. post D. Castell. & Tell. Fern. n. 1. in l. 27. Taur. quos citat. Quod per maxime procederet secund. ipsum, quando conditor maioratus hoc expresse prouideret.

18 Ego vero in hoc articulo imprimis aduerto, me non reperire Gregor. Lop. in loco praecitato praed. opinionem tenere, nec ibi agere de hac materia, nec esse gloss. ipsius in d. l. 41. tit. 18. part. 3. in verb. Entrogado: sed in l. 41. tit. 18. part. 3. in eodem verb. vbi nec etiam de hoc agit, sed tantum de expensis factis per possessorem maioratus in eius defensionem, vel cum ipse eam peteret, an imputer successoris, vel expensis factas ad perpetuam vtilitatem.

Deinde f. ita resoluo. distinguendum: nempe, quod si is, in quem res maioratus iniuste alienata est, bona fide & titulo illam habuit & possedit, ac pene possideret, quis ignorat & ignorat esse maioratus: & tunc fructus, & bonae consumptis bona fide, siue perceptis in vita alienatorum, vel postea restituere non teneatur, nisi a tempore litis contestationis super retractatione d. alienationis, iuxta regulam generalem text. in l. certum, C. de rei vendic. l. 39. tit. 18. part. 3. Quinimo f. praxis communis obseruat regulam d. l. certum: vt bona fidei possessor generaliter absoluitur a fructibus ante iudicium perceptis, siue sint consumpti, vel non, nec agitur an cum eis possessor locupletior factus sit, secund. Arium Pimel. in l. 1. in 1. part. cap. 4. num. 60. C. de rescind. vend.

Quinimo f. etiam si quis se non defendat aliquo titulo, sed solum bonam fidem habeat, & excusetur a fructuum restitutione, gloss. in l. & ex diverso, verb. non habendum, vers. in industrialibus, ibi, dicit quod quilibet ff. de rei vendic. est communis secundum

secundum Ang. in §. signis a non domino, num. 5. ibi, sed sine iust. Insuper de verum diuis & secund. addit. Bart. in d. l. & ex diverso, in princ. num. 6. littera I. & Couar. lib. 1. var. resol. cap. 3. num. 6. in 3. conclus. & Anton. de Fan. de pign. in 4. membro 5. par. 1. n. 12. & Mieres vbi sup. in d. 4. part. quest. 36. num. 18. Et quod possit dari bona fides, sine titulo probat quinque exempla referens D. Couar. in reg. possessor. 2. part. §. 8. num. 1. de regul. iur. in 6. & in terminis haec opinionem in hoc primo membro d. articuli tenet expresse Pelaez in d. l. quest. 36. num. 1. referens in hoc Gregor. Lop. vbi sup. & Anton. Gom. in l. 45. Taur. num. 106. cum quibus videtur tranfire sibi contrarius his, quae d. quest. 9. num. 6. praedixerat, reprobando Greg. Lopez in dicto loco, vt vidimus. Inquit tamen d. quest. 36. num. 3. quod supposito, quod ista d. l. in dicto sit vera, procedit haec conclusio, nisi ille, qui maioratum condidit, expresse sanxisset, quod ipso facto, quod possessor bonorum maioratus alienaret rem maioratus, priuatus esset dominio bonorum maioratus, & bona deuoluerentur & transferentur in sequentem in gradu: quia cum dominio bonorum ipso iure fuerit priuatus, emptor, qui ab illo causam habet, fructibus gaudere non debet, quemadmodum venditor illius est priuatus ex dispositione testatoris. Sed haec limitatio vera quidem in iure est data bona fide, & praeterca titulo emptoris, quo casu loquimur: siquidem in hac specie clausula praedicta nihil operatur quoad restitutionem fructuum, quandoquidem obstat regula praedicta d. l. certum, quam praemisimus. Possessor autem procedit praedict. limitatio, data mala fide emptoris, etiam si clausula supra dicta non adesse, & sic in secundo casu & membro statim dicendo: non vero data bona fide & titulo possessoris: Similiter admoneo, Ant. Gom. vbi supra citatum ad Mieres non loqui in terminis quaestionis propositae ab ipso Mieres, nempe in fructibus perceptis in vita alienantis rem maioratus, sed post eius mortem: de quibus nullum dubium est, vt patet ex ipso ibi. Item infero, quod si possessor maioratus vendat rem alteri, qui habeat eam titulo & bona fide, mortuo possessore, fructus perueniant ad successorem, cum per illam l. Taur. (nempe 45.) transeat in eum possessio, tam civilis, quam naturalis, & non perueniant emptori & detentatori. Loquuntur sumas in foro exteriori contentioso, in foro autem conscientiae interiori, an possessor bonae fidei teneatur fructus restituere cum re aliena, vel faciat illos suos, late agit Fr. Michael Salon de inst. & iur. in 2. d. Thomaz, quest. 62. art. 6. controuers. 5. per totum, pag. 351.

Si vero (de nunc accedimus ad secundum membrum nostrae distinctionis) tertius sciens emit rem maioratus, vel alio modo per alienationem eam habuit, & sic cum mala fide, vel postea sibi superueniat mala fides, tunc a tempore possessionis male fidei tenebitur ad fructuum restitutionem, compensatis & deductis expensis, ratione fructuum factis, vt in l. 42. circa fin. tit. 28. part. 5. cum similibus, quia contra iura mercatus fuit, vt in regula iur. & in l. quemadmodum, C. de agric. & censu. lib. 11. Idem in conscientia probat Salon vbi supra concludimus, pag. 377. in princ. addens, possessorem quoque male fidei teneri etiam ad fructuum restitutionem, quos diligens cultor ex re illa perciperet, nec non & lucrum cessans, & damnum emergens, quae dominus illius rei vere passus est, propter illius defectum toto tempore, quo apud illum

possessorem vel emptorem male fidei illa mansit: Et in praed. nostra specie huius secundi membri, praedict. fructus erunt successoris maioratus, non vero illius possessoris, qui rem illam contra prohibitionem expressam testatoris sine Regia licentia alienauit, etiam si tempore vitae suae percepti fuerint fructus: quia propter illam alienationem illicitam, ac a testatore prohibitam, dominium maioratus & possessio tranfiuit in sequentem successorum ipso iure: praeterca me stance praed. clausula in id expressa, & in hac specie procedere poterit opinio Mieres, d. quest. 9. num. 6. & limitatio ipsius d. quest. 36. num. 3. quibus hoc idem habetur. Praeterca ipse alienans nullo modo potest percipere fructus, cum non possit venire aduersus alienationem a se factam, & cum teneatur de eadem emptioni, vt in iuribus vulgaribus.

Quod f. autem silentium seu negligentia in petenda possessione, vultute d. l. 45. Taur. noceat, & quanti temporis, & in quibus casibus non noceat, late agit idem Pelaez de maior. 3. part. quest. 6. per totum, & Velazq. in d. l. 45. Taur. gloss. 7. n. 8. vbi alios allegat.

SVMMARIVM.

1 Legi 45. Taur. remedium an in primo maioratus successore possit verificari, resolutum negatiue num. 2. & 3.

QVÆSTIO XXXIII.

In eandem l. 45. Taur. & l. 8. tit. 7. lib. 5.

An remedium l. 8. tit. 7. lib. 4. Nouae Colleae. Reg. possit verificari in primo maioratus successore?

Quero f. vltorius circa eandem legem, an in primo successore maioratus possit lex nostra verificari, nempe vt is quoque, sicut & ceteri exinde successores remedio nostra leg. & commoda possessoris vti & gaudere valeant, necne? In qua quaestione videtur primo dicendum, in omnibus locum habere remedium & commoda nostra legis, tam respectu primi vocati, quam ceterorum, & ex quo nulla conueniens differentiae ratio assignari valeat inter primum successorem, & reliquos: eo potissimum, quod tempore, quo prior admittitur, bona iam sunt maioratus, & lex nostra in bonis maioratus generaliter loquitur: Ergo verificatur in primo vocato. Quibus & aliis fundamentis hanc opinionem tenebant late eam probantes Ant. Gom. in d. l. 45. Taur. num. 127. & Mieres de maioratib. 1. part. quest. 24. num. 1. & 2. & ser. per totum, vbi plura fundamenta pro hac parte adducit, atque pro ea ponderat l. 7. tit. 4. part. 5. ibi, De aquel dia, & c. in d. l. quoribus, C. de donat. qua sub mod. & iterum in 1. part. quest. 8. n. 3. & 4. & Ioan. Matienx. in hac l. 8. gloss. 5. num. 8. vbi limitat, quando possessio maioratus reuocabiliter facta, sic apud alium tempore mortis fundatoris eiusdem: secus si a principio maioratus irretocabilis fuit, veluti ex causa onerosa, cum tertio, iuxta expositionem & doctrinam Anton. Gomez. vbi supra. Quam etiam resolutionem sequitur Velazquez in d. l. 45. Taur. gloss. 3. num. 3. 4. & 5. vbi ampliat opinionem Antonij Gomez. in maioratu reuocabili, quem non renouat institutor, & sic per mortem ipsius fuit confirmatus: non enim in hac specie

Specie est cur dictum possessionem denegetur primo vocato.

Nihilominus tamen Doctor Molin. lib. 3. de Hispan. primog. cap. 13. num. 40. latissime fundat & probat contrariam sententiam in hoc dicens sibi viorem videri. Primum, quia lex nostra Tauri 45. minime disponit possessionem rerum maioratus, de primo maioratus institutore in successorem, ut patet ex illis verbis: Muerto el tenedor del mayorazgo: non enim dixit lex, Muerto el instituydor del mayorazgo: sed Muerto el tenedor del mayorazgo: & iterum ibi, Se traxesse la possession civil y natural en el siguiente en grado: quae verba denotant quod alius successor processit, qui sequentem proximitate precedat, alias minus recte dixerit. Al siguiente en grado: cum maioratus institutor non faciat gradum. Secundum, quia in hoc l. nostra sequuta est l. 7. tit. 4. part. 3. qua disponitur, quod si donata sit aliqua res ea lege, ut post mortem donatarii, vel certum diem in alium deveniat, ex eo sit dominium, & possessio eiusdem rei in eum, qui post illum vocatus est, ipso iure transit. Non enim lex illa inquit, quod dominium & possessio rei donata transeat de donante in donatarium, sed quod de donatario transferatur in secundo loco vocatum.

Tertio idem apertius probari videtur ex eadem nostra leg. ibi: Aunque sea vno tomado la posesion dello en vida del tenedor de mayorazgo, o el dicho muerto, o el dicho tenedor le aya da do la posesion. Si enim verba haec ad primum institutorem maioratus referri possent, sequeretur duplex absurdum. Primum scilicet, quod possessio bonorum maioratus de institutore ad primum maioratus successorem transferretur, etiam ipse institutor tempore mortis ea bona non possideret. Secundum, quod maioratus institutor non posset maioratum a se factum revocare: utrumque autem est contra ius atque communem sententiarum resolutionem: Ergo, &c. Tandem inquit Molin. quod hanc opinionem videtur probare Acosta in questio. patris & nepotis, pag. 145. cum seq. Quid tenendum?

Ego t profecto in puncto iuris viorem credo & tenendam hanc secundam opinionem Molin. per fundamenta de quibus per eum, praecipue per nostram legem in verbis supra relatis, quae minime conveniunt speciei de qua agimus: & ubi non conveniunt verba legis, nec eius dispositio locum habet, l. 4. §. rotas cum similibus ff. de damn. infect. praecipue cum hoc remedium nostrae legis in specie maioratum Hispaniae noviter sit ab eo introductum in personis, de quibus loquitur: Nihilominus tamen fatemur opinionem priorem receptiorem esse atque in praxi propter eius auctoritatem forte obtinere, nec non iudicam esse, si non ex remedio specifico & in individuo ac verbis nostrae legis, saltem ex aliis iuribus & identitate rationis, eo nempe casu, quo maioratus irrevocabiliter factus fuisse vno ex tribus modis, de quibus in leg. 44. Taur. nempe traditione possessionis rerum in eo concentarum, vel instrumenti maioratus, aut quia fuerit factus ex causa onerosa cum tertio: Tunc enim morte institutoris, qui pro tempore vitae suae praedict. bonis usus fuit, reservatione sibi usus fructus eorum facta vel alias usus fructus facti finitus & consolidatus cum proprietate iam translata in primum vocatum: ac proinde indubium est remedia possessoria sibi non esse

deneganda pro obtinenda actuali possessione bonorum maioratus, si eis remediis vii opus fuerit, similiter & etiam si maioratus alias revocabilis, silentio & morte eum faciens fuerit confirmatus. Haec autem remedia possessoria iis duobus casibus idem operantur in effectu, quod remedium nostrae leg. Quod si idem conditor maioratus irrevocabiliter facti, & possessione tradita, postea in vita sua possessionem eorum bonorum alteri de facto tradiderit, nihilominus morte ipsius adhuc maioratus primo successori competentem remedia possessoria, ut a tertio detentore possessionem eorumdem actuali consequatur: cum minime poterit institutor in praedictum prioris possessionis atque maioratus irrevocabiliter facti, alteri postea de facto ea tradere: praeterquam si maioratus revocabiliter constituto, institutor alteri in vita sua, cum posset, possessionem tradiderit: tunc enim maioratus revocare visus est, & ideo possessionem huiusmodi auocare non poterit prius nec alius vocatus, utpote deficiente aut verius corruente maioratu: ac vero ipso irrevocabiliter facti traditione secuta a tertio possessore, postremo, primas & ceteri sequentes vocati eam auocabunt: quinimo ipso iure transit in sequentes vocatos per nostram legem. Merito igitur D. Molina. lib. 3. de Hispan. primog. cap. 13. n. 42. inquit, quod etiam numquam videtur nec etiam audierit in Regio Consilio, primum maioratus successorem possessionem bonorum eiusdem maioratus nunquam potuisse, si tamen aliquando quoad primum successorem dubium super amplissimi maioratus successione versaretur, ex quo seditiones exortiri sperantur, non absonum esse arbitratum, quod ea causa in Regio Consilio advocetur, ibidemque quoad tenentur vel possessionem decideretur, ex eo quod hoc optima Regorum moderationi atque eorum publicae tranquillitati convenientis sit: prout in aliis causis similibus frequentius fieri solitum est.

S V M M A R I V M.

- 1. Pendente iudicio super remedio possessorio l. 45. Taur. an possit proponi aliud, quod interim appellatur, ad hoc, ut pronuncietur quem in rerum maioratus possessione esse debere, & in ea tuendum per viam interim & provisionis?
- 2. Remedium possessorium del'interim, quod Hispani dicunt apud nos in iudiciis possessoris intentari ac proponi potest & valet, ac super eo pronuntiandum est.

Q V A E S T I O XXXIV.

In eandem l. 45. Taur.

Pendente iudicio super remedio possessorio leg. 8. tit. 7. lib. 5. Nou. Collect. Reg. an possit proponi aliud, quod interim appellatur, ad hoc, ut pronuncietur quem in rerum maioratus possessione esse debere, & in ea tuendum per viam Interim & provisionis?

Quaero t etiam, an pendente iudicio super remedio possessorio l. 45. Taur. proponi possit aliud, quod interim appellatur, ad hoc, ut pronuncietur quem in

in rerum maioratus possessione esse debere, & in ea tuendum per viam interim & provisionis, ut ita dicam? Et videtur hoc esse dicendum locum habere: Primum t quia remedium hoc, del'interim, apud nos Hispanos in iudiciis possessoris intentari ac proponi potest & valet, ac super eo pronuntiandum est, ut profertur Paul. de Cast. conf. 1. col. 1. lib. 1. ac plures alij, quos refert Capit. decif. 13. & 55. & Couar. in pract. quaest. cap. 17. n. 1. & 2. & nos de hoc late egimus lib. 1. Canon. q. c. 34. n. 103. cum seqq. quia ex lege nostra Regia utraque possessio tam civilis quam naturalis transeat in successorem bonorum maioratus, & consequenter ius commune resistit alij cuiilibet, qui eam habere praetendat, etiam si in vita possessoris alius rem occupaverit, vel antecessor alij bona tradiderit, ex hoc sequitur, non esse huiusmodi in possessione tuendum, arg. text. in c. cum persone, in versio si vero privilegium, de priuileg. lib. 6. sed illum, cui ius commune fauet in proposito, nempe legitimum successorem. Et in terminis nostrae legis ita tenet Miet. de maior. 3. p. q. 22. per tot. dicens veritatem in hac quaest. esse, quod si constat clare, res, super quibus est contentio, esse bona maioratus aperte, & de hoc non haesitatur, est interim in possessione tuendus successor in maioratu, & non alius, qui cum eo litigat, si non fuit negligens in petenda possessione, secundum ea, quod scripsit sup. q. 6.

Contrarium tamen tenet & resoluat D. Molin. lib. de Hispan. primog. cap. 13. n. 71. dicens, quod quamvis inualis remedii possessoris hoc satis absolutum sit, in hoc tamen interdico, quod ex lege Tauri competat, contrarium dicendum erit: nam etsi in aliis interdicois possessoris, quae via ordinaria tractantur, possit summarie agi de hoc remedio, quod interim appellatur, in hoc tamen interdico de illo nullo pacto agi poterit, quia utrumque summarium est, & eod. tempore causa super utroque terminanda esset. Ergo de negotio principali tantum agendum est, non vero de eo, quod pendente iudicio efficiendum est. Secundum eadem opinio comprobatur ex forma summarissima, tradita super modo procedendi in remedio nostrae legis 45. Taur. tradita per leges seqq. 9. & 10. huius nostri tituli, in qua remedium interim exclusivum videtur, & haec opinio verior mihi videtur & tenenda ex praedictis, quam sequitur Ioan. Marienz. in d. l. 9. gloss. 1. num. 3.

Limitanda tamen est haec sententia, ut procedat, nisi verisimiliter timeatur, quod partes ad arma perenturata essent, vel alias scandalum speretur: eo namque casu Regij Consilij debent hoc ita componere, ne scandalum oriatur, seu partes ad arma (sua contentiones deveniant, prouidendo quod possideat, pendente lite, ille, quem ex probationibus seu aliter constat, tempore litis morae possidisse, vel maioratum sequestrando, si non constat, quis eorum tempore litis morae possidebat, arg. l. aequissimum, cum similib. ff. de usufruct. & quae ibi notant gloss. & DD. & in terminis ita tenent Ant. Gom. in d. l. 45. Taur. num. 125. & D. Molin. ubi sup. num. 72. & Marienz. in d. l. 9. gloss. 1. num. 2. Et cum his remanet expedita haec quaestio & satis clara.

S V M M A R I V M.

- 1. Parens an succedat filio habito in figura matrimonij, quod inter eius parentes non constabat ratione alicuius Canonici impedimenti, cuius

- consciis fuit alter tantum parentum? resolutur affirmatiue, num. 4.
- 2. Parens consciis impedimenti matrimonij, erit illegitimus filio: ignorans autem legitimus, sed contra, num. 4.
- 3. Bona fides vnius ex parentibus prolem legitimam efficit respectu utriusque parentis: ipse tamen parens scienter contrahens, non est legitimus proli: sed contra num. 4.
- 5. Successio inter ascendentes & descendentes est reciproca inter se regulariter affirmatiue & negatiue nulla distinctione facta, an peccauerint ascendentes in procreatione ascendendum.

Q V A E S T I O XXXV.

In l. 6. Tauri, hodie l. 1. tit. 8. lib. 5. Nou. Collect. Reg.

Parens an succedat filio habito in figura matrimonij, quod inter eius parentes non constabat, ratione alicuius canonici impedimenti, cuius consciis fuit alter tantum parentum?

Quaero circa hanc legem, qua cauetur, Quos ascendentes legitimus per suum ordinem & linea directa succedat ex testamento, & ab intestato sine descendentes, & les sean legitimis herederos, como son los descendientes a ellos en todos sus bienes, &c. Filius t habitus fuit in figura matrimonij ex parentibus, inter quos impedimentum canonicum erat, cuius quidem impedimenti alter parens consciis fuit, an in hac specie parens huiusmodi succedat filio habito ex testamento & ab intestato, necne? Et non successurum probat Bart. in l. auunculo num. 4. ff. de condit. sine caus. propter malam fidem eius & matrimonij contemptum. Respectu t enim ipsius, qui mala fide contraxit matrimonium, filio erit illegitimus, quamquam respectu sui & alterius coniugis ignorantis impedimentum filius sit legitimus, cap. cum inter & c. ex tenore, qui filij sint legit. l. 2. tit. 15. p. 4. l. 1. tit. 13. ead. 4. p. Et ita hanc opinionem in terminis nostrae legis loquitur Telus Fern. in praesenti n. 7. usque ad n. 9. addens hoc ideo esse, quod licet tunc bona fides vnius prolem legitimum efficiat respectu utriusque parentis, ut in d. c. ex tenore, respectu tamen patris mala fide contrahentis, non datur in eo qualitas illa legitimatis ad succedendum filio de qua in nostra hac l. in princ. ibi: Los ascendientes legitimus, &c. Text. igitur in d. cap. ex tenore, probans bonam fidem vnius parentis sufficere, ut proles inde suscepta efficiatur legitima respectu utriusque, procedit fauore filiorum, qui non peccauerunt, & propter sacramentum matrimonij publicae contracti, non vero extenditur ad patrem, qui delictum commisit: praemaxime quod iuxta opin. gloss. in l. qui contra, verb. errore accerrimo, c. de incest. nup. quam sequuntur ibi Cyn. in 3. 9. Odofo. Bart. in l. Paulus ff. de stat. hom. vbi Oros. n. 8. hoc intelligit, si matrimonium fuit publicum in facie Ecclesiae celebratum, alias secus, ex l. 3. tit. 3. p. 4. & illam gloss. sequuntur etiam alij citati per Tell. ubi sup. filij in praedicta specie tantum efficiuntur legitimi respectu illius parentis, qui non peccauit, non vero respectu scientis impedimentum, qui mala fide contraxit matrimonium.

Nihilominus tamen haec prima opinio vera quidem

quidem non est neque tenenda, sed potius contraria, imò quod in nostra quæst. specie patens huiusmodi succedat filio suo legitimo, quemadmodum & filius hic succederet patri; esset enim monstrum in iure, vt pro parte legitimus & pro parte illegitimus quis sit, iuxta gloss. statim citandam, vt cum Titac, aduertit idem Tell. in l. 1. 2. Taur. n. 19. & vna eadem res directo iure censeretur, quod esse non debet, vt in l. cum, qui edes, ff. de vsuc. c. cum in tua de decim. & in cognouimus 12. 9. 2. Dicendum igitur est, filium huiusmodi esse legitimum respectu vniuersæ parentis, contra opin. gloss. d. l. qui contra, & sequacium, sicque verius est, ex ignorantia vnius tantum parentis prolem effici legitimam, non solum quoad ignorantem, sed etiam quantum ad scientem, ex gloss. vtrb. si ambob. in eum ihibitis, si quis verus, de clandest. des. vbi Innoc. Ant. de Bar. Præpos. Alex. & Henr. est communis secundum Couin. 4. de spons. l. p. c. 8. l. n. 2. vbi alios allegat, & approbat expressè in l. 1. tit. 13. p. 4. ibi, *Eslo se entiendo*, vbi notat Greg. Lop. Sequitur etiam Velasq. hac gloss. n. 6. Cum igitur filius sit legitimus in nostro calu respectu vtriusque parentis, ac proculdubio vtrique per consequens succederet, eodem modo ei succedere debet huiusmodi patens, quomais impedimentis conuictus, ex nostræ lege in verbis supra relatis, que sunt expressè pro hac parte, dum præcipit lex, *que nisi como los descendientes legitimos san herederos alog padres nisi los ascendientes legitimos succedan a sus descendientes*, itaque ex nostra lege manifestè probatur recepta illa sententia de iure communi, quæ habet, quod successio inter ascendentes & descendentes est reciproca inter se regulariter affirmatiuè & negatiuè, nulla distinctione facta, an peccauerint ascendentes in procreatione descendentiũ, vt resoluunt Azor. in sum. C. de legit. hered. Bar. in l. fin. n. 5. ff. de her. quib. ut indig. & plures citans Velasq. in hac l. 6. Taur. gl. 1. n. 4. Itaque inter parentem & filium non est diuidentia legitimatis qualitas; non enim potest filius respectu patris legitimus esse, cui è conuerso pater illegitimus sit; cum legitimatio sit eius natura, vt diuidi nequeat; alias esset monstrum, vt probauimus. Quod si adhuc quis contenderet, non esse æqualem inter patrem & filium legitimatis qualitate, vt quia filius à lege vel ab homine legitimetur aut dispensetur ad succedendum in bonis parentum; adhuc eo ipso foret successio inter ipsos reciproca, & sic pater filio dispensato reciproce succederet, vt bene resoluit Paleotus in notis spuris, q. 39. non habita distinctione, an pater peccauerit, nec ne, vt contra Bened. de Capra conf. 1. plurimos referens resoluit idem Tell. in d. l. 6. Taur. n. 13. vsque ad n. 15. quem in hoc sequitur Velasq. ibi gl. n. 7. Et ita merito ex prædictis contra Tell. priorè opinionem hanc secundam probantur atque sequuntur Rojas de success. c. 30. n. 88. & latius Velasq. in d. l. 6. gloss. 1. per tot.

S V M M A R I V M.

- 1 Pater qui filio concessit licentiam liberè testandi, nulla sibi legitima relicta, an possit licentiam prædictam reuocare? Et n. seqq. referuntur opinionēs, sed n. 6. cum seqq. distinguuntur.
- 2 Filium tempore, quo sit testamentum per patrem vel matrem, potest confirmare propria exheredatione vel præteritione.
- 3 Pater non potest reuocare licentiam filio concessit.

nam ad faciendam alteri donationem causa mortis, facta iam semel ipsa donatione viuentis prædictæ licentia in præiudicium donatary.

- 4 Licentia, que data est per superiorem, reuocari non potest.
- 5 Solemnitas eadem requiritur in actu reuocando vel alterando, qua in eo conficiendo.
- 6 Pactum affirmatiuum de succedendo non firmatur iuramento, secus negatiuum.
- 7 L. Paulus, §. Patroni filius, ff. de bon. lib. intellectus.
- 8 Pater quod non possit dare licentiam filio, vt testetur, secundum Roder. Suar. quomodo procedat & intelligatur in se.
- 9 L. fin. C. de pact. intellectus.
- 10 Vxor non potest reuocare consensum præstitum marito ad testandum de sui bonis, sine eius testamento, nempe vtrius, cum consensu uxoris factum: secus si ipsa simul cum viro testetur, poterit enim tunc quilibet eorum suum testamentum reuocare.

Q V Æ S T I O XXXVI.

In eadem l. 6. Taur. & l. 1. tit. 8. lib. 5.
Non. Collect. Reg.

Pater qui filio concessit licentiam liberè testandi, nulla sibi legitima relicta, an possit prædictam licentiam reuocare?

Q Væro secundo circa eandem legem 6. Taur. 1. quid si pater concessit de iure licentiam & facultatem proprio filio testandi, prout voluerit, sibi etiam nihil relicto, consentiens expressè propria præteritione, an valeat huiusmodi licentia & consensus, vel an hoc non obstant possit reuocare licentiam prædictam & sic succedere filio? Et videtur, quod pater possit prædictam licentiam reuocare, nisi iuramento fuerit firmata, vt latè tradit & probat Tell Fern in hac l. 6. Taur. n. 64. & 65. dicens, quod si pactum hoc non fuerit iuramento firmatum, erit pater filio successor necessarius, iuxta text. in l. Paulus respondit exheredationem, §. Patroni filius, ff. de bon. lib. vbi facultas concessa liberè testandi à filio patroni liberti, non liberat eum, quin legitimam relinquat: ille enim consensus continet pactum de non succedendo, vt declarant Odofred. Petr. & Cyn. in l. fin. C. de bon. lib. & ideo nisi confirmetur iuramento, non valet, secundum Ang. in d. l. fin. vel nisi post mortem renuntians consentiat, vt in l. si quando, §. illud, C. de inoff. test. quod sic resoluens dicit notandum Tell. vbi supra, quia iam vidit bis controuersiam in duabus opulentis hereditatibus cuiusdam filij, qui in testamento pactum excluderat virtute licentiæ à patre filio concessæ ad testandum, quam postea in vita reuocauerat, in vna quidem, quia sine iuramento obtinuit mater, in altera vero, quia cum iuramento, ex clausa fuit, sequitur D. Molin. lib. 2. de Hiss. primog. cap. 3. n. 50. ex hoc dicens, quod in hac licentia ab ascendente præstita descendenti, vt possit ex eius legitima liberè testari, eoque pacto primogenium ex vniuerso patrimonio institueretur, iuramentum interuenire debet, cum in effectu sit renuntiatio hereditatis viciens, que absque iuramento non valet. Eandem sententiam secutus fuit in cap. quatuor pactum, in princ. n. 50. de pact. in 6. in 2. impressione Salmantica facta an. 1591. Sed contra superiora facit primo gloss. 2. magis

magis communiter approbata in l. si quando, §. fin. C. de inoff. testam. gloss. fin. quæ habet, posse filium, tempore, quo sit testamentum per patrem vel matrem, consentire se præteriri vel exheredari, vt resoluimus in d. cap. quatuor pactum, vbi supra, num. 27. cum seqq. imò poterit pater, quantumcumque habeat alios filios, etiam in eorum præiudicium concedere licentiam & facultatem filio testanti, vt possit ad libitum testari & disponere, vt latè ibid. resoluimus atque probauimus n. 19. cum pluribus seqq.

- 3 Secundo 7. & in terminis pro contraria parte facit doctrina Ioannis Andree in additionib. ad Specul. in tit. de instrument. additione, §. porro, in additione, in iudic. quæstio, vbi eleganter inquit, quod si filius suam fecit donationem causa mortis, licentia parentis præcedente, pater non potest in præiudicium filii, cui ius ex ipsa donatione acquisitum erat, etiam in vita ipsius filij licentiam seu donationem reuocare, quod similiter locutus fuit Bald. in l. 1. n. 7. C. de sacrosanct. Eccl. vbi inquit, quod si pater dedit filio familias licentiam ad testandum, & eius virtute filius fecit testamentum, pater solus non potest, etiam viuente filio, licentiam nec testamentum reuocare; & horum opinionem sequitur Alexander loquens in vxore, que de consensu viri de lucrif. disposit, conf. 246. n. 1. & 2. lib. 6. Pechius, qui plura refert de ressam. c. iug. lib. 3. cap. 3. Phantius de lucrif. d. quæst. 41. n. 4. quos refert & sequitur D. Molin. lib. 4. de Hiss. primog. cap. 3. n. 15. dicens, eos non moueri, quod licentia re integra reuocabilis non sit: sed ex eo, quod si post contractum, iam eius virtute perfectum reuocaretur, præiudicium fieret his, quibus ex eo contractu ius acquisitum erat. Quod etiam in prælo, tutorè & similibus dici poterit, quous enim Ecclesia vel minor non valeant absque illorum consensu & auctoritate contrahere, post perfectam tamen contractum non poterant consensum nec licentiam reuocare. Sicque secundum ipsum Molin. intelligendum est, quod dixit Franciscus de Aretio in l. qui in aliena, §. in sum. ff. de acquir. hered. quem refert Ant. Gabr. lib. 3. comment. opin. tit. de non tollendur. quæst. concl. 7. n. 8. vbi 7. inquit, quod licentia, que data est per superiorem, reuocari non potest, ex quo fundamento & aliis fortissimis ipse D. Molin. ibidem cum numeris sequentibus (quod in fauorem huius partis facit) resolut cum veriori & probabiliori sententia, Principem minime posse reuocare facultatem & licentiam alicui datam conficiendi primogenium, qui iam sit institutus virtute illius licentiæ & facultatis, nec derogare eius substitutiones ac conditiones nisi ex causa publica. Eadem 7. enim solemnitas requiritur in actu reuocando vel alterando, que in eo conficiendo, vt in l. si vt proponit, la segunda, vbi Bal. & Salye. C. de nuptiis, l. ab emptione, ff. de pact. lal. qui plura refert in l. omnium, n. 9. C. de ressam. l. prout quisque, ff. de solut. Cum igitur à principio maioratus ex sola Principis facultate fieri non poterit, nec remanet factus absque institutoris dispositione, consequens est, vt ex postfacto non possit ex sola Principis facultate mutari seu alterari; & ideo in terminis maioratus, de quo incidenter veluti per transennam agimus, idem prius probauit Didac. Simanc. de Cathol. instit. tit. 9. n. 169. & Ant. Gom. in l. 40. Taur. n. 89. & Mench. de successore. §. 1. n. 2. & Sarm. lib. 3. select. interpret. c. 8. n. 13. quos refert & sequitur D. Molin. vbi supra, n. 15. qui numeris sequenti-

bus respondet fundamentis contractis facientibus pro opinione Couar. contraria lib. 3. var. resol. c. 6. n. 1. & 9. quem sequitur D. Burg. de Pax in primogenio legum Taur. n. 23. & 27. Tenebat enim hii vtriusque auctores, Principem posse vincula, leges ac conditiones primogenium ex Regia facultate institutorum mutare & alterare: illorum autè, quæ absque Regia facultate instituta fuerunt minime: sed in vtriusque partem negatiuum probant alij auctores prius citati.

Ergo ita videtur dicendum in proposito, vt pater, qui concessit prædictam licentiam testandi filio, postquam virtute eius testatus fuerit in fauorem alterius, illam minime reuocare possit in præiudicium illius, sine facto & voluntate ipsius filij, qui testamentum condidit. Quid tenendum?

Ergo 7. profecto hanc secundam opinionem viderem esse iudicio ac proinde tenendam, eo nempe casu, quo filius virtute prædictæ licentiæ & facultatis à patre sibi data in forma sufficienti iam fuerit testatus in fauorem alterius vel aliorum: tunc enim pater minime poterit illam licentiam & facultatem reuocare in vita filij absque eius consensu, & à fortiori nec post mortem filij, qui virtute illius licentiæ iam testatus fuit in præiudicium illorum, quibus iam erat ius quæsitum per prædicta, que in prædictis duabus speciebus mirè conueniunt.

At 7. verò antequam filius ipse testetur, & sic re 7. integra, crederem profecto reuocationem validam esse, ac proinde filium postea minime in præiudicium legitime patri debite per nostram legem Regiam testari posse, nisi renuntiatio prædictæ parentis esset iurata, tunc enim reuocari non poterit. Licet 7. enim pactum de succedendo affirmatiuum iuramento non confirmetur, quia in eo datur votum captandæ mortis, atamen tunc id cessat in pacto negatiuo de non succedendo, bene iuramento confirmatur, iuxta communem resolutionem traditam per Doctores, in l. pactum, quod dotale, C. de collat. & in d. cap. quatuor pactum, & latissime per deiff. Petr. 100. num. 31. & in his terminis optimè procedit opinio Tell. Fern. vbi supra, non 7. verò quoties res non est integra, quando pater reuocari suam licentiam, vel quia filius iam testatus noluit consentire eiusdem licentiæ reuocationi, vel decessit, antequam reuocaretur. Neque hanc vltimo obstat text. in d. l. Paulus, §. patroni filius, ff. de bon. lib. nec declaratio Odofredi & reliquorum supra iam relata: quoniam licentiæ illa liberè testandi liberti concessa, cum per verba generalia concessa sit, in dubio non tollit legitimam, arg. text. in l. si quando, §. generaliter, C. de inoff. testam. libera enim concessio testandi in dubio intelligitur legitime & iuris solemnitate seruata, d. l. si quando, in princ. & ibi communiter Doctores.

Similiter 7. non obstat doctrina Roder. Suar. 10. in l. quoniam in prioribus, in 16. ampliat. n. 10. C. de inoff. test. vbi resolut, quod pater non potest dare licentiam filio, vt testetur, quoniam in specie duo concurrerant, que in nostro casu cessant. Primum, quia licentia à matre concessa fuit ad libitum testandi, nihil actio de legitima. Secundum, quia tunc temporis mater nesciebat hereditatem filii necessariò ad se pertinere, secundum dispositionem nostræ legis, quam ignorabat: & postea de ipsa certificata reuocauit prædictam licentiam reuocationemque præfatam & contradiuentionem iniuriam fecit filii ante mortem suam, scilicet,

quod voluntatis suae non erat perdere legitimam sibi a iure debitam in bonis suis: aliaque concurrebant in illo caso, ex quibus inclinavit Rodericus. Suar. animum suum contra filiam, & recte attentam qualitate negotii, vt ipsemet Roder. asseruat. ergo cessantibus omnibus illis, quae mouerunt Roder. Suar. ad consulendum contrarium, prout cessant in casu nostro, cessabit & illius consilium atque doctrina. Quinimo ipse innuit contrarium fore aliam dicendum, prout est per praedicta siquae per locum ab speciali potius nobis patrociniatur, quam contradicit.

- 11 Non t obligat l. fin. cum materia, G. de pact. quia ibi agitur de consensu eius, de cuius hereditate & futura successione inter alios certo modo diuidenda pacificatur: quod pactum, quia inducit votum captandae mortis, & auferre facultatem testandi, & sic est contra bonos mores, non valet; nisi ille, de cuius hereditate agitur, consentiat, & in eodem consensu vsque ad mortem perseverauerit. At vero in nostro casu agitur de licentia & facultate concessa filio ad testandum, quae nec inducit votum captandae mortis, cum filius testans nec sibi nec parentibus voueat mortem: nec auferre liberam testandi facultatem, cum de aliis bonis propriis possit parens testari; ideoque est diuersa ratio: merito igitur vt quamuis re integra possit parens renitere, at tamen facto testamento minime nisi de consensu testantis filij: mortuo vero filio nullo modo. Simile est, quod t si vir testetur de suis bonis & vxoris cum consensu vxoris: vxor postea illum consensum aut testamentum viri factum ipsa consentiente, minime reuocare potest, nec in vita viri nec post eius mortem: secus vero si ipsi simul testentur; poterit enim tunc quilibet eorum suum testamentum reuocare etiam post mortem alterius, iuxta doctrinam Oldr. & aliorum plurimorum, quos citauimus in d. cap. quamuis pactum, in prin. num. 46. cum seq.

SVMMARIVM.

- 1 Successio trunci de qua in l. 6. Taur. hodie l. 1. tit. 8. lib. 3. Non. Collect. Reg. ibi Saluo in las ciudades, &c. an procedat in pupillo decedente infra pupillarem aetatem absque substituto pupillari? resoluitur affirmatiue num. 3. cum sequentiibus.
- 2 Pupillus non dicitur intestatus decedere cum sit intestabilis: sed vide num. 3.
- 3 Intestatus decedens cum possit testari videtur suam legitimam hereditatem reliquisse venientibus ab intestato.
- 4 Forus quod bona redeant ad truncum & radicem, Alcantara & in maiori parte Regni in decedentibus infra pupillarem aetatem obseruatur.
- 5 Annus 14. in viris, & in feminae 12. completu requiritur ad hoc, vt non dicantur decedere infra pupillarem aetatem: dies tamen incipit, quo completu aetatis habetur pro completo.
- 6 Onus probandi vsu & obseruantiam d. fori incumbit agenti eius virtute, & idem in allegante legem fori libri huius fori Regni, vt in num. 18.
- 7 Habens regulam pro se, dicitur habere intentionem suam fundatam.
- 8 Forus praedictus, quod bona redeant ad truncum vel radicem, vt, correctorine iuris communis

extendi non debet, sed restringi annuo ad locum & casum tantum in quo loquitur, & ad personam, in quibus loquitur & obseruatus est, vt in num. 16.

- 10 Consuetudo localis non est extendenda ultra locum, in quo viget.
- 11 Leges & consuetudines locorum, in quibus sita sunt praedia, seruanda sunt.
- 12 Forus originis & domicilij in successione trunci praedicti non attenditur, sed locus acquirendarum rerum.
- 13 Forus praedictus, quod bona redeant ad truncum vel radicem vigens in ciuitate vel villa, obseruandus etiam est in villis & castris carentibus iurisdictione, quae illis subsunt, nisi in his adste contraria consuetudo, vt in num. 15.
- 14 Consuetudo ciuitatis ad villas & castra eidem adiacentia extenditur.
- 15 Statutum quod mater filio non succedat, non excludit ipsam a successione filia vel alterius personae ultra filium.
- 16 Forus Hispaniae eatenus custoditur, quatenus vsuatum esse constituitur: nisi forus sit notorium, scriptus & vniuersalis, & a legalibus huius Regni approbatus, prout est ille de diuidendis lucris cohaerente matrimonio quassus inter virum & vxorem, vt in n. 15. secus in foro praedictis, quod bona redeant ad truncum vel radicem, quid licet a lege Regia approbetur, probandum tamen est eius vsu, quia particularis est, vt in n. 20. & debet probari eo modo, quo consuetudo probatur: vt in n. 21. & in n. 21.
- 21 Consuetudo sola absque foro vedendum bona ad truncum vel radicem, non sufficit, nisi forus consuetudine iuratum vigeret, vel ea consuetudo esset immemorialis, quia ea sola sufficeret, vt in n. 23.
- 22 Immemorialis consuetudo sine praescriptis nunquam a lege censetur exclusa, etiam si omnis consuetudo excludatur, nisi ipsa specialiter reijciatur.

QVÆSTIO XXXVII.

In eandem l. 6. Taur. & l. 1. tit. 8. lib. 3.

Successio trunci, de qua in l. 6. Taur. ibi, Saluo en las ciudades, &c. an procedat in pupillo decedente infra pupillarem aetatem absque substituto pupillari?

Qvæto tertio circa eandem legem 6. Taur. ibi: Saluo en las ciudades, villas, & lugares do segun el fuero de la tierra se acostumbrara a valer los bienes al tronco, & la raxa a la raxa, nos resoluimus supr. lib. 2. praed. quass. 9. 97. hoc intelligi debere ab intestato, secus ex testamento, quo fit: vt pupillo decedente cum pupillari substituto, bona praedicta immobilia non redeant ad truncum nec ad radicem, sed ad pupillarem substitutum pertineant, quia testamentum illud pupilli est, eique succeditur, vt in l. Papinianus, sed neque impuberi, cum simul, ff. de instestam. an t praedicta successio, de qua in hac nostra lege Regia, procedat in pupillo decedente infra pupillarem aetatem absque substituto pupillari? Videtur enim in eo minime procedere, cum ipse non dicatur ab intestato decedere, cum sit intestabilis; & t sic incipax testandi, l. 1. in prin. ff. de suis & legit. her. ibi: Plane qui testari non potuit, proprii non est intestatus, puta

puta impubes, furiosus, vel cui bonis interdictum est, & probat latissime Ioan. Vincent. Honded. consil. 5. num. 32. cum seqq. Ergo cum non dicatur decedere intestatus, & lex nostra tantum locum habeat in eo, qui decedit ab intestato, non procedit in eo.

3 Nihilominus tamen hæc opinio falsa est, & proculdubio tenendum est contrarium, imo quod verè & proprie procedat dispositio nostrae legis in hac parte in pupillis decedentibus infra pupillarem aetatem sine substituto pupillari: licet enim proprie pupillus intestatus decedere non dicatur, quia testari non potest, negari tamen non potest, quin re vera quoad effectum, intestatus decedere videatur, quandoquidem haeredes testamentarios non habeat, vt patet ex d. l. 1. dum dicit: Sed eos pro intestatis accipimus, & in l. restatam, ff. de verb. sign. & in prin. Inst. de hered. que ab intest. defor. vbi dicitur, intestatus est omnino qui testamentum non fecit. Ergo sine quia noluit, sine quia non potuit.

Præterea lex t nostra non procedit nisi decedente pupillo in pupillari aetate, cum tunc testari non possit: si enim post pupillarem aetatem decedat cum testamento, cessat nostrae legis dispositio, vt illic resoluimus, nempe d. quass. 97. Si vero ab intestato, cum possit testari, idque omiserit, habebit eos haeredes, quos de iure habere debet, arg. l. consuetudo, ff. de iur. codicill. vbi t quod cum quis potest testari, & non fecit, videtur reliquisse suam legitimam hereditatem venientibus ab intestato, vt latè per Pinel. in l. 1. in prima parte, num. 72. C. de bon. mat. sique succedent proximiores. Diuersum videtur, cum pupillus decedit: nam cum testari non possit neque aliquibus bona sua relinquere, neque adimere hereditatem ei, qui de iure alias eam habere debeat, merito quod in eo possit facilius consuetudo procedere. Quod certius ac proculdubio procederet, vbi mosinoleuerit, vt hæc successio del tronco & de la raxa, habeat tantum locum in pupillis decedentibus ab intestato, prout accipimus consuetudine t esse receptam atque obseruatam in oppido Alcantarensi, vbi praedictus forus de quo in nostra l. obseruatur. Quinimo & cum in maiori parte Regni Castellae vltari affirmat Rojas de success. cap. 30. n. 2. loquens in foro monicip. de Sepulveda, 7 de Medina, & Velaq. in d. l. 6. Taur. gloss. 1. n. 10. Quod si aliter consuetudo vigeat, illa prout legitime introducta fuerit, erit obseruanda: nulla vero consuetudine super hoc existente, seruabitur regula & dispositio nostrae l. Reg. in i. p. nempe vt parentes legitimi sint haeredes necessarii decedentibus suis, tam ex testamento, excepto tertio, si de ipso disponant, quam ab intestato in omnibus bonis, nullis relictis decedentibus legitimis. Cum igitur forus hic consuetudine obseruatus succedendi in bonis truncalibus & de radice, locum habeat proprie in pupillis decedentibus in pupillari aetate, aliena videtur ab omni veritate contraria sententia, nempe vt lex nostra in hac parte minime procedat in eis. Denique in terminis nostrae quaestionis hanc partem affirmatiuam in simili statuto pro veritate tenet vt bene probat Barr. consil. 138. per tot. lib. 1. quia pupillus decedens dicitur decedere intestatus secundum communem vsu loquendi, licet improprie: qui tamen communis vsus loquendi praualet propriae significationis verborum, vt in l. libro, ff. quod autem Cassius, ff. de legat. 3. Ergo statu-

tum habet locum in pupillo, idem Barr. consil. 141. lib. 1. Abb. consil. 75. num. 9. lib. 1.

Quod si t quæras, an sufficit attingere masculin 14. annum, & feminam vero 12. ad hoc vt infra illum annum decedens non dicatur decedere infra pupillarem aetatem, vel requiratur, vt annus ille compleatur omnino? Respondemus, de iure requiri annum completum, dies tamen incipit, quo completur aetas, habetur pro completo, (nisi consuetudo legitime praescripta aliud habeat, quae in hoc erit obseruanda) vt in l. qua aetate, ff. de testam. l. 4. Cogni testam. sue l. 2. C. quando pro noc. non est necess. §. praeterea, Inst. quib. non est permitt. test. l. 13. tit. 1. part. 6.

Agenti t autem in specie nostrae legis virtute d. fori consuetudine obseruari ad successionem, & sic petenti, vt bona redeant ad truncum vel radicem, incumbit onus probandi dictum forum, ipsiusque vsu & obseruantiam: quod patet primo, quia regula nostrae leg. in principio posita habet contrarium: exceptio ab ea in fine legis posita locum sibi vendicat, vbi praedictus forus consuetudine obseruatus aliud habuerit, vt patet in verbis supra relatis, ibi, Saluo, &c. Sed is, qui t habet regulam pro se, dicitur habere intentionem suam fundatam de iure communi, incertum quod alius non probat exceptionem locum habere, iuxta gloss. in l. 1. unne definitio, ff. de R. l. quam sequitur Dec. in l. 1. n. 6. eod. tit. vbi eius additio allegat Alex. & Tiraq. idem tenentes: similis gloss. in rubr. de R. l. lib. 6. dicit communem Couar. plures allegans lib. 2. var. resol. c. 12. n. 4. gloss. etiam in l. in his qua contra, ff. de legib. & ibi Paul. de Castro, n. 1. sal. in l. cetera in prin. c. 3. & ass. de leg. 1. Roland. à Valle consil. n. 18. lib. 1. Ergo ita in proposito dicendum est, nempe quod cum agens ex dicto foro nitatur exceptioni consentienti in facto, hoc est, consuetudine, & aduersarius habeat regulam pro se, tenetur probare factum illud, hoc est, forum praedicta consuetudine esse obseruatum, quandoquidem regula sit in contrarium.

Secundo quia ei, qui dicit, iuxta regulam iuris, non ei, qui negat, incumbit onus probandi. Tertio, quia allegans consuetudinem cum probare tenetur, cum consistat in facto, & facta non presumuntur, nisi probentur, l. si emancipari, ibi, et quo emancipatum probatum fuerit, C. de collat. cum similib. Et in specie quod consuetudo probanda sit ab eo, qui eam allegat gloss. & DD. in l. de quib. ff. de legib.

Quarto, quia t forus hic atque consuetudo succedendi praedicto iuri repugnat, etque correctoria ipsius & odiosa, ac proinde extendi non debet, sed omnino restringi ad locum & casum tantum, in quo loquitur, vt patet ex nostra lege & probat latè in terminis Rojas de success. cap. 30. num. 6. & 7. & latissime Pelaez de maior. 1. part. cap. 58. num. 4. cum sequentiibus, & alios allegans Velaquez d. gloss. 1. n. 11. num. 24. & ante eos Castellus in dicit. l. 6. Taur. in gloss. et fuero, versio, quæro quid dicendum, Præterea t cum sit localis consuetudo, non est extendenda ultra locum, in quo viget, Decius consil. 483. n. 21. Menoch. consil. n. 132. lib. 1. Ergo cum forus praedictus sit contra ius commune, qui eidem foro nititur, probare debet ipsum, & præterea vsu & consuetudinem eius, alias non obtinebit, sed habitus iuri communi & regulae nostrae legis in principio. Ex quibus primo inferatur, praedictum forum non extendi ad bona sita ultra locum, in quo ipse viget

& consuetudine observatur: vt in simili statuto seu consuetudine excludendi ascendentes à successione descendendum, probatur Paul. Castre. consil. 12. circa primum questionum, n. 1. lib. 2. & late plures citans Simanc. n. 10. in loco statim citando, & in specie Castell. vbi sup. in gloss. el suero, dicens ita fuisse iudicatum, & Rojas alios citans d. cap. 30. n. 12. & 13. alios citans & late comprobans Mieres vbi supra.

11 Sic etiam videmus fernandas esse leges & consuetudines locorum, in quibus sita sunt praedia, l. forma, §. si verò ff. de censu. cum similib. Bart. in l. 1. n. 42. C. de summa Trin. & fil. Cathol. Abb. consil. 72. lib. 1. Nat. consil. 148. lib. 1. quam sententiam pluribus iuris probat & communem dicit Simanc. de Cathelic. instit. tit. 9. n. 148. cum seq. vbi plures citat.

12 Non igitur in praedicta successione attenditur situs originis vel domicilij, sed locus acquirendarum rerum, cum hac nostra consuetudo in rem dirigatur, sicutque militar doctrina Bart. allegata & approbata à praedictis auctoribus, nec non à Gregor. Lop. in l. 24. tit. 11. part. 4. gloss. fin. in vers. & quando, & à Montal. in l. 1. tit. 6. lib. 3. fori, in gloss. heredem, & latissime de ea Roland. à Vall. consil. 24. num. 14. cum seq. lib. 3. & Bacz. de decimis. tit. cap. 34. num. 5. cum seq.

13 Limitator tamen hac prima illatio in villis & castris carentibus iurisdictione, quae subiciuntur civitati vel oppido: si enim in civitate vel oppido, cui subsumit, observatur huiusmodi foris succedendi, de quo in nostra lege idem debet observari in praedictis villis & castris. Ita in specie docet Castell. vbi supra in vers. verum tamen est, ex gloss. per text. ibi in l. ex ea ff. de postul. quae tamen habet, civitatis consuetudinem ad villas & castra eadem adiacentia extendi, est communis secundum Iul. in l. de quibus, num. 88. ff. de legib. & in v. de iur. in l. omnes populi, num. 39. ff. de iur. & iur. & eam satis probat, qui ex vico, & l. eius qui, §. fin. ff. ad munic. §. fin. l. i. ff. de satis. ibi. Cum necesse est, omnes provincias capis omnium nostrarum civitatum, idem hanc Regiam urbem eiusque observantiam sequi: adde Petrum de Raven. de consuetud. feli. 1. n. 10. & Roch. de Curt. in c. quanto, de consuet. feli. 4. n. 16. & feli. 7. n. 20. Parif. consil. 25. n. 42. lib. 4.

14 Hanc limitationem veram esse intelligo, praeterquam si in talibus castris vel villis civitati aut oppido subiectis contrarius usus advenit: si illic namque ius commune vel Regium observetur, & si in civitate vel oppido observetur consuetudo & foris, de quibus agimus, non ideo extendetur ad castra vel villas eidem subiecta, stante vsu contrario in eis, hoc est, observantia iuris communis: quod si in praedictis castris & villis de contrario vsu non appareat, stabitur civitati vsui atque consuetudini, vt tenent Rochus de Curt. vbi supra & Parif. citam vbi supra, & tradit late Burg. de Paz, in l. 1. Taur. num. 494. cum seq.

15 Secundò ex f. supra dictis infertur, praedictum forum consuetudine observatum in his tantum personis, quas is foris exprimeret, aut in quibus consuetudine observatus sit, debere strictè verificari & ad alias non extendi, ex doctrina Archid. in cap. si quis succedente, col. 3. 17. quasi. 4. dicentis: Quod si f. statuto caueatur, quòd mater filio non succedat, tale statutum, tanquam odiosum, non extenditur ipsam à successione filij vel alterius personae vitra filium: quòd sequuntur Alex. Aff. & & Tirag. ad hoc citati per Velasq. vbi supra. lib. 3.

gloss. 1. 1. num. 26. qui ex hoc idem in terminis nostrae legis probat, & ante eum latissime Mieres vbi supra, & ante eos doctrina Archid. vbi supra, sequitur alios referens & similia adducens D. Molin. de Hispam. primog. lib. 3. cap. 5. num. 11. 12. & sequentibus.

Et in terminis nostris, quòd agenti hoc foro incumbat onus probandi ipsum atque eius claram observantiam, tenet Velasq. vbi supra, num. 2. cum seq. Quia omnis f. foris Hispaniae extensus dicitur, quatenus vltimum esse constitit, vt tenent plures, quos ibi citat. Alleganti enim legem fori incumbit onus probandi eius vsum, non verò neganti eam, Roderic. Stuar. in proem. legum fori, Gregorius Lop. in l. 7. tit. 2. part. 2. in gloss. paladino, & latissime Burg. de Paz in l. 1. Taur. num. 108. cum seq. diximus late supra, praet. quest. 93. num. 3. & nouissime Ioseph. Mascardus de probat. 1. part. comeluf. 78. allegat. 5. num. 22. Nisi f. foris sit noto-

19 ritus, scriptus, vniuersalis & à legibus huius Regni approbatus, prout est ille de diuidendis locris constante matrimonio inter virum & vxorem acquisitis, vt constat ex nobis vbi supra, & Velasq. d. gloss. 1. 1. num. 4. Vbi quòd f. secus esset in foris particularibus civitatis vel provinciae, vt sunt fori de redemptis bonis ad truncum vel radicem, quia quamuis à legibus Regis approbentur, vbi fuerint consuetudine observati: vltus tamen eorum erit probandus, vt aduertit in specie Palat. Rub. in l. 6. num. 35. Et inquit f. Velasq. vbi supra. 22

num. 7. quòd in tantum erit probanda observatio similis fori, de quo in nostra lege, vt non sufficeret eam probare eo modo, quo vltus constat, sed quo consuetudo probatur, vt ex nostra lege deducitur sibi, Sea constantie. Consuetudinem enim in in his verbis requirere videtur, & sic probat eam opinionem, quam in simili specie tenet, atque ad vtramque partem cum differens probatur Burg. de Paz in dicta lege 1. Taur. num. 179. vsque ad num. 198. et sufficit observantia fori eo modo, quo vltus probatur, vel si necessarium illam probare, sicut consuetudo probatur, ibique confirmat, vltiorem esse sententiam dicentium requiri probationem consuetudinis: quae profecto sententia in proposito vera efficitur ex litera nostrae legis praeparata, Se acostumbra, &c. Sed f. nec sola consuetudo absque foro reddendi bona ad truncum & radicem, sufficit, nisi & foris consuetudine manitus vigeret: vtramque eorum requirit nostra lex in verbis praedictis, & praeterea lex 1. Taur. reprobat reliquas omnes consuetudines contrarias, vt bene aduertit Velasquez, vbi supra, n. 9.

Id limitans, nisi f. ea consuetudo esset immemorialis, quia tunc sola sufficeret absque foro municipali ad efficiendum, quòd bona redirent, exclusio parente ad truncum vel radicem: tum quia similis consuetudo vim legis obtineret atque privilegij, & sic fori municipalis cap. super quibusdam, §. praeterea, de verb. signific. cum pluribus in proposito traditis per Doctores in fauorem immemorialis consuetudinis, quae supra congestissimus quasi. 14. num. 70. cum seq. tum etiam, quia f. immemorialis consuetudo, siue praescriptio, nunquam à lege censetur exclusiva, etiam si omnino consuetudo excludatur, nisi specialiter ipsa reticiatur, iuxta glossam singularem in auth. vt de cetero non sicut commut. v. sic praescriptio, quam sequuntur Boerius decis. 39. num. 12. Felin. in rubr. de praescript. num. 8. & Ortolan. de iur. lib. 3. p. cap. 7. num. 1. D. Conar. lib. 3. par. v. resol. cap. 13. n. 5. Tirag. de

de retrail. connem. §. 1. gloss. 2. num. 25. Menof. in l. 2. num. 29. C. de foris. & par. Avellan. resp. 16. n. 1. Mieres de maiorat. 4. part. quest. 20. n. 50. quos referre & sequitur Velasq. lib. 3. gloss. 1. 1. n. 9.

S V M M A R I V M.

- 1 Foris quod bona redeant ad truncum vel radicem, an habeat locum in bonis immobilibus datis in dotem, estimatis ea estimatione, quae facit emptionem? & non sequent. pari negatiua probatur, n. 6. cum seq. & num. 16. cum sequent. agitur de quadam ipsius limitatione.
- 2 Estimatio in dubia facit emptionem, ibidem, & periculum ac commodum tunc spectat ad maritum, vt in n. 7.
- 3 Bona dotalia non dicuntur esse in bonis mariti, & quomodo intelligatur, n. 11.
- 4 Vir in re dotali repraesentat imaginem mulieris, & in illa imagine repraesentatur naturaliter dominium mulieris.
- 5 Res estimata in dotem data, quando fecit emptionem estimatis, etiam si sit in eadem bonitate, non potest reddi uxori, ea iniuria.
- 6 Patris succedit filio pupillo in pretio rei immobili venditae, non vero consanguinei ex parte maris ratione sri, quòd bona redeant ad truncum vel radicem.
- 7 Pretium rei non dicitur res ipsa.
- 8 Pretium in vniuersalibus succedit loco rei improprie non vera in particularibus vlti modo.
- 9 L. in rebus, C. de iur. dot. tantum procedit cum vir alius non est solvendo, & tunc tertius possessor rei dotalis liberatur à restitutione offerendo estimationem, vt in num. 13. sed hoc procedit soluto matrimonio, secus eo constante, vt in num. 14.
- 10 Privilegium d. l. in rebus, C. de iur. dot. minime transit ad heredes extraneos mulieris.
- 11 Privilegium tacite & sic stipulationis transit ad heredes etiam extraneos, non tamen cum praulatione.
- 12 L. in rebus, C. de iur. dotatio & imellitum.

Q V A E S T I O XXXVIII.

In eandem l. 6. Taur. & l. 1. tit. 8. lib. 5.

Foris quod bona redeant ad truncum vel radicem, an habeat locum in bonis immobilibus datis in dotem, estimatis ea estimatione, quae facit emptionem?

Q V A E T O quarto circa eandem legem, quid erit dicendum in bonis immobilibus datis in dotem marito, estimatis ea estimatione, quae facit emptionem, prout in dubio id facit leguntur, C. de iur. dot. & ibi communiter DD. l. ex promissione ff. de ali. & oblig. l. 16. cum sequent. tit. 1. part. 4. late Tirag. lib. 1. de retrail. §. 1. gloss. 14. num. 21. & 108. Matthaeus de Afflic. decis. N. cap. 170. per totam, Greg. Lop. in dict. l. 16. & 17. diximus in nostro tractatu de iuramentum. confirm. cap. 1. num. 8. & alios allegans Pe- luez de maiorat. 4. part. quest. 19. num. 15. an f. in his bonis sic estimatis in dotem datis succedant etiam consanguinei matri ratione trunci & radices, vt ad eam redeant in civitatibus & oppidis, vbi praed. foris consuetudine observatur, per finem nostrae l. vel pater legimus filij haeres, per principium nostra legi? Ele-

gans profecto quaestio est; in qua primo videtur dicendum, bona praedicta, est estimata fuissent data in dotem, ea estimatione, quae veram emptionem fecerit, debere redire ad truncum & radicem, & sic ad consanguineos ex parte matris, cuius fuerunt, non vero ad patrem: haec enim bona ab initio vxoris fuerunt, & naturaliter in eius permanferunt dominio, & ideo in his vendicandis post dissolutum matrimonium mulier praefertur creditibus mariti, etiam prioribus & hypothecatis: non enim quod legum subtilitate transitis harum bonorum in patrimonium viri videatur fieri, ideo rei veritas confunditur: vt probat ad literam text. in l. in rebus, C. de iur. dot. qui expressè loquitur etiam in rebus estimatis in dotem datis, vt patet ibi, Siue estimata sint, siue non estimata. Si igitur hoc ita est, vendicabit sibi locum in his iuxta lex Regia, in finali parte, in illis verbis: Saluo en las ciudades, villas, y lugares, do segun el fuero de la tierra se acostumbra a volver los bienes al tronco, y la raxa, a la raxa; sed haec bona verò & realiter fuerunt, ac sunt de truncum & radice matris pupilli descenditis, quandoquidem ab initio eius fuerunt, & in eius permanferunt dominio: Ergo redire debent ad truncum & radicem unde exierunt, & sic pertinere ad consanguineos matris proximiores. haec est cognatus pueri, & non ad patrem.

Praeterea negari non potest, quin haec sint bona dotalia. Patet, quia mulier remansit dominica eorum, eaque soluto matrimonio retinendae potest, etiam si à principio estimata marito in dotem fuerint data, vbi cumque maritus non est solvendo, vt in dict. l. in rebus iuncta gloss. verb. estimata, communiter approbata, vt statim dicemus. Sed bona dotalia non dicuntur esse in bonis mariti, secundum Bart. in l. Lucius, §. item vel pondus, num. 2. ff. ad municip. quem refert & sequitur Decius in l. quod tunc dicitur, num. 2. ff. de veg. iur. Et inquit Bald. in d. l. in rebus, §. 7. num. 7. quòd in re dotali & vir repraesentat imaginem mulieris. Et idem Bald. in l. vltim. num. 10. C. de iur. emphe. quòd f. in illa imagine repraesentatur naturaliter dominium mulieris. Facit etiam pro hac parte, l. 10. tit. 16. lib. 3. fori, ibi, Herede lo que fuere de la madre: & ibi, Herede lo que fue del padre: que verba ad omnia quae à matre obveniant, licet pene fratrem forent, extendi videntur.

His f. tamen omnibus non obstantibus contraria sententia in specie nostrae quaestiones verior est & tenendam: quòd bona haec iam non sunt matris, nec redeant ad truncum aut radicem, sed pater succedat in eis, quia cum per estimationem iustam à dominio vxoris exierint, & dominium mariti transierint, extincta est qualitas bonorum truncalium, & effecta sunt bona diversae conditionis, sicut quae exierunt de familia, seu de patrimonio, quae priorem qualitatem amiserunt, vt amplius retrahi pro patrimonialibus nequeant: iuxta receptas sententias suis in locis traditas.

Secundò facit, quia antequam filius natus vel conceptus fuisset, pater iam erat effectus verus dominus rei dotalis per estimationem, qua sibi in dotem tradita fuit, ac si alius quilibet extraneus eam emisisset, cum estimatio praedicta fecerit emptionem; ideoque non tenetur praescribere rem hanc dotalem reddere soluto matrimonio, sed tantum pretium quo estimata fuit, vt in d. l. quoribus, & in l. 18. 19. & 20. tit. 1. p. 4. Periculum f. etiam datum, vel commodum in ea re contingens est ipsius mariti, non vero vxoris, quia iam defuit ros illa sua esse,

esse, & à sua familia exiit, & est effecta mariti, vt constat ex prædictis locis. Et præterea inquit Anton. Gomez. in l. 53. Taur. num. 44. ibi. ex his deducitur, quod licet res huiusmodi exierit non deteriorata, sed in eadem bonitate & qualitate, non potest maritus eam reddere & soluere vxori, ca inuita, vt in l. æstimata, & in l. si æstimata, & ibi communiter Doctores, ff. solut. matrim. Ergo amplius dici non potest res dotalis, nec ex trunco matris, sed propria mariti.

Tertio comprobatur eadem sententia, quoniam in specie propoſita filius à matre prædefuncta non habuit prædictam rem immobilem æſtimatam in dotem datam, nec in ea successit, sed in ipsius pretio & æſtimatione, vt patet, quia res fuit effecta mariti per æſtimationem prædictam; sed pretium in quo successit non dicitur de trunco nec radice: ergo pater in eo succedit morte pupilli, non vero cognati: res autem ipsa non vacauit per mortem matris, nec continetur, sub eius hæreditate & successione, cum sit ipsius mariti viuentis, si que pupillus in ipsa non successit matri: sed semper à tempore dationis in dotem æſtimatione prædicta, quæ fecit emptionem, remanſit vti, qui superſtitis est pupillo. Quo igitur pacto aut modo pupillus præcedens potuit in ea re vel fundo patri viuo successisse, cum viuentis nulla sit hæreditas, l. qui superſtitus, cum similib. ff. de acq. hæred. nec etiam matri, cum res illa, vel fundus per dationem eius in dotem æſtimatione præfata deficiat esse sua, & in mariti dominium atque patrimonium tranſierit. De primo igitur ad vltimum conuincitur, minimè verificari posse, conſanguineos matris succedere pupillo in prædicta bonis immobilibus æſtimatis in dotem datis ea æſtimatione, quæ emptionem faciat superſtite

9 eius patre: non tunc fecus, ac in pretio rei immobiliſis de trunco vendita, in quo iure communi succedat patens, non vero iure fori conſuetudinario conſanguinei de trunco, vt cum Bald. ſequitur Doct. Castell. in dicit. 1. 6. Taur. in gloss. laraya,

10 versio. quæro nam. Quia tunc pretium rei non dicitur res ipsa, l. venditor ex hæreditate, & ibi Bart. notabil. 2. ff. de hæred. vel ali. vend. Tiraquell. de retract.

11 lignag. §. 1. gloss. 7. num. 113. Nec tunc obſtat l. si & rem. ff. de petit. hæred. quia loquitur in vniuersalibus, in quibus pretium succedit loco rei, & id quidem improprie, non vero in particularibus, secundum Bart. & Doct. ibi, & lat. in l. si cum seruam, ff. si cer. per. Ergo idem dicendum est in specie nostre quæſtionis, quod pretium non succedat loco rei, quia sumus in particularibus: nec in re ipsa immobili æſtimata in dotem dara succedant conſanguinei cognati pupilli, sed pater eius, cum non sit dotalis; sed ipsius mariti per prædictam æſtimationem, quæ fecit emptionem: & ita in terminis nostre legis & fori de Sepulveda, & ciuitatis Conchenſis, & aliorum ciuitatum merito hanc opinionem late probauit Mieres de maiorat. 4. part. quæſt. 19. num. 14. cum ſequentibus. & cum referens Velazq. in d. l. 6. Taur. gloss. 1. n. 27.

12 Non tunc obſtat nunc d. l. in rebus, C. de iur. dot. quia lex illa tantum procedit cum vir alias non est soluendo ſiquidem premitur are alieno, nec satis vxori alias conſultum est, & sic in fauorem mulieris: sed cum vir maritus soluendo sit, vt in l. vxor mariti, in fin. ff. de donat. inter vir. & vxor. ita gloss. in d. l. in rebus, verb. æſtimata, in vltima ſolutione, est communis, vt plures citando reſoluimus, de iuram. conſtr. mat. 1. part. cap. 1. num. 9. tradunt Arias Pinel.

in l. 3. in 3. part. num. 15. versio. nec obſtat, C. de bon. mater. & Velazq. vbi ſupra num. 17. & 18. Estque verissimus intellectus, qui constat ex contextura ipsius: quando quidem ibi agitur de prelatione inter creditores mariti, & sic quando maritus non est soluendo omnibus: alias namque opus non esset declarare, quis sit præferendus aliis, sed omnibus soluendum esset. Quinto tunc in prædicta specie cum maritus non est soluendo, tertius possessor, rei liberatur ab eius restitutione offerendo æſtimationem, quis cum successerit in ius mariti, qui vendidit, & offerat æſtimationem, quam si haberet maritus, vxor non posset rem vendicare, conſequitur vt in hoc casu oblata ſibi æſtimatione per possessorem, excludatur à ſua reuendicatione vili propoſita; vt cum veriori & recepta ſententia reſoluimus, d. c. 1. num. 10. hoc verum esse intelligentes ſoluto matrimonio, ſecus tunc si eo conſtante 14

Nec obſtat noſtra l. Regia in verbis præcatis dam excipit casum fori. Nam respondeo, bona prædicta de quibus in noſtra quæſtione, cum sint iam alienata & exierint ſemel à trunco vel radice, non eſſe iam amplius ipsius, vt prædicimus, & ideo in eis verificari minimè poſſe verba noſtre legis nec eius diſpoſitionem: vbi enim non conueniunt verba l. nec eius diſpoſitio loci habet, l. 4. §. totus, cum similib. ff. de dam. infecti. Præterea hic non agimus de fauore mulieris, nec de dote ipsi aut eius filiiſis reddenda, ac proinde non est opus diſcutere, an vir sit soluendo nec ne, ſicque ceſſat d. l. in rebus, in ſuo ſuo communi intellectu gloss. ibidem iam ſupra aſſignato: non enim patet legitimus administrator filij ſui pupilli, et tunc temporis ſoluere aut reddere dotem matris tenetur, cum ipſe ſit eius legitimus administrator: quod ſi inſtarent creditores patris pro ſuis debitis, omnibusque non eſſet soluendo, tunc temporis merito quod pupillo eſſet prouidendus curator ad litem, qui nomine pupilli ageret pro dote ſux matris, cum prelatione de qua in d. l. in rebus. At vero hoc ceſſante, ſed ſtando in terminis nostre principalis quæſtionis, iam non agitur de fauore mulieris prædefunctæ, nec pupilli, ſed de ei succedendo merito igitur vt pater succedat in prædicta bonis eorumque æſtimatione rationibus prædictis.

Similiter tunc non obſtat quod bona dotalia non ſunt in bonis mariti iuxta doctrinam Bart. quam citauimus: nam illud procedit cum res in dotem in æſtimata traditur, vel ea æſtimatione quæ emptionem non faciat: ſecus vero alias, quia tunc dominium rerum in dotem datarum ea æſtimatione quæ emptionem faciat, tranſit in maritum, vt eſt probatum ſupra. Eodem modo reſpondemus ad dicta Bald. ſupra citati pro prima parte.

Ex ſupradictis tamen deduci videtur limitatio ad noſtram de re hæc principalem ſententiam, quæ diximus in ſpecie nostre quæſtionis, bona prædicta non eſſe truncalia, nec de radice, ac proinde conſanguineos ex parte matris in eis minimè ſuccedere, ſed patrem pupilli decedentis per noſtram legem, in princip. nempe vt procedat, quando maritus eſt soluendo: tunc enim iuxta prædicta non procedit d. l. in rebus. Si tamen maritus non habeat vade pretium æſtimationis prædictæ, rerum ſoluta,

ſoluit, & ſic firmus in casu dicit. l. in rebus, iuxta communem ipsius intellectum præfatum, nempe quod dominium fundi æſtimati in dotem dati ſit penes mulierem atque apud ipſam; naturaliter ſemper permanſit, & ideo in eo fundo præferatur cæteris creditoribus anterioribus mariti, etiam hypothecam expreſſam habentibus, quia illum reuendicare poſſet: videtur per conſequens neceſſario dicendum in hac ſpecie, quod mortua muliere, relicto filio vel filia impubere, eodemque decedente in pupillari ætate, patre ſuperſtite, fundus prædict. fuerit in dominio matris tempore ipſius mortis, & ſic ſit de trunco & radice eius, ac proinde pertinere debeat ad conſanguineos matris, & ſic ad cognatos pupilli, non vero ad patrem eius ſuperſtitem in locis vbi prædictus fori conſuetudine obſeruat. Sed nihilominus adhuc in hac ſpecie procedit noſtra ſententia. Nec limitari debet quando maritus non eſt soluendo: licet enim mulieri tunc temporis eiusque filio prædict. priuilegium prelationis in eodem fundo competere, vt in d. l. in rebus, ſupradicto modo intellecta. Ad tunc hæredes tamen extraneos, qui prætendunt ſuccedere filio prædict. mulieris, minimè tranſit, vt in l. debimus, ff. de priuileg. cred. & in l. vnic. C. de priuileg. dot. vbi dicitur: Scire debet, priuilegium dote, quo mulier utitur in actione de dote, ad hæredem non tranſire, & ibi Bart. communiter DD. hoc tenent, idem Bart. in l. 1. num. 2. ff. ſolut. mat. & ibi communiter DD. late Anton. Gom. in l. 53. Taur. num. 45. Vbi tunc quod licet priuilegium tacite & ſic tacite ſtipulationis tranſeat ad hæredes etiam extraneos, quia datur & conceditur ipſi dote, vt in l. 1. versio. C. de rei vxor. act. & in §. maneat, in ſua l. & ibi gloss. & communiter DD. Bart. in d. l. 1. num. 5. ff. ſolut. mat. & ibi communiter DD. & idem in iure tacite hypothecæ, vt in d. l. vnic. §. 5. & plerumque, C. de rei vxor. act. & in §. fuerat, in l. de act. Bart. in d. l. 1. num. 1. & ibi communiter DD. Ius vero & priuilegium prelationis aliis creditoribus, non tranſit ad hæredes extraneos, vt in locis ſupra allegatis, & in terminis noſtris per prædicta, alios auctores citans, ita reſpondet præcedenti diſſultari d. l. in rebus, iuxta communem ſolutionem glossæ, ibi, quam prædicimus, Pelacz d. quæſt. 19. num. 18. versio. ſem prædicta procedunt. Cum igitur priuilegium de quo in d. l. in rebus, concedatur mulieri, non vero dote, vt patet ex licita text. ibi mulierem in his vendicandis poſt diſſolutum matrimonium omnem habere prærogatiuam iubemus, ad hæredes extraneos non tranſit, vt in d. l. vnic. C. de priuileg. dot. ibi, priuilegium dote, quo mulieris vtuntur in actione de dote, ad hæredem non tranſire. Nec obſtat, quod ratio text. in d. l. in rebus, videatur generalis, & ſic alios casus comprehendere præter eum, in quo loquitur ipſa lex, iuxta communem opinionem, de qua ſupra hoc lib. quæſt. 17. num. 75. cum ſequitur, vt patet: ibi, Cum eadem res, & ab initio vxoris fuerit, & naturaliter in eum permanſerit dominio, &c. Ea tunc namque ratio ad dictam præcedens eiſdem l. reſtringitur in hunc ſenſum, nempe ideo in rebus dotaliſis æſtimatis, ſue in æſtimatione vendicandis ſoluto matrimonio vxor habet prærogatiuam, vt cæteris creditoribus mariti præferatur, quia eadem res ab initio vxoris fuit, & naturaliter in eius permanſit dominio: non enim quod legum ſubſtituta tranſiſſus eorum in patrimonium mariti videatur fieri, ideo rei veritas delecta vel conſuſa eſt, ibi namque rectè probatur ſecundum l. fundum huiusmodi æſtimatum in

dotem datum in patrimonium mariti tranſiſſe, & ſic habemus clare intentum in noſtra quæſt. nempe quod non ſit de trunco matris, ſed de patrimonium mariti. Nihilominus tamen in casu ſpeciali dicit. l. in rebus, hoc eſt, vito exiſſente non ſoluendo, voluit Iuriſconſultus ſuccedere mulieri, cuius initio fundus fuit, & naturaliter (id eſt, ſublata legum diſpoſitione contrariam præcipientium) in eius dominio permanſit, nempe vt in vendicandis his rebus, ſoluto matrimonio habeat prærogatiuam, quod cæteris creditoribus mariti etiam anterioribus præferatur per hypothecariam: hoc que magis explicat Iuriſconſultus poſtea dicens: Volamus itaque eam in rem actionem in huiusmodi rebus quaſi propriis habere, & hypothecariam omnibus anteriorum poſſidere, vt ſue ex naturali iure eiſdem mulieris res eſſe intelligatur, ſue ſecundum legum ſubſtitutam ad mariti ſubſtantiam perueniſſe videantur, per vtramque viam ſue hypothecariam, ei pleniffimè conſultatur.

Non igitur ibi negatur, quoniam conceditur ſecundum legum ſubſtitutam, dominium harum rerum eſſe tranſiſſum in maritum, & ad eius ſubſtantiam perueniſſe (ergo iam non ſunt bona truncalia mulieris) licet naturali iure, hoc eſt, priori veritate attenda, eiſdem mulieris eſſe intelligatur, improprie tamen, vt patet ex verbis illius text. in huiusmodi rebus quaſi propriis habere, &c. Itaque Iuriſconſultus ibi, ob reliquias dominij prioris mulieris, eidem concedit præfaram prærogatiuam in ſpecie dicit. l. in rebus, ſue ex naturali iure eiſdem mulieris eſſe intelligatur (quod denotat etiam improprietatem, cum iam per leges ſit factus tranſitus in patrimonium, ſue ſubſtantiam mariti) ſue ſecundum eadem leges ad mariti ſubſtantiam perueniſſe videantur, quaſi dicitur: Vtrumque ſit, mulier tunc temporis habeat præfaram prærogatiuam, non enim multum inſiſtit ibi Iuriſconſultus in duratione dominij vxoris, quando quidem ſtatim tranſit ad alteram rationem hypothecariam: ſed hoc vnum intendit, vt mulier in præmiſſa ſpecie per vtramque viam ſuccurratur: ex quibus manifeſto patet illud fuiſſe inroductum fauore ipsius mulieris tantum, vt mulier in præmiſſa ſpecie ac proinde ſolum tranſire in filium: non vero in extraneos hæredes eius, nec à fortiori in hæredes extraneos filij ſui, cum tunc reuera proprius dici valeat, minimè eſſe bona truncalia præfata mulieris, nec filij, ſed ſubſtantiam & patrimonium mariti, iuxta legum diſpoſitionem, quarum meminit lex illa, in rebus, & nos ſupra citauimus.

Vno tamen casu poſſet locum habere aſſertio ſupra limitatio, nempe quoties pupillus mortua matre eiſque curatore ei prouiffus ob inopiam patris, & inſtantiam creditorum ipſius pro exigendis debitis ſuis, in iudicio egiſſet pro præd. bonis immobilibus in dotem æſtimatis datis, etique ad iudicata fuiſſent in ſpecie, ac ſi tanquam bona ea re habuiſſet ac recuperaiſſet, & in proprium dominium reduxiſſet virtute d. l. in rebus, eiſque remedio in eſſe deducto, ea que realiter tanquam bona propria materna tempore ſux mortis pupillus poſſideret ac reliquiſſet: tunc enim merito quod tanquam truncalia ad cognatos ipſius, & ſic & conſanguineos ex parte matris vnde procederent pertinere virtute fori illius patris conſuetudine obſeruari, rationibus prædictis, vt ſupra inſinuauimus, & nunc clarius proficemur.

SVM MARIVM.

- 1 Pater an succedat pupillo, quem in potestate sua habebat, in bonis truncalibus in proprietate vati-
one vsusfructus, cum onere restituendi eam
post mortem, illis, qui sunt de trunco? & nu-
meris sequentibus, sed num. 5. resoluitur ne-
gative. & num. 6. ponitur effectus huius re-
solutionis.
- 2 Vfusfructus patris in bonis filij non finitur morte
ipsius filij, sed morte patris.
- 3 Publicati bonis filijfamilii, ob eius crimen pecu-
niam aduenitum, in qua pater habet vsus-
fructum, non publicatur etiam quoad proprie-
tatem, sed ipsa cum vsusfructu illa remanet
patris, idem in peculio castrensi & profectio,
et in num. 4.
- 7 Fideicommissarius vel legatarius decedens ante
aduentum conditionis, nihil transmittit ad
heredes.
- 8 Hereditas non adita, non transmittitur ad here-
des, saltem in hereditate trunco, quia est lucrum
legale, et in num. 9.
- 10 Lucrum legale transmittitur etiam non agniti-
um ad heredes, & in num. 11.

QVÆSTIO XXXIX.

In eadem l. 6. Taur. & l. 1. tit. 8. lib. 5.

Pater an succedat pupillo, quem in potestate sua habebat, in bonis truncalibus in proprietate ratione vsusfructus, cum onere restituendi eam post mortem, illis qui sunt de trunco?

Quarto quinto circa eandem l. 6. Taur. in vlti-
ma parte, an pater, qui habebat pupillum in
sua patria potestate tempore mortis ipsius impuberis,
suecedat in his bonis truncalibus in proprietate, ratio-
ne vsusfructus quem in eis habet, cum onere tamen re-
stituendi eam post mortem suam illis qui sunt de trunco:
an vero tantum succedat in vsusfructu pro tempore vi-
tae sue, proprietate vero statim pertinet & spectet mor-
tuo pupillo ad eos qui sunt de trunco? Pro cuius qui-
dem quaestione intellecta, praesupponendum ne-
cessario duxi, quod vsusfructus pertinet ad pa-
trem in bonis filij, non finitur morte ipsius filij,
sed durat & permanet penes patrem, atque ipse
eum retinet pro toto tempore vite suae, etiam post
mortem filij, text. est expellens in l. fin. v. s. penult.
C. ad Tortul. & ibi communiter Doctores, & in
l. fin. C. communia de success. & in l. 3. in fin. C. de bon.
que lib. & in l. quocumque, v. s. par. vlt. eodem
tit. & in l. fin. §. filius autem, C. eodem tit. tradit latè
Ant. Gom. in l. 53. Taur. n. 5. diximus, in §. sui, n. 24.
instit. de hered. qual. & differentia.

Hoc sic praehabito, primo videtur ad patrem
spectare tam vsusfructum quam proprietatem
dictorum bonorum, ratione vsusfructus in eis pa-
tri competentis pro tempore vite suae, cum onere
ea restituendi post mortem suam illis, qui sunt de
trunco: quia publicatis & bonis filijfamilias ob
eius crimen, peculium aduentitium in quo pater
habet vsusfructum, non publicatur, etiam quoad
proprietatem, sed ipsa cum vsusfructu illa re-
manet patri, vt ea utatur & fruatur pro tempore
vite suae, vt tenent Bart. Paul. de Cast. Imol. Alex.
num. 44. in l. si finita, §. si de vtilitatibus ff. de dumi.

infect. Angl. num. 13. & lal. num. 62. in §. actiones,
instit. de arb. & ab. relati per Boer. decis. 7. num. 10.
Bernard. Diaz. de Leg. in pract. crimin. canonica,
cap. 124 & ibi eius addit. est communis, vt ex Paul.
Paris. eam sequutus refert atque testatur D. Co-
uart. lib. 2. var. resol. cap. 8. num. 7. in v. s. hinc ap-
paret, ibi, ex his apparet, et etiam communis se-
cundum Petrum Duennas in reg. 275. limitatione 7.
vbi alia in materia adducit, sequitur plures alle-
gans lateque fundans Anton. Gom. 2. tom. var. cap.
de seruit. num. 22. 23. & 24. & Ioan. à Rojas de suc-
ces. cap. 7. num. 50. & 60. & decis. Pedemont. 94. per
totam, vbi limitat in crimine laesae maiest. est etiam
communis, vt plures allegans testatur Francisc.
Becius consil. 7. num. 17. lib. 1. Idem t. in peculio 4
Castrensi & profectio probat cum communi
Covarr. vbi supra, in v. s. hinc apparet, & pleriq-
ue ex supra citatis: de qua materia late etiam
agit amplians & limitans Roder. Suarez in l. post
v. s. iudicatum, v. 3. notabili, ff. de re iudic. Ergo si in
hac specie patri proprietate auferenda non est ob
crimen filij, licet veretur fauor publicis in puni-
tione delictorum, & hoc ratione vsusfructus pa-
tri competentis a lege tanquam legitimo admini-
stratori, videtur idem dicendum in nostra que-
stione, nempe vt proprietate separanda non sit ab
vsusfructu durante tempore vite patris, qui est le-
gitimus administrator & vsusfructuarius bonorum
filij.

Nihilominus tamen veris esse censo atque
tenendum in practi in specie nostra quaestione,
patrem solum succedere in vsusfructu ad se spe-
ctante: proprietatem vero statim, mortuo pupillo,
spectare ad eos, qui sunt de trunco proximio-
res, ex text. in l. 1. §. si quis proximior v. s. proximior,
ff. de iud. cogn. vbi proximior excludit statim sequen-
tes remotiores.

Secundò hæc sententia deducitur ex verbis no-
stræ l. Regiæ in sua exceptione, Salus, &c. cuius
hic est sensus vitalis: Que en los lugares donde se
acostumbra segun el fuero de la tierra boluar los bienes
al trunco, y la raxa a la raxa, el padre no herede al
hijo en estas bienes. Ergo statim proprietate eorum
redit ad trunco vel radicem, & sic ad illos, qui
sunt de trunco vel radice, ne hereditas sit in sus-
pensi, arg. l. fin. ff. commun. praed. & ita merito inquit
D. Castell. in d. l. 6. Taur. in gloss. La raxa, in talibus
bonis parentes non succedere, sed eos qui sunt de
trunco: quod pro constituto habet Auend. resp. 5.
num. 5. in v. s. idem est dicendum, vbi inquit, quod
in bonis de trunco pater vel mater succedit, quoad
vsusfructum in vita tantum, nisi ipsi decedant,
pendentibus fructibus, quia tunc debent restitui
illis de trunco, ad quos ipsa proprietate bonorum
debet peruenire. Quibus non obstat, quod pro
priori parte supra adduximus: illud enim dicerem-
us est, ac in alia materia, nempe pœnali pro-
cedit.

Quis t. igitur effectus aut substantia resultabit
ex cognitione, an ad patrem pertineat tantum
vsusfructus horum bonorum truncalium, vel cum
eo simul proprietate, cum onere tamen eam post
mortem restituendi illis de trunco? Et profecto
hic, nempe quod hi, qui proximiores de trunco
fuerint tempore mortis pupilli, transmittent prop-
rietatem eorum bonorum decedentes in suos he-
redes, cum domini fuerint statim a morte pupilli,
et si moriantur in vita patris pupilli vsusfructu-
arii, Dixerunt autem foret, si patens praedictis cen-
setur haeres quoque proprietatis praedicti bono-
rum,

rum, cum onere illa restituendi post mortem suam
consanguineis de trunco, censeretur namque tunc
temporis fideicommissum hoc conditionale, l. si
heres meus, dies incertus, ff. de condit. & demonstrat.
7 cum similibus. Et t. ideo l. fideicommissarius vel
etiam legatarius moriatur ante aduentum condi-
tionis, & sic in vita patris, nihil transmitteret ad
heredes, l. unica, §. si autem aliquid sub conditione,
C. de caduc. tollen. & ibi communiter Doctores,
gloss. in l. unica, C. de his, qui ante apert. tab. lal. in
l. cum secundum, num. 3. C. de fideicommiss. idem lal.
in l. cum filio, num. 24. ff. de leg. 1. Anton. Gomez.
lib. 1. var. cap. 5. num. 9. Quod procedit etiam si
fuerit relictum ab ascendente, nam adhuc in libe-
ros descendentes non transmittitur, provt est fre-
quentissimo calculo magis receptum est, gloss.
enim contraria in l. hi cui, ff. de att. & oblig. verb.
et editorem, & in l. si in personam, verb. vtiliter, quas
sequatur Socin. in l. heredes mei, §. cum ita, n. 9.
ff. ad Trebell. communiter ab omnibus reprobat, vt
quam plurimum ad praedicta auctoribus citatis
testatur Ant. de Padilla in d. l. si in personam, n. 3.
& Mantica de conuict. vltim. voluta. lib. 1. tit. 20. n. 1.
qui, n. segg. pluribus modis limitat. Sicque si om-
nes de trunco, cum patens decedit, essent praede-
functi, remaneret bona praedicti truncalia penes
parentis heredes, ex dictis iuribus. At vero cum
pater huiusmodi non sit nisi tantum vsusfructu-
arius, & proprietate illorum bonorum de trunco
morte pupilli statim fuerit acquisita illis, qui tunc
temporis erant de trunco, quoad proprietatem,
merito vt ipsi decedentes post mortem pupilli, &
in vita patris eius transmittant ea ad suos heredes,
vt praediximus. Qui igitur proximiores sunt de
trunco pupillo tempore mortis ipsius, habebunt
praedicta bona eaque transmittunt ad heredes, non
vero alij, qui tempore mortis patris vsusfructu-
arii reperiantur proximiores, vt tempore mortis pupilli
huiusmodi non erant, vt patet ex supra dictis.

Quintò t. proximiores de trunco pupillo exi-
stentes tempore eius mortis, transmittunt ad suos
heredes successione, & hereditatem bonorum
de trunco ad se delatam, etiam ignorantes eius de-
lationem, atque etiam hereditate ipsa non adita.
Licet t. enim hereditas non adita non transmittit-
atur ad heredes regulariter, praecipue data igno-
rantia delationis, l. quoniam forem, C. de iur. delib.
l. vno, §. in nouissimo, v. s. hereditatem, C. de caduc.
toll. l. cum antiquioribus, v. s. & siquidem, C. de iur.
delib. l. 2. tit. 6. par. 6. Anton. Gomez. latè lib. 1.
var. resol. cap. 9. num. 33. In nostra tamen specie di-
uersum erit censendum, cum sit quasi lucrum le-
gale delatum huiusmodi consanguineis, vitute
fori patriæ consuetudine roborati. Lucrum t. au-
tem legale transmittitur ab ignorantibus ad he-
redes, etiam non agniti, ex doctrina Bart. in l. si
interrogator, num. 9. ff. de adopt. vbi resoluit maritum
transmittere id, quod ex dote lucratur, absque ad-
ditione, vbi Bald. oppo. 2. idem sequitur: & dicit
communem ibi lal. num. 19. Orof. num. 24. Arias
Pincel. plures citans, in l. 1. C. de bon. materis, v. s. par.
num. 36. etque communis ea sententia, vt resolui-
mus supra lib. 2. pract. quaest. 123. num. 1. in muliere
decedente sine agnitione suae partis luctorum
questitorum constante matrimonio, vt ea trans-
mittat ad heredes.

Id quod generaliter t. tradit Bald. in l. generaliter,
§. in his, C. de secundum nup. in princ. dicens,
quod quocumque acquirantur iure separato ab
additione hereditatis, non requirunt additionem, &

sic in omni lucro vel commodo delato a lege extra
nomen hereditatis, idem resoluit cum aliis Arias
Pincel. in d. l. 1. in v. s. par. num. 36. C. de bon. mat. Af-
flic. decis. Neap. 314. num. 4. & Ant. Gom. lib. 1.
var. resol. cap. 10. num. 35. Eman. Costa in rep. c. si
pater, in v. s. in gloss. legatus, num. 24. in fin. de test.
in 6. Et in proposito nostro hæc sententia deducit-
ur optime atque comprobatur ex eod. foro, & no-
stra l. relato, ibi: Do segun el fuero de la tierra se
acostumbra a boluar los bienes al trunco, y la raxa a la
raxa. Consuetudo igitur iuxta forum patriæ est,
quæ directè ipso iure absque aliquo alio actui, vel
hominis ministerio, aut scientia, reditioem bono-
rum de trunco, aut radice operatur ad truncum &
radicem. Sed & alius effectus resultabit ex inue-
stigatione, & quaest. praedicta de quo infra, in
quæst. statim seq.

SVM MARIVM.

- 1 Pactum initum inter patrem pupilli decedentis, &
cognatos eiusdem super bonis truncalibus cer-
to modo diuidendis, an praedictet aliis cognatis
decedentibus, postea paciscentibus? &
num. segg. sed num. 6. resoluitur validum
esse praed. pactum.
- 2 T. patrem, ff. que in fraud. cred. intellectus.
- 3 Granatum restituere certa persona, post certum
tempus, potest id praenotare, scilicet si incerta
persona electio vel restitutio facienda est.
- 4 Vxor granata a marito restituere bona sibi relicta
pauperibus post mortem, non potest in vita ea
illis restituere, sed contra n. 11.
- 5 Fideicommissum relictum proximioribus de stirpe
post mortem granati, non potest in vita restitui
aliis, qui tunc temporis erant proximiores, &
num. 12.
- 6 Semel exclusus remanet semper exclusus.
- 7 Filius primogenitus, non exatibus descendenti-
bus, cedere potest in fauorem secundogeniti iu-
ri primogeniturae, requiritur tamen consen-
sus institutoris maioratum in eius vita, et in
num. 9.
- 8 Primo loco ad maioratum successione vocatus,
potest libere maioratum cedere, suo vltimo in fa-
uorem alterius renunciare.

QVÆSTIO XL.

In eadem leg. 6. Taur. & leg. 1. tit. 8. lib. 5.

Pactum initum inter patrem pupilli decedentis, & cognatos eiusdem, super bonis truncalibus certo modo diuidendis, an praedictet aliis cognatis decedentibus, postea paciscentibus?

Quarto t. sexto in proposito nostræ l. 6. Taur. t.
in eadem sui parte finali, an valeat pactum
inter patrem pupilli decedentis ex vna parte, & co-
gnatos pupilli, qui sunt de trunco proximiores, ex al-
tera, tempore mortis ipsius pupilli, vt post initum su-
per bonis truncalibus, quæ iuxta forum patriæ consue-
tudine roboratur, ad illos verumque debent, supra pra-
dictis bonis certo modo diuidendis, vel pecunia a patre
data cognatis praedictis, vt omne in suam renunciant
in fauorem patris pupilli, eiusdemque vsusfructu-
arii, vbi gratia, Decesit pupillus, relicta bonis truncalibus,

libus, ex parte matris, nec non & patre usufructuarius eorum, atque ano materno, vel alii cognatis ex eadem linea, ad quos bona predicta transierunt, sicut foro patri consuetudine observato reddere debeant. Pater convenit cum eis, ut relictis apud eos statim certis quibusdam bonis immobilibus, tam in usufructu, quam in proprietate, vel pecunia data, cetera bona immobilia de trunco essent, atque perpetuo manerent eiusdem patris, ita ut de eis in perpetuum disponere idem possent, tam in proprietate quam in usufructu: quod cognati predicti potius voluerunt, ut statim fruerentur bonis sibi relictis, vel pecunia soluta, quam expectare mortem patris, cui forte non forent superstites, quia praedecederent, si qua nihil sibi haberent atque fruerentur: Et ideo cetera bona immobilia patri remisit, atque in suum in eius favorem renuntiaverunt, reventis sibi datus seu relictis, firmissimeque hac conventio sine transactio celebrata fuit. Postea vero decedentibus patre predicto & cognatis, qui pacto consenserunt, comparent alij cognati de illo trunco proximiores, qui bona predicta transierunt ab hereditate patris pupilli, assentes sibi minime praedecidisse predictum pactum & transactionem: quia non valuit in eorum praedeciditum, cum tempore restitutionis bonorum ipsi reperiantur cognati proximiores de trunco, pupillo iam defuncto, quibus restitutio bonorum de trunco facienda est. Rursus heredes patris pupilli contendunt validam esse, ac proinde ceteros cognatos, excludi esse vigore eius: quia tempore pacti, siue transactionis, praed. quod spectandum est, ipsi nullam ius habebant ad praed. bona, quia a proximioribus praedecederant, ac proinde minime eas actionem habere, nec partes esse, perpetuumque silentium illis imponendum. Dubitatur, quid iuris sit in hac specie statuendum, aut pro quibus respondendum?

Et prima quidem facie videbatur dicendum, cognatos posteriores huiusmodi recte agere: tum quia ius suum sibi auferri ipsis inuitis non potuit, argum. l. ius nostrum, ff. de leg. iur. & l. fin. ff. de pact. tum etiam quia debitor in diem non potest diem solutionis vel restitutionis praevenerit in fraudem creditoris: in tempore namque fraudantur creditores, l. ait Prator, §. si cum diem, & in l. omnes, §. si, vers. si vir uxoris, ff. qui in fraudem cred.

Neque t. obstat l. patrem, ff. eod. vbi inquit text. Patrem, qui non expectata morte sua, fideicommissum hereditatis materno filio soluto potestate restituit, omnia ratione salcidia, plenam fidem & debitam pietatem secum exhibitione, respondit creditores non fraudasse. Nam vltra gloss. ibi, & Menel. in l. post mortem, num. 4. C. de fideicom. respondeo, quod licet quando electio vel restitutio est faciendae certae personae, tunc grauat potest tempore praevenerit, eligendo vel restituendo in vita, vt in dist. l. post mortem, & ibi communiter DD. Attamen si electio vel restitutio sit faciendae incertae personae, tunc tempus electionis vel restitutionis praevenerit non potest in praed. iudicium ceterorum, vt in l. cum pater, §. a filia, ff. de leg. 2. Forte namque tempore mortis eligeret alium grauat vel restitueret alteri, & ita omnium, qui possunt eligi, interest electionem hanc suspendi vsque ad tempus mortis heredis: quia forte tunc non stabant illi, quibus in vita restitutio fit, vel illi, qui eliguntur, & alij, qui tempore mortis heredis grauari supersunt, consequenter commodum electionis vel restitutionis: in praed. iudicium igitur horum, siue iuris, tempus praevenerit minime potest, vt in d. l. cum pater, §. a filia, & d. §. hereditatem, et l. ff. de leg. 2. ex quibus iuribus hanc resolutionem tenent ac pro-

hant Bart. & communiter DD. in d. l. post mortem, vt affirmant ibi Corneus col. 2. & Padilla num. 8. & Ant. Gomez. in l. 7. Taur. num. 6. & 7. Vnde t. inquit Bart. ibid. num. 2. quod si testator uxorem suam hereditatem instituat, eamque grauet, vt bona quaedam post mortem suam erogat pauperibus, non poterit ipsa pauperes statim eligere, quibus bona illa distribuatur, quoniam hoc fit in damnum atque iniuriam pauperum futurorum: & ita dicit Bart. se eo anno pluries de facto respondisse: estque communis eius doctrina, vt plures allegans affirmat Menel. in l. unum ex familia in princ. num. 1. ff. de leg. 2. & ante eum Covar. in cap. sua nos, num. 5. de test. sequuntur alij relati per Menoch. de arb. iud. lib. 1. quae. 8. n. 3.

Ergo ita & eodem modo videtur dicendam in proposito, quod cum pater pupilli non teneatur in vita sua restituere praed. bona truncalia cognatis pupilli, nisi post mortem ipsius patris, quo tempore finitur usufructus ipsius, vt restitutio siue pactum vel transactio antea facta sit nullius momenti, & proinde alij proximioribus cognatis tempore mortis patris existentibus minime praed. iudicet. Item, qui non potest adire, non potest repudiare aut renunciare, l. si potest, & ibi latet DD. ff. de acq. hered. sed illi cognati de trunco paciscentes cum patre pupilli adire minime tunc poterant: quia nondum tempus suae restitutionis advenerat ergo neque repudiare aut renunciare in favorem patris pupilli. Quo fit, vt si aliquid fideicommissum ita inveniat relictum, vt restituendum sit proximioribus de stipite post mortem grauari, minime possit in eorum praed. iudicium alij, qui in vita grauari proximiores essent, restitui.

Hec t. tamen non me movet, vt in specie nostrae quae. idem sequar: quoniam in ea verius esse censet, ac in praxi tenendum, praed. pactum validum esse ad observandum (si aliud non obstat) nec ceteri agnati possint contra id venire aut illud infringere, ac proinde audiendi non sint, sed potius excludendi; ex eo potissimum ac solidissimo fundamento, scilicet quod bona praed. truncalia, quoad proprietatem: statim morte pupilli perierunt ac spectantur ad aum maternum, aut ceteros cognatos, qui proximiores tunc temporis erant pupillo, imo ad eos ipso iure redierunt atque delata fuerunt, iuxta forum praed. consuetudine observatum, vt late resoluimus supra in quae. precedenti. Pater enim solum fuit haeres in usufructu horum bonorum pro tempore vitae suae, & in reliquis bonis non truncalibus pleno iure in proprietate & in usufructu. Proprietates ergo bonorum truncalium statim mortuo pupillo devoluta fuit ad aum maternum praed. vel ad cognatos tunc propinquiores, si quae ipsi occuparent locum sequentibus, ac proinde omnes sequentes exclusi remanent. Semel autem t. exclusus, remanet semper exclusus, vt late resoluit Doct. Molin. lib. 1. de Hispan. primogen. cap. 6. num. 22. & lib. 3. c. 5. num. 72. Cum igitur ad priores pertinet proprietates praed. bonorum truncalium, licitum fuit eis ad libitum super illis transigere aut pacisci iure proprio: si quae poterant praed. proprietatem vendere, donare, obligare, hypothecare, cedere, ac de ea libere disponere: nec pater pupilli erat grauarus, aliquid restituere post mortem suam: sed per eam usufructus eius fuit finitus ac proprietates consolidatas. Quis igitur prohibet domino proprietatis, & praeterea usufructuario eiusdem, inter se pacisci super modo & tempore

tempore fruendi bonis, iuxta votum suum, cum possit vniuersique eorum in favorem aliorum de suo iure libere disponere, cum in re propria quilibet sit moderator & arbiter: si quae nihil obstant in contrarium supra, adducta.

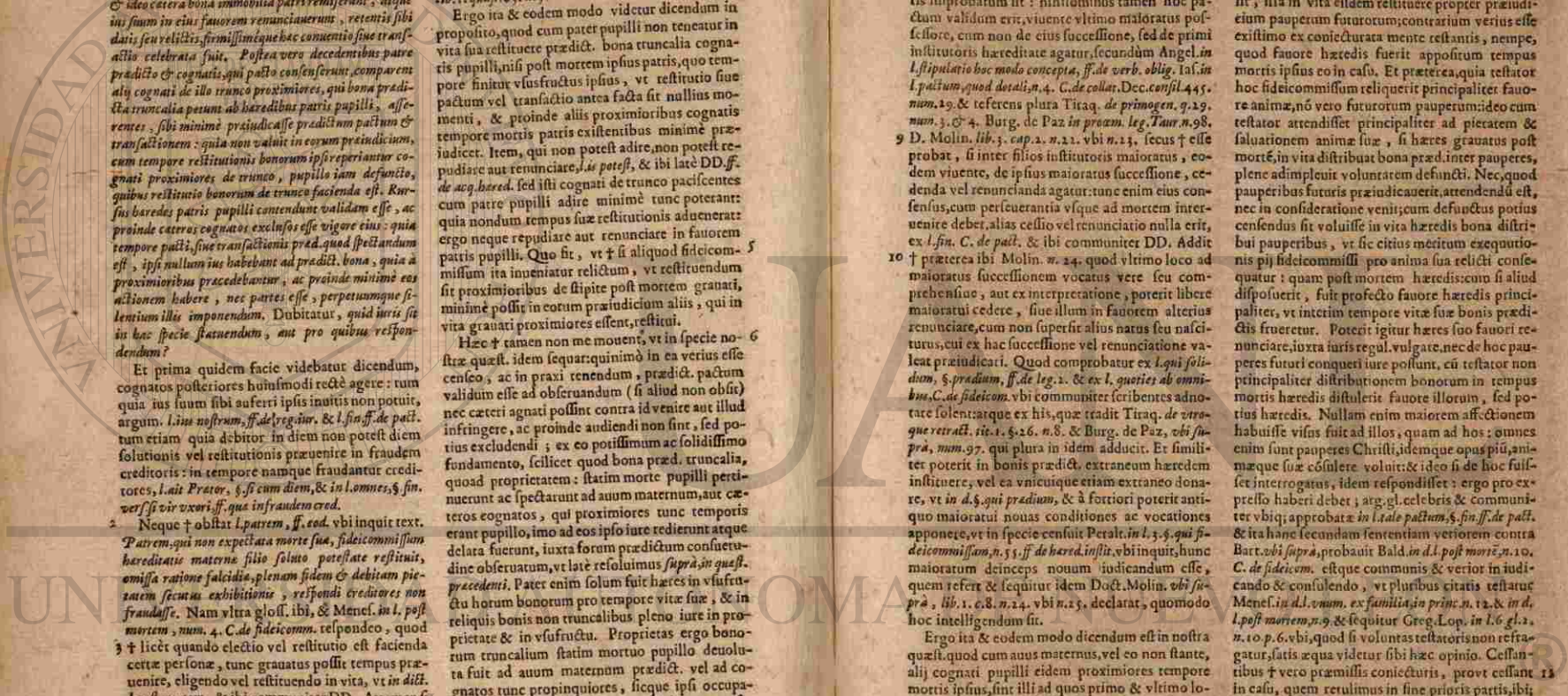
Secundum t. eadem nostra sententia corroboratur, atque vera efficitur, ex eo quod filius primogenitus, non extantibus descendens, cedere possit iuri primogeniti & in favorem secundogeniti, vt late probat D. Molin. lib. 1. de Hisp. primog. c. 6. n. 45. Quae renunciatio valida erit: etsi viuentis ultimo maioratus possessore facta sit: quamvis enim pactum de succedendo in hereditate vicentis improbatum sit: nihilominus tamen hoc pactum validum erit, viuentis ultimo maioratus possessore, cum non de eius successione, sed de primi institutoris hereditate agatur, secundum Angel. in l. stipulatio hoc modo concepta, ff. de verb. oblig. lat. in l. pactum, quod detali, n. 4. C. de collat. Dec. consil. 445. num. 29. & referens plura Tiraq. de primogen. q. 29. num. 3. & 4. Burg. de Paz in praem. leg. Taur. n. 98. 9 D. Molin. lib. 3. cap. 2. n. 22. vbi n. 23. secus t. esse probat, si inter filios institutoris maioratus, eodem viuentis, de ipsius maioratus successione, cedenda vel renuncianda agatur: tunc enim eius consensus, cum persuerant vsque ad mortem intervenire debet, alias cessio vel renunciatio nulla erit, ex l. fin. C. de pact. & ibi communiter DD. Addit t. praeterea ibi Molin. n. 24. quod ultimo loco ad maioratus successorem vocatus vere seu comprehensio, aut ex interpretatione, poterit libere maioratus cedere, siue illum in favorem alterius renunciare, cum non super sit natus seu nasciturus, cui ex hac successione vel renunciatione valeat praed. iudicari. Quod comprobatur ex l. qui solidum, §. praed. ff. de leg. 2. & ex l. quoties ab omnibus, C. de fideicom. vbi communiter scribentes adnotare solent: quae ex his, quae tradit Tiraq. de retroque retrah. tit. 1. §. 26. n. 8. & Burg. de Paz, ubi supra, num. 97. qui plura in idem adducit. Et similiter poterit in bonis praed. extraneo hereditatem influere, vel ea vnicuique etiam extraneo donare, vt in d. §. qui praed. & a fortiori poterit antiquo maioratus novis conditiones ac vocationes apponere, vt in specie censuit Peralt. in l. 3. §. qui fideicommissum, n. 55. ff. de hered. instit. vbi inquit, hunc maioratum deinceps novum iudicandum esse, quem referet & sequitur idem Doct. Molin. ubi supra, lib. 1. c. 8. n. 24. vbi n. 5. declarat, quomodo hoc intelligendum sit.

Ergo ita & eodem modo dicendum est in nostra quae. quod cum aum maternus, vel eo non stante, alij cognati pupilli eidem proximiores tempore mortis ipsius, sint illi ad quos primo & ultimo loco haec bona immobilia de trunco pertineant, possint iure optimo super eis, & super modo fruendi pacisci cum patre pupilli, eidemque renunciare ius suum atque successionem praed. bonorum, aliquo dato vel retento, cum eo tempore iam ipsi sint delata praed. bona, nec super sit alius natus vel nasciturus, quibus aliquid ius ad praed. bona competere possit, propter occupationem proximiorum tempore mortis pupilli, quod expectatur, non vero tempus mortis patris, vt resoluimus. Cum igitur nulli alij competat ius ad praed. bona, quam renunciatus praed. bonis, conlequitur, ceteros minime se praed. iudicatos esse ex praed. pacto & renunciatione conlequi posse, cum nullam ius habent, cui praed. iudicari possit. Ex quibus omnibus iam cessant omnino supra, in contrarium opposita

cum hic pater non successerit in proprietate praed. bonorum de trunco, nec in ea aliquid ius habebat, sed solum in usufructu eorum pro tempore vitae suae: proprietates vero statim mortuo pupillo, rediit ad truncum & radicem: itaque pater non est grauat restitueri praed. proprietatem post mortem suam: quia nonquam successit in ea, & sic cessant, quae primo dicta sunt de praeventione temporis, atque de grauo restituere incertae personae, quod non possit restituere in vita, Quoniam in terminis doctrinae Bart. in dist. l. post mortem, num. 2. dum t. tenet, quod grauat restituere aliqua bona pauperibus post mortem suam, non possit, illa in vita eidem restituere propter praed. iudicium pauperum futurorum: contrarium verius esse existimo ex conlecurata mente cessantis, nempe, quod favore heredis fuerit appositum tempus mortis ipsius eo in casu. Et praeterea, quia restator hoc fideicommissum reliquit principaliter favore animae, non vero futurorum pauperum: ideo cum restator attendisset principaliter ad pietatem & saluationem animae suae, si haeres grauat post mortem, in vita distribuatur bona praed. inter pauperes, plene adimplevit voluntatem defuncti. Nec, quod pauperibus futuris praed. iudicaverit, attendendum est, nec in consideratione venit: cum defunctus potius censendus sit voluisse in vita haereditas bona distribuere pauperibus, vt sic citius meritum executionis pij fideicommissi pro anima sua relictis conlequatur: quam post mortem heredis: cum si aliud disposuerit, fuit profecto favore heredis principaliter, vt interim tempore vitae suae bonis praed. frueretur. Poterit igitur haeres suo favore renunciare, iuxta iuris regul. vulgatae, nec de hoc pauperes futuri conlequi iure possunt, cu restator non principaliter distributionem bonorum in tempus mortis heredis distulerit favore illorum, sed potius heredis. Nullam enim maiorem affectionem habuisse visus fuit ad illos, quam ad hos: omnes enim sunt pauperes Christi, idemque opus pii, animaeque suae consulere voluit: & ideo si de hoc fuisset interrogatus, idem responderet: ergo pro expresso haberi debet; arg. gl. cel. bris & communiter vbiq; approbat in l. tale pactum, §. fin. ff. de pact. & ita hanc secundam sententiam veriorum contra Bart. ubi supra, probavit Bald. in d. l. post mortem, n. 10. C. de fideicom. estque communis & verior in iudicando & consulendo, vt pluribus citatis testatur Menel. in d. l. unum, ex familia in princ. n. 12. & in d. l. post mortem, n. 9. & sequitur Greg. Lop. in l. 6. gl. 2. n. 10. p. 6. vbi, quod si voluntas testatoris non refragatur, satis aequa videtur sibi haec opinio. Cessantibus t. vero praemissis conlecuris, provt cessant in casu, quem retulimus in fine prioris partis, ibi Quo fit, & c. nempe, cum relinquatur fideicommissum proximioribus de stipite tempore mortis grauari: tunc quia illi, qui tunc propinquiores existunt vocati principaliter censentur: non vero, qui huiusmodi sunt in vita grauari, cum possint postea decedere ante mortem eiusdem grauari, & sic fraudare ceteros, qui tempore mortis ipsius proximiores sint, non poterit vel iure optimo grauat in vita restituere, nisi illi ipsi, quibus in vita restituerint, sint etiam proximiores tempore mortis ipsius grauari.

S V M M A R I V M.

1. Renunciatio consanguinorum de trunco cum iuramento hereditatis truncalis, an illis postea excludat.

- excludat? & num. seqq. sed n. 3. resoluitur non excludere: & n. 9. limitatur.
- 2. Renunciatio hereditatis paternae, admittitur ad eam, si ceteri fratres sine liberis decesserint.
- 4. Filius licet renunciaverit hereditati paternae cum iuramento, nihilominus patri succedit in his bonis, quae eidem virubus postea obvenierunt ex successione alicuius filij primi matrimonij: idem in filio exheredato, ut in n. 8.
- 5. Renunciatio hereditati paternae, non videtur renunciare hereditati fraterna.
- 6. Successio truncalium bonorum non defertur iure hereditario, sed iure sanguinis a radice proveniente.
- 7. Renunciatio hereditati paternae, admittitur ad retratum.

QVÆSTIO XLII.

In eandem l. 6. Taur. & l. 1. tit. 8. lib. 5.

Renunciatio consanguineorum de trunco cum iuramento hereditati truncali, an illos postea excludat?

QVæro septimo circa eandem legem 6. Taur. illi qui sunt de trunco, renunciaverunt iuramento hereditati illius qui stipite erat, & quæ bona truncalia descenderant vel illam repudiaverant: nunc vero decessit pupillus vel illo parente ex alio latere, an in hac specie bona immobilia redibunt ad truncum & radicem, & sic ad illos, qui antea hereditati illius stipitis renunciaverant, nec ne? Et videtur pars negatiua certè ex verbis forei, de quibus in nostra lege, ut patet ibi: *Bolver los bienes al trunco, y la raze a la raze, si que hereditas pupilli adiungi videtur hereditati stipitis: Ergo, qui non est hæres stipitis: nec pupilli esse debet: non enim potest quis pro parte adire & pro parte repudiare, ut in l. 2. ff. de acqui. heredit. cum mat.* Cum igitur iuxta prædictum forum via hereditas fiat stipitis & bonorum immobilium pupilli decedentis, quæ ab eodem stipite processerunt, ac si ab eo non existerent, qui fuerit hæres stipitis, erit & horum bonorum pupilli: & è conuersio negatiua, &c. vna enim & eadem hereditas sit omnium per redditionem, atque idem corpus bonorum. Non igitur debet diuerso iure censi, arg. *Leum, qui adit, ff. de usucap. cum siml.* Mens præterea forei prædicti est, ut is, qui habet hereditatem stipitis, habeat etiam & ad eum retractantur hæc bona eiusdem stipitis: insuper & quia, qui non habuit affectionem ad hereditatem stipitis, cum ei renunciaverit, nec debet habere hæc bona, quæ ab eodem stipite deuenierunt, nec ad eum redire debent.

Limitari tamen poterit hæc sententia, quando mortuo pupillo, solus ille, qui hereditati stipitis renunciavit, inueniatur & sit de trunco & non alius: tunc enim prædicta sua renunciatione non obstante, admittetur ad successione bonorum truncalium dicti pupilli ex communi resolutione, & quæ habet, cum qui hereditati paternæ aut maternæ renunciavit, admittendum nihilominus esse ad eam, si ceteri fratres sine liberis decesserint; quasi censetur in favorem eorundem vel fororum renunciavisse: ergo ipsi deficientibus, & sic causa renunciationis, cessare debet & ipsa renunciatio, & sic admittetur renunciatis etiam contra patris testamentum, ita Bald. in l. partum, quod dicitur, num. 3.

C. de collat. & cum aliis Ant. Gom. lib. 1. var. resol. cap. 5. num. 32. & in l. 22. Taur. num. 11. & Tell. Fernand. in hoc l. 6. Taur. n. 44. D. Covar. in c. quantum partum, 3. p. 3. n. 4. de part. in 6. & ibi nos latè idem probavimus alios citantes in gloss. omnino, n. 14.

Sed si nihilominus in quæst. principali præmissa, contractum indiffinè mihi vetius videtur & tenendum, imò quod ille, qui est de trunco, licet hereditati stipitis renunciaverit cum iuramento, nihil fecius etiam aliis remotionibus de trunco existentibus, debeat habere bona immobilia truncalia pupilli decedentis, & quidem, Primò, quia si licet filius renunciet patri hereditati cum iuramento, nihilominus ei succedit in illis bonis, quæ eidem parenti binubo postea obvenierunt ex successione alicuius filij primi matrimonij, quæ tenetur referre filiis illius matrimonij: non enim videtur filius renunciare iuri sibi postea competentè ex morte fratris & parentis illius matrimonij, nec quod ignoret sibi competere, licet mater decedens, cum simul ff. de inst. testam. ita tenet Oldrad. consil. 294. Guid. Pap. quæst. 228. & cum aliis D. Covar. in dict. cap. 5. quantum partum 3. part. 3. §. 3. num. 1. versic. & licet filij. Boer. decisio. 183. num. 18. Bæza de non melior. ration. dicitur filiabus, cap. 10. num. 73. Ergo ita videtur dicendum in nostra specie, nempe, ut filius, qui renunciaverat hereditati stipitis, non sit censendus renunciasse huic successioni, quæ postea sibi competere incipit, ac sibi competitam merito ignoraverit, cum secundum ordinem redem nature, prius ipsam prædeculluram præsumendum esset in dubio, quam pupillum, alio non actò.

Secundo si præterea, quia renunciatio hereditati paternæ, non videtur renunciasse hereditati fraterne: si que poterit petere bona fraterne, quæ fratri mortuo obveniant à parente communis hæc enim bona non petit filius ut paternæ, sed tanquam bona fratris, cuius sunt effecta per successione ipsius fratris patri, ut cum Angel. Decio & aliis resoluit esse communem opinionem D. Covar. ubi supra, 3. part. §. 3. num. 2. & late Roland. à Vall. consil. 95. num. 44. lib. 1. Ant. Gom. in l. 22. Taur. num. 13. & latissime nos in d. 6. quantum partum, in gloss. omnino servari, num. 7. & 8. & in num. 10. ita etiam limitavimus, quando renunciatio fuit set ampla, ut quis renunciasset paternæ & fraterne hereditatibus. Ergo idem in specie nostra est dicendum, cum ille de trunco, qui renunciavit hereditati stipitis, bona truncalia pupilli decedentis non petat ut bona parentis, cuius hereditati renunciavit, sed ut bona de suo trunco, hoc est, quæ obvenierunt ab eo stipite, à quo omnes descendunt per mortem pupilli, & sic ex eius successione, cui minime renunciat.

Tertio idem comprobatur ex præd. foro consuetudine robotato, cuius meminit nostra lex Regia: habet enim forus ille, quod bona redeant ad truncum & ad radicem: sed hic renunciatis est de trunco & radice, unde prædicta bona processerunt & obvenierunt. Ergo ad eum pertinent, quæ hereditati stipitis renunciaverit, cum forus non dicat, quod bona truncalia vel immobilia tunc temporis redeant hereditati stipitis, sed ad truncum vel radicem: præcipue cum tempore renunciationis præd. hoc ius successione morte pupilli postea proveniens nondum competet, & an competet, iuste ignoraretur. Non enim aliqua lex vel forus præd. requirit, quod si hæres stipitis ille, qui petit bona truncalia ad se, tanquam de trunco vel radicem

radice pertinentia: sed solum, ut descendat ab eodè stipite: videlicet enim sunt atque dividua profus hereditatis & bona separata quæ nullam connexionem inter se habent, cum sint diversæ personarum & temporum, ac diversorum hominum morte competentes solum habet rationem successio truncalium bonorum ad truncum & radicem unde proveniunt, ut ad eandem truncum vel radicem redeant, non vero ad eandem hereditatem & ideo cum sit diversa vna ab alia, illi hæc non accersit, iuxta communes traditiones. Licet igitur quis renunciaverit hereditati stipitis, non ideo desinit esse de illo stipite: iura enim sanguinis renunciari non possunt, sine agnationis, cum siml. ff. de part. Præterea iusta causa & ratio potuit movere renunciantem ad renunciandum hereditati paternæ, maternæ vel suæ: ut puta, quia damnoa sibi esset, aut alias, ut cedendum est mouisse, quædoquidem eadem omni iure erat debita; quæ ceteri in hereditate & successione pupilli, ut pote lucrosa & opulenta, nullique debitis onerata, quare hanc amplecti vult, illam autem adire merito recusavit, ac proinde repudiavit, vel qui sibi datum aut retentum ratione illius renunciationis aquivaleret vel sibi conveniret respectu hereditatis parentis, quam solum renunciavit, non vero respectu successione truncalium pupilli, tempore renunciationis incognita: atque licet ignoraret. Fit igitur ex prædictis, ut diversa & separata successio atque hereditas sit ab illa, tum respectu temporis & personarum, tum etiam rerum & qualitatis bonorum. Præterea si hæc successio truncalium bonorum non defertur iure hereditario stipitis, sed iure sanguinis à radice proveniente: sicut alias videmus in maioribus successione, quando agitur non respectu primi maioratus institutis, sed sequentium possessorum, iuxta veterem sententiam, quam late probat D. Molin. lib. 1. de Hæst. primog. cap. 8. per totum: tamen aliud minus recedat probare Modernus Velasq. in l. 40. Taur. in gloss. n. 8. & per totam, cum aliis, quos citat. Mirum igitur videtur non debet, cum hæc sint plures diversa & separata successiones, tam nomine quam rebus, ut vidimus, quod diuerso iure censentur: si que cessant fundamenta, quæ pro priori parte supra adduximus.

Denique hæc nostra sententia comprobatur factis: nam si in materia retractus iure sanguinis filius qui renunciavit paternæ hereditati, non ideo desinit esse de stipite & sanguine sui patris, aut vel proaut, cuius res immobilis nunc venditur aut vendita fuit, ac proinde iure optimo admittetur nihilominus ad retractum rei paternæ vel avitæ venditæ, servatis servandis: ita docet Ant. Gom. in l. 7. Taur. n. 5. & 6. argum. à iura sanguinis ff. de reg. iur. quia per renunciationem hereditatis paternæ, non desinit esse de eius sanguine.

Quæro ex prædictis veteri quæstioni, de qua agimus in terminis nostra legis, & ita existimo esse tenendam & iuxta eam pronunciantum, salvo meliori iudicio. Et si quæ diximus de filio renunciantem, eadem profus in filio exheredato locum habent ac rectè procedunt, cum eadem sit ratio in eo, quæ in renunciantem.

Non obstant fundamenta in contrarium adducta, quia pleraque eorum ex prædictis iam sunt diluta. Illud de mente contraria fore negamus; sicut & quod illud loco adduximus, non procedit de affectione: non enim indignum est, quod qui

hereditati paternæ vel avitæ iusti ex causis renunciant, licet erga res eius affectum non haberet, sed quia sibi non erat proficiua, vel alias, eam à se abdicavit, consequatur postea bona truncalia morte pupilli ad se delata ex vi forei prædicti, cum sibi potius expediat hæc bona habere, quam parentis vel avitæ hereditatem.

Limitanda tamen est nostra præfata sententia principalis, ut ex præcedentibus patet, nisi renunciatio hereditatis stipitis specialis quoque sit & bonorum truncalium, vel adeo ampla, ut & hæc bona comprehenderet: tunc enim in favorem filius, cui renunciatum fuit, censeretur & his bonis truncalibus renunciatum: nisi etiam omnes propter quos renunciatum fuit, essent defuncti: & ratio tenens renunciatis de trunco, qui solus remaneret, ad ea petenda admittetur, ut supra in limitatione primæ sententiæ resolvimus.

SVMMARIVM.

1. Cognatus naturalis tantum, vel ex eo nepos legitimus pupilli decedentis, an excludat eius patrem a successione bonorum truncalium, iuxta forum patriæ legitime prescriptum? & numeris seqq. sed num. 4. affirmativè resoluitur, & num. 9. limitatur in caso ex damnabili coire.
2. Bastardus an admittatur ad retratum? limitatur opinio affirmativa, n. 9.
3. Filij illegitimi non gaudent bonæ, privilegio & dignitate parentum, nec diuntur de domo seu agnatione, aut famul. parentum nisi sint legitimi per subsequens matrimonium.
4. Naturalis tantum comprehenditur in dispositione legali seu statutaria, que fundatur in iure naturali sanguinis seu agnationis & aspirat, nisi ex qualitate persone aliud colligatur.
5. Appellatione filiorum naturalium tantum comprehenduntur, ubi agitur de privilegio & commodo filiorum in agnatione fundito.
6. Bastardi est de iure non continentur sub nomine familie & cognationis, nec licet eis arma fororum prædecessorum portare, aliud tamen est de consuetudine.
7. Legitimus per rescriptum Principis, admittitur ad retratum iure sanguinis.

QVÆSTIO XLIII.

In eandem leg. 6. Taur. & leg. 1. tit. 8. lib. 5.

Cognatus naturalis tantum, vel ex eo nepos legitimus pupilli decedentis, an excludat eius patrem à successione bonorum truncalium, iuxta forum patriæ legitime prescriptum?

QVæro octavo t circa eandem legem quæd si nullus cognatus de trunco legitimus exat, an naturalis tantum, vel ex eo nepos legitimus admittatur & succedat contra patrem vel alios legitimos heredes in prædictis bonis truncalibus, iuxta forum patriæ legitime prescriptum, quo habetur, ut bona immobilia redeant ad truncum vel radicem? In qua quæstione videtur primo dicendum, eam minime admittendum, ex his, quæ in retractu iure sanguinis in proposito conglissimus supra lib. 2. pract. quæst. 155. num. 1.

num. 1. vbi. quod filius naturalis & sic bastardus
 2. vulgo dicitur non admittatur ad retractum iure san-
 guinis, nisi talis sit, qui matri succedat, vel in re-
 tractu rerum venditarum a suis liberis legitimis, &
 ex diuerso eius liberi rerum ab ipso patre bastar-
 do venditarum, & ipsi quoque liberi & alij ab illo
 bastardo legitime descendentes inter se, vtpote qui
 sibi inuicem succedunt in praedictis namque casibus
 erit locus retractu iure sanguinis secundum Tiraq.
 & alios ab eo citatos, quos ibi retulimus. In bastar-
 dis enim nobis & illegitimis cessat ratio retractus,
 quae est vt res remaneat in familia & agnatione,
 cum hi non dicantur esse de familia nec agnatione.
 Praeterea, quia cum illis agnatio non est nec con-
 iunctio ex parte patris, & quod filij legitimi bas-
 tardorum admittunt non sine ad ius retractus ratio-
 ne sanguinis, tenent plures auctores, quos etiam
 ibi retulimus, vbi id in duobus casibus limitauimus.
 Primum, nisi bastardi fuissent legitimi. Secundum, nisi
 alius se habere communi vius loquendi, qui in
 regione est veritatis: quia hodie & generali consue-
 tudine isti bastardi portant arma domus, & vocan-
 tur de cognomine seu de casata: quia tunc conse-
 quenter competere eis ius congrui. Faciunt praeterea
 in proposito tractata per Ioan. Matienz. in
 3. *Rubr. tit. 1. n. 126. tit. 5. Non. Coll. Reg.* Vbi ¶ quod
 filij illegitimi non gaudent honore, priuilegijs &
 dignitate parentum, nec dicuntur de domo seu
 agnatione aut familia parentum, nisi sint legitimi
 per subsecuens matrimonium. Cum ergo haec
 ita se habeat, idem dicendum erit respectu successio-
 nis horum bonorum truncalium, cum haec suc-
 cessio deferatur iure sanguinis, sicut ius retrahen-
 di, vt diximus supra in quae. immediatè precedenti.
 4. Nihilominus ¶ tamen in specie praemissa nostrae
 quaestioni contrarium censo dicendum, atque in
 praxi tenendum (saluo meliori iudicio) imò, quod
 deficientibus descendentes legitimis à stirpe,
 naturales siue bastardi, filijque eorum legitimi ad-
 mittentur ad hanc successione, ad eoque bona
 praedicta truncalia redeant, stante praedicto foro
 consuetudine obseruato. Quoniam in ¶ dispositio-
 ne legali seu statutaria, quae fundatur in iure natu-
 rali sanguinis seu cognationis & æquitate, com-
 prehenditur naturalis tñtum, nisi ex qualitate per-
 sonae aliud colligatur, vt in *lex facta, si quis roga-*
 6. *tus, el. 1. ff. ad Trebell.* Secundo, ¶ quia vbi agitur de
 priuilegio & commo filiorum in æquitate fun-
 dato, appellatione filiorum naturales tantum com-
 prehenduntur, arg. *text. in l. vlt. C. de confirm. iur. per*
 quem text. ita tenet *Abb. inc. presentia, n. 23. de pro-*
bat. quem ibi DD. sequuntur, vt asseruit vbi supra,
 & probat etiam textus in *l. Lucius, §. fin. versic. quia*
credidit, ff. de leg. 2. & tenet Alexand. in dicit. §. si
quis rogatus, num. 16. & iterum num. 30. & Rebuff. de
pruileg. schol. primi, 177. n. 7. vol. 11. n. 11. dicitur de illi,
n. antiqua.

Tertio, quia forus, de quo nostra lege, non re-
 quirat, quod illi de trunco ad quos bona immobi-
 lia redeant, sint legitimi, sed generaliter & indi-
 stinctè disponit in ea, *Que el tronco buelua al*
tronco, y la rax a la rax: sicut lex altera Regia,
 quae retractum permittit consanguineis propin-
 quioribus, non etiam vitur ita restrictis dictioni-
 bus, vt solum legitimos admittat, etiam si illegiti-
 mos expressè non vocauerit: inquit enim, *T. algu-*
mo de aquel auilango la quisere, &c. sicut forus praedictus
 inquit, *Que el tronco buelua al tronco, y la*
rax a la rax: trunco enim & radix, ad quem,
 vel quam bona immobilia, iuxta forum patriæ

consuetudine roboratur redire debent, idem est
 quod *Auulango.* At naturalis siue bastardus in rei
 veritate est de illo sanguine & linea. Igitur. Quae
 in terminis retractus iure sanguinis hanc opi-
 nionem tanquam vtiorem & receptiorem post
 alios tenuimus *dicit. q. 155. num. 2. vbi respondimus*
 fundamentis contrariae partis *supra* adductis: nem-
 pe negati non posse, quod hi filij naturales vel bas-
 tardi sint consanguinei, atque de sanguine & pro-
 genie suorum praedecessorum, quorum res immo-
 biles retrahere aut petere volunt, sique non ces-
 sat in eis imò concurrat ratio retractus (adde hic)
 & ratio trunci. Praeterea & secundo, ¶ quoniam
 et si de iure bastardi non continentur sub nomine
 familiae & cognationis, nec liceat eis arma suorum
 praedecessorum portare atque deferre, vt tenet
 Bald. & alij plures, quos sequitur *Molin. de Hispan.*
primogen. lib. 1. c. 4. n. 47. & ante eum Callan. in
consuetud. Burg. in tit. de successores bastardi, §. 3. gl. 1.
versic. vltima praedicta, cum sequent. & in catalog. glori-
mund. 7. p. conside. 38. conel. 24. & 75. vbi refert
Guillel. Bened. concludentem: istud non obseruari
in Francia, quia bastardi portant arma domus,
cum aliqua tamen barra, quae incipit à sinistris &
tendit ad dextram per medium scuti ius campi
armorum. Aliud tamen est de consuetudine, iuxta
quam bastardi nobilibus & illustribus, maxime
magnatum, sunt nobiles, vt cum alijs reoluti idem
Matienz. ibi à nobis citatus, dicens hoc in nostra
seruari Hispania: & idem Matienz. vbi supra, dicit.
n. 126. in fin. & in filijs naturalibus lae idem probat
Benedict. de Borz. in tract. de filijs non legitimis
nat. in princip. n. 8. cum sequent. & num. 13. vol. 6.
tract. in antiquis: & in bastardis idem de consue-
tud. secus de iure probat Ioan. à Rojas in epist. suc-
cess. §. 5. n. 22.

Ex ¶ supra dictis legitur bene constat atque de-
 ducitur, idem esse dicendum in proposito nostrae
 legis & fori, cuius ipsa meminit. De legitimo au-
 tem per scriptum Principis est minus dubium,
 ipse enim admittitur ad retractum iure sanguinis,
 vt cum alijs probauimus *d. q. 155. n. 4.* Ergo & ad
 successione bonorum truncalium, alijs legitimis
 deficientibus admittendi sunt. Limitari ¶ tamen
 debet nostra sententia in filio spurio vel incestuo-
 so, vel nato ex damnabili coitu: is enim cum nullo
 modo possit retrahere iure sanguinis: quia non
 dicitur certus consanguineus, nec de genere, domo
 vel stirpe parentum, vt cum alijs vbi supra, *num. 3.*
 probauimus. Merito vt neque ad hanc successio-
 nem bonorum truncalium, de qua agimus, admittatur
 ad exemplum retractus iure sanguinis, qui &
 successio praedicta in hoc acquirantur.

SUMMARIUM.

1. Pater an in bonis truncalibus possit petere res-
 dendum sua legitime, quando in bonis mobilibus
 pupilli suppleri sibi non potest? & n. seq. sed
 n. 6. negatur: limitatur n. 9.
2. Renunciatio generalis bonorum non comprehendit
 legitima supplementum: quod procedit, etiam si
 filio aliquid sit relicto pro legitima iure in-
 stitutiōis, & restatur inferre, quod debeat il-
 lo relicto esse contentus, nihilque amplius pe-
 tere possit, vt in num. 3. quia illud onus adie-
 ctum non valuit, sed ipsi iure reuocatur, vt ibi
 limitat, n. 4.
3. Statutum vel consuetudo disponens, vt paren-
 tes ab intestato non succedant, non excludit

7. Legitima parentum vel filiorum, potest consuetu-
 dine mutari & in eorum tolli, dum tamen ali-
 menta eis remaneant, vt in n. 17.
10. Pater ali debet a filio iure naturali, eadunque
 alimentum sub quarto praecipuo Decalogi.
11. Legitima simpliciter sumpta, à iure naturali vel
 gentium primo procedit, adeoque tolli in to-
 tum non potest per legem, statutum, consuetu-
 dinem vel Principi rescriptum, quamuis quo-
 niam quoriam sit de iure positum, & eodem mini-
 possit: vnde n. 14. & 15.
13. Facultas concessa ad condendum maioratum, ali-
 mentis competentibus ceteris filiis minime re-
 lictis, non valet.
16. Alimenta sunt debita filiis ex iure naturali, dam-
 naturaque error hoc negantium & asserentium,
 solum ex naturali instinctu debita esse.
17. Filius decedens sicut patrem alere tenebatur, ita
 & eius haereditas.
18. Filius, qui cum iuramento hereditati paterna re-
 nunciavit, non videtur alimentis, si neces-
 sitate premittit, renunciaisse, etiam si expre-
 se iuri petendi alimenta renunciaisset, vt in
 num. 19.
20. Reditus bonorum truncalium si non sufficiunt pro
 alimentis patri, proprietas aliqua vendi debet,
 ex cuius pretio patris alatur.
21. Filius regulariter non cogitur vendere proprietatem
 ad alendum patrem, sed ex relictibus de-
 bet eum alere, nisi cum aliando ali non potest,
 vt in num. 23.
22. Alimenta debent praestari iuxta redituum percep-
 tionem absque proprietatis venditione.

QUESTIO XLIII.

In eadem l. 6. Taur. & l. 1. tit. 8. lib. 5.

Pater an in bonis truncalibus possit petere
residuum iure legitime, quando in
bonis mobilibus pupilli suppleri sibi
non potest?

Quæro ¶ nono circa eandem l. 6. Taur. *verum,*
 stante foro consuetudine obseruato, de quo in hoc
 lege Regia, si pater in bonis mobilibus pupilli deced-
 entis non habeat eorum suam integramque legitimam,
 qua sibi debetur ex principio nostrae legis, possit res-
 ciduum atque supplementum petere vel retinere in bo-
 nis immobilibus de trunco? Et quidem pars affirmati-
 uia ex eo comprobatur, quod ¶ legitime supple-
 mento nunquam videtur derogatum generali pa-
 tro aut renunciatione, nisi expressè eadem renun-
 cietur, si quando, §. & generaliter, & §. sequent. C. de
 inofficijs testam. ex quo text. ita post alios probat
 Boët. *decis. 3. n. 10. & Thom. Gram. decis. 101.*
num. 49. est communis, vt alios citans testatur Ro-
 land. à Valle *consil. 60. num. 11. lib. 3.* Et in termi-
 nis renunciationis iuratae, text. in *capit. quamuis*
paclum, de pact. lib. 6. refert esse communem ibi
 D. Couar. in 3. p. §. 3. n. 3. Tamen contrariam
 opinionem vtiorem esse & communem, pluribus
 citatis ipse ibi asseruit, & ibi nos quoque diximus
 in gloss. omnino seruari, n. 6.

Quoniam ¶ idem fatendum est, etiam si aliquid
 relicto sit filio pro legitima etiam iure institutio-
 nis, & restatur expressè, quod debeat illo
 relicto esse contentus, nihilque amplius petere

possit: non enim propterea is excluditur à sup-
 plemento legitime, tamen simpliciter agnouerit
 id, quod sibi in testamento relicto est, vt in
authentic. vt cum de appellat. cognosc. §. hoc autem di-
spesimus, versic. verum, quia non intelligitur sup-
 plemento legitime filius renunciaisse, nisi hoc
 specialiter expresserit, vt in *dicit. §. & generaliter,* &
 hoc est receptum ab omnibus Doctores, & non
 modo certum, sed etiam tritum & perualgatum,
 vt plures citans testatur Mantica de *concl. vltim.*
volunt. lib. 10. tit. 2. num. 19. Quia illud onus adie-
 ctum non valet, sed ipso iure reuocatur, *l. quoniam*
in prioribus, & l. omnino, C. de inofficijs testam.
 quam rationem reddit Paul. Galtr. *consil. 193.*
num. 3. versic. sed verè, volum. 2. & adducit Ma-
tienz. vbi supra. Si ¶ tamen filius diceret, se esse
 contentum aliquo accepto pro omni eo & toto,
 quod debet aut debeat habere in bonis patris,
 etiam si specialiter legitime eius non renunciet,
 sufficeret, vt ab eius petitione conferretur exclusus
 ex vi vniuersalis renunciationis, quae habet vim
 specialis, iuxta communem sententiam, quam
 refert *Isa. in l. quod in verum, §. fin. num. 4. ff. de le-*
gat. 1. tamen si ibi ipse *num. 2.* cum alius contrarium
 probet.

Secundo, ¶ pro eadem prima parte facit, quia
 statutum vel consuetudo disponens, vt parentes
 ab intestato non succedant, non excludit paren-
 tem à legitima, quasi ea in praedicto statuto vel
 consuetudine non comprehendatur. Ita in termi-
 nis statuti tenet Salycet. in *authent. nouissima, n. 1.*
 & 72. C. de inoffic. testam. quem ad id refert Ro-
 land. à Valle *consil. 62. n. 11. lib. 3.* & sequitur Balbus
 de *prescriptio. 4. p. 4. part. princip. q. 3. n. 4. Cephal.*
consil. 120. n. 2. lib. 1. Ergo forus & consuetudo, de
 quibus in hac nostra lege Regia, non comprehen-
 det legitimam, quando in ceteris bonis mobilibus
 ea parti non superest. Neque obstat, quod pater
 habet vniuersalium bonorum immobilium, qui
 impotari debet in legitima, quandoquidem filius
 poterat liberè disponere de tertia parte in proprie-
 tate & in usufructu, vt in hac l. 6. Taur. 1. part.
 Fiat igitur compensatio proprietatis cum usufruc-
 tu relicto, iuxta opinionem Angel. in *authent. de*
trien. & semiss. §. prohibemus, coll. 3. vbi loquitur in
 filio herede instituto vniuersali, relicto usufructu
 omnium bonorum vxori: nam respondemus contra
 Angel. in hoc esse veriorè & communem
 sententiam, ac proinde tenendum, vt latius proba-
 uimus supra hoc lib. alia quaest.

Hic ¶ tamen omnibus non obstantibus, contra-
 riam sententiam in terminis nostrae quaestioniis ve-
 rior est & tenenda in iudicando & consulendo,
 meo iudicio: imò, quod forus praedictus consue-
 tudine roboratus, excludens patrem à successione
 filij sui impuberis in bonis immobilibus truncalibus,
 excludit eum omnino ab eis, etiam si in
 ceteris bonis immobilibus non truncalibus legiti-
 mam suam integram non habeat: sique quod
 praedicta bona truncalia redeant ad truncum vel
 radicem, sine aliqua defalcatione & deductione
 ratione legitime, alias parti legitimo debite.
 Primum ex decisione nostrae leg. Regia, quae ge-
 neralis est, quatenus decidit in sui principio, &
 pro regula decernit, parentes legitimos ab inte-
 stato legitimos esse haereditas, nec non & ex testa-
 mento filijs suis in omnibus bonis cuiuscunque
 sint qualitates, excepta tertia parte eorum, de qua
 filius libere disponere valet: praeterquam in ciui-
 tatis, oppidis & vicis, in quibus iuxta forum

partiz observari consuetum, bona truncalia redeunt ad truncum vel radicem. Ecce enim in prima parte leg. regulam affirmativam assignantem duas tertias partes omnium bonorum filiorum pro legitima parentum, decedente filio cum testamento, & omnia bona ab intestato ipso moriente. In secunda parte leg. ponitur exceptio ad predictam regulam: sed exceptio debet esse de regula, ut in l. nam quod liquide, ff. de pen. leg. Ergo cum regula agat de legitima parentum, exceptio excludit legitimam in casu excepto, in quo regula perdit officium suum: non igitur in eo pater debet habere legitimam in predictis bonis truncalibus.

Secundo, quia consuetudo id habet (ut asseritur, si ita est) nempe, quod pater non deducat legitimam, nec eius aliquod supplementum ex predictis bonis truncalibus.

7 Sed sic est, quod consuetudine potest parentum vel filiorum legitima minui & in totum tolli, ut observat communis ex Costa in c. si pater, 3. p. in gloss. prius non possit, num. 42. de testam. in 6. probat. l. 2. tit. 5. part. 6. Rip. lib. 1. ff. de leg. 1. c. 1. & late Anton. Gabi. lib. 6. commun. opinio. tit. de legitim. concl. 1. n. 18. Rojas de success. c. 3. n. 10. ubi dicit communem, quod legitima parentum, post legem, consuetudine vel statuto in totum tolli: de quo etiam agit Ioan. Gaz. de expens. & melior. c. 4. n. 55.

8 Tertio, quia siate lege seu statuto: quod agnati seu parentes non succedant, nec in legitima quidem succedent, late probat Alex. cons. 168 n. 1. cum segg. lib. 7. & consil. 3. n. 10. lib. 7. Abb. cons. 75. n. 9. vsque ad fin. lib. 1. & hanc alios citans testatur esse communem Rol. à Valle cons. 62. n. 5. lib. 3. sequitur las in d. l. si quando, §. c. generaliter, num. 10. C. de inoff. testam. ubi satisfaciunt argumento illius textus in contrarium adducto, sicut fecit Roland à Valle ubi supra, n. 5. Sequitur idem Rol. à Valle de lucro dicit. q. 14. in fin. & Ant. Gabi. lib. 6. tit. de legitim. n. 18. concl. 8. Ex supra dictis igitur satis probatur nostra predicta, secunda sententia in quest. principali, nempe, ut patens in casu secundae partis nostrae leg. Regiae minime possit petere legitimam, nec supplementum aliquod ipsius in bonis praed. truncalibus, licet in ceteris bonis pupilli illam non habeat integram: & in terminis nostrae legis licet non ita explicitè hanc opinionem voluit & pro constituta habuit Ioan. à Rojas, ubi supra, d. c. 3. n. 10. in fin. & Mieres de maior. 1. p. q. 58. n. 41. Et est quidem verissima.

9 Haec tamen nostra principalis sententia intellegendam est, dummodo patens habeat, sibi que remaneant alimenta, quae quidem ipsi debentur ex iure naturali, si quis liberis in prim. & in §. si mater, ibi patens quantum alii à filio iure naturali debent, ff. de lib. agn. Cadunt tamen alimenta sub quarto praed. excepto Decalogi, secundum D. Thom. 2. 2. q. 122. a. 5. ad tertium, Soto de inst. & iur. lib. 2. q. 4. a. 5. Alias

11 t enim, si parenti alimenta non remaneant, statutum vel consuetudo minans legitimam subditere non possit, nec valerit, Bald. in l. ius naturale, col. fin. ff. de inst. & iur. Ita ex aliis cum communi opinione resoluit Hieron. Chocalo. in addit. ad Decium in l. iura sanguinis, ff. de reg. iur. in verb. contrarium tamen, versic. communiter, & Bernard. Diaz de Lug. in reg. 143. & ibi eius additio: additio Alciar. in reg. 1. presump. 8. maxime in versic. intellige tamen, D. Co. uat. in 4. de spons. 2. p. c. 8. §. 6. n. 4. & 5. Didac. Perez in l. 1. tit. 2. lib. 5. ordin. pag. 129. versic. nec obsistat, & latissime & optime hoc explicat D. Mol. de Hist. pri. moq. lib. 2. c. 1. n. 14. cum segg. ubi resoluit cum rece-

pta & vera sententia plurimos citans: quod praed. ximus, nempe, quod quantum quota legitima sententia eius quantitas, sit de iure civili positum, legitima tamen ipsa simpliciter sumpta ex iure naturali vel gentium primo procedit, ideoque tolli non potest in totum per leg. vel statutum, nec etiam per consuetudinem vel Principis rescriptum, quantum in quantitate, quae est de iure civili, lege, consuetudine, statuto seu rescripto minui possit, ut omnium latissime ac ingeniose probat dicens hanc opinionem teneri Roder. Suar. in l. quantum in prioribus, C. de inoff. testam. 1. limit. n. 1. vsque ad fin. Eandem communem & magis communem appellat plures allegans Mantie. de consuet. vbi voluit. lib. 1. c. 1. n. 41. & 43. in versic. & supponendo, ubi cum D. Cou. ubi supra, hoc intelligitur, vsque ad quantitatem alimentis necessariam. Citatque in idem etiam Molin. Greg. Lop. in l. 1. tit. 9. p. 6. in princ. gloss. magna, & Ant. Gom. in l. 40. Taur. n. 57. & alios plures. Et hinc esse ait n. 15. quod si facultas concessa ad condendum maioratum ex tota aliorum legitima, alimentis competentibus ceteris filiis minime relictis, primogeniumque vigore eiusdem facultatis institutum, non potest villo pacto suppleri.

14 Et quantum tamen contra sententiam, nempe, quod licet legitima quodam instituta ac ratione naturali debita sit, eiusdem tamen relinquendi necessitas, tam quoad ipsam legitimam simpliciter sumptam, atque alimenta, quam quoad eisdem quantum & quantitatem ex iure positum procedat, nisi etiam communis, ut proficitur Alex. in l. quod de bonis, §. fin. n. 3. ff. ad l. Falcid. & Decius cum suo additionatore, qui plura refert in d. l. iura sanguinis, n. 3. & in consil. 19. n. 5. & Alciar. ubi supra, & Menchid. dicens esse veritatem & magis communem in d. arch. vniuersa, n. 296. cum plurib. segg. C. de inoff. test. & Tell. in l. 10. Taur. n. 4. quos & Franc. Pilcin. citat in hanc partem, D. Molin. ubi supra, n. 15. in vers. nec his, & quod ideo, quod cum causa posita in totum legitima filiorum per statutum auferri, testatur esse communem opinionem, magis comunem, plures auctores referens Mantie. ubi supra, n. 44. Nihilominus haec opinio quantum à pluribus communis appellatur, proculdubio falsa & erronea est. Vel tamen erit intelligenda, dummodo alimenta competentia ceteris filiis relinquuntur: legitima namque in quantum ad filiorum alimenta necessaria est & ex iure naturali debetur: ideoque lege civilis seu rescripto vel consuetudine tolli non potest: quatenus autem ad alimenta necessaria non fuerit, ex solo iure positum debita censenda est, ideoque in totum lege positiva seu per Principis rescriptum aut consuetudinem tolli poterit, dummodo causa legitima ad id faciendum intercedat: sicque per hanc concordiam praedicta opinioes contrariae conciliari possunt, prout est de mente omnium: atque in specie hoc pacto conciliat Ioan. de Imol. in l. iura sanguinis, §. Tertia genero. col. 3. de consuet. & demonst. additio Decij, ubi supra, Alciar. & Conar. etiam ubi supra, & Mantie. etiam ubi supra, d. n. 44. in fin. & n. 45. estque communis ac vera concordia, ut alios citans testatur D. Molin. ubi supra, n. 16. Qui tamen n. 7. probat cum communi, erroneum esse dicere, alimenta filiis non ex iure naturali, sed solum ex naturali instinctu debita esse, quod aliud sit in instinctu naturalis, quo homines ad filiorum educationem mouentur, aliud vero ius illud, quo ad illos alendos adstringuntur. Verissimum namque ac propriissimum ius naturale est illud, quo ex instinctu naturali procedit, hominibusque ad ali-

quid in specie faciendum alstringit, veluti liberorum educatio, ceteraque iuris naturalis praeccepta, quae omnia ex naturali instinctu procedunt, atque ideo iuris naturalis esse dicuntur, ut bene ibi & inmeri segg. probatur.

Et praedictis igitur bene & sufficienter probatur nostra limitatio ad opinionem principalem, quam supra tenuimus, nempe, quod si patens, qui in bonis truncalibus non succedit, non habeat aliam unde se aliat, debeat ex eisdem bonis truncalibus alii succedere in eis, tenebitur in alimentata necessaria administrare, strenua qualitate personatum & valore bonorum, non obstante praedicto foro, consuetudine roborato, qui quoad haec alimenta, quae sunt debita parentibus iure naturali, legitimam tollere aut minuire non potuit, iuxta praedicta. Sicut tamen filius decedens patrem alere tenebatur, ut in l. cum segg. C. de alen. lib. à patrem. vel 2. com. & in l. 1. §. sed nonnullas, & in §. praetera. ff. de iur. & rat. dist. ubi tutor nomine pupilli tenetur ad haec alimenta, l. 2. tit. 19. p. 4. ita etiam tenebitur eius haeres, si quis à liberis, §. item rescriptum, ff. de lib. agn. l. 8. in fin. tit. 18. p. 6. & communiter DD. vbi que. Sic etiam videmus, quod mater egena exclusa ab hereditate pupilli per pupillarem substitutum, ab eo erit alimentanda, ut late resoluit D. Costa in c. si pater, in 3. p. gl. potest n. 8. de test. in 6.

17 Similiter tamen etiam filius, qui paterna hereditate cum iuramento renouciat, non videtur alimentis, si necessitate premitur, renouciasse, ut probat Ioan. à Rojas de success. c. 21. n. 78. & Ant. Gom. in l. 22. Taur. n. 12. amplians tamen hoc procedere, etiam expressè furi petendi alimenta renouciasset: quia huiusmodi renouciatio est contra ius naturale: quam ampliationem sequi sumus in e. quamuis patrum, in gl. omnino seruari debet, n. 5. Quod tamen si reditus bonorum truncalium non sufficiunt pro alimentis, proprietas aliqua vendi debet, ex cuius pretio patens alatur, ut voluit Greg. Lop. in l. 2. gl. fin. versic. quod ego, tit. 19. p. 4. dicens, quod licet regulariter filius non cogatur vendere proprietatem ad alendum patrem, sed ex reditibus debeat cum alero, secundum Bald. in l. fin. §. ipsum auem, C. de bon. qua lib. per l. Imperator, in fin. ff. ad Trebell. & nos quoque diximus allegatione 14. n. 5. & 6. Unde est, quod alimenta debent praestari iuxta redituum perceptionem, absque proprietatis venditione, l. penult. & ibi Bart. ff. de off. bonor. Ant. Gom. in l. 9. Taur. alias in n. 40. Tellus Fernand. ibi n. 14. Menoch. de arb. iud. cent. 2. casu 169. n. 3. & 4. Baer. de decim. sut. & c. cap. 10. per totum. Attamen tamen cum aliunde pater alii non possit, nisi ex venditione proprietatis, vendenda est ipsa ad hoc. Cum igitur forus & consuetudo in nostro proposito auferens parenti legitimam in bonis filiorum ita demum procedat, si patens alimenta habeat, alias secus: merito, ut si ex redditibus bonorum truncalium pater alii non possit, nec cognati de truncato, ad quos bona illa immobilia redeunt, requisiti voluerint alimenta eidem necessaria exhibere, compellendi sunt, ut proprietatis aliqua radice vendatur pro alendo parente in inope praedicti, nec fame pereat: cum ita demum ad praedictos cognatos bona truncalia redire debeant, si patens habeat alimenta sibi necessaria: quod si secus contingat, ex ipsiusmet bonis, siue in usufructu siue per proprietatis venditionem alendus erit necessario, & tanto minus habebunt cognati, quantum opus fuerit ad alimenta parentis: quod quidem deducendum est ex praedictis bonis.

18 Similiter tamen etiam filius, qui paterna hereditate cum iuramento renouciat, non videtur alimentis, si necessitate premitur, renouciasse, ut probat Ioan. à Rojas de success. c. 21. n. 78. & Ant. Gom. in l. 22. Taur. n. 12. amplians tamen hoc procedere, etiam expressè furi petendi alimenta renouciasset: quia huiusmodi renouciatio est contra ius naturale: quam ampliationem sequi sumus in e. quamuis patrum, in gl. omnino seruari debet, n. 5. Quod tamen si reditus bonorum truncalium non sufficiunt pro alimentis, proprietas aliqua vendi debet, ex cuius pretio patens alatur, ut voluit Greg. Lop. in l. 2. gl. fin. versic. quod ego, tit. 19. p. 4. dicens, quod licet regulariter filius non cogatur vendere proprietatem ad alendum patrem, sed ex reditibus debeat cum alero, secundum Bald. in l. fin. §. ipsum auem, C. de bon. qua lib. per l. Imperator, in fin. ff. ad Trebell. & nos quoque diximus allegatione 14. n. 5. & 6. Unde est, quod alimenta debent praestari iuxta redituum perceptionem, absque proprietatis venditione, l. penult. & ibi Bart. ff. de off. bonor. Ant. Gom. in l. 9. Taur. alias in n. 40. Tellus Fernand. ibi n. 14. Menoch. de arb. iud. cent. 2. casu 169. n. 3. & 4. Baer. de decim. sut. & c. cap. 10. per totum. Attamen tamen cum aliunde pater alii non possit, nisi ex venditione proprietatis, vendenda est ipsa ad hoc. Cum igitur forus & consuetudo in nostro proposito auferens parenti legitimam in bonis filiorum ita demum procedat, si patens alimenta habeat, alias secus: merito, ut si ex redditibus bonorum truncalium pater alii non possit, nec cognati de truncato, ad quos bona illa immobilia redeunt, requisiti voluerint alimenta eidem necessaria exhibere, compellendi sunt, ut proprietatis aliqua radice vendatur pro alendo parente in inope praedicti, nec fame pereat: cum ita demum ad praedictos cognatos bona truncalia redire debeant, si patens habeat alimenta sibi necessaria: quod si secus contingat, ex ipsiusmet bonis, siue in usufructu siue per proprietatis venditionem alendus erit necessario, & tanto minus habebunt cognati, quantum opus fuerit ad alimenta parentis: quod quidem deducendum est ex praedictis bonis.

23 Quod ego, tit. 19. p. 4. dicens, quod licet regulariter filius non cogatur vendere proprietatem ad alendum patrem, sed ex reditibus debeat cum alero, secundum Bald. in l. fin. §. ipsum auem, C. de bon. qua lib. per l. Imperator, in fin. ff. ad Trebell. & nos quoque diximus allegatione 14. n. 5. & 6. Unde est, quod alimenta debent praestari iuxta redituum perceptionem, absque proprietatis venditione, l. penult. & ibi Bart. ff. de off. bonor. Ant. Gom. in l. 9. Taur. alias in n. 40. Tellus Fernand. ibi n. 14. Menoch. de arb. iud. cent. 2. casu 169. n. 3. & 4. Baer. de decim. sut. & c. cap. 10. per totum. Attamen tamen cum aliunde pater alii non possit, nisi ex venditione proprietatis, vendenda est ipsa ad hoc. Cum igitur forus & consuetudo in nostro proposito auferens parenti legitimam in bonis filiorum ita demum procedat, si patens alimenta habeat, alias secus: merito, ut si ex redditibus bonorum truncalium pater alii non possit, nec cognati de truncato, ad quos bona illa immobilia redeunt, requisiti voluerint alimenta eidem necessaria exhibere, compellendi sunt, ut proprietatis aliqua radice vendatur pro alendo parente in inope praedicti, nec fame pereat: cum ita demum ad praedictos cognatos bona truncalia redire debeant, si patens habeat alimenta sibi necessaria: quod si secus contingat, ex ipsiusmet bonis, siue in usufructu siue per proprietatis venditionem alendus erit necessario, & tanto minus habebunt cognati, quantum opus fuerit ad alimenta parentis: quod quidem deducendum est ex praedictis bonis.

16 Quod ego, tit. 19. p. 4. dicens, quod licet regulariter filius non cogatur vendere proprietatem ad alendum patrem, sed ex reditibus debeat cum alero, secundum Bald. in l. fin. §. ipsum auem, C. de bon. qua lib. per l. Imperator, in fin. ff. ad Trebell. & nos quoque diximus allegatione 14. n. 5. & 6. Unde est, quod alimenta debent praestari iuxta redituum perceptionem, absque proprietatis venditione, l. penult. & ibi Bart. ff. de off. bonor. Ant. Gom. in l. 9. Taur. alias in n. 40. Tellus Fernand. ibi n. 14. Menoch. de arb. iud. cent. 2. casu 169. n. 3. & 4. Baer. de decim. sut. & c. cap. 10. per totum. Attamen tamen cum aliunde pater alii non possit, nisi ex venditione proprietatis, vendenda est ipsa ad hoc. Cum igitur forus & consuetudo in nostro proposito auferens parenti legitimam in bonis filiorum ita demum procedat, si patens alimenta habeat, alias secus: merito, ut si ex redditibus bonorum truncalium pater alii non possit, nec cognati de truncato, ad quos bona illa immobilia redeunt, requisiti voluerint alimenta eidem necessaria exhibere, compellendi sunt, ut proprietatis aliqua radice vendatur pro alendo parente in inope praedicti, nec fame pereat: cum ita demum ad praedictos cognatos bona truncalia redire debeant, si patens habeat alimenta sibi necessaria: quod si secus contingat, ex ipsiusmet bonis, siue in usufructu siue per proprietatis venditionem alendus erit necessario, & tanto minus habebunt cognati, quantum opus fuerit ad alimenta parentis: quod quidem deducendum est ex praedictis bonis.

SVMMARIVM.

- 1 Annuus reditus impositus super bonis immobilibus à maioribus prouenientibus, an redire debeant ad truncum, sicut foro consuetudine roborato, quod bona redeant ad truncum vel radicem? & n. segg. sed n. 8. negatiue resoluitur: limitatur n. 15. in rebus irredimibilibus, & sic perpetuis. Et praeterea si consuetudo aliud introduxerit, ut in n. 17.
- 2 Annuus reditus inter immobilia computantur: quod procedit, quando sunt impositi super bonis immobilibus & referuntur ad longum tempus: alias secus, ut in n. 3. Praeterea procedit consideratio praesentis status: secus vero, si consideratio redemptionis tempore, ut in mem. 4. Denique id verum est longe & improprie, ut in num. 14.
- 3 Census, quibus hodie utimur, sunt proprie bona mobilia.
- 4 Retractus non habet locum in rebus annuis, etiam perpetuis, ut in n. 16.
- 5 Annuus reditus, secundam veram sententiam non sunt proprie bona mobilia nec immobilia, sed constituntur tertiam quendam partem bonorum, diuisam ab illis, ut sunt nomina debitorum.
- 6 L. 6. Taur. in sui 2. parte loquitur, & procedit in rebus vere & proprie immobilibus.
- 7 Bona mobilia dicuntur, quae neque mouentur nec moueri possunt, como son las hercades y la uotes.
- 8 Statutum vel consuetudo loquens in casu vero, non habet locum in casu falso: inquit, ut in mem. 13.
- 9 Forus, quod bona redeant ad truncum vel radicem, est ad ius & correctorius iuris communis, de d. l. 6. Taur. in 1. part.
- 10 Maioratu constituto de bonis immobilibus, an in eo veniant census redimibiles.

QVÆSTIO XLIV.

In eadem leg. 6. Taur. & leg. 1. tit. 8. lib. 5.

Annuus reditus impositus super bonis immobilibus à maioribus prouenientibus, an redire debeant ad truncum sicut foro consuetudine roborato, quod bona redeant ad truncum vel radicem?

QVero decimo t circa eandem l. 6. Taur. quid si in bonis pupilli decedentis sint & immanetur annuus reditus impositus super bonis immobilibus, qui à maioribus pupilli & sic à stirpe proueniant in fauorem ipsius pupilli, an sicut foro consuetudine obseruato, redire debeant ad truncum vel radicem, vel patens in eis succedat? Et in hac questione primo videtur dicendum, praedictos annuos reditus ad truncum & radicem redire, non vero ad parentem pupilli pertinere. Annuus tamen reditus inter mobilia, computantur, text. in Clement. extia de paradi, in versic. cumque annuus reditus de verb. sign. l. i. u. bimus, C. de sacrosanct. Eccles. & in amb. l. non alien. & c. collat. 2. in vers. hac ego, ibi, mancipia aut ciuites annonant: & haec inter mobilia sunt numeranda: dicitur gl. verb. annonant, quod & tenet Bart. lib. 2. Minor. dist. 6. c. 1. num. 32. & 33. Greg. Lop. in l. 1.

tit. 17. part. 2. in gloss. Rayz. Ioan. a Rojas in epit. success. 30. num. 23. & 24. & refert plures Tiraq. lib. 1. de retract. §. 1. gloss. 6. num. 5. ubi plura in proposito congerit etque verior sententia, vt cum aliis tenet D. Molin. lib. 2. de Hiss. primog. cap. 10. num. 6. & Menoch. de recup. posses. remed. 1. n. 45. & 87. cum seqq. & latissime plures citans loquensque in specie maioratus conditi in filium de omnibus bonis immobilibus cum instituentis (licet in hac specie aliud velit). Mieres de maiorat. 1. p. quass. 40. num. 6. cum plurib. seqq. vbi num. 14. quod hanc est communior opinio: & tradidi late plures referens supra lib. 2. pract. quass. 146. num. 2. vbi id procedere probavi etiam in censibus annuis redimibilibus. Quod, vt ex mente omnium supra dictorum constat, procedit, quando annui reditus sunt impositi super immobili. & rescuntur ad longum tempus, alias locus: & constat ex Dominico in hoc consiliosissimo, versio de reditu annuis, num. 12. de reb. Ecclies. non alien. lib. 6. & tenet Montal. in l. 1. tit. 20. lib. 3. for. in gloss. Aluebie, la. in l. sciendum, num. 23. ff. qui satisd. cogn. Suar. in l. 2. tit. de los emplazamientos, num. 28. in princ. lib. 2. for. Boer. consil. 3. num. 6. Anton. Gomez. in l. 66. Taur. num. 1. versio. item etiam adde, & plures citans Tiraquell. vbi supra, num. 7. & Matienz. in l. 7. gloss. 1. num. 21. tit. 1. lib. 5. Non. Collect. Reg. Qui duo vltimi auctores loquuntur, quoties census sunt perpetui, vel certe ad longum tempus. Ex quibus proculdubio hoc idem videtur dicendum in proposito nostre quass. & videtur fuisse de mente Rojas, vbi supra, dum in illo capite agit de nostro foro consuetudine obseruato.

Nihilominus tamen pro contraria parte facit: nam licet vt verum sit, annuus reditus huiusmodi inter bona immobilia computari solere. considerato presenti statu, vt resoluimus supra & verum faciemur. Attamen considerato redemptionis tempore, ea pecunia, quae ex redemptione acquiritur, nulli dubium est, quin res mobilis sit censenda, non autem immobilis, vt bene existimauit ac eum iudicio considerauit D. Molin. vbi supra, d. n. 6.

Secundo contra priorem partem facit, vt quia, vt probat Carol. Molin. relatus a Miere vbi supra, num. 12. hi census, quibus hodie vtimur, sunt proprie bona mobilia. Vnde vt consuetudo, quae dat ius retractus in rebus immobilibus, non habet locum in huiusmodi reditibus: quod & probat Cifuent. in l. 70. Taur. g. 2. dicens, quod leges retractus non habent locum in annuo reditu redimibili, quamuis locum habeant in annuo reditu perpetuo, secundum Matth. de Afflic. quem refert sed in vtriusque locum non habere retractum, cum aliis contra Cifuent. late resoluimus atque probauimus d. g. 146. n. 2. per totam quass.

Tertio vt hanc eandem partem contra priorem comprobatur: quia secundum veram sententiam, proprie loquendo, reditus annui non sunt bona mobilia, nec immobilia, sed constituunt tertiam quaedam speciem diuersam ab eis, sicut nomina debitorum, vt in l. a Dno Pio. §. in peculio, ff. de re iudic. l. quam Tuberonis, §. in peculio, ff. de pecul. secundum Abb. in cap. nulli, num. 10. de reb. Ecclies. non alien. & late Tiraq. de retract. lib. 1. §. 1. gloss. 6. n. 3. & Arias Pincel. in Rubr. C. de bon. mater. 1. p. n. 24. vbi loquens in iuribus & actionibus, hanc testatur esse receptam & vetiorem sententiam: & in annuis reditibus eam etiam probat plures allegans Mieres vbi supra, num. 13. & nos quoque sequimur d. g. 146. num. 3. & in terminis ita paucis ver-

bis resoluit Baiz. de dote, cap. 4. n. 18. & 19. Quid tenendum?

Ego vt profecto verior esse existimo, & tenendam hanc secundam partem in reditibus annuis redimibilibus, vt ipsi verè nec proprie non sint bona immobilia, ad hoc vt cognati de trunco & stirpe vnde ipsi annui reditus redimibiles proueniunt, in eis succedant, nec ad eos redeant, tanquam ad truncum & radicem: sed quod patens in eis iure proprio filio succedat, ex supra dict. pro hac 2. parte. Et praeterea vt quoniam l. nostra Regia in sul secunda parte loquitur, & procedit in bonis verè & proprie immobilibus, vt patet ibi: *Boluer los bienes al tronco, y la raze a la raze*: vnde restringenda erit, vt strictè procedat in bonis verè immobilibus quae neque mouentur, nec moueri possunt, ex optima l. 1. tit. 17. p. 2. §. ibi & la raze son las heredes, e las labores que se non pueden mouer en ninguna de las maneras que dicho auemos. Et quamuis ibi Greg. Lop. in gloss. Rayz. dicit: *Inter hoc computantur annui reditus, & mancipia annexa fundo*: aliud tamen est rem aliquam esse immobilis, vel haberi pro tali. Consuetudo vt autem vel statutum loquens in casu vero, non habet locum in casu ficto. l. 3. §. haec verba, ff. de neg. gest. l. 1. ff. ad l. Falcid. & in odiosis non fit extensio, vt cum pluribus in simili statuto tradit Roland. a Valle de iure dot. g. 91. & 92. per totam, maxime num. 12. & 15. Praeterea forus vt praedicat de quo in nostra ipsiusque vsus ac consuetudo consimilis, est odiosus atque correctorius iuris communis, imò & eiusdem nostre l. 6. Taur. in sui 1. p. & praeterea non extenditur ad alias personas, nec ad alia bona, vel alium casum, quam in quibus loquitur: sique non procedit in bonis truncalibus sitis in alio territorio, vbi praedicat. forus non viget, vt late supra hoc lib. diximus, quass. 76. num. 9. cum seqq. Ergo in hoc derogationem iuris & in praedictum patens extendendus non est ad praedict. annuos reditus, qui verè bona mobilia, neque immobilia sunt, sed alia quaedam tertia species bonorum separata & diuersa ab his, de quibus forus loquitur, nempe de bonis verè & proprie immobilibus: ergo ad casum fictum extendi non debet, hoc est, ad annuos reditus in praedictum patens, & in derogationem & correctionem iuris communis: arg. d. l. 3. §. haec verba, ff. de neg. gest. cum simili. Nec vt obstat quod lex vel statutum, siue consuetudo loquens in casu vero, procedit aliquando in casu ficto, vt in l. 1. §. 1. ff. ad l. Falc. & ibi Alex. quia hoc procedit, quando equiparantur per viam regulae, vt in cap. cum dilectus, & in cap. ad audientiam, de cler. non resid. vel quando habent eandem rationem seu eundem effectum producunt, vt cum Alex. resoluimus lib. 1. pract. g. 122. num. 3. Sed in proposito bona immobilia & annui reditus non equiparantur per viam regulae, nec habent eandem rationem, & praeterea forus praedicat. est odiosus & correctorius iuris communis, vt praediximus: ergo non potest procedere in casu ficto, & sic in annuis reditibus, nec extendi ad eos in praedictum tertii, hoc est patens pupilli.

Non vt obstat etiam, quod annui reditus inter immobilia computantur, secundum communio-

libus, tenet, quod hi census redimibiles non veniant in dicto maioratu, secundum Pelaez vbi supra num. 13. & 14. nisi aliud coniecturis etiam constare ex voluntate testatoris.

Si vero sint perpetui, quod redimi non possunt ad voluntatem eos solvere debentis, & ab stirpe proueniunt, scus esse dicendum censet, nempe, quod redeant ad radicem & truncum, & sic succedant in eis consanguinei truncales, non vero parentes pupilli: hi enim annui reditus perpetui, bona immobilia verè & proprie dici possunt. Ita in terminis nostra leg. Taur. & nostra g. princ. tenet ac distinguit sic intelligens Pelaez de maior. 1. part. quass. 40. num. 14. & 15. Nam in n. 14. loquens in terminis maioratus constituti in bonis immobilibus, inquit, quod si communior opinio sequenda est, videtur, quod annui reditus comprehendantur in maioratu, tanquam potius assimilentur bonis immobilibus, quam bonis mobilibus: (suspiciatur tamen, quod DD. nostri dicentes hos annuos reditus esse bona immobilia, non loquuntur in his censibus aliquid, sed in aliis annuis reditibus & sic in perpetuis, & statim n. 15. eadem nempe sententia & mente auctoris durante) ex his obiter inferri intellectum ad nostram leg. 6. Taur. au virtute fori, cuius in ea fit mentio, hi annui reditus tanquam bona mobilia pertineant ad parentes vel tanquam bona immobilia pertineant ad consanguineos? Et concludit, quod si isti census sunt maioratus, ita, quod sint de stirpe vel trunco filij, pertinebunt ad consanguineos, parentibus exclusi (intellige in censibus perpetuis, iuxta mentem eiusdem auctoris n. 14. praecedenti.) si autem non sint maioratum applicabuntur parentibus: quia lex nostra in quantum dicit: *Boluer el tronco al tronco, o la raze a la raze*, non loquitur de trunco vel radice arboris, sed de trunco vel radice maioratus, vt auctoritate plurius DD. quos ibi citat, hoc probat. Tandem eandem distinctionem inter census redimibiles, vt in proposito ad parentem pertineant, non verò ad illos de trunco, & inter perpetuos reditus, quod hi ad cognatos vel consanguineos de trunco redeant, quia sunt bona verè immobilia, non verò ad parentem spectent, tenet cum Mier. vbi supra sic cum existimasse sententiam Velalquez in d. 6. Taur. gloss. 1. num. 18. qui est finalis. Quamuis enim resoluimus, quod retractus iure languis non habeat locum in censibus etiam perpetuis, vt in d. g. 146. num. 3. contra Matth. de Afflic. & Cifuent. nihilominus tamen in proposito nostro & questio de qua agimus, verius nobis videtur, quod modo in his perpetuis censibus defendimus, nempe, quod cum sint verè & proprie bona immobilia, ad consanguineos pupilli de trunco pertineant, exclusi parentibus, ex vi fore consuetudine roborari loquentis in trunco & radice. At vero ius retractus a nostris legibus Regis introductum est in haereditas, & sic in rebus immobilibus auitis vel patens venditis, prout sunt domus & praedia: nimirum ergo si non habeat locum in venditione census, id est iuris percipiendi reditus; non enim tunc venditur ipse fundus, sed ius percipiendi tot reditus fundi, quos sunt census venditi, vt resoluimus eadem lib. 2. pract. quass. 158. num. 6. plures citantes: & aliud est vendere ipsum corpus, in quo census est impositus, & aliud ius percipiendi censum ex reditibus fundi, vt in l. necessario, §. ff. de peric. & commod. rei vend. Vnde cum leges illae de retractu loquentes, sint exorbitantes a iure & corre-

ctotie, non sunt extendendae ad alium casum, nec ad alia bona vendita alterius speciei, sique sunt strictè intelligendae, vt quanto minus fieri possent necesse iuri communi, vt diximus g. 146. n. 2. in fin. & in g. 145. n. 2. At forus noster, quamuis eiusmodi sit, loquitur tamen generaliter & indistinctè in quibuscumque bonis de trunco & radice, & sic immobilibus, prout sunt annui reditus perpetui constituti ab antiquo super bonis immobilibus alterius proueniuntibus ab stirpe & trunco: hi enim proprie & verè de trunco & radice sunt non sic in annuis censibus redimibilibus per praedicta. At verò census annui perpetui irredimibiles, licet bona immobilia sunt, non tamen dicuntur domus nec haereditas, de quibus loquuntur leges Regiae de retractu iure languis agentes: & ideo nil mirum, si pro censibus perpetuis ius retractus non competat nec debet.

Obseruandum vt tamen erit in proposito, quod consuetudo loci legitime praescripta, aliud quam diximus supra, habet, id erit omnino obseruandum & iuxta eam iudicandum per nostrammet l. 6. Taur. in versio. Saluo, &c. & in terminis ita tenet Mieres vbi supra num. 15. versio. ex quib.

S V M M A R I V M.

1. Partum iniquum tempore constitutionis dote, vt annui reditus redimibiles, qui in dote dantur, sint & habeantur pro bonis immobilibus, ad hoc vt in eis succedatur vt in bonis truncalibus, iuxta forum patria consuetudine obseruatum, an sit validum? n. 9. & seqq. distinguuntur: & quid erit & conuerso? n. 16. & 17.
2. Veritas & verum substantia hominum denominatione mutari non debet.
3. Contractum non est de nomine contractus, sed illud, quod agitur attendendum est.
4. Inuestitio de feudo nouo & paterno iure antiqui feudi & materni, erit inuestitio de feudo nouo & paterno: verba enim praedicta qualitatem eius non mutant, & n. 8. sed vide n. 13. & quid & conuerso? n. 14.
5. Retractus locum non habet in praedij empti pecunia, ea lege in dote data, vt essent haereditagium.
6. Tempore traditionis rei potest quis opponere conditiones & modum, quae sibi placuerint, etiam quoad successorem, vt in n. 7.
7. Filius vel alius descendens, tempore quo sibi grauamen in legitima imponitur potest eidem grauamini consentire, etiam in praedictum filiorum suorum.
8. Pater in praedictum filiorum potest alteri filio dare licentiam liberè testandi de bonis materni vel alius iam sibi quaesiti, nulla sibi legitima relicta.
9. Renunciatio vasalli in manibus domini facta, non praedicit agnatie ipsius vasalli, quando feudum est antiquum & patrimonium.

QVÆSTIO XLV.

In eadem l. 6. Taur. & l. 1. tit. 8. lib. 5.

Pañum initum tempore constitutionis dotis, vt annui redditus redimibiles, qui in dotem dantur, sint & habeantur pro bonis immobilibus, ad hoc vt in eis succedatur, vt in bonis trunçalibus, iuxta forum patriæ, consuetudine roboratum, an sit validum? & quid e contra?

1 QVæro vt decimo, supra in questione modo præcedenti resoluitur, annuus redditus redimibiles dici non posse bona trunçalia, ad hoc, vt in eis iure fori, de quo in hac lege, succedatur. Modo dubitatur, an tempore constitutionis dotis, que in redditibus redimibilibus fit, vel in aliis bonis mobilibus possit pacificè inter partes, vt huiusmodi redditus & census redimibiles & bona mobilia, que in dotem dantur, sint & habeantur pro bonis immobilibus, ad hoc vt in eis succedatur, sicut in casibus bonis immobilibus trunçalibus, iuxta forum patriæ consuetudine obseruatum, de quo in nostra lege Regia?

2 Et si quidem pars negatiua vera videtur: veritas namque & rerum substantia hominum denominatione mutari non debet, l. non epistolis, C. de probatione, si forte, ff. de castrens. pecul. ibi, Veritatem enim spectamus, an verè castrensium notitia vel affectio fuit, quod quis finxit, cum falsa, C. de iuris & facti ignor. ibi, Cum falsa demonstratione immutari substantia veritatis minime possit, respondendo id, quod paternum erat, ex matris esse bonis, nihil existit: fundat latè Tiraq. lib. 1. de retrat. §. 32. glo. ff. vnic. num. 34. Ergo cum census redimibiles non sint bona mobilia, vt præcedenti quæst. docuimus, nihil præstat, si contrahentes aliud velint aut paciscantur.

3 Sic etiam videmus non esse curandum de nomine contractus, sed illud, quod agitur est attendendum, & sic ad rei veritatem aduertendum, vt pluribus exemplis comprobatur Menoch. de arbit. ind. lib. 1. quæst. 7. num. 23. cum segg. & ante cum Tiraq. vbi supra, num. 35. & plura in proposito adducit Beccius consil. 35. in princ. & in num. segg. 4 Similiter etiam, si quis inuestitur de fundo nouo & paterno, iure antiqui feudi & materni, huiusmodi verba eius qualitatem minime mutabunt, sed feudum nouum & paternum manebit, secundum Oldrad. consil. 188. calum. 2. num. 3. & plures citat Tiraq. vbi supra, num. 37. cum sequentibus, est communis, secundum Ias. consil. 152. post num. 1. lib. 2.

5 Hinc etiam querit Tiraq. vbi supra, num. 31. cum segg. de questione sæpe contingibili in praxi, vt ipse testatur, si cum filia nuptui traditur, detur à patre certa pecunia summa pro hereditario, id est, vt ex successione obueniat; quam summam sponsus promittit conuertere in emptionem prædiorum, que censentur hereditarium ipsius sponsæ, id est, antiquum eius patrimonium: quid igitur erit, si huiusmodi prædia, postquam fuerint comparata, alteri extraneo vendantur ab ipsa filia, an ipsius consanguinei admitti debeant ad retratum eorum tanquam patrimonialium? & licet primo à dicit, num. 31. cum segg. fundat partem affirmatiuam, postea tamen num. 34. cum segg. fundat contrariam, nempe negatiua, cum vobis patrimonialia non sint, & veritas & substantia rerum ho-

minum denominatione non immutetur, vt prædiximus. Denique si in nostra principali questione aliud diceremus, daretur absurdum, quod valeret pactum de futura successione, contra l. pactum quod dotale, C. de collat. & l. fin. C. de post. l. stipulatio ista ff. de verb. oblig. l. 13. tit. 3. part. 5. diuiditur enim hæreditas filij & nepotis futura alteri, quam à iure sic dispositum: præterea & quoad illa bona renunciat hæreditas filij nondum delata, contra l. si is qui hæres ff. de acquir. hæred. l. 14. tit. 6. part. 6.

Sed et pro contraria parte, & sic quod præd. pactum valeat & sit seruandum, facit: nam tempore traditionis rei suæ potest quis apponere conditiones & modum, que sibi placuerint, l. in traditionibus, C. de post. l. in re mandata, C. mand. l. 1. & per totum, C. de donat. qua sub modo, etiam si quoad successione, l. 1. per totum l. cum dos, 7. ibi, quauquam initio dotis danda legem quam velit, etiam citra personam mulieris, si qui dat dicere possit, l. ob ver. §. si extraneus, inter fecerunt, ff. de post. dot. Sic etiam et videtur, quod si quis inuestitur de fundo nouo, iure feudi antiqui, censetur feudum antiquum; iuxta communem opinionem, quam pluribus auctoribus eius conuictis & citatis, resoluit Tiraquellus vbi supra, num. 32. & in num. 33. idem e conuerso refert esse in aliis. Eandem testatur magis communem sententiam Iulius Clarus lib. 4. recapit. sent. §. feudum, quæst. 8. num. 2. vbi plures citat, qui damnant contrariam sententiam Oldrad. & consortium, & declarant ipsam procedere, quando deficit potestas infendantis: sed in nostra specie non deficit potestas dotantis, tanquam ex re propria: ergo valet pactum præd. Quid tenendum in artic. & quæst. princip. supra citatis? Et profecto, ego in ea distinguere duos casus. Primus est clarus, secundus vero dubius.

Clarus est, quando dos prædict. constituitur ab extraneo, qui mulierem dotare non tenebatur: & hunc cum dotando videatur donare, l. unica, §. accedit, cum similit. C. de re iud. ult. post apponere conditiones præd. super modo succedendi in bonis dotalibus, & alias quas voluerit tempore constitutionis ipsius dotis, concludam fundamenta 2. part. vt in l. 1. & per totum, C. de donat. qua sub modo, estque verissimum, præcipue accedente consensu vxoris, prout supponimus accessisse in pacto; prout etiam conueniri poterat, vt soluto matrimonio nos ad dotantem extraneum rediret: quia potuit non dotare, cum ad id non tenebatur. Quin etiam si de præd. consensu vxoris expresso non constet, idem erit dicendum, cum extraneus dotans tempore constitutionis dotis ita statuat atque conueniat cum agentibus de matrimonio, & sub hoc matrimonium celebratum atque subsequutum fuerit.

Secundus est casus, quando dotans est ascensus legitimus vel alius, qui mulierem tenetur dotare liberè ex officio, vel alias iuxta iuris dispositionem: & in hac specie videtur primo dicendum, minime eum conditionem aditici posse: tum quia in legitima, in quam dos imputatur, grauamen illud apponi non potest, ipsoque relictor, si apponatur, vt in l. quoniam in prioribus, cum similit. C. de inoff. testam. tum etiam, quia pactum prædictum est in præiudicium hæredum de iure communi, pupilli decedentis postea ab intestato, qui in illis bonis mobilibus succedere debebant, atque iure communi & nostra lege Regia in sui prima parte:

te: & sunt necessarij hæredes: pactum autem inter aliquos initum, tertio minime præiudicat, certissimi iuris est.

Rursum pro contraria parte, scilicet vt in specie huius secundi casus valeat pactum prædict. facit, quia pacificentes potuerunt sibi & hæredibus suis pacto præiudicare, & filius et vel alius descendens, tempore quo sibi in legitima grauamen imponitur, eidem consentire, iuxta gloss. in l. si quando, §. fin. gloss. fin. C. de inoff. testam. magis communiter approbatam, vt resoluitur in repetit. cap. quamuis pactum, in princip. num. 27. cum segg. vbi num. 32. & 40. hoc ampliatimus cum Roderic. Siar. etiam in præiudicium filiorum consentientis, iuxta ibi tradita. Quamuis igitur respectu alterius tertij, cui prædicitum fieret ex pacto ipsum non valeret: at tamen respectu paciscentium, hocrumque hæredum valeret: præmaxime, quod ex eo nullum præiudicium sit mulieri sic paciscenti, cum ipsa liberè debeat habere illa bona & eius filij, quod si decedat in pupillari etate; tunc pactum verificari debet, nempe vt bona illa immobilia in dotem data pertineant ad hæredes de trunco, non vero ad hæredes de iure communi: eo autem tempore incertum est, an & qui existabunt, etque ius querendum, non vero acquiritum: Ergo facilius ei renunciari potest per primos auctores.

Quod etiam comprobatur ex decisione illius quæst. quam latissime discussimus vbi supra, num. 15. cum pluribus segg. an et si licet pater possit in præiudicium ceterorum filiorum concedere alij filio vel filiz testantem licentiam & facultatem testamentum condendi & relinquendi bona sua d. filij testantis iam sibi quaesita ex success. matris prædefunctæ vel alterius, vel alio quocunque titulo, quibusdam ex filiis, eisdemque fratribus testantis ceteris fratribus præteritis & præteritis, vel etiam extraneis, quibus voluerit, nulla sollicit sibi relicta legitima. Resoluimus enim ibi nonnullime, patrem hoc facere posse etiam in præiudicium ceterorum filiorum: quam sententiam nos citans sequitur postremo concialis noster D. Azca. in d. l. 1. hoc sit. 8. num. 76. cum segg.

Præterea hæc pars comprobari videtur ex resolutione, quam supra assignauimus in illa anticipite questione tacta in fundamentis virtutisque partis in presenti nostra quæst. an si Rex vel Princeps nobis concedat castrum possidendum nomine ac iure antiqui feudi, licet id verè sit feudum nouum, vt potest tunc non concessum, assumat naturam & qualitatem feudi antiqui, necne? In qua recitauimus primum, communem illam opinionem Oldrad. dicentis, esse nihilominus feudum nouum, quasi pacto veritas & substantia rerum immutari non possit. Postea vero retulimus magis communem sententiam in contrarium, nempe in prædict. specie censeri feudum antiquum, & pro tali debere regulari, & sic alienari vt antiquum in agnatos proximiores: quod fieri minime posset, si nouum esset. Dicendum et namque est in hoc difficili articulo de feud. valere pactum & concessionem prædict. nisi fuerit in præiudicium alterius: tunc enim fieri non poterit, nec etiam à Principe, vt tenet Stephan. Bertrand. consil. 1. v. de processu, num. 98. cum segg. lib. 1. quem refert & sequitur, sic intelligens hanc materiam, Tiraq. vbi supra, d. §. 32. glo. vnic. num. 42. addens, quod eo prope modo tendunt omnes, qui de hac re scripserunt; nam, quod de prohibitis dictum est,

non alio spectat, quam quod id fieret in præiudicium aliorum: constat autem, Principem nec ius alterius posse tollere, l. rescripta, cum ibi notatis, & cum similit. Cod. de precib. Imper. offerend. Hinc et est, quod si vasallus habens feudum antiquum, accipiat inuestituram de ipso tanquam de fundo nouo, & quantum ad ipsum dominum concedentem, & quantum ad ipsum vasallum recipientem, proculdubio celsabitur feudum nouum, ex quo uterque potuit sibi pacto in inuestitura appposito præiudicare; & hoc est indubium. Quoad vero filios & agnatos ipsius recipientis, quibus ex tenore primæ inuestituræ erat ius quaesitum, non potuit dominus neque vasallus in eorum præiudicium aliquid facere, & ideo talis inuestitura eis non præiudicat, ita Bald. in cap. 1. num. 20. an agnat. vel fil. quem ceteri sequuntur, vt ait Iacob. in verb. ita quod ipsi inuestiti, post num. 14. vers. sed ponamus, vt refert. & sequitur Iulius Clar. vbi supra, §. feudum, quæst. 8. vers. quare nunc, hoc intelligens procedere, nisi tunc ipsi filij vel agnati consentissent: nam eo in casu etiam illis præiudicaret, & quod ita loquuntur omnes DD. in proposito. Sic etiam renunciatio vasalli de fundo facta in manibus domini, non præiudicat agnatis ipsius vasalli, quando feudum est antiquum & paternum, secundum Bald. in c. 1. in princ. num. 3. de alien. feud. pater, quem omnes sequuntur, vt inquit Iacobin. in verb. & vnu ex dicit. post num. 8. vers. adde in quantum, vt refert & sequitur Iulius Clarus, vbi supra, quæst. 34. vers. & hac quidem. Non enim potest vasallus tollere agnatis ius illis quaesitum, promouens ex pacto & prouidentia primi acquirentis, sed in nostra principali questione, filia paciscentis potuit sibi & hæredibus suis pacto præiudicare: ergo valet pactum prædictum & obseruandum erit. Licet enim ex eo præiudicium postea resoluet hæredibus de iure communi, ipsius pupilli decedentis, eiusdemque filij mulieris paciscentis: at tamen, quod ipsi à principio nullum ius habent eorum nec acquiritum tempore pacti celebrati in prædicta dote, vt potest incertum esse, an ad eos pertinet nec ne; & præterea non sine hæredes necessarij ipsius mulieris, atque ideo ab ea ius suum non dependebat, sed à pupillo decedente, nil minus in consensu & pacto mulieris, tanquam à principali, dominique dotis sue factum eis præiudicat, tanquam à persona habente potestatem paciscendi in re propria sit factum, ex quo nullum præiudicium fit suo hæredibus: necesse est, præmaxime cum eidem possit præiudicare consentiendo grauamini in legitima imposito, vt prædiximus. At quod hæredibus pupilli prædictis præiudicetur ex prædicto pacto, non est habendum in consideratione, quando quisdem mulier paciscentis super dote propria, & sic super sua legitima, non teneatur de hoc curare, sed liberè possit de suis bonis disponere tempore constitutionis & assignationis dotis, maxime sine præiudicio sui hæredis: non enim tenetur cauere de præiudicio hæredis pupilli, ad se non attingentis nec sibi necessarij.

Vtcrius eadem pars comprobatur & magis in terminis ex resolutione Tiraq. in questione illius casus, qui sæpe vlti venit, & potuit ipse d. n. 31. (& nos retulimus supra, in vers. hinc etiam querit Tiraquell.) vbi num. 42. inquit, quod cum res prædicta non obuenierit ex successione, nec ideo sit patrimonialis, patet ipse hanc pro tali non esse habendam

habendam ex huiusmodi matrimoniali consensu in praedictum emptoris, qui scilicet eam rem emittit, vt ab eo conlanguineis retrahere possit, cum non nisi patrimonialia retrahere possit ex consuetudine. Verum quantum ad ipsos contrahentes & eorum haeredes pro patrimoniali seu hereditaria habenda est, postquam ita conueniant. Ergo ita profecto in proposito videtur dicendum, vt praedictum pactum matrimoniale, quo habetur vt reditus annui praed. vel alia res mobilis, qui vel qua in dotem dantur, habeantur pro bonis immobilibus & truncalibus, ad hoc, vt postea in eis tanquam in truncalibus succedatur, & sic iure fori consuetudinarij, valeat & teneat quantum ad ipsos contrahentes eorumque haeredes, quamuis respectu alterius tertij, qui ius aliunde considerabile in eisdem bonis praetendat, non valeret. Cum igitur respectu haeredum pacifcentium valeat praedictum pactum, ita, vt quoad ipsos pro re patrimoniali vel truncali habenda sit, licet re vera mobilis sit, sicque respectu dicti pupilli valeret, nil mirum, si eius haeredibus de iure communi etiam praedictum, quandoquidem ab eo ius (si aliquid se habere praetendant) descendat tanquam ab auctore, & cum praedicta qualitate pacti fuerint bona illi pupillo acquisita, sibi que delata ex successione matris nato ex matrimonio ita pacto. Et quamuis prima quidem facie videretur, his haeredibus futuris de iure communi pupilli, praedicto pacto praedictari minime potuisse, eadem ratione, qua nec emptori futuro respectu retractus in quaest. praemissa Tiraq. quia sicut in ea conlanguineis mulieris non poterat retrahere, nisi vere patrimonialia: ita conlanguineis de trunco succedere non possunt iure fori consuetudinarij, de quo in nostra lege Regia, nisi in bonis vere immobilibus, truncalibus & de radice: praeterea cum haec successio trunci sit odiosa & correctoria iuris communis, atque ideo restringenda, vt non semel admodum: attamen cum in terminis quaeritur a Tiraq. assignate, conlanguineis illi mulieris volentes retrahere, non haberent ius aliquid per pactum acquisitam ad retrahendum, sed tantum consuetudinariam, nil mirum, si ad retrahendum non admittantur in praedictum emptoris, obstat sibi ipsomet iure consuetudinario vel statuto, quod solum in rebus vere immobilibus & patrimonialibus sibi concedat ius retrahendi, vnde cum ipsum etiam sit odiosum & contra ius commune, non extenditur vltra casum, in quo ipsi a consuetudine vel statuto conceditur. At vero in nostra quaestione, quamuis ratione fori consuetudinarij conlanguineis de trunco non admittentur ad petendum dictos annuos reditus, aliae res mobiles in dotem datas ratione praedicta: alia tamen fortiori, nempe pacti conueni, ex quo sibi ius statim fuit quaesitum, optimo iure admittendi erunt: non obstantes, quod haeredes de iure communi ipsius pupilli conueniantur, dicentes, in sui praedictum atque successione iuris communis minime valuisse praedictum pactum: valuit siquidem respectu haeredis necessarii mulieris pacifcentis & sui ipsius propter eius consensum: ergo si sibi & suo haeredi potuit praedictare, a fortiori & haeredi haeredis, qui non est necessarius haeres primi testatoris: quibus sit, vt haec secunda pars vector mihi videatur & tenenda in praedicto secundo casu dubio, quamuis non ita in ea quiescat animus sicuti in primo, vtpote claro & perspicuo.

Sed, quid erit, quae, e conuerso, si tempore & dotis consuetudinis verum immobilium pacifcentium partes, quod in praedictis bonis non succedatur. tanquam in bonis truncalibus, & sic iure fori consuetudinarij, sed tanquam in bonis mobilibus iure communi, an valeat huiusmodi pactum? Et videtur a fortiori valere, cum per id redeamus ad ius commune, & praeterea res reuertitur ad suam naturam.

Nihilominus tamen praedict. duo casus distinguendi videntur, sicut in praecedenti articulo: ita nempe, vt si dos constituitur ab extraneo, indubium sit valere praedictum pactum: si vero ab ascendente vel alia persona, quae dotate teneatur mulierem eisdem rationibus, quibus in praecedenti articulo, pactum quoque valeat.

Sed si sita patumper hic, ex auctore enim alia fortis ratio obstat, ea scilicet, quod cum iure fori patris consuetudinatio, inuitis licet parentibus bona immobilia ad truncum & radicem redeant, & praeterea conlanguineis de trunco proprie & vere iure hereditario, pupillo in his bonis non succedant, quia non sunt ipsius haeredes, sed potius iure sanguinis ad se tanquam de trunco, radice & stirpe pupilli ipsa bona immobilia deserantur, non videtur eisdem potuisse praedictari per pactum huiusmodi, deo defuisse in pacifcentibus potestatem pacifcenti in praedictum conlanguineorum de trunco, quibus necessario foro consuetudinatio erit ius quaerendum: sicque in hac specie videntur cessare rationes supra in priori in fauorem pacti consideratae. Atcedit praeterea pro hac parte alia non infirma ratio, siquidem, si aliud diceremus, frans fieri posset semper praedicto foro adiciendo praedictum pactum, & per indirectum illudiorum redderetur: non enim possunt patres tollere ius quaesitum vel quaerendum tertio, lege, statuto, foro vel consuetudine, absque consensu eius, cui acquisitum vel acquirendum est, nisi is sit haeres proprius pacifcentis: at praedicti conlanguineis non sunt haeredes pupilli proprie, tamen haeredes eius esse videntur largo modo, quia succedunt in bonis immobilibus pupilli iure fori & consuetudinis: ergo habemus intentum.

Praeterea nemo potest facere, quin leges in suo testamento locum habeant, nemo potest, vbi late diximus, ff. de legatis primo, sed haec mulier dote iam sibi constituta in praedictis bonis truncalibus, non possit postea cauere suo testamento vel alia dispositione, vt bona illa deferantur ad filium vel filios, sine qualitate illa truncali succedendi in eis iure fori consuetudinarij in praedictum conlanguineorum de trunco, quibus praedicta bona a foro & consuetudine etiam ipsa inuita deferenda sunt, mortuo filio impubere, quia esset venire contra praedictam forum & consuetudinem per nostram legem iussum obseruari: ergo nec tempore constitutionis dotis id pacifici poterit: vtroque namque casu idem praedictum sequeatur conlanguineis de trunco, quibus praedicta bona alias deferenda erant, si valeret conuetaria dispositio sine ordinatio mulieris: ergo cum cardo huius rei in praedictio eorum consistat, merito vt huiusmodi pactum valeat, tamen in praedictum mulieris ipsiusque haeredum alias valeret. Neque obstat, quod sicut potest pacifici contra ius communis dispositionem, vt bona mobilia sint truncalia, & sic haeredibus de iure communi, quibus alias pertinebant, auferantur & ad conlanguineos de trunco pertineant, ita videtur,

videtur, imò a fortiori valere pactum è conuerso, vt bona truncalia auferantur conlanguineis de trunco, & haeredibus de iure communi deserantur, vt resolutum in casu praecedenti nostra quaestione principalis: facilius enim tolluntur ea, quae sunt de iure speciali maxime odiosa, quia debita sunt, quam quae sunt de iure communi, leuius militis, §. milita missus, ff. de testam. milit. cum sim. Responderi namque potest huic difficultati, idè pacifici posse contra iuris communis successione in primo casu in fauorem successione fori & consuetudinis, quoniam id sit in praedictum haeredem filij, quibus vt ipsi filio praedictari potest, praeterea tempore constitutionis dotis, quia ipsum ius hoc permittit, vt vidimus: at vero in praedictum tertij, qui proprie haeres filij non est, & qui ius habet ab initio succedendi in bonis truncalibus vigore fori & consuetudinis hoc fieri minime posse videtur. Quibus sit, vt haec secunda pars vector videatur, tamen difficultate articulus hic non careat.

S V M M A R I V M.

- 1 Actio vel ius ad rem immobilem pupillo defuncto competens, cui deferatur, patri vel conlanguineis de trunco, stante foro, quod bona redeant ad truncum vel radicem? & num. seq. sed n. 6. resoluitur, quod pars iure communi succedat, & num. 9. limitatur, ff. consuetudo legitima praescripta alia habet.
- 2 Actio solet immobili indicari, si ad rem immobilem competat, mobilis vero si ad rem mobilem: & iuxta hanc distinctionem in actione succedatur, stante statuto, quod agnati succedant in immobilibus: cognati vero in mobilibus, vt in num. 4.
- 3 Actionem qui habet ad rem, rem ipsam habere videtur.
- 4 Fundari se in aliqua lege, statuto vel foro requirentem aliquam qualitatem, aucte omnia probare eaus debet, alius non obtinebit.
- 5 Qualitas adiuncta verbo, debet regulari secundum tempus verbi.

Q V A E S T I O X L V I I I.

In eadem l. 6. Tau & l. 1. tit. 8. l. 5.

Actio vel ius ad rem immobilem pupillo competens, cui deferatur, patri vel conlanguineis de trunco, stante foro, quod bona redeant ad truncum vel radicem?

- 1 Q V A E S T I O D O D E C I M O & C I R C A E A N D E M L E G E M, an si defuncto competat aliqua actio vel ius ad aliquam rem immobilem truncalem petendam, succedatur in ea actione iure communi, & sic patris deferatur, an vero foro consuetudinario, & sic actio illa pertineat ad conlanguineos trunci acque stirpis?
- 2 Et si quidem videtur in hac specie iure & foro consuetudinario succedendum: actio namque solet immobilis iudicari, si ad rem immobilem competat, mobilis vero, si ad rem mobilem, iuxta gl. verb. in quoque in l. 1. c. si aduersi, transact. Bart. in l. potest ff. de auct. ser. tit. Dec. in l. qui actionem in prin. ff. de reg. iur. Etque communior & vector haec resolutio, vt patet ex Tiraq. de retract. lignag. §. 1. gl. 7. num. 1. in prin. & num. 17. & Azio Pinel. in rubr. c. de bon. mater. l. part. num. 33. Et si idè, qui habet

actionem ad rem, rem ipsam habere videtur, l. qui actionem ff. de reg. iur. Congerit multa similia in proposito Tiraq. §. 1. gl. 2. n. 49. cum seq. Quos sic vt si statutum disponat, quod agnati in immobilibus bonis, cognati vero in mobilibus succedant, iudicabitur de huiusmodi actionibus, prout de rebus ad quas competunt, vt sic in eis succedatur, Bart. & Ale. in l. mouentur ff. de verb. sign. & in d. l. potest, Auerius in addit. ad Capell. Tolosan. §. 315. Tiraq. vbi supra, num. 15. Ergo ita in nostra specie est dicendum.

Nihilominus tamen contrarium in ea proculdubio existimo esse tenendum, imò, quod in huiusmodi actionibus, succedatur iure communi, non vero consuetudinario fori, sicut competat actio ad res mobiles, sive ad immobiles truncales: vere namque huiusmodi actiones non sunt bona mobilia neque immobilia, sed tertiam quandam bonorum speciem constituunt, vt per Tiraq. vbi supra §. 1. gl. 7. n. 9. Est communis secundum Azium Pinel. in d. l. 1. in 1. p. n. 24. C. de bon. mater. tradit Martien. in lib. 6. tit. 6. gl. 1. n. 84. & in l. 7. tit. 1. gl. 1. n. 3. hoc l. 3. diximus supra l. 2. p. 99. §. 146. n. 3. Maxime in constitutionibus municipalibus, vt per Roma. in l. apud Iulianum, §. sed & si quis, vers. circa qua illud, ff. ad Trebellian. qualis videtur esse consuetudo, de qua agimus. Et sic in statuto concedente retractum in bonis immobilibus, responderunt Iaf. conf. 194. col. 1. l. 1. & Dec. conf. 100. col. 2. non habere retractum in actionibus ad bona immobilia, & sequitur Tiraq. vbi supra, n. 31. praecipue cum haec consuetudo a iure communi denset & Regio in prima parte nostrae leg. contento. Praeterea verba nostrae legis Regia in 1. p. qua praecipitur obseruari forum contrarium consuetudine corroboratum, nempe, de binere et trunco ad trunco, 37 lab. 2. a la raye, expresse loquuntur in rebus, quae vere soli & radice sunt: at actio ipsa ad rem immobilem, quamuis postea in esse deducta, talis esse possit, tempore tamen mortis pupilli, quo regulanda est successio huiusmodi, non est vere nec proprie res immobilis nec radix, non etiam mobilis, sed tertia species bonorum, de qua non loquitur forus: sicque non conueniunt verba fori: ergo nec dispositio locum habet, arg. a. §. toties, cum sim. ff. de don. infect. nec etiam verificatur qualitas fori bonorum immobilium. Et si quicumque se fundat in aliqua lege, statuto vel foro, requirentem aliquam qualitatem, ante omnia probare eam debet, alias non obtinebit, vt late probat cum communi Martien. in leg. 1. tit. 7. gl. 8. n. 2. & in l. 1. tit. 7. gl. 4. n. 1. & in l. 9. tit. 8. gl. 3. n. 9. hoc lib. 5. & diximus supra, hoc lib. alia quaest. Praeterea quando lex vnum disponit & alterum praesupponit, ad hoc vt locum habeat dispositum, verificari prius debet praesuppositum, vt etiam diximus vbi supra. Sed forus, de quo agimus, praesupponit, imò grollis, quae aiunt, verbis requiritur, quae bona sint mobilia de trunco & radice, ad hoc, vt redire debeant ad eam, quia alias patens in eis succedit: actio autem quamuis competat ad rem immobilem truncalem, non est res immobilis, vt non semel diximus: ergo in ea non habet locum dispositio fori praedicti. Denique, quia qualitas adiuncta verbo, debet regulari secundum tempus verbi, in delictis, §. si extraneus, ff. de noxalib. Sed qualitas immobilitatis & radice est adiecta verbo, Boluer; ergo tempore mortis pupilli, quo redierit, debet concurrere: nec sufficit, quod postea actio praed. reducat ad immobilitatem, postquam res truncalis cuius fuerit in contraditorio iudicij

UNIVERSITATIS SALAMANICAE

UNIVERSITATIS SALAMANICAE

iudicio per sententiam transactam in rem iudicam, id namque tempus non inspicitur, sed tempus successione delata, hoc est, mortis pupilli, ut in §. ita demum, Inst. de her. ab intest. def. cum similib.

Ultimo facit, quod verba statuti proprie & non fide sunt intelligenda, l. 3. §. hoc verba ff. de neg. gest. Faciunt praeterea pro hac parte, per nos tradita & resoluta sup. in §. prin. de re iudicibus redimibilibus, an sint bona immobilia, quoad forum, de quo agimus: non verò obest, quod de perpetuis secus esse ibi diximus, quoniam in his verba, mens & ratio fori proprie concurrunt: secus in actionibus tantum ad res trunci, quandoquidem non sunt in esse deductae, ac proinde non sunt radix: & in casu tenendum in qua sit praesenti, saluo saniori iudicio. Nec obstat, quod scripsit Tiraq. de retrall. lignag. §. 1. gl. vlt. n. 71. Illud namque procedit secundum consuetudinem Pictonum, ut ipsemet declarat in d. d. §. 1. gl. 7. n. 31. Quo fit, ut si in nostra specie aliud fuerit ex antiqua & legitime praescripta consuetudine introductum & oblatum, ipsa erit obseruanda, ut in specie d. q. precedentis de re iudicibus annuis redimibilibus quoque resolutimus. Denique non obstat, quod praediximus, quod qui actionem habet ad rem, rem ipsam habere videatur: quoniam illud procedit improprie & fide, ut patet ex verb. videtur: statutum autem proprie & vere debet intelligi, non autem fide, ut in d. l. 3. §. hoc verba ff. de neg. gest. cum similib.

S V M M A R I V M.

1. Re trunci vendita, an in eo, vel in pretio eius succedatur iure communi, vel foro consuetudinario, quo cauetur, ut bona redeant ad truncum vel radicem, & n. segg. resolutum succedi iuri communi in pretio, & n. 2. & 7. & quid sit contractus venditionis erat reuocabilis, n. 5.
2. Pretium non succedit loco rei in particularibus, sed tantum in vniuersalibus.
3. Pecunia redacta ex venditione immobilium, an legari possit, sicut statuto, quod immobilis extero vel mulieri nupta legari non possit.
4. Facilius peruenit ea, quae sunt de iure speciali, quam quae sunt de iure communi.
5. Venditio conditionalis statim est perfecta, antequam conditio existat, ita ut non liceat contrahenti altero inuito ab ea discedere.
6. Conditio impleri, perinde est, ac si contractus ab initio fuisset purus.

Q V A E S T I O X L V I I.

In eadem l. 6. Taur. & l. 1. tit. 8. lib. 5.

Re trunci vendita, an in ea vel in eius pretio succedatur iure communi vel foro consuetudinario quo cauetur, ut bona redeant ad truncum vel radicem?

Q V E R O 7 decimo tertio circa eandem legem sextam Taur. quid sit res immobilis de trunco vendatur, nondum tamen sit tradita emptori, nec pretium solutum, vel etiam si sit solutum, an in ea vel in pretio succedendum sit iure communi vel consuetudinario? Pro iure consuetudinario, & sic in fauorem consanguineorum de trunco, facit, quia dominium huius rei erat per pupillum tempore eius mor-

tis: ergo sunt bona propria ipsius, ac per consequens redire debent ad truncum vel radicem. Nihilominus contrarium est dicendum, non, quod cum res illa sit affecta illo onere, ex contractu emptionis & venditionis praecedente, pure, perfecte & irrevocabiliter celebrato, res illa pertinet ad emptorem & pretium ad patrem pupilli, & sic ad haeredes de iure communi, argum. eorum, quae tradit Tiraquell. ad fin. tract. de retrall. lignag. §. 3. per totum num. 10. cum segg. vbi in simili dicit, quod stante statuto, ut aliquo sine liberis decedente, relictae ascendentes & collaterales, succedant ascendentes in mobilibus, collaterales vero in immobilibus: si moriatur quis empta domo, quae a consanguineis venditoris retrahitur oblato pretio, tale pretium non spectabit ad collaterales, sed ad ascendentes: sicque pretium, vel res & mobilis iudicatur, ante contractum tamen res est immobilis. Neque obstat, quod res immobilis praedicta repectatur in bonis defuncti tempore eius mortis: quod tempus spectandum est, ut in d. §. ita demum, cum similib. Inst. de her. ab intest. def. Respondemus namque, quod cum res praedicta remaneat in bonis defuncti cum praed. onere, ut possit retrahi, & sic habeat originem à contractu venditionis praecedente in vita domini celebrato, ipsa retrahit idem est ac si in bonis defuncti non remansisset. Tamen si dum non retrahitur, & sic quamdiu est apud emptorem cuiusque haeredes, iudicatur ut res immobilis: ergo ita & eodem modo dicendum est in proposito, ut contractus venditionis irrevocabiliter celebrato in vita defuncti, quamvis res vendita adhuc remaneat in eius bonis. Attamen cum ex contractu praecedente iure extrahatur, iudicandum est perinde, ac si in vita ipsius fuisset tradita emptori, & idem non posse redire ad radicem, cum sit vendita in vita, nec pretium eius, quia non est trunci nec radix. Nec fit succedit loco rei in particularibus, sed tantum in vniuersalibus, ut plures allegans resoluimus Tiraquell. de retrall. lignag. §. 32. gl. vlt. n. 10. & 21. Spectabit igitur ad haeredes de iure communi, hoc est, ad patrem vel matrem, aliosque, qui tales existant. Faciunt tradita in simili, quae retractu iure sanguinis per eundem Tiraq. vbi sup. §. 1. gl. 2. n. 41. eorum pluribus segg. praecipue n. 48. cum seg. & iterum d. §. 1. gl. 10. n. 108. & 111. & late per nos sup. lib. 2. praet. quae. 1. §. 2. per totum. Similiter & etiam prohibente statuto legari posse bona immobilia extero vel mulieri nupta, pecunia redacta ex venditione immobilium, vti que legari poterit, nisi statutum specialiter etiam de pretio fecerit mentionem, ut ex facto respondit Decian. consi. 33. n. 10. & 11. l. 1. quem refert & sequitur Mantica. de contrah. vlt. volunt. l. 9. tit. 3. n. 4. vbi illud autem maiorem difficultatem habere videtur. Quid si in eadem specie supposito contractus emptionis & venditionis non erat irrevocabiliter celebratus, sed reuocabiliter, interimque eo non reuocato decedat venditor, an res illa immobilis de trunco sic vendita redire debeat ad truncum vel radicem, reuocantibus venditionem consanguineis de trunco, vel an haeredes de iure communi poterint praetendere, ut eidem contractui stent, ad effectum ut pretium ad eos pertineat? Hoc fit est, quereat in effectu, an eo casu, quo reuocari possit hic contractus, quinam eorum sint audiendi, consanguinei de trunco, praetendentes ipsum reuocari, ut in re iudicata succedant, vel haeredes de iure communi dicentes, venditionem stantem, si bique pretium solutum ante-

Antecept

Antecept praefecto & difficultis quaestio, in qua ita videtur distinguendum. Aut enim morte venditoris reuocata fuit & resoluta, & hic casus est indubius. Tunc enim bona trunci sic vendita resoluta contractus venditionis per mortem venditoris, redibunt ad truncum vel radicem, ac si vendita prius non fuissent, quia paria sunt haec duo, nempe rem venditam non fuisse, vel venditionem resolutam esse ex pacto in continenti appositum: aut verò venditio ipsa morte sola venditoris non fuit resoluta, sed requiritur ad eam resoluendam declaratio vel factum haeredis: & tunc videtur de eo haerede esse intelligendum, qui ius succedendi in his bonis habet, non vero de eo, qui nullum ius habet in eis, & sic de consanguineis trunci vel stirpitibus: hi namque poterunt reuocare praed. contractum & venditionem non stare, ut in praed. bonis succedatur iuxta forum & consuetudinem praed. dicitur, quando quidem negotium hoc eos tangit, non vero eum, qui nullum ius succedendi habet in eis.

Rursus videtur & ex diuerso, quod ad haeredes de iure communi potius pertinet approbatio & reuocabilis contractus, quam reuocatio eiusdem ad consanguineos trunci: haeredes enim proprie sunt, qui iure communi succedunt, atque haeredes existunt, non verò consanguinei de trunco: hi enim iure speciali forent, & consuetudinario in his bonis succedunt: in dubio igitur potius ius censeri debet eorum, qui sunt haeredes de iure communi, quam consuetudinario, cum illi firmitus & proprius ius habeant & nomen haeredum, quam hi. Praeterea consanguinei de trunco, non ita proprie dicuntur haeredes, quandoquidem non iure hereditario sibi haec bona deferuntur, sed iure sanguinis, ut dicebamus supra in §. 80. num. 6. Id quod deduci videtur ex nostra l. in sui 2. p. in qua mentio successione, nec iuris hereditarij fit: ita quod bona ipsa redeant ad truncum vel radicem. Extraordinarium igitur, & anomalum hoc ius succedendi est. Cum igitur iure communi attentio, ratificatio vel reuocatio contractus in nostra specie pendeat à voluntate venditoris & ipsius haeredum, ad eos haeredes referendum est, qui eodem iure communi attentio, sunt vere & proprie haeredes, non verò ad eos, qui non sunt proprii, nec ordinario iure haeredes, sed potius irregulares foro consuetudinario. Ea enim quae inducuntur iure speciali vel singulari, sunt magis odiosa & restringenda, quam ea quae adhaerent iuri communi, l. in singularibus, quod verò contra ff. de legib. & facilius petunt ea, quae sunt de iure speciali, quam quae sunt de iure communi, l. eius nullius, §. vltima missus ff. de testam. omil. Tiraq. de retrall. lignag. §. 35. gl. 4. n. 48. Denique haec pars comprobatur: quia dato quod ad haeredes de iure communi ita pertineat hoc negotium, quorum interest potius contractum obseruari & adimpleri, irrevocabilemque fieri, quam ad fornicos illum reuocari: in dubio potius seruandum est illis, quam istis, praecipue cum illi tractent de consecrando contractua à defuncto celebrato, hi verò de eo destruendo. Validitatem igitur actus potius fauendum est, quam corruptioni ipsius, arg. a quibus ff. de reb. dub. cum similib. Tandem successio hae fori consuetudinaria odiosa & correctoria est: ergo non extendenda, sed in casu tantum quo loquitur obseruanda, ut resolutimus supra quae. 83. num. 6. & in dubio pro successione iuris communi iudicandum, ut quantum fieri possit euitemus etiam correctionem. Ex

quibus haec pars vltima probabilior pro nunc mihi videtur.

Quod si contractus venditionis irrevocabilis sit, vel pactum de vendendo, quantum conditio intercesserit, ipsa verificata, cessabit conditio trunci, quia ex vi praecedentis conventionis venditio perficitur, & in pretio succedunt haeredes iuris communi, ut supra resolutimus. Venditio namque conditionalis statim est perfecta, antequam conditio existat, l. necessario, §. si ita res, ff. de pericul. & commod. rei vend. adeo ut non liceat alteri contrahentem inuito altero, ab ea discedere, ut inquit glossa lib. 1. in prin. C. de lit. & in §. 1. Inst. de emp. & vend. & Hollien. in summa, cod. tit. §. 2. in fi. DD. vbi que, secundum Tiraq. de retrall. lignag. tit. 1. gl. 2. num. 26. Et licet res pendat quodammodo ex futuro euentu: completa tamen postea conditione, censetur contracta venditio in praeteritum, ut in d. l. necessario, verum quod si pendente conditione. Conditio igitur namque impleri, perinde est ac si contractus ab initio fuisset purus, ut ibi late probat Tiraq. & iterum in d. §. 1. gl. 1. c. n. 43. diximus sup. lib. 2. praet. quae. 9. §. 3. per totum, vbi à quo tempore incipiant currere nouem dies dati à iure Regio ad retrahendum in venditione conditionalis.

S V M M A R I V M.

1. An in re comparata ex pretio rei immobilis trunci vendite, succedatur iure fori consuetudinario, & numerus sequentibus resoluatur negatiue num. 8. nisi consuetudo legitime praescripta aliud habeat, ut in n. 22.
2. Subrogatur super naturam eius, in cuius locum subrogatur, etiam in particularibus, sed improprie, ut in n. 17.
3. Res empta durante matrimonio ex pretio rei alienae ex coniugio vendita, subrogatur in eius locum, ad eumque pertinet, cuius erat res vendita.
4. Res empta ex pecunia dotali, accedente uxoris consensu, dotalis est, intelligit, ut in n. 18.
5. Res empta ex pretio rei patrimonialis vendita, censetur patrimonialis, sed contra n. 18. & 19. & ex breuitate temporis praesumitur pecuniam aliunde receptam commixtam fuisse in praedij emptionem, ut in n. 6.
6. Pretium succedit loco rei in vniuersalibus, & id quidem improprie, ex fillione, & n. 16.
7. Res non succedit loco pretij, licet pretium succedat loco rei.
8. Pretium in particularibus non succedit loco rei, nisi aliud agatur, ut in n. 12. & 13.
9. Pretium redactum ex venditione fentis, non habet vicem aut locum fentis, nec quod ex ipsa pecunia comparatur.
10. Res qua succedit in locum alterius rei fideicommissa subiecta, efficitur fideicommissaria.
11. Imperator, §. si cum l. sequenti, ff. de legat. 1. sensu.
12. Res patrimonialis non efficitur ex sola praestatione vel pacto, cum ea vere talis alia non sit.
13. Retractus iure nostro Regio solum habet locum, et los bienes heredados vendidos, y no en los que el vendedor ouo por contrato entre binos.
14. Pretium redactum ex re maioris vendita, seu res, qua est postfacto, ex illo pretio empta fuit, an cessatur subrogata in locum rei maioris vendita?

In ead. l. 6. Taur. & l. 1. d. 1. 3. Nru. Coll. Reg.

An in re comparata ex pretio rei immobilis truncalis vendite, recedatur iure fori consuetudinarij.

1 QVÆSTIO 14. circa eandem l. 6. Taur. in eadem secunda eius parte, quid si res qua erat de truncato & stipite, fuit vendita, & ex illius precio altera comparata, an in hac sic empta succedatur per eos, qui in re illa de truncato successerunt, etiam si vendita non fuit. Et videtur pars affirmativa indubia: quoniam res sic empta successit in locum illius de truncato, cuius precio empta fuit: ergo truncalis reparatur.

2 Subrogatum namque sapit naturam eius, in cuius locum subrogatur. Et cum, qui in iuramentum, ff. si quis eum l. si quis, §. Titia ff. de cond. & demov. l. 1. Imperator, §. si quis cum l. si quis ff. de leg. 2. l. 1. Cum autem rogatus quicquid ex hereditate supererit post mortem suam restituere, de pretio rerum venditarum aliam comparat, dominisse que vendit non videtur, sed quod inde comparatum est, vice permittit domini restit. l. si quis et res, ff. de post. her. testat. in idem alia plura iura D. Mol. lib. 4. de H. sp. prim. c. 4. num. 27.

3 Secundo, quia eadem ratioe si constare matrimonio ex pretio alicuius rei alterius coniugis res altera ematur, que sic fuit empta peti debet ad illum, cuius erat res vendita; non enim iudicatur acquisita durante matrimonio, fructus tamen sunt communicandi inter eos: ita disponit l. 1. tit. 4. l. 3. for. in gl. per medio in prin. & Roder Saarab. in vers. a. l. 1. C. sum. in l. 16. Taur. n. 9. Palat. Rub. in repen. rub. de don. inter vir. & vxor. §. 6. n. 4. Tiraq. de vtroque retract. tit. 1. §. 3. 2. glo. vnic. n. 10. cum segg. vbi n. 1. allegat dictam nostram l. fori & Martene. in l. 2. glo. 2. n. 4. tit. 9. lib. 5. Neu. Gall. Reg. quos sequuti sumus sup. l. 2. pract. §. 117. num. 2.

4 Tertio, quia si res empta ex pecunia dotali accedente vxoris consensu, dotalis est, l. a. consan. te. l. si ex lapidicinis ff. de iur. dot. l. 49. tit. 3. p. 5. si vero fuit empta absque vxoris consensu, quamvis eius pecunia, non fiat vxoris, nisi in subsidium, l. pecunia, C. de iur. dot. ibi. Non tibi queritur, l. res qua, ff. de iur. dot. ibi. Dotalis esse videtur, ita C. l. 5. obseruat. c. 29. Conanus l. 4. c. 17. n. 11. Tiraq. d. §. 32. glo. vnic. n. 16. Ant. Got. in lib. 30. Taur. n. 36. vers. quid autem, Greg. Lop. in d. l. pariter, in verb. volundad. d. l. 1. Ergo idem in nostra specie dicendum est.

5 Quarto, & magis in specie faciunt tradita per Tiraq. in materia retractus, hinc, de qua agimus, prope simili, de vtroque retract. tit. 1. §. 32. glo. vnic. n. 27. cum sequentibus, vbi post longam disputationem soluit, rem emptam ex pecunia pretij rei patrimonialis vendite, ceteri patrimonialium, vt in eorum locum habeat retractus, quando emptor protelator est se illum emere, vt in locum rei vendite substitueret vel etio quod hoc expresse non dixerit, confestim venditione facta, pecuniam in emptionem aliorum praediorum conuertit; id enim faciens, facti videtur ex temporis breuitate declarare in id se vendidisse vt emeret, substitueretque hunc fundum in alterius locum argum. l. si venis, §. fin. & ibi Bar. ff. de preiud. credit. c. officio, d. officio, deleg. glo. in l. sed et si lege, §. i. ff. de post. her. & alia quae ibi allegat, refert & sequitur D. Molin. l. 4. de Hispan. primog. c. 4. n. 28.

6 Similiter inquit Bald. consil. 493 d. 3. quem se-

quitur idem Tiraquel. d. glo. 1. n. 24 ex breuitate temporis pretium pecuniam alio modo receptam facile conuertit in pretij emptionem, cum scilicet non multum spatij inter receptionem & emptionem sit: si autem haec omnia non praecesserint, vel alterum ex his, tunc emptum ex pecunia collecta ex alterius venditione non censetur in alterius locum subrogatum, nec patrimoniale. Nec tunc obtinet, quod pretium succedat loco rei, quia id procedit in vniuersalibus iudiciis, vt in venditor ex hereditate, ff. de her. vel act. vend. & tunc quidem improprie & ex fictione, vt probat Tiraquel. d. §. 31. glo. vnic. n. 21.

7 Nihilominus tamen in specie nostrae questionis contrarium censeo esse tenendum, ex nostrae l. in secunda parte, dum probat debere seruari forum patris consuetudine obleruatum, quo habetur, vt bona truncalia redeant ad truncum vel radicem: haec enim res empta ex pretio rei truncalis vendite, minime proprie, nec in rei veritate est truncalis, vt patet, sed empta ex pecunia pretij rei truncalis vendite: ergo non comprehenditur sub verbis d. fori, quae proprie & in casu quo ipse loquitur est intelligendus, & praeterea, nisi consuetudo legitime praescripta aliud habeat, non vero extra eum ad calum improptium & fictum trahendus est, cum sit odiosus & correctorius, iuxta non semel dicta in questionibus praecedentibus: est enim (si aliud dixerimus) in derogationem iuris ampliat dicta, forum quod minime est tolerandum.

8 Praeterea statim, quod res patrimonialis fuit vendita, sublatum est eius consanguinitas de truncato succedendi in ea. Quod autem altera res statim, vel cum dicta protelatione ex pretio rei truncalis vendite ematur, non facit eam esse truncalem, cum ipsa nunquam fuerit de illa stipite, sed de aliena: solum operatur vt patrimonium vendens, quatenus ita est, non videtur ex eo diminitum, cum aliud aequiualeus loco eius sit subrogatum: non tamen ideo vere dici potest esse idem, cum qualitate rei truncalis prioris: nosler autem forus de re vere truncalis loquitur, non vero de aliis immobilibus, quae licet in locum priorum subrogentur, non tamen idem sunt.

9 Secundo & vltimus, quia est pretium fundi habeatur loco fundi, prout in iudiciis vniuersalibus succedit, vt modo dicebamus, non tamen ideo alius fundus ex pretio fundi habeatur loco prioris fundi, vt in l. sed & si lege, §. i. ff. de post. her. d. qui huiusmodi est: Item si rem dicitur, & ex pretio aliam rem comparauit, venit pretium in petitione hereditatis, non res, quam in patrimonium suum conuertit: est t quo tex. notat. Bar. quod licet pretium succedat loco rei, non tamen res loco pretij: id quod etiam voluerunt Cyn. & Alber. in l. mater. C. de rei vendit. & ibi quoque Bald. col. penult. vers. sed quare, quid & contra per l. si ipsa fidei iussorem, ff. de fidei ius. ibi que redditionem differrentiae, sequitur alios allegans Tiraq. d. §. 32. glo. vnic. n. 15. & D. Molin. d. l. 4. c. 4. n. 25.

10 Tertio, quia pecunia ex venditione fundi patrimonialis redacta, non censetur nec est patrimonialis, & ideo neque fundus ex ea emptus: quia regulariter pretij in particularibus, non succedit loco rei, qui vniuersalibus, ff. de for. vbi pretium ex re sortij redactum, non est firmitum, ideoque si dominus rei facti illud auferat, factum committit, vbi gl. concordantius citat, & tradit Tiraq. l. d. d. §. 32. glo. vnic. n. 20. & D. Molin. d. l. 4. c. 4. n. 24.

11 Hinc t est, vt pretium redactum ex venditione feudi, non habeat vicem aut locum feudi, nec aliud quidpiam ex ea pecunia comparatum, per text. in cap. de feud. cogn. ita tenent Iacob. de Bellouil. Bald. Martin. Laurent. Aluar. & Cardin. Alex. in cap. 1. de feud. non hab. natur. feud. quod alios allegans sequi videtur contra Ioann. Andream, Tiraq. d. tit. gloss. vnic. num. 10. Neque obstat quod licet in particularibus pretium loco rei non succedat, vt praediximus, illud t intelligendum sit, nisi ea lege res vendatur vt pretium in emptionem alterius rei subrogetur, tunc namque res ipsa loco primae subrogatur, & pretium interim habetur loco rei vendite, vt bene probat D. Molin. vbi supra num. 32. & ideo si vasallus de consensu domini vendat feudum antiquum ea lege, vt ex pretio aliud in eius locum subrogetur, feudum sic subrogatum erit feudum antiquum & non nouum, secundum Iacob. de Aido in summa feud. 2. part. 2. part. princ. tit. quid sit nouum feudum & patrimonium, vers. sed quatinus si vasallus, quem refert & sequitur Marth. de

12 13 Afflict in eodem c. 1. n. 5. vbi t ex pluribus id probat. Quod in terminis maioratus dixit Greg. Lop. in l. 6. tit. 1. part. 6. in gloss. Que la no pudesse vender, eolum penult. vers. aduerbe etiam, & sequitur vtrumque D. Molin. vbi supra n. 36. qui n. 37. ex hoc probat dictum Ial. cons. 131. n. 1. lib. 2. ex pluribus probantis, quod t res quae succedat in locum alterius rei fideicommissio subiecta: efficitur etiam si fideicommissaria: quem sequitur alia referens Tiraquel. de retract. lignag. §. 32. n. 27. hoc namque esset in proposito nostro, vt ex supra dicendis statim apparebit in responsione ad caetera fundamenta contraria.

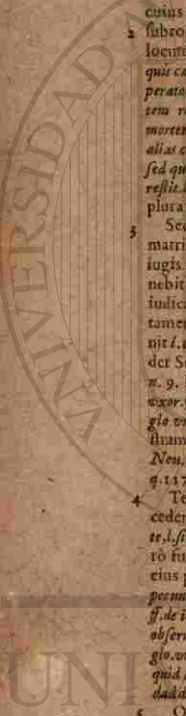
14 Non obstant modo fundamenta supra iacta prioris parte: & non quidem primum, quod subrogatum sapit naturam subrogati. Respondemus namque id quidem licet verum sit, minime efficere vt subrogatum sit idem, & eiusdem qualitatis & substantiae, cuius est subrogatum. Verba t autem d. l. Imperator, §. fin. cum l. leg. supra relata, praeterea quod impropetiam clare denotant, & nosler forus de rebus truncalibus proprie dictis intelligendus est, vt non semel docuimus, eum sensum habent, nempe vt vendens quod supererit sibi ex hereditate, quem erat grauatus restituere, non videtur ex eo diminueri, cum aliud loco eius sit subrogatum: non tamen ideo id vere dici potest idem quod prius in specie & qualitate; imo in rei veritate est diuersum, cum dicat text. Vice permittit domini restituere. Nec t obest d. l. si & res, ff. de post. her. d. vbi pretium succedit loco hereditatis vendite: id enim procedit in iudiciis vniuersalibus, secus in particularibus, vt cum pluribus testatur Tiraq. in d. gloss. vnic. n. 20. & 21. Quod t si adhuc instes, etiam in particularibus, nedum in vniuersalibus, subrogatum in locum alterius, eius naturam sapere, vt tradit Ias. in l. si grege, col. 2. vers. nono nota, ff. de legat. 2. quem refert & sequitur Tiraq. vbi supra, d. l. gloss. vnic. n. 25. id procedere dicam improprie & ficte, secus autem vero, quia subrogatum non est idem cum eo, in quo locum subrogatur, licet sapiat eius naturam, vt praediximus. Non obstat etiam & secundum, hoc est l. 1. tit. 4. lib. 3. fori, cum caeteris auctoribus supra citatis, eius decisionem iudicam esse probantibus, id enim licet verum sit, procedit tamen iure subrogationis, non autem ratione identitatis, cum reuera vnum ab alio diuersum sit, vt probauimus.

15 Tertium t etiam non obstat in tempore rem emptam

ex pecunia dotali eom consensu vxoris, effici dotalem, alias secus, nisi in subsidium; respondemus namque eodem modo, nempe id procedere iure subrogationis, non vero ratione identitatis, & sic improprie vt constat ex d. l. res qua, ff. de iur. dot. ibi. Dotalis esse videtur, & in caeteris iuribus praeciatas ad idem. Praeterea hoc non mihi est in praed. specie, cum id fiat in damnum & praedictum mariti vendentis & subrogantis cum consensu vxoris, & sic id volentis: secus in nostro casu, nempe in praedictum tertij, hoc est parentis, qui minime consentit, vt res subrogata truncalis sit: sed potius vult contrarium, vt in ea succedat ipse: maritus autem in casu dictorum iurium vendens rem dotalem, ex cuius pretio aliam emit cum consensu vxoris, tacite videtur sic emptum in locum prioris subrogare, vt vxori suae consulat: ideo enim eius consensum exquirat, aut saltem eidem cooperatur; et quo resultat contractus implicitus inter eos, & pactum vt res empta subrogetur in locum rei dotalis vendita, & dotalis efficiatur: quando autem maritus efficitur non soluendo, lex ipsa facit subrogationem eadem ratione, vt inuheri consular, atque vt fauores dotibus attribueret consueta prosequatur.

16 17 Quartum & vltimum, nempe resolutio Tiraq. d. §. 32. gloss. vnic. n. 23. dum in materia retractus tenet, quod si is, qui vendidit vnum fundum patrimonialium & ex pecunia illius alterum comparauit, protelatur siue declaret, eo se animo sine nomine id facere, vt hic fundus loci alterius subeat, sequi debeamus eius declarationem: & idem si statim venditione facta, specumit in emptionem aliorum praediorum conuertat, & non etiam obest. Haec t enim resolutio Tiraq. est magni quoad alia habenda sit, vt pote tanti viri; attamen in specie de qua loquitur, id est, vt competat ius retractus in dictis bonis non patrimonialibus licet emptis, & loco priorum subrogatis, vera quidem non est neque tenenda, saltem iure nostro Regio attento. Primo quoniam hoc ius retractus odiosum & exorbitans est, ac contra ius commune, & ideo restringendum iuxta receptionem sententiam, quam sequitur Iamus, lib. 2. pract. questionum, quae n. 45. num. 1. Ergo cum leges Regis retractus ius concedentes consanguineis venditoris, loquantur tantum, idque concedant respectu rerum patrimonialium, vt ex eisdem patet, haec autem res subrogata loco patrimonialis, vt pote empta ex pretio eius in continenti, vel cum praed. declaratione, vere & realiter patrimonialis non sit, vt patet, & probat atque id censet & arbitratur idem Tiraq. in d. gloss. vnic. num. 20. Ergo in ea locum non habet retractus iure sanguinis.

18 Praeterea in huiusmodi re sic subrogata cessat ratio, ne scilicet res exeat de familia, ob quam concessum est ius retractus, vt resolutio d. lib. pract. quae n. 150. num. 2. quia non est de patrimonio vel truncato, licet non dicitur exire de familia maiorum, siquidem nunquam eorum fuit. Tertio, quia cum reuera praed. res sit in locum patrimonialis vendite subrogata patrimonialis non sit, vt probauimus, t destinatio, protelatio, aut declaratio emptoris, aut protelatio ipsius non potest eam efficere patrimonialium, eum huiusmodi non fuerit a principio: p. maxime cum etiam pactum expressum eius cum alio a principio intum, emptori eiusdem rei minime praedictare possit, ad hoc vt ab ipso retrahi possit, vt in alio proposito resolutio d. Tiraq. de vtroque retract. tit. 1. §. 32. glo. vnic. n. 42. & latius dicemus infra quae p. pen. super hac

vadem nostra l.6. Taur. Quarto, quia si aliud voluit in specie premissa retractus Boer. in consuetud. Bitorog. tit. de consuet. mari. §. 2. col. 3. id potius consuetudine observari dicit, quam iure probat, ut refert idem Tiraq. d. gloss. vnic. n. 18. Sicque opinio etiam praedicta Tiraq. ad consuetudinem referri potest, non vero iure teneri seclusa consuetudine: quia si talis existat, servanda erit: sin minus ea deficiente, iure saltem nostro Regio attendo, contractum aduersus Tiraq. Quinto contra eum fecit, l. 15. tit. 1. hoc lib. 5. Nou. Coll. Reg. vbi cauetur, Que el retracto de tanto por tanto no ha lugar sino en los bienes heredados vendidos, y no los que el vendedor hizo por contrato entro vivos. Neque obstat si respondeatur, debere legem illam intelligi, nisi res de nouo acquisita per patrem emeretur pretio alterius rei patrimonialis venditae statim, vel eam praedict. protestatione vel declaratione, iuxta doctrinam Tiraq. dictimus namque leg. illam generaliter & indistincte loqui in re de nouo acquisita per patrem, ac proinde generaliter debere intelligi, siue sit empti pretio alterius patrimonialis statim, vel ex interuallo facta vel non facta praefata declaratione & protestatione, cum haec suppletio nullo iure probetur, ad inducendam saltem identitatem & qualiter praecedentis rei venditae, cum potius reueta haec qualitas deficiat in re de nouo empti, quantumcumque praedict. modo in locum prioris patrimonialis venditae subrogata, praecipue in materia odiosa & correctoria iuris communis, propterea illa retractus. Quinimo in ea contractum expresse probare videtur lilla Regia, ibi. No las auiedo heredado los vendedores de su linage, ni de sus parientes, sino auiendolos comprados, o auiendo por otroque, o por donacion, o en otra manera: & in versiculo. Porende, ibi. Saluo quando los tales bienes fueron vendidos por personas que los auieran heredado de su abuelo, o de su patrimonio, y los vendiesen los que les asse auiesen heredado.

Fit igitur ex omnibus supradictis, vt in re non truncali, empti ex pecunia rei truncalis venditae, quantumcumque emptio confestim, aut eum praed. protestatione & declaratione fiat, minime succedatur iure forti consuetudinario, de quo in hac nostra l. 6. Taur. in sui 2. part. sed iure communi: itaque ad patrem vel matrem reliquosque haeredes iure communi succedentes ipsius pupilli decedentis pertinebit, non vero ad ceteros consanguineos de trunco. Quod si in hac specie consuetudo contractaria legitime praescripta probetur, ipsa proculdubio seruanda erit; ea vero deficiente, quod praediximus tanquam verius & certius tenendum erit.

Quid si vero dicendum sit in pretio redacto ex re maioris venditae, seu in re, quae ex post facto ex illo pretio empti fuit, an abrogata censetur in locum rei maioris venditae, eidemque primogenio subiectae, sicut late & distinguit in proposito D. Molin. d. lib. 4. de Hispan. primogen. cap. 4. num. 24. cum plurib. seqq.

S V M M A R I V M.

- 1 Res permutata cum truncali, an truncalis censetur, ad hoc vt in ea tanquam in truncali succedatur, & numeris sequentibus res soluitur negative, n. 7. limitatur n. 9. sane consuetudine legitime praescripta in contrarium.
- 2 Res permutata, eandem naturam rei, cum qua fuit permutata, recipit.
- 3 Res permutata cum re dotali, dotale efficitur.

- 4 Res immobilis a patre recepta ex alterius permutatione, eandem omnino sortitur naturam, & ideo filij eodem modo succedunt in ea, sicut in illa.
- 5 Res permutata cum re fideicommissa subiecta, efficitur fideicommissaria.
- 6 Retractus locus habet in re permutata cum re patrimoniali, sed contra n. 8.

Q V A E S T I O X L I X.

In eandem l. 6. Taur. & l. 1. tit. 8. lib. 5.

Res permutata cum truncali, an truncalis censetur, ad hoc vt in ea tanquam in truncali succedatur?

Quaero si circa eandem l. 6. Taur. in secunda parte, si res truncalis permutetur cum alia re, an illa permutata censetur truncalis, ita vt in ea succedatur iure forti consuetudinario, non vero iure communi? Et quod sit truncalis, & ideo redeat ad truncum vel radicem, probatur primo ex omnibus supra adductis in questione praecedente pro prima parte. Secundo & in specie probatur: nam res permutata eandem naturam reiscum qua fuit permutata recipit, si demas, §. si sponsus ff. de donat. inter vir. & vxor. vbi etiam in particulibus subrogatum sapit naturam eius in cuius locum subrogatur, vt cum las. tradit perillum text. Tiraq. de vtroque retract. tit. 1. §. 2. gloss. an. n. 25.

Tertio si quis res permutata cum re dotali, dotalis efficitur, l. si ei nuptura, 25. in ord. cum l. seq. & l. res que §. 4. l. si ex lapiditate 34. l. Titia 62. ff. de iur. dot. l. si mulier 21. ff. de pat. dotal. & in terminis tenet March. de Afflic. decif. Neapoli. 336. n. 3. & Tiraq. vbi supra n. 27. est expressa l. 1. tit. 4. lib. 3. fori Quod procedit duobus interuentibus. Primo, vt in rem vxoris sit, l. si ita constare 26. ff. de iur. dot. Secundo, vt ipsius vxoris consensus facta sit, idque inter coniuges actum sit in permutatione, d. si mulier, & l. 1. ff. de fund. dot. alioqui namque non erit res dotalis, ita Hotoman. de dot. pag. 871. col. 2. ad fin. & Constant. de dot. num. 17. Igitur his concurrentibus, idem dicendum videtur in re permutata cum alia truncali, vt succedatur in ea tanquam in re truncali, cuius naturam assumit.

Tertio si facioit tradita per Lucam de Penna, 4 in l. 1. col. 4. vers. sed quid in quest. C. de imponend. lucrat. descript. lib. 10. vbi tenet, rem immobilem a patre receptam ex alterius permutatione, eandem omnino sortiri naturam, ideo filios in ea succedere eo modo atque in illa, quam pater reliquit, etsi alias, aliter fuissent successuri, sequitur las. consil. 232. ista duae mulieres, col. 1. lib. 2. vbi si dicit, quod res permutata cum re subiecta fideicommissa sic fideicommissaria, quod sequitur Menoch. consil. 70. n. 7. & lib. 1. & Tiraq. reputans multum notabile, vbi supra n. 27.

Quarto si vltimo pro hac parte facit, quia retractus concessus in patrimoniali vendita: locum habet etiam in re permutata cum patrimoniali, quoties haec permutata vendi contigerit, quia huiusmodi res vel fundus patrimonialis censetur, secundum Bald. consil. 112. num. 5. lib. 1. Masuer. in tit. de societ. §. item & dicitur conquisitus, estque indubium, ita vt nemo negabit, praesertim cum vtraque res est immobilis, & sic eiusdem naturae, vt opinatur Tiraq. vbi supra, num. 26. qui plures

S V M M A R I V M.

plures consuetudines diversorum locorum in idem citat.

- 7 Nihilominus si tamen praedict. sententia in quaest. principali vera non est, nec tenenda, sed potius contraria, imo quod res immobilis permutata cum alia truncali non sit truncalis, ac proinde in ea iure forti consuetudinario, de quo in nostra l. minime succedatur, sed ad haeredes iure communi succedentes pertineat ex nostra l. quae in rebus vere & proprie truncalibus loquitur, non vero in his, quae sicut & improprie huiusmodi sunt, aut quae vicem eorum obtinent: Ac proinde cum haec sit successio odiosa & correctoria iuris communis, minime extra casum, in quo loquitur, trahenda nec extendenda est, sed potius restringenda, arg. l. 3. §. hoc verba, ff. de neg. gest. cum sim. sup. adductis in questionibus praecedentibus. Quomodo enim in hoc casu verificari possunt verba praedict. forti, quod truncus redeat ad truncum, & radix ad radicem, cum haec res permutata cum truncali, nunquam fuerit de illo truncu, scilicet & radice, sed de alio diuerso: subrogatio namque, quae per permutationem inducitur, est quoad alios civiles effectus, non vero quoad identitatem substantiae; praeterquam quod per fictionem, & ex accidenti subrogatum sapit naturam subrogati, non vero ex proprietate rei, nec secundum veritatem: foris autem praedict. loquitur de vere & proprie truncalibus, non vero ex accidenti, sicut & improprie, ac per subrogationem; ad quem casum extendi non debet, nec potest in derogationem iuris communis & Regij, cum odio & praedictio parentis ceterorumque haeredum iuris communis. Praeterea haec pars vtilissima efficitur ex ceteris adductis in questione praecedente pro secunda opinione veteri & tenenda, quae hic repetenda & memoriae recolenda erunt: ex quibus omnia prope fundamenta supra in principio huius questionis in contractum adducta dilui profus videntur, praeter tertium, quod fuit ex doctrina Lucae de Penna, & sequacium, quae ideo procedit, quoniam ibi successio est de iure communi in vtroque casu, ideo merito, quod in re permutata cum eodem alio modo succedatur, cum eius naturam sapiat, etsi alias aliter in ea essent successuri. Et eodem modo procedit quod diximus, rem permutatam cum re subiecta fideicommissa, esse fideicommissariam.
- 8 Quartum si fundamentum partis contrariae verum non est, sed potius falsum, praemaxime in his Regnis, cum reuera retractus tantum concedatur pro re immobili patrimoniali, & sit materia odiosa restringibilis: at res permutata cum patrimoniali minime patrimonialis est, sed eius loco habetur, quoad alios effectus civiles, non vero quoad retractum, vt latissime probauimus supra, in sua quest. praedict. contra eundem Tiraquel. in sua quest. Tandem haec, de qua agimus, opinio Tiraquel. in re permutata cum altera non patrimoniali, est contra l. 15. tit. 1. lib. 5. Nou. Collect. Reg. ibi. No las auiedo heredado, &c. vt latius retulimus eius verba in questione modo praecedenti, quae hic repetenda erunt.
- 9 Limitari si tamen debet haec nostra sententia principalis, si consuetudo legitime praescripta aliud introduxerit, tunc enim ipsa seruanda erit per omnia supradicta in questionibus praecedentibus, in similibus terminis.

- 1 Edificium factum in area de trunco patrimoniali an sit quoque de trunco & patrimoniale, ita vt in eo iuxta forum consuetudine reboraturum succedatur? & mem. seqq. sed n. 11. & 12. ponitur resolutio.
- 2 Finendum potius in dubio est haeredibus iure communi succedentibus, quam succedentibus iure forti consuetudinario.
- 3 Edificium cedit solo, etiam rei subiectae restitutioni, debent tamen solui expensa secundum veteran & iustam estimationem, vt in n. 4.
- 4 Meliorationes aique adificia facta per patrem in rebus filij in quibus habet usufructum, pertinent ad filium, solui expensa.
- 5 Fructus in re subiecta restitutioni, non sunt curati adificijs & melioramentis compensandi.
- 6 Fideicommissaria non tenetur compensare fructus rei subiectae restitutioni cum adificijs, & melioramentis in ea a se factis.
- 7 Edificium factum constanter matrimonio in area vnius ex coniugibus, cedit solo: expensa autem communicatur in vtrumque.
- 8 Legata simpliciter area, debetur adificium postea in ea superimpositum.
- 9 Retractus habet locum in adificio factu in area patrimoniali.
- 10 Melioramenta sunt estimanda iuxta valorem adificij, non autem ruderum & materiae, quae ex ipsa adificio diruto vendi possunt.

Q V A E S T I O L.

In eandem leg. 6. Taur. & leg. 1. tit. 8. lib. 5.

Edificium factum in area de trunco patrimoniali, an sit etiam de trunco & patrimoniale, ita vt in eo iuxta forum consuetudine reboraturum succedatur?

Quaero si circa eandem l. 6. Taur. in secunda eius parte, quid si in area de trunco patrimoniali edificium fiat, an illud adificium sit quoque patrimoniale, & de trunco: ita vt in eo iuxta nostrae forum consuetudine reboraturum succedatur? Et videtur minime succedi, sed iure communi, ita quod haeredes de iure communi in praed. adificio succedant, non vero illi, qui foro consuetudinario successores existant. Quoniam adificium hoc cum nouum sit, non potest dici truncale, quia a stipite minime processit: area igitur erit truncalis ad haeredesque de trunco redibit: adificium vero nouiter in ea factum, erit proprium haeredum iure communi succedentium. Nec hoc videtur inconueniens, cum sapientissime experientia doceat (quae est rerum magistra) solum & aream donatam fuisse vnus de ratione eius, tributum vel censum pro ea solui ab eo, qui in ea postea edificauit, sicutque edificans efficitur dominus vtriusque, cum onere soluendi quotannis pensionem contentam domino quondam aere. Sic igitur in proposito videtur dicendum, vt huiusmodi adificium tanquam non truncale, pertineat simul cum area ad haeredes de iure communi, soluendo fortinsecis pensionem quotannis iuxta qualitatem & valorem aere commutandam: demum alias inconueniens, quod foris praed. exorbitans & correctorius iuris communis

comprehendat bona, que non sunt de stipite, contra ipsius tenorem, mentem & verba: & præterea quia in dubio potius faciendum est hæredibus iuris communis, quam fori consuetudinarij, vt in 2. quest. procedentibus diximus. Et t̄ magis dignum attrahat ad se minus dignum, text. in §. si quis in aliena, insit. de rerum diuis. l. 7. tit. 28. par. 3. sed adificium est dignius & pretiosius arca, vt patet. Ergo, &c.

3 Nihilominus t̄ tamen in contrarium facit, nam adificium cedit solo §. cum in suo, vers. ex diuerso, & §. non solum, & ibi DD. insit. de rer. diuis. l. adu. §. ex diuerso, ff. de acquir. rerum domin. l. si quis sciens, l. in arca, C. de rei vend.

Secundo, quia idem contingit in adificio perpetuo duratio facto in re subiecta restitutioni & fideicommissio, l. domos, ff. de leg. 1. & in re feudali, cap. 1. §. si vasallus hic finitur lex, &c. talis enim adificatio seu melioratio, fideicommissaria & feudalis efficitur, prout erat solum in quo fuit adificatum.

4 Debet t̄ tamen solum expendenti vera & æstimatio adificij vel meliorationis, vt in d. l. domos, & ibi communiter Doctores, text. in §. certe, insit. de rerum diuis. & in d. l. si quis sciens, & in d. l. si in arca, est communis opinio, vt plures allegans affertur Doct. Molin. lib. 1. de Hisp. primog. c. 26. n. 14. Sic t̄ etiam patet in rebus filij, in quibus habet usufructum, aliquid adificet vel meliorer, pertinebit ad filium: ipse autem filius patri retrocedat valorem meliorationum vel expensarum, Bald. in auct. excipitur, n. 4. C. de bon. que lib. sequitur plures allegans Arias Pinel. in l. 1. in 1. p. n. 69. C. de bon. mater. Quod t̄ adeo procedit, vt in re subiecta restitutioni & fideicommissio, fructus non sint cum adificijs & melioramentis compensandi, sed æstimatio soluenda, non habita fructuum ratione.

5 Quia t̄ quamuis bona fidei possessor, qui dominus non est, teneatur fructus cum adificijs compensare, l. in fundo, cum similib. ff. de rei vend. hoc non procedit in fideicommissario, qui interim vsque ad diei restitutionis aduentum, verus & perfectus dominus est, vt censuit glossam Lempit. in princip. verb. supersum in fine ff. de rei vend. quam ibi sequuntur scribentes & Doctores communiter in d. l. domos, Anton. Gom. in l. 46. Taur. num. 3. Pinel. in l. 2. in 2. par. num. 61. & 63. C. de bon. mat. Didac. Perez in addit. ad Segur. in l. 1. §. si vir uxori, n. 63. ff. de acquir. poss. Anton. Nat. consil. 269. n. 3. & 4. lib. 2. Crauet. consil. 408. n. 13. vol. 3. & consil. 792. n. 12. lib. 3. Hippol. Riminal. consil. 41. n. 8. 9. & 18. lib. 4. Ioan. Copus de fructib. lib. 3. tit. 1. Roland. à Valle consil. 30. n. 4. lib. 1. & iterum idem Roland. à Valle consil. 28. n. 17. lib. 1. est communis secundum Tiraq. in l. si unquam, verb. eueritur, n. 235. C. de reuoc. donat. & secundum D. Molin. d. c. 26. n. 14. vers. nec in hoc casu, contra Aug. Beroi. q. 96. post. n. 4. contrarij asserentem.

6 Accedit t̄ præterea, quia idem videmus si in arca alterius coniugis, constante matrimonio, adificium fiat: huiusmodi namque adificium pertinet ad illum coniugem, cuius erat solum expensæ autem in eo factæ communicantur inter utrumque, l. 9. tit. 4. lib. 3. fori, per quam tenet Roder. Suar. in l. 1. tit. 3. l. 3. for. fol. 24. vers. sed pone, & D. Couarr. in 4. de spons. 2. par. c. 7. §. 1. num. 9. & Burg. de Paz Imior. in quest. 8. n. 7. Et ita soleo consilium, tamen Ant. Gom. in l. 53. Taur. n. 79. aliud tenet, imò quod valor adificij debeat æstimari, & medietas applicari alteri coniugi.

7 Similiter t̄ etiam legata simpliciter arca, debetur adificium postea super eam positum, tanquam

argumentum rei legatæ, vt in l. seruum filij, §. si arca, ff. de legat. 1. l. si arca, ff. de leg. 2. & ibi communiter DD. tradit Anton. Gom. 1. tom. var. cap. 12. de leg. num. 41. ad fin. ibi quo ad secundum. Quid autem sit dicendum in adificio facto in arca maioratus, differamus supra quest. 70.

Ergo ita & eodem modo videtur dicendum in proposito, vt adificium factum in arca troncali fiat ipsius arce, ac proinde in utroque iure fori consuetudinario succedatur, non vero communi. Quod t̄ respectu troncalis videtur tenere Tiraq. de retrat. lignag. §. 32. glo. sum. n. 53. statim in principio. Quid tenendum in nostra specie?

Et t̄ quidem meo iudicio vera resolutio est in hac quaest. quod adificium præd. in arca troncali factum, reuera non sit ex sui natura troncale, nec de stipite, vt patet, quia nouiter fuit constructum, nec ab stipite processit: atramen quia cedit solo & vnæ arce vnus corpus cum eo efficitur, & solum tunc est fundamentum adificij, sicque, adificium est accessorium, & sequitur ipsius naturæ, ac proinde erit eiusdem dominij, cuius erat arca, quoad reputationem & inseparabilitatem & indiuisibilitatem vnus ab altero: atramen quia reuera illud adificium non est patrimoniale nec troncale, commodum & vera æstimatio ipsius erit soluendum hæredibus iuris communis, quia ex bonis ad eos peruenitur ipsi factum. Succedent igitur in præd. arca & adificio in ea facta simul hæredes & consanguinei de tronco iure vtili fori consuetudinario: sed tenebuntur ipsi veram & iustam æstimationem adificij & melioramentorum soluere hæredibus iuris communis per iudicium. Nec t̄ videtur sufficere si soluant tantum expensas adificij vel melioramentorum, sed valorem & æstimationem ipsius adificij & melioramentorum, vt prædiximus, soluere teneantur, quia id fecit adificans in re propria, & tantundem sibi arca accreuit. Hoc igitur incrementum taxandum est, quod vter in eas bonis remansit, etiam si minus eo expensum sit. Si enim expensum aliquid perpetuo duraturum in re subiecta fideicommissio, iustam ac veram æstimationem eius recuperat, vt prædiximus, à fortiori quando quis in re propria illud expendit remanebit in eius bonis valor & æstimatio illius adificij vel melioramentorum in arca propria factorum: præmaximè quia vt resoluimus, hoc adificium troncale non est, sed nouum & eiusdem veri domini cuius est arca: quamuis igitur cedat solo ratione coherentiæ, nihilominus valor eius iustus, extra troncum est, ac proinde soluendus hæredibus iuris communis tanquam bona pupilli decedentis non troncalia. Et t̄ ita in simili prope specie quod melioramenta sint æstimanda iuxta valorem adificij, non autem rudera & materie, quæ ex ipso adificio diruto vendi possent, respondit Bald. in d. auct. excipitur, post. n. 2. & in c. 1. §. si vasallus hic finitur lex, cuius opinionem sequuntur scribentes, & est æquor secundum Iul. Clar. lib. 4. recept. sem. §. secundum, quest. 88. in vers. sed quaer. vbi quod illam sequeretur in iudicando, si casus contingeret, contra Beroi. d. quest. 96. post. non. 4. vers. si vero feudum, dicentem magis communem opinionem esse, quod æstimentur rudera & adificium dirutum: sed verum in hoc non dicit secundum Iul. Clar. vbi supra, & contra Beroi. vbi supra, tenet etiam plures citans D. Molin. d. lib. 1. c. 26. n. 14. Non igitur adimplebunt in specie nostre quaestiois princip. consanguinei de tronco offerendo æstimationem expensarum,

penarum, nec rudera, hoc est adificij diruti, sed tenebuntur veram & iustam æstimationem adificij ac melioramentorum soluere hæredibus iuris communis per iudicium.

Nec contra hoc obicit, quod supra hac quaestione n. 8. diximus, in vers. accedit præterea, illud namque rectè procedit in adificio facto constante matrimonio in arca vel solo alterius ex coniugibus: tunc namque cum fiat in re alterius, merito vt expensæ tantum communicantur, non vero valor siue æstimatio adificij vel meliorationis: vero in nostra specie de qua agimus, adificium sit in proprio solo adificantis, suisque expensis, sicque sit vnus & idem patrimonium eiusdem: sed quia arca est patrimonialis sui troncalis, adificium vero minus, merito vt quamuis cedat solo ex natura rei, valor eius, iustaque æstimatio soluenda sit hæredibus iuris communis per successores troncalium, nec sufficit offerre solutionem expensarum eiusdem adificij.

S V M M A R I V M.

- 1 Successio troncalis an habeat locum in horto & arca contigua rei troncali, eidem additis? & n. segg. sed n. 5. resolutur negatiue.
- 2 Appellatione rei, continetur rei cum omnibus suis accessorij iuris & contentiis.
- 3 Hortus vel arca domus annexus, vel annexa (legata, donata, vel vendita ipsa domo) comprehenditur, si per ipsam domum ad hortum, vel arcam sit aditus.
- 4 Vineæ vel arca emptæ additæ patrimoniali, tota dicuntur patrimonialis, sed contra n. 10.
- 6 Feudalis rei non efficitur, quæ additur fundo feudali, & n. 11.
- 6 Ea quæ factæ homini fundo adiciuntur, propriam ac separatam conditionem habent, & egent separata possessione apprehensione & separata prescriptione, quod ampliatur, num. 8. nequam præsertim principaliter res alteri addita est, sed etiam quando accessorie.
- 9 Infructibus castri feudalis acquisita à vasallo, non accipiunt fructus, sed eo finito erit vasalli, eiusque hæredum.
- 12 Accessoria & adiacentia, quando naturam rei principalis sequuntur.

Q V Æ S T I O L I.

In eandem l. 6. Taur. & l. 1. tit. 8. lib. 5.

Successio troncalis an habeat locum in horto, & arca contigua rei troncali, eidem additis.

Q Vero 17. t̄ circa eandem l. 6. Taur. in secunda parte, quid si rei troncali additus sit hortus contiguus, vel arca, an etiam in tali horto & arca additis rei troncali, succedatur fori consuetudinario de quo hic, an vero iure communi? Et quidem si hortus vel arca rei troncali additus contiguus sit ei, ita vt per ipsam rem vel domum troncalem ingrediar ad dict. hortum vel arcam, extra contiguitatem res videtur, & ita quod in utroque eodem foro consuetudinario succedatur, non vero iure communi: secus si non contiguus sit, sed separatus, argum. text. in l. Iulianus, §. fin. cum quinquæ h. seguen. l. si venditor, in fine, ibi, quid ergo, ff. de action. emp. l. aqueductus, ibi, est nihil dictum sit, cum duabus

legibus sequem. l. filulati, in princip. ibi, vt id quod accedit, licet scriptura non continetur, l. Iulianus, l. qui fundum, §. 1. ff. de contrah. emptio. Quibus t̄ in iuribus probatur, appellacione rei comprehendit cum omnibus suis accessorij iuris & contentiis in omni dispositione, siue in contractibus, vt iura præcitata probant, siue in vltimis voluntatibus, l. testatoris, §. fin. ff. si seruit. vend. l. uxorem, §. legauit, l. præditi, §. balnea, ff. de leg. 2. Cum ergo hæ res sit de tronco, trahit ad se sibi accessoria & contigua superaddita. Sic t̄ etiam videmus, quod legata, donata vel vendita domo, comprehenditur hortus & arca domui annexæ vel annexæ, si per ipsam domum ad hortum & arcam sit aditus, vt probatur in dict. l. præditi, §. balnea, & in l. si cum adu. ff. eodem tit. Secus vero si ei non sit coherens hortus, vel arca, nec ad eam, vel eum per domum sit aditus, l. Olympico, in princip. & ibi glo. ff. de seru. vrb. ban. præd. & ibi etiam DD. Alexand. consil. 54. lib. 3. n. 2. cum sequent. melius consil. 223. num. 1. lib. 2. & consil. 204. n. 3. lib. 6. l. in l. fin. num. 11. & 14. ff. de consil. princ. Petrus Pechius de testam. coning. lib. 3. cap. 11. n. 6.

Similiter t̄ etiam si vineæ, vel arca sit patrimonialis, & emittat alia, & illi adiciatur, tota dicuntur patrimonialis siue troncalis, arg. l. cum fundum, ff. de legat. 1. vbi si legator fundus, & postea viuens restator alium emittat, quem ad dit fundo legato, ita vt vnus sit factus, totus venit in legato. Ant. Gom. cap. 12. de legat. n. 16. & 41. circa fin. D. Couarr. in pr. quest. cap. 1. n. 2. & 7. cum sequent.

Hic t̄ tamen non obstantibus, contrarium in specie præmissa nostre quaestiois tenendum est: imò quod hortus, vel arca contigua superaddita domui, vel alteri rei immobili troncali, etiam si per domum eidem aditus parat, adhuc nihilominus hortus, vel arca præd. troncalis non sit, sed æquifititius, & ideo nec ad radicem vel troncum redibunt, sed ad hæredes de iure communi spectabunt tanquam bona acquisitiua. Cum enim istud quod additum est, per se subsistere possit abique re troncali, ad troncum non pertinet, & sic ad eum non ad quem res troncalis spectat, sed ad ceteros hæredes iuris communis, arg. text. in cap. 1. §. de contrario de iure ff. de rei alien. fact.

Vbi t̄ probatur non effici feudalem rem, quæ additur fundo feudali. Nam t̄ quæ factæ hominis fundo adiciuntur, propriam ac separatam conditionem habent, & egent separata possessione apprehensione & separata prescriptione, vt eleganter inquit Iuriconsultus in l. qui fundum, §. 1. ff. pro emptore, text. in d. c. 1. §. de contrario, & ibi communiter scribentes, & est communis resolutio, vt alios citans testant D. Molin. lib. 1. de Hisp. primog. c. 26. num. 3. vbi in res. quæ necdum, hoc ampliatur, vt t̄ procedat, modum quando principaliter res aliqua alteri addita est, sed etiam quando accessione additur, ita vt vnæ vna ac eadem res siant non enim res addita, si potest ab altera separari, eidem cedit, sed possessoris maioratus hæredibus adicienda erit, nisi expresse ac scilicet à maioratus possessore addita sit, cum eadem qualitate maioratus, & vt perpetuo ipsius maioratus efficiatur, vt ibi probatur cum alijs.

Hinc t̄ est, quod si quis in castro, quod habet in feudo à Principe sine iurisdictione, postea ipsam iurisdictionem acquirit ab alio, iurisdictione ipsa non accreuit feudo, sed eo finito erit vasalli vel eius hæredum. Ita tenet Baldus in dict. §. de contrario, n. 4. & est communis opinio, vt asserit Rufinus consil. 14.

conf. 14 post princ. lib. 1. quem refert & sequitur Iulius Clarus ubi supra lib. 4. recept. sentent. §. fundam. 9. 88. circa fin. ver. sic. sed pite. D. Molin. dist. num. 3. in princ. ante versic. quod nendum. Est enim iurisdic- tio quid separatum ab ipso castro, & quod per se subsistere potest, ideo feudo non acceditur: & de re contigua addita maiorari vel iurisdictione in oppido eius nouiter acquisita, quod non efficiatur ipsius, diximus supra lat. q. 70. n. 14. cum seqq. & n. 30. cum sequent.

16 Ultimo, quia res addita seu acquisita rei patrimoniali, veluti hortus contiguus, qui domus est veluti appendix, & pertinentie ipsius, non erit patrimonialis, ad hoc, vt retractus in eo locum habeat, vt resoluit Tiraq. de retract. lignag. §. 3. 2. gloss. in l. 77. ex dicto Bald. in l. 1. in §. ff. de veri. diuis. vbi dicitur quod si quis emit hortum vicinum domus feudalis in consequentiam ipsius domus, non erit propterea hic hortus feudalis, quia hanc accessio est discreta, non conereta, sicut, vt ipse subdit, nonnunquam in nostro includatur etiam alienum, h. Marcellus ff. de rei vendic. c. 1. de postul. p. 1. & Tiraq. in hoc supra refert & sequitur D. Molin. d. n. 3. ver. quod nendum, in fin. vbi etiam citat Greg. Lop. in l. 2. tit. 1. §. 2. in gl. Sino el hito mayor. col. 5.

17 Neque t obstant iura dicentia, accessoria & adiacentia naturam rei principalis in omnibus sequi, si se quando eum simit. C. de bon. vac. lib. 10. ea namque iura intelligenda sunt, quando ex precise accessoria addita fuerunt cum qualitate prioris rei, vel quando is, qui ipsa adiacentia rei addit, de ipsa re disponit, agit utque de eius dispositionis interpretatione, vt cum Carol. Molin. verissimum esse dixit D. Molin. d. cap. 26. n. 3. ver. sic. nec obstant. Preterea de vgentius respondeo, quod in nostra specie locus non est contrarius fundamentis, quoniam agimus de successione fori consuetudinario, odiosa & contra ius commune, in qua etiam si ipse adiacentis vellet, minime posset rem adijam efficere eiusdem qualitatis essentie & substantie, cuius est res truncalis, cui adicitur, respectu successoris, in derogationem iuris communis & preiudicium heredium legitimorum iuris communis: & ideo merito vt successio predicta odiosa ultra casum, in quo ipsa loquitur, ac virtute fori consuetudinarij est obseruata, non extendatur: cum re vera hortus vel area quocunque modo rei truncali superaddatur, de truncato aut radice vel de stipite non sit, sed de nouo acquiratur separatus & diuiduus: quod si consuetudine legitime prescripta aliud introductum fuerit, ipsa seruetur.

SVMMARIVM.

- 1 Molendina an dicantur truncalia & de radice, ad hoc vt in eis habeat locum successio truncalia, vigore fori consuetudinarie roborati, & numerus seqq. distinguuntur n. 11.
- 2 Molendina inter bona mobilia solem enumerari.
- 3 Molendina continentur legato mobilia.
- 4 Molendina & bona sua iuxta flumen, obnoxia inundationi, possunt a tutore & curatore alienari tanquam bona mobilia sine decreto iudicis: sed est intelligendum, vt in n. 11.
- 5 Interdictum recuperanda possessionis, quod non datur deiectione a possessione mobilia, non datur etiam deiectione a possessione molendinorum, que sunt iuxta flumen.
- 6 Superiora procedunt in molendinis Italie, que fluminis impetu mouentur, sicut in molendinis

Hispania, que tanquam domus in terra au- ripsi fluminum sunt.

- 7 Mole & tegula molendinorum non sunt mobilia, quamuis in eis sint applicata.
- 8 Mole affixe sunt pars edificiorum, alias instrum- mento continentur, si sunt operi rustico desti- nate: idem in columini.
- 9 Et quid de piscibus, qui sunt in piscina, stagno, vi- uario & lacu, & de columbis existantibus in columbario, an sint mobilia vel immobilia assignanda.
- 10 Molendinum est predium rusticum.

QVÆSTIO LII.

In eandem leg. 6. Taur. & leg. 1. tit. 8. lib. 5.

Molendina an dicantur truncalia & de ra- dice, ad hoc vt in eis habeat locum suc- cessione truncalis, vigore fori consuetudi- ne roborari?

QVæro 18. circa d. l. 6. Taur. 1. part. an t molendina dicantur bona truncalia & de radice, ad hoc vt ad truncum & radicem redeant, iuxta formam patrie consuetudine obseruatum, de quo in hoc supra lego Regia 6. Taur. an vero tanquam bona mobilia pertineant ad heredes iuris communis? Et videtur, ea mobilia esse bona, vel saltem pro talibus repu- tati, ita vt ad hos pertineant, non vero ad heredes de truncato. Primum, quia huiusmodi t molendina inter bona mobilia solem annumerari, ita vt eorum possessor non excoletur a satisfactione, Bartol. in l. 2. n. 19. ff. solut. matr. in l. sciendum. n. 1. ver. §. 5. fullit. ff. qui iuris. cog. Arias Pinell. n. 27. in leco sta- tim citando. Cum enim molendina iuxta nauium super flumina maneat ac veluti ambulent, vt sunt multa in Liguri flumine & in Pado, vt inquit Bart. in l. quominus. 18. quest. ff. de sum. & in Tybeci, vt tradit Paulus de Cast. in l. fluminum, in princ. circa medium ff. de dam. solut. nam & hęc rebus mobili- bus aggregantur, vt expressim dicit in d. quomi- nus. n. 126. merito vt inter mobilia annumerentur, & t ideo legato mobilia continentur secundum ipsum Rip. ubi supra. Quod etiam prius voluit Alberic. in l. quæstionum. §. cellarium. quem legit cum §. si aliqua parte. ff. de fund. instrum. instrument. leg. dicens, molendinum non esse partem fundi, ideoque com- putari inter mobilia, & esse hoc notandum, & fa- cere pro restitutione rerum dotalium, quia mobilia restituntur post annum, immobilia vero sta- tim: & sic inquit molendinum debere restitui post annum; & patet hoc esse verum, quando ipsum molendinum est solum ad molendum rusticæ familie deputatum, per l. cum de Ianionis, §. cum de villico. ver. sicutem consultus, & in l. dotta, §. vt ff. de fund. instrum. c. 6. vt prædicta refert Tira- quel. de retract. lign. §. 1. gl. 7. n. 92. & 93.

Hinc est etiam, quod molendina t & bona sua t iuxta flumen, obnoxia inundationi, possunt a tutore & curatore alienari tanquam bona mobilia, sine decreto iudicis, ita Angel. & Fulgos. in l. non solam, ff. de petis. hered. & Rip. in d. l. quo minus n. 126. Palat. Rub. in rep. c. vlt. art. §. 18. n. 4. de don. inter vir & uxorem Anton. Rub. conf. 118. viso, & diligenter. col. 1. dicens singulare, & non habere cogentem centem, quos refert Tiraq. ubi supra, n. 92. & Arias Pinell. in l. 1. in §. p. n. 28. de bon. mater. vbi in præce- denti idem resoluit in ceteris bonis immobilibus subiectis

subiecta inundationi, propter mare vel flumen si- mili periculo obnoxia. Sic etiam t interdicitur recuperanda possessionis, quod non datur deiectionis a possessione mobilia, l. 1. §. illud vtique in- ducium ff. de vi & vi armat. non datur deiectionis a possessione talium molendinorum, vt resoluit Me- noch. de recup. poss. rem. 1. n. 44. Quia talia molen- dina nauium inflat habent, vbi alios auctores huius opinionis quoque citat.

6 Superiora t tamen vera sunt & recte procedunt in molendinis Italie & ceterarum partium, quæ fluminis impetu mouentur, hęc namque vete- natium habent instar, & in quibus videantur supra- dicti Doct. loqui: utamen molendina Hispanie, quæ tanquam domus in terra aut in ripis flumi- num sunt, illique adhaerent, & amplius non mouentur: immobilia vete sunt, vt patet, & voluit Bald. in c. cingit. vol. penult. ver. sic. quæro marquis

7 mole de dolo & contum. Vbi plus dicit molas t ipsas molendini non esse mobilia, sicut nec tegulas domorum, quamuis illis sunt applicata: quia vna contingitio est, cum, qui adesse ff. de vnc. quod de molis sequitur lafon. in d. l. quo minus quest. 19. ver. adde tamen, quæd mala. & est text. loquens de molis in d. l. quæstionum, §. cellarium, & in l. cum de Ianionis, §. as- sum. & in l. cum fundus ff. de fund. instrum. c. 6. Qui- bus & illud probatur, molas t affixas partes esse edificiorum, alias vero instrumentum contineri, si sint operi rustico destinatae. Quod in molis ita in- telligendum est, sicut in columinis & aliis domui affixis: trunc enim domus sunt, & in eis locum ha- beret retractus, secus vero alias si non sint affixa domui, sed separata, vt post alios resoluit Tiraquel.

8 ubi supra d. gloss. 7. n. 5. & 114. & 115. De t pisci- bus autem, qui sunt in piscina, stagno, viuario, lacu, an sint mobilia vel immobilibus assignandi, & an cedant fundo vendito, nec ne? & similiter de columbis, que sunt in columbario sine peristero- strophio & cucullis, qui sunt in garenis, tradit alios auctores citans Tiraq. ubi supra, n. 116. De munitionibus castrorum agit latè idem Tiraq. ibi n. 96. cum seqq.

9 Sic etiam, vt t ad rem redeamus, molendinum esse predium rusticum tradit idem Bald. in l. ceteri, col. 2. super 4. quest. in fin. C. locat. quem sequitur laf. in d. l. quominus in 19. quest. in fin. Ripa ibi d. n. 126. Tiraq. ubi supra n. 92. contra Fortum. Garl. tenen- tem dicit prædium vrbani iuris etiam refert Fran- cisco. Carr. lün. in tract. de feud. c. p. q. 6. col. 3. ver. ex hoc etiam, dicentem, quod in molendinis tanquam in rebus immobilibus potest feudum constitui. Et prædicta distinctio molendinorum consuetudinibus variarum nationum approbatur, vt constat ex eiusdem consensu t Tiraq. ubi supra, n. 94. in quibus habetur, molendina illa, quæ in nauibus sunt, & que vento mouent, mobilia esse: cetera autem im- mobilia. Et post seculi consuetudine, hæc dis- tinctio in se realis, verissima est æque tenenda; si autem aliud haberit consuetudo legitime prescripta, ipsa erit obseruanda.

10 At t quod molendina minorum & ceterorum qui sub alterius cura & administratione sunt, possunt a prelato, tutore & curatore alienari citra de- cretum iudicis, si ad molendina tantum mobilia, quæ in nauibus sunt & vento mouent, referatur, verum est & recte procedere potest; secus vero in molendinis recte affixis, vt latè iure probat Arias Pinell. ubi supra, d. n. 28. & 29. licet prædicto modo non distinguat.

11 Resoluo t igitur in nostra questione, molendi-

na, quæ in terra fixa sunt, pro vt huius Regio- nis Hispania, quamuis periculo inundationis & dieptionis obnoxia, immobilia esse, ac proinde si ab stipite & truncato descendant, in eis habere lo- cum fori consuetudinarie obseruari, quod bona redeant ad truncum & radicem, cum sint immobilia: alia vero molendina in le mobilia, pro vt Italia, illa minimè dici poterunt de truncato vel radice, vt ad eam redeant, nisi consuetudo legitime prescripta aliud habeat. Idem dicendum censeo respectu satisfactionis & interditi recuperanda, vt eadem in his distinctio adhibenda sit per prædicta.

SVMMARIVM.

- 1 Debita pupilli decedentis relicta bonis mobilibus & truncalibus, quomodo soluenda sint & de quibus bonis, & n. seq. sed n. 3. ponunt resolu- tio, & n. 6. & 8.
- 2 Fratres succedentes ab intestato fratri non utrin- que coniuncto, quomodo soluantur eis debita.
- 3 Donatarius an reuera via condempnari possit ad solu- endam debitam donantis, pro se obligauit in donatione.
- 4 Fiscus soluit debita bonorum delinquentis, quæ iure suo occupat.
- 5 Patrum licet habeat diuersa bona vel in diuersis territoriis, non ideo dicitur habere diuersa patri- monia.
- 6 Legatarius non tenetur solvere pretium nec par- tem eius rei sibi legata a testatore prius com- pra. pretio non soluit.
- 7 Pretium rei emptæ posita in maioria solvendum est ab omnibus hereditibus pro hereditariis portio- nibus, non vero a succedente in maioria.
- 8 Censui constitutus super fundo, in quibus iure feri succeditur, solvendus est ab omnibus heredi- tibus proportionibus hereditariis & n. 14. quomo- do intelligatur.
- 9 L. 2. C. de pignori non procedit respectu debitoris vel eius hereditum.

QVÆSTIO LIII.

In eandem l. 6. Taur. & l. 1. tit. 8. lib. 5.

Debita pupilli decedentis, relicta bonis mobilibus, & truncalibus, quomodo solu- enda sint, & de quibus bonis?

QVæro 19. & vitimo t circa nostram legem t Reg. 6. Taur. & forum, de quo loquitur, quomo- modo soluenda sint debita relicta ab hoc pupillo decedente ab intestato, relicta bonis truncalibus, que redeunt ad truncum & radicem, & aliis bonis non truncalibus, que ad heredes iuris communis pertinent? Et in hoc vitimo primo, quod si debita respiciunt bona immobilia, ex eisdem soluantur per eos, ad quos prædicta bona pertinent: si vero spectent ad mobilia ex ipsis soluenda sunt: quod si non appareat, pro quibus bona fuerunt contracta, pro rata omnes heredes sustineant, atq. si certarum, §. 1. ff. de test. mil. vt t contingit, quando fratres succedunt ab intestato fratri non utrinque coniuncto: tunc enim frater ex parte patris succedens in bonis, quæ defuncto obvenierunt ex parte patris, soluet debita contracta pro bonis paternis: frater autem ex parte matris succedens in bonis maternis, soluet debita pro eis contracta: quod si hoc nõ appareat, omnes pro rata contribuent, vt tenuit Alber. in aul. itaque,

Itaque, C. communia, de success. col. 3. quem refert & sequitur Greg. Lop. l. 6. q. 1. Oñere ganalo, tit. 1. 3. p. 6.

Rufus videtur, quod consanguinei de trunco, ad quos bona truncalia redeunt non teneantur ad soluenda debita defuncti, cum ipsi non sint veri nec proprii eius heredes, nec iure hereditario in prædictis bonis truncalibus succedant, sed tantum iure sanguinis in iure a foro & consuetudine sibi delato, & ita lex nostra cum mysterio eos heredes non appellat, nec dicit, quod succedant, sed quod seruetur foris patris consuetudine roboratus, iuxta quem boni redeunt ad truncum & ad radicem: igitur non est hereditas nec successio, sed reditio quædam ab statuto vel foro inducta, & sic ipsi ad quos redeunt bona, cum non appellerentur heredes, ad debita hereditaria soluenda non tenebantur.

3 Sed nihilominus mihi videtur tenendum in nostra specie & questione, quod omnia bona defuncti tam mobilia quam immobilia æstimantur, & iuxta æstimationem eorum creditoribus satisfacienda scilicet, vt qui plus habuerit, plus soluat, per l. Celsum ff. de relig. & sumpt. funt. vbi ita scribitur: Quoties mulier decedat ex dote, qua partes virum remansit, & ceteris mulieris bonis pro portione funt. randa est, & si vir uxoris, ff. ad l. Falcid. vbi est text. in eadem sententiam, ergo idem dicendum est in ceteris debitis.

Secundo pro eadem parte induco decisionem nostræ l. 6. Taur. dum in principio eius pro regula traditur, patentes esse heredes suis descendens legitimis ex testamento, & ab intestato in omnibus bonis, præterquam in tertio, de quo potest descendens libere disponere, & excipitur: Būno en las ciudades, villas y lugares, do segun el fuero de la tierra se acostumbra a tornar los bienes al tronco, o a la raxa, a heredes. Cum ergo exceptio debeat esse de regula, vt in l. nam quod siquide ff. de penit. cum simit. in illis bonis de trunco parentes non erunt heredes suis descendens, sed illa bona truncalia pertinebunt ad illos de trunco, qui subrogantur in locum parentum, cum eodem onere & obligatione soluenda debita pro rata valoris eorundem bonorum truncalium, sicut ea soluerent parentes, si in eisdem bonis etiam succederent: Ergo cum heredes descendens, & sic commodum eius, diuidatur inter parentes & ceteros consanguineos de trunco, merito vt transire debeat cum suo onere in omnes, sicque quod vnusquisque eorum soluat debita pro rata, secundum æstimationem eius, quod habuerit ex eadem hereditate: vnum namque & vnus est patrimonium & hereditas, licet in plures personas diuerso iure diuidatur. Diuisio igitur commodi & incommodi atque onerum æqualis esse debet: cum namque sequantur comoda, quem sequantur incommoda, & e contra, vt in §. illud, cum simit. insit. de societ. & tam labor quam pecunia diuisionem recipiunt. l. Seio amico, in fin. ff. de ant. leg. Esto igitur, quod parentes in hoc grauentur, nempe vt in bonis prædictis truncalibus sui descendens non succedant ratione fori patris, cuiusque vsus, reuolui tamen debent in eo, quod pro debitis defuncti in solidum minime teneantur, nisi pro æstimatione bonorum tantum, in quibus succedunt, cum hæc omnia diuisionem recipiant, sicque tantum teneri debent pro portionibus hereditariis, hoc est, pro bonis, in quibus succedunt, habito respectu ad valorem ceterorum bonorum eiusdem hereditatis, in quibus non succedunt, sed ad alios pertinent iure fori & consue-

tudinis. Faciunt præterea tradita per Nicolaum Boer. 4 decis. 204. num. 41. vbi credit, quod curia & alius æquus iudex ad cuiusdam circuitum condemnationem donarium, qui se expressit obligauit in donatione ad satisfaciendum creditoribus donatoris, vt hoc adimpleat, non expectato, quod a donatore prius concenatur, quia non solum vniversalis successio tenetur satisfacere creditoribus, sed patet singularis, vt ibi per eum. Quo fit, vt si alia via non potest esse consilium creditori & prouisionem ad repetendum debitum contra alium eorundem vel bonorum possessorem; tunc successores in certa re, nullo alio dato, sed repudiante, tenentur; sicut si sibi possit aliter prouideri, vt ibi probatur. Præmaximè quia bona non dicuntur, nisi quod superest deducto xre alieno. l. sub signatum, §. bona, ff. de verb. sign. cum simit. De omnibus igitur bonis debita & onera deducendæ erunt.

Tertio eadem pars comprobatur ex eo, quod licet foris prædictis & constituendo patris defertat prædicta bona truncalia consanguineis de trunco & stipite, non tamen ideo aufertur a filiis liberam facultatem disponendi de eis ad libitum, cum ad legitimam ætatem testandi peruenierint, feruatis tamen iuris solomnis, cum sint veri domini prædictorum bonorum, sed tantum disponit, vt de decedentibus ipsis ab intellectu bona truncalia & de radice redeant ad truncum vel radicem, vnde exierunt, alias enim sequeretur absurdum, quod filius in vita sua non posset ea vendere, aut de ipsis disponere, etiam si egeret, quod nemo dicit. Si igitur potest in vita de eis disponere, ergo cadunt sub obligatione bonorum & hypotheca, sicque æstimantur atque obnoxia sunt oneri debitorum: ex eis igitur & de ceteris bonis debita soluenda erunt. Neque obstat, quod consanguinei prædicti de trunco, ad quos redeunt prædicta bona, non sunt proprie hæres pupilli decedentis, nec ea cõsequantur iure hereditario, sed iure sanguinis ex lucto fori & consuetudinis sibi delato: quoniam et si hoc verum sit, nihilominus tamen debita pro rata soluere debent ratione oneris annexi eiusdem bonis, & vt cum suo onere transiant: non enim dicuntur bona, nisi quod superest deducto xre alieno, vt prædiximus.

Sic præterea videmus, quod fiscus soluit debita bonorum delinquentis, quæ iure suo occupat: quinimo, quod propter publicationem bonorum exilientium in diuersis territoriis, quilibet fiscus capiat bona sui territorij, æs alienum inter eos diuidatur, non pro modo territorij, nec pro vitili, sed pro rata bonorum ad quemlibet fiscum pertinentium, vt tenet Guill. de Cun per text. ibi in l. 1. in prin. ff. de cap. dim. quem sequuntur Alb. ibi, vers. ex prædictis concludo, & Alex. & Jacob. à S. Georg. eoque referens Tiraq. n. 3. in loco statim citando.

Quarto præterea magis accedendo ad terminos nostre questionis, hæc opinio tenere videtur DD. qui in terminis statuti canonicis, quod bona immobilia veniant ad proximiores ex parte patris, mobilia vero ad proximiores ex parte matris, decidunt & concludunt, quod bona omnia debent æstimari, & secundum æstimationem eorum ædicatoribus satisfieri, vt scilicet qui plus habet, plus soluat, vt in d. l. Celsum, & hi sunt Alber. post Guilielm. de Cun. in l. hinc queritur, §. potest, qui est primus ff. de penit. & idem Alb. in 2. p. sum. q. 55. sed penes statuto, vers. quod si ex forma, quam opin. sequitur Falg. ind. §. potest, in fin. d. cons. esse satis conueniens

& neminem Doctorem contradicere, & Alex. conf. 3. i. viso titolo questionis, col. 3. n. 9. vers. & ad ostendendum, lib. 1. & conf. 1. in lib. 4. n. 9. & Tiraq. de iur. primog. q. 33. n. 19. & 71. & Ioan. à Rojas in sua epist. success. §. 20. n. 25. Vbi ex hac doctrina idem in terminis nostre questionis probat & tenet, dicens, quod hæc opinio tanquam iuri & rationi consona tenenda est.

Non obstant fundamenta contrariæ partis de fratribus succedentibus fratri non vtrique coniuncto: quoniam tunc iuxta d. l. 6. tit. 13. p. 6. patrimonium diuersa reputantur vnum paternum alterum maternum; & ideo succedens in vnoquoque tenetur ad debita eius respectu contracta, at in nostra specie vnum est patrimonium, licet diuisum in plures personas, ideo merito vt qualibet earum teneatur pro rata ad debita.

Nec etiam text. in dicit l. f. ceterorum, §. 1. de testam. milit. cum simit. quia loquuntur, quando tempore contractus, vel successions erant duo patrimonium, 7 Paganus namque licet habeat bona in diuersis locis, vel quædam mobilia & alia immobilia, non tamen ideo dicitur habere diuersa patrimonium, sed vnum, l. in heredes, §. cum vtriusque ff. de excusat. iur. & sic licet virtute statuti vel fori diuidantur, non debet alterari conditio creditorum: ita Tiraquel. vbi supra.

8 Ex quibus superioribus deducitur, quod si debitum sit contractum ratione alicuius rei immobilis, quæ peruenit ad filium, & non sit solutum, non tenebitur id soluere integrum succedens in huiusmodi re truncali, sed fiet d. æstimator, vt debitum pro æstimatione bonorum cuiusque soluat ad patente & consanguineos de trunco succedentibus in bonis defuncti, iuxta resolutionem præcedentem. Pro quo facit dictum Baldi in l. cum rem alienam, n. 3. C. de leg. eximitantis legatarium non teneri soluere pretium nec partem eius rei sibi legatæ a testatore prius empta, pretio non soluto.

10 Similiter quærit Greg. Lop. in l. 10. tit. 9. p. 6. in gl. De la compar. vers. qui autem si pater, quod si pater emit aliquam rem, quam posuit in maioria & non soluerat pretium in totum vel pro parte, pretium illud est soluendum ab omnibus hereditibus pro hereditariis portionibus, non vero à succedente in maioria. Et inquit D. Molin. lib. 1. de Elip. primog. c. 10. n. 10. quod si maioratus institutus fuit ex re partiulari, vt ex fundo, domo, aut alia aliqua re certa & singulari, non transeunt actiones actiue nec passiue in successorem huius maioratus: actio namque singularis nunquam sequitur singularem successorem, l. i. si hæres parcepto fundo, ff. ad Trebel. l. si fideicommissum, §. tractatum, vbi Doctores, ff. de leg. 2. idemque in hac specie non erit de hoc maioratus æs alienum detrahendum, n. 12. limitat in actione reali, seu hypothecaria.

11 Imo præterea idem in casu nostro videtur esse dicendum, licet in fundo vel fundis truncalibus esset impositus annuus census vel tributum; adhuc enim ratione præd. succedens in eis non tenebitur ad totum censum vel tributum: & non solum pensiones præteritæ erunt pro portionibus hereditariis soluenda taxatione præmissa, sed etiam futuræ: hoc enim debitum est hereditarium obligatio namque personalis dicti redditus descendit in quemque eorum æqualiter pro quota hereditaria: quod in obligationibus debet attendi cum sit principale, non autem hypotheca, quæ est accessoria. Vnde & si solus fundus esset hypothecatus, cetera vero bona minime specialiter, nec generali-

ter adhuc idem esset dicendum. Dominus igitur census si velit, poterit conuenire hæredes, omisso fundo specialiter hypothecato eiusque portione: quod si hunc solum conueniat & ab eo exigat redditus decurios, ipse solvens poterit à hæredibus suas partes pro portionibus hereditariis recuperare: erit tamen in hoc liberationi locus.

Non præterea obstat, l. 2. C. de pignor. illa cum non potest crediti respectu debitoris vel eius hæredum, vt tradit D. Conarr. lib. 3. var. resol. c. 18. n. 2. vers. 6.

Sed quod de censu diuinitus ita demum procedit, cum census impositus fuit ab ipso defuncto, cui succeditur; tunc enim cum debitum sit proprium ipsius, merito vt respiciat omnia bona sua atque eius hæredes ad quos ipsa pertinetur: vero, si census impositio antiquior fuerit, nempe facta ab auctore pupilli defuncti, vel alio antiquiori, tunc cum obligatio illa tantum sit realis ratione possessionis, non vero personalis, credentem ad possessorem tantum illius rei censui subiectæ onus & solutionem census spectare, cum res transeat cum suo onere: non vero ad ceteros aliarum rerum eiusdem hereditatis possessores atque hæredes, cum non sit debitum sui defuncti, & cum illo onere peruenit fundus ille vel domus ad defunctum. Eo igitur mortuo, ad successorem eiusdem rei spectabit tantum, argumento eorum, quæ resoluimus supr. lib. 2. pract. questionum q. 177. n. 4. & 5. Quod si plures res aut fundi eodem onere vel obligatione perueniant ad defunctum, eorum possessores atque hæredes pro rata tenebuntur ad solutionem prædictæ oneris & census, præmissa æstimatione præfata.

SVMMARIVM.

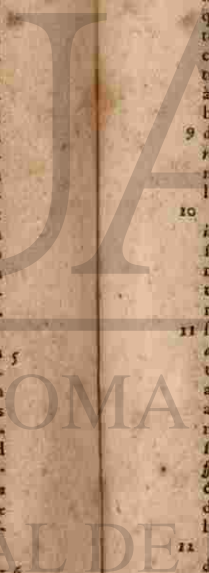
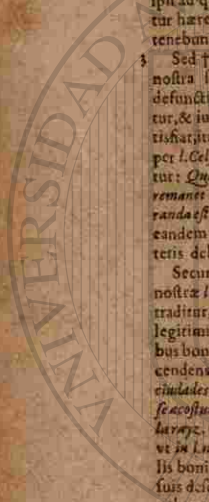
- 1 Pater illegitimus an possit filio suo illegitimo diuiti vel habenti bona aut industriam, quibus se alere possit legare quantum bonorum suorum & numerum sequentibus sedes oblatio negatiue non. 6. cum sequentibus.
- 2 Pater non tenetur filium spurium alere, qui ex operis suis vtilibus & industria ali poterat, potest tamen se velis, & alimenta relinquere, vide num. 11. & 12.
- 3 L. 10. Taur. permittens, patrem filio suo spurio quantum relinquere posse pro alimentis, procedit etiam si filius diuisum sit adhuc enim ei relinquere potest præd. quantum sequitur n. 4. sed contra n. 6. cum sequentibus nisi in matre, et in n. 14.
- 4 Quarta debita uxori inopi in casu auct. præterea, C. vnd. vir & vxor, etiam si ex suis operibus possit se sustentare, sibi debetur & n. 11. & 13.
- 5 Pater non tenetur alere filium spurium, si ipse alius habeat unde se aliat, & n. 8.
- 6 Legatum filio spurio factum ultra causam alimentorum est nullum, & n. 10. ampliat in duobus modis.
- 7 Differentia inter casum l. 9. & 10. Tauri ostenditur.

QVÆSTIO LIV.

In leg. 9. & 10. Taur. hodie l. 7. & 8. tit. 8. lib. 5. Nov. Collect. Reg.

Pater illegitimus an possit filio suo illegitimo diuiti aut habenti bona vel industriam, quibus se alere possit, legare quantum bonorum suorum?

QVÆRO. Hac l. Regia cauetur, Que en caso que el Padre o la madre sea obligado a dar alimentos a alguno de sus hijos illegitimos en su vida, o al tiempo

de su viuent, que por virtud de la tal obligacion no le pueda mandar mas de la quinta parte de sus bienes, de la que podia disponer por su anima: tan paren possit suo filio illegitimo quini a bonorum suorum legare, si filius ipse alias sit diues, habeatque bona operam vel industriam, quibus se alere possit? Et in hoc pars affirmatiua vera videtur ex late traditis & fundatis contra Decium, & alios per Aym. Crauet. *conf. 139. a. n. 1. cum seqq. per tot.* ubi tadem n. 10. resoluit, quod licet sit verum quod pater non tenetur filium spurium alere, qui ex operis suis ruiticis & industria ali poterat, tamen si pater potest & velit, potest ei alimenta relinquere, cum lex habeat pro inope personam illius conditionis, qui ex operis suis ruiticis viuere possit. Posito enim quod hodie filius spurius viuere possit ex artificio suo, non sequitur quod semper ex eo viuere possit: nam mortalibus multae incident calamitates, veluti morbus, cur spiritus operari non possit: quae res solet non raro contingere: ergo si attentata ratione Decij nihil tunc spurio deberetur, quia si semel pronunciatum fuit relictum ratione alimentorum huic spurio non debet, obstat exceptio rei iudicatae, aut erit necessarium nouum iudicium, quod spurius inops & languens sustinere non poterit.

Ex quo antea generalius adduxit D. Couar. in 4. de sponsal. 2. part. c. 8. §. 6. n. 10. lege aliqua diffinita certam quantitatem, quam titulo alimentorum liceat patri filio relinquere etiam spurio, posse patrem illam quantitatem eidem filio legare, quamuis ipse filius habeat partimonium vel bona, ex quibus valeat se ipsum alere. Ex quo non vulgaris petitur interpretatio (inquit Couar.) ad l. 9. §. 10. Taur. quibus pater poterit filio illegitimo iure alimentorum legare quintam bonorum partem, etiam si filius diuissimus: quod eisdem verbis affirmat & sequitur Greg. Lopez. in l. 10. tit. 1. §. 3. part. 6. in gloss. heredar. in fin. & facti opinio Francil. Depi. in auth. praeerea, C. unde vir & vx. fol. 1. col. 1. vers. tamen nunc mihi videtur decisio habere, quam refert Tellus Fernand. in d. l. 10. Taur. n. 7. dicentem, quod mulier, cui debetur quarta ex d. authen. praeterea, si inopia laboret, si ex eius operis possit se sustentare, adhuc dicitur esse inops, quia ex infirmitate vel mala valetudine aliquando non possit operari, & ideo quarta sibi videtur deberi.

Haez tamen ubi opinio Couar. & Greg. Lop. vera minime est, nec tenenda ex nostra l. 10. Taur. in princ. ubi ita demum parens filio spurio illegitimo quantum bonorum suorum potest legare sine relinquere, si ipse eidem in vita vel in morte alimenta praestare tenetur, nec tunc ultra quantum potest ei legare aut dare, vt patet ex verbis nostrae legis praeterea. Ergo cessante obligatione alimentorum, nihil ei poterit eidem dare aut relinquere eo nomine, vt patet ibi. *T. por causas de los alimentos no sea mas capaz el tal hijo ilegítimo.* Si ergo ex causa alimentorum filius illegitimus amplius quinto capere non potest, ergo cessante obligatione eorum, quia ipse habeat alias, vnde se alere possit, consequitur nullius quantitatis esse capacem: id quod lex nostra pro constituto habuit in his verbis, cum iure communi & Regio paritatum esset cautum: vt patet l. ex Bart. in l. fin. 1. col. 1. 3. vers. an istis spuris legari possit. ff. de his quibus vt indig. citat plures idem tenentes eos securus Tellus Fernand. in l. 10. Taur. n. 7. vers. & pro intellectu, ubi quod est verum & commune; & secundum approbatur in d. l. 10. tit. 1. §. 3. part. 6. ubi late Greg. Lop. Ad minus igitur opinio prima, quae fuit Couar. & Greg. Lop. est contra ius commune & legem Partitae praedictae praetereaquam

quod satis destruit per nostram l. 10. Taur. vt diximus consideratam quapropter procedere non potest praedicta prima sententia. Praeterea quod pater non tenetur alere filium spurium, si ipse habeat, vnde se alat, vel ex operis suis, vel ex industria vel arte reliqua, quam sine dedecore exercere possit & quantum facere ad se alendum, probat text. in l. si quis a liberis §. sed si filius ff. de lib. agnos. gloss. in aub. de rrent. & semel in princ. ver. idonei, lib. 1. §. ipsum autem filium, Couar. de bon. qua. lib. libi. Sinopia ex vtraque parte videtur, Decius *conf. 176. celum. 1. Calcan. conf. 72. n. 4. Palat. Rub. in 6. per v. stras. in tercio notabil. §. 2. n. 6. de don. inter vir. & vx. Cifuen. in lib. 9. Taur. n. 1. Petrus Duon. in reg. 367. limit. 1. Couar. ubi sup. n. 9. Tellus Fernand. in d. l. 10. n. 6. Duenn. Molin. plures refert. et lib. 2. de Hisp. primog. c. 1. §. 1. n. 49. Rojas de successib. intest. cap. 22. in princ. Lara de alimentis §. cum filius, in princ. Matienz. in presenti lib. 8. gloss. 1. n. 16. & probatur expresse in lib. 6. tit. part. 4. ubi Greg. Lop. vbi tal. mensur. ad dicit concordantes: sicque pater hoc causa non tenetur huiusmodi filio spurio quantum relinquere ad alimenta nec ad id potest compelli, secundum Velazq. in d. leg. 10. Taur. gloss. 1. n. 1. Ego cum in hac specie alimenta filio spurio non debeantur, non poterit pater quantum bonorum suorum ei relinquere, cum id tantum liceat parentibus, quando alimenta ab eis debentur, vt in nostra legalitas enim fraus feret legibus parentibus alimenta praestare filio spurio. Atque ideo legatum filio spurio factum extra causam alimentorum, est nullum, vt idem met Aym. Cruct. affirmavit & tenuit *conf. 119. n. 7.* cum in hoc opinionem sequuntur Tell. in lib. 10. Taur. n. 7. ubi nemo §. id procedere affirmat, etiam filius haeredibus consentientibus expresse, saltem in vita patris, secus si post mortem, & Matienz. in presenti, d. gl. 1. n. 16. circa fin. Vbi quae amplius ex eodem Tell. ibid. n. 14. & 15. etiam si filius spurus habeat rem magni valoris & parui redditus; adhuc enim eam cogitur vendere, nec interim pater eum alere tenetur. Ex quibus satis deducitur opinio Couar. & Greg. vbi supra minime esse veram; sed potius contrariam, scilicet quod filio spurio habenti, vnde se alat, etiam si pater velit, nihil possit relinquere titulo legati, donationis, nec alterius cuiusvis causa: & ita in terminis contra Cou. tenet & probat Tell. Fernand. in d. l. 10. Taur. n. 6. & 7. cum seq. & l. 10. 3. Rojas d. c. 22. n. 3. cum seq. & Matienz. in d. l. 8. gl. 1. n. 17. & nos diximus sup. lib. 2. pr. quast. 9. n. 4. & nouissime Velazq. in d. l. 9. Taur. gl. 4. n. 3. & in l. 10. gl. 1. n. 2. & 3. Nec obstant tradita ab Aym. Crauet. *conf. 199. sup. pro priori parte adducta*, & a Franc. Peg. in d. auth. praeterea. Loquuntur enim quae in filio & muliere, qui vel quae ex suis operis ruiticis vel aliis non possit alii, tunc enim inquit Aym. Crauet. quod pater si voluerit, possit ei legare quantum & Francil. Peg. quod mulieri praedicta quarta deberetur vero ubi praedictus filius esset diues, vel habeat partimonium, vnde se alere possit, non solum Aym. non dicit, quod ei possit tunc temporis pater legare quantum, sed aperte tenet in hac specie contractum, num. 1. d. *conf. 199. vers. confidens etiam*, ubi dicit, quod artificii vel mercatori, etiam non habeat partimonium non poterit legari. Nec etiam Franc. Peg. loquitur in muliere diuite, vel habente alias partimonium, quo se alere possit. Quare igitur Couar. Gregor. Lopez. deduxerunt ex Aymon. filio spurio habenti partimonium vel bona, ex quibus valeat se ipsum alere, imo & filio diuissimo, posse partem, si velit, quantum legare, cum Aymon. solum*

solum loquatur in filio, qui ex suis operis possit se alere, non vero in alias diuissimo? Quinimo in hoc tenet contractum Aym. vt vidimus, vnde opinio Couar. & Gregor. remanet sine auctoritate Aymonis ac penitus attenuata.

Vbi autem spurius est pauper, vel licet aliqua sit praeditus arte, eam exercere non possit sine dedecore, vel si eam exerceat, non possit commode alii, saltem tempore infirmitatis vel alterius calamitatis, iuxta exempla tradita per Aym. d. *conf. 199.* poterit pater eidem filio spurio quantum bonorum suorum partem donare aut relinquere, vt in nostra hacl. statuitur, vel alteram minorem partem, quae suppetat pro alimentis eiusdem filij in vltima praedicta specie infirmitatis vel alterius calamitatis, modo non excedat alimenta necessaria, inspecta conditione & qualitate personae, bonis & industria ipsius filij spurij, vt aduertit Matienz. d. gl. 1. §. 14. & 17. Arbitrio igitur iudicis providebit in specie praed. Aym. quando filius spurus potest se alere suis operis ruiticis, vt si non totum quantum legatum a patre eidem filio praestandum sit, cum de suis praedictis operis alere possit, tamen aliqua ei pars conueniens praestabitur pro tempore morbi vel alterius calamitatis humane, quibus idem filius filij victum ex operis suis quaerere non possit: sicque Aymoni iustifiet, nobisque & nostrae sententiae nihil obert, aut aliqua contradictio fiet. Quare merito quae idem dicendum venit in muliere in specie d. auth. praeterea, vt quae ex solis suis operis sustinere potest, reputetur inops ad hoc, vt ei quarta illa debeatur aut minus ea, iuxta suam indigentiam, ex praedictis rationibus.

Addit praeterea Matienz. d. gl. 1. n. 18. saluari posse sententiam Couar. vt procedat in specie lib. 9. Taur. quae loquitur in matre, cui non ita interdicitur filius spuris donare, vel bona sua relinquere, sicut & patri: permittit enim lex illa matri liberos legitimos habenti filio spurio, etiam si ex damnato coitu sit natus, ex quo mater incurrit penam mortis, quantum partem bonorum suorum, quam pro anima erogare possit, ipsi filio spurio relinquere: tunc nimirum poterit mater filio spurio etiam diuiti & alias habenti bona, ex quibus se alere possit, quantum substantiae suae partem donare vel legare, quia vique ad eam quantitatem matri permittitur filio suo spurio dare, non miserationis causa, nec loco alimentorum, sed quia non ita mater prohibebatur spuris bona sua relinquere, sicut patet de quo lex nostra loquitur, quae hoc non permittit patri, sed prohibet ultra quantum aliquid filio relinqui loco alimentorum, quae ei debeantur suadente aequitate Canonica. Quod & voluit D. Molin. ubi sup. n. 4. ad fin. dicens: Quae omnia in patre accipienda sunt in matre vero dispositio l. 9. Taur. praecise obseruanda erit. Quae sententia vera quidem est & tenenda, vt diximus vbi supra licet applicata ad verba Couar. eidem conuenire non videatur: quando quantum, de quo in hac lege, succedit & capitur iure alimentorum, non vero iure successione: quo casu dici non poterit filio diuiti posse quantum relinquere, vt aduertit contra Matienz. in hoc Velazq. in d. l. 9. Taur. glo. 4. n. 3. in fin. & in d. lib. 10. gl. 1. n. 4. Et haec differentia inter casum dictarum legum 9. & 10. Taur. vera est, vt declarat Tell. Fernand. in d. l. 9. Taur. n. 34. dicens, quod in illa lege disponitur respectu successione matris eiusque dispositionis: quo casu filio nato ex coitu damnato ex parte matris, iuxta illam legem potest donari quantum,

quantumcumque filius sit diues, & non egeat alimentis. Quia cum de iure communi filius illegitimus extra coitum damnatum succedebat cum legitimis, dicitur lex, quae prohibuit simulaneam successione, concedit matri, huic filio habito ex coitu damnato quantum libere posse relinquere, quantumque habeat, vnde se alat. Lex vero non strit. 10. sequens loquitur eo casu, quo parentes tenentur filium alere, & tunc ex parte matris, cum filius habitus ex clerico vel religioso sit incapax omnis legati vel donationis ex legibus Regis, quia nihilominus mater tenetur eum alere vel pater, etiam si sit filius monialis; hoc casu procedit d. l. 10. Taur. quae de alimentis dandis a parentibus disponit, & sic differt. l. 9. & l. 10. Taur. Nam in lib. 9. permittitur matri quantum legare filio spurio, cuiuscumque coitus sit, & quantumcumque diuiti; extra filium clerici vel religiosi, huic vero debentur alimenta, de quibus disponit d. l. 10.

SVMMARIVM.

1. Nouem dies iure Regio concessi ad retrahendum, a quo tempore incipiant si conuenierit, quod scriptura conditionis fiat, an a tempore conditionis vel a die confecta scriptura, prius resoluitur n. 18. & 19.
2. Scriptura non requiritur pro valore contractus conditionis, nisi hoc agatur in ipso contractu vel antea, secus vero erit, si postea id partes asserant, contractum iam perfectum & absoluto, vt in num. 1.
3. Pars potest alteram partem compellere, vt de contractu inter se celebrato fiat scriptura pro faciliori probatione, licet a principio id non conuenierit, & an id procedat etiam respectu instrumenti quarentigij, agitur, num. seq.
4. Debitor tenetur consentire instrumentum apponi omnia, quae sunt de consuetudine.
5. Instrumentum debet fieri ab eo, qui id conficere tenetur eo modo, quo valeat, & sic cum debitor & solutis solemnitatibus, nempe vt sit mulier, cum consensu propinquorum, si vero minor, cum iuramento.
6. Venditor tenetur se obligare in instrumento de emptione.
7. Venditor in causa retrahendi tenetur conficere consanguineo retrahenti instrumentum conditionis, cum omnibus consuetis clausulis huius Regni, nempe emptionis, obligationis honorum, & cum clausula quarentigij, impleta, tamen a quo consanguineo retrahit, ad hoc minime tenetur, vt in num. 10.
8. Scriptura quoties ad perfectionem & substantiam contractus ex voluntate partium requiritur, quibus verbis id colligatur, indicatur vel exprimitur, dubium est ingens, resoluiturque hoc n. & seq.
9. L. 6. tit. 5. par. 5. limitatur, quando aliquibus conditionibus constare de voluntate partium contractaria.
10. Re vendita ad mensuram, an contractus ante mensuram sit perfectus, & n. seq. ubi etiam quando venditur ad pondus vel gulum.
11. Penitentia in contractu venditionis, an hodie iure nouissimo Regio licita sit, non solum iure communi ante confessionem scripturam, licet partes conuenierint, vt de ipso scriptura fieret, n. 20. & 21.
12. L. 6. tit. 5. par. 5. an corrigatur hodie, attenda, l. 2. Pareciendo, & c. tit. 16. lib. 3. Non. Collect. Reg. resolutio ponitur n. 21.

QVÆSTIO LV.

Ad leges de retrahū loquentes.

Nouem dies iure Regio concessi ad retrahū, à quo tempore incipiant, si conuenerit, quod scriptura venditionis fiat; an à tempore venditionis vel à die scripturæ?

1 QVæro, quid si tempore venditionis vel ante à partibus agatur quod consuetudo sit scriptura illius venditionis, à quo tempore incipiant currere ante 9. dies consanguineo proximari, an à tempore venditionis vel à die confecta scripturæ? Et videtur, quod 7. à confecta scripturæ; quia et in contractu venditionis pro sui valore & substantia non requiritur regulariter scriptura, & p. l. quod bona fide, C. de pact. cum siml. hoc fallit si partes dicant, quod fiat scriptura, quia tunc emptio & venditio aut alius contractus non valebit ante perfectionem & abolitionem eius, vt in l. contractu, C. de filiisfrum. & ibi gloss. & communiter DD. Et in §. 1. Inst. de empt. & vend. trad. Ant. Gom. in 2. tom. var. cap. 2. n. 17. per tot. illum num.

Ad eo vt partes possint interim à contractu recedere licite, antequam fiat scriptura; quia ante eius confectioem nullam ius, actio vel obligatio fuit alicui parti quaesita, secund. Paul. de Castr. in l. contractu, C. de filiisfrum. n. 9. Et in l. cum res, num. 4. C. de probat.

3 Debent tamen partes dicere, quod fiat scriptura (ad hoc vt superiora locum habeant) in ipso contractu vel ante: secus verò erit, si postea id asserant, contracta iam perfecta & absoluto; tunc enim scriptura tantum requiritur ad effectum probationis. Ita tenet gloss. in d. l. contractu, & verb. in scriptis, in fin. & Ant. Gom. vbi supr. gloss. etiam in §. 1. versio. Scriptura conficiatur, ibi, si autem, de empt. & vend.

4 Imò postea si partes nihil dicant, potest vna alteram compellere, vt inter eos fiat scriptura pro faciliore probatione, quia quod sibi non nocet, & alteri prodest cogitur quis facere, l. 1. §. denique, et i. ff. de aqua plu. arcend. & ibi gloss. allegans concordantias & communiter DD. ita tenet gloss. in l. 2. verb. suspensum, ff. solut. matrim. & ibi communiter DD. gloss. etiam in l. chirographi, ff. de admistrat. tut. tenet Bart. communiter DD. in l. si finis, §. eleganter, ff. de damn. inflat. & bene probat plures auctores citans Tiraq. de retrahū signag. §. 29. gloss. 3. n. 1. et communis opinio secundum Ant. Gom. in l. 70. Taur. n. 79. Hoc tamen debet intelligi de instrumento simplici, non autem de guaranteegiato, quod appellant, quoniam ex hoc efficeretur illius conditio multo deterior, ob paratam ex huiusmodi instrumenti executionem, vt dicit Angel. in d. l. si finis, §. eleganter, & ibi Alex. in fin. Felin. in cap. significat, n. 8. de testibus. Refert alios huius limitationis auctores Tiraq. vbi supr. num. 2. et que communis secund. Ant. Gom. vbi supr. Hæc tamen limitatio vera nec tenenda videtur, saltem in Hispania, in qua non guaranteegiato instrumentum conficitur ex antiquo more regni. Tenetur tamen debitor in instrumento consentite apponi omnia, que sunt de consuetudine, vt dicit Bart. in l. si ex ea parte, ff. de verb. oblig. per l. quod si nolit, §. quia assidua, ff. de adl. edit. Et l. si prius, §. vbi & idem Bart. ff. de aqua plu. arcend. & Bald. qui loquitur de venditore, in l. si pradium, colum. 3. vers.

deinde videmus, in l. C. de adl. edit. cum aliis adductis ab Alex. in d. l. ex ea parte, & cons. 105. Reuend. domine paulo ante fin. lib. 2. Quando tamen quis promisit vendere vel facere instrumentum (& sic quando ad hoc tenetur) debet illud facere eo modo vt valeat & sic cum debitis & iustis solemnitatibus: & si est mulier, debet adhibere consensum consanguineorum: si est minor, debet iurare se non conuenturum ratione minoris ætatis, secundum Paul. de Castr. in l. huiusmodi, in princ. n. 5. de legat. 1. Qua ratione contra præd. limitationem in Gallia videtur tenere Tiraq. vbi supr. n. 3. vbi n. 4. ideo non assentitur Mafucio, qui in tit. de empt. & vendit. h. item si venditio, dicit venditorem non teneri in eo instrumento t se obligare de euidione: non enim tantum id est consuetudinis, sed & iuris communis, nempe vt venditor (nisi aliud agatur) tenetur & obligetur de euidione, etiam si dictum non fuerit, l. si duo, §. si quis ierauerit me, & ibi gloss. ff. de iur. iur. & in aliis pluribus iuribus congestis, ad hoc per Tiraq. d. n. 4. vbi tandem refert Paul. Castr. conf. 207. vbi omnibus, post princ. lib. 1. nuncupatim tenentem contra illud dictum Mafucij, vt scilicet venditor tenetur de euidione se per instrumentum obligare, & id quidem ex more regionis, scilicet cum hypotheca bonorum, & solemnibus stipulatione, si ita sit solitum fieri: & Dec. conf. 483. pro resolutione, col. 3. versio. & venditor, & superiora omnia tenet cum Tiraq. vbi supr. Matien. in l. 7. gloss. 3. num. 34. tit. 1. hoc lib. 5. idem probans in venditore in causa retrahū, in ipse tamen tenetur referre contractum venditionis consanguineo retrahenti cum omnibus consuetis clausulis huius Regni, nempe cum euidionis clausula & cum obligatione bonorum & clausula guaranteegiæ. Emptor tamen merito secundum ipsum ibi non tenetur hoc facere in fauorem consanguinei retrahentis, cum ipse incolomis & indemnis securus debeat; quia per retrahū fuit omnino liberatus ab emptione, vt leges nostræ Regie in finant.

Sed t quod ad perfectionem & substantiam contractus requiritur per partes scripturam maxime inter DD. controuertitur, quibus verbis id colligatur, inducitur vel exprimitur, an requiratur, quod partes dicant, vt inde scriptura conficiatur, hoc addito, quod ipsa non facta contractus non valeat: an vero sufficiat, quod in ipso contractu, vel ante contractum partes conueniant, quod inde scriptura fiat, licet non dicant, quod aliter contractus non valeat: & in hoc priorem partem, scilicet requiri expressionem claram & indiuiduam, nempe quod fiat scriptura, & quod aliter contractus non valeat, alias si hoc ita non exprimitur, non videantur partes contrahere in scriptis, tenent Ioan. & Acced. in §. 1. Inst. de empt. & vendit. verb. scriptura conficiatur, Bart. in d. l. contractu, n. 1. & in l. fin. & in ant. ibi postea, C. si ver. petat. & ibi Bald. & latius & egregie Salyc. vbi refoluit idem esse si conuenerit apparet, quod partes voluerunt contrahere in scriptis, & Fabianus de Monte in in tract. de empt. & vendit. 9. q. princ. versio. 3. quæritur: est communis opinio secundum Philipp. Decium conf. 340. colum. 2. num. 3. & refert alios, & lupradictos huius opinionis auctores, Greg. Lop. in l. 6. tit. 5. p. 6. gloss. 1. vbi eam dicit communem, idem Greg. Lop. in l. 2. verb. puridad. tit. 1. part. 6. est receptor secund. Mench. de successione, §. 1. n. 3. Sed vera non videtur, vt bene nonnulli considerat Anton. in Thesuro decis. p. edemont. 197. n. 1. Qua

Qua opinione etiam tenent, aliud esse in pacto & promissione vendendi, quia est efficax in hoc, quod conuenit non sit locus, vt declara Cephal. conf. 60. num. 18. cum segg. quem refert & sequitur Ioan. Vinc. Hond. conf. 11. num. 27.

2 Sed t contraia opinio, ino quod in dubio videatur contrahi in scriptis quando in contractu vel ante contractum conueniunt, quod inde scriptura fiat, videtur verior in puncto iuris. Primum ex ratione Paul. de Castr. in l. cum res, num. 4. C. de probat. & in d. l. contractu, num. 9. Quia cum agitur, quod instrumentum debeat fieri, notariis in instrumento apponere diem rogationis, non verò diem priorem conuentionis, & ita partes tacite videtur egisse, & substantiam contractus suspendere voluisse tempus rogationis, & quod prius non esset contractus perfectus antequam scriptura sit in mundum redacta & absoluta, & à partibus & notario subscripta, in tra. ll. huius Regni, sed fuisse quoddam ratiocinium de futuro contractu: cum non possit notarius rogari nisi de his que in presentia eius sunt: & sic opus est, quod de nouo in presentia notarij contrahant, & prius non dicitur factus contractus. Secundò, quia hanc opinionem in terminis tenent plerique antiquiores & maiores nostri maxime vendendi, nempe Azor. in sum. C. de fide instrum. col. fin. Placent. & gloss. d. §. 1. Inst. de empt. & vend. in verb. scriptura conficiatur, & in l. contractu super verb. in scriptis, C. de fide instrum. & Specul. de empt. & vend. §. 1. vers. sed si distum, Cyn. Nic. de Matar. & Bald. & in d. l. contractu, ibi, Paul. de Castr. idem in l. cum res, n. 4. C. de probat. & hanc sequitur Soc. conf. 110. n. 17. vol. 4. & Boer. decis. 183. n. 9. Dec. conf. 159. per totum, dicit commun. In conf. 151 lib. 2. & Anton. Gom. vbi supr. d. n. 17. & Mench. etiam vbi supr. & hoc referens Did. Per. in l. 3. tit. 8. lib. 3. ord. col. 1055. vbi inquit procedere ad huc instantia illa: & ibi etiam refert priorem contrariam sententiam esse communem: & præd. sententiam Azon. sequitur, & magis communem dicit plures referens Ioan. Vinc. Hond. conf. 52. n. 20.

Tertio hæc eadem pars probatur per d. l. contractu, ibi, Quod nendum est impletum vel absolutum, aliquid in sibi ex eodem contractu vel transactione vendicare: vbi probatur, quod contractus qui celebratur in scriptis, non dicitur perfectus nec aliquod ius ex eo acquiritur, quousque scriptura sit completa & habita pro absoluta, Quæritur & denique ex l. 6. tit. 5. p. 5. vbi inquit lex: Compra vendida se puede hacer en dos maneras, la vna es con carta, y la otra sin ella: e la que se hace por carta, es, quando el comprador dice al vendedor, Quiero que sea desta vendida carta fecha: e la vendida que se fin quisa es fecha, maguer se anenga en el precio el comprador, y el vendedor no es acabada hasta que la carta sea fecha, e otorgada, porque ante desto puede se arrepentir qualquier de ellos: mas despues que la carta fuere fecha e acabada con testigos, no se puede ninguno dellos arrepentir, ni yr contra la vendida para desfazerla: e sin carta se podía fazerla vendida, quando el comprador se el vendedor se anienen en el precio, e consienten ambos en ello: assi que el comprador, e el vendedor se pagan cada vno de la cosa e del precio, no faciendo mencion de carta: ea es once de dezmos, que seria acabada la vendida que assi se fizesen, maguer no diese señal ninguna el comprador al vendedor: porque serian ambos tenados de cumplir el pleyto que assi ouiesse puesto. Ecce igitur legem in tota lra contextura approbantem

hanc secundam partem, quandoquidem solum requirit, quod fiat mentio scripturæ sicut de illo contractu, hoc est quando emptor dicit simpliciter, se velle de illo contractu scripturam confici, quoad hoc, vt ante celebrationem ipsius possit quilibet eorum penitere: ubique eo quod sit necessarium addere, & quod aliter contractus non valeat, vel aliter de hoc constare, quia in dubio mentione facta scripturæ in ipso contractu vel ante, hoc præsumuntur voluisse partes: & ita merito Greg. Lop. ibi gloss. 1. in princ. dicit, quod lex illa approbat opinionem hanc secundum Azon. & sequacium, & postea in discursu eiusdem gl. inquit: Tene ergo menti istam l. & nota eam in pract. & addit, quod ita opinio, quam eligit lex illa, est verior in puncto rationis, ex dicto Paul. de Castr. vbi sunt idem Greg. Lop. gloss. in sequenti, ibi, Sed quæritur si de iure communi, opinio Azonis posita in d. l. contractu, approbatur hic, idem probat.

Limitanda tamen est prædict. lex partitè: & 13 opinio communis Azonis præfata, quando ex aliquibus coniecturis constaret de intentione partium, nempe quod noluerit per hoc in scriptis contrahere; sed voluerit tantum scripturam ad probationem, secundum Francisc. de Aretin. conf. 159. incip. longa est diffinitio, secundo dubia, & Dec. d. conf. 340. quos refert & sequitur Gregor. Lop. in d. gloss. in fin. ibi, limitarem tamen, & in gloss. seq. verbo carta fecha, dicens: Intellige quando ad substantiam contractus hoc fuit volitum: secus si ad illius probationem: quod etiam sequitur Didac. Perez vbi supr. Et hanc limitationem semper in praxi probauit, & secundum eam consulti.

Similiter inquit Boer. dec. 138. n. 8. quod t quando res venditor ad mensuram, antequam mensuratur, contractus est imperfectus, ex text. in l. quod sepe, §. in his ff. de contrah. empt. quem sequitur Did. Perez vbi supr. ac proinde videtur, quod interim ante mensuram licet partibus penitere. Sed contra hoc videtur text. clarus de iure nostro Regio in leg. 24. tit. 5. p. 5. vbi periculum contingens in rebus venditis ad mensuram, vel pondus, vel guttum, antequam metiantur, ponderentur vel gulentur, pertinet ad venditorem, nisi per emptorem steterit, quo minus metiantur vel appendantur: augmentum autem vel diminutio pretij eiusdem rei cedat ad emptorem. Et ita Greg. Lop. ibi gloss. fin. dicit, eam l. esse valde singularem in hoc, & quod eam habuit de facto in causa ardua, & non ita bene reperitur expressum de iure communi, licet Paul. de Castr. in l. si finis, C. de aliam. empt. per illam l. hoc idem dicat, quod in d. 24. in fin. habetur, nempe quod licet venditio vini vel fromenti fiat ad mensuram, & mensuratio ad huc non sit facta, licet ante mensurationem periculum non pertineat ad emptorem, quia quoad hoc venditio non dicitur perfecta: tamen quoad augmentum vel diminutionem pretij, censetur perfecta, & sic si pretium postea diminuat, nihilominus emptor tenetur soluere pretium conuentum, & si augetur, non tenetur plus soluere quam conuenit, & augmentum sit luco emptoris, sed quod non hoc ita probatur in dict. l. si finis, quemadmodum in d. l. 24. & quod ideo tenenda est multum menti dict. leg. 24. Ergo iuxta eam & verba Gregor. Lopez supr., celata, partes interim penitere non possunt, quia si postea venditor, si pretium postea augeretur, nollet venditioni stare, nec emptor ex diuerso emptioni, si minueretur: Ergo hoc attento, videtur quod venditio prædicta ad pondus, mensuram

vel ad gustum ante ponderationem mensuram vel gustum sit perfecta, ac proinde quod partes penitere non possint. Quid dicendum?

15 Vera resolutio fit in hoc, nempe quod ad translationem dominij, & quoad periculum & commodum non solum in rebus mobilibus non dicitur perfecta venditio ante mensuram vel pondus, quoties venditio ad mensuram vel pondus facta, vt in d.l. quod sape, §. in his, ff. de contrahen. empr. & in l. 2. C. de peric. & commod. rei vend. cum similibus, & in d. l. 24. tit. 5. par. 5. sed etiam in rebus immobilibus ad mensuram venditis idem pariter est dicendum, secundum Bart. per text. in l. si in venditione, §. 1. & ibi Doctores, ff. de peric. & commod. rei vend. Boet. ubi supra est communis opinio, vt plures referens testatur Covar. in pract. questionib. c. 3. num. 6. & 7. & 10. Sed quoad est factum vt non sit licita penitentia, etiam ante mensuram venditio est perfecta, vt notavit Paul. de Cast. in libr. 2. ad fin. C. quoad licet ab emptione discend. & sequitur Paril. late id probans, consil. 95. n. 9. lib. 1. Necnon & D. Covar. ubi supra in vers. tamen. Itaque quod prius adduximus ex Boetio in vers. similiter, nempe quod ante mensuram venditio est imperfecta, quando res venditur ad mensuram, procedit & verum est indubie, quoad translationem dominij, & quoad periculum & commodum, vt probatur expresse in predictis iuribus, & in d. l. Regia pariter: At vero quoad hoc vt non sit licita penitentia, statim celebrata venditione, etiam ante mensurationem ipsa venditio est perfecta, sicut est illa, quae sub conditione celebrata fuit etiam ante adimplementum conditionis, vt in l. necessario, §. si ita res, ff. de peric. & commod. rei vend. & ibi gloss. sequitur alios referens Tiraq. de retract. lignag. §. 1. gloss. 10. num. 43. diximus lib. 2. pract. questionum, quest. 153. num. 2. meminit Covar. ubi supra. Et hoc modo distingui & declarari debent iura praefata, nec non & d. lib. 4. tit. 5. par. 5. atque intelligi praesens materia. Dummodo animaduertamus priorem partem praefatae resolutionis de translatione dominij & periculo rei ad mensuram venditae, tunc demum obtinere quando ante mensuram traditio facta non est. Ea enim facta fit etiam ante mensuram periculum & commodum est emptoris, per text. singul. in d. l. 2. C. de peric. & commod. rei vendit. & ibi expresse notant Ang. & Paul. de Cast. & Corneus consil. 50. lib. 1. gloss. 5. & Dec. consil. 179. quorum opinio admodum utilis est & insignis, & menti multum commendanda in praxi (tametsi Curr. Iun. in d. l. quod sape, §. in his ad fin. contra eam notet & inducat text. in d. lib. 2. atque teneat) secund. Covar. ubi supra d. num. 6. versio. qua quidem conclusio: vbi eam limitat, vt non fit procedat in traditione facta nempe ea, quae fit per constitutum, vt docet eleganter Paril. ubi supra, col. 3. & seqq. sed & alia plura in praxi satis vtilia circa venditionem rei factae ad mensuram tradit ipse Covar. d. c. 3. per totum, quem omnino legito vbi opus fuerit: praesens enim questio vltiorem digressum non patitur. Cum ergo (& nunc ad rem, & questionem nostram principalem redimus) vbi conuenit inter partes, quod scriptura de contractu venditionis fiat, antequam ipsa conficiatur, contractus sit omnino perfectus, ita quod partes possint interim penitere, atque ab eo, iure permissum esse cessare, vt praedictum, praesertim in articulo d. leg. 6. tit. 5. par. 6. iam bene inde deduci videtur, quod si res vendita sit parti in nuj, nou. m

16 dies, qui a iure nostro Regio dantur consanguineis ad retrahendum, non incipiunt tunc currere a tempore prius conuentionis, sed demum a die confectae scripturae, tunc si quidem perficitur contractus & irrevocabilis fit: & ita in terminis tenet Anton. Gom. in 2. tom. var. res. cap. 2. de empr. & vendit. num. 17. in vers. 4. inferius, vbi nos remittit ad materiam retractus, quam posuit in legibus Taur. & inquit, quod in specie tenet & declarat Paul. de Cast. in dist. lib. contrahit. num. 9. & in d. l. cum res, num. 4. C. de probat. & in l. qui bis n. 2. ff. de verb. obi. Hae ille.

17 His tamen non obstantibus, contraria sententia in specie nostrae questionis retractus mihi vector & tenenda in iudicando & consulendo videtur: imo quod in venditione rei de patrimonio, & de aboleto celebrata, eo actio, vt scriptura de eo celebretur (nisi aliud adiectum sit, nempe quod aliter venditio esset nulla vel contractus non valeret) nouem dies praedicti incipiunt currere tempore huius conuentionis & venditionis, non vero a tempore celebratae scripturae. Primo quia praedicti nouem dies computantur & incipiunt currere a tempore venditionis non vero a tempore scripturae eius, vt patet ex litera & contextura legum huius regni de hoc loquentium, quae sunt posita in hoc tit. 1. lib. 5. Non. Collect. Reg. Nec distinguitur in eis, an conuentum sit de scriptura conficienda, nec ne: sed indistincte canetur, quod currant praed. nouem dies a tempore venditionis, ergo cum l. Regie non distinguant in hoc, & ius retractus sit odiosum, quia contra ius commune, & ideo currit contra minores, absentes & ignorantes, vt in l. 8. her. tit. 11. lib. 5. Non. Collect. Reg. consequitur vt nec nos distinguere debeamus, arg. l. de pretio, cum similibus, ff. de publ. in rem act. Secundo, quia estis verior esset, atque in praxi tenenda secunda conueniens illa opinio supra. relata quae habet, vt statim praed. conuentione ante confektionem scripturae possit quaelibet pars licite penitere, & a contractu rescilire, tam ratione Paul. de Cast. de qua supra. quam ex l. Reg. 6. tit. 5. p. 5. quod nunc non fatemur, sed dicimus infra in responsione ad fundamenta partis contrariae: adhuc etiam ea opinio retenta, nobis in specie nostrae questionis obesse nihil videtur: quia licet verum esset, partes interim ante confektionem instrumenti posse penitere: nihilominus hoc non concluditur, nullam esse venditionem, sed potius validam, quamuis reuocabilem ad notum partium, vt patet ex d. l. retractum, & d. l. 6. tit. 5. p. 6. & ex verbis & mente omnium Doctorum in hac materia proprie loquentium. Cum ergo interim quod scriptura non conficitur, adhuc venditio valida sit, quamuis reuocabilis ad nutum, consequitur, vt ex tunc retractus competere incipiat, & in ea specie verificetur dispositio legum huius regni concedentium consanguineis retractum rei immobilis patrimonialis, vel auitae venditae. Neque quod partes interim penitere possint, ad rem attinet, sed tantum operabitur, quod penitentia intercedente, retractus cesset. Verum si ipsa non superueniat, retractus vltimus procedet, & locum habebit quod si sine lapsu dicti nouem dies a die venditionis, nec huiusmodi res a consanguineis retrahatur in termino, non poterit profecto retracti post confektionem scripturae, etiam infra nouem dies a confektionem ipsius, quia leges nostrae hoc non permittunt, sed tantum infra nouem dies a tempore

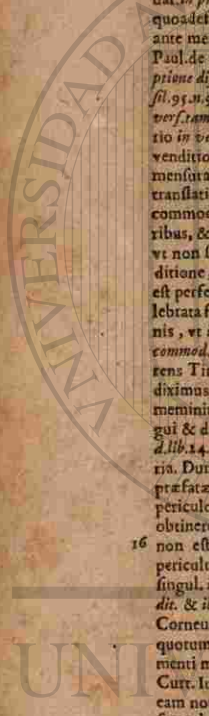
18 pote venditionis: qui igitur eo iure vti velit, obseruare debet ante omnia omnes eius qualitates & requisita alias non obtinebit iuxta l. Regias de hoc agentibus. Nec contra hoc obstat ratio Paul. Cast. in d. l. retractum, num. 9. & in d. l. cum res, num. 4. supra. relata. Quamuis enim notarius non possit opponere diem in instrumento conuentionis, sed rogationis: non tamen ex hoc concluditur venditionem non esse celebratam prius sine notario, eo actio, vt conficeretur de ea scriptura, prout teuera fuit celebrata & conuentum. Quod euidentius patet, quia si integra ac omnimoda expressio veritatis in hac scriptura a partibus fieret, deberent profecto dicere, Quae por quanto en tantos dias de tal mes, y de tal año se concerta non de hoy, y bizieron entre si venia de tal cosa, por tal precio, yon tales condiciones, y quiesieron, y se concertaron, que se hiziesse escritura della, por tanto que agora en cumplimiento dello la hazen en esta forma, &c. Itaque primo considerandum est, quod estis notarius diem rogationis ponat in instrumento, non tamen tollit, nec tollere aut mutare vel alterare potest substantiam, & veritatem praecedentis contractus, cuiusque verum diem iuxta conuentionem praecedentem, tametsi eum, nec eam exprimeret necessarium sit. Secundo, quod confectio scripturae praed. non est nouus contractus, sed exequutio, & perfectio prioris ergo ad eius tempus referenda est. Nec illa coniectura Pauli, quod ex conuentione praecedente, nempe quod fiat scriptura, videantur partes tacite substantiam, contractus suspendere in tempus rogationis, & quod prior contractus non sit perfectus, sed fuisse quoddam ratiocinium de futuro contractu, tollit conuentionem praecedentem, sed tantum imperfectam vel reuocabilem eam reddit, quousque scriptura celebratur; nihilominus tamen conuentionio, h. e. emptio & venditio contrahitur, simulatque de pretio conuenitur, vt §. 1. Inst. de empr. & vend. cum similibus. Ius igitur retractus non respicit perfectionem venditionis omnimodam, sed ipsam venditionem, an sit facta, nec ne, vt ex praecedentibus probatur. Pro quo est etiam bonus text. in l. alienatum in princ. ff. de verb. sign. vbi ita scribitur: Alienatum non proprie dicit, quod adhuc in dominio venditoris manet: venditum tamen certe dicitur. Tertio eadem nostra sententia comprobatur ex late traditis & probatis a nobis, lib. 2. pract. q. 9. 152. num. 1. vbi resoluimus ex pluribus rationibus huic nostro casui conuenientibus, nouem dies retractus a tempore venditionis, non vero a tempore traditionis rei incipere currere: & tandem in verbis, ex quibus affirmauimus ex eisdem non bene nos sentire de praed. opinione contraria Anton. Gom. cuius meminimus supra, in prima opinione iure nostro Regio nouiori, quia, loann. glossator antiquus & Accur. in dist. §. 1. Inst. de empr. & vendit. contrarium prorsus probauerunt, imo quod in praed. specie contractus sit perfectus, & nullus ex contrahentibus possit ab illo discedere, licet in ipso contractu conuenit quod fiat scriptura, nisi adiciatur quod alias non valeat contractus: & eam sequitur Iacob. Butric. in l. fin. C. si cert. per. & in d. l. retractum, vbi etiam Cynus, & ibidem Salyet. & Angel. eam dicens communem in princ. Inst. de empr. & vend. & Barb. in rubr. de empr. & vend. num. 8. etque communis & receptor, vt supra diximus, alios idem restantes referendo. Hanc etiam plures citans contra Paul. Cast. & sequaces non solum communem, sed & verissimi

19 quæst. venient inter Nigram, col. 2. in vers. huius sit possit: Ideo inquit, nec curandum est de tempore instrumenti, nec de tempore traditionis, per text. in d. l. alienatum, quem refert & sequitur Tiraq. de retract. lignag. §. 36. gloss. 1. num. 42. vers. 14. quare, & in princ. pagin. seq. & pilus §. 1. gloss. 10. n. 121. quamuis in hoc vltimo loco illud de tempore instrumenti non refert, sed tantum in d. §. 36. gl. 2. 42. & sic expresse tenet ibi Tiraq. cum Signoro quem refert nostram hac de re sententiam, nempe quod tempus ad retrahendum concessum incipiat currere a tempore venditionis, non vero a tempore instrumenti: sique habemus non solum fundamentum contra opinionem Antonij. Gom. sed etiam duos graues auctores quibus accedimus.

Quarto & denique quia Anton. Gom. in sua opinione se remittit ad materiam retractus, quam posuit super l. Taur. vbi hunc articulum non tetigit, & Paul. de Cast. quem citat, non agit de hac nostra specie, sed de ea qua praediximus, cuius doctrinam iam exclusimus, eidem respondentibus ne obesse huic nostrae diuerse. Neque obstat quod dist. lib. 2. pract. quest. 153. per totam resoluimus, quod in contractibus conditionalibus nouem dies retractus, non incipiunt currere a tempore contractus, sed puritate conditionis, quia in contractibus conditionalibus alia ratio militat, quae in nostro casu non conuenit, nempe quod in eis non interueniat purus consensus, sed conditionalis, unde interim pendente conditione venditio pura dici non potest, quousque ipsa conditio verificetur, & sic deficit perfectio consensus & voluntatis: conditio enim nihil ponit in esse: at, vero in nostra specie, consensus verus, purus & de praesenti fuit tamen, & mentione scripturae huius, interim sibi partes reseruasse vult fuerint ius & facultatem retocandi consensum, hoc est penitendi: de quo non est curandum si non penituerint, quia praed. facultate vti non sunt, sed scripturam consecrissent: sed si penituerint prioris voluntatem, non est opus quaerere de retractu, quandoquidem & ipso cessabit, sicut & venditio praecedens.

Non obstat etiam communis secunda sententia supra adducta, quam diximus probari in l. 6. tit. 5. par. 5. quae habet quod in dubio velle videantur partes quod contrahatur in scriptis, eum volunt & agunt, quod scriptura de contractu fiat, etiam si non superaddatur, & aliter contractus celebratus sit nullus, adeo vt ante confektionem scripturae penitere possint. Quoniam tamen primo respondemus, sententiam illam etiam communem, & d. l. 6. approbatam, non videri esse certam nec indubiam tum iure communi attento, tum etiam & iure nostro Regio nouiori, quia, loann. glossator antiquus & Accur. in dist. §. 1. Inst. de empr. & vendit. contrarium prorsus probauerunt, imo quod in praed. specie contractus sit perfectus, & nullus ex contrahentibus possit ab illo discedere, licet in ipso contractu conuenit quod fiat scriptura, nisi adiciatur quod alias non valeat contractus: & eam sequitur Iacob. Butric. in l. fin. C. si cert. per. & in d. l. retractum, vbi etiam Cynus, & ibidem Salyet. & Angel. eam dicens communem in princ. Inst. de empr. & vend. & Barb. in rubr. de empr. & vend. num. 8. etque communis & receptor, vt supra diximus, alios idem restantes referendo. Hanc etiam plures citans contra Paul. Cast. & sequaces non solum communem, sed & verissimi

19 Nam tunc cum lex disponit de tempore respectu actus, incipit tempus currere a die illius actus, nisi alia specialis ratio aliud suadent, l. de lex, ff. ad l. Aquil. 1. annu. ff. de calomni. & l. marit. §. sex mensium, ff. de adulter. l. 3. §. dies, ff. de lib. agnos. & l. qui duos, §. vlt. ff. de manum. test. vt de hoc nuncupatum interrogatus respondit Signor. consil. 81. in

mam indicat Antonin. Theaur. decis. Pedement. 197. num. 4. cum sequentibus, præcipue num. 7. ubi quod cum hæc opinio transiit Senatus, & n. 8. ampliat à fortiori. ubi non obstante mentione facta, quod cogitur notarius de illo contractu, procellum fuit ad traditionem rei, & sic ad vteriora, & quod ita censuit Senatus. Ultra quos eandem dicit veriorum & receptionem (quicquid dixerit Didac. Petez ubi supra) Ioan. Matien. in l. 2. tit. 16. gloss. 7. num. 3. quia qualitas hæc scripturæ non mutat substantiam emptionis, quæ nullam exigebat scripturam ad sui perfectionem, sed solo consensu perficiebatur, vt in l. 1. §. 1. ff. de contrahend. empri. §. in §. 1. Infr. de empri. & vend. & tandem num. 4. inquit hoc maxime verum esse iuxta ius nostrum Regium (hoc est, d. l. 2.) Vis enim fuerunt venditor & emptor sese obligare, ille ad rem tradendam, hic vero ad pretij solutionem, & utique ad scripturam faciendam: quare venditor tradere cogitur, emptor autem pretium soluere, & quilibet eorum scripturam conficere. Et nil mirum, cum in contractibus inominatis, de quorum natura est, vt ante implementum alterius alter possit penitere, vt in naturalis, C. de præscrip. verb. lex placito cum mater, C. de rer. permut. hodie per præd. l. 2. incip. Pareciendo que alguno se quis obligar, penitentia locus non sit: sed ad penitentiam vnus alter possit cogi ad implementum, licet penitentia ductus alter contractum reuocare, vt ibi inquit Matien. & plenius nos cum alijs probauimus in nostro tractat. de iur. consp. 1. p. c. 37. num. 1. & post nos idem Matien. in d. l. 2. tit. 16. lib. 5. §. 1. num. 13. cum seqq. & ibi nouissime D. Azca. num. 13. dicens receptionem cum Matien. Quare in hoc de penitentia, an liceat nec ne in præd. quæst. quando partes contractum celebrant pure, hoc adiecto quod scriptura inde esset celebranda, hanc vltimam partem resolutionis probo ratione præd. deducta ex d. l. 2. dummodo constet ex modo contrahendi perfectam omnino fuisse venditionem, tamen scripturam de ea esse faciendam partes conueniunt: quod voluit ead. l. 2. dum dicit: Pareciendo que alguno se quis obligar: quod in effectu conuenit cum limitatione, quam supra tenuimus ad opinionem contrarium. Quæ limitatio ex hoc fortificatur & comprobatur, & opin. noua Matien. præd. hoc modo restringi atque intelligi debet ad hoc, vt iure procedat: alias enim non procederet. Si vero ex modo contrahendi colligeretur, expresso dicendo, quod aliter contractus non valeret: vel ex coniecturis conici posset, arbitrio tamen boni viri, partes omnino non habuisse pro absoluto contractum ante confessionem scripturæ, tunc quidem liceret penitere, & procederet secunda illa communis opinio contraria atque præfata. l. 6. tit. 5. p. 5. quia deficit decisio d. l. 2. eiusque ratio ibi: Pareciendo que alguno se quis obligar: non enim apparet se velle obligare, nisi scriptura confecta. Nec hoc casu sufficere existimo solum mentionem vel simplicem voluntatem partium de scriptura faciendâ si de animo se obligandi constet, vt prædiximus, nisi ex conditionibus contractus, & præterea alias appareat partes non habuisse pro absoluto contractu, nec se velle præfate obligare, nisi demum confecta scriptura: vt si in contractu, de quo agitur, essent plura pacta & capitula, de quibus difficile inter partes conueniri posset, nisi facta scriptura, vt in conuentione pacis & similibus: ita

curis alijs Theaur. ubi supra num. 9. & ita resolutio hanc difficilem & quotidianam quæst. Quam etiam resolutionem nouissime voluit D. Azca. in d. l. 2. num. 29. post hæc scripta vltis, addens similiter nihil ex d. l. 2. innotari in hoc in contractibus in quibus de iure pro forma & substantia eorum requiritur scriptura, in illis enim necessario requiritur scriptura, alias non valebunt, vt in terminis probat Theaur. ubi supra d. n. 7.

Secundo respondeo ad præd. l. Partita, & communem opinionem in ea probatam, procedere quoad penitentiam, non vero quoad valorem contractus, & ius retrahendi rem sic venditam: cum tunc penitere possint partes in præd. specie, antequam scriptura fiat, nihilominus tamen interim valida est venditio, & ius retrahendi competit à die eius venditionis, cessaturum si venditio reuocetur per penitentiam, duraturum tamen si non reuocetur, sed scripta conficiatur: sicque ius retrahendi hoc in casu dependet à duratione venditionis. Et cum his nostra quæstio remanet satis expedita.

S V M M A R I V M.

- 1. L. 1. tit. 16. lib. 5. Nou. Coll. Reg. an loquatur in pluribus reis debendi principaliter obligatis, vel in pluribus fideiussoribus, vel habeat locum in vtrisque per tot. quæst.
- 2. Pluribus reis debendi in solidum obligatis, tenetur vnusquisque pro vtili, si omnes sint presentes, & soluendo, & attente iure communi non authenticorum.

Q V Æ S T I O L V L.

In leg. 1. tit. 16. lib. 5. Nou. Collect. Reg.

L. 1. tit. 16. l. 5. Nou. Collect. Reg. an loquatur in pluribus reis debendi principaliter obligatis, vel in pluribus fideiussoribus, vel an habeat locum in vtrisque.

Q Væro, Hac lege tenetur: Que si dos personarum se obligarem simplemente, per contractum, o en otra manera alguna, que por el mismo hecho, se enienda ser obligado cada vno por la mitad, salvo si en el tal contrato se dixere que cada vno sea obligado in solidum, o entre si en otra manera fuere conuenido, eynualado, y esto no embargante qualquier leyes del derecho común, que contra esto hablan, &c.

An hæc lex loquatur in pluribus reis debendi principaliter obligatis, vel in pluribus fideiussoribus vel habeat locum in vtrisque? Et quoad primum, Greg. quidem Lop. in l. 8. in gloss. Cada vno dellos, statim post principium, tit. 12. p. 5. inquit, necessario est intelligendam in his 3. qui se obligant accessorie, vt fideiussores: nam de obligantibus se vt principales, non oportebat iuri communi derogare, prout derogatur per nostram legem, cum idem esset de iure communi, vt in l. 2. tit. 5. cum in tabulis, ff. de duobus reis, & in l. 2. eod. tit. quem intellectum expresse sequitur & probat in præc. Matien. gloss. 1. quæ nihil aliud continet: idemque voluerunt (dum nostram legem ad interitiam fideiussorum allegant) Villalob. in sua antinom. in l. ciuil. & Reg. littera F. num. 14. & Olm. in sua concord. iur. ead. littera E. n. 55.

Nihilominus

2. Nihilominus tamen contrarium existimamus in nostro tractatu de iuramento confirmatorio, 1. part. cap. 23. num. 10. imo quod nostra lex loquatur (vt ex eius littera patet) in duobus reis debendi simul obligatis in solidum: non vero in reo principali & fideiussore: nunc quoque idem probabo. Neque obstat prædictum fundamentum, quia illud contrarium Gregor. Lopez procedit de iure communi antiquo: sed de iure communi nouo authenticum in specie proxime dicenda, per authen. hoc ita, C. de duobus reis, & lib. 10. tit. 11. part. 5. ubi cauetur, quod etiam si duo aut plures rei debeant se in solidum obligent, teneatur tamen vnusquisque pro vtili, si omnes sint presentes & soluendo: per que iura ita tenet expresse Anton. Gom. in 3. Tom. variar. resolut. capite duodecimo de duobus reis numero secundo vers. hodie tamen, & quamuis dicit. l. 10. sit constituta sub titulo de fideiussoribus loquitur tamen aperte in duobus reis debendi principaliter obligatis, vt ex ea patet: sicque ipsam intelligit in proprio loco idem Gregor. Lopez in gloss. 2. & iterum in glossa: Entraffe fiador e deutor, & dicit. l. 8. in gl. Toda la deuda, in fine. Recte igitur fecundum hoc nostra lex prima loquens in duobus reis debendi principaliter obligatis dixit: Nembargante qualquier leyes del derecho común que entra esto hablan, cum habeamus contrarium expresse decium de iure communi nouiori, quo corrigitur antiquus, nempe in duobus reis debendi principaliter obligatis in solidum, vt nihilominus pro vtili vnusquisque teneatur, si omnes sint presentes & soluendo, vt vidimus. Necessarium igitur est, vt nostra lex Regia correctoria sit iuris communis in duobus reis principaliter in solidum obligatis, vt defendimus: & hæc est vera & propria mens nostræ legis: quem intellectum nos sequuntur probauit D. Azcaed. in presenti, n. 1. & 4.

4. Superest tamen vt videamus, an etiam lex nostra loquatur in fideiussoribus, vel saltem in eis quoque procedat: Et quod in eis quoque loquatur, tenent auctores prioris partis præcitati, nec non & Azcaed. ubi supra. Ego vero in his non loqui tenui ubi supra, & nunc quoque idem probabo eisdem rationibus: & quia in pluribus fideiussoribus in solidum obligatis, inquit Gregorius Lopez in dicit leg. 8. in gloss. Toda la deuda, videtur, quod attenta dicit. l. 8. quilibet teneatur ad totum debitum: ergo si nostra lex in duobus fideiussoribus loqueretur, non diceret: Sin embargo de qualquier leyes, &c. cum imo potius idem attenta dicta lege octaua Partita esset dicendum, secundum eundem Gregor. Lop. ibid. vt diximus. Sed nihilominus quamuis prædictis fideiussoribus in solidum obligatis non loquatur nostra lex proprie & vere: adhuc in eisdem eius dispositio locum habebit: tum quia in eis eadem ratio militat, que in duobus reis principaliter in solidum obligatis: tum etiam, quia attenta dicta l. Partita, idem dicendum videtur. Accedit etiam, quod iure nostro Regio attento, quomodocumque constet, quem velle se obligare, obligatus remanet vt in l. 2. infr. hoc eod. tit. 16. Nec contrarium in hoc nos tenuimus d. num. 10. nempe nostram legem non procedere in fideiussoribus, nec totam materiam fideiussorum corrigimus, prout existimauit nos tenuisse illic Azcaed. in presenti d. num. 4. dicens sibi mecum sic aliquando visum fuisse: sed tantum asserimus nostram hanc legem loqui in duobus reis debendi simul obligatis in soli-

dum, non vero in reo principali, & fideiussore. Diuersum autem est, non loqui, à non procedit: vtrumque enim hoc se comparat, nempe legem nostram non loqui in fideiussoribus, hoc est, littera in eis non loquitur, & nihilominus in eis procedit ipsius decisio, secundum eius rationem, que militat in vtrisque. Et ita est clare & dilucide intelligenda hæc materia, ne confundamus terminos loquendi.

S V M M A R I V M.

- 1. Testator an in vita sua possit conueniri ex confessione sua de debito, emissâ in testamento in fauorem tertij, ante reuocationem vel etiam post? & per totam quæstionem, resoluatur n. 4.
- 2. Contractus celebratus in testamento, irrenouabilis est, licet testamentum irritum sit.
- 3. Confessio in testamento facta in fauorem tertij de debito, non probat debitum in dubio, nec testator in vita poterit ex ea solum conueniri, quia habet vim tantum simpliciter legati: nisi adfuerit alia coniectura, vt in num. 7. vel sit facta in modum contractus, vel sit iurata, vt in numero 11.
- 3. Confessio patris iurata de debito in prauisudicium legitima debita filio, an & quando valeat.
- 6. Donatio absenti facta, etiam iurata, reuocari potest ante acceptationem donatary.
- 8. Probationes sunt arbitraria.
- 9. In ciuilibus plura iudicia & præsumptiones inducunt probationem.
- 10. Confessio simpliciter facta in testamento de debito, non est contractus, nec quasi contractus, nisi quando pars est presens & acceptans: vel si ex modo consenti colligatur: testatorem voluisse contrahere quia tunc valebit in vim contractus & confessionis inter vivos.

Q V Æ S T I O L V I I.

In leg. 2. tit. 16. lib. 5. Noua Collect. Reg.

Testator in vita sua an possit conueniri ex confessione de debito, emissâ in testamento in fauorem tertij, ante reuocationem, vel etiam post.

Q Væro tamen attenta hac nostra lege Regia, quæ cauetur: Que en qualquiera manera que parezca que vno se quis obligar a otro, quede obligando, pareciendo que se quis obligar por contrato, o en otra manera, &c. hodie an testator possit in vita conueniri ex confessione sua de debito, emissâ in testamento in fauorem tertij, ante reuocationem, vel etiam post? Et in hoc Petr. Rebuff. in primo Tomo ad constitutiones Gallican. in tractatione de chirrog. & sched. recog. articulo secundo n. quadragesimo quinto tenet, quod si quis conficitur in testamento, se debere centum, & postea reuocet testamentum, centum poterunt peti: quia dicitur quasi contractus, qui non reuocatur sublati testamento vt in l. heredes palam, §. fin. ff. de testam. Neque obstat (inquit ipse) quod deambulatoria est defuncti voluntas vsque ad mortem l. 3. §. fin. & l. sequen. ff. de aliment. leg. quia hoc loquitur, & procedit in legatis, & in alijs mortis causa donationibus. secundum Petr. & Alex. in l. generaliter, in fin. C. eodem voluit allegare, C. de non num. pecuni.

presenti pro altera medietate: primo, per text. in l. eam quidam, C. de verb. obl. ubi dicitur, quod tam in contractibus, quam in ultimis voluntatibus dictio alternativa posita inter personas honoratas, resolutio in coniunctam, & utriusque quatuor iuris, vel actio pro parte virili: per quem text. hoc ita tenent omnes, secundum lal. in l. eam qui ita, §. qui sibi aut filio, num. 4. ff. de verb. obl. Greg. Lop. Ant. Gom. Matienz. & Azueved. ubi supra.

6 Quo fit, ut quamvis attenda l. item si servum duorum, §. si ff. de stipul. serm. si servus stipuleretur alternative Titio, aut Seio dominis suis, propter incertitudinem vitetur stipulatio: attamen secundum Bart. ibi, & communiter DD. ille textus est hodie correctus: quia imo debitor dividitur viriliter inter dominos, ex dist. l. eam quidam; ubi etiam hoc probant & tenent Petrus, Cynus, Bartol. & communiter DD. secundum Anton. Gomez, qui & eos sequitur d. num. 20. in vers. confirmatur etiam, & Gregor Lopez in dist. leg. 7. gloss. 2. in vers. advertit tamen, & Matienz. in presentibus gl. 5. n. 8.

Secundo per hanc nostram legem Regiam duobus modis consideratam. Primo in illis verbis: O que fue fecho el contrato, o obligacion entre absentes: & iterum ibi, A otra persona privada en nombre de otros, emre absentes. Secundo, quoniam si iure communi antiquo attendo, ille tertius reputabatur adiectus solutioni, non vero principalis creditor, procedebat ex eo, quod actio vel obligatio illo iure alteri per alterum non querebatur, ut probavimus supra num. 2.

7 At vero hodie per nostram legem Regiam est correctum: quia alteri per alterum, ea attenda: in praedictis verbis querebatur actio & obligatio: quod lege vel statuto fieri potest, sicut contrarium iure communi erat dispositum: ergo eodem iure tolli potest, & in terminis ita tenet Gregor. Lopez in d. leg. 7. gloss. 1. verb. Tercera persona, tit. 1. part. 5. Anton. Gom. d. num. 20. vers. hodie tamen iure Regio, & prius ibidem num. 18. in medio, & Doct. Com. lib. 1. var. resol. cap. 14. num. 13. Didac. Perez in l. 3. tit. 8. lib. 5. ordan. col. 10. in princ. Villalob. in animo inris civil. & Reg. litera A. num. 18. vbi ista idem citat Couar. in 5. quamvis pallum, 2. part. §. 4. per totum, praecipue num. 10. de pall. in 6. idem probavimus & nos in reper. l. vnic. num. 35. C. quando non per. part. & post nos Matienz. in presentibus gl. 5. num. 6. & Azueved. num. 30. Ergo hoc attendo, tertius ille non confitebatur iam adiectus solutioni, à ratione legis cessante: sed eidem pro virili acquirebatur actio & obligatio: & in terminis hanc secundam partem & resolutionem ex praedictis iure Regio tenent ac probant Gregor. Lopez in d. l. 7. gloss. 2. & Anton. Gom. 1. tom. var. resol. cap. 10. num. 1. in medio & dist. cap. 11. n. 20. vers. scilicet, pulchrum tamen & singulare dubium est, Villalob. ubi supra d. num. 20. & Olanus in sua concordia iuris, litera P. num. 74. & Matienz. in presentibus gl. 5. n. 10. & Azueved. n. 37 & 38.

8 Limitanda fit tamen est hanc communis nostrorum resolutio, quando constaret illum tertium non esse adiectum obligationi, sed solutioni: veluti, si illud, quod promittitur, erat debitum tantum stipulantium: tunc alter videtur tantum adiectus solutioni & non obligationi: non enim praesumitur, quod ille, cui debebatur debitum, vel illi donare, cum in dubio hoc non praesumatur: si enim ita vel aliter constaret de hoc, tunc procederet omnes leges iuris communis, quae de ad-

iecto solutioni loquuntur, de quibus supra in 7. parte huius quaest. ita in terminis dicit ac tenet Gregor. Lopez in fin. d. gl. 1. in l. 7. item sequitur in effectu Ant. Gomez. dist. num. 20. circa fin. ibi, Quod tamen, dicens, quod resolutio praecedens debet intelligi, quod ille tertius esset nominatus & adiectus principaliter ipsi dispositioni & substantiae obligationis, ut si quis promissit Titio aut Seio: secus vero si sit nominatus & adiectus executioni & soli solutioni, ut quia promissit Titio decem, quae promissit solvere sibi, aut Seio, quia tunc non querebatur ius vel actio pro aliqua parte illi tertio, sed tantum erit simpliciter adiectus solutioni & nudus minister ad solutionem recipiendam, sicut de iure communi: & hoc casu habere locum omnia supradicta. de iure communi in adiecto solutioni, nec sunt correcta per nostram legem hac in specie: quia in ea non est intentio partium aliquid querei illi tertio, sed tantum cum nominare ad solutionem. Hanc etiam limitationem cum omnibus in ea dictis sequuntur Matienz. in presentibus, d. gloss. 5. num. 11. & Azueved. d. num. 38.

Similiter etiam, fit si quis stipulatur copulative sibi & tertio extraneo decem, aliamve quantitatem, licet iure communi attentio, valeat in persona stipulatoris per medietate, & sic in quinque & in persona tertij extranei sit inutilis stipulatio pro altera medietate: ut in l. stipulatio ista, §. alteri, vers. eum, qui ita ff. de verb. oblig. cum similit. iuncta communi opinione relata, sequitur per istam citandos auctores: attamen hodie de iure Regio, attenda hac nostra lege Regia, si praedictis modis considerata, huiusmodi promissio valet in virtute persona & quilibet poterit agere pro medietate illum tangente, ita & bene Ant. Gomez d. cap. 11. num. 19. sequitur Matienz. in presentibus gloss. 4. num. 7. dicens idem voluisse Gregor. Lopez in d. l. 7. gloss. 2. post medietatem & Azueved. num. 35. vbi ex Rip. in reper. l. ve coniuncti, num. 223. addit quod si in hac specie vnus istorum repudiaret partem suam, alteri accresceret pars illa.

S V M M A R I V M.

- 1 Mutuans pecuniam alteri ad emendam aliquam rem, an eam habeat obligatam a iure pro illius pecuniae solutione, nec ne per totam quaest. praecipue num. 2.
- 2 Mutuans ad refectioem domus vel navis, an & quando habeat tacitam hypothecam in re illa suis pecuniis refecta?
- 3 Mutuans ad aliquam rem emendam cum pacto, ut eadem res sibi hypotheca maneat pro solutione mutui, praefertur in illa re prioribus etiam expressis hypothecis.
- 4 Text. in auth. de equalitat. dot. §. his consequens est, col. 7. intellectus.
- 5 Merces vendita, habita fide de pretio nisi aliud dictum sit, non sunt venditori pro pretij solutione obligatae, sed dominium eorum transfertur in emptorem, & ideo non sunt reddenda venditori, sed creditores hypothecarii, praesertim in eis: limitatur n. 7.
- 6 Vendens res suas cum pacto expresso, ut sibi sint expressae hypothecae pro solutione pretij, praefertur in illis ceteris creditoribus hypothecariis etiam anterioribus.

QVÆSTIO LIX.

In l. 7. tit. 16. lib. 5. Non. Collect. Reg. ibi, Al acreedor que primero, segun derecho, deve ser pagado.

Mutuans pecuniam alteri ad emendam aliquam rem, an eam habeat obligatam iure pro illius pecuniae solutione, nec ne?

1 QVæro fit circa hanc leg. Primo, an mutuans pecuniam alteri ad emendam aliquam rem, habeat obligatam a iure eandem emptam suis pecuniis iure pignoris pro illius pecuniae solutione, nec ne? Ex in hoc partem affirmativam probare videtur textus in id. relati expressus in auth. de equalitat. dot. §. his consequens est, collation. septima, vbi inquit Iustinianus & Scimus, nonnullas hypothecas ex privilegio à legibus ipsi concessis, tempore posterioribus cum sint, vel antiquioribus creditoribus praeferi: nempe cum quis pecunia sua effecerit, ut vel auis ematur, extruaturve aut reficiatur, vel forte domus exedificetur, vel etiam ager comparatur, aut aliud quiddam: in omnibus enim hisce, posteriores creditores, quorum pecuniis res vel comparatae vel renovatae sunt, potiores sunt his, qui multo antiquiores existunt; & nisi nulla fit mentio expresse hypothecae hoc casu: igitur ea tacita est. Praeterea & secundò Iustinianus ibi, partem esse censet hunc casum ei, quo quis mutuans pecuniam ad refectioem domus vel navis. Sed cum quis mutuans ad fit refectioem, mutuans huiusmodi tacita hypotheca à lege datur, ut in leg. inter dum, & ibi gloss. fin. §. qui prior, in pignori, hab. l. 28. tit. 13. part. 5. optime Callan. in catal. gloria mud. in 12. part. conf. 99. limit. 2. vbi quod duo ad hoc copulative requiruntur, vnum, quod pecunia expresse fuerit mutuata ad refectioem rei alius, quod res effectualiter fuerit refecta: & praeterea, quod debeat lex illa interdum intelligi, quatenus pecunia mutuata necessaria fuit pro refectioem adiecti: focus autem in eo pleris, quod fuit mutuatum ultra quam necessitas refectioem exigeret, quia in illo pluri cessat ista privilegium. Similiter limitat dist. l. interdum, in mutuo factio haereticis in refectioem seu refectioem: quia huiusmodi mutuans non habet privilegium hypothecae, ut in simili dicit text. in auth. item privilegium, C. de haer. Panorm. in cap. quia gaudemus, de haer. & supra dicta, & alia in proposito congerunt latissime Anton. de Fano, de pignori, in 2. membro, 5. part. num. 4. cum seq. & Abinus in tract. de exsequution. §. 7. cap. 13. per totum. Ergo & mutuans ad emptionem alicuius rei, Et in terminis nostrae quaestioem hanc opinionem tenet expresse gloss. 2. per text. ibi in auth. quod iure, C. qui pot. in pignori, in vers. & idem videtur, vbi Bald. & Ang. non audent ab ea recedere, quia secundum eos communis est: & cum ea transiit simpliciter, Alexand. in leg. si cum dotem §. fin. n. 5. ff. solut. mar. lal. in l. creditor. num. 5. in fin. ff. si ver. per. sequitur etiam Campecius de dot. 4. part. §. 8. n. 3. dicens, eam semper menti tenendam, & Callaneus ubi supra dist. 12. part. 2. consideratione 99. col. 7. limitatione tertija, circa finem, in vers. imo plus, fol. mibi 316. col. 3. ad finem.

2 Sed fit his non obstantibus, contrarium proculdubio est tenendum in nostra quaestioem principali, immo, quod ea in specie mutuans alicui pecuniam ad emptionem alicuius fundi vel alicuius rei, hoc expresso, quod ea pecunia mutuo datur ad illius fundi emptionem, si in eam conuertatur, habeat in actione personali privilegium prelationis, quo mediante praefertur aliis creditoribus solum personalem habentibus, non vero habeat tacitam hypothecam, nisi dictum fuerit, quod in fundus expresse sit pro mutuata pecunia solutione obligatus vel hypotheca subiectus, ita tenet gl. in l. quod quis ff. de priuil. cred. & in l. interdum, ver. credidera, ff. qui pot. in pignori, hab. & ibi Bart. gloss. 2. in l. licet, C. eodem tit. ubi hanc opinionem sequuntur Cynus, Bartolus & Salycet. n. 3. est communis secundum eundem Salycet. iudic. auth. quae iure, n. 3. vbi Bald. in fin. inquit, quod haec opinio est communis glossarum, & ab ea non est recedendum tametsi Bald. in dist. l. licet, velit contrarium, dicens esse quaestioem dubiam. Eandem sententiam glossarum sequitur, & dicit communem Alexand. ubi supra, & Anton. de Fano de pignori, in secundis membro, 5. part. princ. num. 3. ubi limitat, nisi mutuans suam pecuniam in contractu mutui recepisset hypothecam omnium bonorum ab eo, cui mutuavit, quia tunc res empta à debitore, comprehenderetur in dicta generali obligatione, & esset hypothecata mutuantis, secundum Salycet. in d. l. interdum. Eandem opinionem glossarum sequitur plures referens dicens veterem, & frequentioris calculo receptam videtur D. Couarr. lib. 1. var. resolut. c. 7. num. 3.

Huius fit opinionis primum fundamentum est dist. l. licet, C. qui prior, in pignori, habentur à contrario sensu, cui consonat l. 30. tit. 13. part. 5. vbi apposita expressa hypotheca in fauorem mutuantis ad emptionem fundi, praefertur in fundo prioribus etiam expressis hypothecis: igitur non adiecta hypotheca expressa, nulla competet mutuantis, neque hypotheca tacita, nec prelatio pignoris iure. Hoc tamen fallit fauore pupilli, in re namque empta eius pecunia per tutorem, pupillus est privilegiatus, quia praefertur prioribus creditoribus: ut dixit text. & gloss. in d. l. idemque est ff. qui pot. in pignori, hab. & l. 30. & ibi Gregor. Lop. tit. 13. part. 5. Idemque videtur dicendum in Ecclesia, cum minor seu pupillus, & Ecclesia pari passu ambulant, ut dicit & tenet lal. in §. ex maleficio, num. 22. Instic. de ast. quem refert & sequitur Callan. ubi supra 13. limitatione.

Nec dicatur, praedictum argumentum à contrario sensu ex illis legibus non esse sumendum aduersus expressam decisionem dicta §. his consequens est, ut omnes, qui de praedicto argumento à contrario sensu agant, sentiant: Id namque diluatur, si fit consideremus non factis probati in d. §. his consequens, tacitam hypothecam à lege concedi mutuanti ad emptionem alicuius praedij, sed potius esse quasdam hypothecas, quae tacite vel tacite possunt dari, quibus à iure concessum est privilegium prelationis: & deinde dum dicit, partem esse hypothecam competentem mutuanti ad emptionem, illi, quae competit mutuanti ad refectioem de hypotheca expressa potius quam tacita intelligendum est, secundum Couarr. ubi supra, dist. num. 3. vers. rursus, ibi enim nulla tacita inducitur à lege. Secundum fit fundamentum nostrae sententiae principalis est, quia meritis venditis, habita fide de pretio, nulla competit venditori in eis hypotheca aut privilegium: nisi aliud actum sit expresse in ipsa venditione vel vendita sint non habita fide de pretio: ac proinde non sunt reddenda venditori, sed imo in eis praefertuntur

in id expresse mutatis cum pacto expresse, ut illa pro earum solutione teneatur; In hac enim specie hypotheca hanc posteriori dote procedenti non praedat, quia non fuit constituta ad instantiam domini eiusdem rei, sed mutantis nullum ius habentis, nec dominium in rem emenda: At vero in casu presentis limitationis pactum fuit celebratum inter dominum eiusdem rei, eundemque venditorem antequam dominium transferret in emptorem, & sic tempore quo res erat sua, eiusdem emptorem: potuit igitur tempore traditionis rei sua illud onus hypothecae in suum favorem apponere, ut cum eo transeat in emptorem, ceterisque eiusdem rei possessores, donec pretium solvatur, ut in regula inis vulgaris: nec ex eo praedictum aliquid considerabile sit dote praecedenti, nec aliis creditoribus, & in hac specie potest procedere & salvari prima opinio supra adducta in nostra quaest. principali praecedenti: licet re vera in hac specie non loquatur, sed in re emptoria pecuniis in id mutuo datis ea lege, ut specialiter pro earum solutione hypothecata remaneret: quod est diversum, ut vidimus. Nihilominus hanc limitationem in nostris terminis tenet Bald. *No. uel. de dote. ubi supra. n. 3. ibi. & idem forte. Esser. que. & in dubia, & eundem hanc nostra limitatio, si in contractu venditionis venditor non transferret dominium rei, quam vendit, in emptorem, sed illud in se retineret, quousque solutio pretij sibi realiter & cum effectu fiat, vel si ultra specialem hypothecam eiusdem rei, apponeret clausulam, siue pactum de non alienando ipsam, dum pretium eius non solueretur, iuxta tradita per nos in repetit. *in memo. potest. n. 28. cum seq. de leg. 1. & in d. alleg. 5. Superest ut respondeamus fundamentis prioris contrariae sententiae. Et non quidem obstat praetium: nam per & brocardium illud: Si vinco vincenti te, & fortiori vincam te: quia non procedit ubiqueque datur diversa ratio vincendi, ut probatur in d. 6. an. fortitate. Martin. de concess. praedict. 6. & tenet gloss. in d. de acceptationibus & ibi Bart. quem alij sequuntur. Abb. & Felin. Rom. & Soc. quos refert & sequitur Doctor Couar. d. lib. 1. var. resol. c. 7. n. 3. vers. item adversus. Sed in specie de qua agimus, diversa ratione vincitur vxor a prioro creditore, habente expressam hypothecam: & hic prior a posteriori habente hypothecam privilegio legis munitam; mulier enim in hypotheca dotali praefertur habenti tacitam hypothecam posteriori iure muniti facti ad refectionem, ut in d. 3. hinc consequens est, & tamen ipsa non praefertur priori habenti expressam hypothecam, cui posterior habens tacitam ex mutuo ad refectionem praefertendus est, ut in d. interdum. Ecce qualiter haec posterior hypotheca vincit priorem expressam, & non vincit mulierem, quae a priori vincitur.**

16 Praterca & mulier in hypotheca dotali praefertur habenti priorem tacitam ratione mutui ad refectionem ita late disputando firmat cum Petro de Bellapert. Alber. & Angel. Salyc. in authent. quod iure. C. qui pot. in pign. hab. & in d. interdum, re l'pondens fundamentis Cyni tenentis contrarium: *Ial. in l. creditor. vers. quid autem si mutuant, ff. si ceri. per. quos refert & sequitur adversus Bald. Nouell. sicco pede transfundendo sententiam contrarium, Anton. de Fano de pign. in 1. memb. 5. partis. n. 16. & Doctor. Couar. ubi supra. d. n. 3. in vers. hoc ipsum ostenditur, ubi dicit hanc opinionem esse communiorum: sequitur & bene probat eandem*

opinionem Salyc. A. finius in *tratt. de execut. c. 7. cap. 13. in 6. limitatione*, sed hic privatus ratione mutui ad refectionem praefertur priori habenti expressam, ut in d. 3. hinc consequens est, qui quidem ab vxore non vincitur, ut supra probavimus; ergo nil mirum si dispar sit praedictio inter hos constitutum fuerit. Ita respondet praedicti difficultati Couar. ubi supra. Non obstat & secundum, quia ex praecedentibus iam est dilatum. Nec etiam tertium, quia quod d. l. 3. omiserit hunc casum totum, cum eum exceperit, d. l. 29. non probat contrarium, & quia leges non semper exprimunt omnes casus, quinimo quamplures per alias leges iuris communis decidendos saepe omittunt, unde ius disponit, ut casus omittis habeatur pro omisso, & remaneat in dilpolutione iuris communis *l. commo. distine. cum similib. ff. de lib. & posth. Non igitur aliquid concludit praedictum mortuum, quo Gregor. Lop. mouetur ad tenendum contrarium.*

S V M M A R I V M.

- 1 *Esus prior creditor agere potest ad pecuniam possessori creditorum solutam a debitor, etiam si ea consumpta sit bona fide, si debitor sit inops & non habeat unde sisco satisfacere possit: quod procedit etiam si soluta ex causa onerosa, ut in mem. 4.*
- 2 *Idem est in alio creditore privilegiato: & quomodo hoc intelligatur, quod procedit ut in sisco, mem. 4.*
- 3 *Non tamen procedit in priori creditore privilegiato, quoad aliam personalem tantum.*
- 4 *Creditor prior habens expressam hypothecam, absque alio privilegio, potest pecuniam posteriori solutam auocare, sicut sisco: non tamen procedit cum posteriori creditore pecuniam receptam commisit cum sua, bonaque fide accepit, & consumpsit: alius sisco, ut in n. 6. vel si dolo desit possidere, vel pecunia exierit, ut ibidem: sed contrarium mem. 7.*
- 7 *L. pecunia. C. de priuil. sisco solum obtinet in fauorem sisco, vel alterius similiter privilegiati, non vero aliorum: quomodo procedat, n. 11. & agit in hoc n. 7. de intellectu l. 9. tit. 15. p. 5.*
- 8 *Pecunia in genere soluta, postquam est consumpta, facit extinguere dominium: quod prius pene quemcumque existerat, nec potest ab eo venditari: & multo facilius alio consumptio debet consumere hypothecam, qua est debitor, ut in mem. 10.*
- 9 *Hypothecaria non datur, quando pecunia est consumpta: sed conditio ex lege in subsistit, quando consumens habuit causam lucrativam: sicut alia.*
- 10 *Mulier potest liberet ac iure interce. venales vendere, atque earum ratione contrahere, absque eo quod eius vxor ratione sua dote possit eas petere, ne commercium impediatur.*
- 11 *Prior creditor hypothecarius, etiam priuatus auocat pecuniam secundo creditorum solutam, si ipsamet exata in commissa: idem si esse consumpta mala fide, ut ibi.*
- 13 *Idem quando pecunia soluta non fuit creditori, sed eius procuratori, que nondum reddita est domino.*
- 14 *Idem est in casu l. fin. §. si praesent. C. de iur. delib.*
- 15 *Quid in creditoribus franchi.*
- 16 *Ordo seruandus in conscientia in soluendis debitis.*

QVÆ

QVÆSTIO LXI.

In eandem l. 7. tit. 16. lib. 5.

Materia l. pecuniarum, C. de priuil. sic late hic & distincte pertractatur.

1 **Q**uarto & vltimus. Nos habemus l. pecuniarum, Cod. de priuil. sisco. decidentem expresse, sicut priorem creditorem agere posse ad pecuniam posteriori creditori a debitor solutam, etiam si ea consumpta sit iam bona fide: si debitor sit inops, nec habeat bona unde possit sisco satisfacere: idem probat text. in l. deferre, §. vlt. ff. de iur. sisco. quod in sisco absque aliqua controuersia procedit, secundum D. Couar. in *pract. quaest. cap. 29. in princip. & Petr. Suid. conf. 4. n. 26. & 48. limitat in suo casu Menoch. conf. 25. num. 4. cum seq. lib. 1.*

2 **I**dem & est in alio creditore privilegiato (intellige, simile privilegium sisco hypothecae habente, ut est mulier suae dotis nomine, & similes, ut infra dicemus) secundum gloss. in d. l. pecunia, verb. ex iusta causa, per l. ex facto, §. vlt. ff. de pecun. & in l. sed an hic, ff. quod cum eo, & utrobique idem voluit gloss. tamen eius opinio ex praedicti iuris non recte deducatur: sed cum sequitur cum alio Capicium decif. 78. num. 5. & est communis secundum D. Couar. ubi supra num. 1. sequitur Menoch. d. conf. 25. num. 2. lib. 1. Cephal. conf. 86. num. 8. & plurimos alios citans Petr. Sord. d. conf. 4. num. 26. & Tell. Ferr. in l. 32. *Taur. num. 50.* Hoc tamen privilegium intelligi quidem debet alter, quam de creditore priuato, qui habet anteriorem hypothecam, de quo statim agemus: hic enim non dicitur creditor privilegiatus: de creditoribus namque privilegiatis loquitur *titul. de priuil. cred.* qui non loquitur de creditore, qui solum habet anteriorem hypothecam in quo non consistit privilegium, ut patet in l. 1. ff. de priuil. cred. ita in terminis intelligit gloss. d. l. pecunia, & Matth. de Afflic. decif. Neapol. 190. num. 4. & 7. tamen aliter sentit D. Couar. ubi supra num. 1. Faterat tamen in *versic. nihilominus*, semel in illo Regio praetorio Granat. iudicium sententia receptam fuisse praedicti. commun. opin. in causa & privilegio doris, tamen res fuerit diligenter disputata: & merito, quoniam dos est privilegiata, licet sisco, ut in l. 2. Cod. de priuil. sisco. sed in specie huius privilegij, de quo in d. l. l. pecunia, idem inuenimus expresse in fauorem cuiuslibet creditoris privilegiati, ut habetur glossa praedicti & commun. opin. praefata cum eis: Ergo merito quod in dote, cum sit privilegiata, hoc idem iudicium sententia decissum fuit in illo Regio praetorio: iudicium est enim, ut vidimus, & praesent. confirmatum.

3 **N**on tamen procedit in priori creditore privilegiato, quoad actionem personalem tantum, etiam si non habeat hypothecam ius, ut contra Capicium decif. 78. cum. 5. optime respondit D. Couar. ubi supra num. 2. exillimans opin. contrariam Anton. Capicij esse adversam communi omnium interpretationi & sententiae. Hanc opin. Couar. licet eum non referat, probare videtur Matienz. in *praesenti gloss. 5. num. 14.* tamen Greg. Lop. in l. 11. tit. 14. part. 5. in gloss. hinc demando,

ubi & nota, contrarium expresse tenet, nihilominus teneo quam praedixi sententiam Couar. teneo.

Et decifio d. l. pecunia, C. de priuil. sisco. cum sua ampliatioe communi, ut habeat quoque locum in alio creditore privilegiato similiter, procedit nedum si posteriori creditori, cui est soluta pecunia, & ab eo bona fide consumpta sit ex causa lucrativa, sed etiam si sit ex causa onerosa, ut ibi omnes interpretes sentire videntur, estque communis intellectus, ut affirmat D. Couar. ut supra num. 3. cum sequitur reprobandus Ioan. Fab. contrarium asserentem in §. item si quis in fraudem, num. 23. sed est in num. 23. in fin. *Instit. de all. restat. Velalquez in d. l. 31. *Taur. gloss. 1. n. 7.* tamen Ioannem Fabrum sequatur expresse Menoch. d. conf. 25. num. 13. & 14.*

An & dispositio d. l. l. pecunia, cum similib. habeat locum in creditore priuato, habente priorem expressam hypothecam absque alio privilegio, nempe ut possit hypothecaria adione auocare solutionem factam secundo creditori, ut sibi prius satisfiat? Ingens profecto quaest. est, in qua maxime in iure inter eius interpretes controuertitur atque disputatur, pro, & contra adductis fundamentis: & in primis quinque fundamenta partis affirmatiuae atque plurimos Iurif. consultos, qui pro ea responderunt, congerit Matth. de Afflic. decif. Neapol. 193. per 101 am, vbi num. 2. citat huius opinionis auctores gloss. in d. l. pecunia, & ibi Salyc. & Ang. nec non & Raph. Cam. in l. pupillus, ff. que in fraud. cred. dicentem quod ista est communis opin. Eandem alios allegans communem esse profertur D. Couartu. ubi supra num. 1. cum seq. licet eam non sequatur: & hanc veram de iure, quicquid fundat aequitas, affirmat Patil. conf. 69. num. 1. volum. 4. & plene probat Benuen. Straccha in *trattatu de decisor. in vltima part. num. 28.* vbi quod ab hac sententia non est discendum. Sequitur etiam eam, saltem contra creditorem ex causa lucrativa, Tellez Fernand. in d. l. 1. 32. *Taur. num. 50.* sed indistincte idem probat plures auctores pro hac parte referentes Petr. Sord. d. l. conf. 4. num. 25. & 41. & Matienz. in *praesenti, gloss. 5. num. 15.* & Velalquez in d. l. 1. 32. *Taur. gloss. 1. num. 3.* vbi inquit, quod secundum hanc obtinuit in Regia Cancellaria Vallisolemana: & tenentes contrarium loquuntur de aequitate, ut inquit Matth. de Afflic. d. l. decif. 190. & decif. Perisim. 45. num. 20. & ante eos tenuit Gregor. Lop. in *19 am gloss. Que torné, tit. 15. p. 5.* sed loquitur in creditoribus magis privilegiatis.

Hanc tamen opinio non procedit, cum posteriori creditore pecuniam receptam commisit cum sua, bonaque fide accepit & consumpsit: sicut autem si mala fide, tunc enim dominium sibi non acquiritur: vel si dolo desit possidere, vel si ipsa pecunia exierit: his etenim tribus casibus vltimus communis praecedens sententia locum habet, in eisque recte procedit, ut late cum alij probat Petrus Sord. ubi supra num. 43. & 44. & 48. circa fin. & num. 49. *versic. minus, & num. 48.* sic intelligit statutum ciuitatis Genue. dispositio, quod solutio facta per communem d. bitorem, secundo creditori, sit valida nec possit reuocari a primo creditore, quando facta est super franchis, vel in pecunia numerata, vel fuit facta datio in solum super meritis debitoris: de quo

N 4

quo

quo ipse Petrus Surd. *ibid.* num. 12. & Afinius in loco infra citando. & super eo consulit Paris. d. conf. 69. num. 4. volum. 4. nempe ut illud statutum intelligatur iuxta ius commune; nempe quando secundus creditor, qui pecuniam exegit, illam consumpsit bona fide; locus si ipsa extat, vel fingitur extare.

7 Contrariam tamen sententiam in nostra quest. principali, imò quod constitutio, *dict. leg. pecunia. C. de privileg. fide. solum* obtineat in favorem fidei, & in eo sit specialis (Adde tu, & in alio similiter privilegiato ut prædiximus) non vero extendatur nec admittatur in favorem alterius creditoris privati non privilegiati, etiam si priorem hypothecam habeat, probavit & tene Fulgos. in *dicta leg. pecunia. & in l. cum fundus. §. servum tuum. num. 4. ff. de rei. pret.* quod etiam tenent tenet Cuman. in *dict. leg. pupillus. col. 1.* & hanc opinionem sequitur Marth. de Afflict. *ubi supra* num. 6. & 7. scilicet quando pecunia fuit bona fide consumpta, dicens secundum eam fuisse sententiam pronuntiatam per sacrum Consilium Neapolit. sub nomine Regio: quia alias totus mundus libus inuolueretur, & mercatores tuto non possent contrahere, & consequenter commercio privarentur: & ad prædictam decisionem Marth. de Afflict. dicens esse notabilem, se refert Gregor. Lop. in *l. 1. tit. 14. part. 3. in gloss. A que venie su dnda: & rursus in eadem gloss. hanc opinionem tenet ibi. Sicut est regulare in aliis actionibus: idem Greg. Lop. in *dict. leg. 9. tit. 5. part. 5. in gloss. Qua terre: idem tenet* ob æquitatem Parisius, *dict. consil. 69. num. 2. volum. 4.* Hanc etiam sententiam tanquam iuridicam & iuri consonam approbat Gram. *decis. 1. per totam. & Capicinus decis. 78. num. 1.* sequitur D. Conar. *dict. cap. 29. num. 1. & 2.* existimans communem sententiam contrariam supradict. non esse omnino certam, & quod fortassis in silico sit specialis *decis. dict. leg. pecunia.* Et hanc dicit esse receptam magis DD. sententiam Menoch. *dict. consil. 25. num. 1.* Pro qua militat naturalis æquitas, & probatur apud Genuef. *dict. summo.* ut refert Petr. Surd. *ubi supra* num. 12. & hanc sententiam in praxi probò propter auctoritatem Senatûs eiusque sequacium, & æquitatem, & ut lites cessent: quæ etiam iure Regio probatur in *dict. leg. 9. Partis in sua generalitate: dummodo traditio bonorum alteri non sit facta, ut patet ex eius verbis in 1. & 2. parte, quæ ita se habent.**

Ante à los vengados que es deudor de muchos, mas el pro del uno que de los otros: Et poren de acce que ante que fagan entrega de los bienes del, que paga su deudo a aquel quien bien queria: e en tal vican como esta decimos, que maguer los otros bienes que le fincan no cumplan a pagar las deudas de los otros, que no le pueden apremiar que tome aquello que recibio en paga de mano de su deudor: esse mi mo seria si la paga piziesse otro si antes que desamparasse los bienes.

Nec hinc prima parti huius legis Regie obstat, *l. pupillus Digesti. qua in fraud. cred. ubi* quando per gratificationem tutorum solvitur vni creditori, renouatur sic solum ab aliis creditoribus pro rata: illud namque debet intelligi, quando uterque creditor instabat pro debito, secundum gloss. ibi verb. *per gratificationem.* Non enim tunc est locus gratificationi debitoris, sed

alteri est communicandum, quod vni creditori solutum fuit, ut expresse probat text. in *l. si non expeditur. §. 1. ff. de bon. aut. ind. poss. locus vero,* quando vnus tantum instabat, vel nullus petebat debitam suam, quia tunc debitori iuste potest gratificari cui voluerit, ut in *d. l. Regia in verbis supra* relatis: atque ita eam intelligit Gregor. Lop. ibi: *Aquel que queria bien, vbi idem esse intelligit,* quando plures instabant, & debitor vni soluit per compulsionem iudicis, ut in *l. qui autem. §. apud Labentem, Digesti. qua in fraud. cred. ibi. Eum enim, quam prestes iniquum esse: sequitur cogat, impune non solvere iniquum esse: sequitur vnus allegans idem Gregor. Lopez in *l. 7. tit. 6. part. 6. in gloss. Que las deudas. versic. quid in creditoribus: ubi. Dicitur Olobadi: & iuxta hanc distinctionem intelligend. est Sylu. ff. in summa. verb. restit. 6. num. 8. quem sequitur Nauar. in Manual. Latin. cap. 17. num. 52. dum tenent, quod creditori diligentiori in petendis iuris creditis in iudicio, vel extra (aliis scilicet negligentibus) solui potest, & debet prius quam aliis, a quibus non reuocatur, quod illi solutum fuerit, ut in *d. l. pupillus. ff. qua in fraud. cred. Hoc namque procedit,* quando alius creditor, præter illum, cui solutum fuit, non instabat: si eius vero alias pluribus eodem tempore instantibus, ut prædiximus, & probatur expresse, in *dict. leg. si non expeditur. §. 1.***

Quod si nullus creditor vigilant exigendo debitum, tunc iure in foro exteriori gratificationi locus erit, iuxta secundum membrum præfata distinctionis, in *d. l. 9. Partis. in sua 1. parte. in verbis præcatis: at vero in foro conscientie locus est dicendum, secundum Syluest. ubi supra num. 8. & Nauar. dict. 6. 17. num. 52. in versic. tertium, vbi affirmat, debitorem, qui sciens se debere creditoribus chirographariis, nullatenus privilegiatis, & sua sponte, non vero coactus, nec exactus, nec requisitus folui posteriori, fraudans priorem ea parte que illum contingeret, si bona venirent, secundum communem sententiam peccare grauius, & teneri ad restitutionem, eo quod soluit, quod alteri debet, iuxta textum, in *cap. ea te de iur. iur. ibi. Onus non remittitur, sed augetur, cum cuiquam impronide soluitur, quod alij ex debito est prestandum.* Per quod inquit Nauar. damnantur multi, qui volentes gratificari quibusdam, & videntes sua bona esse diuidenda per iudicem, ob suam mortem vel ob fugam, vel aliam absentiam, inter creditores non privilegiatos diminuenda credita pro rata, soluant eis integra, quorum de numero cauet ne sit consulens hoc cuiusmodi creditoribus.*

Intrat nunc secunda pars *d. l. Regia 9. Mas si la paga se hiziesse despues que fuesse fecha la entrega, o que desamparasse sus bienes, quier se hiziesse de su voluntad, quier por premia del juezgador: estonce bien la podrian demandar los otros deudores: (hoc est, quibus etiam debetur) ai que la oniesse recibiendo: e deue ser tornada e ayuntada con los otros bienes que de semparo: e de si deueno partir todo entre los deudores en la manera que diximos: scilicet in *l. 2. eiusdem tit. ubi* probatur quod solvatur creditoribus, seruata temporis anterioritate, & privilegio debitorum: & idem quod hæc *l. Regia in hac secunda parte* disponit, probavit etiam, ea non relata, Syluest. *ubi supra* num. 8. dicens, quod postquam bona debitoris caperentur possideri, iura*

iura omnium creditorum non habentium pignora vel hypothecas, vel que non sunt privilegiata persone, facta sunt paria: est debitor vult vni gratificari, debet hoc omnibus communicari, & ab omnibus licentiam obtinere.

Hanc tamen *l. Regiam* in creditoribus personalibus privilegium non habentibus sed æqualitatem, intelligit Gregor. Lop. *ubi supra*, unde locus esse dicit, si alij creditores essent magis privilegiati: quod etiam videtur teneri Matien. in *presenti gloss. 5. num. 15. & te vera licet d. l. 9. in præd. creditoribus personalibus non vero privilegiatis loqui* videatur: idem tamen esse videtur eadem ratione in hypothecariis creditoribus, postquam fuerint alicui eorum soluta pecunia, libi debita extat bona fide consumpta, ad hoc ut iure non concedatur, nec competat ceteris conditio pro eis, iuxta suprad. magis receptam sententiam, quam defendimus. Pecunia enim in genere soluta, postquam est consumpta, facit extinguendum dominium, quod prius penes quemcumque existebat, nec potest ab eo vendicari, *l. si alieni iuranti. ff. de solut. l. cum fundus. §. seruum tuum imprudens. ff. si cert. pet. & probat late Petr. Surdus d. conf. 4. num. 10.* Ergo multo facilius talis consumptio debet consumere hypothecam, quæ est debitor: ita Grammat. *d. decis. 1. num. 6. & Phanatus d. 5. part. 1. 1. 47. & Menoch. d. conf. 25. n. 15. quos refert & sequitur Petr. Surd. d. conf. 4. num. 15. & num. 16. allegat Bar. in d. l. pupill. ad hoc t quod non deat hypothecaria, quando pecunia est consumpta, sed conditio ex lege. Hoc tamen intelligendum est in subsidium, nempe quando principalis debitor non est soluendo: & præterea quando consumens habuit causam lucrativam, alius non secundum Fabram in *d. 9. item si qui in fraudem. num. 23. ad fin. sequitur* alios allegans Petrus Surd. *d. conf. 4. num. 13. & 14.**

Conducit t etiam pro eadem secunda parte, quam probamus, doctrina Bald. in *l. vbi ad huc col. 5. num. 19. Cod. de iur. iur. tenentis, quod licet nullus habeat hypothecam in bonis mariti, poterit tamen maritus libere ac tuto merces venditas vendere, atque earum ratione contahere, nec vxoris habet per actionem hypothecariam petendi res illas pro dote: quod sane fit, ne commercium impediatur. Idem comprobatur Paris. d. consil. 69. num. 3. lib. 4. quos sequitur D. Couar. *ubi supra* num. 5. vers. nam licet. Idem probat nouissime Afinius in *tratt. de exseq. §. 7. cap. 3. fol. 165. col. 3. circa fin. & Greg. Lop. ubi supra* aliud volens in articulo principali, de quo supra num. 3. cum seq. in fauorem creditorum magis privilegiatorum, recte procedit in silico, dote & similibus: locus vero respectu aliorum creditorum cum hypothecis, hi enim non dicuntur proprie privilegiati, sed situs & simile privilegium habentes: unde in creditoribus hypothecariis non habentibus aliud privilegium, pecunia aliis prius soluta & bona fide consumpta, non habet locum *decis. d. l. pecunia cum similibus* iuxta hanc veteriorem & receptiorem sententiam.*

11 Hæc t autem magis recepta sententia & tenenda in praxi, declaratur primo, ut procedatur antequam traditio, hoc est, *en reza*, fiat in bonis debitoris, id est, antequam bona possideantur per creditores, ut declaratur in *l. qui autem. §. sciendum, Digesti. qua in fraud. cred. secundum* quam est intelligenda, *l. 9. in principio*, ibi, *Ante que fagan entrega, &c.* secundum Gregor. Lop

ibidem gloss. 1. in princip. ut idem dicit, si vnus mittatur in possessionem bonorum ex primo decreto, nam & ceteri videntur immixti, *ut in l. fin. C. de bon. aut. ind. poss. locus autem erit dicendum facta dict. traditione vel immixtione, aut cessione facta bonorum: Hoc enim casu limitatur dict. opinio arque nostra sententia, ut expresse canetur in d. l. Regia in verba si la paga, in verbis supra* relatis.

Secundo t eadem magis recepta sententia limitatur meo iudicio, ut non procedat, quoties pecunia posteriori creditori soluta, nondum esset consumpta, sed extaret in commixta, conficta quod sit eadem, vel si mala fide consumpta fuisset, tunc enim cessant rationes nostræ sententiæ, atque prioris opinionis contrariæ militat, ut repetitio & vendicatio detur, sicut in alia re hypothecata extante, permixta excussione in principali debitor, ut constat ex Petro Sardo *ubi supra* num. 44.

Tertio t limitatur eadem ratione, quando pecunia soluta non fuit creditori posteriori, sed eius procuratori, quæ nondum reddita est domino, ut probat Petrus Surd. *d. conf. 4. num. 48. & 49.*

Quarto t limitatur eadem nostra sententia in *calu. l. fin. & l. si prestans, C. de iure delib. ut patet* ex illo text. *circum. fin. in versic. cum satis* ibi, *vel ad posteriores, &c.* Quasi locus sit regulatiter extra casum illius text. ut optime consideratur addens eius rationem D. Couar. *dict. cap. 29. n. 1. versic. hic etiam.* Sed & alia mimifolia circa materiam remissive tradit Velazq. in *dict. leg. 3. 2. Tur. gloss. 1. num. 9.*

Inter t creditores Banchi non inspicitur prioritas temporis in data, ita quod si sint plures qui deposuerint plures pecunias apud Banchum, & vnus exegerit suam debitam, non est inter alios communicandum, etiam si sint priores in data: nisi in casu, quo per violentiam exegerit, vel nisi debitor ei gratificatus fuerit: vel nisi cum exegerit, fuisset bona iam possessa, aut impedita auctoritate iustitiæ: vel nisi superueniat privilegium: quia tunc habenda est ratio eius. Ita Casianus in *Catalog. glor. mund. in 12. part. consider. 99. limitat. 13. ubi* quid, quando nihil est exactum. Quæ doctrina in illa sua limitatione, ibi, vel nisi debitor ei gratificatus fuerit, hodie non proccedit, ut patet ex *dict. leg. 9. tit. 13. part. 5. in suo princip. in verbis supra* relatis: in alia vero limitatione ibi, *Vel nisi cum exegerit, fuisset bona iam possessa*, approbatur per *d. l. partita*, ibi, *Aut si la paga.* Vbi etiam additur alia similis limitatio, scilicet quando cessio bonorum esset iam facta, ut ita per hanc *l. Regiam*, atque iuxta eam intelligenda & declaranda est præfata doctrina Casianæ.

Quis t autem ordo sit seruandus, vbi debitor non potest restituere, hoc est, soluere omnibus creditoribus, vel si potest, non tamen simul, tradit Bald. in *l. pro debito. num. 1. Cod. de bon. aut. ind. posses. & late Angel. de Clauf. in sua summa. verb. restitutio 1. num. 16. & Arnul. Ateia in eodem verb. num. 34. cum sequenti. nec non & Syluester eodem verb. restitutio. 6. num. 5. & Nauar. post alios, quos refert in *Manual. cap. 17. n. 47. cum seq. & Callan. ubi supra* & nouissime alios citans Salon. de *iustitia & iur. in 2. 2. Thom. quest. 62. ar. 8. col. 367. cum seq.* Cauendum tamen est ab ipso Bald. *ubi supra* & sequacibus, dum tenent*

tenet, quod merces venditæ habita fide de pretio, si existerent, debent reddi venditori pro pretio; & si plus valent, illud plus creditoribus dari, tamen illud dicat verius Syluest. vbi supra & communiter receptum Nauar. vbi supra n. 49. & sequitur Salon. vbi supra.

Hoc namque verum non est, nec communiter receptum, sed potius contrarium; nisi venditæ fuisset non habita fide de pretio, vt resoluimus supra quæst. 98. num. 6. & 7. Quinimo idem Bald. in l. licet, in fine Cod. qui per. in pig. hab. tenet expresse contrarium, & plerique omnes, & Ang. l. de Clanaf. vbi supra in verso. si vero habita fide de pretio.

Quod si debitor omnibus suis creditoribus non sufficiens, ordinem iuris in soluendo suis creditoribus non seruauerit, sua conscientia non satisficit, nisi credidisset esse soluendo omnibus, vel ignorasset vnum creditorem esse potiorum alio: præterquam si ignorantia non esset excusabilis: Angel. vbi supra num. 19. & Syluest. 7. post alios quos refert, & Gregor. Lopez in l. 7. tit. 6. par. 6. in gloss. Que lat. deudas, & Nauar. vbi supra d. num. 52. modo alij non sunt magis priuilegiati: vbi in verso. secundo etiam, limitat quando creditor aliquis in petendis suis creditis in iudicio aut extra, & Gregor. Lopez, quia tunc alius negligentibus nullatenus priuilegiatis, vel hypothecam non habentibus, non solam potest, sed etiam debet prius illi quam aliis soluere, ab eoque solutum non renouatur, vt in dict. l. pupillu. ff. que in fraud. cred. & tenet Syluest. vbi supra n. 8. Addit tamen ibi Syluest. in hac specie iure potest, non fore excusatur vt creditori debitor, si pietate motus gratificaretur plurimum indigentis: quod non credo verum, quia id in præiudicium tertij facere minime potest, vt probauimus: nec magna indigentia illius, cui gratificatus est aliquid, facit, vt citas miseretis possit soluendo ei quod est alium, vel aliis potiori iure debetur.

Idem quod dictum est in debitore soluente, est dicendum in creditore petente, nempe quod non peccat accipiendo suum debitum, quod diligenter petit, si alij non sint magis priuilegiati: secus alias quia violat iustitiam, que habet, vt illi prius, quam sibi satisfaciat per prædicta: ita in terminis tenet Nauar. vbi supra d. num. 52. in verso. & idem: inferens inde peccare generos & minus recipientes aut retinentes de bonis locutorum, quod eis debetur, scientes eorum bona aliis magis priuilegiatis deberi. Idem eadem ratione exultimo esse dicendum in iuriferis, & aliis creditoribus similia facientibus.

Vnde in foro conscientia non procedit nostra præcedens magis communis sententia, quam supra defendimus in 7. cum sequenti nempe quando postiores creditoris recipient vel retinent de bonis debitorum quod sibi debetur, scientes eorum bona aliis creditoribus antiquioribus hypothecatis deberi omnibusque non sufficere, ac proinde teneri ad restitutionem antiquioribus eius, quod recipient, vel retinent prioribus debitum, nisi in casu quod debitor licite soluit posteriori, nempe quia diligenter fuit alia in exigendo debitum suum, vt prædictimus: tunc enim & creditor licite recipit suum debitum, licet posterior sit, per præd. Ex supr. dictis Lector deprehendet confusionem Añij, vbi supra dict. cap. 3. per totum agentis de quæst. principali supr. dict.

1. Quintum an deducatur de tertio prius irrevocabiliter alteri donatio? per totam questionem resoluuntur negatiue, num. 5. cum seq.
2. Quintum priusquam tertium deducitur ex hereditate dividenda favore animæ: & quomodo intelligatur. num. 12.
3. Testator in dubio videtur se conformare cum dispositione iuris communis: & alia in proposito, & num. 14.
4. Valor honorum quoad meliorationes attenditur tempore mortis meliorantium, & n. 10. & 13.
6. Melioratio tertij irrevocabiliter procedens iniquam debitum deduci debet prius quam quintum.
7. Debita contracta post meliorationem irrevocabilem, non deducuntur ex ea.
8. Perfecta donatio non recipit diem, neque conditionem.
9. Diminutio contingens post meliorationem tertij & quinti, vel maioratus ex causa onerosa, an possit eam, vel eam, minuire vel alterare?
10. Melioratus ex causa onerosa matrimonij, an possit eligere valorem honorum, secundum tempus factæ meliorationis.
11. L. 25. Tauri loquitur & procedit quando præfusa dos, vel donatio propter nuptias meliorationem tertij & quinti: secus vero si melioratio irrevocabiliter præfusa est.
12. L. 214. styli intellectus, & num. 13.

Q V A E S T I O L X I I .

In l. 214. Styli.

Quintum an deducatur de tertio prius irrevocabiliter alteri donatio?

Quarto an quintum deducatur prius quam tertium, in quo filius, vel alius descendens fuit prius melioratus per contractum inter vivos ex causa matrimonij cum tertio, sequito ipso matrimonio, vel alia irrevocabiliter ceteris modis, de quibus in l. 17. Taur. hodie l. 1. tit. de las meoras. lib. 5. noua Collect. Reg. vel e contra tertium præcedens irrevocabiliter inter vivos donatum, seu prius deducendum quam quintum postea vel alij, alius descendens vel alium vel donatum.

Et videtur prima quidem facie quintum esse prius deducendum ex bonis defuncti, qui meliorationem facit, ex l. 214. styli jid præcipientem in favorem animæ: per quam loquitur ita simpliciter & indistincte loquentes Montal. in l. 9. tit. 5. lib. 1. fori in glossa. De la quinta parte: & Roderic. Suar. in repet. l. quoniam in prioribus, 13. limitatione, vers. modus practicandi, C. de iustic. testam. vbi dicit, quod ita seruatur in praxi. Quod etiam profertur Anton. Gomez. in l. 17. Taur. num. 2. And. Angul. in l. 9. glossa. 2. num. 2. & in l. 10. glossa. 5. n. 2. tit. de las meoras. lib. 5. noua Collect. Reg. nec non & ceteri Regnicolæ hæc de re agentes: diximus supra, lib. 2. præd. quæst. 72. num. 3.

Secundo, quia testator in dubio videtur se conformare cum dispositione iuris communis, Bart. in l. heredes mei, §. cum ita, num. 4. & ibi Doctor. ff. ad Trebell. & in l. si duo, pr. lxxv. ibi. ff. de acquir. hered. communis secundum Iulium Clarum plures referentem, lib. 3. receptarum sententiarum, quæst. 76. n. 11. diximus supra quæ: 70. n. 29. est communis vt plures referens vt statum nouissime

nouissime Ioan. Vinc. Honded. consil. 70. num. 22. dicens suos descendentes eo iure, & eoque ordine ad fideicommissum admitti debere, quo de iure ad successionem ab intestato vocantur: Mens namque testatoris, iuxta iuris communis dispositionem interpretanda est Iulio. & Doctor. in l. quid ergo 92. verso. voluntatis. ff. de legat. 1. eoque præsumitur testatoris voluntas, que de iure esse debet, Bald. in l. 1. C. de impub. & aliis substituit, quem refert Iul. in l. hæc verba. n. 26. ff. de legat. 1. & testator se restringere videtur legi loquenti super actu in quo ipse disponit, vt late per Aymon. Ctaur. consil. 186. n. 9. Iul. in l. 1. n. 45. ff. de vulg. & pupill. Mattheus de Afflic. decis. Neap. 44. n. 20. Et hæc regulam cum decem extensionibus, & vnde cum declarationibus ponit Zanclus in d. §. cum ita in 9. p. m. 3. tradit Mantie. de emest. vltim. volum. lib. 6. titul. 6. & 7. & congerit plurimos Menoch. lib. 4. præsum. 102. Ergo parentes meliorantes filium in tertio honorum suorum, etiam ex causa onerosa cum tertio, vel alias irrevocabiliter, videntur eam meliorationem facere eo modo & forma, quibus alias de iure & communi praxi & stylo obseruatur, nempe vt prius deducatur quintum favore animæ quam tertium. Nec ex hoc conuenit, aut se deceptum reputare debet tertius in cuius favorem fuit facta melioratio præcedens irrevocabiliter, cum sciret, aut scire deberet, quintum esse prius deducendum per prædicta: & contra eum, qui legem potuit dicere apertius, & non dixit, est interpretatio facienda, l. veribus. ff. de pact. cum similib.

Tertio, quia cum meliorationes tertij & quinti communiter solent fieri omnium bonorum præsentium & futurorum existentium tempore mortis meliorantium: & præterea valor bonorum meliorationum eo tempore iure Regio considerandus sit, vt in l. 19. 2. & 19. Taur. sicque concurrant tunc tertium & quintum, perinde esse videtur, ac si simul ambe meliorationes factæ fuissent eodem tempore: & ita deduci debet prius quintum, iuxta prætaxatam communem huius Regni, de qua sup.

His tamen non obstantibus, in specie præmissa verior & tenenda est sententia contraria, imò quod tertium prædict. sit prius deducendum, quam quintum. Primo, quia cum melioratio tertij fuerit facta ex causa onerosa, nempe matrimonij cum tertio, vel alias irrevocabiliter, non debet ab ea deduci quintum postea alteri donatum, vel reliquum contra voluntatem eorum, quorum favore melioratio tertij prædict. fuit facta, in qua habent ius acquisitum: nec in præiudicium matrimonij iuxta reg. ius nostrum, de reg. iur. in 6. & l. fin. ff. de pact. cum similib. hinc nec reuocari potest ex maioratus successione vel meliorati consensu in præiudicium vxoris suæ & filiorum illius matrimonij, cuius contemplatione facta fuit melioratio, vt cum alijs probat D. Mol. de Hisp. prim. l. 4. c. 1. n. 18.

Secundo, quia dicta melioratio tertij, tantquam debitum præcedens, deduci debet prius quam quintum: non enim dicuntur bona nisi deducto ære alieno, l. subsignatum, §. bona cum similib. ff. de verb. sign. Cum ergo donatio tertij sit omnium bonorum præsentium & futurorum existentium tempore mortis meliorantium, & postea fiat melioratio quinti; quintum illud deduci non debet de tertio irrevocabiliter prius donato: quia bona illius iam non sunt bona meliorantium in quinto, sed propria meliorati prius in tertio, quamuis diuisio fiat post mortem meliorantium. Quod autem omnia debita anteriora deducantur de corpore

hereditatis ante tertium & quintum, est plusquam manifestum in iure, & constat l. 21. Taur. & praxi cõmunis obseruari: Ergo prædicta melioratio tertij irrevocabiliter, tantquam ære alienum deduci debet prius quam quintum postea donatum, vel reliquum.

Tertio quia sic videmus, quod debita contra-cta post factam meliorationem irrevocabilem tertij, non deducuntur ex dicto tertio, vt resoluimus late sup. l. 2. p. 99. §. 53. per totam. Ergo a fortiori nec quintum postea donatum vel reliquum: fortius namque est in proposito ius debitorum, quam quintum, quia debita deducuntur de corpore hereditatis ante quintum: & nihilominus nõ deducuntur de tertio præcedenti irrevocabiliter donato, vt prædictimus.

Quarto quia perfecta donatio non recipit diem, neque conditionem, et in l. perfecta donatio, cum similib. C. de donat. que sub mod. l. 17. Tauri permittitur parentibus, meliorare descendentes irrevocabiliter in tertio ex causa onerosa cõ tertio, & ceteris modis, de quibus ibi: ergo tertium hoc deducendum est prius quam quintum postea alteri donatum, vel reliquum: quoniam si aliud diceremus, nõ esset irrevocabilis donatio tertij omnino, quandoquid ab ea esset deducendum quæ prius caperet quintum, & contrahentes auctoritate legis deciperentur, alias non contra duri, nisi decederent melioratione prædicti tertij reuocari minime posse in toto, nec in parte aliqua: dareturque, occasio mille fraudibus & technis, quibus pariter passim vtetur.

Quinto quia quando melioratio tertij & quinti, seu maioratus sit ex causa onerosa, diminutio ex postfacto contingens non potest meliorationem vel maioratum præcedentem minuire vel alterare, cum maioratus possit eligere, vt valor tertij & quinti, non secundum tempus mortis, sed secundum tempus factæ meliorationis consideretur: quod specialiter favore matrimonij dispositum est ex d. l. 29. Taur. que hodie est lex. 3. tit. 8. l. 5. noua Coll. Reg. credimus Doct. Molin. idipsum asserenti lib. 4. de Hisp. prim. e. 2. n. 82. verso. hæc tamen omnia, & Burgos de Paz consil. 14. n. 61. Apud me tamen hæc opinio scrupulo non caret, cum videam dict. l. 29. Taur. eam prærogatiuam, atque electionem tribuere tantum doctibus, eisque recipientibus, non vero donationibus propter nuptias, nec ceteris donationibus conferribilibus filiis factis, vt plane habet littera d. l. 29. Taur. quæ favor hic non tantum matrimonio, sed dotibus similib. factus sit a lege: ac proinde tempus tantum mortis, quoad valorem bonorum meliorantium etiam ex causa onerosa matrimonij in præiudicium ac considerandum esset: quod simpliciter probauit Angel. in l. 7. l. 1. n. 1. tit. 5. d. 5. noua Collect. Reg.

Sexto quia l. 25. Taur. que manda, que el tertio, 3. quinto de meoria, l. hecho por el testador, no se saca de las dotes, y donaciones propter nuptias, ni de las otras donaciones que los hijos, o descendientes traen a collacion, o participacion, loquitur de procedit, quando præcessit dos, vel donatio propter nuptias: secus vero quando eas præcessit melioratio irrevocabilis. Tunc enim ex eis extrahetur tertium & quintum huiusmodi: alias namque in prima donatio irrevocabilis reuocaretur in parte: quod fieri non potest, vt bene probat Tellis Fernandez in dicta leg. 25. Taur. num. 2. & 3. quem sequuntur Matiene. in lib. 9. titul. 6. libro 5. noua Collect. Reg. gloss. 3. num. 2. & Angelus in lib. 9. titul. 5. l. 5. eiusdem Collect. gloss. 1. num. 2. & nos latius supra l. 2. præd. quæst. 62. Ergo eadem ratione melioratio tertij ex causa onerosa matrimonij cum tertio, facta

Bald. *diff. consil.* 198. *ad intelligentiam*, volum. 1. sequitur Titusquell. *de viroque retrahit. titul. de retract. conuenit.* §. 1. *gloss.* 7. *versic.* nec tamen, numer. 55. & Cassianus in *Catalogo gloria mundi.* in *ultima eademque* 12. *part. consil.* 99. *versicul.* *duodecimo extendit.* & *Bullat. consil.* 103. quos in hanc partem nouissime refert acque citat, affirmans ita fuisse decisum in *Reg. Consil. Collater. Neapol.* Vincentius de *Francis decisi.* 95. num. 8. Eandem sententiam probant Gregor. Lopez in *diff.* 1. 31. in *gloss.* *Como sobredito es.* dum dicit cum Bartol. Angel. & aliis in *diff.* 1. *scripturas*, quod si si testes dicunt de veritate debiti & hypothea,

sufficiunt duo deponentes, licet non subscripserint: quo casu creditor iste chirographatus praefertur creditori ex publico instrumento ponderans ad hoc *diff.* 1. 31. in *versic.* *Ca et rooce*, ibi. *De desestigos assi como dicho*, scilicet, de quibus fuit dictum in principio dictae legis, quae loquitur, quando testes solum deponunt de confessione debitoris, non vero de debito & hypothea. Nec obstat, quod per hoc videatur coacta principalis decisio *diff.* 1. *scripturas*, in *d. versic.* *sin autem*, & *d.* 1. 31. quia respondeo id minime quidem inconuenire, cessante ratione finali eiusdem, ut praedicabamus.

F I N I S.

INDEX

INDEX

Copiosissimus eorum omnium, quæ in Libro Quinto Quæstionum Practicarum continentur, Ordine Alphabetico compositus.

Prior numerus Quæstionem, Posterior numerum denotat.

A

ABSVRVM non est, quod in eodem testamento seruetur forma testamenti in scriptis & nuncupatiui. q. 5. n. 4
Abundans cautela non nocet. q. 7. n. 3

Actus nullus non impedit fieri illius reiterationem. q. 9. n. 13
Actio vel ius ad rem immobilem papillo defuncto competens, cui deferatur, an patri vel consanguineis de trunco, stante foro, quod bona redeant ad truncum vel radicem. q. 36. n. 1. cum sequentibus, resoluitur n. 6. quod patet iure communi succedit. Limitatur, num. 9. si consuetudo legitime prescripta aliud habeat.

Actio solet immobilis iudicari, si ad rem immobilem competat: mobilis vero, si ad rem mobilem competat: & iuxta hanc distinctionem succeditur in actione, stante statuto, quod agnati succedant in immobilibus cognati vero in mobilibus. ibid. n. 2. & 4

Actionem qui habet ad rem, rem ipsam habere videtur. ibid. n. 3

Accessoria & adiacentia quando naturam rei principalis sequantur. q. 51. n. 12

Allegans excessum dotis receptor & possesser à filia & genero, in dubio id probare tenentur. q. 1. n. 3

Alienas res prohibitas alienari (vt sunt res maioratus) vel alienationi consentiens, ad reuocationem admittendus non est, nec etiam eius hæres, nisi fuerit exheredatus. q. 2. n. 3. & 4. cum seqq. sed contra, num. 7. ibid. n. tamen 8. concordantur hæc.

Alimenta præstanda filio naturali virtute executoria, de quo deducenda sint. q. 21. per totam, cum seqq.

Alimenta sunt debitum legale ac præcisum, ibid. num. 2

Alimenta filiis naturalibus præstanda stantibus filiis legitimis, debent deduci de quinto bonorum, ipsamque non egrediuntur, ibid. n. 3,

nec mutant eius causam literæ executoriales super his late, ibid. n. 6.

Alimenta debita sunt iure naturali parenti à filio, caduntque sub 4. præcepto De calogi, q. 33 num. 10

Alimenta sunt debita filiis iure naturali, damnaturque error hoc negantium & asserentium solum ex naturali instinctu debita esse, ibid. num. 16

Alimenta debent præstari iuxta reddituum perceptionem. ibid. n. 12

Alteri per alterum de iure communi regulariter non acquiritur actio nec obligatio. q. 58. n. 2. secus de iure Regio, vt ibid. n. 7

Aliternatiua posita inter personas honoratas, tam in contractibus, quam in vltimis voluntatibus resoluitur in coniunctam, & vtrique quaeritur ius vel actio pro parte virili. q. 58. n. 5

Animus non reuocandi ex traditione rei, vel reum in maiorata vel melioratione quomodo colligatur. q. 45. n. 576

Animus compensandi præsumitur, quotiescumque testator dixit, quod legatarius esset legato contentus, & nihil amplius petere possit: etiam si minus sit in legato, quam in debito. q. 3. n. 26. & 27. Fallit, si dixit, quod plus non possit petere de bonis suis: vt ibid. n. 28. & 31.

Quare ex his verbis filia non intelligitur prohibita petere dotem materiam, vt in n. 19

Animus non reuocandi inducitur quoad futura, per traditionem illius, quod tempore solum tradi potest. q. 25. n. 17

Annus 14. in viris & in feminis 12. completus requiritur ad hoc, vt non dicantur decedere intra papillarem ætatem: dies tamen incertus, quo completur ætas, habetur pro completo. q. 37. n. 6

Annui redditus impositi super bonis immobilibus à maioribus pronentibus, an redite debeant ad truncum, stante foro consuetudinis roborato, quod bona redeant ad truncum vel radicem, q. 44. n. 1. cum seqq. Resoluitur negatiue, num. 8. Limitatur n. 15. in redditibus irredimibilibus & sic perpetuis, & n. 17. si consuetudo aliud introduxerit.

O 2 Annu

Index Rerum,

Anni redditus inter mobilia computantur, ibid. num. 2. Quod procedit, quando sunt impositi super bonis immobilibus, & referuntur ad longum tempus, alias fecus ibid. num. 3. Procedit præterea, considerato præsentis status, fecus vero redemptionis tempore, vt ibid. n. 4. Denique id verum est, large & improprie, vt ibid. num. 14.

Anni redditus, secundum veram sententiam non sunt proprie bona mobilia nec mobilia: sed constituunt tertiam quandam speciem diuersam ab illis, vt nomina debitorum, ibid. num. 7.

Appellatione rei continetur res cum omnibus suis accessoris iuribus & continentis, q. 51. num. 2.

Appellatio bonorum quomodo accipi debeat in quocunque actu bona distinctio, q. 3. num. 22.

Appellatione descendendum omnes descendentes in infinitum comprehendantur, quæst. 27. num. 16.

Appellatione filiorum naturales tantum comprehenduntur, vbi agitur de privilegio & commodo filiorum in æquitate fundato, q. 42. num. 6.

Apprehensa possessione vnus rei hereditatis, ceterarum rerum hereditatis eundem non est apprehensa, q. 25. n. 3. & 5.

Argumentum à contrario sensu sumi non debet in correctione iuris communis, q. 5. n. 4.

Arbitrarius de pluribus controuersis electus, si de vna tantum iudicet, super aliis non expirat compromissum, q. 9. n. 2.

Area simpliciter legata, debetur ædificium postea in ea super impositum, q. 50. n. 9.

Area domui annexa (legata, donata vel vendita ipsa domo) comprehenditur, si per ipsam domum ad aream sit aditus, q. 51. n. 3.

Area vel vinea emptæ, addita partimoniali, tota dicitur partimonialis & troncalis, ibid. num. 4. Sed contra, ibid. n. 10.

Artharum promissio 10. partem bonorum eas promittentis excedere non potest: & an bona fide possessa comprehendantur in bonis, si postea ipsa euincantur, q. 5. n. 1. cum seqq. Et ratio quare vltra 10. partem bonorum nomine artharum promitti non possit, ibid. n. 13.

Artharum promissio in dubio intelligitur de bonis quæ tempore promissionis promissor habebat, nisi de futuris quoque eas promiserit, ibid. n. 2. & bona fide possessa in bonis nostris computantur, ibid. n. 4.

Artharum promissio vel datio vltra decimam partem bonorum, iuramento non confirmatur, q. 3. n. 16.

Arthæ in Hispania successerunt in locum donationis propter nuptias, quæ non est in vsu q. 4. n. 2. & 6.

Artharum promissio fieri potest, constante matrimonio sicut olim donatio propter nuptias, ibid. n. 5.

Artharum donatio non est pura, sed remuneratoria, ibid. n. 6.

Artharum donatio est debitum voluntarium, non vero præcium aut necessarium, ibid. n. 10.

Artharum necessitas vsu iam sublata est, ibid. n. 12.

Artharum necessitas, etiam in locis in quibus consuevit, ipsas dari, procedit ex causa voluntaria contrahentium: non vero necessaria, ibid. num. 13.

Auth. de napt. §. hinc nos, vers. sed quanta quidem ratio & intellectus, q. 16. n. 32.

Auth. de equalit. dot. §. his consequenter, coll. 7. intellectus, q. 19. n. 5. & iterum, q. 60. n. 19. & 21.

B

Bastardus, an admittatur ad retractum: q. 41. n. 1. Limitatur opinio affirmatiua, n. 9.

Bastardi, & si de iure non continentur sub nomine familie & cognationis, nec liceat eis arma sanctorum prædecessorum portare: aliud tamen est de consuetudine, ibid. n. 7.

Bona appellatione naturali intelliguntur deducta re alieno, q. 5. n. 17. Idem in vsu fructu omnium bonorum relicto, ibid. n. 18.

Bona proprie dici non possunt, quæ plus incommodi quam commodi habent, q. 1. n. 20.

Bona in dubio non consentur esse maioratus, sed potius libera, q. 13. n. 10.

Bona dotalia non dicuntur esse in bonis mariti, q. 38. n. 3. & n. 5. quomodo intelligatur.

Bona mobilia dicuntur, quæ neque mouentur, nec moueri possunt: *come son las heredes*, 7. *laoues*, q. 44. n. 10.

Bona fide possessa, in bonis nostris computantur, q. 3. n. 4.

Bona fides vnus ex parentibus prole legitimam efficit, respectu vtriusque parentis: ipse tamen parens scienter contrahens, non est legitimus, proli, q. 37. n. 3. Sed contra, ibid. n. 4.

Bonorum appellatio quomodo accipi debeat in quocunque actu, bona distinctio, q. 3. n. 22.

C

Cap. Consultationibus, de iure patronat. ratio & intellectus, q. 3. n. 40. cum seqq.

Casus in dispositione hominis contingens, præter ipsius ordinationem, non includitur sub eius dispositione, & sic in casu omisso maior sit ratio disponendi, q. 28. n. 7.

Casus omnis remanet sub dispositione iuris communis, ibid. n. 9.

Castro concessio in feudum, intelliguntur concessisse munitiones ibi perpetuo positæ pro custodia castri, q. 31. n. 20.

Castro concessio, concessum videtur tertio tantum & infiducio ei annexa, ibid. n. 32.

Cessionarius maioratus, an vti possit remediis 1. 45. *Taur. hodie l. 8. tit. 7. lib. 5. Nouæ Collect. Reg.* q. 32. n. 1. cum seqq.

Cedere potest primogenitus in vita in fauorem secundogeniti ius possessionis sibi competens ex l. 45. *Taur. ibid. n. 6. & vide q. 40. n. 8. & 9.*

Cedi potest interdicitum recuperanda, q. 32. n. 7.

Cessio maioratus in fauorem secundogeniti facta, non præiudicat successoribus legitimis potius ius habentibus cessionario, ibid. n. 13.

Census, quibus hodie vtitur, sunt proprie bona mobilia, q. 44. n. 5.

Census redimibiles an veniant in maioratu constituto de bonis immobilibus, q. 44. n. 14.

Census constitutus super studiis, in quibus iure foci succeditur, soluendus est ab omnibus hæredibus pro portionibus hereditariis, q. 53. n. 11. & ibid. n. 14. quomodo hoc intelligatur.

Ciuilis appellatio est, quæ etiam admixta habet onera, vt hereditas, bonorum possessio, & id quod bona fide possidetur, q. 3. n. 19.

Ciuilis

& Verborum.

Ciuilis appellatio ad facultates tantum refertur, ibid. n. 21.

Clausula rebus sic stantibus intelligitur regulariter in omni actu & dispositione, etiam in iuramento, q. 3. n. 37. & 38.

Clausula codicillaris semper censetur apposta in testamento inter liberos, q. 1. n. 3. Et quid tunc operetur: ibid. & n. 5. Quomodo hoc intelligatur.

Clausula codicillaris apposta in testamento, quod postea rumpitur vel annullatur ex causa præteritionis vel exheredationis, operatur repetitionem fideicommissi à venientibus ab intestato, ibid. n. 7. Idem intelligendum est de hæredibus scriptis in primo testamento, si secundum est nullum, & habet clausulam codicillarem, vt hic, ibid. n. 8.

Clausula codicillaris, quando testamentum est nullum, operatur vt pure intelligatur esse relicto fideicommissum: quo casu legitima tantum, non etiam Trebellianica deduci potest, q. 11. n. 9.

Clausula codicillaris subintellecta, veluti in testamento inter liberos præd. effectum non operatur, ibid. n. 10.

Cognatus naturalis tantum, vel ex eo nepos legitimus pupilli decedentis, an excludat eius patrem à successione bonorum truncalium, iuxta forum patris legitime præscriptum, q. 42. n. 1. cum seqq. n. 4. affirmatiue resoluitur, & n. 9. limitatur in nato ex damnabili coitu.

Cognosci potest de proprietate, cum possessor id non contradicit: fecus alias, q. 3. n. 52. & seqq.

Columbæ existentes in columbario & pisces in piscina, &c. an sint mobilibus vel immobilibus assignanda, q. 52. n. 9.

Commisarius nullum condens testamentum ex defectu solemnitate vel alia ex causa, potest iterum validum testamentum condere cum Tello & Pelaez, contra Martenz. q. 9. n. 19. & 22.

Computatio quotiescunque faciendæ est, deducendum prius est res alienum, q. 3. n. 25.

Compensandi animus quoties præsumatur vel non, in legato relicto à testatore, q. 3. num. 26. cum seqq.

Conditio emancipationis impletur morte vel alio modo, q. 32. n. 9.

Conditio impleta perinde est, ac si contractus ab initio fuisset putus, q. 47. n. 9.

Confessio simpliciter facta in testamento de debito, non est contractus nec quali contractus, nisi quando pars est prælens & acceptans, vel si ex modo consentendi colligatur testatorem voluisse contrahere: quia tunc valebit in vim contractus & confessionis inter viuos, q. 57. num. 10.

Confessio in testamento facta in fauorem tertij de debito, non probat debitum in dubio, nec testator in vita poterit ex ea solum conueniri, quia habet vim tantum taciti legati, nisi ad sint alie coniecturæ, ibid. n. 3. 7. & 11.

Confessio de debito iurata in præiudicium legitime debite filio, an & quando valeat, ib. n. 5.

Coniuncta coniectura in diuincta & diuincta in coniunctam sæpe ex mente disponentium & ex verisimilitudine aliusque coniecturis resolui debet, q. 25. n. 12.

Consuetudo non solum est interpretatiua legum sed & præiulogiorum & scripturarum ex de-

centij lapsu, etiam si ad præscribendum requiratur tempus immemorabile, q. 23. n. 26. & 27.

Consuetudo localis non est extendenda vltra locum in quo viget, q. 37. n. 10.

Consuetudines & leges locorum, in quibus sita sunt prædia, seruanda sunt, ibid. n. 11.

Consuetudo ciuitatis ad villas & castra eadem adiacentia extenditur, ibid. n. 14.

Consuetudo sola abique foro redeundi bona ad truncum vel radicem non sufficit, nisi foras consuetudine munitus viget, præterquam si consuetudo esset immemorialis, ea enim sola sufficeret, ibid. n. 21. & 23.

Consuetudo immemorialis siue præscriptio nuncquam à lege censetur exclusæ, etiam si omnis consuetudo excludatur, nisi ipsa specialiter reiciatur, q. 37. n. 14.

Consuetudo vel statutum disponens vt parentes ab intestato non succedant, non excludit eos à legitima, q. 43. n. 5. Sed contra, ibid. n. 8.

Consuetudo vel statutum loquens in casu vero, non habet locum in casu ficto, q. 44. n. 11. Intellige tamen, vt ibid. n. 13.

Constitutum ita efficit irrevocabile maioratum seu meliorationem ac veteri traditio, q. 25. n. 12.

Constitutum acquirit veram possessionem ciuilem & naturalem, etsi actus acquirendi sit fictus, q. 25. n. 23. & dominium vtile ac directum, ibid. n. 24. Idem contingit in ceteris actibus fictis, ibid. n. 25.

Constitutum transfert possessionem, non solum bonorum præsentium, sed etiam futurorum, quando constitutum sit de omnibus bonis expressè, vel simpliciter ex momento acquisitionis, non tamen ex die constituti, q. 25. n. 28. & 29.

Constitutarius an in momento acquisitionis bonorum ante ipsam acquisitionem possit interuertere possessionem, ibid. n. 39. cum seqq.

Constitutum per clausulam in dispositione conditionali appositam acquiritur possessio, demum conditione impleta, q. 26. n. 4. Non tamen iterum donatio reuocatur, vt ibid. n. 5. Et procedit nedum inter extraneos, sed etiam in donatione facta à patre filio, nisi alteri filio donationem fecerit eique tradiderit rem, vt in num. 6.

Limitatur quando constitutum sit purum, licet prima dispositio sit conditionalis, vt in n. 7. Et an hæc hodie procedant in melioratione tertij in contractu inter viuos facta, attempto iure Regio, agitur ibid. n. 9. & 10. cum seqq.

Contractus celebratus in testamento irrevocabili est, licet testamentum irritum sit, q. 57. n. 2.

Copia probationis non est coarctanda, q. 23. n. 16.

Corrumper gradum non dicitur, qui admittitur per representationem, q. 28. n. 26.

Creditor priuilegiatus an reuocet pecuniam posteriori creditori solutam bona fide consumptam, q. 61. n. 2. & 3.

Creditor prior, habens expressam hypothecam abique alio priuilegio, potest pecuniam posteriori solutam auocare, sicut filius, cum limita, & sublimit, ibid. 5. cum seqq.

Creditor hypothecarius prior, ex scriptura priuilegiata tribus testibus integræ opinionis, præferatur posteriori creditori habenti hypothecam ex publico instrumento, q. 63. num. 1. Declaratur late per totam questionem prædicti tres testes sufficientes debent esse masculi, ita quod non sufficiunt

O ; feminae,

Index Rerum,

fecerunt. Ibid. n. 2. Debet etiam predicti testes testes recognoscere in iudicio subscriptiones suas, ib. n. 3. Requiritur etiam subscriptio patris, praeter subscriptionem testium. Ibid. n. 4. Et testes predicti debent esse probatae & integre opinionis: hocque probari debet. Ibid. n. 5.

D

Debita pupilli decedentis, relicta bonis mobilibus & truncalibus quomodo soluenda sint, & de quibus bonis. q. 53. n. 1. cum seqq. & ibid. n. 3. ponitur solutio, & n. 6. & 8.

Debita contracta post meliorationem irrevocabiliter factam, non deducuntur ex ea. q. 62. n. 7.

Debita deducenda sunt prius ex bonis eius, qui promisit arthas, ad computationem faciendam, ut scilicet, non excedant decimam partem bonorum, necne. q. 3. n. 32.

Debita defuncti de corpore hereditatis deducuntur. q. 11. n. 3.

Debitor tenetur consentire instrumentis apponi omnia, quae sunt de consuetudine. q. 53. n. 6.

Delegatus in extrajudicialibus potest variare, ut hic. q. 9. n. 20.

Descendentes in successione maioratus in infinitum ex representatione admittuntur. q. 27. n. 15. & n. 24. ubi idem in collateralibus.

Descendentium appellatio omnes descendentes in infinitum comprehenduntur. Ibid. n. 26.

Descendentes omnes meliorati in tertio bonorum, sunt prius vocandi, antequam fiat transitus ad alias lineas, vel ad extraneas, in casu l. 27. Taur. q. 14. n. 4.

Dictio alternativa posita inter personas honoratas, tam in contractibus, quam in ultimis voluntatibus resolutur in contentam, & vti quezitur prius vel actio pro parte virili. q. 58. n. 5.

Discendi non potest ex verbis dubiis a legum sententia. q. 28. n. 37.

Disiuncta in contentam, & coniuncta in disiunctam saepe ex mente disponentium, & ex verisimilitudine, aliis que coniecturis resolu debet. q. 15. n. 12.

Diminutio contingens post meliorationem tertij & quinti, vel maioratum, ex causa onerosa, an possit eam vel eum minuere vel alterare. q. 62. num. 9.

Dispositio testatoris restringitur ad casum & personam ab eo expressum, etiam in materia alias extensibili. q. 28. n. 6.

Dispositio noua veteri inducitur propter diversam personam. Ibid. n. 14.

Dispositione voluntaria quod scriptum est, sequendum est, pro ut iacet. Ibid. n. 16.

Dispositio quando fundata est in sola voluntate, nunquam proceditur de similibus ad similia. Ibid. n. 17.

Dispositio expressa requiritur ad excludendam representationem, aut ita tacta, quod in dubio reuocari non possit. Ibid. n. 38. & 39.

Dispositio testatoris facta in vnum casum, extenditur ad omnem alium, in quo verisimiliter idem disposuisset, si de eo interrogatus fuisset, & de vna persona ad aliam ex coniecturis voluntatis testatoris. Ibid. n. 55.

Dispositio hominis consumitur in primo actu valido, non etiam in invalido. q. 9. n. 12.

Dispositio legis locum non habet, ubi verba legis

non conveniunt. q. 13. n. 4.

Domus facta in solo vel area aliena credit eadem. q. 31. n. 1. & n. 6. quomodo hoc intelligatur.

Domo destructa vsque ad aream, dominus non compellitur eam reedificare, quia diceretur noua constructio. Ibid. n. 13.

Domus habitatio vel proprietate legata, venit habitatio horti accessoria & coniuncta, alias non. q. 11. n. 15.

Domo vendita, venit hortus eidem coniunctus, quando per eum aditus ad domum paratur. Ibid. n. 16.

Dominium transfertur ex traditione in maiora tus successorem vel melioratum. q. 25. n. 6.

Dominium vtile atque directum acquiritur ex constituto. q. 25. n. 24. Idem est in aliis actibus fictis. Ibid. n. 25.

Dominium statim transfertur, quando fit traditio ex contractu conditionali. q. 16. n. 8.

Dominium & possessio transeunt ipso iure in eum, cui alique res post certum tempus donatae fuerunt. q. 31.

Dominium quomodo intelligatur. q. 3. n. 16.

Donatio facta a parte filio, valet & est irrevocabilis in omnibus casibus, in quibus in filium familiam transferatur dominium. q. 25. n. 7.

Donatio in obvio non praesumitur. q. 24. n. 7.

Donatio ablati facta etiam iurata, reuocari potest ante acceptationem donatarij. q. 37. n. 6.

Donatio vel melioratio in officio ex causa matrimonij facta, iure Regio potest reuocari etiam constante matrimonio. q. 2. n. 15.

Donatio propter nuptias olim erat necessaria & practica. q. 4. n. 11.

Donatio remuneratoria an de quinto vel de corpore hereditario deducenda sit. Ibid. n. 16.

Donatio inter vivos facta reuocari suspensio liberis, de quibus donator in dubio non censetur cogitasse. q. 10. n. 2.

Donatarius an testa via condemnari possit ad solvenda debita donantis, pro ut se obligauit in donatione. q. 33. n. 4.

Donans vitra metam legis absque insinuatione, potest donationem impugnare. q. 1. n. 9.

Dos in officiosa cum fructibus, excessus repeti potest etiam constante matrimonio, iure Regio attento, & quid de iure communi. ib. n. 13. & 14.

E

Ea, quae facta hominis fundo adiciuntur, propterea & separata conditionem habent, egentque separata possessionis apprehensione & separata praescriptione. q. 51. n. 7. ubi n. 8. ampliat, necum quando principaliter res alteri addita est, sed etiam quando accessorie.

Edificium factum in area de truncis patrimonij, an sit quoque de truncis patrimonij, ita ut in eo iuxta forum consuetudine roboratum succedatur. q. 50. n. 1. cum seqq. & n. 11. & 12. cum seqq. ponitur solutio.

Edificium credit solo etiam rei subiectae restitutioni: debent tamen solui expensae, secundum veram & iustam estimationem. q. 30. n. 3. & 4.

Edificium factum, constante matrimonio, in area vnius ex coniugibus, credit solo: expensae autem communicantur inter vicinque. Ibidem num. 8.

Edocatio filiorum est de iure naturali. q. 21. n. 9.

Eligentes

& Verborum.

F

Eligentes nulliter possunt aliam electionem facere. q. 9. n. 9.

Eligentes nulliter potestatem, possunt postea iterum eligere. Ibid. n. 14. Idem si prima electio non fuit sortita effectum. Ibid. n. 15.

Empor rei maioratus an recuperet expensas in ea bona fide factas a sequente successore illam euincente, & an eidem empori competat pro eis ius retentionis. q. 29. n. 1. cum seqq. & n. 8. cum seq. Quid si expensae factae sint mala fide.

Empor bonae fidei rei subiectae restitutioni recuperat pretium a venditore, si ab eo praedicta res euincatur, & meliorationes ab eo factas ad eius euincendum utilitates a successore eiusdem rei. ib. n. 4.

Empor sciens grauen rei subiectae restitutioni, non habet actionem ad recuperationem melioramentorum. q. 29. n. 9. & 10.

Emptra res, vide, Res empta.

Error facit ius & praefert veritati. q. 3. n. 5.

Episcopus beneficium alicui conferendo, gratiam ei facit, eum praeter alios eligendo. q. 16. n. 42.

Estimatio in dubio facit emptioem. q. 38. n. 1. & periculum ac commodum tunc spectat ad maritum, ut ibid. n. 7.

Exclusus semel, remanet semper exclusus. q. 40. num. 7.

Executor formam sibi traditam in testamento non seruans, iterum potest eligere. q. 9. n. 3.

Executor testamenti, cui est commissa distributio bonorum pro amore Dei, vel inter pauperes, potest eligere filium spurium: non vero filium spurium testatoris. q. 16. num. 21. & num. 43.

Exempla non arctant regulam. q. 23. n. 20. ut in lib. 3. q. 17. n. 74.

Expensae vtiliter factae a tertio bonae fidei possessore, regulariter recuperari possunt ab eo. q. 29. n. 3.

Expensae necessarias vel vtiliter factas, nullus casus euincit potest, in quo non deducat mala fidei possessor. q. 29. n. 11. & ibid. n. 12. quod fut potest eas recuperare, & etiam in conscientia, ut ibid. n. 13.

Expensae vel deducantur, quid articulati & probari debeant. Ibid. n. 18.

Expensas voluntarias potest quis tollere atque abradere absque praedictio aedificij, nisi euincens tantum velit praestare. q. 30. n. 4.

Expensae factae in domibus & ceteris rebus maioratus, de quibus loquitur l. Taur. 46. sine magna, siue paruae sint ac valde vtilis, non debentur possessori expendenti. q. 31. n. 9.

Expensae aedificij debent solui secundum veram & iustam estimationem. q. 30. n. 4.

Expendens multum in faciendo oliuatum, vel reuincit terram propter eius amoenitatem, vel alias, nihil tunc recuperat ab euincente; & quomodo hoc intelligatur. q. 29. n. 14.

Expendens ad hoc, ut expensas recuperet, debet de eis opponere in lite contra euincente, vel saltem in executione sententiae contra eum latente. Ibid. n. 15. & 16.

Extensio non fit de persona ad personam, etiam ex verisimili mente. q. 28. n. 13. & 15.

Extensio licita est in substitutionibus de vno capite expresso per testatorem ad aliud simile. ib. num. 61.

Ex verbis dubiis non debet a legum sententia discedi. Ibid. n. 37.

Facultas concessa ad condendum maioratum, alimentis competentibus ceteris filiis non restituitur, non valet. q. 41. n. 13.

Facultas commissionis non consumitur, ubi commissarius non disposuit secundum formam sibi assignatam iuxta l. 31. & 33. Taur. q. 9. n. 4.

Facultas testandi concessa praetato, non expirat primo actu testamenti. Ibid. n. 7.

Facultas Regia ad faciendum maioratum in quacunque persona, ad habiles tantum & capaces restringitur. q. 16. n. 35. cl. 1.

Facilis pereunt ea, quae sunt de iure specialia, quam ea, quae sunt de iure communi. q. 47. n. 6.

Faor publicus versatur in conseruatione testamento, & actuum iudicialium. q. 3. n. 39.

Fauendum potius in dubio est hereditibus iure communi succedentibus quam succedentibus iure fori consuetudinarij. q. 30. n. 7.

Feudo ab antiqua concessione consistente in certis agris sine aliquo aedificio, si vltimo defunctus vasallus domum ibi nouiter construxerit, debetur domus primogenito, cum horto & suis appendicibus ex natura terrae, cui adhaeret q. 31. n. 3. sed estimatio possessori soluenda est, ut ibid. n. 7.

Feudalis res non efficitur, quae additur fundo feudali. q. 51. n. 6.

Fideicommissarius non tenetur compensare fructus rei subiectae restitutioni cum aedificijs & melioramentis in ea a se factis. q. 50. n. 7.

Fideicommissarius vel legatarius decedens ante aduentum conditionis, nihil transmittit ad heredes. q. 39. n. 7.

Fideicommissum relictum proximioribus de stirpe post mortem grauati, non potest in vita restitui aliis, qui tunc temporis erant proximiores. q. 40. n. 5. & n. 11.

Filij parentis dotantis filiam vitra metam legis Regiae, an in vita eiusdem parentis possint se opponere pro suo interese contra executionem dotis. q. 2. n. 22.

Filij viuente patre nullum ius habent ad eius hereditatem, neque ad quicquam ea petendam etiam pro legitima, neque in spe considerabile, nisi tantum post mortem patris. q. 2. n. 23.

Filius ex electione data sibi a patre nulliter eligens res, in quibus habere debet tertium & quintum, in quibus est melioratus ab eodem, potest iterum valide eligere. p. 9. n. 13. Sed hoc debet intelligi, ubi eligenti nulla potest imputari culpa: secus alias. Ibid. n. 25.

Filius melioratus in 3. irrevocabiliter videtur, quod grauati postea seorsum non possit. q. 12. n. 7. sed contra n. 8.

Filius legitime aetatis potest consentire in grauamina appoita in melioratione tertij sibi prius irrevocabiliter facta, vel ea ipsa apponere. ib. n. 9.

Filius naturalis vel spurius necessario vocandus est respectu matris in casu l. 27. Taur. respectu vero patris voluntarie. q. 13. n. 4. sed contra vide. Ibid. n. 5. & 7.

Filij naturales non succedunt matri in maioratu: Ibid. n. 8.

Filij naturales non stantibus legitimis, heredes necessarii sunt matri. q. 15. n. 4.

Filius spurius substituitur pupillariter filio legitimo, aliis legitimis existens, an debeat habere virtute substitutionis praedictae, non solum

Index Rerum,

bona aliunde quaesita, sed etiam legitimam pupilli, & tertiam partem, in qua pupillus fuit melioratus a patre praeter ceteris filiis, q. 16. n. 1. cum seqq. Negativam partem probat auctor, n. 12. cum seqq. contra Costam.

Filius spiritus substitutus papillariter filio legitimo, non succedit ei in bonis quaesitis a parente ultra eam partem, quam iure capere potest: sed in bonis aliunde pupillo quaesitis, licet iudicio & ordinatione patris, quaest. 16. num. 3. Hoc procedit nedium in filio naturali, sed etiam in spurio, cui pater nihil relinquere potest. ibid. n. 4.

& Verborum.

hoc intelligatur, ibid. n. 2 & 4. non tamen procedit in priora creditore privilegiato quoad actionem personalem tantum ibid. n. 3.

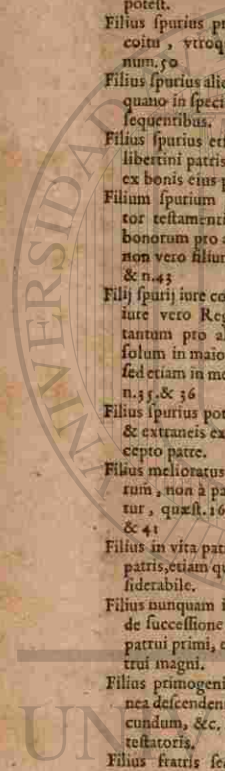
rum, in quo pater melioravit aliquem ex filiis vel descendens suis, hoc adiecto, ut de illo solvere eam, &c. q. 20. per totam.

G

Abellæ seu tertie emptæ a possessore maioratus oppidi maioratus, eidem non accrescunt. q. 31. num. 35.

H

Hereditas non adita non transmittitur ad heredes. quaest. 19. num. 8. Fallit in hereditate truncali, quia est lucrum legale, ut ibid. num. 9.

NOMA

AL DE

proptiâ

Index Rerum,

proprietate domus, vel vendita ipsa domo. q. 31. num. 15. & 16
Hortus coniunctus pars maioratus est. ibidem, num. 17
Hortus vel area domui annexis vel annexa (domo legata, donata vel vendita) comprehenditur, si per ipsam domum ad hortum vel arcam sit aditus. q. 51. n. 3

I

Idem dicendum est in casu omisso, quod in expresso, quando testator de illo interrogatus idem responderet. q. 9. n. 21
Immemorialis probationis forma iure Regio requisita, non est omnino reiicienda, nec etiam scrupulose sequenda. q. 23. n. 14
Immemorialis consuetudo siue prescriptio nunquam a lege censetur exclusa, etiam si omnis consuetudo vel prescriptio excludatur, nisi ipsa specialiter reiiciatur. q. 37. n. 14
Inclusio primogeniti omnes alias lineas excludit, quousque omnes ex prima linea deficiant. q. 27. num. 17
Indefinita appositae in lege, & qui poller vniuersali & quomodo procedat. q. 25. n. 4. & 19
In maioratibus succeditur primo institutori, non vero ultimo possessori. q. 27. n. 13
Intestatus decedens cum poster testari, videtur suam legitimam hereditatem reliquisse venientibus ab intestato. q. 37. n. 4
Institutus ab existente in possessione iuris patronatus remoueri non debet, etiam si postea ab eo euincatur ius patronatus, questione 3. num. 8. Idem collatione huiusmodi facta. ibid. num. 11
Instrumentum si pro te non cantat, nec ego cantabo. q. 13. n. 12
Instrumentum debet fieri ab eo, qui id conficere tenetur eo modo, vt valeat: & sic cum debitis & vltatis solemnitatibus; nempe vt si sit mulier, cum consensu propinquorum, si vero minor, cum iuramento. quest. 55. num. 7.
Interdictum recuperanda cedi potest. quest. 31. num. 7
Interdictum recuperanda possessionis, quod non datur deiectis a possessione mobilium, non datur etiam deiectis a possessione molendinorum, quae sunt iuxta flumen. quest. 52. num. 3. & ibid. n. 6. quomodo hoc intelligatur.
Inuectus de feudo nouo & paterno iure antiqui feudi & materii, erit inuectus de feudo nouo & paterno: verba enim praedicta qualitate non immutant, quest. 45. num. 4. & 8. Sed vide num. 13. & quid e conuerso. ibid. num. 14
In quacunque dispositione & actu intelligitur regulariter clausula, rebus sic stantibus & etiam in iuramento. q. 3. n. 37. & 38
Iudex delegatus nulliter iudicans, non potest iterum iudicare, nisi primo iudicauerit contra formam mandati. q. 9. n. 6. iuncto n. 17
Iurisdictio oppidi maioratus a possessore eiusdem de nouo quaesita, an accretat maioratu, q. 31. n. 50. cum seqq. referuntur opiniones, & n. 33. negatiua probatur.
Iurisdictio extra territorium exerceri non potest, licet actus cohercat persona. ibid. num. 31

Iurisdictio potest per se subsistere, estque quid ab ipso castro separatam, ibid. n. 14
Iurisdictio castri feudalis, acquisita a vasallo, non accretat feudo: sed eo finito erit vasalli eiusque haereditum. q. 51. n. 9
Iura libertorum ad haeredes iure hereditario non transeunt: quod procedit in aliis successioneibus & relichis, quae in successione maioratus. q. 27. n. 34. & 35
Ius retentionis competit pro expensis a bona fidei possessore vtiliter factis. q. 29. n. 7
Ius primogeniturae cedi, vendi ac renouari potest, praecipue si fiat sequenti in gradu, etiam si viuo precedente fiat renouatio. quest. 31. num. 4. & 5
Iuramento non confirmatur promissa, seu datio archatum ultra decimam partem bonorum. q. 3. n. 16

L

Legata facta in testamento, quod postea rumpitur vel annullatur ex causa praeteritionis vel exhaereditationis, quando valent & quando non. q. 10. n. 3. & 107 & 8
Legata relicta in testamento, vbi alij filij erant haeredes scripti, non renouantur per praeteritionem ignoranter factam ex comeditata mente defuncti, ibid. num. 5. Hoc procedit etiam in melioratione vnico filio facta, vt conferretur alijs filiis natis, qui sunt praeteriti. ibid. n. 6
Legatum tertij bonorum factum extraneo, stantibus descendens legitimis, valet & sustinetur in quinto. q. 17. n. 7
Legatum tertij relictum extraneo conuertitur in quintum, legato quinto descendenti. ibid. num. 8
Legatum vfructus omnium bonorum, vide vfructus omnium bonorum, &c.
Legatum an traditione rei legatae fiat irrenouabile, distinguitur. q. 14. n. 2
Legata habitatio vel proprietate domus, venit habitatio horti accessorii & coniuncti, alijs non. q. 31. n. 15
Legata simpliciter area debetur edificium postea superimpositum. q. 50
Legatum filio spurio factum ultra causam alimentorum, est nullum. q. 14. n. 9. & 14
Legatarius vel fideicommissarius decedens ante aduentum conditionis, nihil transmittit ad haeredes. q. 29. n. 7
Legatarius non tenetur soluere pretium, nec partem eius rei sibi legatae a testatore prius emptae, pretio non soluto. q. 53. n. 9
Legitimus per scriptum Principis administratur ad retractum iure sanguinis. quest. 42. num. 8
Legitima non comprehenditur sub renouatione generali bonorum, q. 43. n. 2. ampliatur n. 3. & limitatur n. 4
Legitima parentum vel filiorum potest consuetudine minui & in totum tolli, dum tamen alimenta eis remaneant. q. 43. n. 7. & 11
Legitima simpliciter sumpta a iure naturali vel gentium primario procedit: ideoque tolli in totum non potest per legem, statutum vel consuetudinem vel Principis scriptum: quantum quoad quoniam sit de iure positiuo, & eodem

& Verborum.

dem minui possit. ibid. num. 12. & vide ibid. num. 14. & 15
Legitima liberorum poterat olim ante l. quoniam in prioribus, C. de inoff. testam. grauati legato vel fideicommissa. q. 16. n. 7
Legitima olim apud Iuriconsultos non fuit aestimata quasi patrimonium proprium filij: hodie secus est attentae, d. l. quoniam in prioribus, ibidem, num. 8. & 9. Sed contra prius vide num. 3
Legitima filiorum hodie retracta est ad iustam legitimam patroni & impuberis arrogati verisque enim onus iniunctum non valet, d. q. 16. num. 10
Legitima filijs non tantum dicitur peruenire ex patris reliquente iudicio, quam ex legis praedicta. ibid. n. 12
Legitima dicitur legitima pars, quasi proprium filij patrimonium. ibid. n. 13
Legitima, quae ex lege filio debetur, fideicommissa non tenetur. ibid. n. 14
Legitimam portionem relictam alicui, non dicitur ille eam percipisse ex bonis defuncti: sed magis intelligitur quasi suam percipisse, q. 16. num. 19
Legitima filijs non est debita in vita patris, sed quasi debita. ibid. n. 27
Legitima iure antiquo apud Iuriconsultos fuit aestimata quasi proprium filij patrimonium. ibid. n. 30
Legitima relinquenda est filijs absque vilo grauiamine, tam in proprietate quam in vfructu. q. 18. n. 5
Legitima ad hoc, vt agi possit contra testamentum patris querela inofficiosi testamenti intelligitur secundum valorem bonorum patris tempore eius mortis. q. 21. n. 19
Legis pars sequens dubia declaratur per partem claram, eiusdem l. praecedentem. quest. 5. num. 6
Leges & consuetudines locorum, in quibus sita sunt praedia, seruanda sunt. q. 37. n. 11
L. si liberus praeterito. §. 1. ff. de bon. liber. rationes plures specialitatis habet. quest. 27. num. 37
L. Paulus, §. patroni filius, ff. de bon. liber. intellectus. q. 36. n. 9
L. si. C. de pact. intellectus. ibid. n. 11
L. in rebus, C. de iur. dot. tantum procedit, cum vir alias non est soluendone tertius possessor rei dotalis liberatus a restitutione, offerendo aestimationem, q. 38. num. 12. & 13. Sed hoc procedit solum matrimonio: secus eo constante, vt ibid. n. 14
L. in rebus, C. de iur. dot. ratio & intellectus. ibid. num. 19
L. patrem, ff. quae in fraud. cred. intellectus. q. 40. num. 2
L. licet Imperator, §. fin. cum l. seq. ff. de leg. 2. sensus. q. 48. n. 15
L. 2. Cod. de pignor. an procedat respectu debitoris vel eius haereditum. q. 53. n. 13
L. 1. Cod. de iur. fisc. lib. 11. non habet locum in muliere contentente cum fisco pro dote. q. 60. n. 14
L. licet, C. qui potior in pignor. hab. & l. 30. tit. 12. p. 5. intellectus. ibid. n. 22
L. pecunia, C. de iur. fisc. solum obtinet in fatuorem fisci vel alterius similiter privilegiati non

vero aliorum, q. 61. n. 7. & quomodo hoc procedat. ibid. n. 11
L. scripturas, verif. sin autem, C. qui potior in pignor. habentur, & l. 51. tit. 13. p. 5. materia latissime declaratur. q. 63. per totam.
L. scripturas, verif. sin autem, C. qui potior in pignor. hab. & d. l. Regia limitantur, quoties exceptio non numerata pecuniae opponitur, &c. ibid. num. 6
L. scripturas, verif. sin autem, C. qui potior in pignor. hab. & l. 31. tit. 13. part. 3. an procedant, quoties veritas scripturae priuatae praecedentis probatur legitime aliter quam in eis cauetur. ibid. n. 7. & 8
L. bonorum appellatio, 49. ff. de verb. signif. intellectus. q. 3. n. 35
L. si inquam, C. de reuocand. donat. cum similibus, hodie in Hispania non procedit respectu quinti, q. 4. n. 20. nec in donatione remuneratoria. ibid. n. 21
L. boues, §. hoc sermone, ff. de verb. signif. debet intelligi de primo actu valido, & sic factio. q. 9. n. 11
L. boues, §. hoc sermone, ff. de verb. signif. regula non procedit, quoties per primum actum non est factis factum menti disponentis. ibid. num. 18
L. boues, §. hoc sermone, ff. de verb. signif. regula limitatur in dispositionibus testamentorum. ibid. n. 20
L. sed si plures, §. fin. ff. de vulg. & pupill. regula limitatur propter incapacitatem substituti. q. 16. n. 6
L. si is, qui ex bonis, ff. de vulg. & pup. vera ratio, alia quam ab Acolta assignata d. q. 16. n. 2. & n. 25. & 26
L. si is, qui ex bonis, ff. de vulg. & pup. cum inacta, de quo filio spurio loquatur, d. quest. 16. num. 33
L. 1. tit. 10. lib. 5. Noue Collect. Reg. explicatio. q. 13. n. 19
L. 17. & l. 44. Taur. dum loquuntur de traditione possessionis intellectus. q. 25. n. 11. 13. 18. 20. & 21
L. 40. Taur. hodie l. 5. tit. 7. lib. 5. Noue Collect. Reg. dum agit de transuerialibus, an de his solis transuerialibus vltimi possessoris, qui de primo institutore descendunt, intelligatur: an etiam de his qui ab eo non descendunt, q. 27. n. 1. cum seqq.
L. 46. Taur. hodie l. 6. tit. 7. lib. 5. Noue Collect. Reg. an procedat in expensis a marito in te maioratus uxoris suae, quem possidet, factis? Referuntur in hoc duae opiniones contrariae: auctor probat affirmatiuam, quest. 30. n. 1. & 2
L. 46. Taur. an habeat locum in edificio nouiter constructo in solo vel area maioratus, q. 31. n. 2. cum seqq. & n. 10. agit de quadam limitatione Velalquez.
L. 46. Taur. locum habet, siue expensae magnae, siue patuae sint & valde vtilis. q. 31. n. 9
L. 46. Taur. non habet locum in edificiis de nouo factis in area, vel solo maioratus, vbi antea erat domus facta, fuit tamen penitus destructa soloque aequata. q. 41. n. 11. quae tunc dicitur potius nouum edificium, quam antiqui reedificatio. ibid. n. 12
Lex 46. Tauri, habet locum in meliorationibus factis

Index Rerum,

factis in hortis continētis domui principali maioratus: locus si distinetur horti, quamvis destinatus vni eiusdem domus. ibid.n.14
L. 46. Taur. non habet locum in area emptā & edificata à possessore oppidi maioratus. q. 31. num. 18.
L. 46. Taur. an habeat locum in armis adiectis castro, aut fortalio maioratus ad sui defensionem; ibid.n. 19. & seq. referuntur opiniones, & in n. 21. eligitur negatiua.
L. 46. Taur. tantum habeat locum in expensis factis in castris, oppidis, muris & domibus maioratus. ibid.n. 22
L. 46. Taur. ratio & intellectus. ibid.n. 23
L. 46. Taur. procedit in rebus perpetuo annuatiario subiectis iure maioratus perpetui. q. 31. num. 26
L. 45. Taur. remedium intentari potest, non solum morte naturali possessoris maioratus, sed etiam ciuili. quæst. 32. num. 10. sed contra. num. 15.
L. 45. Taur. remedium intentari non potest à tertio in vita illius, qui possessionem maioratus in alium, quem eiusdem successorem efficere intendit, transtulerit. ibid.n. 11
L. 45. Taur. remedium non competit alienatione reum maioratus facta: quia tunc vocatio non contingit, nisi hoc cauetur fundator maioratus: estque hæc bona cautela. quæst. 32. n. 5. & 16.
L. 45. Taur. forte habuit ortum à l. 7. tit. 4. part. 5. ibid. n. 18
L. 45. Taur. remedium intentari potest, possessore alienante bona maioratus, vel nolente exequi conditiones, quando in his speciebus fundator maioratus cauit bona ad sequentem deferri. q. 32. n. 19
L. 45. Taur. remedium, an in primo maioratus successore possit verificari. q. 33. n. 1. cum seqq. Resoluitur negatiue. n. 2. & 3.
L. Taur. petens patrem filio spatio quintum relinquere posse pro alimentis, an procedat etiam filius distictus sit. quæst. 34. num. 3. cum seqq.
L. 9. & 10. Taur. differentia ostenditur. quæst. 34. num. 15
L. 6. tit. 5. part. 5. limitatur, quando aliquibus concessus constaret de voluntate partium contraria. q. 55. n. 3
L. 6. tit. 5. part. 5. an corrigatur hodie, attenda l. 1. Partiendo, & c. tit. 16. lib. 5. Noue Collect. Reg. ibid. n. 21
L. 1. tit. 16. lib. 5. Nou. Collect. Reg. an loquatur in pluribus reis debendi, principaliter obligatis, vel in pluribus fideiusoribus: vel an habeat locum in vtrisque. quæst. 56. num. 1. cum sequent.
L. 30. tit. 13. part. 5. omittens casum dotis, quem excipit, l. 29. procedens, non ideo comprehendere visa fuit. q. 61. n. 27
L. 2. tit. 15. part. 5. intellectus. q. 61. n. 7
L. 15. Taur. loquitur & procedit, quando præcessit dos vel donatio propter nuptias meliorationem tertij & quinti: locus vero si melioratio ite-uocabilis præcesserit eas. q. 62. n. 11
L. 24. styli intellectus. ibid. n. 12. & 13
L. 29. Taur. hodie l. 3. tit. 8. lib. 5. Nou. Collect. Reg. intellectus. n. 1. n. 18
L. 28. Taur. hodie l. 12. tit. 6. lib. 5. Nou. Collect.

Reg. intellectus. q. 4. n. 19
L. 51. Taur. hodie l. 4. tit. 2. lib. 5. Nou. Collect. Reg. an habeat locum, quando osculum vel copula præcessit donationem localium. q. 5. per totam.
L. 52. Tauri intellectus. ibid. n. 5
L. 52. Taur. distinctio locum habet etiam & ampliator in casu de quo hic. q. 5. n. 8
L. 52. Taur. distinctio non procedit in donatis sponso ab sponfa. ibid. n. 9
L. 5. Taur. circa fin. hodie l. 2. tit. 4. lib. 5. Nou. Coll. Reg. sensus & intellectus. q. 5. n. 5
L. 3. tit. 1. part. 6. intellectus. ibid. n. 6
L. 24. tit. 1. part. 8. littera refertur & intelligitur. q. 7. n. 2
L. 35. Taur. intellectus. q. 9. n. 16
L. 27. Taur. hodie l. 11. tit. 16. lib. 5. Nou. Collect. Reg. procedit non solum in pupillari substitutione, sed etiam in exemplari. q. 12. n. 5. & n. 14. in fin.
L. 27. Taur. abique dubia procedit in substitutione vulgari & fideicommissaria. ibid. n. 13
L. 27. Taur. ordo, vocations & verba, ibi, Sur, &c. Vide verb. Ordo, omnes vocations, & verba l. 27. Taur.
L. 27. Tauri expressa est contra opin. Colla, de qua hic. q. 16. n. 2. cum seq. ibid. n. 33
L. 28. Taur. hodie l. 12. tit. 6. lib. 5. Nou. Collect. Reg. intellectus. q. 16. n. 1. & 6
L. 27. Taur. hodie l. 11. tit. 6. lib. 5. Nou. Coll. Reg. intellectus, & declaratio circa conditiones casuales & mixtas, item & potestatis apponendas in omnibus bonis, seu in legitimis, ac tertio & quinto simul. q. 18. n. 20
L. 30. Taur. hodie l. 15. tit. 6. lib. 5. Nou. Collect. Reg. ibi, anque el testador manda lo contrario, intellectus. ibid. n. 7.
L. 41. Taur. non excludit alios modos probandi maioratum vitra in ea contentos, etiam si loquatur taxatiue. q. 23. n. 15
L. 41. Taur. intellectus. q. 23. n. 22. & 25
L. 40. Taur. circa representationem in primogeniorum successione, non est iuris communis correctoria, sed potius iuxta ipsorum naturam, quæ est vt in eis succedat primogenitus, &c. q. 27. n. 16
Licentiam, quam pater concessit filio libere testandi nulla sibi legitima; an possit idem pater reuocare. q. 36. n. 1. cum seqq. & ibid. n. 3. an licentiam ad faciendam directi donationem causa mortis concessam filio, donationem semel facta possit pater reuocare in præiudicium donatarij.
Licentia quæ data est per superiorum reuocari non potest. ibid. n. 4
Linea recta primogenitorum successus in infinitum in primogeniti institutione, semper censetur vocata: & sic quilibet eorum habet propriam vocationem iure proprio, non vero in se transmissa: quod nedum procedit in linea recta descendenti, sed etiam transuersali: quod est præterea ex propria natura, & consuetudine succedendi in maioratibus Hispaniæ. quæst. 28. n. 20. 21 & 22
Linea primo loco in primogeniorum successione consideranda est, & post modum gradus. q. 28. n. 44. & n. 53.
Linea in proximiori querimus cum qui descendit per ipsam lineam rectam ex filio maiori, &c. ceteris

& Verborum.

ceteris præferatur. ibid. n. 46
Linea vna finita, prius admittitur descendens ex linea sequenti, quam hi, qui sunt in ceteris lineis, etiam si sint propinquiore. ibidem num. 47
Locum legale transmittitur etiam non agnatum ad hæredes. q. 39. n. 19 & 11
Ludouici Molinæ opinio lib. 1. de Hispan. primog. c. 5. n. 39. vers. 9. coniectura, & iterum lib. 2. c. 6. n. 57. cum seqq. quo casu vera sit & saluetur. q. 24. num. 31. cum seqq.

M

Maioratus qualitates succedendi dubie qualiter & quo tempore probentur. q. 23. num. 13
Maioratus in testamento factus vel melioratio, an traditione sequuta fiat irrevocabilis. q. 24. n. 1. cum seqq. distinguitur n. 3. & 4. diuersum constituit inter irrevocationem & maioratum in hac specie, & num. 5. ratio differentie assignatur.
Maioratus seu melioratio irrevocabilis efficitur ex traditione facta per constitutum a que ac ex vera traditione. q. 25. n. 22
Maioratus & melioratio irrevocabilis efficitur in bonis, in quibus pater habet dominium, non autem possessionem, & etiam in nominibus debitorum, facta eorum bonorum cessione in primum successorem. q. 25. n. 27
Maioratus vel melioratio irrevocabilis per constitutum an fieri possit de his bonis, in quibus maioratus instituitur vel meliorationis conditor non habet possessionem. quæstion. 25. num. 36
Maioratus vltimus possessor potest maioratum ipsum fruendum, cui voluerit præstare. q. 32. num. 12
Maioratus constituto de bonis immobilib. an in eo veniant census redimibiles. q. 44. n. 14
Maioratus probari potest vno ex tribus modis contentis in l. 47. Taur. hodie l. 2. tit. 7. lib. 5. Nou. Collect. Reg. instrumentis, testibus & consuetudine immemorali. q. 23. n. 1
Maioratus est ius incorporatum, licet corpora contineat. ibid. n. 5
Maioratus probari potest per testes de ipso actu deponentes. q. 23. n. 17
Maioratus an probetur scriptura debita circa maioratus institutionem simul cum possessione decennij, vel requiratur maioris temporis. ibid. n. 21. cum seqq.
Male fidei possessore expensis necessarias, vel vtiliter ab eo factas potest deducere omni casu. q. 29. num. 12. & ibid. num. 12. quod sup. potest eas recuperare, & etiam in conscientia, vt in num. 13.
Maritus potest libere ac tuto merces venales vendere, atque earum ratione contrahere absque eo, quod eius vxor ratione suæ dotis possit eas petere, ne commercium impediatur. q. 61. num. 10
Maritus alienans rem dotalem potest aduersus proprium factum venire. q. 2. n. 11
Maritus & vxor dicuntur secundum communem vsum loquendi, qui matrimonium copula & cohabitatione longa consummarunt. q. 4. num. 4

Maritus eiusque hæredes, licet non possint repetere valorem expensarum factarum in rebus maioratus vxoris, possunt tamen eas tollere atque abradere ab ipsis ædificiis, absque tamen illorum præiudicio, nisi maioratus successor tantum velit præstare. q. 30. n. 3. & 5. Idem est regulariter in alio quocunque voluntarie expendente. ibid. n. 4
Maret an possit aliquem filiorum meliorate in ar- chis? q. 4. n. 11
Melioratio tertij an ad hoc, vt traditione sequuta fiat irrevocabilis quoad omnia, sufficit traditio alicuius rei ex his, quæ in melioratione vel maiorato continentur: an vero requiratur omnium prædictarum rerum traditio. q. 25. n. 1. cum sequent.
Melioratio irrevocabilis efficitur ex traditione facta per substitutum æque ac ex vera traditione. ibid. n. 22
Melioratio tertij facta sub conditione per contractum inter viuos, an efficiatur irrevocabilis statim per traditionem veram vel fictam. q. 26. n. 1. cum seq. Quod si ante aduentum conditionis alteri donator tradiderit rem, etsi postea aduenit conditio, præfertur secundum, etiam si in prima melioratione conditionali appositum sit constitutum. ibid. n. 2. sed contra. num. 3
Meliorationes atque ædificia facta per patrem in rebus filij, in quibus habet vsufructum, pertinent ad filium solutis expensis. q. 30. num. 5
Melioramenta sunt æstimanda iuxta valorem ædificij, non autem ruderum & materia, quæ ex ipso ædificio diruto vendi possunt. ibid. n. 3
Melioratio tertij & quinti irrevocabilis præcedens, tanquam debitum deduci debet prius, quam quintum. q. 62. n. 6
Melioratus ex causa onerosa matrimonio, an possit eligere valorem bonorum secundam tempus factæ meliorationis. ibid. n. 10
Melioratio tertij & quinti an vitietur exheredatione vel pretensione ignorantæ facta. q. 10. per totam, sed n. 4. eligitur opinio quod sustinetur.
Melioratio in testamento facta vnicui filio, conseruatur natis aliis postea præteritis. ibidem num. 6
Melioratio tertij potest fieri pure & libere absque vilo gravamine, conditione aut substitutione. q. 12. n. 17
Melioratio vel donatio inofficiosa ex causa matrimonij facta iure Regio, potest reuocari, etiam constante matrimonio. q. 2. n. 15
Melioratione facta à parente habente filios naturales, vel spirituos in fauorem vnus ex his, an possit substitui in ea alius extraneus, prætermissis ceteris filijs illegitimis, & sic non seruata forma l. 27. Taur. q. 15. num. 1. cum seq. Referuntur opiniones: eligitur negatiua, vt probabilior indistincte, n. 6.
Meliorationes duæ de quinto bonorum separantur, & in diuersos descendentes factæ, an valeant. q. 17. num. 1. cum seq. sed n. 2. pars affirmatiua eligitur.
Melioramentorum fructus percepti non sunt restituendi. q. 29. n. 17
Mens testatoris maxime dominatur in conditionibus & substitutionibus. q. 28. n. 56
P Merces

Index Rerum,

Merces vendite habita fide de pretio, nisi aliud dictum sit, non sunt venditori pro solutione pretij obligatae, sed dominium eorum transfertur in emptorem: ideo non sunt reddenda venditori, sed creditores hypothecarij preferuntur in eis; quest. 59. num. 6. limitatur num. 7
Molendina an dicantur bona trunca & de radice, ad hoc, ut in eis habeat locum successio trunca vigore fori consuetudine roborati, q. 52. n. 1. cum seqq. distinguitur n. 12
Molendina inter bona mobilia solent annuuntari, ibid. n. 2
Molendina continentur legato mobilia, ibid. num. 3
Molendina & bona sita iuxta flumen obnoxia inundationi possunt a tutore & curatore alienari tanquam bona mobilia sine decreto iudicis, ibid. n. 4. sed est intelligendum, ut in n. 1. Superiora procedunt in molendinis Italiae, quae fluminibus impetu moventur, sicut in molendinis Hispaniae, quae tanquam domus in terra, accipiunt fluminum sicut. ibid. n. 6
Molendinam est praedium rusticum, ibid. n. 10
Molae & regalia molendinorum non sunt mobilia, quando illis sunt applicatae, ibid. n. 7
Molae affixae sunt pars rationum, alias instrumentum continentur, si sunt operi rustico destinatae: idem in columnis, ibid. n. 8
Mulier contentende pro dote cum filio, non habet locum l. 1. C. de iur. fil. lib. 1. quest. 60. num. 14
Mulier in dubio, quando non constat de prioritate temporis, praefertur pro dote sua filio, ibid. n. 15
Mulier est magis privilegiata quam filius, ibid. num. 16
Mulier pro sua dote sicut filius praefertur in bonis post suam hypothecam quae sitis prioribus credituribus non privilegiatis expressam hypothecam habentibus, ibid. n. 18
Mulier pro sua dote praefertur hypothecae expressae posteriori, de qua in l. licet, C. qui possidet, in pignor. hab. & l. 30. tit. 13. part. 1. q. 60. n. 20. cum seqq.
Mulier in hypotheca dotata praefertur habenti priorem tacitam ratione mutui ad refectionem, ibid. n. 26
Mulier ratione suae dotis non potest petere merces venales a marito venditas, ne commercium impediatur, q. 61. n. 10
Mulier petens artus, an teneatur probare eas non excedere decimam partem bonorum eius, qui eis promissae, si contrarium sibi obicitur, an vero id obiciens quod excedat, q. 1. num. 6
Mulier secundo nubens non solum in artibus, sed etiam in omnibus bonis, quae quomodolibet habuit ex bonis prioris mariti, habet tantum usufructum, q. 4. n. 15
Mulier transiens ad secunda vota, quid possit relinquere, aut donare in praediuicium filiorum, ibid. n. 23
Mulier nulliter agens in casu l. 51. Taur. circa fin. potest postea intra terminum dictae litterae eligere, q. 9. num. 14. & num. 25. quomodo intelligatur.
Mutuus pecuniam alteri ad emendam aliquam rem, an eam habeat obligatam a iure pro

illius pecuniae solutione, necne? quest. 59. per totam, praecipue n. 3
Mutuus ad refectionem domus vel navis, an & quando habeat tacitam hypothecam in re illa suis pecuniis resecta, ibid. n. 2
Mutuus ad aliquam rem emendam cum pacto, ut eadem res sibi hypothecata maneat pro solutione mutui, praefertur in illa re prioribus etiam expressis hypothecis, ibid. n. 4
Mutuus ad emptionem praedij cum hypotheca speciali eiusdem ad solutionem mutui, praefertur prioribus creditoribus, etiam expressam hypothecam habentibus, q. 60. n. 1. & an hoc procedat respectu dotis prioris, late discutitur per totam hanc quaestionem.

N

Natus ex damnabili coitu, nullo modo succedit patri neque matri ex testamento nec ab intestato, q. 16. n. 51. & ibid. num. 52. quando de iure nostro Regio dicatur filius natus ex damnabili & reprobo coitu, ut non possit succedere.
Natura communis est filiis legitimis & spuriis, q. 51. n. 9
Naturalis cognatus tantum, vel ex eo nepos legitimus pupilli descendens, an excludat eius patrem a successione bonorum truncalium iuxta forum patris legitime praescriptum, q. 41. n. 1. cum seqq. n. 4. affirmatiue resoluitur, & n. 9. limitatur in nato ex damnabili coitu.
Naturalis tantum comprehenditur in dispensatione legali, seu statutaria, quae fundatur in iure naturali sanguinis, seu cognationis & aequitate, nisi ex qualitate personae aliud colligatur, ibid. n. 5
Necessitas causativa facit, ne quis liberalitatem exercuisse videatur, q. 16. n. 16
Nemo potest in praediuicium legitimorum filiorum suorum bona sua pauperibus erogare, neque capellanias fundare, aut dotare, quest. 12. n. 3. & 4
Nepos ex fratre minori an praefertur in successione maioratus pronepoti ex fratre maiori, q. 17. n. 12
Notarius non potest errorem suum corrigere, q. 9. n. 27
Nova dispositio vere inducitur propter diversam personam, q. 28. n. 14
Novem dies iure Regio concessi ad retractum, a quo tempore recipiant, si conuenierit quod scriptura venditionis fiat, an a tempore venditionis, vel a die contractae scripturae, quest. 55. cum seqq.
Nullus casus euenire potest, in quo male fidei possessor expensas necessarias, vel utiliter factas, deducere non potest, q. 29. n. 11. & ibid. n. 12. quod sur potest eas recipere, & etiam in conscientia, ut ibid. n. 13

O

Omissio formae, licet reddat actum nullum, potest tamen idem actus iterum fieri, q. 9. num. 10
Omissio modica solemnitatibus circa probationem immemorabilem non vitiat, q. 23. n. 13
Omnes vocationes dictae l. 17. Taur. sunt ad similitudinem

& Verborum.

similitudinem earum, quae in substitutione expressa firmantur, q. 13. n. 2
Onus probandi valorem bonorum patris dotantis filiam ad sciendum, an dos sit inofficiosa, necne, cui incumbat, q. 1. per tot. referuntur opiniones contrariae, & num. 4. eligitur, quae opinio sit tenenda.
Onus probandi valorem bonorum promittentis artus cui incumbat, ibid. n. 6
Onus probandi usum & obseruantiam fori, de quo in l. 6. Taur. incumbit agentij eius virtute: & idem in allegatae legem fori huius Regni, q. 37. n. 7. & 18
Ordo l. 27. Taur. an sit seruandus non solum in substitutionibus descendenti legitimum, sed etiam in ceteris substitutionibus descendenti illegitimorum transuersalium, q. 13. num. 1. cum sequentibus, affirmatiue resoluitur, num. 5
Ordo seruandus in conscientia in soluendis debitis, q. 61. n. 10
Osculo vel copula praeueniente donationem iocalem, an habeat locum l. 52. Taur. q. 5. num. 1. cum seqq.
Osculis, aut copula interuentibus ante contracta sponsalia, licet postea ipsa celebrentur, nihil ex sponsalium largitate lucratur sponsa virtute priorum actuum venereorum, ibid. n. 7

P

Pactum affirmatiuum de succedendo non firmatur iuramento, sed negatiuum, q. 36. num. 8
Pactum initum inter patrem pupilli decedentis, & cognatos eiusdem super bonis truncalibus certo modo diuidendis, an praesudicet aliis cognatis decedentibus, postea paciscentibus, q. 40. n. 1. cum seqq. & n. 6. Resoluitur validum esse praed. pactum.
Pactum initum tempore constitutionis dotis, ut annui redditus redimibiles, qui in dotem dantur, sint & habeantur pro bonis immobilibus ad hoc, ut in eis succedatur ut in bonis truncalibus, iuxta forum patris consuetudine obseruatum, an sit validum, quest. 45. n. 1. cum seqq. n. 9. cum seqq. distinguitur, & quid erit de contrario, declaratur n. 16. & 17
Paganus licet habeat diuersa bona, vel in diuersis territoriis, non ideo dicitur habere diuersa patrimonialia, q. 55. n. 7
Pater dotans filiam ultra metam legis Regiae, an possit venire contra proprium factum, q. 2. per totam, & n. 17. amplector negatiuum.
Pater non tenetur praesae in toto tertio bonorum meliorum descendente, q. 17. n. 4
Pater non potest nisi descendenti in vita donare quintum bonorum, & alteri in morte relinquere tertium & quintum: contra Pal. Rub. ibid. n. 19
Parentes, an in vita vel in morte possint expendere ultra quintum bonorum suorum in praediuicium filiorum legitimorum in elemosynas pauperum, & alia opera pia, & in capellaniam institutione, q. 22. per totam. Et quid homo sit ditissimus, & ex hoc filius parum praediuicent, ibid. n. 5. & 6
Pater an succedat filio habito in figura matrimonij, quod inter eius parentes non constabat

ratione alicuius canonici impedimenti, cuius conficius fuit alter tantum patrum, q. 35. n. 1. cum seqq. resoluitur affirmatiue, n. 4
Pater conficius impedimenti matrimonij, erit illegitimus filio: ignorans autem legitimus, ibid. n. 2. sed contra, n. 4
Pater, quod non possit dare licentiam filio ut testetur, secundum Rodr. Snaer. quomodo procedat, q. 36. n. 10
Pater succedit filio pupillo in pretio rei immobilis venditae, non vero consanguinei ex parte matris, ratione fori, quod bona redeant ad truncum vel radicem, q. 38. n. 9
Parentes an excludantur a legitima, statuto vel consuetudine disponente, ut ipsi ab intestato non succedant, q. 45. n. 5. & n. 8
Pater alii debet a filio iure naturali, caduntque alimenta sub quarto praecipio Decalogi, ibid. num. 10
Pater potest alteram partem compellere, ut de contractu inter se celebrato fiat scriptura pro facilloti probatione, licet a principio id non conuenierit, & an id procedat etiam respectu instrumenti quarentigij, q. 55. n. 4. cum seqq.
Pater an possit filio suo famul. impuberi, quae meliorauit in tertio bonorum suorum substituere pupillariter extraneum in praed. tertio, aliis descendenti vel consanguinei stantibus, q. 52. n. 1. cum seqq. & n. 6. cum seqq. an procedat in melioratione irreuocabili.
Pater potest filio suo famul. pupillo substituere pupillariter in legitima, quem velit, ibid. n. 2
Pater in melioratione quinti seruare non tenetur ordinem l. 27. Taur. q. 12. n. 12
Pater potest substituere filio vulgariter in legitima, in casu impotentiae vel nolentiae, ibid. n. 14
Pater meliorans filium in tertio bonorum, si non seruauerit in grauaminibus ordinem & formam l. 27. Taur. tantum corrigit, quod in contrarium factum fuerit, ut hic, ibid. n. 15. & 16
Pater relinquit filijs legitimam non ex voluntate, sed ex legis necessitate, q. 16. n. 11
Pater relinquendo filio legitimam non videtur ei de suo relinquere, ibid. n. 17
Pater, nullo quaeque colore, potest filio spurio aliquid relinquere, neque per viam substitutionis vulgaris vel fideicommissariae, ibid. n. 24
Pater etiam in defectum filiorum legitimorum, non potest substituere filium spurium in melioratione tertij, ibid. n. 34
Pater an hodie, a Trento iure Regio, possit filium suum spurium pupillariter substituere filio legitimo, q. 16. n. 44. cum seqq.
Pater potest vocare ad maiorum filium naturalem, non stantibus legitimis, etiam si habeat patrem legitimum, q. 16. n. 36. & 37
Pater si relinquat filio aliquid ultra legitimam sub conditione, filius nihilominus habebit legitimam sine onere, & in residuo expectatur conditio, quest. 18. num. 5. & quid in aliis conditionibus casualibus, mixtis & potestariis, ibid. num. 14. 15. & 16. & num. 19. Et quid in grauamine posito in legitima, quando filio aliquid ultra legitimam relinquitur, ib. n. 17. & 18
Pater tenetur alere filium, etiam si ex incestuoso vel nefario coitu natus sit, q. 27. n. 8. & 9
Pater qui filio concessit licentiam libere testandi, nulla sibi legitima relicta, an possit praedict. licentiam reuocare, q. 36. num. 1. cum seqq.

Index Rerum.

vbi referuntur opiniones, sed n.6. cum seqq. distinguitur.
Pater an possit revocare licentiam filio concessam, ad faciendam alteri donationem causa mortis factam iam semel ipsa donatione virtute praed. licentiae in praedictum donatarij. ib. n. 3
Pater an succedat pupillo, quem in potestate sua habebat, in bonis truncalibus, in proprietate ratione vstrustructus cum onere restituendi post mortem illis, qui sunt de trunco. q. 39. n. 1. cum seqq. Resolvitur negativè, n. 5. & n. 6. ponitur effectus huius resolutionis.
Pater an in bonis truncalibus possit petere residuum suae legitimaë, quando in bonis mobilibus pupilli suppleti sibi non potest. q. 43. n. 4. cum seqq. n. 6. negativè limitatur n. 9.
Pater in praedictum filium potest alteri filio dare licentiam liberè testandi de bonis maritis, vel alius iam sibi quaesitis, nulla sibi legitima quaesita. q. 45. n. 12
Pater illegitimus an possit filio suo illegitimo ditioni vel habentis bona, aut industriam, quibus se alere possit, legare quantum bonorum suorum. q. 14. n. 1. cum seqq. n. 6. cum seqq. resolvitur negativè.
Pater non tenetur filium spurium alere, qui ex operis suis rusticis & industria ali poterat; potest tamen si velit ei alimenta relinquere. ibid. n. 2. & vide n. 11. & 12
Pater non tenetur alere filium spurium, si ipse alias habet, unde se alat. ibid. n. 7
Patrimonium defuncti quomodo aestimandum sit ad deducendam quartam heredi gravato restituere hereditatem alteri competentem, quoties fundus ei relictus pro ea liber non est, sed pignori subiectus, atque ealnci speratur. q. 3. num. 55
Pecunia, quibus arma comparantur & etiam fortalicia descendunt, reconditæ in eis ac destinatae ad id, non efficiuntur maioratus. quaest. 31. num. 28
Pecunia redacta ex venditione immobilium, an legari possit sante statuto, quod immobilium extero, vel mulieri nupte legari non possint. q. 47. n. 4
Pecunia in genere soluta postquam est consumpta facit extingui dominium, quod prius penes quemcunque existerat, nec potest ab eo venditari. q. 61. n. 8. Et multo facilius talis consumptio debet consumere hypothecam, quæ est debitor. ibid. n. 10
Penitentia in contractu venditionis, an hodie iure nonnullimo Regio licita sit, non solum iure communi ante consecutionem scripturæ, licet partes conveniant, vt de ipso scriptura fieret. q. 55. n. 10. & 21
Perfecta donatio non recipit diem neque conditionem. lib. 5. q. 62. n. 8
Piscis qui sunt in piscina, stagno, viuario vel lacu, & columbae existentes in columbario, an sint mobilibus vel immobilibus assignanda. lib. 5. q. 12. n. 9
Possessione probata vnus patroni, & proprietate alterius, à quo presentatus debeat alteri praefertri. q. 3. n. 46. cum pluribus seqq.
Possessio centenaria non sufficit ad praescriptionem primogenij inducendam, nisi etiam concurrant ea omnia, quæ in l. Regia Taur. continentur. q. 23. n. 8

Possessione vnus rei hereditaria apprehensa, exterratum rerum eiusdem hereditatis non est apprehensa. lib. 5. q. 25. n. 3. & 5
Possessio vera civilis atque naturalis acquiritur ex constituto, et si actus acquirens sit fictus, lib. 5. q. 25. n. 23. & dominium vtile atque directum, ibid. n. 24. Idem contingit in ceteris actibus fictis. ibid. n. 25
Possessio non solum bonorum presentium, sed etiam futurorum per constitutum transferat, quando constitutum sit de omnibus his bonis expressè, vel simpliciter ex momento acquisitionis, non tamen ex die constituti. lib. 5. q. 25. n. 28. & 29
Possessionis traditio bonorum presentium tantum, an inducat irrevocabilitatem in bonis futuris postea acquirendis, quæ cadunt sub maiortatu vel melioratione. lib. 5. q. 25. n. 34. & 35
Possessio per clausulam constituti in dispositione conditionali positam, acquiritur demum conditione impleta. lib. 5. q. 26. n. 4
Non tamen potest interim donatio revocari, vt ibid. n. 5
Quod procedit nedum inter extraneos, sed etiam in donatione facta à patre filio, nisi alteri filio donationem fecerit, eique rem tradiderit, vt in n. 6
Limitatur quando constitutum est purum, licet prima dispositio sit conditionalis, vt in n. 7
Et an hinc hodie procedant in melioratione terrij in contractu inter viuos facta, attento iure Regio, agitur. ibid. n. 9. & 10. cum seqq.
Possessorium remedium, quod appellatur del in terum, an possit proponi pendente iudicio super remedio possessorio. l. 45. Taur. ad hoc vt proponatur quem in rerum maioratus possessione esse debere, & in ea tuendum per viam interum, & provisionis. lib. 5. q. 34. n. 1. cum seqq. resolvitur negativè, n. 3. limitatur, num. 4
Possessoriam remedium del in terum, quod Hispani dicunt apud nos in iudicis possessoris intentari ac proponi potest ac valet, & super eo pronuntiandum est. ibid. n. 2
Publicatis bonis filiifamilias ob eius crimen, peculium aduentitium, in quo pater habet vsum fructum non publicatur, etiam quoad proprietatem, sed ipsa cum usufructu illa remanet patri, lib. 5. q. 39. n. 3. Idem in peculio castrensi & profectio. ibid. n. 4
Plato solebat appellare speciem futuræ successioneis somnium vigilantium. q. 16. n. 29
Pluribus reis debendi in solidum obligatis, tenentur vnusquisque pro vitili, si omnes sint presentes & soluendo, attento iure communi nouo authent. lib. 5. q. 56. n. 3
Præsis diuisionis bonorum defuncti faciendæ, q. 21. n. 10
Præscriptio quadraginta annorum, cum tit. qui possit præstare iustam causam præscribendi simul cum bona fide, an sufficiat ad probandum maioratum. q. 23. n. 2. & n. 11. cum seqq.
Præscriptio immemorialis vna obtinet priuilegium, eique æquiparatur. q. 23. n. 4
Præscriptio 100. annorum est verè immemorialis, q. 23. n. 9. sed contra n. 10. præscriptio 40. annorum cum tit. æquiuale immemoriali, ibid. num. 11. & 12. præscriptio immemorialis, qua probatur maioratus, est vera præscriptio, non vero consuetudo, nisi impropiè. ibid. n. 24
Præscriptio

& Verborum.

Præscriptio siue consuetudo immemorialis numquam à l. censetur exclusa, etiam si omnis consuetudo vel præscriptio excludatur, nisi ipsa specialiter tenetur. lib. 5. q. 17. n. 24
Presentatus, probata possessione vnus patroni, & proprietate alterius, à quo est presentatus, an debeat alteri praefertri, q. 3. n. 46. cum pluribus seqq. presentatus à bonæ fidei possessore iuris patronatus, licet postea ab eo euincatur, remoueri non debet. q. 3. n. 8
Presentatus à bonæ fidei possessore, praefertur presentato à vero patrono, ibid. n. 9. de quo latè agitur num. 40. cum seqq. vsque in fin. Idem in rectore paritatis, & in collatione facta ab eo, qui ius conferendi putabatur habere. ibid. num. 11
Prærogatiua proximioris & primogenitura in successione transuersalium, an sit admittenda quoties vltimus possessor transuersalis est, lib. 5. q. 17. n. 4. & n. 30
Pretium rei non dicitur res ipsa. lib. 5. quaest. 38. num. 10
Pretium in vniuersalibus succedit loco rei impropiè, non veto in particularibus vilo modo. ibid. n. 11
Pretium succedit loco rei in vniuersalibus, & id quidem impropiè & ex fictione, lib. 5. q. 48. num. 7. & 16. pretium in particularibus non succedit loco rei, ibid. n. 10. nisi aliud agatur, vt in n. 12
Pretium redactum ex venditione feudi non habet vicem, aut locum feudi, nec quod ex ipsa pecunia comparatur. ibid. n. 11
Pretium redactum ex re maioris, vendita, seu res, quæ ex post facto ex illo pretio empta fuit, an censetur subrogata in locum rei maioris venditæ, lib. 5. q. 48. n. 23. pretium non succedit loco rei in particularibus, sed tantum in vniuersalibus. lib. 5. q. 47. n. 4
Pretium rei empta postea in maioria soluendum est ab omnibus hæredibus pro hereditariis portionibus non veto à succedente in maioria, lib. 5. q. 53. n. 10
Primogenitura an habeat locum, cum succeditur fratri, lib. 5. q. 27. n. 6. & n. 24. cum seqq. primogenitus nascendo se includit, & ideo excludit perpetuo secundogenitum. lib. 5. q. 27. n. 18
Primogenitura ius cedi, vendi, ac renuntiare potest, præcipuè si fiat sequenti in gradu, etiam si viuo præcedente fiat renuntiatio, lib. 5. q. 32. n. 4. & 5. primogenitus potest credere in vita in fauorem secundogeniti ius possessionis sibi competens ex l. 45. Taur. ibid. n. 6
Priuilegium l. in rebus, C. de iur. dot. minime transit ad hæredes extraneos mulieris. lib. 5. q. 58. num. 17
Priuilegium tacite & sicte stipulationis transit ad hæredes etiam extraneos, non tamen cum prælatione. ibid. n. 18
Probata possessione vnus patroni & proprietate alterius, à quo presentatus debeat alteri praefertri. q. 3. n. 46. cum pluribus seqq.
Probatio maioratus per præscriptionem 100. annorum, absque immemoriali bene excludit virtualiter à l. 41. Taur. q. 23. n. 21
Probationes sunt arbitrariæ, lib. 5. q. 57. num. 8. & ibid. n. 9. quod in ciuilibus plura iudicia & præsumptiones inducunt probationem.
Promissio artharum decimam partem bonorum

cas promittentis excedere non potest, & an bona fide possessa, si postea euincantur, comprehendantur. q. 3. n. 1. cum seqq. & ratio prioris dicti ponitur, n. 13
Promissio, seu datio artharum vltra 10. partem bonorum iuramento non confirmatur. q. 3. num. 16
Promissum vel datum nomine artharum an imputandum sit in quantum relictis filiis legitimis prioris matrimonij, vel tanquam as alienum deducendum sit de corpore hereditatis. q. 4. per tot.
Promissio artharum. Vide etiam artharum promissio.
Proprietas semper est vtilior usufructu, cum sit perpetua & transitoria ad hæredes. q. 8. n. 3
Protestatio maioris valoris tritici, & c. solet fieri in prima petitione executionis, & postea producantur literæ testimoniales eiusdem valoris in iudicio. q. 54. n. 23
Proximioris prærogatiua & primogenitura in successione transuersalium an sit admittenda, quoties vltimus possessor transuersalis est, lib. 5. q. 27. n. 4. & n. 30
Proximitas in successione primogenitorum vltimi possessoris consideranda est, non vero primi testatoris, iuxta veriorum & communem sententiam, licet contraria sit etiam communis, lib. 5. q. 27. n. 7. & n. 8. in descendibus autem vltimi possessoris in dubio procedit prior opinio, vt in n. 9. præterquam si à familia primi infimioris non procedant, vt in n. 10
Proximitas vltimi possessoris maioratus descendens absque descendibus attendenda est, non vero primi fundatoris, dummodo ex familia eiusdem transuersalis proximior vltimi possessoris sit. num. 1. ibid.
Proximior vocatus in materia representationem admittente, pro vt est maioratus, intelligitur per representationem. lib. 5. q. 27. n. 36
Proximior sicut in descendibus testatoris non praefertur, sed ille, qui est ex linea primogeniti: ita idem dicendum est in transuersalibus. lib. 5. q. 28. n. 25

Q

Qualitas facilius probatur quam substantia. q. 23. n. 32
Qualitates succedendi maioratus dubiè qualiter & quo tempore probentur. ibid. n. 33
Qualitas adiuncta verbo, debet regulari secundum tempus verbi. q. 46. n. 8
Quarta debita vxori inopi in casu auth. præterea, C. vnde vir & vxor, etiam si ex suis operis possit se sustentare, ei debetur, quaest. 54. num. 5. & n. 14. & 15.
Quintum an deducatur de tertio prius reuocabiliter alteri donato. lib. 5. q. 62. n. 1. & per totam quaest. resolvitur negativè, n. 5. & seq.
Quintum priusquam tertium deducitur ex hereditate diuidenda fauore animæ, ibid. num. 2. & quomodo intelligatur. ibid. n. 12
Quinto vno prælegato descendenti potest alterum quintum legari. q. 17. n. 3
Quinto legato descendenti & tertio extraneo, legatum tertij conuertitur in quantum. ibid. num. 8

R

Ratio legis decidit omnes casus, non per extensionem, sed sicut genus comprehendit species. lib. 5. q. 2. n. 2

Re comparata ex pretio rei immobilis truncalis venditur an succedatur iure fori consuetudinarius. lib. 5. q. 41. n. 1. cum seqq. resolutur negativus, num. 8. nisi consuetudo legitime prescripta aliam habeat, vt ibid. n. 22

Recedi non debet ex verbis dubiis à legum sententia. lib. 5. q. 18. n. 37

Reditus honorum truncalium si non sufficiunt pro alimentis patris, proprietates aliqua vendi debet, ex cuius pretio patens alatur. lib. 5. q. 43. n. 26. & 23

Relationis natura simpliciter atque absolute prolata est, vt omnia ea, ad quae potest fieri relatio, absque aliqua restrictione comprehendat. lib. 5. q. 27. n. 28

Reliquiae non videtur, qui quod reliquit, reddere debuit. q. 16. n. 15

Remedium possessorium, quod appellatur del interim, an possit proponi pendente iudicio super remedio possessorio l. 45. Taur. ad hoc vt pronuntiaretur in rerum maiotatus possessione esse debere, & in ea tuendam per viam interim & provisionis, lib. 5. q. 34. n. 1. cum seqq. resolutur negativus, n. 3. limitatur, n. 4

Remedium possessorium del interim, quod Hispani dicunt apud nos, in iudiciis possessoris intentari ac proponi potest, & valet ac super eo pronuntiandum est. ibid. n. 2

Renunciatio consanguineorum de truncato cum instrumento hereditari truncali, an illos postea excludat, lib. 5. quest. 41. num. 1. cum seqq. & num. 3. resolutur non excludere, & num. 9. limitatur.

Renuntians hereditati paternae non videtur renuntians hereditati fraternae. lib. 5. q. 41. n. 5

Renuntians hereditati paternae admittitur ad tractum. ibid. n. 7

Renuntiatio generalis bonorum non comprehendit legitime supplementum, lib. 5. q. 43. num. 3. Quod procedit, etiam si aliquid sit relictum pro legitima iure institutionis, & testator iusserit, quod debeat illo relicto esse contentus, nihilque amplius petere possit, ibid. n. 3. quia illud onus adiectum non valet, sed ipso iure reicitur, vt ibid. Limitatur n. 4

Renunciatio vasalli in manibus domini facta non praedicit agnatis vasalli, quando feudum est antiquum & paternum. lib. 5. q. 45. n. 15

Representatio locus non est quoad successione transuersalium post filios fratrum, attento iure communi. lib. 5. q. 27. n. 2

Representatio in successione primogenitorum an admittenda sit, quoties vicinus possessor transfuersalis est. ibid. n. 5. cum seqq.

Representatur tantum persona parentis quoad qualitatem primogenituram, non vero gradus, vt in lib. 5. q. 17. n. 21

Representatio in terminis legis 40. Taur. non est coarctanda ad fratres fratrumque filios, sed ad omnes primogenitos protrahenda. ibidem, num. 13

Representatio non excluditur per verba illa: Succedat proximior in materia representationem admittente, pro vt est maioratus. ibid. n. 36

Representatio an locum habeat in successione maioratus, quoties in eo cauetur, vt deficientibus descendentes succedat consanguineus proximior, vel quod in eo succedatur alius gradus praerogativa, vt etiam quando in eo admittitur representatio solum nepotis ultimi possessoris, & de ceteris personis succedere debentibus nihil dispositum est quoad representationem. Difficilis questio, in qua sunt opinioniones contrariae, sed n. 18. cum seqq. affirmatiua eligitur. lib. 5. q. 28. n. 1. cum seqq.

Representatio locum non habet in fideicommissio relicto proximiori de familia, praecipue inter patrum & nepotem ex primogenito natum. ibid. n. 2. sed vide n. 52. & 54

Representatio locum non habet stante clausula vocationis filij superstitis tempore mortis ultimi possessoris: tunc enim filius secundogenitus superstes excludit nepotem ex filio maiori praedefuncto, ibid. n. 4. sed contra n. 35. & 40. cum seqq.

Representatio sublata videtur ex verbis, salua gradus praerogativa, ibid. n. 6. sed contrarium, n. 43. cum seqq.

Representatio facit, vt remotior dicatur propinquior. lib. 5. q. 38. n. 25

Representatio admittitur non dicitur corruptum gradum, ibid. n. 6. sed representatae, ibid. num. 45

Representatio vbi admittitur, gradus representatur, & filius in loco patris succedit. ibid. num. 27

Representatio habet locum in regni & maioratus successione vltra filios fratrum & vique in infinitum, etiam inter transfuersales, ibid. n. 33. ampliat & declaratur, n. 34

Representationem ad excludendam requiritur dispositio expressa, aut ita tacita, quod in dubium reuocari non possit. ibid. n. 38. & 39

Representatio admittitur etiam in pronepote respectu aui, tunc in omnibus aliis descendentes id locum habet, quod quomodo procedat, declaratur. lib. 5. q. 28. n. 18. & 59

Responsio simplex, aut ambigua, seu rescriptum recipit interpretationem à supplicatione. q. 1. n. 12. & n. 23

Res maioratus addita ab eius possessore, quae potest per se subsistere, non sequitur maioratus naturam, neque pertinet ad ceteros maioratus successores. lib. 5. q. 31. n. 24. ampliat, n. 25

Res addita maioratus eidem non credit, si potest ab eo separari, ibid. n. 26. & 27. quando dicitur inseparabilis & indiuidua.

Res aestimata in dorem data, quando facta emptionem aestimatio, etiam si sit in eadem bonitate, non potest reddi vxori à marito ex iure, lib. 5. q. 38. n. 8.

Res empta durante matrimonio ex pretio in alius ex coniugibus vendita, subrogatur in eius locum, ad cuiusque pertinet, cuius est res vendita. lib. 5. q. 27. n. 3

Res empta ex pecunia dotali accedente uxoris consensu, dotalis est. ibid. num. 4. intelligit in num. 18

Res empta ex pretio rei partitionalis vendita censetur partitionalis, ibid. num. 5. sed contra n. 18. & 19. & ex breuitate temporis partitionatur, pecuniam aliunde receptam communem fuisse in pretij emptionem, vt ibid. n. 6

Res

Res non succedit loco pretij, licet pretium non succedat loco rei. lib. 5. q. 48. n. 9

Res, quae succedit in locum alterius rei fideicommissio subiecta, efficitur fideicommissaria. ibid. num. 14

Res patrimonialis non efficitur ex sola profectione vel pacto, cum ea vere talis alias non sit. ib. num. 20

Res permutata cum truncali, an truncalis censatur ad hoc, vt in ea tanquam in truncali succedatur. lib. 5. q. 49. n. 1. cum seqq. resolutur negativus, n. 7. limitatur n. 9. stante consuetudine legitime prescripta in contrarium.

Res permutata cum dotali dotalis efficitur. ib. n. 3. Res permutata eandem naturam rei, cum qua fuit permutata, recipit. ibid. n. 2

Res immobilis à patre recepta ex alterius permutatione eandem omnino sortitur naturam, & ideo filij eodem modo succedunt in ea sicut in illa. ibid. n. 4

Res permutata cum re fideicommissio subiecta, efficitur fideicommissaria. ibid. n. 5

Res feudalis non efficitur, quae additur fundo feudali. lib. 5. q. 51. n. 7

Res appellacione continetur res cum omnibus suis accessoriis iuribus & continentis. lib. 5. q. 51. num. 2

Re vendita ad mensuram, contractus an ante mensuram sit perfectus. lib. 5. q. 55. n. 14. cum seqq. vbi etiam quando venditur ad pondus vel gustum.

Re trunci vendita, an in ea vel in pretio eius succedatur iure communi vel foro consuetudinario, quae cauetur, vt redeant ad truncum vel radicem. lib. 5. q. 47. n. 1. cum seqq.

Retentionis ius competit pro expensis à bonae fidei possessore vtiliter factis. lib. 5. q. 29. n. 7

Retractus non habet locum in rebus annuis etiam perpetuis. lib. 5. q. 44. n. 6. & n. 16

Retractus locum non habet in praedictis empris pecuniae ea lege in dorem data, vt essent hereditaria. lib. 5. q. 45. n. 5

Retractus iure nostro Regio solum habet locum in lo, vienes heredados vendidos, y no en lo que el vendedor oyo por contrato entre viues. lib. 5. q. 48. num. 21

Retractus an locum habeat in re permutata cum re patrimoniali. lib. 5. q. 49. n. 6. & n. 8

Rogatus rebellionis ad testamentum conscientiam non inducit voluntatem praesertim testandi in scriptis: etiam si testator postea in codicillis dicat, se testamentum in scriptis fecisse. q. 6. n. 12. & 13.

S

Semel exclusus remanet semper exclusus. q. 40. num. 7

Separatio bonorum pupilli & patris fit à lege, propter incapacitatem sub iudicij. q. 16. n. 5. & in hac specie limitatur regul. l. sed si plures, §. fin. ff. de vulg. & pupil. lib. 5. q. 27. n. 3

Silentium & negligentia in petenda possessione virtute leg. 45. Taur. quo tempore & in quibus casibus nocet. q. 32. n. 24

Si vnico vincant te, & fortiori vincam te. q. 60. n. 3. declaratur. ibid. n. 25

Solemnitas eadem requiritur in actu reuocando, quae in eo conciliando. q. 36. n. 5

Subrogatus sapit naturam eius, in cuius locum subrogatur, etiam in particularibus. q. 48. n. 2. sed improprie, vt in n. 17

Substitutio compendiosa filio impuberi meliorato facta valet, & quam substitutionem continet. q. 12. n. 3

Substitui non potest extraneus filio meliorato in tercio simpliciter, etiam abique primogenio, stantibus consanguineis. ibid. n. 10. limitatur n. 11

Substituendi alij necessario non sunt exemplatiter vltra descendentes legitimos. q. 13. n. 3

Substitutio exemplaris assimilatur illi, de qua in l. 27. Taur. vbi contrarium expressum non reperitur. q. 14. n. 3

Substitui an possit in melioratione facta vni filio naturali vel spouo alius etiam extraneus, praetermissis ceteris filijs illegitimis, & sic non seruata forma l. 27. Taur. licet agitur. quest. 15. num. 1

Substitutus papillaris non succedit patri, sed pupillo. q. 36. n. 2

Substitutionem neganti sufficit dicere, substitutio non loquitur in hoc casu, neque hanc conditionem comprehendit: & qui contrarium dixerit, debet id probare. q. 30. n. 10

Substitutio, quae expresse non legitur facta in scriptura, non censetur facta à disponente. ibid. num. 11

Succeditur in maioribus primo institutori, non vero vltimo possessori. q. 27. n. 13

Successio inter ascendentes & descendentes est reciproca inter se regulariter affirmatiua & negatiua, nulla distinctio facta, an peccaverint ascendentes in procreatione descendendum. q. 35. n. 5

Successio trunci, de qua in l. 6. Taur. hodie l. r. tit. 8. Non. Coll. Reg. ibi: Saluo en las ciudades, &c. an procedat in pupillo decedente infra pupillarem aetatem abique substituto pupillari. q. 37. n. 1. cum seqq. Resolutur affirmatiua, n. 5. cum seqq.

Successio truncalium bonorum non defertur iure hereditario, sed iure sanguinis à radice procedente. q. 41. n. 6

Successio truncalis an habeat locum in herede & area contigua rei truncali eidem additis. q. 51. n. 1. cum seqq. Resolutur negativus, n. 5

Scientia eius contra quem praescribitur, non requiritur in praescriptione immemoriali. quest. 15. num. 7

Scriptura pro forma maioratus non requiritur. q. 23. n. 18

Scriptura non requiritur pro valore contractus venditionis, nisi hoc agatur in ipso contractu vel antea: secus vero erit si postea id partes asserant, contractum iam perfecto & absoluto. q. 55. n. 2. & 3.

Scriptura quoties ad perfectionem & substantiam contractus ex voluntate partium requiritur, quibus verbis id colligitur, inducatur vel exprimat. ibid. n. 1. cum seqq.

Sponsus vel maritus nulla lege cogitur ad arthas promittendas sponsoe vel vxori. quest. 4. num. 15. & 14.

Sponsa ex communi vsu loquendi in his regnis semper dicitur ante relationem, postea vero dicitur vxor. q. 5. n. 3

Sponsus si miserit mundos muliebres sponse absentis, P 4

Index Rerum,

absenti, & ipse prius accessit quam nuntius, tam- que oscularis fuerit vel carnaliter cognoverit, deinde accesserit nuntius, & sponsae dona tradi- derit, nihilominus locum habet distinctio l. 52. Taur. q. 5. n. 8
Spurius filius, spuri filij, Vide Filius spurius, & filij spuri.
Spurij nomen plerumque filium de adulterio conce- ptum significat. q. 16. n. 49
Statutum, quod mater filio non succedat, non ex- cludit ipsam a successione filiae, vel alterius per- sonae, ultra filium. q. 37. n. 17
Statutum vel consuetudo disponens, vt parentes ab intestato non succedant, non excludit eos a legitima. q. 43. n. 5. sed contra, ibid. n. 8
Statutum vel consuetudo loquens in casu vero, non habet locum in casu falso. q. 44. n. 11. Intel- ligitamen, vt ibid. n. 13
Stipulatione vel promissione facta Titio presenti aut Seio absenti, cui eorum actio quatur, an virique vel neutri. q. 58. n. 1. cum seqq.
Stipulatio in persona duorum alternativè conce- pta, si cuiuslibet eorum possit acquirit obligatio, non valetet ratione incertitudinis. ibid. n. 3
Stipulatio serui alternativè concepta, Titio aut Seio dominis suis, licet olim iure veteri vitare- tur propter incertitudinem, iure tamen nouiori valet, & debitum diuiditur aequaliter inter do- minos. ibid. n. 6
Stipulatio in fauorem stipulantis & tertij extranei valet in persona stipulantis pro medietate, & in persona tertij extranei est inutilis: iure tamen regio valet in vtriusque persona, & qui- libet poterit agere pro medietate illam tan- gente. ibid. n. 9

T

Abellionis rogatus ad testamentum consti- tuendum non inducit voluntatem preciam testandi in scriptis, etiam si postea testator in codicillis dicat, se testamentum in scriptis fixisse. q. 6. n. 12. & 13
Tempore traditionis rei potest quis apponere conditionem & modum, quae sibi placuerit, etiam quoad successionem. q. 45. n. 6. & 7
Tertia seu gabelle empta a possessore maioratus oppidi maioratus eidem non accesseunt. q. 31. n. 53
Testamentum in scriptis vel nuncupatiuum sustinetur & valet, cum testis eius tempore testa- menti liber existimabatur, licet postea seruus appareret. q. 3. n. 6
Testamentum in scriptis, quod non potest valere vt tale, ex defectu solemnitate, an valeat vt testa- mentum nuncupatiuum solemnitate eius interuenientibus. q. 6. per tot. eligitur pars affirmatiua in dubio, n. 2. & n. 8. & 9. agitur de eius intellectu.
Testamentum contra voluntatem testatoris sustineri non debet aliter, quam ipse voluerit. q. 6. num. 16
Testamentum, quod neutram solemnitatem habet, non valet, neque vt nuncupatiuum. ibid. n. 4
Testamentum in scriptis valet vt nuncupatiuum, etiam si testes in eo contenti ignorauerint. ibid. nom. 11
Testamentum valet vt nuncupatiuum, si eius so- lemnitas interueniat in dubio, quando non constat, quod ipse se restrinxerit ad testandum

in scriptis, etiam si ex oculis testandi appareat, quod voluerit testari in scriptis, si eius solemnitas deficiat. q. 6. n. 14. Secus si expresse se restrinxerit ad testandum in scriptis, & non aliter. vt ibid. n. 15
Testamentum primum solemniter conditum coram 7. testibus, in quo institutus est extraneus, iure communi reuocatur per 1. testamentum perfectum, cum 7. testibus, in quo sunt instituti venientes ab intestato, qui succedunt ab intesta- to, sed iure Regio ex testa. q. 8. n. 1. & 3
Testamentum primum probatum 7. testibus, tollitur per 2. ad pias causas probatum duobus testi- bus, ibid. n. 2. Et testatum extraneis in dicto primo testamento, accrescit ipsi legitimis heredi- bus, vel piae cause institutis in 1. testamen- to, ib. n. 7. Debent tamen institui omnes venientes ab intestato primi gradus, ibid. n. 4. etiam si sint instituti ex disparibus partibus, ib. n. 5. non tamen vbi in primo testamento essent instituti venientes ab intestato, vel saltem vnus eorum, ib. n. 6. & an hodie haec procedant attento iure Regio. ibid. n. 8. & 9. cum seqq.
Testamento rupto ex causa praeuentionis, quomodo succedant inter se filij, quorum vnus fuit institutus, aliter praeuentionis vel exheredatus, alius vero institutus in 3. & 5. honorum. q. 11. n. 1. cum seqq. & n. 12. cum seqq. ponitur opinio auctoris cum suis declarationibus, de quibus n. 13. 14. & 15. ibid.
Testamento rupto ex causa praeuentionis vel ex heredationis, non conseruatur institutio etiam quoad 5. ibid. n. 11
Testamento rupto vel annullato ex causa praeuentionis vel exheredationis, in quo facta melioratio 3. & 5. vtrum legitima sit detrahenda ab intestato de ipsa melioratione, necne. ibid. n. 17
Testamentarius non seruans formam sibi a testato- re traditam, vel alias nullum condens testamen- tum, an aliud validum possit postea condere, q. 9. per totam, & n. 8. cum seq. eligitur opinio affirmatiua.
Testator si adhibuerit solemnitate sufficientem ad testamentum in scriptis & nuncupatiuum, valet in vtriusque forma. quaezition. 6. numero 4.
Testator quando facit longam dispositionem, & potest verisimiliter multos casus cogitare, tunc si de vno casu loquatur, non potest fieri exten- sio ad alium, etiam maior ratio disponendi adit. q. 28. n. 8
Testator in dubio videtur se conformare cum di- spositione iuris communis. q. 31. n. 29
Testator an in vita sua possit conueniri ex confes- sione sua de debito, emissa in testamento in fa- uorem tertij ante reuocationem vel etiam post. q. 57. per tot.
Testator in dubio videtur se conformare cum di- spositione iuris communis. q. 61. n. 3. & alia in proposito, n. 14.
Testator si expressit, vt suum testamentum valeat omni meliori modo, quo valere possit, tunc si non habet solemnitate requisitam ad testa- mentum in scriptis, habet tamen quae sufficit ad nuncupatiuum, proculdubio valet vt nuncupa- tiuum. q. 6. n. 17. & quid si a principio testator voluit se arctare ad testandum in scriptis, ibid. n. 19. & quid si iurauit, ibid. n. 20

Testatore

& Verborum.

Testatore dicente coram sufficienti numero tes- tium, talem scripturam velle esse suum testa- mentum, licet coram testibus non ex primat no- men heredis, neque legata, si tamen non sit perfectum, vt in scriptis, valet vt nuncupa- tiuum. q. 64. n. 1. & 25
Testatorem sufficit implicite per relationem ad certam scripturam h. credam nomina expressisse. q. 6. num. 22. & ibid. num. 23. quomodo hoc procedat, & n. 24. cautela datur, vt hoc recte fiat.
Testatore dicente in codicillis, se prius testa- mentum in scriptis fecisse, non ob hoc rumpitur, quod a principio valuit vt nuncupatiuum, quia vt in scriptis valere non potuit. q. 6. n. 27
Testator consulto incidens filia, quibus testa- mentum in scriptis erit clausum, an eo ipso videatur testamentum reuocare. q. 7. per totam, & num. 4. & sequentibus, pars affirmatiua eligitur, & numer. 10. ampliatur, vt procedat etiam in dubio, quando non apparet, a quo filia incisa fuit, nisi testamentum sit ad pias causas, vt in n. 11. limitatur n. 9
Testator abscondens testium signum non videtur testamentum reuocare. ibid. n. 5
Testator incidens euerit, quo testamentum liga- tum est, ipsum euerit. q. 6. n. 6. Idem est, si chor- de quibus pendit sigilla, scindantur. ibid. num. 7
Testator si linum vel signacula incidit vel abstu- lexit, vt ipse eius voluntate mutata, testamen- tum non valet: secus si alia quacunque ex cau- sa, praeter memem testatoris hoc contigerit, quod si sigillum post mortem testatoris inue- nitur a testamento mortuo, praesumitur ab ipso testatore sublatum, nisi ex coniecturis aliud appareat. q. 7. n. 8
Textus in auct. de equalit. doc. 5. his consequen- ter, col. 7. intellectus. q. 50. n. 5. & iterum. q. 60. n. 19. & 21.
Titulum quando liceat non producere, sed adiu- uari immemorialis, idque consulere vel non. q. 25. n. 5. cum sequent.
Tutor pupilli potest remouere solemnitate mittere parentibus & cognatis pupilli in specie, de qua hic. q. 6. n. 8
Traditio simplex rei vel rerum in melioratione prius in testamento contentarum, in dubio, nul- la testamenti commemoratione facta, ad quam causam sit referenda. q. 24. n. 6
Traditio alicuius rei ex his, quae in melioratione aut in maioratu continentur, an sufficiat vel re- quiratur omnium praedictarum rerum. q. 25. n. 1. cum seqq.
Traditio aliquarum rerum inducit voluntatem tradendi ceteras in melioratione contentas. ibid. n. 2
Traditione transfertur dominium in maioratus successorem vel melioratum. q. 25. n. 6
Traditio facta de vna re, operatur iuris acquisi- tionem quoad alias, si eo animo fiat, vt illud ius quoad omnia acquireretur, quando non agitur de possessionis apprehensione, sed de alterius iuris acquisitione. q. 25. n. 14
Traditione facta per constitutum aequae ac vera traditione, maioratus seu melioratio irreuoca- bilis efficitur. q. 25. n. 22
Traditio possessionis seu praesentium tantum inducat irreuocabilitatem in bonis futu-

ris postea acquirendis, quae cadant in maiora- tu vel melioratione. q. 25. n. 34. & 35
Traditio quando fit ex contractu conditionali, sta- tim transfertur dominium. q. 26. n. 8

V

Vacatio maioratus non contingit per aliena- tionem rerum maioratus, ac proinde tunc non competit remedium l. 45. Taur. nisi hoc cauerit testator, estque haec bona cautela. q. 31. n. 14. & 16
Vacatio non minus contingit per renuntiationem, quam per mortem. ibid. n. 3
Valor bonorum, quoad meliorationes, attenditur tempore mortis meliorantium. q. 62. n. 4. & n. 10. & 15.
Valor bonorum parentis ad respectum legitima- rum filiorum, tempore mortis ipsius conside- randus est. q. 2. & n. 19. & idem respectu melio- rationis. ibid. n. 20
Valor bonorum parentis ad deducendam melio- rationem tertij & quinti, quo tempore confi- dendus sit. ibid.
Vendita domo, venit hortus eidem coniunctus, quoad per eum aditus ad domum parabat. q. 31. n. 16
Venditio conditionalis statim est perfecta, ante- quam conditio existat, ita vt non liceat con- trahenti altero inuito ab ea discedere. q. 47. n. 8
Venditor tenetur se obligare in instrumento de- uisione. q. 55. n. 3
Vendita re ad mensuram, contractus ante mensu- ram an sit perfectus. q. 55. n. 14. cum seqq. vbi etiam quando venditur ad pondus vel gub.
Vendens res suas cum pacto expresse, vt sibi sint expresse hypothecatae, praefertur in illis ceteris creditoribus. q. 59. n. 8
Verba illa, succedat proximior, in materia reprae- sentationem admittente, pro vt est maioratus, re- presentationem non excludunt. q. 27. n. 36
Verba illa: El pariente mas propinquu, intelligenda sunt secundum iuris dispositionem ac subiectam materiam successionis maioratus, de qua testa- tor loquitur, & sic per representationem. q. 28. n. 19. & n. 24
Verba haec: El mas propinquu, non habent vim excludendi representationem, non solum atten- to iure communi, sed etiam de consuetudine Hispanie. q. 28. n. 28. & 29. Alias in nullo pene primogenio representationi locus esset. ibid. num. 30
Verbum: Proximior vel Propinquior, in fideicom- missis non est exclusiuum representationis, alijs contradicentibus. ibid. n. 31. sed n. 32. ponitur solutio tenenda.
Verbum: Semper, in maioratus successione perpetuo & omni tempore intelligendum est. q. 27. num. 26
Verbum: Potest, quoties affirmatiue profertur a lege & in personam agentis eligitur, respicit po- tentiam deductam ad actum, & casualitè indu- cit necessitatem. q. 13. n. 6
Verba illa l. 27. Taur. Sus descendentes, & illa: Sus ascendentes: item illa: Sus parientes, an intelli- gantur de descendentes filij praelegatae vel testatoris meliorantis: Resoluitur hoc vltimum. q. 14. n. 1. & 2
Verba legis vbi non conueniunt, neque eius dispo- sitione

Index Rerum, & Verborum.

- ficio locum habet. q. 15. n. 2
- Verba facultatum Regiarum ad faciendum maioratum in quacunque persona, ad habiles tantum & capaces restringuntur. q. 16. n. 13. cl. 2
- Veritas & rerum substantia hominum denominatione mutari non debet. q. 45. n. 2
- Veritas præfertur opinioni. q. 3. n. 14
- Vinea vel arca addita patrimoniali, an tota dicatur patrimonialis & truncalis. q. 51. n. 4. & 10
- Vic in re dotali representat imaginem mulieris, & in illa imagine representatur naturaliter dominium mulieris. q. 38. n. 4
- Vocationes maioratus non restringuntur, sed omnes agnatos & cognatos usque ad millesimum gradum comprehendere debent. q. 27. n. 22
- Vocatus ultimo loco ad maioratus successionem, potest libere maioratus cedere, siue illum in favorem alterius renuntiare. q. 40. n. 10
- Ultimos maioratus possessor potest maioratum ipsum fruendum, cui voluerit præstare. q. 31. num. 12
- Uteriores in concursu semper admittuntur, ubi constat de mente testatoris, etiam ex coniecturis collecta, quod voluerit filium interare locum patris. q. 28. n. 37
- Unusquisque natus ex patre primogenito, admittendus est ad successionem maioratus, solum ex qualitate primogenituræ parentis in eo representata atque subrogata. q. 27. n. 27
- V usufructus patris in bonis filij, non finitur morte ipsius filij, sed morte patris. q. 19. n. 3
- V usufructus omnium bonorum relicto, intelligitur deductis debitis testatoris. q. 3. n. 18
- V usufructus omnium bonorum legatus uxori, an valeat, vel in quinta parte, de qua poterat parens libere disponere stantibus filiis legitimis. q. 18. num. 1. cum seqq. resoluitur ultimo num. 4. & seqq.
- V usufructus omnium bonorum legatorum valet, dummodo æstimatio eius non excedat quintum bonorum, in quo potest pater gravare filios. q. 18. n. 2. sed contra n. 2. 4. cum seqq. & num. 11
- V usufructus omnium bonorum legatus, non est solvenda in pecunia æstimatio usufructus aliarum 4 partium in quibus in prædicta specie non valet legatum usufructus, sed tantum in quinta parte usufructus. ibid. n. 10
- V usufructus omnium bonorum legatorum, stantibus ascendentibus, tantum valet respectu tertie partis bonorum usufructus. ibid. n. 11
- V usufructus omnium bonorum legatorum, stantibus descendentibus legitimis, tunc demum valet, compensata proprietate quinti cum valore usufructus aliarum quatuor partium, quoties consiterit hoc ita voluisse testatorem, nempe quod fieret prædicta compensatio. ibid. num. 13
- V usufructus præscriptis & patientia eius contra quem præscribitur, regulariter requiritur ad præscribendum. q. 23. n. 6
- V usufructus non potest renovare consensum præstitum marito ad testandum de suis bonis, si eius testamentum cum consensu uxoris sit factum: secus si ipsa simul cum viro testetur, poterit enim tunc quilibet eorum suum testamentum renovare. q. 36. n. 12
- Vxor gravata à marito restituere bona sibi relicta pauperibus post mortem, non potest in vita ea illis restituere. q. 40. n. 4. sed contra, n. 11

F I N I S.

UNIVERSIDAD AUTÓNOMA DE NUEVO LEÓN

DIRECCIÓN GENERAL DE BIBLIOTECAS

UANA

DAD AUTÓNOMA DE NUEV
CIÓN GENERAL DE BIBLIOTE

